C. TURTURICĂ
În casa asta toţi trăgeau cu arma

EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1985

Orice asemănare cu fapte sau persoane reale este întâmplătoare.

Capitolul!

Orice vizitiu care se respecta, respectând în acelaşi timp şi casa în slujba căreia se afla, ştia foarte bine că o trăsură trebuie purtată pe străzile oraşului numai în trapul cailor. Nici la pas (caii lasă obligatoriu capul în jos şi seamănă a mârţoage), nici în buiestru (se leagănă de parcă ar avea mânji în burtă) şi nici la galop (animalele întind gâtul, gâfâie, fornăie, lovesc crucea trăsurii cu picioarele dinapoi, timp în care cei de pe perne trebuie să se apuce cu mâinile de ceva, să privească îngrijoraţi în jur, să nu mai vorbească între ei, ajungând la destinaţie prost dispuşi). Deci numai trapul putea să plimbe cu demnitate nişte oameni bogaţi prin faţa concetăţenilor lor; era destul de încet ca să poată fi văzuţi de toţi şi destul de rapid ca să nu-i ajungă din urmă înjurăturile duşmanilor.

A merge într-o trăsură altfel decât la trap era un semn evident de bădărănie. Nici birjarii care se retrăgeau noaptea târziu pe la casele lor nu-şi mânau caii altfel decât la trap. Sau cel puţin aşa făceau birjarii din Brăila.

De aceea, într-un moment de linişte a oraşului – era ora patru dimineaţa, când doar dinspre bariera Focşanilor se auzeau nişte vagi sunete de căruţe ţărăneşti – apariţia acelei trăsuri, purtată într-un galop neobişnuit pe străzile pustii, îi făcu pe unii locuitori să creadă că s-a întâmplat o nenorocire; s-au speriat caii, birjarul a căzut de pe capră şi acum animalele aleargă de capul lor până vor sfârşi disperata cursă lovind trăsura de vreun stâlp sau răsturnând-o la vreo cotitură.

Dar au fost foarte puţini cei care s-au îndurat să se şi dea jos din pat pentru a se convinge că presupunerile lor

sunt adevărate. Singurii care au văzut bine că trăsura nu alerga de capul ei au fost doi măturători, aşezaţi pe târnurile lor de nuiele în jurul unui foc de hârtii, paznicul de la circul *Siclolli*, instalat doar de câteva zile pe Bulevardul Carol I, şi băiatul de prăvălie de la *Paharul de aur*, sculat cu noaptea în cap de bucătăreasă să-i taie nişte găini pe trotuar. De altfel aceştia au fost şi primii care au făcut legătura între trăsura ce trecea ca bezmetică şi evenimentele care au urmat.

Ea nu era fără stăpân. Dimpotrivă, avea chiar doi: un soldat, pe capră, care plesnea fără milă crupele cailor cu coada hăţurilor şi un sergent, la spate, în picioare, ce se uita cu atenţie, din mers, la numele străzilor şi la numărul caselor:

— Aici!

La acest strigăt, caii încetineau goana, sergentul sărea, intra într-o curte, bătea la o uşă sau la o fereastră, şoptind apăsat:

— Să trăiţi! Urgent la Legiunea de jandarmi!

Se răsucea, fugea înapoi călcând peste straturile cu flori veştejite sau împiedicându-se de vreo sârmă, ceea ce îl făcea să înjure scrâşnit. Ieşind din nou în stradă sărea în trăsură, soldatul plesnea spatele cailor cu hăţurile şi animalele smuceau trăsura, pornind direct în galop. Prima la stânga, a doua la dreapta…

— Asta-i Plevnei!

— La o sută doi stă dom’toner Stanciu.

Caii încetineau, sergentul sărea…

La numai câteva minute de la trecerea trăsurii, din casele în faţa cărora oprise ieşeau sergenţi-majori, plutonieri şi adjutanţi, chiori de somn, încingându-şi curelele din mers. Unii încălecau nişte rable de biciclete, cu manşoane pe cauciucurile uzate şi şeile roase, acoperite cu bucăţi din blană de oaie. Lăsându-se cu toată greutatea corpului când pe o pedală, când pe alta, ca să le

dezmorţească încheieturile, lanţurile scăpau, pârâind, pe roţile dinţate cu zimţii tociţi. În liniştea nopţii pârâiturile semănau cu un cârâit de ciori.

Toţi aceşti jandarmi se îndreptau spre Rond.

La Legiunea de jandarmi, colonelul Cireşaru, palid, dar încercând să pară liniştit, bine dispus, scuipa des într-o batistuţă de damă. Cum se deschise uşa sălii de mese îi şi luă în primire pe ultimii veniţi:

— Hai, Tudorică, hai! Trebuia să fi făcut Intri armata la pompieri şi pe urmă să fi trecut la jandarmi.

Tudorică tropăi mărunt – *se silea* adică la ordinul comandantului – după care se aşeză lângă ceilalţi camarazi, pe care îi întrebă din ochi: Ce e, mă, de ne-a scos de sub aşternuturi?

— Stanciule, mâine-poimâine vrei să te trec la un post…

— V-aţi face pomană cu mine, domnule colonel!

— …Or, dacă tu te mişti greu aici, sub ochii mei, ce-o să faci acolo, de capul tău?

Stanciu zâmbi, dar numai până ce trecu de Cireşaru. Când ajunse pe bancă se foi neliniştit:

— Numai pe noi ne-a convocat?

— Numai, mormăi plutonierul Mihai, căruia i se încleştase gura de tot.

— Don căpitan Gerea unde-i? se răsuci Stanciu spre altul. Dar cum şi acesta săltă din umeri, se adresă celor din spate: Don locotenent Predescu, don’locotenent Suciu unde-s? Şi, pentru că nu-i răspunse nimeni, trase liniştit concluzia: Aici pute urât!

Între timp, colonelul îi număra din ochi, ca un podgorean care vrea să ştie exact numărul butoaielor din cramă. Când se convinse că sunt toţi lăsă capul în jos. Medită aşa ci Leva secunde, după care ridică ochii şi, ţintindu-şi subordonaţii cu o privire obosită, spuse rar:

— Mă, să ştiţi că eu n-am dormit toată noaptea.

„Eu, care va să zică, traduse Stanciu fără să-şi mişte buzele, am muncit când voi dormeaţi! Acum v-a venit şi vouă rândul să vă puneţi pe treabă, ca să mă pot duce şi eu liniştit la culcare”.

— Daţi-mi o caschetă!

Se repeziră vreo trei, dar adjutantul Andone, din prima bancă, doar se întinse peste masă şi-şi aşeză şapca pe masa colonelului. Ceilalţi rămaseră descumpăniţi, la mijlocul drumului, uitându-se la Andone cu zâmbete ironice: Porcul! Se bagă pe sub pielea şefului!

Se întoarseră la locurile lor, zeflemişti pe şoptite de cei care nu se oferiseră să-şi pună caschetele la dispoziţia superiorului. Desigur, Cireşaru nu observă această strădanie de a i se intra în graţii, ocupat fiind cu ruptul unor fâşii de hârtie dintr-o coală mare, bătută la maşină. Timp în care zise:

— De aseară am fost anunţat că o să primesc un ordin secret de la Bucureşti… Sergenţii de stradă au venit?

— Sunt în curte, să trăiţi!

Sala de mese fiind la subsol, prin ferestruicile zăbrelite, ce dădeau în curte, se vedeau zeci de perechi de bocanci şi manşete de pantaloni cafenii, culoarea uniformei gardiştilor.

— Eu am făcut bileţelele, continuă Cireşaru, şi le pun în caschetă. După care întrebă – dar mai mult ca să i se confirme decât să capete un răspuns care presupunea şi da şi nu: Aveţi armele la voi?

Ca la comandă toţi îşi pipăiră pistoalele. Câteva glasuri îngăimară speriate:

— Nu… Eu n-am cartuşe…

Colonelul îi fixă uluit şi, sub ochii reangajaţilor, faţa lui palidă deveni stacojie. După modul cum se dezlănţui, jandarmii se convinseră că într-adevăr comandantul Legiunii de jandarmi nu dormise deloc. Un om mărunţel şi slăbuţ, după o noapte albă, nu se mai poate stăpâni chiar

să vrea. Lăsă cascheta cu bileţelele pe masa lui şi se repezi la cei din bănci urlând piţigăiat:

— Vă ia mama dracului! Ce-aţi crezut când v-am chemat? Că vă invit la o ţuică? Unde-ţi este arma, Necşulea?

Plutonierul Necşulea sări ca ars, răcnind – fără să vrea – tot aşa de tare ca şi Cireşaru:

— La mine, să trăiţi, domnule colonel!

— Atunci ce mă-ta-n-cur zici că n-o ai? Sau nu vrei să execuţi ordinul? Spune şi te duci direct la Curtea Marţială.

— Execut orice, să trăiţi!

Colonelul îl măsură o clipă, vrând parcă să se convingă dacă subordonatul este sincer. sau, când o afla despre ce e vorba, va prefera Curtea Marţială. Dar toată făptura lui Necşulea vibra de dorinţa de a-i îndeplini ordinele. În sfârşit, îşi luă ochii de la el şi li se adresă celorlalţi:

— Să se ridice cine nu are pistol!

Plutonierul Mihai vru să se scoale imediat, dar, nevrând să fie el primul, renunţă. Colonelul îi observă însă zvâcnetul şi-i înţelese tactica:

— Scoav în sus, animalule!

Mihai răsări încet dintre mese, de parcă l-ar fi apăsat ceva pe creştet, dar încremeni într-o perfectă poziţie de drepţi. Colonelul se apropie de el cu paşi mici. Se opri însă surprins:

— Văd că ai pistolul la tine!

Plutonierul Mihai lăsă capul în jos, iar ceilalţi pufniră în râs. Ochii lui Cireşaru alergară întrebători de la cei care râdeau pe înfundate la subofiţerul care stătea în picioare. Şi deodată pricepu.

— Scoate imediat ce ai în toc!

Cu mâinile tremurânde, Mihai bâjbâi un timp la nasturele tocului de pistol şi, după o scurtă ezitare, îl desfăcu. Puse cu grijă pe masă un ghemotoc mare de vată

din care se rostogoliră şi câteva seminţe de floarea soarelui. Reangajaţii îşi duseră imediat palmele la gură, să împingă înapoi hohotele care le gâlgâiau în gât, neştiind cum le-ar fi primit colonelul în aceste momente. Cireşaru îşi privea însă subordonatul cu mare atenţie. În ciuda celor întâmplate şi a felului brutal în care îi vorbise, ţinea mult la acest subofiţer, pentru că pusese o ordine aproape perfectă în scriptele Legiunii de jandarmi. Totuşi, pe vremurile acestea tulburi, când însuşi primul ministru fusese împuşcat în plină stradă, acestui om îi ardea de spart seminţe? Şi umblă şi fără pistol la el! E inconştient sau curajos? părea că se întreabă colonelul… Nu, îşi răspunse singur după câteva secunde de meditaţie, e doar un biet funcţionar în haine militare”.

Sub privirile cercetătoare ale comandantului, fruntea plutonierului Mihai începu să se brobonească de sudoare.

— Ţi-e greu să-l porţi tot timpul, constată Cireşaru încet, dar mustrător. Îţi rupe şoldul, militar eşti tu?

Ceilalţi reangajaţi se foiră înveseliţi – le făcea plăcere să se distreze pe seama unuia care le fusese dat de atâtea ori drept exemplu. Şi colonelul le intui motivul real al satisfacţiei pe care o încercau. Dar fin psiholog militar, în loc să se răstească la ei, hotărî să-l sacrifice pe plutonier acelei bune dispoziţii de care subordonaţii lui aveau nevoie înainte de a îndeplini ordinul pe care li-l va da, făcându-l pe Mihai, pentru multă vreme, eroul compromis al glumelor cazone. Zise cu regret sincer, care mări efectul replicii, prin acel înţeles ascuns de *dar ăsta-i* adevărul:

— Lăsaţi-l că-i la ciclu!

Hohotele care urmară zguduiră sala de mese şi câţiva sergenţi de stradă se aplecară spre ferestruici să vadă ce este cu veselia dinăuntru. Jandarmii putură astfel să-şi însufleţească râsul când unul zări, şi imediat le arătă şi celorlalţi, nişte animale nemaivăzute, formate numai din capete şi picioare – mutrele nedumerite ale gardiştilor

care se uitau pe ferestrele joase printre bocanci şi manşetele cafenii.

Colonelul îi aşteptă răbdător să se potolească, făcându-le în acelaşi timp semne celor de-afară să plece de la ferestre.

— După ce terminăm cu tragerea la sorţi, cine n-are pistol şi cartuşe să ia de la magazie pe bon de mină. S-a înţeles?

— Da, să trăiţi!

Cireşaru se apropie iarăşi de cascheta cu bileţele, oprindu-se lângă ea, cu spatele la subordonaţi, părând că se gândeşte cum să înceapă. Cu asta gluma se termină, realitatea pătrunse din nou printre jandarmi. În sală nu se mai auzea decât picuratul unui robinet şi, din când în când, câte o tuse reprimată imediat. În clipa în care se întoarse cu faţa la sală, chipul colonelului era din nou palid:

— Mă băieţi, începu el cu voce liniştită, vine o vreme când militarul trebuie... V-am mai spus eu! Trebuie să executăm repede şi în secret un ordin în care ne putem pierde şi viaţa.

Tăcu şi, un timp, urmări pe feţele reangajaţilor efectul cuvintelor lui. Toţi îl priveau atenţi, încruntaţi de efortul pe care îl făceau să priceapă cu o secundă mai devreme ce li se va cere.

— Ţara ne pretinde asta! adăugă, fără să-şi ia privirile de la subordonaţi. E cineva care nu vrea să execute!

— Nuuu! mugiră jandarmii, foindu-se neliniştiţi.

— Bine, mă băieţi! zise colonelul mulţumit.

Se aplecă peste o altă foaie de hârtie, tot bătută la maşină, de unde citi:

— Andone!

Şi săltă capul să-l vadă mai bine pe cel care avea să tragă primul. Adjutantul, lat în spate şi cu o cicatrice pe

buza de sus, se sculă grăbit, făcându-şi loc cu greu, şi veni cu mâna întinsă spre caschetă. Prin acest gest, Andone voia să le arate celorlalţi că el, ca cel mai mare în grad din corpul subofiţerilor, a înţeles imediat de ce-l strigase Cireşaru. Îşi suflecă mâneca mantalei, pregătindu-se să-şi vâre mâna în şapcă. Colonelul însă i-o prinse şi i-o ţinu aşa până le mai preciză:

— Pe bileţel o să vedeţi un nume şi o adresă. Păstraţi-le pentru voi. Nu trebuie să ştie nici vecinul ce-am tras eu. S-a înţeles?

Se auzi un *da* prelung, nesigur, ceea ce îl făcu pe Cireşaru să spună concesiv:

— Nu-i nimic, o să pricepeţi şi încă foarte bine. Reţineţi doar că eu o să vă întreb pe fiecare numărul biletului, ca să vă bifez aici, să ştiu cine pe cine are de împuşcat.

Buzele lui Andone se întredeschiseră brusc, ca şi când nările, din cine ştie ce pricină, i s-ar fi lipit pe neaşteptate. Ceilalţi jandarmi se uitau nedumeriţi unii la alţii. Li se părea că n-au auzit bine. Stanciu se gândi: Nu cumva colonelul, care mai glumise de câteva ori, vrea să-i sperie zicându-le că-i pune să se omoare între ei de leneşi ce sunt? Sau poate o fi vorba de vreun exerciţiu nou cu gloanţe oarbe?!

— Trage, Andone!

Neliniştit, adjutantul băgă mâna în şapcă şi, în timp ce scotocea pe-acolo, se simţi obligat să le arate camarazilor din bănci că lui nu-i e teamă, făcându-le cu ochiul.

— Hai, mă, că e ceasul cinci fără douăzeci şi cinci! se răsti colonelul.

Andone scoase repede două bileţele, dintre care unul îi scăpă pe jos.

— Cireşaru mormăi ceva, nemulţumit, despre unii care au mâini cu oase moarte, ceea ce îl făcu pe adjutant

să se fâstâcească de-a binelea. Puse repede înapoi bileţelul pe care îl ţinea între degete şi se aplecă sub masă, după cel căzut. Cu mâinile tremurânde de enervare, dar şi din pricina deselor popasuri prin cârciumile din raza lui, îl desfăcu anevoie şi citi tare:

— Bălan Eugen, strada…

O palmă scurtă şi neaşteptat de puternică, îl făcu să-şi culce capul pe umăr. Imediat însă, din obişnuinţă, se aplecă să-şi culeagă cascheta de pe jos, uitând că i-o dăduse colonelului.

— Numărul biletului, idiotule! ţipă Cireşaru.

Andone se bâlbâi de câteva ori până să articuleze:

— Optsprezece!

— Treci la loc!

Şi colonelul îl urmări dispreţuitor, cu ochii îngustaţi. Adjutantul se duse să se aşeze în ultima bancă, nemaiîndrăznind să-şi deranjeze camarazii. Era parcă alt om decât bărbatul voinic, sigur de el, care se dusese doar cu câteva minute înainte, cu mâna întinsă, să tragă biletul. „Uite, o nenorocire ca asta poate să-ţi strice toate rosturile!” oftă Stanciu, bucurându-se în acelaşi timp că numele lui începe cu una din ultimele litere ale alfabetului.

După palma dată adjutantului, deveni clar pentru toţi că ce aveau de făcut putea fi orice, numai o glumă de-a colonelului nu. Sec şi disciplinat, fiecare reangajat se perindă prin faţa lui Cireşaru, trăgând un bileţel. După ce spuneau numărul făceau o întoarcere scurtă, revenind la loc. Aici, ferindu-se de ochii vecinilor, continuau să se uite speriaţi la literele scrise de maşină, încercând să priceapă mai bine – o presimţire aveau de-acum – în ce măsură numele acela putea să le schimbe cursul vieţii. Numai Andone, fără culoare în obraji, stătea nemişcat, cu ochii în gol, ca şi când ar fi căzut într-o stare de prostraţie.

Când toţi erau de-acum în bănci, fiecare cu fisioara lui de hârtie în podul palmei, Cireşaru le ceru să fie atenţi,

foarte atenţi:

— Toţi ăştia sunt legionari. Într-o oră, indiferent de locul unde se găsesc…

Aici se opri, părând că ezită să pronunţe ultimele cuminte. Primise ordinul de la Bucureşti, îl gândise, îl şi trăise cu toate implicaţiile şi consecinţele lui, era de acord cu el, dar transmiterea lui subordonaţilor însemna de-acum executarea… Deşi părea să fie calm, o vână de la gât i se umflase şi i se zbătea nervos. Ca să nu pară că stă la îndoială, îşi plimbă privirile în semicerc, întrebâr. d de câteva ori:

— Aţi priceput, nu?

Apoi adăugă pe neaşteptate şi foarte hotărât:

— Trebuie împuşcaţi!

Un murmur surd pluti o clipă pe deasupra meselor nevopsite, dar foarte bine frecate şi spălate cu leşie. Colonelul ascultă acest murmur cu multă atenţie, ca un muzicant care îşi acordează instrumentul. Încă neconvins, Cireşaru săltă capul, interesându-se bănuitor:

— E cineva care nu vrea să execute ordinul?

„Dacă întreabă aşa ceva, care-i prostul să spună EU? f şopti Stanciu, zâmbind cu tristeţe. Şi, cum era de aşteptat, tăcură toţi. Colonelul însă continuă să-i privească răbdător, pe fiecare în parte, insistând asupra celui care stătea cu capul în jos. Iar dacă cel vizat nu-şi ridica ochii să răspundă la întrebarea din privirile lui – „Execut, să trăiţi!” – Cireşaru îl striga pe nume:

— Brânzescu, se aude?

Brânzescu sări în picioare, lovind puternic călcâiele sub masă:

— Fac întocmai cum aţi spus!

Andone se sculă neîntrebat şi bălmăji:

— Să trăiţi, domnule colonel, vreau să-mi spăl ruşinea!

— Bine, mă! zise Cireşaru, într-o doară, neputându-se

opri să nu guste echivocul expresiei.

Când nu mai fu nimeni cu ochii în pământ, colonelul hotărî:

— Luaţi fiecare câte un sergent de stradă… Poliţia e acum sub comanda jandarmeriei! Ăştia cunosc bine străzile. Pe drumul cel mai scurt, direct la legionar acasă. Nu discutaţi nimic cu el. Tranc şi gata! Cine nu-mi raportează că a executat ordinul e degradat imediat şi trimis în justiţie. Asta-i… Acum la treabă!

Băncile şi mesele, împinse nervos, huruiră pe ciment, făcându-i pe mulţi să tresară. Nervii le erau încordaţi şi orice zgomot mai puternic le amintea de împuşcăturile care aveau să urmeze.

— Staţi! îi opri din nou colonelul. Mai e nevoie să vă spun că cine scapă o vorbă cuivaaa…?!

Stanciu făcu un pas înainte, luând poziţia de drepţi:

— Să trăiţi, domnule colonel, pot să vă întreb dacă…?

— Nimic! Executarea!

Plutonierul bâigui ceva – nu se aşteptase să nu fie lăsat să vorbească. Ce-l interesa pe el era o chestiune de foarte mare importanţă.

Rămas singur, colonelul urcă în biroul lui. Un soldat cu un şorţ de muşama agăţat de gât spăla pe jos. Îl dădu afară. Când uşa se închise şi galenţii de lemn ai soldatului nu se mai auziră pe scări, Cireşaru ridică receptorul şi-i ceru sergentului de la centrală:

— Casa căpitan Gerea!… Mă Gerea, spuse apoi, eu am terminat şi mă duc să mă culc. Să ziceţi mersi că pe voi nu v-am băgat în porcăria asta… Lasă-te de linguşeli! Scoală-te imediat şi vino încoace, să fii aici în caz că sună Bucureştiul. Spui că sunt în zonă, controlez îndeplinirea ordinului.

Stanciu luă un gardist bătrân, pe care îl cunoştea mai de mult – avea sectoţul *Grădina publică* şi, de câte ori se ducea cu nevastă-sa şi copiii pe-acolo, sergentul de stradă

îi făcea rost de o masă mai ferită, să stea cu familia la o bere.

— Nea Decule, am dat de dracu’! îi spuse plutonierul îndată ce ieşiră de la Legiunea de jandarmi.

În acelaşi moment însă îşi muşcă limba: colonelul nu precizase dacă gardiştii au sau nu voie să ştie ce le ordonase. Voise să-l întrebe, dar i-a închis gura cu „Nimic! Executarea!”

„Dar cum te poţi duce cu cineva ca să omori un om fără să-i spui, măcar pe departe, despre ce e vorba? se enervă Stanciu. Chiar dacă-l las pe gardist în stradă, să zicem, şi intru singur peste legionar, Decu n-o să audă focul de armă? N-o să audă vaietele şi ţipetele ălora din casă? Poate cineva să-mi spună mie că un sergent de stradă, albit în poliţie, o să-şi închipuie că eu trag în casă cu pistolul ca să-i fac pe-ăia să râdă?”

— Ştii cumva unde stă avocatul Anton?

— Din Bulevardul Gării la dreapta, pe lângă cofetăria lui Izbescu. Are casă cu grădină la stradă, gard de fier înalt şi o cutie mare de scrisori la poartă…

Era ora cinci fără cinci, dar străzile începuseră de-acum să prindă viaţă. Cei din port şi de la *Franco-Româna* se grăbeau la lucru. Aveau sub braţ pacheţele învelite în ziar şi mergeau tăcuţi, rebegiţi. Unii se salutau cu gardistul. Alţii, mai tineri, se uitau în altă parte, ca şi când nu i-ar fi văzut pe cei doi.

— Paştele mamii voastre de derbedei! mormăia bătrânul, căutând să nu rămână în urma jandarmului.

„Nu-i spun de ce-l iau din pat, încerca Stanciu să-şi facă, în gând, un plan de bătaie, îi zic doar că vreau să-mi dea nişte informaţii, dar că ar trebui să ieşim pe sală că-s murdar pe cizme…”

Şi aici se împotmolea. Când ajungea cu Puiu Anton pe hol, nu mai ştia cum să procedeze. *Tranc gata* erau nişte vorbe. Cum să omori un om fără să-l întrebi măcar

dacă n-are cumva nişte daraveli de lichidat, vreo vorbă de lăsat cu limbă de moarte, să fumeze o ţigară măcar? Apoi, cu avocatul, tatăl legionarului, fusese de ei te va ori la vânătoare. Cireşaru obişnuia să-şi ia cu el şi câţiva subofiţeri care aveau arme de vânătoare cu două ţevi. Ultima oară Anton nu împuşcase nimic. Or, Stanciu ştia că nici cel mai mincinos vânător – şi cel mai mincinos vânător nu e ăla care se laudă că a împuşcat un mistreţ cu alice de dat la prepeliţe, ci cel care se întoarce cu tolba goală şi o face pe nebunul zicând că pe el nu-l interesează rezultatul; la el totul e să umble prin aer curat – nici ăsta, deci, nu se simte bine când intră seara în casa lui şi n-are de unde trânti. cu nepăsare voită, un şoldan pe masa din bucătărie. De aceea, din cei doi iepuri împuşcaţi de el, unul îl strecurase – cerându-şi iertare – în geanta avocatului, fără să-l vadă cineva. Ce-l surprinsese şi-l bucurase pe jandarm, fusese fâstâceala lui Anton, recunoştinţa cu care îl privise, căldura din glas când îi spusese: „Dacă ai vreo dificultate… Dacă ai vreun necaz, vino la mine şi-ţi dau cuvântul meu de onoare, te scap chiar dacă-i vorba de omor!”.

„Fiu-su e o lepră, asta-i adevărat, dar taică-su îi om sincer, care ştie să se poarte popular cu oamenii. Dacă eu trag în Puiu, ce-o să zică inima bătrânului? Oricât ar fi el de cumsecade, n-o să mai poată deschide gura pentru mine în cazul în care m-aş duce să-l rog ceva. Dar aş mai îndrăzni să-l rog? E la mintea oricui că un avocat apără şi pe ăl mai al dracului criminal, dar nu pe ăla care i-a omorât băiatul, singurul lui băiat”.

Stanciu oftă din greu şi privi cu coada ochiului spre Decu – uitase de el. Sergentul de stradă dispăruse însă de lângă plutonier. Se uită în urmă şi îl văzu discutând cu unul din ăia care se duceau la lucru cu pacheţelele sub braţ. „Ce mama dracului îi spune?!” se întrebă îngrijorat şi se întoarse grăbit, până aproape de cei doi, trăgând cu urechea.

— Domnu’ Stroe, zicea gardistul supărat, eu îţi spun numai atât: să nu-l mai prind în casă la Sifonaru că-l bag la beci!

— Păi, joacă barbut, domnu’ Decu, se apăra celălalt.

— Lasă barbutul! i-o reteză gardistul. Cu barbutul n-am nimic. Dumneata spune-i numai atât: vezi-ţi de meseria ta, băiete, că de politică are cine se ocupa!

„Ia uite de ce-i arde lui!” se miră Stanciu, după care II strigă supărat pe bătrân:

— Hai, nea Decule, că se face târziu!

Sergentul de stradă veni spre el, roşu de enervare, mormăind:

— Mama lui de cutră, parcă fiu-su de la cine-a-nvăţat să-şi lase meseria şi să se ţină de politică! Mi-a fost ruşine să-i zic de la obraz, că am băut de câteva ori împreună… Politica nu e bună, dom’toner! Eu, de pildă, am priceput chestia asta cum nu se poate mai bine…

Începu să spună o întâmplare cam încurcată, cu el şi cu nevastă-sa, de pe când erau ei tineri. „Politica, îi spusese el soţiei, e ca *pielea* aia *a vacii* pe malul gârlii!”. Femeia nu pricepuse şi atunci el o dusese la malul Dunării, într-un loc cu nisip mult, întărit de umezeală. „Calcă aici!” îi zisese. „De ce? Cum?!” s-a mirat ea. „Ai să vezi!” Şi au început amândoi să calce mărunt şi repede pe locul ăla. În scurt timp, nisipul de sub ei a prins să se înmoaie din adânc, să se clatine, să plutească parcă pe ceva nesigur. Nevastă-sa a dat să fugă. „Stai aici!” i-a poruncit el. Nisipul devenise un fel de saltea pe arcuri, dar veche, putea să-ţi scape piciorul în măruntaiele ei. Le cuprindea gleznele încetul cu încetul, vrând parcă să-i înghită. „Acum, fugi!” îi ordonase el nevestei. Dar ea n-a mai putut să-şi scoată picioarele din mlaştina aia curată şi a început să plângă. El s-a opintit, şi-a smuls un picior, l-a pus pe loc tare, apoi şi l-a tras şi pe celălalt. Când s-a văzut scăpat, a început să râdă de lacrimile nevesti-sii: „Asta-i politica!”

Bineînţeles, a tras-o şi pe ea de-acolo…

— Ce-o fi priceput ea din întâmplarea asta, încheie Decu, n-aş putea să-ţi spun, domnule Stanciu. În orişice caz, la toate vecinele le zice cu mândrie: „Bărbatu-miu n-a făcut şi nici n-o să facă politică!”

În altă situaţie, plutonierul ar fi râs, pentru că şi-ar fi închipuit-o pe Dorina, nevasta lui, cu picioarele în nisip, acum însă, tot ce-i spusese gardistul i se păru o sporovăială cu totul nepotrivită pentru starea sufletească a unui om care mai are puţin şi trebuie să omoare un semen de-al lui. Aproape că-l înfuriase. Dar nu zise nimic, convins că ispăşirea unui păcat mare, poate cel mai mare din câte îi sunt date omului să le facă – luarea unei vieţi tinere – începe dinainte de-a înfăptui omorul, indiferent sub ce formă şi din ordinul cui.

O sirenă – a întreprinderii metalurgice dunărene, după sunet – se opinti de câteva ori până izbuti să găsească un ton potrivit pentru mugetul ei. După ce-o ţinu aşa un timp destul de lung, ca şi când ar fi vrut să demonstreze oraşului că nereuşita începutului fusese un simplu accident, începu să slăbească din intensitate, transformându-şi sunetul acela aspru într-un geamăt prelung şi înfundat. Stanciu se înfioră.

Lângă el, gardistul călca nepăsător – sau doar liniştit – ca orice om care a plecat dis-de-dimineaţă cu o treabă obişnuită în meseria lui, nici plăcută, nici neplăcută. „Ce fac eu cu ăsta?! se întrebă plutonierul. Nu vrea să afle ce căutăm cu noaptea în cap la unul ca Anton!… Asta pentru că ştie că mă are pe mine în dreapta lui, mai mare în grad, şi nu-i pasă”.

Gardistul însă nu-l întreba nimic pe jandarm pentru că observase, în decursul anilor, că un om care zice singur *am dat de dracu’*! oricât ar vrea el după aia să nu-ţi spună despre ce-l arde, până la urmă tot nu rezistă şi se mărturiseşte.

„Poate ştie de la ai lui!” se dumiri Stanciu. Şi pe măsură ce gândea, îşi dădea seama că aşa trebuie să fie. „Nouă ne-a dat colonelul ordin, iar lor le-a ordonat chestorul Nu le-o fi spus poate numele celor care trebuie împuşcaţi, dar că or să ajute la lichidarea legionarilor, asta-i sigur!”. Răsuflă uşurat. După ce că trebuia să facă ce avea de făcut, ar fi fost o prostie să se mai şi ferească de gardist. Totuşi hotărî să-l ia pe departe:

— Ăla cu care ai stat de vorbă adineauri era legionar?

Sergentul de stradă îl privi surprins, după care mormăi:

— Mai degrabă beau cu o şatră de ţigani decât să ciocnesc un pahar cu damblagiii ăia!

„Nu-i înghite pe legionari!” se bucură Stanciu şi continuă:

— Ce-ai cu ei?

— Uf, fir-ar mama lor a dracului! răbufni bătrânul cu năduf. Intră duminica în Grădina publică, cu camionul, şi s-apucă să cinte… De-ale lor, cu arhangheli, cu căpitanu’\ Avem ordin să nu-i lăsăm să cânte, dar mă fac că nu-i aud. Chipurile njă uit după hoţii mei, să nu bage mina în buzunarul cuiva. Ce-ar face nişte oameni cu glagorie în cap, văzându-te pe tine, organ de ordine, că nu-i bagi în seamă? S-ar preface şi ei că nu mă ştiu acolo. Ei, nu! strigă la mine: „Alo, gardist! Nu ţi-a dat nimeni ordin să nu ne laşi să cântăm?”. „Ba da, zic eu, dar… „Atunci de ce nu-ţi faci datoria? Pentru ce te plătesc dumnealor? u şi mă arată la lume cu degetul: „Uitaţi-vă, domnilor, pe cine aruncă Statul banii dumneavoastră!” Mă fac de râs. Dar nu mă pot atinge de ei, că stau cu degetul pe trăgaciul revolverelor. Au omorât ei pe dom primnistru Duca, ieri pe dom prim-ministru Armand Călinescu… Oameni mari, nu ca mine! Dacă le spun că n-am un asemenea ordin să-i opresc de la cântat, e şi mai rău: scot ei unul, în copie: „Uite aici semnătura chestorului şef, iar dincoace a comisarului

vostru. Citeşte-l cu glas tare!” Şi-l citesc, că nu glumesc. Îmi tremură glasul şi, cum nu văd bine, stâlcesc vorbele. Râde lumea. După ce-l citesc mă pun să-l semnez c-am luat la cunoştinţă, după care îmi zic: „Şi acum fii atent ce facem noi!” încep să cânte, dar eu – cum le scap din mâini – fug prin tufişuri, în zigzag, ca iepurii… Ce mai pătimesc cu nenorociţii ăştia de legionari!!!

Bătrânul se înfuriase. Stanciu găsi că e momentul cel mai poti-ivit să afle cam ce-ar zice gardistul despre o treabă ca a lor:

— Ai omorî unul dacă ţi-ar cădea în mână?

Sergentul de stradă stătu o clipă să se gândească:

— Păi, mi-au căzut ei, dar fără ordin…

— Cum n-ai ordin?! tresări plutonierul. Ce ţi-au spus ai dumitale când te-au trimis la Legiunea de jandarmi?

Gardistul se uită la el de parcă n-ar fi priceput ce-l întrebase. O pleoapă i se zbătea neliniştită, şi bătrânul chiar o apăsă cu mina. Apoi răspunse liniştit:

— Domnul comisar Cristea ne-a strâns la Chestură pe toţi care-am fost de serviciu în noaptea asta şi ne-a zis: „Duceţi-vă imediat la jandarmi şi faceţi exact ce vă ordonă ăia!” Atât!

„Deci nu, ştie nimic!” oftă plutonierul. Se găsise de cuviinţă să nu li se spună nimic gardiştilor. Dar consideră această prevedere aproape firească: sergenţii de stradă beau şi trăncăneau prin cârciumi cu oricine. „Dar ce fac eu acum?! se frământă. Dacă nu i-aş fi zis nimicnimic despre omorul legionarilor, chiar aşa, pe departe, aş fi putut să-l trimit acasă. Acum, cu vorbele alea dinainte, mi l-am agăţat bine de gât”.

— Dom’toner, începu Decu îngrijorat, legionarii ăştia n-or fi cumva chiar nebuni-nebuni?

Stanciu săltă din umeri. Se gândea că erau la jumătatea drumului şi nu se împăcase cu ideea că trebuie să-i împuşte lui Anton băiatul. Apoi se supără pe el însuşi:

„Ce-mi fac atâtea griji?!” Şi fu gata să-i dea dreptate colonelului Cireşaru, care le spusese odată: „Militarul de azi devine din ce în ce mai obraznic. Fiecare vrea să arate că-i deştept, că judecă ordinele mai bine ca superiorii lui. Le pune, deci, la îndoială, de parcă înainte de-a fi date ele n-au fost judecate…” Atunci el fusese cât pe-aci să-i zică de plutonierul Stan, dar se stăpânise de frică să nu-l bage la carceră. Dar toată lumea ştia că lui Stan nenorocirea de la un ordin – pe care ăla fi executase cu tot zelul – i s-a tras. Se întoarse totuşi spre gardist, întrebându-l calm:

— Nea Decule, dumneata de ce crezi că mergem noi *acum* la avocat?

Ba «vinul se opri, apoi îşi duse încet palma la gură, privindu-l drept în ochi pe plutonier. Lumina felinarului lecădea puţin dintr-o parte. Expresia feţei gardistului era a unuia căruia nu-i vine să creadă că poate să fie adevărat ce-i trece lui prin minte.

— Uitasem că fiu-su e legionar! şopti într-un târziu, dar bucuros.

Stanciu observă foarte bine sclipirea jucăuşă din ochii bătrânului şi-şi zise uimit: „Uite, domnule, unul care e mulţumit că trebuie să omoare un om! hi Imediat Decu oftă satisfăcut:

— Care va să zică le-a venit şi lor rândul! Asta al lui Anton – acum îmi amintesc bine – nu venea la Grădina publică. Se *distra* în staţiune, la Lacu Sărat. Lua lumea de pe plajă, aşa goală şi mânjită de noroi cum era, şi făcea instrucţie cu ea. Bineînţeles, cu revolverul în mână \ Zicea că vine căpitanul lor, Codreanu, de pe lumea ailaltă, în inspecţie, şi-i trebuie defilare… Mi-a povestit sergentul Zamfir, care are sectorul Lacu Sărat.

„Acum. chiar să vreau să fac ceva pentru domnu’ Anton nu se mai poate, că mă spune ăsta!” constată plutonierul cu părere de rău, de parcă înainte hotărâse cu adevărat să nu-l împuşte pe Puiu.

— Eşti în stare să tragi în el?

Bătrânul nu-i răspunse imediat, părând că de-abia acum. după ce i se potolise bucuria, începuse să se gândească cu adevărat la cele discutate până atunci.

— Mie nu mi-e frică, dom’toner, zise el încet, revenind la calmul dinainte, cu toate că ar trebui să-mi fie. Ăştia au fel de fel de oameni pe-aici, pe la Bucureşti…

— Asta aşa-i, şopti Stanciu.

Din Bulevardul Gării făcură la dreapta. Şi, pe măsură ce se apropiau de strada avocatului, gardistul cobora vocea fără să-şi dea seama. Asta făcu să crească neliniştea plutonierului.

— În ziua de azi, zicea sergentul de stradă, când primeşti un ordin nu mai eşti sigur dacă trebuie să-l îndeplineşti. Or, se ştie, ordinul a fost dintotdeauna scutul militarului. Orice ai fi făcut din ordin, te duceai liniştit acasă, mâncai, te jucai cu ai mici, le povesteai ce-ai făcut tu de flăcău – nu te mai privea ce-o să fie.

— Mda!

— Pe când acum nu mai eşti sigur de nimic. Şi asta numai din cauza politicii. S-a încurcat aşa de-al dracului, că, pe cine te pune să baţi azi, mâine vine la putere şi-ţi dă la cap.

Stanciu îl privi rugător:

— Mă nea Decule, te rog eu mult, nu mai spune nimic.

Gardistul tăcu, înţelegând că jandarmul, mai tânăr fiind, făcea o treabă ca asta pentru prima oară. Lui, poate, îi venea mai uşor, pentru că mai văzuse om murind de glonţul lui. Continuă să meargă fără să spună vorbele care îi umblau prin minte. Plutonierul însă nu rezistă mult, sparse din nou tăcerea, oftând:

— Mă tem rău, nea Decule!

— Şi eu, recunoscu gardistul cu simplitate. Mai mult ca dumneata chiar. Că mie, dacă mă gândesc bine, nu mi-a

dat nimeni niciun fel de ordin să-l împuşc pe golanul ăla al lui Anton. Nici măcar dumneata. Pot să-l bat de să-l bag în spital, dar să-l omor… îmi trebuie un ordin scris, o condamnare, ceva la mână…

— Parcă eu am! gemu Stanciu, cu ochii umezi.

— Cum n-ai? se opri gardistul uluit.

— Am verbal. Din gură a zis: „Lichidaţi-i!”

Gardistul îl trase de mânecă, să stea pe loc. Ce zicea plutonierul era treaba dracului, nu se putea discuta mergând cu şapca pe-o ureche:

— Dom’Stanciu, te credeam om serios! zise bătrânul aproape revoltat… Ordinul ăsta nu-l poţi pune în buzunarul de la piept, să-l tragi de acolo când te-o întreba cineva – c-o să te întrebe sigur, mai devreme sau mai târziu. Asta-i politica, tu-i candela mamii ei de politică, fie că-i ţărănistă, fie că-i liberală, cuzistă sau legionară. Fii sigur c-o să te întrebe odată: „Plutonier, pe ce bază l-ai omorât pe numitul Anton?!” Ce-o să te faci atunci? Normal, ar trebui să-ţi deschizi liniştit nasturele de la veston, să scoţi hârtia din buzunar şi s-o întinzi ăluia care-ţi cere socoteală. Iar ăsta, după ce-o citeşte, să zică: „Mda, mda 1 Care va să zică Cireşaru ţi-a ordonat!” Dacă vrei îi răspunzi, dacă nu – nu! că scrie clar acolo sub ştampilă. „Poţi să pleci, plutonier, o să discutăm noi cu acest colonel!” Şi lasă-i să se mănânce între ei. Eu îţi spuneam că nici cu ordin scris era mai eşti sigur, darămite pe vorbe…

— Oricum, nea Decule, eram atâţia inşi acolo, doar ai văzut. Toţi s-au dus să împuşte pe câte unul. Aşa că, nu mai zice dumneata…

Sergentul de stradă râse cu amărăciune:

— S-o crezi dumneata că toţi or să execute! Andone, poate – îl cunosc bine, e beţiv şi vrea să i se ierte păcatul –, dar Necşulea? Să-ţi spun eu ce face Necşulea: îl ia pe-al lui frumuşel din pat, îi pune cătuşele, îl duce în beci, sau în closet, sau în magazia de lemne – dar aşa, pe îndelete,

până face ăla pe el. Că legionarii ăştia-s foarte viteji când sunt cu cârdul, dar singuri behăie ca mieii rătăciţi de turmă. După ce i-a băgat ăluia frica în toate oscioarele, începe să se căineze: „Îmi pare rău, te rog să mă crezi, n-am nimic cu dumneata, nici nu te cunosc, n-aş vrea să te omor, că te văd om tânăr, dar am ordin şi, dacă nu-l execut, mă dau ăştia afară din jandarmerie. Rănim, dragă, pe drumuri cum ar veni, tocmai acum când n-am un ban în casă…11 înţelegi, dom'toner?

Stanciu se gândise de multe ori că el, dacă ar fi priceput unele lucruri din viaţă cu un ceas mai devreme, n-ar mai fi trecut prin ce trecuse. În satul lor şi – despre treburile cele mai grabnice se spunea că e bine să se facă *astăzi*, şi nu *în clipa asta*! ca la oraş, şi mai ales în armată. De aceea, credea, ritmul gândirii lui nu reuşea să ţină pasul cu solicitările urbane. El nu râdea cu ceilalţi nici la glumele care se făceau la Legiunea de jandarmi, ci cu o secundă mai târziu. Faptul acesta nu-l remarcase nimeni, dar îl observase el şi-i fusese de ajuns pentru a-şi spune: „Sunt un prost!" Concluzia îl determinase apoi să-şi privească camarazii cu un soi de respect invidios, pe toţi cei care prindeau din zbor ceea ce el era nevoit să rumege multă vreme. Unul din aceşti oameni i se păru că ar fi şi Decu. Totuşi, Stanciu se temu să spună că a înţeles ce-i zisese bătrânul, tocmai pentru că nu-i venea să creadă că – într-un astfel de moment – cineva putea să se mai gândească la bani.

Gardistul era ispitit să-i mai spună şi cum or să procedeze ceilalţi reangajaţi – îi ştia pe toţi de la Legiunea de jandarmi –, dar se opri de frica plutonierului. „Asta, îşi zise Decu, pare om cinstit şi milităros. Dacă aude că numai vreo doi-trei vor executa ordinul, o să se sperie şi, sigur! îl împuşcă pe al lui Anton. Apoi îi va veni poftă să-i arate colonelului că el nu-i ca ceilalţi şi va vrea să facă mai mult. Adică o să ia trăsura Legiunii de jandarmi şi se va duce să-i

împuşte pe toţi legionarii care au scăpat cu viaţă. Dar nu singur, ci cu mine. Or, eu mai am un an până la pensie…”

Aşa că tăcu. În faţă, pe trotuarul de vizavi, se vedea firma cofetăriei *Ton C. Izbescu – dulciuri* de *toate felurile pentru toţi*. În dreptul ei, un ţigan bătrân curăţa iarba uscată dintre dalele trotuarului. Săpălâga fulgera slab ori de câte ori vârful de oţel izbea piatra. Şi gardistul şi jandarmul încetiniră pasul din instinct. Scânteile semănau cu focurile unei arme mici, dar nu mai puţin inofensive. Când să traverseze strada, Stanciu se oprii, privind cu teamă pietrele cubice din pavajul străzii. Erau tocite, aproape tu lustru, dar consolidate bine, mai ales de roţile maşinilor. Tirnurile primăriei curăţiseră bulevardul cu grijă, la rigole îndeosebi, în vederea ploilor şi a zăpezii care aveau să vină. Dacă. ar fi nins şi s-ar fi topit zăpada, apa putea să se scurgă în voie prin bătrâna canalizare a Brăilei, până în Dunăre, apoi în mare, în lume. Plutonierul se uita însă la pavaj ca şi când acel şuvoi viforos de scurgeri s-ar fi aliat la suprafaţă şi el avea ordin să se arunce îmbrăcat în valurile reci şi murdare.

Gardistul îl privea contrariat, dar – obişnuit de multă vreme să nu se mai mire de toanele celor mai mari în grad ca el – aştepta. Brusc, Stanciu se întoarse spre el, întrebându-l fără ocol:

— Între pensie şi Curtea Marţială ce preferi?

Sergentul de stradă nici măcar nu tresări. Poate că se aşteptase la o astfel de somaţie. Lăsă însă capul în jos, fără să se jeneze că stă la îndoială, că se străduieşte în văzul lumii să cântărească cât mai bine avantajele şi dezavantajele alternativei în faţa căreia fusese pus. Într-un târziu zise încet:

— Eu cred că e bine să tragem am îndoi.

— Bun, admise Stanciu, dar cum?

— Dumneata o să intri în casă, iar eu o să mă aţiu pe la ferestre şi…

Vorbeau în şoaptă, cu caschetele aproape lipite, privind pe furiş în jur, deşi trecătorii, rari şi rebegiţi, nu le dădeau nicio atenţie.

— Am tras eu primul, îi aplici şi dumneata al doilea cartuş. Tragi dumneata primul, descarc şi eu…

— Gata! îl opri Stanciu, pornind să traverseze strada.

Gardistul îl urmă morocănos, zicând de câteva ori:

„Aşa, dom’toner!” Să omoare un singur legionar i se părea acum o treabă aproape obişnuită, faţă de măcelul pe care şi-l imaginase înainte.

— E mai cinstit aşa, continuă bătrânul să-şi dea curaj, că unde-s două guri de armă e mai greu să ştii cine l-a omorât de tot. „Poate a murit de glonţul jandarmului!” îmi zic eu, iar dumneata o să-ţi spui că dintr-al gardistului, şi nu-l mai visăm noaptea…

Stanciu mai fusese. În casa avocatului. Întrebându-l pe Decu unde stă Anton, urmărise doar să-i creeze sergentului de stradă impresia că el nu-l cunoaşte personal, că-l ştie doar din auzite, cel mult din vedere, în niciun caz că ar fi avut de-a face cu el.

O străduţă liniştită, asfaltată, semn că pe aici locuia un personaj important, căruia municipalitatea – de ziua onomastică sau la vreo aniversare – ţinuse să-i facă un cadou sub forma unui covor de asfalt. Personajul acesta putea fi avocatul Anton, fost deputat liberal, dar şi vreun angrosist sau armator, la buzunarul căruia bugetul primăriei privea cu jind.

Nimic nu tulbura încă somnul locuitorilor ei. Nici măcar lăptarul. Îşi oprise droaga lângă cofetărie, aşteptând să mai treacă un timp până să scoale servitoarele cu zdrăngănitul balercilor lui.

— Nea Decule, rămâi la poartă şi, dacă încearcă să fugă pe fereastră, tragi în plin!

— Lasă-l pe mine, mânca-i-aş călăvia lui!

Jandarmul îl privi surprins:

— Eşti oltean de ziseşi *călăvi*?!

— Nevastă-mea.

— Dar ştii ce-i aia călăvie?

Decu scutură din cap că nu, deşi mâncase de multe ori. Se gândi că prea vorbise tot timpul* iar plutonierului i s-o fi părut că vrea s-o facă pe deşteptul. Şi Stanciu chiar se apucă să-i explice:

— Nişte colăcei puşi într-o farfurie în care este vin îndulcit cu zahăr. Pe-aci nu se obişnuieşte.

După care îl bătu pe Decu prieteneşte pe umăr. Faptul că nevastă-sa era cam din aceeaşi regiune cu el, ştersese aproape orice suspiciune dintre ei.

— Dă-te după stâlp să nu te vadă! îl sfătui cu căldură în glas, înainte de a intra în curte.

Poarta nu era încuiată. „O fi lăsat-o deschisă pentru lăptar!?” îşi zise plutonierul, ca apoi să se mire: „Dar care-i nebunul să fure dintr-o casă în care se ştie că stă un legionar?! Ăştia de-abia aşteaptă să apese pe trăgaci

Grădina – destul de mare – era împărţită în două de o alee pavată cu dale de ceramică. În dreapta şi în stânga ei. se vedeau tufele de trandafiri şi butucii ide vie îngropaţi de-acum. Lăsau impresia că fiecare îşi săpase o groapă în care se ascunsese de gerul iernii care urma să vină, trăgând şi pământul deasupra. Acum năduşeau sub biloanele de pământ. „Frica de moarte!” gândi Stanciu. Fu aproape încredinţat că şi Puiu Anton transpira sub plapumă, punându-şi în ea toate speranţele, ca şi când l-ar fi putut scăpa într-adevăr de moarte. „Asta-i prost, domnule! murmură el, călcând cu grijă. Oamenii nu ştiu când mor. Dacă ar şti, zic eu, n-ar mai face atâtea prostii când nu le dă nimeni ordin să le facă. Şi în timp ce dorm, beau sau îşi strâng muierile în braţe, moartea se apropie tiptil. Poate că şi pe mine m-o picni aşa, într-o zi, când m-oi frământa că trebuie să-mi pingelesc cizmele sau că de ce nu plouă mai mult, că stă pământul uscat. De unde să ştiu

eu ce glonţ sau ce cuţit se pregăteşte să-mi găurească burta?!”

Se apropie de uşa masivă, cu plăci groase de stejar sculptat. Putea să jure că şi asta era deschisă. De sunat trebuia totuşi să sune, ca să nu nimerească cine ştie unde. Casa era mare şi destul de complicat împărţită. „Pe de altă parte, îşi zise, dacă sun, lepra aia de băiat s-ar putea să mă vadă şi să nu fugă. Că el se crede dat în mă-sa. O să tragă, iar la cercetări o să zică: «N-am ştiut ce-i cu el, îmi pare rău, că-l cunoşteam şi eu şi tata, dar a intrat ca prostul, cu noaptea-n cap, fără ordin, fără nimic!» Şi procurorul, chit că nu-l poate suferi – asta în cazul când nu e şi el legionar – o să-i zâmbească, zicându-i: – «Transmiteţi-i tatălui dumneavoastră urările mele de bine!» Că aşa obişnuiesc ăştia. Şi, cu asta, s-a terminat. Stanciu merge la *Buna Vestire*, cu dric de clasa a treia (un cal, un prapur şi un popă), iar domnul Puiu la *Paharul de aur*, să le povestească însufleţit camarazilor lui, cum s-a sculat el când a auzit uşa, cum şi-a luat repede pistolul. *Walter* de sub pernă, cum a tras direct prin fereastră şi cum am căzut eu strigând: Ah, copilaşii mei! Partea a doua, cu ancheta, n-o s-o mai povestească: «E clar că n-am păţit nimic, din moment ce sunt cu voi, nu?»”.

Din toată scena asta imaginată în câteva secunde, cel mai mult îl înfurie pe Stanciu presupusa ironie cu: „Ah, copilaşii mei!”, tocmai pentru că o presimţea adevărată în cazul în care ar fi fost vreodată omorât. Şi toate îndoielile de până atunci îi dispărură.

— Îţi arăt eu ţie! spuse ca pentru sine şi se bucură că glasul îi sună destul de ameninţător.

Apăsă hotărât pe clanţa din fier forjat, simţindu-i răceala până în creştetul capului, şi intră în casă. Înăuntru era beznă. Îşi amintea însă că aici era un fel de marchiză largă, având pe laturi diferite lucruri de care trebuie să scape omul când vine de afară; un coş înalt pentru umbrele

ude, cuier, ladă pentru perii şi cutii cu cremă de ghete…

Înaintă drept, ştiind că în faţă se află salonul. Bâjbâi un timp destul de lung după a doua clanţă. În sfârşit o găsi şi intră. Cum închise uşa, scoase pistolul şi-i trase piedica. Ţăcănitul scurt şi sec îi dădu curaj. Dar trezi javra din somn. Uitase de ea. Vru să iasă, dar nu mai avu când. Rostogolindu-se prin salon, căţeluşa flocoasă, cu părul în ochi, i se repezi direct la picioare. Lătra furioasă, râcâindu-i cu dinţii carâmbii cizmei. O voce de femeie somnoroasă strigă, nemulţumită, de undeva:

— Bombonica, treci la lădiţă!

Şi imediat se aprinse lumina, dar înăuntru nu era decât el. Instinctiv se lipi de perete. Apoi aceeaşi voce, de data asta furioasă, o strigă pe servitoare:

— Milica, spune-i lăptarului să nu mai intre prin faţă!

Plutonierul ascultă încremenit, în timp ce Bombonica, văzând că cizmele nu se lasă străpunse de dinţişorii ei, începu să lingă de pe ele untura de gâscă, cu care jandarmul îşi ferea încălţămintea de umezeală. „Acu o să iasă nebunul ăla, îşi zise Stanciu îngrijorat, şi-o să vrea să-l sperie pe lăptar. Cu pistolul, nu-ncape discuţie! Va trebui poate să trag mai multe focuri. Ce hărmălaie o să fie!!!”

Dar nu ieşi nimeni. Nu veni nici măcar servitoarea să-i spună lăptarului că nu mai are voie să intre pe uşa din faţă. Toţi erau foarte siguri în casa asta. Numai el avea îndoieli. Şi acum, când se hotărâse să termine repede cu legionarul şi să plece, siguranţa lui nu era, de fapt, decât un soi de disperare.

Se îndreptă spre camera din care i se păruse că a auzit vocea femeii. Bombonica se ţinu după el, mârâind surd că nu stă locului şi-i strică plăcerea aia nou descoperită, cu Unsul cizmelor. Stanciu nu se putu opri să nu constate că, într-o casă ca asta, nu poţi şti exact nici măcar din ce cameră te strigă cineva, ca să te poţi duce cât mai repede, să-i îndeplineşti ordinul şi atunci te apropii

de fiecare uşă, că sunt vreo şase, mergi pe vârfuri şi-ţi ţii răsuflarea, să auzi vreo mişcare.

Împinse căţeluşa cu putere, lipind-o de perete. Indignată, Bombonica se aşeză pe labele dinapoi şi începu să se vaite, plângându-i-se stăpânei, în limba ei.

— Ia vezi, Julieta ce e cu Bombonica!

Asta era voce de bărbat. A avocatului. La auzul ei, căţeluşa se opri ca la comandă şi începu să dea din coadă cu ochii la jandarm: „Să vezi tu ce-o să păţeşti acum!” părea să spună privirea ei.

Una din cele şase uşi se deschise şi, în cadrul ei, apăru o femeie între două vârste, cu părul foarte rar, îmbrăcată într-o cămaşă de noapte portocalie. Bombonica fugi la ea şi începu să i se împletească printre picioare, văicărindu-se. Nevasta avocatului vru să-l ia la rost pe musafirul nepoftit, dar, văzând pistolul în mâna jandarmului, înlemni:

— Ai vrut s-o împuşti?! şopti ca şi indignarea părea gata s-o sufoce.

Stanciu fu atât de surprins de această acuzaţie că de abia reuşi să bâiguie un „Sărut mâna, doamnă!”, după care săltă de câteva ori din umeri şi numai când termină această apărare prin gesturi, spuse:

— Cum s-o omor?!... Eu... pentru... am venit...

Nevasta avocatului nu aşteptă însă ea jandarmul să-şi vină în fire. Se aplecă furioasă, luă căţeluşa în braţe şi, strângând-o cu duioşie la piept, intră în cameră. Stanciu se trezi din nou singur. „Mă, să fie mama lor a dracului dacă nu-i împuşc pe toţi!” decise el, mai mult ca să-şi învingă teama în faţa acelei siguranţe de care părea plină întreaga casă. Uşile se închideau perfect, parchetul nu scârţâia, lămpile erau legate de plafon cu lanţuri, iar tablourile erau prinse de pereţi cu nişte piroane groase, cât un miner de cravaşă. Până şi paharele de cristal din vitrină se simţeau sigure în fragilitatea lor, apărate de nişte cămăşi metalice,

filigranate.

Din altă cameră se auzi o tuse groasă, apoi târşâltul unor papuci apropiindu-se de uşă. „Puiu e, că ta-su doarme dincoace, cu mă-sa! îşi spuse Stanciu. Dacă iese îl împuşc şi fug!” Ridică pistolul şi îl îndreptă spre uşa ce urma să se deschidă. Dar paşii se opriră în spatele ei şi nu se mai auzi nimic. Părea că cel dinăuntru stă pe gânduri, dacă să iasă sau nu. „Ieşi, tu-ţi năfuroaica mă-tii, că mi-ai scos peri albi!” se rugă Stanciu furios, dar paşii se depărtară. Se auzi apoi o altă uşă deschizându-se şi închizându-se în interior. Uşile astea îşi făceau de cap. „M-a simţit şi fuge!” tresări plutonierul. Apoi se bucură: „Fugi pe fereastră că dai peste Decu!” Acum putea să lase pistolul în jos şi să aştepte liniştit împuşcătura de afară.

La celălalt capăt al sufrageriei, o altă uşă se crăpă încet, fără ca jandarmul, atent la ce avea să se petreacă afară, să simtă. Altfel, pe linia subţire a acelei crăpături, ar fi putut să vadă o dungă dintr-un om: câţiva centimetri de păr alb, o fâşie din frunte, un ochi, o buca Ji de obraz palid şi, până la pata albastră a papucilor, un ştraif mare, care sugera o pijama. Ochiul era singurul lucru viu în crăpătura uşii. El îl fixă un timp pe jandarm şi pistolul din mâna acestuia, apoi se închise meditativ. Când pleoapajse înălţă din nou, avocatul deschise uşa larg, zâmbind nemulţumit:

— Cam târziu, domnule Stanciu!

Jandarmul se răsuci speriat, gata să tragă. Când îl recunoscu pe avocat, în alt loc al casei decât acolo unde crezuse el că ar fi trebuit să se găsească Anton, se trezi că-şi spune uimit: „Nu doarme la un loc cu nevastă-sa”. Lăsă pistolul jos, ruşinat.

— Ce-ai păţit? Ai dat de necaz, nu?!

Era replica cu care avocatul începea discuţiile cu toţi clienţii săi. Ea invita pe cel ce apela la serviciile lui să-şi spună păsul, ca după aia el să poată fixa preţul. Plutonierul, obsedat de ordinul primit, oftă:

— Da, domnule Anton. Îmi pare rău de Puiu, dar gândiţi-vă că am şi eu familie…

Avocatul făcu repede legătura între băiatul lui şi pistolul din mina jandarmului şi înţelese că pe Puiu îl paşte o arestare. Râse însă liniştit:

— Nu se procedează aşa, domnule Stanciu! Noi doi nu ne cunoaşterii de ieri…

— Aveţi dreptate, oftă plutonierul, dar nu puteam face altfel, că ordinul e secret.

Avocatul râse din nou şi jandarmul îl ascultă, de data asta cu atenţie. Ceva din râsul ăstuia îi amintea de râsul lui, din ziua când Tutuş îi spusese că halvaua este brânză de iepure. Adică o credinţă copilărească, de care nici nu merită să te ocupi. Cum ar veni, nici ordinul ăsta secret nu…

Anton nu-i dădu răgaz să-şi ducă gândul până la capăt. Fără nicio altă lămurire trecu la îndatoririle lui de gazdă:

— Poftim în dormitor, să nu fim deranjaţi…

Şi, fără să mai aştepte, intră în camera din care ieşise. Nici nu se uită înapoi să vadă dacă jandarmul îl urmează. Trase o măsuţă cu picioarele curbate lângă un scaun, evident, pentru musafir şi, în timp ce aşeza tişlaifărul pe ea, îl întrebă bine dispus:

— Ce zici de polonezi?!

Întrebarea asta îl aduse parcă fără să vrea pe jandarm în cameră. „Care polonezi?! se miră Stanciu. Refugiaţii?! Bine, dar asta a fost mai demult. Nu i-am însoţit eu până la Bucureşti şi, când i-a sărit doamnei ălei a căţelul din tren, a trebuit să trag semnalul?! Ce legătură are cu…?!”!

Înainta, privind u – şi îngrijorat cizmele, nu murdare, dar nepotrivite cu acei covor moale, plin de culori albe, care ar fi ţipat sigur când le-ar fi apăsat el! cu ţintele şi cu potcoavele de pe talpă.

— Calcă fără teamă! îl încurajă avocatul, ihdicându-i scaunul pe care trebuia să stea.

Stanciu se grăbi să se aşeze, privind curios *în* jur. Nu mai intrase niciodată în dormitorul avocatului. Pe pereţi erau câteva arme vechiy iar în colţuri, pe nişte măsuţe, lămpi cu braţe şi postamente de metal greu; Pe lada de la capul patului lângă o carte deschisă, se* vedea un cuţit lung cu două tăişuri. Pe jos, două scrumiere mari de alpaca şi un vătrai». „Cu oricare din lucrurile asteaai putea omorî un om”, gâmdi plutonierul fără să vrea.

După ce-l văzu aşezat pescaun, avocatul îşi luă un halat de casă peste pijama şi se lăsă într-un fotoliu, zicând mulţumit:

— Eşti bun să» deschizi puţin uşa?

Stanciu se ridică imediat şi făcu* întocmai.

— Juiietaaa îstrigă avocatul. Vino, 7 te rog, până aici.

Şi, deşi nu» primi niciun răspuns de dincolo, îi spuse jandarmului că poate s-o închidă. Iar acesta se execută ascultător, fără să i se pară nelalocul lui că o gazdă îşi pune musafirul la astfel de treburi. Apoi Anton îl rugă să-şi ascundă pistolul undeva:

— Nevastă-mea nu suportă armele. Dacă-ţi povestesc ce-am păţit odată cu cea de vânătoare… Iar când trebuie s-o şterg sau s-o ung… Te vei mira cum de mai simt vreo plăcere când ies la1 vânătoare! într-o zi…

Şi-o ţinu aşa până ce intră, nevastă-sa cu Bombonica în braţe. Femeia şi căţeluşa. Îl priviră cu răceală, pe jandarm.

— Fii drăguţă „scumpa mea „şi spune-i femeii să-i aducă domnului Stanciu ceaşca de cafea. Sau preferi o dulceaţă?

— Dar nu trebuie! se fâstâcii plutonierul la gândul că doamna avocat va trebui să se ducă, pentru el, până la bucătărie, să-i comande cafeaua pe care şi aşa o va bea în silă, pe stomacul gol.

— Lasă, domnule Stanciu, se supără avocatul. I-am spus femeii mai devreme să ne facă câte o cafea. S-o fi răcit poate. Dar să ştii că foarte mulţi mi-au spus că obişnuiesc s-o bea rece.

Stamciu îl privi năucit. Înţelese că fusese aşteptat, că avocatul ştia de ordinul primit în noaptea aia şi că cineva se repezise până aici; smi îi dăduse un telefon lui Anton.

— După ce-i spui toate astea femeii, te duci şi te culci, scumpa mea!

Nevastă-sa ezită să plece.

— Ce mai e? se miră avocatul.

— Îl scol şi pe Puiu?

— Nu, te rog, nu!

Nevastă-sa plecă şi avocatul oftă uşurat. O urmări cu privirea până ieşi, apoi îi ascultă paşii, vrând parcă să se asigure că se duce, într-adevăr, la bucătărie şi nu rămâne în spatele uşii să tragă cu urechea. Când se convinse că s-a depărtat suficient, îi şopti lui Se & neiu:

— N-fam spus 3 a nimeni nimic. Nici chiar lui Puiu!

— Foarte. bine aţi făcut, domnu’ Anton, că eu…

Şi aici nu mai ştiu ce să zică. Nesiguranţa îl luă din nou în primire, dască-i lăsase vreo clipă.

— Cum de-aţi aflat?

Anton îi făcu un fserrm liniştitor din mână şi să fie atent, că vrea să-l întrebe şi el ceva, ceea ce spori neliniştea jandarmului.

— Ştii câte vapoare «au intrat în port luna asta?

— Nu:! tresări plutonierul.

— Cincizeci şi două! îl anunţă avocatul cu voce scăzută. Ultimul. a intrat. aseară la ora *23* şi 40, sub pavilion australian. iE încărcat cu (96 de tone de piei crude şi în momentul «ăsta descarcă la dana trei.

„De ce-mi spune mie toate astea?!” se miră plutonierul, căutând să fie cât mai atent la ceea ce-i comunica Anton.

— Dar oiţă făină. a măcinat *Herdan*, de la începutul anului, până azi-noapte, la orele 24, ştii?! îţi spun eu: fi oO de mii de kilograme. Albă 172.150, *96.600 integrală şi neagră 290.040. Diferenţa «până la 560 de mii sunt tărâţe. Din această cantitate 320 de anii a vândut-o Germaniei, iar restul armatei. Nici *im* kilogram la populaţie… Cunoşti cât a încasat cinematograful *Pasalaqua* ieri, din cinci rulări, două dimineaţa şi trei după-amiază până seara? Nu-ţi mai aştept răspunsul: 7720 de lei. Apropo! Voi pociţi denumirea acestui cinematograf. Îi ziceţi când *Pasalaca*, când *Pasalca*, fără să fiţi conştienţi că vă bateţi joc de o mare idee. Ştii cum se traduce? *Trece apa*. Sau: Apa *trece*. E aici un început de filosofie grandioasă, Stanciule! Pentru că nu numai apa trece şi pietrele rămân, cum spune înţeleptul nostru popor, ci şi ordinele şi partidele. Chiar şi regii se duc. Dar proprietatea rămâne. Înţelegi?

— Da, şopti plutonierul.

— Aş putea să te mai întreb câtă sârmă sau fier a laminat IMD-ul, sau cât ciment bun şi cât ciment prost a fabrica *ştiuta*, dar n-are rost să cred că-mi vei răspunde, fiindcă cifrele astea sunt foarte secrete.

„Atunci de unde le ştie?!” se întrebă plutonierul aiurit. Apoi îşi dădu seama că nu mai era nevoie să primească vreo lămurire din partea avocatului – pricepuse şi singur: Anton voia să-i dea de înţeles că el cunoaşte nişte lucruri pentru care alţii ar da bani grei să le afle. Era deci un răspuns la întrebarea lui de mai înainte.

— Sunt în posesia a foarte, foarte multe secrete, Stanciule! zise avocatul şi oftă. Parcă îi părea rău că el, singur, trebuie să păstreze în cap o încărcătură aşa de preţioasă. Ce nu ştiu sigur, adăugă Anton, este dacă dumneata ai priceput ce-am vrut să-ţi spun…

— Am priceput, domnule Anton. Nu chiar totul, că eu n-am şcoala dumneavoastră, dar că trebuie să mă feresc asta am înţeles bine.

— Aşa, domnule Stanciu. Şi trebuie să-ţi mai aminteşti că la vânătoarea aia ţi-am spus să vii la mine când ai vreun necaz. Eu nu uit gestul frumos, pornit din inimă.

Plutonierul se frământă necăjit pe scaun:

— Domnu' Anton, vă rog să mă credeţi, n-am fost bucuros sااă… Dar învăţaţi-mă ce să fac.

— Nu, Stanciule! Dumneata faci cum crezi că e mai bine. N-am dreptul să-ţi impun punctul meu de vedere. Pot, cel mult, să-ţi spun ce-aş face eu II Aocul dumitale ca să-mi ajut un prieten, pentru că, te rog să mă crezi, m-am gândit întotdeauna la dumneata ca la un bun prieten şi, în acelaşi timp, să-mi pun şi eu cariera la adăpost.

— Şi capra şi varza, domn Anton! rezumă plutonierul, nerăbdător să afle ce are de făcut.

— Exact! Dar pentru asta trebuie să ştiu foarte bine, reţine te rog, foarte bine, cu amănunte, ceea ce ştii dumneata. Nu cred că am reuşit să mă fac înţeles…

Lui Stanciu – după ce reuşise să-i arate avocatului că el pricepe repede totul – de data asta îi fu ruşine să recunoască că n-a înţeles. Ar fi fost bucuros să-i spună, dar ce ştia el?! A primit un ordin să-l execute şi atât. Or, despre ordinul ăsta, era clar, avocatul fusese înştiinţat înaintea lui. Atunci ce voia să mai afle?

— În afară de ce cunoaşteţi, altceva nu mai ştiu, domnu' Anton. Vă rog să mă credeţi…

Hopul ăsta ivit pe neaşteptate îl făcu pe avocat să se încrunte. Trebuia să-l ia mai pe departe şi fără să se enerveze:

— Uite, Stanciule, vreau să-ţi arăt câtă încredere am eu în dumneata. Sursa cifrelor nu ţi-o spun, că nu ţi-ar folosi la nimic. Îţi dezvălui pe omul care m-a vestit în privinţa ta şi a lui Puiu.

Stanciu îşi lungi gâtul, pregătindu-se să asculte cu mare atenţie. Dar tocmai atunci se auziră câteva

ciocănituri timide în uşă.

— Hai, Milico! zise avocatul.

Intră servitoarea cu două cafele pe o tavă şi se îndreptă spre stăpânul casei.

— Serveşte, drăguţo, întâi musafirul! râse el cu bunăvoinţă.

Femeia, destul de în vârstă, se răsuci fâstâcită spre plutonier. Se vedea clar că nu era pusă prea des să servească. Făcea cafelele, le aducea până la uşă şi aici ciocănea, zicând: „Coniţă, am adus cafeaua!”. Stăpâna lua tava şi servea musafirii. „Ce-o face nevasta ăstuia acum?! se întrebă Stanciu neliniştit. S-a culcat cu adevărat sau a prins mişcarea şi acum Puiu se pregăteşte să fugă?!”

— Pe-a mea las-o pe masă!

„Ce frumos s-ar aranja dacă Decu… Şi nici avocatul n-ar avea pentru ce să-mi poarte pică. «Nu eram eu cu ceaşca în mână, domnule Anton când s-a auzit împuşcătura?!» l-aş întreba”.

— Acum fii bună şi lasă-ne!

Servitoarea se strecură pe uşă, închizând-o cu grijă şi imediat avocatul reluă discuţia:

— Azi-noapte, la două, m-a sunat scârba aia de Pandelică. Îl ştii pe fratele meu, că venea în fiecare iarnă, la vânătoare, pe aici… După ce ne-am certat însă n-a mai dat pe la mine. Ei, şi oricum, certaţi-certaţi, dar într-un caz ca ăsta sângele apă nu se face! îmi zice: „Mă, porcule…” Ţi-l aminteşti ce urât vorbea? „Mă porcule, vezi că dimineaţa, foarte devremeo să vină un jandarm să-l caute pe Puiu! rf Dacă nu era vorba de băiat, îţi dau cuvântul meu de onoare că-i trânteam receptorul în nas. Mi-a spus tot!

— De unde a ştiut, domnule Anton, că nouă domnul colonel ne-a zis…?

— Mă Stanciule, cum poţi întreba aşa ceva 71 se scandaliză avocatul. Ce-ţi închipui tu, că ăia de la

Bucureşti se feresc unii de alţii cum ne ferim noi aici, în oraşul ăsta nenorocit?! După care oftă, rostind cu tristeţe: Că tot am zis să vând şi să mă mut în Capitală.

Omul simplu, când stă de vorbă cu cineva recunoscut ca un om deştept, se simte dator să aprobe tot ce spune celălalt. Şi graba pe care o dovedi Stanciu în a da din cap, că aşa e, domnule Anton, vru să însemne că şi el se gândise la treaba cu oraşul ăsta nenorocit şi ajunsese la aceeaşi concluzie, numai că el nu ştiuse s-o exprime aşa de bine.

— Eu de când mă zbat să trec la un post, că atâţia codoşi câţi sunt în legiunea noastră de jandarmi nu cred să mai fie în altă parte…

— O să se aranjeze, Stanciule! îl linişti avocatul. Pandelică mi-a atras atenţia: „Vezi că pentru treaba asta Cireşaru n-o să trimită un soldat. Trimite un grad superior!”. Deci, m-am gândit eu, o să vină aici unul de-al nostru. Ori Andone, ori Stanciu, ori Necşulea. Dar cel mai bine ar fi să vină Stanciu. Şi, atunci, ce rost mai avea să-l scol pe Puiu şi să-l trimit noaptea la moşie sau în baltă, la cherhanaua lui Costică Cristescu, unde nu-l mai putea găsi nimeni. Aşa este?

— Este, domnu’ Anton.

— Şi acum spune-mi exact, ce ţi-a zis Cireşăru când te-a trimis încoace?

— Că fiecare, cum ajunge la legionar acasă, tranc, fără discuţie!

Avocatul făcu ochii mari:

— Adicu… să-l omorâţi?!

Plutonierul îl privi, la rândul lui, mirat:

— Păi, nu aşa v-a spus şi domnul Pandelică?!

Anton se urcă grăbit în pat, apărându-se:

— Ba da, Stanciule, că-i împuşcaţi mi-a zis şi el, dar mie nu-mi venise să cred. „Cum, domnule?” mă întrebam… Te rog să mă scuzi că stau în pat, dar mi-e cam rece.

Se acoperi bine cu plapuma, să nu observe jandarmul cum începuseră să-i tremure mâinile şi genunchii. „Cum, domnule, este posibil să-i omori aşa?!” Şi se aplecă înainte, rezemându-şi pieptul de genunchi, privindu-l pe jandarm în albul ochilor. Din cauza concentrării, plutonierul se multiplică într-o companie de jandarmi, care stăteau ţepeni, cu ceştile de cafele în mină, atenţi la ce le spune el.

— Vasăzică, tu Stat, tu rege, pui un tren special să-i plimbe prin ţară pe Moţa şi Marin, închizi ochii când găseşti în sertarele lui *Bayer* şi T.G. *Farbenindu-strie* acte din care reiese că nemţii le-au dat bani legionarilor, să aibă cu ce-şi cumpăra ar/he; nu le zici nimic când molestează vânzătorii şi chiar pe cititorii ziarelor *Dimineaţa* şi *vărul*; nu le dai peste gură când urlă „Omul şi pogonul”; le desfiinţezi Garda de Fier şi, la un an, tot tu, cel care ai interzis-o, le propui să activeze sub o altă denumire: *Totul pentru ţară*. Te rog să mă crezi, generalul Zizi Cantacuzino mi-a spus-o personal: „Nelu, dragă, chiar Carol ne-a sugerat această denumire!” Deci, logic, regele le e naş legionarilor, şi – ca orice naş – şi-a ajutat finii să devasteze, să ucidă. Şi atunci de ce-ţi ieşi abia acum din sărite? Nu le-ai dat finilor pantalonii jos, de la început, ca să le tragi o mamă de bătaie, şi vii, aşa, deodată, cin împuşcarea! Dar eu înţeleg ce vrea Carol! Domnule Stanei u, părerea mea este că regele asta face acum: îi sperie puţin.

Respiră puternic pe nas şi tăcu.

Din toată vorbăria asta, Stanciu înţelese ce trebuia să înţeleagă un grad inferior din jandarmerie. Aia de la Bucureşti s-au certat iar cu legionarii şi le-au dat lor ordin să-i omoare. Dar peste o săptămână, două, s-ar putea împăca din nou, şi chiar să-i cheme în guvern. Iar legionarii – se ştie – se răzbună pe cei ce s-au atins de camarazii lor şi când nu sunt la putere, darmite când vor avea miniştrii lor.

Avocatul reluă:

— Carol nu putea să dea, cu adevărat, un astfel de ordin, în urma căruia mişcarea legionară, pe care a simpatizat-o de la naştere, să fie făcută una cu pământul. A ordonat, cât a putut el de hotărât, să fie împuşcaţi legionarii, recomandând şi cel mai desăvârşit secret, tocmai ca să fie auzit de toţi, şi toţi aceştia să le spună legionarilor, cu toată convingerea: „Băieţi, potoliţi-vă, ce dracu'!”... Fii bun şi dă-mi cafeaua!

Stanciu. se sculă, nu mai înainte de a-şi aşeza cu grijă ceaşca lui pe scaunul pe care stătuse, de frică să nu păteze tişlaifărul. apoi luă cafeaua avocatului şi i-o duse la pat.

— E o rânduială în toate, Stanciule! îl avertiză el pe jandarm, luând ceaşca din mina acestuia. Şi cin» calcă această rânduială riscă să fie dat la o parte. Or, lucrul ăsta nu e deloc uşor de suportat pentru unii. Că pe mine, să zicem, dacă mă dă afară din barou sau din politică, mă retrag la moşie şi tot avocatul Anton rămân. Cireşaru, dacă-l trece în cadru disponibil se duce la Jariştea, că socru-său are acolo o sută şi ceva de hectare cu vie... Dar tu ce faci, Stanciule?! Eşti un om deştept, îţi închipui că, după ce impuşii un om fără judecată, doar aşa, pe vorbe spuse dimineaţa, după beţie, tu, cel care ai executat ordinul, vei fi avansat?

Plutonierul se întoarse tăcut la scaunul lui şi, când îşi luă iarăşi cafeaua în mină, avocatul auzi clar cum îi zornăie ceaşca pe farfurioară. „Ce mă făceam, se întrebă jandarmul speriat, dacă avocatul nu era acasă? În ce dandana mă băgăm?!”

În cameră se lăsă o tăcere de gheaţă, întreruptă, din când în când. de sorbiturile lui Anton. Îi dădea plutonierului răgaz să gândească, să poată înghiţi mai uşor cele ce aveau să urmeze. Deşi, se gândi ci, poate nici n-ar trebui să se mai obosească şi cu alte argumente.

Undeva se deschise o uşă, trântindu-se de perete şi,

aproape imediat, cineva apăsă pe clanţa uşii dormitorului, unde se aflau cei doi. Apăru un tânăr înalt, cam prea gras pentru vârsta lui, îmbrăcat cu o pijama vărgată.

— ’neaţa, papa! zise el căscând. Cu cine vorbeai?!

Taică-su îi făcu semn să se uite după uşă, adăugând:

— Îl mai ţii minte pe domnul Stanciu?!

Jandarmul se sculă repede şi, când Puiu închise uşa, îl găsi pe Stanciu în picioare, pocnindu-şi călcâiele:

— Să trăiţi, dom Puiu!

— Ce faci, mă găinarule? râse tânărul şi-l trase de cozorocul caschetei, îndesându-i-o pe ochi. Stai în casă ca mocanii, cu căciula în cap.

— Puiule, fii cuminte! strigă avocatul speriat.

— Dă-l încolo, că ştie de glumă! continuă Puiu să râdă, dar dădu drumul cozorocului, ducându-se din nou la uşă:

— Milico, adu-mi şi mie o cafea!

Roşu la faţă, stânjenit, dar încercând să zâmbească, plutonierul îşi scoase cu greu cascheta de pe cap şi, prevăzător, o puse jos, la piciorul scaunului. Tremura tot. Fusese cât pe-aci să scoată pistolul.

— Ip. loc, Puiule! îi spuse Anton. Trebuie să hotărâm cum facem să nu-l băgăm la apă nici pe omul ăsta.

Fiul păru că n-aude ce-i spune taică-su, căutându-se de: ceva prin buzunarele pijamalei, şi-l întrebă pe jandarm:

— E frig afară?

Se aşeză apoi direct pe covor, căscând zgomotos.

— Puiule, fii te rog atent!

Tânărul îşi opri căscatul la jumătate, surprins de ordinul pe care-l simţi în vocea lui taică-su.

— Dar ce s-a întâmplat?!

Şi, convins că i se va spune cine ştie ce chestie, care pe el, personal, nu-l interesează, îşi scoase ţigările şi bricheta, pregătindu-se să-şi aprindă una. „Habar n-are, gândi plutonierul, că în clipa asta ar fi putut să fie mort!”

Şi iar fu obligat să constate siguranţa care domnea în această casă. Puiu îşi alese o ţigară din pachet, frământând-o între degete.

— «Nu fuma în dormitor! îi porunci din nou avocatul.

Tânărul îl privi amuzat”, întorcându-i vorba:

— Atunci de ce mai ţii aici scrumierele astea?? După care îi zâmbi complice plutonierului, arătându-i-l din ochi pe avocat: Ce zici de el?

— Fii atent la ce-ţi vorbesc! îi atrase atenţia Anton. Şi, pe îndelete, începu să-i povestească ti năruiţii despre rostul jandarmului în casa lor la o oră atât de matinală.

Stanciu asculta, dar, încă de pe când îi dusese avocatului cafeaua la pat, îşi dăduse seama că nu-l mai putea împuşca pe Puiu. Se lungise prea mult la vorbă, momentul hotărâtor trecuse. De-abia acum pricepu, dureros de Clar, ce voise colonelul să le spună eu acel „Tranc şi gata!” Îi crezuse slabi, proşti şi lacomi. Oftă necăjit şi-şi întoarse încet capul spre cei doi Anton. Tatăl vorbea însufleţit, în timp ce fiul, cu privirile în jos, părea că ascultă cu pioşenie predica celui care îi dăduse viaţă. Dar plutonierul băgă de seamă că trupul tânărului, mare şi slăninos până atunci, moleşit şi de somn, începuse să se încordeze, să se subţieze parcă r burta i se lipea de spinare, muşchii pieptului i se încordau văzând cu ochii, iar braţele groase, care umpluseră bine până atunci mânecile pijamalei, se lungeau pe fibră, făcând pânza să atârne în câteva locuri. Furia îi luă legionarului corpul în primire şi Stanciu simţi că îl cuprinde teama. „Iese şarpele la drum!” îşi zise, în timp ce, prevăzător, îşi deschise nasturele de la tocul pistolului.

Asigurat astfel, continuă să se gândească: El, poate, e slab şi prost, dar lacom n-a fost niciodată, cu toate că avocatul ar putea crede că nu execută ordinul pentru că aşteaptă de la el cine ştie ce recompensă. „Dar eu nu-l omor pe lepra asta pentru că ştiu că oameni ca Anton,

adică ăştia care stau pe bani şi pe moşii, sunt legaţi între ei prin fel de fel de fire telefonice şi pot nenoroci un militar ca mine numai ridicând sau coborând glasul în receptor. Dar animalul ăsta de Puiu m-a supărat rău de tot! Cum dracu-ţi mai arde ţie – îl ocărî plutonierul în gând – băiat tânăr, amestecat în fel de fel de porcării, să vii aici şi să-mi spui mie, care am ordin să te împuşc, *găinăriile*, după care să-mi îndeşi cascheta pe ochi? Iar când bietul taică-tu îţi spune nu fuma, tu să-i râzi în nas şi să mi-l arăţi din cap, că ce zic eu de el?”

Scoase încet pistolul din tocul rămas desfăcut şi-l puse uşor pe genunchi, cu gândul să-l sperie puţin pe legionar.

La o vorbă a lui taică-su, Puiu vru să se întoarcă furios spre Jandarm şi să-l întrebe: „Aşa, mă?!” dar nu mai apucă, pentru că bătrânul, observând pistolul de pe genunchii plutonierului, strigă îngrozit:

— Stanciule, eşti nebun?!

Puiu scăpă ţigara pe covor şi, aplecându-se repede să şi-o ia, se răsti la taică-su:

— Ce ţipi, domnule, aşa?!

Şi, fără să-i mai dea vreo atenţie avocatului, se răsuci pe fund, cu genunchii spre plutonier. Buzele groase i se subţiaseră, maxilarele îi erau încleştate, iar nările îi palpitau aproape ritmic din cauza respiraţiei, pe care, încerca să şi-o disciplineze. Se stăpânea probabil să nu răbufnească. Zise aproape scrâşnit:

— Cum îndrăzneşti să te atingi de *Mişcare*, mă ciobane?

— Dom Puiu! îl avertiză uşor Stanciu şi mina i se strânse pe mânerul pistolului.

Dar tânărul nu-l luă în seamă, continmnd să-l interogheze cu o satisfacţie vădită, convins că nu va primi niciun răspuns la întrebările lui:

— Ce ştii tu, mă, despre misiunea noastră? Ai auzit tu

vreodată despre crezul legionarismului? Sau de…

Cu ochii holbaţi, cu gâtul întins şi cu bustul aplecat în faţă, ca un om care a încremenit aşa nu cu mult înainte de a cădea în nas, avocatul nu-şi putea dezlipi privirile de la pistolul de pe genunchii jandarmului. Din gât îi ieşeau doar nişte sunete neclare, în timp ce mâna stângă – cu dreapta se sprijinea de plapumă – bătea aerul în neştire, cu intenţia vădită de a-i atinge umărul lui Puiu, pentru a-l avertiza de pericolul care îl păştea. Dar nu reuşea să ajungă până la fiu-său. Iar acesta, fără să bănuiască pantomima la care se deda bătrânul în spatele lui – sau o bănuia, dar nu voia s-o ia în seamă – continuă cu satisfacţia răutăcioasă a omului citit, care ţine neapărat să pună în încurcătură un semen de-al lui aproape ignorant:

— Sunt însă sigur că ai auzit cine a fost Nietzsche. Nu-i aşa că l-ai şi studiat? Dar îţi mai aminteşti ce zice el în *Voinţa de putere*, despre ideea *veşnicei întoarceri*?

— Nu vedeţi că pe domnul Ptiiu nu-l interesează? şi se uită lung la tânăr.

Ochii ăstuia stăteau gata să-i iasă din orbite, iar faţa roşie, plină de sănătate, îi era brobonită de sudoare. Respira greu, cu gura întredeschisă din cauza polipilor, fără să-şi poată lua privirile de la gura neagră a ţevii care-i ţintea pieptul.

— Pe dânsul îl interesează dacă e frig afară…

Avocatul pricepu ce l-a supărat pe jandarm. Aruncă imediat plapuma de pe el şi coborî din pat, strigând la fiul lui:

— Nu ţi-e ruşine, măgarule?! începu să-l plesnească cu putere peste faţă şi peste ceafă, cu mâinile lui uscate, gâfâind şi vorbind întruna: Omul ăsta îşi riscă pentru tine cariera… De câte ori nu ţi-am spus să te astâmperi?… Ce-ţi trebuiau ţie pistoale şi scandaluri la Lacul Sărat?!

Capul legionarului se apleca când în dreapta, când în stânga, după direcţia din care îi venea lovitura. Din ochii

căscaţi şi goliţi de expresie săriră lacrimi. Dar palmele lui taică-su păreau mai degrabă că au scopul de a readuce la viaţă un om leşinat, decât să-l pedepsească. Spectacolul era dezgustător şi plutonierul se sculă în picioare, vârându-şi pistolul în toc:

— Lăsaţi-l, domnu' Anton!

Avocatul încetă să-l mai pălmuiască, dar continuă să-şi ţină fiul de umăr, de care, poate, se şi sprijinea. Transpirase. Îl privea pe jandarm de jos în sus, cu un fel de credinţă de câine, care, după ce-a smotocit bine un dihor, stă acum cu laba pe el şi cu ochii la stăpân, întrebându-l parcă: „Îl mai scarmăn sau ajunge?!”

Plutonierul se fâstâci în faţa acestei slugărnicii şi presimţi că nici avocatul şi nici fiu-su n-aveau să-l ierte pentru că îi silise să-şi descopere în faţa unui răcan partea urâtă şi nesigură a celor cu bani şi moşii. Dar nici să le ceară iertare n-avea chef. Se duse la fereastră şi o deschise larg. În stradă, gardistul ieşi imediat de după stâlp, cu pistolul îndreptat spre geam.

— N-a fugit pe undeva, nea Decule?!

— Nu, dom tones. Nu m-am mişcat de-aci.

— Fii cu ochii în patru, că ăştia văd că mă mint!

— Ce zice, dom'toner?

Ei, ai face bine să te străduieşti niţel. Adu-ţi aminte că arta antică grecească… Ce taci, mă? se enervă uşor.

Stanciu nu se mişcă. Stătea cu ochii încremeniţi la Puiu, dar îi vedea numai pieptul, în partea stângă, sub inimă, cum li se arătase de atâtea ori la şcoală, pe planşă. Erau atât de aproape unul de altul, încât nici n-ar mai fi fost nevoie să ochească pentru a-l omorî dintr-un singur foc.

— Adu-ţi, dragă aminte, râse tânărul, că el opune spiritului apolinic, contemplării senine, raţionale, irupţia forţelor elementare, care să…

Stanciu acceptă bătaia de joc a lui Puiu Anton, ca pe

o umilinţă meritată: „Aşa-mi trebui dacă n-am executat ordinul! *”.

— Puiule, şopti sfârşit de puteri avocatul, tu nu vezi ce are domnul Stanciu pe genunchi?

— Ce? tresări tânărul şi întoarse capul spre taică-su, apoi reveni cu faţa la plutonier. Nevăzând nimic suspect, continuă:

— De Wagner ştii, nu-i aşa, că zicea

— Ia saltă-te niţel! îl sfătui Anton.

— Ei, fir-ar să fie! mormăi tânărul nemulţumit. Se ridică totuşi şi, aproape imediat, dădu şi el cu ochii de pistolul pe care plutonierul îl ţinea, ce-i drept, culcat, dar cu ţeava îndreptată spre pieptul lui, cu degetul pe trăgaci:

— Dă, mă, drăcia aia încolo! zise el, încercând să glumească…

— Am ordin să te împuşc ca legionar, dotă Puiu! spuse plutonierul posomorât.

Avocatul nu îndrăzni să se mai mişte, iar fiul lui păru că-şi dă drumul în jos, că se topeşte, până ce se făcu mic şi începură să-i clănţăne dinţii.

— Parcă am vorbit ceva, domnule Stanciu! scânci avocatul.

Plutonierul îşi întoarse faţa spre el, zâmbindu-i obosit, dar fără să schimbe poziţia pistolului.

— Am vorbit, domnu’ Anton, dar ce-i spun eu colonelului când m-oi întoarce la Legiunea de jandarmi?!

— Găsim noi ce vă; dragul meu! N-am zis adineauri să hotărâm: ce facem ca-şi-dumneata să ieşi nepătat?!

Nu-i mai răspunse. Închise fereastra şi li se adresă ce7

lor doi:

— E vreo ieşire care să dea în altă stradă?

Avocatul scutură din cap, iar Puiu nici nu înţelese măcar ce-a întrebat jandarmul. Se uita în jurul lui de parcă ar fi ajuns de-acum în altă lume, în timp ce jarul ţigării îi

frigea degetele, fără ca el să simtă.

— Atunci, uite cum facem, domnu’ Anton…

Avocatul îşi rezemă fiul de pat şi veni repede spre plutonier, sorbindu-i cuvintele.

— …Puiu să dispară de-acasă. Unde o şti. Şi nu se întoarce până nu viu eu să vă anunţ că poate să se întoarcă.

— Bine, domnule Stanciu. Îţi mulţumesc! Ai auzit, Puiule?

Legionarul, sfârşit, dădu din cap că a înţeles. Apoi, deodată, se sculă în picioare, vorbind precipitat:

— Fereastra de la baie!

Jandarmul se trase un pas înapoi, punând iar mâna pe pistol. Dar avocatul îi făcu semn să nu se teamă şi se apropie de fiu-su:

— Ce-i cu fereastra de la baie, Puişor?!

— Pot să fug pe-acolo! Dă în curtea profesorului Timofte. Trec prin ea şi ies prin strada Andrei Şaguna. Când eram mic…

Avocatul se întoarse spre jandarm, cerându-i părerea, din ochi.

— E bine, dar ţineţi, vă rog, minte: Puiu n-a dormit în noaptea asta acasă!

— Desigur, domnule Stanciu! Aveţi cuvântul meu de onoare că…

Plutonierul salută, se răsuci şi plecă. Simţea nevoia să iasă cât mai repede afară. Să nu aibă timp să-l apuce îndoielile pentru „ce n-a făcut şi gândurile negre pentru ce avea să urmeze.

Când ieşi din casă, o rupse la fugă pe alee, să-l vadă gardistul grăbit, neliniştit, să nu-l întrebe de ce-a stat atâta şi să înţeleagă că treaba cea mai grea de-abia acum începea”.

— Repede, nea Decule, că-i 1» o curvă în Drrobanţi!

— N-a dormit acasă?

— L-am căutat peste tot; mi-am zis că ai lui mă mint.

Dar n-am dat de el – patul era neatins.

Porniră amândoi grăbiţi, gata să răstoarne balerca lăptarului.

— Să luăm tramvaiul, dom’toner! propuse sergentul de stradă.

„Ce-i spun eu colonelului? se frământa Stanciu, călcând repede şi apăsat că trebuie să mă şi creadă, altfel…”

Îşi opri gândul aici, refuzând să-şi imagineze pedeapsa care îl aştepta în cazul în care nu-şi va minţi comandantul destul de convingător. Cireşaru, înţelegător de obicei cu subordonaţii lui, devenea *fiară* când era vorba de executarea ordinelor pe care le dădea. Mulţi reangajaţi şi chiar ofiţeri o păţiseră punându-i severitatea la îndoială. Palma, de o forţă neobişnuită, primită de adjutantul Andone cu o oră în urmă, dovedea că Cireşaru nu se mai controlează în clipa în care i s-a încălcat o dispoziţie.

Gardistul, rămas puţin în urma plutonierului, sufla din greu. „Ăsta o bănui oare că eu am vorbit cu Puiu Anton?” se întrebă Stanciu, simţind dintr-odată că-l urăşte pe bătrânul sergent de stradă. Dacă n-ar fi fost el s-ar fi descurcat mult mai uşor. Indiferent însă de răspunsul pe care şi l-ar fi dat la întrebarea de mai înainte, nu mai avea ce face. Trebuia să alerge cu Decu pe la cât mai multe adrese şi la fiecare din ele gardistul să rămână în stradă, iar el să intre, să întrebe pe ăla sau pe aia care i-o deschide despre ceva sau de cineva, apoi să se întoarcă în fugă la poartă şi să-i strige bătrânului: „A fost, dar a plecat. Cică ar fi la una, în Brăiliţa!” Scopul acestei manevre obositoare era ea ei să ajungă ultimii la Legiunea de jandarmi, transpiraţi şi negri de supărare că n-au reuşit, oricât s-au străduit, să execute ordinul primit. Ce-o urma…

Tramvaiul galben, cu vopseaua scorojită, era format

dintr-un singur vagon. Încă de departe îl văzură pe vatman învârtind cu furie roata mare a frânei, care scârţâi îndelung până încremeni. Toţi călătorii se îndreptară spre uşa din spate, în timp ce Stanciu şi Decu se apropiară de cea din faţă. Ca poliţişti aveau dreptul să se urce pe acolo şi să călătorească gratuit. Chestiunea asta, de fapt, nu se ştia dacă era prevăzută în vreo lege, dar de practicat se practica.

Plutonierul apucă minerul de aramă şi trase de uşă, dar nu reuşi decât s-o crape puţin. Nici asta nu i se supunea. Dându-şi seama că-i tremură mâinile şi că nu mai avea niciun pic de vlagă în el, strigă la manipulant:

— Ce stai, mă?!

Vatmanul însă nici măcar nu catadicsi să se uite la el. În locul ăla strada era puţin în pantă şi era preocupat să ţină roata frânei cu ambele mâini.

— Lăsaţi-mă pe mine, dom’toner! zise Decu. Le ştiu seama, că doar toată ziua umblu cu tramvaiele astea.

Şi, într-adevăr, deschise uşa cu o mişcare scurtă, sigură, repetată probabil de mii de ori, după care îl pofti pe jandarm să urce. Imediat ce puseră piciorul pe platformă, o funie care traversa vagonul de la un capăt la altul zvâcni, se întinse, La început săltându-i, apoi aplecându-i lui Stanciu cascheta pe ochi. Plutonierul se întoarse brusc, aurind iute mina la tocul pistolului. Dar în aceeaşi clipă, pe platformă răsună clopoţelul – taxatorul îl anunţa pe vatman că toţi călătorii s-au urcat şi că poate să pornească. Ceea ce manipulantul şi făcu, dând pur şi simplu drumul la roata de fontă, care începu să se învârtească singură. Tramvaiul prinse să zdrăngăne din toate încheieturile.

Stanciu respiră zgomotos, îşi scoase batista din buzunarul mantalei şi-şi şterse fruntea de năduşeală, apoi o privi cu atenţie: pe petecul de pânză albă, cazonă, rămăseseră urme de negreală – transpiraţie cu praf. Când

frânghia clopoţelului – de a cărei existenţă uitase – îi atinsese şapca, avusese impresia că Puiu Anton e la spatele lui şi că îi îndeasă cascheta pe ochi. „Ce bine ar fi fost! se gândi plutonierul. Acum l-aş fi împuşcat fără să mai stau pe gânduri, că nu mai era ta-su alături. Şi totul s-ar fi terminat, scăpăm de alergătura asta de-acum…”

Decu îi făcu semn cu cotul. Jandarmul întoarse repede faţa spre el, privindu-l întrebător şi oarecum supărat că sergentul de stradă îşi permitea să-l împungă în coaste.

— I-auziţi ce vorbesc ăia! îi şopti gardistul, indicân „du-i cu capul interiorul tramvaiului.

Stanciu vru să se răsucească, dar Decu îl opri:

— Nu vă uitaţi direct la ei că-i intimidaţi!

— Intimidez pe dracu’! oftă plutonierul cu tristeţe, amintindu-şi într-o fracţiune de secundă de tot ce se întâmplase în casa avocatului.

Dar se lăsă ascultător pe spate, lipindu-şi ceafa de uşa care despărţea platforma tramvaiului de interiorul lui, încercând să desluşească ce vorbeau călătorii înăuntru. Îi vâjâiau însă urechile, iar zgomotul făcut de tramvai îl împiedica şi mai mult să audă ceva. Dar aşteptă. Şi aşa n-avea altceva mai bun de făcut. La un moment dat, un bărbat cu vocea răguşită întrebă enervat:

— Bine, asta înţeleg eu, că adică au început să-i omoare, dar cine?

— Nu se ştie, îi răspunse o femeie, la fel de iritată. Era noapte încă. Am auzit doar nişte strigăte şi împuşcături…

Stanciu nu se mai putu stăpâni şi întoarse încet capul, privind curios, prin geamul uşii, în interiorul vagonului. Pe cele două bănci dispuse faţă în faţă pe toată lungimea tramvaiului, stăteau câteva femei şi mai mulţi bărbaţi, îmbrăcaţi destul de gros, ca mai toţi cei care pleacă de-acasă cu noaptea în cap şi nu ştiu cum va fi

vremea peste zi. Între ei, cu o taşcă de piele agăţată de gât, în care se aflau biletele, banii şi cleştele de perforat, stătea taxatorul înalt, slab, cu obrajii căzuţi, dar cu un nas cirn şi umflat la vârf. Părea un arbitru plasat la mijloc, cu misiunea de n ţine la respect cele două tabere care se aprinseseră de-acum. Şi, ca să nu pară că se lasă influenţat de una din cele două grupări, se străduia să stea drept. Din cauza clătinărilor tramvaiului aşa ceva ar fi fost însă o performanţă, aşa că taxatorul se agăţase cu o mână de unul clin mânerele de lemn care spânzurau de plafon, iar picioarele şi le ţinea desfăcute, cu genunchii uşor îndoiţi, stabilizat astfel, privea pe rând, când la stânga, când la dreapta, la cel care vorbea, înregistrând tăcut părerea acestuia, apoi se uita la cel sau la cea care da replica. Şi oamenii păreau că i se adresează lui, ca să le comunice celor care nu erau de acord cu ei, ca şi când ar fi fost sub îcmnitatea lor să discute cu nişte indivizi incapabili să înceapă atâta lucru.

— Nici nu l-au scos din casă, dacă vreţisă ştiţi F spunea foarte convinsă o femeie negricioasă. Lrau împuşcat în pat, lângă nevastă-sa”.

— Vai de mine şi de mine! se căină im bătrânel şi taxatorul îşi mută imediat privirea spre el. Aşa s-a întâmplat şi în T918. Ai, ai…

— Dar confirmă femeia negricioasă, iar când a-nceput soţia lui să ţipe – că s-a speriat, fireşte), dar ce să priceapă unii! – i-au spus: „Taci că te achităm şi pe tine!”

Un bărbat rotofei, cu o damigeană în braţe, interveni, explicându-i taxatorului:

— Cum să nu simtă primejdia, te rog eu să-mi spui!? Popa Niţă de la biserica Sfânta Mina de ce-a reuşit să iasă pe fereastră, chiar dacă numai în cămaşă şi izmene cum se afla? Iar de aici, pe Transilvaniei, apoi prin Piaţa Mare, pe Regală, până…

Se opri observând că toţi ceilalţi călători îl ascultau

încruntaţi – nu erau bucuroşi că a fost amestecat şi un popă în afacerea asta sângeroasă. Rotofeiul se uită nedumerit la ei, dând intimidat din umeri: N

— Jandarmii, poliţia i-au făcut felul, nu eu…

Stanciu îţi întoarse încet faţa spre Decu, privindu-l într-un anumit fel: „Vezi, ăia au executat ordinul!” Gardistul – ca şi rotofeiul – săltă neputincios din umeri: „Nu-i vina noastră!”

Când plutonierul reveni cu faţa spre interiorul vagonului văzu că toţi călătorii se uitau întrebători, speriaţi chiar, spre platforma unde se aflau ei. Mai bine zis la uniformele lor – bleu-jandarm a lui şi cafenie a sergentului de stradă. Decu observase şi el, probabil, privirile curioase, descumpănite, alarmate ale celor din tramvai, pentru că zise cât putu de liniştit:

— Nu vorbesc de noi, să ne vedem de treabă…

Stanciu îşi fixă ochii la şinele de tramvai: străluceau, erau drepte, drum fără surprize. Oftă, ridicându-şi privirile, de parcă Dumnezeu ar fi fost undeva foarte aproape, deasupra ciobului de oglindă în care vatmanul se uita în urmă. Când vru să-i ceară socoteală celui de sus, că-l tot bagă în fel de fel de încurcături, din care numai EL ştie cum scapă, văzu doi ochi negri, îngustaţi de dispreţ, fixându-l neîndurători.

— Ce e, mă? «e răsti.

— Nimic, mormăi manipulantul, învârtind repede de roata frânei.

— Atunci de ce te holbezi la mine? se înfurie jandarmul.

Omul din faţă însă nu-i mai răspunse, preocupat să frâneze tramvaiul De-abia – tind lumea din staţie începu să se urce, mormăi, dar fără să se întoarcă:

— De ce vă ruşinaţi, bre? Aţi făcut şi dumneavoastră o treabă bună, scăpând lumea de descreieraţii ăştia şi vă ascundeţi. Păi eu…

— Care descreieraţi? se răsti Stanciu, dar mult mai potolit „V

— Noi nu ştim nimic, interveni şi Decu. Noi de-abia acum ne ducem la serviciu.

— He, he, he! râse vatmanul. Păi, ce-aţi făcut toată noaptea de-aţi năduşit aşa?

Stanciu îl înjură scrâşnit şi vru chiar să-l pocnească, dar tocmai atunci peste picioarele lui căzu un sac zornăitor, în timp ce un bărbat se ruga de jos:

— Faceţi loc, vă rog!

Şi aproape imediat, între poliţişti şi vatman se interpuse un ins voinic, plin de o nefirească voie bună; zâmbi spre manipulant, îi salută vesel pe cei doi militari, apoi le comunică familiar

— Rămăsesem fără castane anul ăsta! Nu toţi ştiu şi le folosească, dar din ele se pot scoate o mulţime…

Deşi destul de în vârstă şi gâfâind de efortul pe care 3 făcuse, noul venit părea animat de nişte scopuri care îl entuziasmau. Şi Decu, dar mai ales Stanciu îl priviră cu răceală, ca şi când i-ar fi jignit personal cu voioşia lui. Pe deasupra omul mai era şi bine îmbrăcat – adică nu era un golan, un beţivan care trăncăneşte pe oriunde se duce tot ce-i trece prin minte.

În timp ce vorbea însufleţit, explicând că el este farmacist şi că face fel de fel de medicamente extraordinare din substanţe cărora oamenii nu prea le acordă mare importanţă, *domnul cu sacul* – cum avea să rămână în memoria jandarmului – se opri brusc, ca şi tind de-abia la clipa aia şi-ar fi dat seama pe cine are în faţă:

— Dumneavoastră trebuie să ştiţi, spuse precipitat, cu ochii la uniformele celor doi poliţişti. Ce-a fost cu împuşcăturile alea de azi-noapte?

Stanciu întoarse capul, scârbit parcă de acest subiect, dar gardistul îi răspunse nepăsător, în timp ce împingea Uşa de care stătea rezemat plutonierul:

— O să scrie în ziare. Intraţi în vagon, că n-aveţi voie cu bagaje pe platforma din faţă…

— Da, da, într-adevăr, spuse farmacistul, apucând sacul zornăitor şi târându-l înăuntru cu destulă uşurinţă.

Şi deşi gardistul închise uşa imediat la loc, şi el şi Stanciu auziră clar cum călătorul acela agitat îi întreabă bine dispus pe ceilalţi călători:

— Ce-a fost, domnilor, cu împuşcăturile alea?

Celor din vagon atât le trebui, să găsească unul care nu era la curent. Începură cu toţii să povestească aceleaşi întâmplări, la concurenţă cu rotofeiul, care, de data asta, renunţă la precizarea că legionarul era preot, şi descrise într-un fel foarte dramatic scena împuşcării lui: Niţă s-a refugiat în clădirea cinematografului *Pasalaqua*. Bineînţeles, era tot în cămaşă şi izmene. Acolo, printre schele şi căldări cu var, a fost împuşcat fără milă, deşi victimă striga ca din gură de şarpe că nu va mai face politică cât o trăi. La început, rănit doar, se târa în genunchi şi pupa parchetul sălii, care numai a parchet nu semăna, aducând mai degrabă cu un drum de ţară care merge de la o carieră de unde se scoate humă până la gara cea mai apropiată. Ăsta de aici era şi umed. Când a murit, legionarul era alb, alb, ca un înger, până şi urechile i se înfundaseră cu mizeria de pe jos. Şi cum stătea aşa, cu faţa în sus, puteai să juri că este un peşte cu barbă de dumnezeu, care cheamă Şpa să-l inunde…

— Nea Decule, şopti Stanciu cu un soi de teamă în glas, cinematograful *Pasalaca* este în reparaţii?

— Da, dom’toner, cam de vreo zece zile.

— Şi-atunci cum de-au dat ăia cinci filme ieri, două până în prânz şi trei după-masă?

— N-am auzit pe nimeni să fi spus aşa ceva. Şi nici nu există să dea film, când toate scaunele sunt în curtea din dos, la grădină cum ar veni, unele peste altele. Cinemaui ăsta este în zona mea, ştiu bine ce zic…

Plutonierul nu mai spuse nimic. După un timp, Decu îl văzu zâmbind. Dar era un zâmbet trist, care voia să spună că el, Stanciu, a râs întotdeauna la glumele unora mai târziu decât toţi ceilalţi din jur. Iar când coborâră din tramvai, gardistul îl auzi chiar şoptind:

— Şi cafeaua era fierbinte.

Capitolul 11

La câteva ore după ce reangajaţii plecaseră în oraş, la adresele indicate pe bileţelele trase din cascheta adjutantului Andone, luând cu ei şi câte un gardist, la Legiunea de jandarmi sosi un plutonier destul de voinic, cu o mustaţă cănită cam prea fără măsură, plin de praf şi foarte încruntat. O burtă suptă şi ochii roşii te obligau să gândeşti cam aşa: „Asta bea mult, mănâncă puţin şi doarme pe unde apucă”.

Sergentul care făcuse spre ziuă cursa aceea nebunească cu trăsura era acum în curte, văruind paşnic cărămizile aleii care ducea de la poartă la *Intrarea ofiţerilor*. Lângă ghereta din stradă însă, care ziua n-avea. nici măcar o santinelă, acum erau două şi încă echipate ca pentru luptă: cască metalică pe cap în loc de capelă, sac de merinde plin cu cartuşe, arma pe umăr. În plus, la şold, alături de baionetă, atârnau câte două grenade cu mâner de lemn. Soldaţii nu vorbeau între ei, iar ochii le fugeau întruna când în susul, când în josul străzii. La intrarea plutonierului prăfuit în curtea Legiunii de jandarmi, cei doi îl salutară; el, cu figura aia posomorâtă, trecu pe lângă ei, şi, ajungând lângă sergent, îl întrebă morocănos:

— Domnul colonel e aici?

— Acasă, să trăiţi! răspunse acesta, ridicându-se încet şi lovindu-şi moale călcâiele.

— La ora asta? 1 se miră plutonierul. Dar imediat se gândi că nu e treaba lui să-şi judece comandantul: dacă aude s-ar putea supăra că el s-a mirat că nu vine la slujbă. Aşa că schimbă vorba: Unde mai stă dumnealui?

— Tot pe Regina Elizabeta la numărul paişpe. Dar nu cred să vă primească. N-a dormit toată noaptea din cauza legionarilor, aşa căăă…

Plutonierul rămase pe gânduri. De undeva se auzeau nişte bufnituri înfundate – cineva hătea nişte covoare – iar peste ele răsunau pipetele unor copii, fără să-ţi poţi da seama dacă se joacă sau plâng. După ce stătu nemişcat câteva minute, timp în care chibzui probabil cum e mal bine să facă, plutonierul se răsuci şi ieşi în stradă tot aşa de tăcut precum intrase. Aici îl aştepta o căruţă acoperită cu o pătură cazonă, sub care se vedea ceva mişcându-se.

— Ţinte după mine, rtea Ilie 1 îi zise omului de lângă cai, fără să încetinească pasul.

Se îndreptă spre Rond. Cu o mină îşi ţinea cureaua armei aşezată în bandulieră, în timp ce cu cealaltă rupea nervos tulpina subţire a unui fir de in Paiul pârâia scurt, zgomotul făcut semăna cu plesniturile artificiilor aprinse la pomul de Crăciun.

După ce se uită un timp după jandarm, ţăranul luă încet traistele de la gâtul cailor şi, fără să pună mâna pe hăţuri, mormăi:

— Hai, mă!

Căruţa prinse să zdroncăne pe piatră, iar păsările de sub pătură începură să cârâie nemulţumite. Peste zarva lor răzbi guiţatul unui purcel, răguşit de cât strigase până atunci fără să-l ia cineva în seamă.

De la bariera Focşanilor la Legiunea de jandarmi ajunseseră pe străduţe dosnice, dar acum, dacă voiau să descarce acasă la colonel, erau nevoiţi să treacă chiar prin centrul oraşului. Nu-i oprea nimeni să circule fie chiar pe Regală, dar oamenii de la ţară şi, mai ales, animalele lor au se simţeau bine deloc. Caii ciuleau urechile întruna, cei mai nărăvaşi repezindu-şi botul, cu dinţii rânjiţi, spre umărul trecătorilor.

Iar la încrucişarea cu tramvaiul sau cu vreo maşină

care făcea un zgomot mai puternic, puteau chiar s-o rupă la fugă, tirând căruţa în zigzag, izbind-o de case, de pomi, lovind oameni… Nenorocire!

De cum ajunseră la *ceas* însă, în faţă având statuia împăratului Traian, nea Ilie se apropie de calul din stânga şi-l apucă de căpeţea, păşind alături. La timp, fiindcă oraşuii răscolit de evenimentele nopţii, fierbea, trepida. Acum îşi explicară cei doi şi misterul ţipetelor înalte de copii: erau băieţii cu ziare. Strigau cât îi ţinea gura, în primul rând *ediţie specială*, după care povesteau pe scurt, şi în felul lor, conţinutul singurului articol care interesa, şi pe care ei nu-l citiseră, dar le fusese povestit de cineva la tipografie: împuşcarea legionarilor. „Plăpumaru găsit mort în pădure la Monument!… Popa Niţă ucis neîmpărtăşit şi fără luminare la cap… Bălan Eugen în pat, lângă nevastă-sa… Berbecaru – în timp ce se pregătea să se ducă la peşte…”

De multe ori, vânzătorii de ziare poceau numele victimelor sau le atribuiau altora împrejurările în care au murit. Cel mai des era repetată următoarea confuzie: „Ciolan Eugen, omorât la nevasta altuia, plecat la peşte!” – Dar cine i-a ucis pe legionari nu spuneau. „Se fac cercetări!” îşi încheiau băieţii strigarea, ca imediat s-o ia de la capăt.

Plutonierul mergea posomorât pe lângă trotuar, câţiva metri înaintea căruţei. Părea că nu vede şi nu aude bine ce se petrece în jurul lui. Poate dacă vânzătorii de ziare ar fi strigat că jandarmii i-au împuşcat pe legionari, ar fi devenit şi el mai atent. Aşa însă călca pe piatra netedă cu un fel de teamă, ca omul neobişnuit să meargă pe pavaj. Cu gândurile aiurea păşea cam de sus, în gol cum se zice, şi abia atunci tresărea, se trezea parcă la realitate. Iar ca să-şi păstreze sau să-şi regăsească echilibrul, repezea piciorul cu putere, făcând piatra să scapere la lovitura potcoavei de pe tocul bocancului. Câteva minute bune

mergea mai atent, privind şi el la lumea care se scurgea în ambele sensuri. Dar se uita pe furiş, cu teamă, chiar întrebându-se uluit: „Cum or putea ăştia să trăiască într-o aşa înghesuială?!”

Apăsat de alte griji decât cele ale plutonierului, ţăranul se uita curios în toate părţile, dornic să audă ce se mai vorbeşte pe la oraş. Ca să înţeleagă ce spun cei care se plimbau, se urcă pe bordură, lăsând caii să meargă singuri. Erau prea obosiţi ca să se mai sperie. Din cauza năduşelii, în locurile umede părul strălucea aburind, iar firele zvântate de-acum erau pătate de sare. Mergeau la pas, cu capetele în jos şi fornăind din când în când.

În curând nea Ilie înţelese că toată lumea discuta cu un soi de încântare reţinută tot despre împuşcarea legionarilor. Numai că domnii de pe trotuar ştiau mai multe decât băieţii cu ziare. Cunoşteau adică şi făptaşii. „Cum vine asta? se întrebă el nedumerit. Se omoară jandarmii cu legionarii!” Iar după un timp mormăi: „Păi, ce-au de împărţit, că doar seamănă între ei?” Numai plutonierul putea să-l lămurească.

Grăbi puţin pasul, dar fără să se depărteze de căruţă, strigându-l de câteva ori, cu vocea înfundată, că doar nu era în pădure:

— Dom’Barabaş!… Dom Barabaş, i-auziţi ce zic…

Dar jandarmul nu se opri şi ţăranul renunţă fără părere de rău. „Ce mă interesează pe mine!; îşi spuse. Altceva dorise el să afle de la orăşeni. Dar pe ăştia nu-i munceau aceleaşi temeri ca ale lui. „Lor le arde de politică!” îşi mai zise, dispreţuitor.

În faţa Teatrului comunal, un cal săltă coada şi se învioră parcă de plăcere. Ţăranul îl privi cu bunăvoinţă, dar nu-l iertă cu vorba:

— Al dracului să fii tu dacă te-oi băliga unde trebuie!

Apoi îşi roti ochii la oameni, la case”, la tot ceea ce se petrecea în jurul lui, de data asta fără acel interes de mai

înainte. Şi acum chiar văzu altceva: în primul rând că ieşise soarele din nori, apoi domni şi doamne care se plimbau, de la *ceas* până la strada Sfântu Niculai. Aici se opreau un timp, formau un grup, discutau cu voce joasă, apoi porneau din nou spre *centru*. Aşa făceau zilnic, de ani de zile, fie iarnă, fie vară sau toamnă ca acum. Între orele 11 şi 13, lumea bună ieşea pe Regală. Cei care munceau se aflau în fabrici, în port, în docuri, la gară, prin magazine… Ba nu! mai erau şi pe stradă din cei care se speteau pentru ei. Din când în când, pe lângă trotuar trecea câte unul cu cobiliţa pe umăr, strigând cocoşat sub greutatea coşurilor sau a oalelor mari, cu două toarte i

— Iaurtooo!… Ia zarzavaaatul!

Uneori depăşeau cu mult casa cucoanei care avea nevoie de astfel de produse – până se scula, până deschidea fereastra… Pe neaşteptate răsuna o voce cântătoare, tânără, sau una aspră, dogită de tutun:

— Iaurgiu!

Olteanul încremenea ca împuşcat din spate, apoi se răsucea cu cobiliţă cu tot, în timp ce oalele de pământ se ridicau puţin în aer, de parcă s-ar fi dat în căluşei, până ce stăpânul lor se întorcea cu faţa în direcţia din care venise. Când se convingea că balansul poverii de pe umăr s-a potolit, negustorul pe picioare – cum li se zicea – pornea înapoi, urca pe trotuar, rugându-se de cei care se plimbau, demni sau gălăgioşi, să-i facă loc:

— Pardon „vă rog! Feriţi că stropeşte!

Se oprea în dreptul casei din care fusese strigat, cu privirile pe sus – la parter erau magazine, clienţii lui stăteau la etaj. Pe fereastră sau de pe balconul împrejmuit cu nelipsitul fier forjat, legat cu o sfoară trainică, cobora un coşuleţ în care se afla o farfurie sau un castronaş de faianţă. În urma lui venea şi vocea:

— Cât dai kilul?

— Atât!

— Vai ce scump!

Începea tocmeala: olteanul jos, cu capril dat pe spate, ţinându-şi căciula cu mâna, clienta sus, cu privirile pogorite furios asupra şarlatanului de negustor, şi vorbele repezite curgeau dintr-o direcţie în alta pe linii paralele, ca lanţurile unei fântâni cu roată şi două găleţi – una care urcă, alta care coboară. De jos în sus – mieroase sau pline de văicăreli –, de sus în jos – autoritare, revoltate, indignate… Dar până la urmă târgul se încheia, coşuleţul urca cu grijă, pentru a fi coborât iarăşi cu banii…

La asemenea scene se uita din când în când şi Barabaş, dar cu un soi de greaţă amestecată cu dispreţ, pe care orice om de la ţară, mai ales dacă avea tot ce-i trebuie în gospodăria lui, putea s-o cuprindă într-o singură expresie: „Viaţă de oraş!” Să cumperi lapte bătut cu porţia şi cântărit cu balanţa era pentru el ceva de neconceput. Privindu-i faţa scârbită la vederea unor astfel de scene, numai un nebun şi-ar fi putut închipui că plutonierul se duce la colonel să-i ceară să-l mute la oraş.

Înainte de a ajunge la casa lui Cireşaru, cei doi mai avură parte de un tablou specific oraşului: trecuseră de-acum de Bulevardul Carol 1, cotiseră chiar la stânga, pe Ghiocei, urmând să dea în Elizabeta. Aproape de colţ, la o căsuţă cu ferestrele spre stradă, era oprită o etuvă. Pe coşul instalaţiei de fiert rufe, ieşea fum şi abur. Trei bărbaţi tineri, îmbrăcaţi în halate albe, dar peticite, cărau boarfele unei familii, aruncându-le mai întâi, apoi îndesându-le în cazan, în timp ce o femeie mărunţică, slabă şi foarte nervoasă, ţipa fără jenă la ei:

— Să vă ia dracu’, împreună cu ăla de v-a spus că am eu păduchi!

O făcuseră de râs în cartier. „Păduchii trag a război!” mormăi ţăranul şi oftă lung.

În sfârşit, dădură în Bulevardul Elizabeta. În dreptul unui gard făcut din şipci suprapuse, ca şi când ar fi fost

împletite pe diagonală, vopsit în verde, plutonierul îi făcu semn să oprească, iar el se îndreptă spre poartă, hotărât să intre. Dar imediat ce atinse clanţa, îşi retrase mâna ca şi când fierul acela ar fi fost murdar de păcură. Şi rămase în acea poziţie meditativă, care îi era de-acum caracteristică. După un timp, se ridică pe vârful picioarelor, uitându-se peste gard. Casa destul de înaltă, lată însă. semăna cu mai toate locuinţele notabilităţilor din oraş, în special cu a lui Anton: bine întreţinută, multe camere, ferestre largi, luminoase. Le deosebeau doar curţile. A avocatului mai îngustă, dar amenajată şi întreţinută cu eleganţă – alee de beton, straturi cu flori şi butuci de vie nobilă, globuri colorate – totul făcut să impresioneze pe cei care urmau să-i devină clienţi. În timp ce a colonelului, în care nu intrau decât foarte rar oameni străini, ţinea să arate că aparţine unui militar serios, chibzuit. Ograda era cât un câmp de luptă şi, cu excepţia casei, singura care avea pereţii îmbrăcaţi în iederă şi glicină, restul acareturilor, adică magaziile, bucătăria de vară, grajdul – sau garajul? – coteţele diferitelor păsări şi animale de curte fuseseră vopsite în alb, cu varul cel mai neaoş, în jurul lor păstrându-se o curăţenie şi o ordine exemplară.

Barabaş înregistră toate acestea dintr-o privire, după care se retrase intimidat. „Greu de înduioşat un astfel de stăpân!” Dar trebuia să îndrăznească totuşi, n-avea rost să ştea pe stradă până o ieşi colonelul pe poartă. Mai ales că în mod sigur va pleca în trăsură, cum o să-l oprească în plin bulevard?!

Ţăranul, lângă căruţă, îl privea de-acum nedumerit. Nu putea pricepe cum de ezită şeful lor de post să intre, când a adus atâtea bunătăţi?!

Plutonierul se apropie iarăşi de poartă, apăsă pe clanţă şi constată că era încuiată. Se uită încurcat în jur, căutând ceva să bată în gard. Dar era bine să procedeze

aşa? Până la urmă descoperi butonul soneriei. Apăsă cu degetul tremurând şi, probabil, în casă clopoţelul sună întrerupt, fiindcă imediat apăru o servitoare furioasă, convinsă că la poarta lor se joacă un copil. Când vă: u însă cascheta unui militar, se îmbufnă pe loc şi dădu să reintre în casă…

— Domnişoară! strigă plutonierul, gif. it de încordare.

Fata stătu puţin pe gânduri. apoi se hotărî să vină la poartă. Barabaş o întrebă de departe:

— E acasă dom colonel?

— Ssst! Doarme. Şi fără să vadă căruţa întrebă: ce-ai adus dumneata?

— Poftiţi după mine! şopti plutonierul – de parcă Cireşaru ar fi dormit în dosul gardului –, făcându-i semne grăbite cu mina să-l urmeze.

Servitoarea se codi, nu era pregătită să iasă *aşa* în stradă, dar până la urmă… Cercetă totul cu atenţie, după care începu:

— Găinile-s cam slabe!

— Păi dacă ouă, domnişoară?!

— Purcelul e jigărit.

— Că l-am luat de la mă-sa, încă suge, şi dacă pe drum n-am mai avut ce-i da… Cum era, nea Ilie, aseară?

Ţăranul dădu grăbit din cap, mormăind:

— Era bine făcut!

Servitoarea nu-l luă însă în seamă. Se apucă să dezlege cârpa de la gura borcanului. Plutonierul se uită la ea, gândindu-se: „O fi vreo putoare de-asta care să nu facă nazuri când le-aduci stăpânilor ei ceva?” Şi tot el îşi răspunse: „Nu cred să existe! Pentru că neamul prost, când ajunge să se sature, crede că a ajuns şi el boier şi atunci îl apucă strâmbatul din nas”. Fata gustă din smântână şi, într-adevăr, strâmbă din nas:

— E acră, domnule…

— Vai de mine! se alarmă plutonierul.

Simţea însă cum i se încleştează fălcile de furie. Cu ce plăcere ar fi luat-o de păr să târnosească strada cu ea. Dar trebuia să se stăpânească, interesul cu care venise la colonel fiind mult prea mare, vital fără discuţie, ca să-l rateze printr-o ieşire necontrolată.

— Şi mere de-astea nu mănâncă nici ordonanţa, continuă servitoarea să se strâmbe.

— Îs mere de deal, domnişoară! îşi apără jandarmul marfa.

— În puţină ce e?

— Ciortan de Şiret. Bate crapul de Dunăre.

— Mda! Bagă căruţa în curte. O să-i spun eu coniţei…

Plutonierul se prinse repede cu mâinile de loitrele căruţei, să nu se vadă cum îi tremură. Era convins că dacă i-ar cârpi ălei a câteva, palme, s-ar linişti. Ce adusese el acum, sigur nu-i mai adusese nimeni colonelului. „Dacă putoarea asta s-ar gândi niţel la purceluşul de lapte şi, mai ales, la peştii nii, prinşi azi-noapte la gard, n-ar mai vorbi. Dar proastă cum e, parcă o aud cum îi spune nevestei colonelului: «A venit şeful postului Vadra şi a adus nişte orătănii!» Atât, tu-ţi orătăniile mă-tii!”

— Trage în curte, nea Ilie!

Porţile, făcute ca şi gardul din şipcă subţire, dublată pe diagonală, de nu se vedea nicio crăpătură, se dădură în lături. Servitoarea uită de somnul colonelului şi strigă cu glas cântător:

— Gheorgheee!

— Ce e, fa? se auzi o voce somnoroasă.

La glasul ăsta leneş, servitoarea păru deodată că se netezeşte de ţepi, că se înmoaie şi paşii îi plecară parcă singuri spre grajdul situat în fundul curţii. Aici ciocăni cu sfială în uşă. „Ce înseamnă bărbatul, domnule!” medită plutonierul, urmărind-o cu atenţie. Fetei însă nu-i răspunse nimeni. Mai bătu o dată şi iar aşteptă. Barabaş îi făcu semn ţăranului să se uite şi el, că merită. Dar şi nea Ilie tot

într-acolo privea, dând chiar din cap, ca şi când ar fi vrut să spună: „Nu încape îndoială!”

Observând că e studiată, servitoarea se fâstâci pentru o clipă, ca apoi să-şi vină în fire şi să strige furioasă la cel dinăuntru:

— Ieşi afară, fir-ai al dracului de puturos şi nu mai întreba atâta! după care fugi în casă.

Imediat ce servitoarea plecă, din grajd apăru ordonanţa. Era un ţăran tânăr, lung, echipat, dar descheiat la toţi nasturii. „Colonelul e acasă şi el stă ca şi când stăpânul ar lipsi!” g mdi Barabaş, simţind cum furia adunată împotriva fetei se va răsfrânge asupra soldatului. Asta era răcan, nu ca putoarea aia care strâmbase din nas la tot ce adusese. Dar ordonanţa, cum îl văzu pe plutonier, se învioră brusc şi-l salută vesel, pocnindu-şi călcâiele bocancilor cu şireturile nelegate.

— Ce e, mă, cu tine de stai acasă încătărămat? îl întrebă Barabaş mai potolit.

— Aşa a ordonat dom colonel, să trăiţi! Din cauza legionarilor, adăugă în şoaptă. Eu de trei zile dorm îmbrăcat şi cu arma la cap, că dacă vin peste noi eu să…

— Ia astea din căruţă şi pune-le-n mă-ta undeva! i-o reteză plutonierul.

Gheorghe zâmbi încântat, de parcă l-ar fi mângâiat cineva pe creştet, apoi îşi rezemă arma de una din roţile căruţei, se încheie la nasturi şi se repezi să descarce, interesindu-se:

— Cum e câmpul, dom’toner?

— Ar mai trebui ploaie…

— Tăceţi, fă, fir-aţi ale dracului, că-l sculaţi pe dom colonel! se răsti ordonanţa la găini.

După ce soldatul se depărtă, purtând în braţe cuşca cu păsări, Barabaş îşi roti din nou privirile prin curtea colonelului. Bunăstarea acestuia îi dădu curaj. „Doar nu le-a făcut din leafă! îşi zise. Primeşte şi de la mine dacă a luat

şi de la alţii. O să încep direct, fără frică…”

— Dar iepuri sunt, dom’toner? îl întrebă soldatul, revenind la căruţă.

— Sunt, confirmă Barabaş. Ce, tu ai armă?

— Am, să trăiţi! Am c-o ţeavă, de-o încarc pe deasupra, da bateee!

Şi se opinti să dea jos puţina cu peşte. Ţăranul fuma, aşezat pe treptele de la intrarea în casă, uitându-se neliniştit în jur, cercetând curtea şi acareturile. „Avere, nu glumă!” îşi spuse. Privi spre ordonanţă, care dăduse deoparte sacul ce acoperea gura puţinii, şi se uita curios la peştii înghesuiţi în apă, spinări şi burţi, minunându-se de ce vede.

— Cu mina i-aţi prins, dom’toner?

— Bă, prost mai eşti! râse plutonierul.

Gheorghe zâmbi mulţumit, acoperind puţina la loc. Avea o plăcere parşivă să pună întrebări prosteşti, făcându-i pe cei mai mari în grad să-l privească îngăduitori, cu superioritate. Luă puţina în braţe şi se îndreptă spre grajd. Mergea crăcănat, prefăcându-se că e deşelat de greutate. Ţăranul îl urmări cu simpatie, râzând uşor.

— Dacă nu-i găteşte azi, schimbă-le apa! strigă plutonierul în urma soldatului, şi acesta, tot zâmbind, dădu din cap că a înţeles. Când se întoarse însă din nou la căruţă, zâmbetul de pe faţa lui dispăruse. Părea chiar foarte neliniştit:

— Cu purcelul dăm de dracu’, dom’toner.

— De ce, mă?

— Îl scoală sigur pe dom colonel.

— Ia-l şi tu cu grijă.

Dar Gheorghe, ca şi când ar fi ţinut să convingă lumea că el are dreptate când spune că un purcel este întotdeauna în stare să trezească un colonel, în loc să apuce animalul cu o mină de bot, iar cu cealaltă să-l ia la

subsuoară, bâjbâi la fundul sacului şi apucă godacul de coadă. Îngrozit, purceluşul se opinti cu râtul în ţesătura de cânepă, scoţând nişte ţipete de fluier răguşit. Plutonierul încremeni şi nici nu mai îndrăzni să-l beştelească pe soldat, că e prost, că una îi spune omul şi alta face el, şi că dacă l-ar avea la postul lui, într-o săptămână – cel mult o săptămână! –, l-ar învăţa el cum să caşte ochii şi urechile când îi spune un superior ceva.

Nea Ilie râdea înfundat, dar în acelaşi timp speriat că acum o să iasă colonelul la ei, să-i dea afară din curte cu înjurături şi cu picioare în fund.

Şi, într-adevăr, o fereastră se deschise, iar în cadrul ei apăru Cireşaru. Ordonanţa prinse imediat purcelul de bot şi acesta amuţi, în timp ce Barabaş holbă ochii la comandant, aproape să nu-l mai recunoască: faţa îi era suptă, palidă, cu buzele vinete, ca şi când nu dormise şi nu mâncase zile în şir. În prima clipă îi trecu prin minte că e bolnav, apoi îşi aminti ce-i spusese soldatul şi înţelese că povestea cu legionarii nu era o glumă. Aici se petrecuseră lucruri serioase. La Vadra *verzii* se ţineau mai mult de chefuri…

— Ce mama dracului faceţi, mă? se interesă colonelul, mai mult intrigat decât furios.

Ţăranul sări în picioare, aruncându-şi în aceeaşi clipă ţigara. Acum stătea smirnă, cu mâinile lipite de tivul pantalonilor lui de dimie, plini de pleavă şi praf. Plutonierul însă, după momentul de derută, făcu câţiva paşi hotărâţi spre comandant şi începu prezentarea:

— Să trăiţi, domnule colonel, sunt…

— Lasă, Barabaş! îl opri Cireşaru, căscând prelung. Tu spune-mi ce se petrece aici?

— Păi, domnule colonel…

— N-am dormit toată noaptea, am venit spre ziuă acasă, iar aici am găsit telefonul urlând întruna. Cum aţipeam, cum suna. Voi credeţi că n-am şi eu dreptul la

puţină odihnă?

Cei trei bărbaţi îl ascultau încremeniţi, înfioraţi de vocea calmă, puţin confesivă a comandantului Legiunii de jandarmi. De fapt, nu ştiau încă ce să creadă: e supărat sau doar îi mustră părinteşte?

— În lume se petrec lucruri foarte grave, continuă Cireşaru, iar vouă vă arde de… de…

Şi aici colonelul se opri, privind gânditor peste capul lui Barabaş, undeva departe, ca şi când dincolo de casele din preajmă, la orizont, ar fi întrevăzut nişte perspective, de care însă nu-şi putea da seama dacă sunt sumbre sau luminoase. Dăduse ordin să fie împuşcaţi nişte oameni. Dar pe ce bază? în urma unei dispoziţii verbale venite de la Bucureşti. Nici măcar pe temeiul unei *note telefonice*, pe care sergentul de la centrală s-o fi trecut în registru şi pe care, la o eventuală interpelare, s-o arate cu conştiinţa împăcată.

Această tăcere prelungită, cât şi lipsa uniformei – mărunţel fiind, peste pervazul ferestrei, din colonel se vedeau doar umerii acoperiţi de o pijama în dungi şi capul descoperit – alungară teama celor din curte. Ei crezură că Cireşaru, sculat brusc din somn, încearcă acum să-şi adune gândurile, să-şi reintre în tabieturile lui zilnice. Înţelegeau însă şi că, de data asta, şeful lor căuta să se liniştească pe sine în urma evenimentelor din ultimele douăzeci şi patru de ore.

— Când am auzit ţipetele alea, reluă colonelul, am crezut că au năvălit descreieraţii ăia…

— Eram eu aici, dom colonel! îi reaminti Gheorghe, cât se poate de serios.

Dar Cireşaru nu-l luă în seamă pentru. că – lucru rar la acest plutonier – Barabaş făcu o glumă care destinse imediat atmosfera:

— Legionarul meu sperie lumea numai pe varză, dom colonel i

— Ce spui, mă! râse Cireşaru.

Barabaş îi urmă exemplul, cam tare însă, fericit. Îşi îndoi apoi un picior din genunchi, pe loc repaus, privindu-şi superiorul cu simpatie, dacă nu cumva chiar cu dragoste. Ţăranul se uită şi el la colonel destul de mulţumit, zicându-şi: „Şi eu m-am speriat ca prostul că ne dă afară!” Se aplecă, cercetând gazonul din curte cu privirea, până îşi văzu chiştocul aruncat mai înainte. Îl culese de jos şi, aşezându-se din nou pe trepte, reîncepu să tragă din el. După primul fum însă, ca şi când şi-ar fi adus aminte de ceva trist, oftă îngrijorat.

— O să-i spun replica asta a ta şi nevesti-mii, adăugă Cireşaru însufleţit, după care alunecă din nou în îngândurare.

Barabaş se nelinişti. Când mai venise la colonel, îi auzise de câteva ori glasul: subţire, văicăros, de femeie care zace de ani de zile undeva în fundul casei. Cei care o şi zăriseră o dată sau de două ori ziceau că e mai înaltă cu un cap decât comandantul Legiunii de jandarmi şi că umblă tot anul cu ciorapi negri de lână, să nu i se vadă vânătăile-sau rănile unei boli de picioare. Desigur, soarta ei nu-l interesa pe Barabaş, dar era ca o cobe, aducea nenorocire.

Între timp, ordonanţa duse purcelul în grajd, dându-i drumul. Scăpat din sac, animalul grohăi de câteva ori nedumerit, învârtindu-se de colo până colo, apoi vru să se strecoare afară „pe lângă picioarele soldatului. Un bocanc mare i se aşeză însă în faţă, împingându-l înapoi. Supărat, îi întoarse spatele şi începu să încerce cu râtul rezistenţa pereţilor.

Gheorghe reveni cu sacul gol în mână şi îl aruncă în căruţă, spunându-i colonelului:

— Dacă nu-l tăiem, e-n stare să rime şi să iasă prin perete.

Cireşaru tresări, privindu-l nedumerit pe soldat. Apoi

pricepu:

— Stai, mă, cum o să-l tai? se miră. Ce, e al nostru?

— Al nostru, dom colonel! Păi, nu ni l-a adus dom’toner ca să-l…

Şi aici înghiţi în sec, chipurile fâstâcit că a făcut o gafă. Şi el şi Cireşaru îşi îndreptară privirile întrebătoare spre şeful de post: nu cumva e o glumă? Poate că omul o fi vrând să lase alimentele astea mei numai pentru un timp, ca unul care vine la oraş şi trage la un cunoscut, după care le ia şi le duce unde avea el de gând să le ducă înainte încă de a le pune în căruţă.

Barabaş, la pândă, zâmbi uşor, lăsând capul în jos. Aştepta să vadă ce se va întâmpla, ce va mai zice colonelul. Pricepuse de-acum că Cireşaru se agăţa de orice pretext ca să-şi îndepărteze gândurile negre care îl munciseră şi îl mai munceau încă. Totul se hotăra în clipa asta.

Brusc, colonelul se retrase de la fereastră, lăsându-l perplex pe Barabaş, care-şi ridicase privirea. „Cum aşa?! se miră el, alarmat. Gata? Păi, nici n-am apucat să-i spun de ce m-am cărat cu toate alca…”

— Iese, dom şef! strigă ţăranul cu vocea înăbuşită, aruncând iarăşi ţigara, de data asta stingând-o cu vârful opincii.

Colonelul apăru în capul scărilor. Era, într-adevăr, îmbrăcat cu o pijama în dungi vişinii. Descojit însă de uniformă, părea şi mai plăpând, mai ales că în picioare avea nişte botoşei pe care, se vedea clar, îi purta cu mai multă plăcere decât cizmele.

— Să nu răciţi, de in colonel! îi atrase ţăranul atenţia, când trecu pe lângă el.

— Eşti drăguţ! remarcă Cireşaru, fără să se oprească.

Barabaş mai încercă o tentativă de prezentare, pocnindu-şi călcâiele şi aplecându-se uşor înainte, dar colonelul nu-i dădu nicio atenţie, îndreptându-se spre poartă, cu intenţia clară de a da roată ogrăzii, pe care o

cercetă cu atenţie – broasca, balamalele, vopseaua –, ca şi când ar fi vrut să se convingă dacă n-a încercat cineva s-o forţeze. Apoi coti spre acareturi. Începea rondul de dimineaţă – azi mai târziu, în mod excepţional, din cauza nopţii pierdute. De obicei, această inspecţie în propria-i gospodărie, era un fel de repetiţie generală la cea pe care urma s-o facă la Legiunea de jandarmi. Aici, acasă, participa numai ordonanţa – astăzi şi Barabaş, pentru că era tot militar – pe când dincolo, colonelului îi plăcea să se înconjoare de toţi ofiţerii. Aceştia, mult mai înalţi şi mai voinici decât el, se aplecau sau încremeneau în faţa lui ca o pădure de stejari înaintea unei tufe de păducel, creându-i astfel un sentiment ciudat de putere nelimitată

— Nu vă e rece, domnule colonel? se interesă Barabaş, prevenitor.

— Mie?!

Şi nimeni nu mai îndrăzni să insiste pe tema asta, atât de indignat sunase glasul lui Cireşaru. Privea cu foarte multă atenţie la toate lucrurile, obiectele, uneltele, acareturile din curte. Se uitau şi ceilalţi într-acolo, dar nu reuşeau să priceapă ce găseşte comandantul Legiunii de jandarmi atât de interesant la cuşca câinelui – goală, pentru că nu avea dulău –, la cele trei butoaie – două mari, de vin, şi unul mic, pentru ţuică –, la grajdul fără nicio vită şi, mai ales, la pereţii decoraţi cu roţi de trăsură, arcuri, pompe de apă, felinare, rafturi cu scule, şi câte şi mai câte, toate şterse, unse, vopsite, aranjate ca la un muzeu. Dar din moment ce colonelul ieşea numai în pijama, într-o zi de toamnă răcoroasă, să cerceteze această aglomerare de lucruri, înseamnă că ele aveau o valoare mult mai mare decât erau ei în stare să aprecieze. Pentru că nu se uita la ele ca un gospodar, cu serviciu la Stat, care se simte dator să dea, din când în când, elte o raită prin curtea lui. Mai degrabă le cerceta ca un ofiţer de poliţie: sunt toate? lipseşte ceva? care a fost mutat din loc, de către cine şi în

ce scop? Iar dacă ar fi constatat vreo schimbare – aici sau la Legiunea de jandarmi! – ca să nu mai vorbim de vreo lipsă, atunci el ar fi trebuit să se îngrijoreze: cineva i s-a împotrivit, cineva a îndrăznit să nu se mai teamă de pedeapsa lui. Autoritatea lui, atât în oraş, cât şi în judeţ, a scăzut deci, or, aşa ceva nu putea admite dacă ţinea să trăiască în siguranţă.

Şi poate că subordonaţii mai înţelegeau ceva: că inspecţia de azi, prin propria-i gospodărie, era strădania comandantului de a reveni la preocupările lui obişnuite, la normal, la mult dorita certitudine că totul e în regulă.

Servitoarea veni fuga din casă, cu o manta în braţe şi, fără nicio vorbă, i-o puse colonelului pe umeri.

— Nu-mi trebuie! se răsti Cireşaru la ea.

— Coniţa a zis! îl avertiză fata şi-i întoarse spatele, nu mai înainte de a-i arunca lui Gheorghe o privire furioasă. Colonelul se uita cam jenat la Barabaş, săltând din umeri:

— Ce poţi să faci când te roagă soţia?

— Nu strică, dom colonel! îi veni şeful de post în ajutor.

În aceeaşi clipă, tresele de pe epoleţii mantalei strălucură în soare şi toţi cei din curte se crispară. Dar când privirile le alunecară spre picioare, botoşeii şi pijamaua care se vedeau ca la orice civil, îi făcură să se relaxeze din nou. Numai astfel se explică de ce prinse Gheorghe curaj: obişnuit cu astfel de scene, el găsi de cuviinţă că e timpul să iasă din muţenie, pentru a mai destinde atmosfera. De altfel, îşi permitea, din când în când, câte o glumă, pe temeiul că deţine nişte secrete în care Cireşaru îl amestecase de mai multe ori, pe vremea când îl ducea cu trăsura la câte o femeie, ferindu-l de ochii şi urechile nevesti-sii. Acum începu să-i explice foarte serios plutonierului:

— Dom colonel se uită, poate găseşte ceva să-mi mai

dea de lucru. Să le iau adică de-aci şi să le pun dincolo…

— Gheorghe! îl avertiză Cireşaru, dar cu un uşor zâmbet în colţuri gurii.

Soldatul era un fel de bufon la curtea lui. În timpul petrecerilor din casele celorlalte notabilităţi ale oraşului, colonelul povestea multe din *prostiile* acestuia, iar societatea respectivă făcea mare haz. Uneori, când comandantul Legiunii de jandarmi întârzia cil relatarea ultimelor întâmplări cu Gheorghe, era întrebat: „Ce-a mai făcut tontul dumneavoastră?”

— Nu suferă dânsul să mă vadă stând degeaba, continuă ordonanţa netulburată.

— Gheorghe!

— Pentru că putoarea aia de Maricica se plânge de mine că-s…

— Soldat! N-ai treabă?

— Am, să trăiţi!

Gluma se terminase şi ar fi fost riscant să mai întindă coarda. Pedeapsa putea să se mărginească la două palme sau la o zi de carceră, dar putea merge şi mai departe, până la mutarea la companie; Or, mâncarea de-acolo nu era prea departe de ce mâncau ai lui acasă în timpul celor două postori mari ale anului. Totuşi nu plecă. Rămase doar puţin mai în urmă, trăgând cu urechea la cei doi. Colonelul îl lăsă în pace, adresându-i-se plutonierului:

— Ia zi, Barabaş!

— Păi, ce să vă zic? se feri şeful de post să atace subiectul. Nu vedeţi că piaţa-i goală? Se duce fata cu banii-n mină şi cu coşul la subraţ şi se întoarce eu te miri ce. Că nu mai vine lumea la piaţă. Ieri mă strigă soldatul Dragomir Apetculesii: „Ieşiţi afară, dom’toner!” Era să-i dau o palmă, c-am crezut că e beat, cu toate că la mine la post nu există să bea cineva…

— Hm, hm! făcu Cireşaru.

Avea numeroase informaţii că plutonierul Barabaş îşi

pune soldaţii să-i facă diferite servicii, dar că nu-i lasă niciodată să intre prin cârciumi în locul lui. Însă nu era acum momentul să-i amintească de toate acestea. Când ţi-aduce cineva nişte plocoane, nu-i atragi atenţia că miroase a băutură. Aşa că-l îndemnă pe Barabaş să continue.

— Ies afară, zise acesta, privindu-şi comandantul pe sub sprâncene, şi ce credeţi că văd? Pe uliţa şcolii, tipi nemţi, cu o damigeana…

— Nemţi? se miră colonelul. De unde ştii că erau nemţi?

— Vă zic îndată! mai încolo, aproape de cârciuma lui Costică Dudău, că aţi fost în inspecţie la Vadra şi cunoaşteţi, era o maşină. Neagră, lucitoare… Nemţi erau, dom colonel! Am mai văzut-o după ăia, şi nu numai eu. Mi-a zis şi Păduraru, şeful postului Baldovineşti, că ăştia sunt de la Comisia Dunăreană…

— Ce făceau? îl opri colonelul, uşor iritat.

— Mergeau cu damigeana aia mare, cu două toarte, din casă în casă. Se opreau la poartă şi strigau: „Ouă, frâu! Ouă frâu!” Cu doi lei bucata le lua, dom colonel 1 Le spărgea şi le turna în damigeană…

— Sunt nebuni?! şopti colonelul, surprins de ce aude.

— Nu sunt nebuni, dom colonel! îi apără plutonierul pe nemţi. Când au umplut damigeana, îi astupă gura cu dop de plută, o smolesc cu ceară roşie şi-o trimit la ai lor, în Germania. Păi câte lăzi le trebuia să pună atâtea ouă câte încap într-o damigeană mare?!

— Ia uite ce le-a trăsnit prin cap!”

— Cumpără tot, dom colonel 1 zise plutonierul, bucuros că veştile aduse de el l-au uimit pe comandant. Păsări, vite, dau bani buni, le taie şi le pun carnea la saramură, să ţină până în Germania!

— Bine, oameni buni, dar orăşeanul ce-o să mai mână nee dacă voi vindeţi ălora totul?! se supără colonelul de-a binelea, adresându-se, de fapt, ţăranului. Nea Ilie râse

umil:

— Nu vă plâng eu pe dumneavoastră!

— Vin cu maşina, dom colonel, consideră necesar să mai adauge Barabaş, şi cumpără pe ruptelea. E o cârâială şi o măcăială în sat!!!

Se dădu mai aproape de Cireşaru şi-i şopti ceva care nu trebuia auzit nici de ţăran şi nici de ordonanţă. Colonelul îl ascultă atent, încruntat, apoi îl privi surprins pe şeful. de post:

— Au mulţi?!

— Mulţi, dom colonel, şi numai noi! Asta mă sperie pe mine!

— Nu sunt falşi, dom şef! zise moale ţăranul şi, uitând unde se află, scuipă printre dinţi, ceea ce îl făcu să-i spună speriat colonelului, ca o scuză: Au fost ai noştri la bancă. „Nu fiţi îngrijoraţi, le-a zis unul de-acolo, sunt bani foarte buni! * Aşa că ce să mai…

— Le-ai vândut şi dumneata?! întrebă colonelul acum iritat de-a binelea.

— Le-am vândut tot ce se poate mânca! mormăi supărat nea Ilie. Dar în glasul lui se simţea şi o oarecare satisfacţie. Numai vaca şi caii ăştia i-am păstrat.

— Dar gândeşte-te mai departe! îi ceru colonelul. Nu sunt alimente pe piaţă, încep spargerile la magazine, jafurile prin casele celor care au. Pe urmă, ăştia din fabrici, din docuri or să-şi pună coada pe spinare şi vor ieşi în stradă cu sufertaşele goale, urlând că guvernul… De fapt vorbesc la pereţi… Şi cine-ţi garantează ţie, ţăran, că ăia care au jefuit magazinele nu se vor urca în camioane să jefuiască şi în comune, că arme au! Eşti legionar?!

— Eu?!! se miră ţăranul. Să spună dom şef!

— Nu e, domnule colonel.

Cireşaru îşi ieşise din sărite şi îşi strângea, furios, mantaua la piept:

— Dacă era, te puneam să-l împuşti pe loc.

— E la locul lui! îşi întări plutonierul mărturia.

— Atunci de ce faceţi prostii, oameni buni?! se înmuie colonelul.

Din casă se auzi o voce ascuţită, plângătoare:

— George, treci la masă!

„Gata, a început!” se sperie şeful de post.

— Vin acum! îi răspunse colonelul, întorcându-şi capul spre fereastra deschisă. Apoi îl fixă din nou pe plutonier:

— Ce necaz ai, Barabaş?

Venise timpul să se lămurească rostul acelei vizite, înainte de a vorbi însă, şeful de post îi spuse ţăranului să scoată căruţa afară din curte. Nea Ilie se sculă şi, îndreptându-se spre cai, îi şopti plutonierului:

— Nu uita de ce te-am rugat, dom şef!

— Nu uit! îi promise; tot în şoaptă, plutonierul, întorcându-se spre ordonanţă.

Gheorghe ascultase cu nesaţ tot ce se spusese despre sat; îi părea rău că nu e acum la el acasă, să se tocmească cu nemţii. Ce ştia o femeie! Aşa că, dus pe gânduri, nu pricepu de ce-i spusese şeful de post ăluia să scoată căruţa din curte şi nici nu băgă de seamă nemulţumirea cu care îl privea Barabaş, aşteptându-l să se retragă mai încolo, că ce fusese de spus pentru toţi se spusese. Acum urma o chestiune confidenţială, dacă poate el să priceapă ce înseamnă una ca asta. Dar, întrucât Gheorghe nu se mişcă, şeful de post rămase derutat; nu putea să-i ordone soldatului să-i lase în pace, atâta timp cât comandantul Legiunii de jandarmi era de „faţă; Cireşaru. s-arii putut supăra că un plutonier îi comandă ordonanţei lui.)…

Să trăiţi, dom. colonel, începu el nesigur, eu mă zbat de ani de zile… Nu că mă laud, eu… De când m-am hotărât să vin la dumneavoastră, n-am mai avut linişte. Că mă tot întrebam: Ce i-o place dânsului? Pentru noi sunteţi…

— Ce bălmăjeşti, mă, acolo? se miră Cireşaru,

uitându-se iritat la plutonier.

Întâlni astfel ochii rugători ai şefului de post, care i-l arătară pe Gheorghe. Şi, ca să fie convins că a fost înţeles, Barabaş adăugă repede:

— Nu pot să vă spun mai mult, dacă…

De fapt, prezenţa ordonanţei îl deruta pe Barabaş fiindcă nu-şi putea juca scena pe care şi-o pregătise el încă de acasă.

Colonelul pricepu, dar ezită o clipă să alunge ordonanţa, pe considerentul că Gheorghe e prost şi tot n-ar pricepe nimic. Până la urmă însă îi zise moale:

— Tu ce căşti gura?

Scos brusc din gânduri, soldatul zvâcni în poziţie de drepţi, aşteptă câteva clipe neclintit să vadă ce urmează, apoi se întoarse şi porni agale spre grajd, de unde se auzea guiţatul purcelului.

— Ei, ia zi, Barabaş!

— Domnule colonel, mi s-au făcut copiii mari şi trebuie daţi la liceu…

— Şi cine te împiedică? se miră Cireşaru.

— N-aş vrea să stea la gazdă, dom colonel, că ştiţi cum e la străini…

— Dă-i la internat.

— Numai dumneavoastră mă puteţi înţelege, că şi eu…

Vocea plutonierului tremură, după care se frânse, până se stinse într-un gâjâit neplăcut. Tuşi scurt, de parcă i-ar fi stat o flegmă în gât, apoi lăsă privirile în jos, convins că superiorul lui a înţeles foarte bine ce-i cere şi că acum el aşteaptă ca dumnealui să se gândească la ce l-a rugat şi să-i hotărască soarta.

Colonelul căzu într-adevăr pe gânduri. Ce-i cerea acest subordonat – voia să spună faţa lui concentrată – nu era o treabă uşoară. Dar nici să-l lase pe om cu rugămintea pe buze, când a fost atât de *drăguţ*, nu puteai Ar fi vrut să-l

ajute, dar cum? zise cu părere de rău:

— N-am pe cine trimite la Vadra în locul tău!

Plutonierul săltă vesel capul, spunând curajos:

— Sunt atâţia la cancelarie, dom colonel, care s-au săturat de învârtit hârtiile.

— Din gură e uşor de zis că s-au săturat, dar ara – tămi-l pe ăla care lasă, de bunăvoie, pavajul de dragul noroaielor! Numeşte-mi unul!

— Doi vă spun, domnule colonel! îl anunţa victorios Barabaş. Am vorbit cu ei şi vor să se ducă. Mi-au zis că fac şi cinste dacă le las lor locul…

— 1 Care-s ăia?! şopti surprins colonelul.

Se părea că nu-i vine să creadă, că aşa ceva nu s-a mai pomenit. Doi, nu unul, din plutonierii Legiunii de jandarmi să vrea să se ducă la un post, când aici aveau tot ce le trebuie: casă, şcoală pentru copii, cinema, gale de box, Lacul Sărat, bâlciul din Piaţa Săracă, circul *Sidolli*…

— Care-s ăia, te-am întrebat?!

— Nistor şi Stanciu! recită dintr-o suflare şeful de post.

Colonelul îşi lovi palmele micuţe, ca şi când ar fi vrut să spună: „Ia uită-te, domnule, ce surpriză îţi pot face nişte oameni pe care-i comanzi de-atâta vreme!” Putea să jure că-i cunoaşte foarte bine.

— Nistor şi Stanciu vor să plece la posturi?!

— Da, să trăiţi!

— Bine, omule, dar dacă la asta visează, de ce nu mi-au raportat? încercam să-i ajut…

Şeful de post tăcu respectuos. N-avea niciun rost să-i strice jocul colonelului. Până şi soldaţii în termen ştiau că toţi gradaţii voiau să fie trecuţi la posturi. Nu era nicio afacere să stai la Legiunea de jandarmi că, în afară de leafă, nu-ţi mai pica aproape nimic. Aşteptai la Crăciun şi la Paşti să-ţi aducă şefii de posturi carne şi ouă. Apoi, în

oraş erai în permanenţă în ochii ofiţerilor. Orice mişcare *mai aşa* era cunoscută, în cel mult douăzeci şi patru de ore. Pe când într-o comunăăă…

— Mă Barabaş, tu eşti sigur că ăştia vor să se ducă acolo de bunăvoie f!

— Să n-apuc să-mi văd copiii şi nevasta, dom colonel!

— Hm! făcu Cireşaru şi căzu pe gânduri. „Măgarul ăsta de Barabaş îmi aruncă praf în ochi cu cei doi copii ai lui, îşi zise. Altul trebuie să fie motivul!”

— Te-aduc la Legiunea de jandarmi dacă-mi spui adevărul!

— Păi, dom colonel, nu v-am zis căăă…

— Barabaş, mi se răceşte ceaiul! se răsti colonelul la el.

Argumentul acesta cu răcitul ceaiului îl hotărî pe şeful de post să n-o mai lungească:

— Mi-e frică să mai stau acolo, dom colonel! mărturisi el, stânjenit.

Colonelul îşi săltă amândouă sprâncenele cam până la mijlocul frunţii. Era foarte uimit de ce auzise. Deşi – nu era prima oară când şefii de posturi îl rugau să-i mute *de-acolo*, că le e frică să mai stea în satul ăla. Altfel, zicea câte unul, el îşi dă demisia şi se apucă de săpat şanţuri, cu metrul, la drumuri.

— De ce, mă? se interesă Cireşaru calm.

— Nu mai pot, dom colonel! gemu plutonierul. Şi nu mi-e de mine. Mi-e de copii şi de nevastă, că-i las neajutoraţi.

Vru să-şi acopere o nară cu un deget ca să-şi sufle nasul, dar se abţinu la timp, mormăind:

— Iertaţi-mă! Când vin seara acasă umblu numai pe mijlocul drumului, că nu ştiu cine mă poate pândi pe după vreun gard, să-mi dea cu un par în cap…

Şi vocea i se stinse iarăşi în acel gâjâit care lăsa impresia că e gata să plângă. Întoarse capul şi dădu cu

ochii de Gheorghe, care stătea în uşa grajdului şi scărpina purcelul pe burtă. Godacul gemea uşor, mulţumit, în timp ce soldatul căsca gura la superiorii lui, nevenindu-i parcă să creadă că vede un plutonier de jandarmi smiorcăindu-se. Barabaş se înfurie brusc, uită că e şi colonelul alături şi se răsti la ordonanţă:

— Ce căşti gura, mă?

Purcelul tresări, scoţând un grohăit scurt. Gheorghe însă nu se clinti. Prefăcându-se a fi tare de-o ureche, strigă îndatoritor:

— Ordonaţi?!

Colonelul îi reteză însă pofta de joacă, printr-un ordin scurt:

— Du-te de-ai ci, soldat!

După ce ordonanţa intră iar în grajd, cu purcelul în braţe, îi spuse plutonierului:

— Hai, Barabaş, vino-ţi în fire, că mă aşteaptă cu masa.

„Eu îs pe marginea gropii şi lui îi arde de masă!” nu se putu opri să nu constate şeful de post.

— Vrea cineva să te omoare? 1 îl cercetă colonelul, îndulcindu-şi oarecum glasul. Dar plutonierul tăcu în continuare, privindu-şi trist cizmele prăfuite. Cine?! insistă colonelul. Legionarii?!

— Ai lui Tudor Chivu, mormăi şeful de post, înghiţind cu greu, ca şi când i s-ar fi pus un nod în gât. Dar să ştiţi, se învioră el pe neaşteptate, că nu. mi-e milă numai de ai mei. Îmi pare rău şi de nenorociţii ăia, care, proşti cum sunt, or să mă omoare, fără să se gândească la ce-i aşteaptă pe ei după aia…

Colonelul îl privi scurt, bănuitor, vrând să se convingă dacă şeful de post nu încearcă să-l îmbrobodească, depăşind însă măsura prefăcătoriei, admisă de la început în asemenea situaţii. Dar Barabaş părea foarte convins de adevărul celor spuse, fiindcă

insistă:

— Ei sunt ţărani, mare parte neştiutori de carte, ce ştiu ei c-or să păţească în cazul…

— Ce-au cu tine? se interesă Cireşaru plictisit.

— Să se răzbune, dom colonel. S-a întâmplat un caz la moşia domnului Ciocardia, în care este amestecat Vasile, unul din băieţii lui Tudor Chivu…

Comandantul Legiunii de jandarmi nu-I mai ascultă, începu să-şi îmbrace, nemulţumit, mantaua pe mânecă, gândindu-se că trebuie să-l aducă pe acest şef de post la Brăila. Liniştea şi siguranţa lui de aici depindeau într-o foarte mare măsură de liniştea şi siguranţa oamenilor lui de la posturi. Dacă ăia fac pe ei de frică, ţăranii vor prinde curaj. Că se fură şi se omoară între ei nu-i mare nenorocire, dar sunt conacele şi armanele boiereşti unde, dacă laşi hoţia să intre fără s-o pedepseşti fără milă, riscă el să primească vreo observaţie de la Inspectoratul: General al Jandarmeriei…”:

— Eu ştiu sigur că maşina de smântânit laptele este la Vasile Chivu, zise Barabaş în şoaptă, ca şi când i-ar fi spus comandantului său un mare secret, dar – pentru că Frigioiu nu l-a plătit – bătrânul zice că de i-o iau lui fiu-su, săr toţi pe mine şi mă zdrobesc.

— Cu martori? întrebă colonelul, încă pe gânduri.

— Nuuu, dom colonel! se apără plutonierul. Păi ce, era prost? Tudor Chivu a stat ani de zile la ocnă, ştie cum să se ferească… Mi-a zis la ureche. S-a dat uşor pe lângă mine şi mi-a şoptit: „Barabaş, până aici ţi-a fost dat să trăieşti!” Eu, că de ce mă, nea Tudore, că eu nu-mi fac decât dat-o…

Pe de altă parte, se gândea Cireşaru, din moment ce sunt la Legiunea de jandarmi reangajaţi care vor să plece la posturi, să mai pună osânză pe ei, de ce i-ar opri? Că cel care se duce acolo vrea să se remarce, face ce crede că trebuia să fi făcut cel dinaintea lui şi n-a făcut. Ţăranii stau

un timp la pândă, fără să acţioneze. „Cu cât o să-i schimb mai des, îşi încheie seria gândurilor, cu atât o să fiu şi eu mai liniştit”.

— Bine, mă Barabaş, o să-ţi trimit pe cineva să-i dai în primire.

Plutonierul înţelese că şi-a supărat comandantul, dar ce putea să mai facă? Salută scurt, zicând un *să* îndurerat, făcu întoarcerea regulamentară şi se îndreptă spre poartă.

— Ia stai!

Şeful de post se răsuci iar cu faţa la colonel, ascultând ţeapăn.

— Nemţii cumpără şi viţei?!

— Cumpără, dom colonel.

— Bine, mă, atât am vrut să ştiu, că luna viitoare e ziua nevesti-mii şi voiam să tai unul. Dar dacă ăia au luat tot»…

— Se mai găseşte, dom colonel! zise Barabaş şi fruntea i se lumină.

Colonelul stătea posomorât, ceea ce îl făcu să înţeleagă că superiorul nu-l’iertase de tot. „Bănuiala lui se adeveri când Cireşaru îi ordonă categoric:

— Te duci direct acasă. S-a înţeles?!

— I) a, să trăiţi!

Colonelul nu consideră că e necesar să-i explice subordonatului ordinul dat şi intră în casă mormăind:

— Panica e contagioasă!

Şeful de post închise poarta cu grijă şi, fără să se apropie de căruţă, îi spuse ţăranului:

— Hai, nea Ilie!

Omul „deşi stătea de multă vreme cu hăţurile în mână, gata să pornească, nu îndemnă caii s-o ia din loc. După câţivă paşi, plutonierul, neauzind troncăneala căruţei în spatele lui, se opri mirat:

Ce dracu’ faci, mă nea Ilie?!

Ţăranul se uită la el într-un fel curios. Vedea bine că

şeful de post e supărat, dar nici el nu era vesel şi poate că, dintre cele două supărări, a lui era mai greu de dus. Nu treburg să plece din poarta asta, fără să ştie precis la ce se poate aştepta. De aceea, când plutonierul se întoarse contrariat, el şopti sfios, să nu-l supere mai tare:

— Pentru mine aţi vorbit, dom şef?!

Barabaş nu pricepu imediat despre ce şi cu cine trebuia să vorbească. Apoi îşi aminti că ţăranul îl rugase ceva încă de când se dusese la poarta lui să-l întrebe dacă nu-l repede şi pe el până la Brăila. „Merg, dom şef, zisese Ilie, dar am şi eu o rugăminte!” Ei, şi rugămintea ăstuia o uitase. Dar acum nu putea să se mai întoarcă la colonel, să-l scoale de la masă, că ăla s-ar înfuria şi i-ar lua înapoi promisiunea. Aşa că preferă să-l mintă:

— Am vorbit, nea Ilie!

— Şi ce-a zis, dom’şef?! întrebă ţăranul cu sufletul la gură.

— Ca să n-ai nicio grijă. În caz de ceva, contingentul dumitale nu-l concentrează.

— A zis dumnealui că nu-l ia pe 912?!

— Nici pe 912, nici pe 913 şi nici pe… Ia numai tineret şi dacă, dacă se va ajunge la contingentul 918.

— Păi, din ăştia tinerii să ia, dom şef, că n-au casa plină de copii, ca noi. Gândeşte-te cădacă eu mă prăpădesc… Nu vă urcaţi în căruţă?!

— Nu, că-mi zdruncină şi maţele din mine!

Barabaş porni pe lângă garduri, fără teamă c-o să-i dea cineva cu un par în cap.

Capitolul III

Dorina spăla rufe. Un capăt al albiei îl pusese pe pat, fixat între două perne desfăţate, iar celălalt capăt pe un scaun, între două cărămizi. Pe plită fierbeau, în bună înţelegere, cazanul cu rufe, oala cu ciorbă de varză şi cratiţa cu tocană. Fiecare pe ochiul său. Aburul din cele trei vase se ridica spre tavan, apoi o cotea spre fereastră.

Aici se lipea de sticla rece. şi imediat se transforma în lacrimi, alunecând spre pervaz, unde băiatul aştepta, încruntat, să le adune cu degetul într-o băltoacă mai mare, pe care să poată pluti băţul de chibrit.

În pat, o fată, de vreo zece – unsprezece ani, numai într-o cămaşă, scria sau se prefăcea că scrie, pentru că stătea cu privirile mai mult pe fereastră.

Din când în când, Dorina se uita la ceasul de pe masă. Era vechi, cu cadranul îngălbenit de vreme, iar minutarul se strâmbase niţel, nimeni nu mai ştia în ce împrejurare. De la oalele ce fierbeau pe plită şi apa din albie, geamul i se aburise, aşa că locomotiva din spatele lui – care pufăia de-atâta vreme, dar nu ajungea nicăieri – aproape că nu se mai vedea. Numai tic-tac-ul îi rămăsese tânăr. Bătea ca o inimă sănătoasă, în pieptul unui bărbat serios, care nu se teme de evenimente, oricât de grave ar fi ele. Şi asta, poate, o făcu pe Dorina să se întrebe tot mai alarmată: Unde-i este bărbatul? A trecut de unu. „Unde l-or fi trimis? Şi s-a dus singur sau împreună cu alţi reangajaţi?” Spuma din albie, la care îşi întoarse ochii, n-avea cum să-i răspundă: un conglomerat de băşici albej clare fiecare în parte, dar de nepătruns când se uneau-cu toate le exact ca întâmplările vieţii.

De aceea, nevasta plutonierului Stanciu revenea de fiecare dată la camera lor, la lucruri, la copii – uite, focul ăla e gata să se stingă…

— Tutuş, mai pune câteva lemne! îi porunci ea băiatului.

Acesta n-o luă în seamă. Forţă cu latul palmei alunecarea câtorva picături de pe la mijlocul geamului, până ajunseră pe tocul ferestrei. Aici nu mai avu ce le face; trebuia să aştepte până aveau să se scurgă pe pervaz. Poate de data asta reuşeau să salte băţul de chibrit.

— Tutuş, cu cine vorbesc?!

— Eu le-am adus din magazie, protestă băiatul fără

să se întoarcă.

— Vin la tine, să ştii!

Ei, acum trebuia să facă ceva. Nu de alta, dar în momentul ăla maică-sa storcea un cearşaf. Şi decât să-l plesnească cu el ud… Se întoarse şi-şi începu apărarea: programul făcpt de taică-su era clar pentru amândoi: aia, aia, aia, aia face Tutuş, adică el, iar aia, aia, aia, aia face Mima, adică soră-sa. Treburile lui erau pe-afară, iar ale soră-sii în casă. Pusul lemnelor pe foc, dacă mai era nevoie să spună, îi revenea ei. A, dacă maică-sa ar fi fiert rufele afară…

După ce-i aminti maică-sii aceste lucruri arhicunoscute în casa lor, încheie supărat:

— De ce să fac eu trebile ei?!

— Nu vezi, prostule, că-şi scrie la Aritmetică?!

— Şi ce dacă?! Ea s-a învăţat să stea în pat şi să-i facă alţii trebile! Tace şi nici nu se îndură să deschidă gura, să-mi spună cu frumosul: „Mă Tutuş, tot eşti tu cu spatele la plita aia, întoarce-te şi bagă două lemne în foc, să nu mă mai dau eu jos din pat, că s-ar putea să vărs cerneala!” Sau altceva, dar cu frumosul.

Maică-sa rămăsese cu mâinile sprijinite de fundul albiei, cu spuma până la cot, şi-l asculta încântată. Vorbeşte ca un om mare! păreau să spună ochii ei. Dar ca să nu-i dea nas, porni hotărâtă spre el, cu mâna ridicată. Nu-l lovi însă, ci doar observă nemulţumită:

— Încăpăţânat te-ai mai făcut!

— Apoi puse câteva lemne pe foc şi, după ce închise uşiţa de tablă, adăugă ameninţătoare:

— Vine el taică-tu!

— Şi ce dacă!

Scăpat de chelfăneală băiatul prinse curaj:

— Păi, nu-i aşa?! Eu băgăm câteva lemne, că nu-mi cădeau mâinile, şi nu mai trebuia să-ţi laşi matale albia să pui pe foc…

— Taci, Bălşănoaio, taci, că mi-ai împuiat capul! zise în sfârşit Mima, din pat, nemaiputându-şi stăpâni râsul.

Porecla asta îl făcu pe Tutuş să uite şi de picăturile de pe geam şi de chibrit. În primul rând că-i o ruşine să-i spui unui băiat că seamănă cu o femeie. În al doilea rând, Bălşănoaia asta era o babă din Drăcşani, despre care maică-sa le povestise că trăncănea toată ziua, legându-se de oricine şi băgându-se neîntrebată în vorbă. Era clar de ce trebuia să se repeadă la soră-sa.

Mima însă îşi cunoştea omul. Până să ajungă Tutuş la ea, luă călimara cu mâna stângă, ferind-o, şi se lăsă pe spate. Îl aştepta. În clipa în care băiatul se urcă în pat, neţinând seama de strigătele maică-sii, ea, fără să-i pese, neruşinata, ridică un picior şi-l lovi, râzând, drept în capul pieptului, dându-l de-a berbeleacul. Asta n-ar fi fost nimic, lovituri mai primise el, dar în cădere, Tutuş se lovi de scaunul pe care se sprijinea albia şi o răsturnă, cu rufele şi cu zoaiele peste el.

Palma udă a Dorinei să abătu cu furie peste ceafa şi peste spinarea băiatului. Tutuş ţipă, dar nu de durere, ci ca s-o intimideze pe maică-sa; stăteau într-o casă cu mulţi chiriaşi şi. cuvântul dezordine al lui taică-su fusese întotdeauna: „Faceţi ce-oţi şti, dar să nu ne afle nimeni cum trăim!”

— Să nu scoţi o vorbă! strigă maică-sa la el, continuând să-l bată.

Dar el ţipă mai tare şi atunci femeia, speriindu-se de zarvă, îi porunci:

— Treci de te schimbă, măgarule!

Fu scos dintre rufe, pus în picioare şi îmbrâncit în camera curată, fără sobă, să-şi ia altă cămaşă şi alţi chiloţi. Soră-sa era gata-gata să se înăbuşe de râs, acolo, în patul ei.

Dar veselia fetei nu dură mult. După ce termină cu băiatul, Dorina se întoarse spre ea, ameninţătoare:

— Şi tu ce-ai găsit de râs, neruşinate 2!

Râsul dispăru, ca la comandă, de pe chipul fetei, ochii i se măriră, iar glasul i se făcu rit un firişor de lină moale:

— Nu da, mămicuţo!

Maică-sa însă nu se lăsă înduioşată de această rugăminte; ştia cât de prefăcută putea să fie Mima când îi trebuia ceva sau tind voia să scape de bătaie. Ridică mâna şi jap, jap. Faţa adevărată a fiică-sii ieşi imediat la iveală; Văzând că nu i-a mers, aruncă furioasă călimara, văicărindu-se:

— El sare la mine şi matale mă baţi că m-am apărat?!

Dorinei însă nu-i mai ardea de ce spunea fiică-sa, Se uita şi parcă nu-i venea să creadă că rufuşoarele ei de pat, cu danteluţă făcută în igliţă, albite şi scrobite, stăteau acum pe rogojină, la un loc cu cele nespălate, stropite de dracu' – un om nu putea face aşa ceva –, cu cerneală albastră. Şi nu mai ştiu ce să facă. Se uita prostită, tind la fată, tind la rufe:

— Bine, mă Mimo, şopti ea nedumerită, asta-i treabă de copil sănătos?!

De data asta fata o băgase pe mânecă. Sări din pat şi-şi lipi capul de pieptul maică-sii, stâncind speriată.

— Iartă-mă, că nu mai fac!

Era clar că nu se mai prefăcea. Maică-sa o împinse uşurel, spunându-i cu amărăciune:

— Lasu-mă, că nu ştiu cui i-ei semăna!

Îngenunche şi începu să strângă într-un lighean rufele pătate, separat de cele care scăpaseră neatinse de cerneală. Când era supărată *făcea bot*, adică buzele i se ţugui au, iar mustăcioara abia vizibilă de deasupra lor devenea evidentă, ca şi tind perişorii negri s-ar fi zbârlit, ca părul pe spinarea unui animal care se sperie sau se înfurie.

Din camera cealaltă veni băiatul, curat îmbrăcat, cu

părul lins, puţin înfrigurat. Stătu o clipă pe gânduri, neştimd cum ar fi rhai bine să se poarte după bătaie. În cele din urmă, găsind că e mai cuminte să nite totul, se îndreptă liniştit spre Mima, cu un pieptene în mână:

— Alege-mi cărarea!

— Se spune *te rog*!

— Te rog!

Şi în timp ce fata îi aranja freza, maică-sa le ţinu cu lacrimi în ochi, obişnuita morală, pe care ei o completau în şoaptă, străduindu-se să nu pufnească în râs:

— Au alţii, Doamne, câte o casă de copii, dar nu-i simte lumea tind calcă. Uneori n-au ce mânca, alteori n-au ce îmbrăca, dar e numai inimă în ei. Toată ziua: „Ce mai facem, mămico? Ce mai e de făcut, tăticule?…

— Nu le stă o clipă mâinile şi picioarele! îi şopti fata la ureche lui Tutuş.

— Nu le stă o clipă mâinile şi picioarele, continuă Dorina, neauzind şi nevâtind nimic, aplecată peste lighean cum era. Când se aşază la masă te şi miri de ce se mai aşază, că ce au dinainte ar ajunge să se sature…

— O vrabie flămândă…

— …O vrabie flămândă! De ce mă îngânî, măgarule?!

— Nu da, se rugă Tutuş fugind în pat, că eşti udă pe mâini şi de-abia m-am primenit!

Dorina săltă ligheanul cu rufe, poruncindu-le copiilor:

— Tutuş, aşază albia la loc 1 Mima, şterge apa de pe jos!

Şi în timp ce copiii făceau, cam în silă, ce le spusese maică-sa, ea continuă morala:

— Nu vă cer să ridicaţi pietre de moară. Doar să învăţaţi şi să mă ajutaţi cu mărunţişuri, că de-aia m-am chinuit cu voi când eraţi mici. Noi, la tata…

Grigore Udubeşteanu fusese un om aspru, neîndurător aproape cu copiii bti, fie că erau fete, fie că erau băieţi; toţi trebuiau să alerge, să se mişte repede şi

eficient, nimeni să nu stea. Ca să aibă de toate, fiecare membru al familiei era dator să muncească din greu. Dorina zicea că a rămas mărunţică fiindcă a apăsat-o cobiliţa în jos; de la şase-şapte ani fusese obligată să ia garniţile şi să care apă de la fântâna *din vale*. Urca dealul strângând din dinţi; căuta să nu se împiedice, să nu atingă pământul cu fundul căldărilor. Dacă vărsa vreuna, taică-su o trimitea înapoi să aducă alta. Crisparea aia de sub – cobiâiţă îi marcase faţa pentru toată viaţa. Chiar şi acum, când mergeau la vreo petrecere şi râdea, cutele de pe frunte nu i se ştergeau niciodată de tot, iar maxilarele mi i se descleştau complet, din care cauză risui ei semăna cu o roată care se dezumflă.: ...

Dar nu mai apucă să fie spună întreaga poveste a copilăriei ei, că se auzi uşa de la marchiză. Venise capul familiei. Şi, după cum pufnea pe nas în timp ce se dezbrăcă, copiii înţeleseră, îngrijoraţi, că era supărat. –:

Când intră, toţi rămaseră uimiţi de cum arăta. Portretul capului de familie, în zilele obişiiuite, era următorul: ras, cu părul, deşi rărit, pieptănat cu grijă. Nasturii, catarămile, ca şi galoanele de alamă îi străluceau, iar curelele centurii şi diagonalei erau date cu ceară. În plus, mirosea frumos, a ceva indefinit – un amestec de parfum, piele, haine cazone, aer curat şi tutun. În ochi avea 6 sclipire ironică atunci când îi măsura pe toţi, pe îndelete, cu calm. cu indulgenţă, ca şi când i-ar fi văzut – inclusiv pe nevastă-sa – prea mici, prea neajutoraţi.

Or, acum, barba îi crescuse foarte mult de ieri până azi, în jurul capului dunga roşie lăsată de caschetă era foarte adâncă şi aproape neagră de praf şi transpiraţie. Pe tâmplă era mânjit cu vaselină, ca şi când şi-ar fi dat cu unsoare pe o pecingine – semn că intrase cu capul pe sub maşini, prin magazii murdare, pe după dulapuri. Un nasture de la veston îi lipsea, cizmele i se albiseră de praf, bombeul le era roşcat, lovit de pietre, zgâriat. Dorina, în

special, remarcă toate acestea într-o fracţiune de secundă, înţelese că s-a întâmplat ceva, dar nu pricepea ce anume. Şi, cu simţul acela al femeii care îşi cunoaşte omul de atâţia ani, ştiindu-i după faţă temperatura corpului şi după respiraţie dacă e beat, bolnav sau necăjit, înţelese că bărbatu-său trecuse printr-o grea încercare.

Stanciu apucase să dea bună ziua, dar rămăsese în prag, cu ochii aţintiţi la băltoaca din mijlocul camerei şi la rufele din lighean stropite cu albastru.

— Ce-a fost aci? se interesă, dar – ca şi colonelul Cireşaru – nu ca să afle, ci ca să i se confirme bănuiala.

— S-au bătut ăştia doi, oftă Dorina.

Vru să-l întrebe: „Dar tu ce-ai păţit, de ce-ai fost chemat cu noaptea în cap?” însă renunţă. Îl ocoli pe bărbatu-său şi se duse să închidă uşa care despărţea camera „le marchiză. Stanciu continua să stea nemişcat, în acelaşi loc. Dezordinea din casa lui îi reamintise imediat de curăţenia, eleganţa şi rafinamentul din locuinţa avocatului Anton, Nu. voia aşa ceva, dar o casă mai mare, la ţară, da! Ce îl supăra. Însă mai tare era familia. Venind acasă, era convins că toţi ai lui ar fi trebuit să-l întâmpine cu toate în ordine, în curăţenie, şi, bineînţeles, cu recunoştinţă. Sări apere adică de micile mizerii, aşa cum el îi apără de marile nevoi. „Or şti ei cum şi cât îmi sunt datori pentru viaţa pe care o duc? se întrebă. S-ar putea să nu ştie, fiindcă nici eu nu le-am zis tot ce /ac, ca să aibă cu ce trăi, cu ce se încălzi şi ce îmbrăca!” Însă orice-ar fi, la liniştea din casă are dreptul. Şi ei trei au datoria să i-o asigure când vine frânt de oboseală. „Mai şi spală! se înfurie Stanciu pe nevastă-sa. Nu putea să termine până la venirea mea, că, uite, e ceasul unu şi ceva?”

Dar lucrurile astea i le mai spusese Dorinei. Chiar şfr copiilor le atrăsese atenţia că, în clipa în care vine el de la Legiunea de jandarmi sau de pe unde umblă, toţi să-şi facă treburile în linişte. Pentru că el mai are multe chestii la

care să se gândească. Nu înseamnă că, dacă s-a dezbrăcat în marchiză de manta, s-a dezbrăcat şi de griji; el are hoţi de prins, furturi nedescoperite, dosare neclasate, şefi care îl întreabă: „Tu de ce iei leafa, Stanciule?” „înţelegeţi?” îi întrebase. Şi toţi dăduseră grăbiţi din cap, că da. Dar, uite, că nu-i adevărat. Ce să le facă?

Dorina îl privea de lângă plită, cu coada ochiului, gândindu-se că bărbatul ei are toate atributele unui cap de familie: sever, autoritar, ca orice jandarm în mijlocul alor lui. Dar, în realitate, azi mai ales, nuuu… Când se juca cu copiii, seara, părea mai degrabă tot *nebunul lui Gheorghe Stanciu* din Drăcşani, ăla care se bătea cu ciomagul, care fura ouăle din cuibar şi le dădea la băcănie pe tutun…

Stanciu se întoarse în marchiză. Trecând pe lângă oglinda de lângă uşă aruncă o privire spre ea şi, cu gândul în altă parte, îşi mângâie în neştire faţa aspră.

— Aţi dat de dracu’! îi anunţă Dorina pe copii cu satisfacţie.

De fapt, ei îi era mai teamă decât copiilor de bătaia ce urma. Îl ştia pe bărbatu-săn că dă unde nimereşte, şi de nenumărate ori fi. rugase: „Bate-l, dar dă-le la fund!”

Stanciu se înapoie în cameră cu o curea lată în mină, dar în loc să se apropie de copii, se opri iarăşi în faţa oglinzii. Agăţă catarama curelei în cuiul de sub ramă, trase de câteva ori să-i încerce rezistenţa, apoi îşi descheie cămaşa la gât, pregătindu-se să-şi ascută briciul.

„S-a răzgândit!” îşi zise Dorina, fără părere de rău. Mima şi Tutuş, tocmai pentru că nu le venea să creadă în iertarea asta nesperată, căutau să nu facă niciun fel de zgomot care i-ar fi putut aminti tatălui lor că are doi copii în viaţă. „Dar cum aşa?!” nu se putu dumiri Dorina. Plecase decis să ia cureaua ca să bată copiii şi, nicidecum, să se bărbierească.

De-abia acum se alarmă cu adevărat. Bărbatul ei încălca nişte reguli bine stabilite în casa lor. Ce se

întâmplase cu el? Ce-l dăduse peste cap? Nu l-or fi scos cumva din jandarmerie?

La gândul acesta începură să-i tremure mâinile, ca şi tind chiar aşa se întâmplase. „Unde o să ne ducem? începu să se întrebe. Din ce-o să trăim? Măcar de-am fi apucat să cumpărăm ceva pământ...” îşi reproşă că a fost prea cheltuitoare; chiar în toamna asta le cumpărase ghete la copii; să le mai fi tălpuit o dată pe cele vechi şi...

Rămase cu privirile aţintite în ceafa lui Stanciu. Faţa ei veşnic întunecată îi permitea să-şi ascundă gândurile adevărate până şi faţă de bărbatul ei. Când o întreba Stanciu: „Ce ai, dragă, de stai bosumflată?” ea îi răspundea invariabil: „Dar ce-ai vrea să fac? Să mă hlizesc ca *alea*?” După care te Uiţi tu toată ziua, ar fi vrut să adauge, dar se abţinea, fiindcă el, poliţist, i-ar fi cerut imediat *dovezi*. Or, ea nu deţinea aşa ceva, pentru că, în afară de piaţă şi, foarte rar, la coaforul din colţ, nu se ducea nicăieri singură. „Fiindcă sunt serioasă!” mai spunea uneori. Şi era foarte mândră că nu e ca *alea*. Despre ea nu putea zice nimeni că a vorbit ce nu trebuie, că a făcut gesturi care nu se fac de către o femeie aşezată, de o doamnă la urma urmei. În curtea lor toţi chiriaşii – e drept, foarte rar, pentru că nu se băga în vorbă neîntrebată – îi ziceau *madam*, Stanciu. Deci reuşise să le impună, atitudine» ei era cea care trebuia şi era convinsă că nici în spate n-aveau cum s-o vorbească de rău – muncea toată ziua, copiii ei erau curaţi, mâncaţi, nu se împrumutau, nu făceau chefuri, din casa lor nu se auzeau înjurături sau bătăi, duminica se duceau decenţi la plimbare... Nici bărbatul nu şi-l bârfea, cum făceau unele vecine. Al ei, bun rău cum era, trebuia să şi-l păstreze neîntinat de gura mahalalei, fiindcă de renumele lui depindea viitorul ei şi al copiilor.

Stanciu însă, la o ţuică, împreună cu alţi camarazi, se mai scăpa cu câte ceva despre nevastă-sa: că e cam

zgârcită, că e cam morocănoasă, că nu se prea îngrijeşte să arate şi ea *mai altfel*, cum fac atâtea la oraş. Odată, când se ameţise puţin – de îmbătat nu se îmbăta niciodată – le făcuse celor câţiva camarazi cu care era la cârciuma lui Niculaie Roşu, următoarea mărturisire: „Două lucruri mi-au plăcut mie la nevastă-mea. Unu, că nu vede de departe… Privirea ei bate doar până la poartă sau până în fundul curţii, aşa că eu o zăresc pe stradă înainte de a mă descoperi ea. Al doilea, că nu mă ghiceşte niciodată”. Ceilalţi reangajaţi râseseră, începând fiecare să-şi destăinuiască motivele pentru care se însuraseră cu soţiile lor. Şi Stanciu îi ascultase cu interes, convins că, în cazul lui, era aşa cum spusese. Nu apucase încă să constate că Dorina nu mai era fata pe care o luase, cu mai bine de doisprezece ani în urmă, de la Grigore Udubeşteanu. Printre străini, orgolioasă, fiind şi neştiutoare în multe ale oraşului, mereu la pândă să nu se facă de râs, toate simţurile ei se ascuţiseră. Până şi ochii îi băteau mai departe.

Tutuş, bănuind că maică-sa o să le strice socotelile, îi şopti mânios:

— Mămico, nu-l zgândări!

— Dar nu ştiu ce-i cu el! scânci Dorina. A uitat el alte lucruri să le facă, dar ca să vă bată, niciodată.

— E niţel răvăşit, dar îi trece! interveni şi Mima, vorbind înăbuşit.

Neliniştea Dorinei devenise de-acum spaimă. Bărbatului ei i se întâmplase ceva şi trebuia să ştie ce. Împinse copiii în lături şi se apropie de bărbatu-său:

— Ce-i cu tine, Sande?!

— Ce să fie?! tresări el; Adu-mi 6 Ceaşcă de apă caldă!…

Dar nevastă-sa nu se mişcă, cercetându-i de aproape faţa cu urme de sudoare uscată pe ea.

— Nu-i mai baţi?!

Stanciu rămase nemişcat, privindu-se întrebător în oglindă. Încet, încet, începu să înţeleagă că pornise la o treabă – bătutul copiilor era pentru el 6 treabă ca oricare alta – şi acum se trezise făcând altceva. Puse briciul jos şi desprinse cureaua din cui.

— Care a început?! se interesă el.

— Amândoi! oftă Dorina, întorcându-le spatele, să opărească din nou rufele.

Asta însemna că-i dă lui bărbatu-său mână liberă: „Treaba ta, fă-le ce-roi şti, eu nu mă mai înţeleg cu ei”. Lui Tutuş nu-i veni să creadă:

— De ce nu faci pe dreptate?! Eu am răsturnat tibia, dar din vina cui?! apoi Mima a aruncat călimara, cu bună ştiinţă, pentru că are nervi la cap. Şi atunci cum *amândoi*?!

— Vino încoace! îi porunci taică-su.

Arăta foarte liniştit. Numai în casa lui simţea acea siguranţă după care începea să jinduiască imediat ce ieşea pe poartă. Aici nu primea, ci dădea ordine!

11 apucă pe Tutuş de ceafă – gâtul băiatului era subţire, fragil încă – dar el îl apăsă cu hotărâre. Nu-i ardea să-l bată, dar – ca şi Cireşaru – încerca să reintre în ritualul firesc al vieţii de fiecare zi.

Începu să-l croiască gospodăreşte, atrăgându-i atenţia după fiecare lovitură:

— Dacă ţipi, primeşti dublu!

De la prima lovitură, Tutuş se trânti pe jos, băgându-şi capul sub pat să şi-l ferească şi, de-acolo, începu să strige înăbuşit:

— Lasă-mă că mor!... Am murit!... Ce mai dai, domnule, nu vezi c-am murit?!

Stanciu nu-l luă în seamă, continuând să dea cu centura. Îl bătea fără convingere, dar îl bătea, ca şi când şi-ar fi zis că măcar detoria asta trebuie să şi-o îndeplinească până la capăt...

Spectacolul ăsta însă, cu strigăte înăbuşite, o sperie

pe Mima mai rău decât o bătaie obişnuită, cu ţipete şi văicăreli. Văzându-l pe Tutuş cum se perpeleşte sub loviturile lui taică-su, ea. trăia, de fapt, trei spaime; una – în faţa zvârcolelilor lui frate-său, a doua – când se gândea că şi pe ea o aşteaptă acelaşi lucru, iar a treia – în timpul bătăii ei, pentru că nu ştia cât va ţine. De obicei, elndătanciu lua cureaua din marchiză să-i bată, se trântea repede pe pat cu faţa în jos, sufocată de frică: „Bate-mă întâi pe mine, tăticuţule!”. De data asta începu să ţipe:

— Iartă-l, tăticule, că nu e vinovat!

Şi strigă aşa de câteva ori. Efectul fu neaşteptat: Stanciu încetă să mai dea în Tutuş, privind-o pe fiică-sa. cu mare atenţie, bănuind că Mima încearcă o manevră nouă, ca să scape ea de bătaie şi nitidecum pentru a-l salva pe frate-său. Îl lăsă deci pe Tutuş să se adune de pe jos şi se îndreptă posomorât spre fată. Avea acum nevoie de această certitudine cum nu mai avusese niciodată: că măcar în casa lui putea să pedepsească pe cine voia – pe Tutuş, pe Mima şi chiar pe nevastă-sa. Toţi se smiorcăiau un timp, dar, când le poruncea el să tacă, ei tăceau, şi în aer nu se mai auzea decât câte un oftat.

La auzul rugăminţilor fiică-sii, Dorina, de la plită, întoarse şi ca capul, uimită, încercând să ghicească ce urmăreşte, de fapt, fata asta, care – după părerea ei – mai nimerit ar fi fost să se nască din ăia de la circ, Vasilache şi Marioara, decât din nişte părinţi serioşi ca ei.

— Deci tu eşti vinovată! îi ceru plutonierul fiică-sii să-i confirme încă o dată, dacă mai avea curajul.

— Eu, tăticuţule! suspină Mima şi se lungi pe pat, cu faţa în jos, aşteptând să fie bătută.

Era clar! N-avea decât să ridice cureaua şi să lovească. O privi nemulţumit, deşi ar fi trebuit să se bucure că fata lui nu mai minte, nu mai dă vina pe alţii, că s-a făcut un copil serios. Dar această răsturnare îl speriase: se apucase să-l bată pe băiat, convins că-l pedepseşte pentru

o boacănă pentru care, fără discuţie, merita să fie pedepsit. Şi, deodată, fiică-sa îi răsturna această convingere, declarându-se singură vinovată. Nici în casa lui, care va să zică, el nu mai poate fi sigur că ceea ce face e într-adevăr bine sau nu.

Nu mai avea nicio poftă s-o bată pe Mima. De altfel întotdeauna o bătuse cu teamă. Oricât s-ar fi răstit la ea, cerându-i să nu strige, c-o aud vecinii, ea ţipa cu aceeaşi intensitate, de la prima lovitură până la ultima. De multe ori, o băgase cu capul între picioare şi-o bătuse la fund, mai mult de formă, doar – doar o va face să rabde în linişte pedeapsa. Dar ea, necunoscându-i intenţiile, se aştepta ca, după loviturile uşoare, să urmeze şi cele puternice. Şi ca să fie mai sigură, începea să ţipe încă de tind ridica el cureaua. Acum, ca să salveze, cât de cât, aparenţele – pentru că el era jandarm şi o anchetă nu se putea termina oricum – începu s-o întrebe:

— Cu ce te simţi vinovată?

— Am pătat cearşafurile şi feţele de pernă cu cerneală! răspunse Mima fără să stea pe gânduri.

— Îţi pare rău?

— Da, tăticuţule, că mama a zis că mi le dă mie tind m-că mărita, şi acum ce mai fac cu ele? N-o să mă mai măriiit…

Şi începu să plângă în hohote. Taică-su zâmbi obosit. Ca să fie mai sigură că totul s-a terminat, Dorina luă centura din mâna lui bărbatu-său şi i-o aruncă băiatului. Tutuş o prinse din zbor şi ieşi în marchiză, s-o pună bine, minunându-se:

— Doamne, proastă mai e soră-mea!

Stanciu se aşeză pe pat, lângă Mima, împingând-o mai încolo, atrăgându-i însă atenţia că a iertat-o tocmai pentru că a avut curajul să-şi recunoască vina. Fata reveni imediat la viaţă, îl luă pe taică-su de gât şi, în timp ce-l pupa, zise cu impertinenţă:

— Dar să ştii că Tutuş a început!

Maică-sa o privi speriată, ca pe o ciudăţenie a lumii ăsteia, şi-şi făcu grăbită câteva cruci mărunte.

— Hai, termin-o şi tu cu spălatul ăla! o întrerupse bărbatu-său.

Ura zilele tind venea acasă şi o găsea pe Dorina spălând sau văruind. „O casă fără perdele e ca o cârciumă cu mesele în mijlocul străzii! * obişnuia el să-i spună nevesti-sii când o găsea cu lucrurile vraişte.

Acum, aşteptând să se pună masa, pufni de câteva ori, fără să-şi ia ochii de la uşă. Parcă tot aştepta să vină cineva şi îi era teamă că acel cineva o să sosească prea devreme, înainte de a fi apucat să mănânce.

De fapt, n-aştepta pe nimeni, mai ales că ce fusese greu, discuţia cu Cireşaru, când fusese întrebat, trecuse fără urmări grave. „Nu l-ai găsit, Stanciule?!” „Tot oraşul l-am răscolit, dom’colonel! Poate să vă spună şi omul ăsta!” „A scos sufletul din mine!” s-a văitat şi Decu. Colonelul i-a măsurat pe amândoi, din cap până în tălpi şi, poate, felul cum arătau ei în momentul ăla, i-a înlăturat orice bănuială. I-a făcut semn gardistului să plece, iar lui i-a spus: „Du-te şi tu acasă. Poate o să discutăm mai târziu!”

Până acum nevastă-sa n-a apucat siv-l întrebe de ce i-a chemat cu noaptea-n cap la Legiunea, de jandarmi, dar când se vor aşeza la masă, primele vorbe care îi vor ieşi din gură la asta se vor referi. În niciun caz nu putea să-i spună povestea cu Anton, că ea ar sări în sus: Ce rudă eşti tu cu avocatul? I dacă te dă pe tine afară, îţi dă Anton să mănânci?! şi treburi de-astea. Aşa că-i va spune o poveste cu nişte contrabandişti de peşte în bălţile Brăilei…

În spatele lui Stanciu, Mima îi făcea tot felul de semne lui Tutuş, arătându-i-l pe taică-su cum stă pleoştit şi pufneşte pe nas. Ce facem? întreba ea din priviri. Îl lăsăm aşa, în banii lui sau îl punem jos şi-i smulgem părul de pe piept?

Asta; era un fel de joc al lor, de zile mari, care începea de obicei seara, când Stanciu se aşeza în pat, obosit, cu vestonul descheiat la toţi nasturii şi-o întreba pe nevastă-sa: „Copiii ăştia au în & ieat astăzi bătaie? f „Nu?” răspundea Dorina, chiar dacă-i mai plesnise de câteva ori în ziua aia. „Atunci adu-i încoace să-i bat, că trebuie să mă culc. Sunt frânt de oboseală!” Şi ei niciodată nu ştiau când vorbea serios şi când glumea. Aşa că-l priveau îngrijoraţi, iar el se uita la ei pe sub sprâncene, până ce mutrele lor se lungeau, devenind foarte triste. Atunci Stanciu îi întreba: „Vă bat acum sau după ce mă dezbrac? a „După, după!” ţipau ei şi tăbărau pe el să-l dezbrace. Fata era cu vestonul, iar băiatul cu cizmele. Mima trebuia să tragă doar puţin de veston, până ce mâinile lui taică-su nu mai puteau să se miş te în voie. Tutuş însă avea de lucru: încăleca pe un picior de-al lui taică-su, cu spatele la el, şi împingea cu pieptul-4 n botul-cizmei, dar numai până ce laba piciorului ajungea la mijlocul – carâmbtilui. O lăsa, se repezea. la celălalt picior şi făcea acelaşi lucru. *Descălţat* astfel nu mai putea să calce. După care, împreună cu soră-sa, îl trânteau pe plutonier în pat, îi descheiau nasturii de la cămaşă şi fiecare din ei avea dreptul să-i smulgă câte un fir de păr, drept pedeapsă că îi speriase degeaba. De fapt, jocul începea la alegerea firului. Prindeau câte unul între degete, trăgeau de el, Stanciu se văita („Ce copii răi am!”), dar nu-l smulgeau – era prea subţire. Alegeau altul, trăgeau, taică-su îi ameninţa („N-o să vă dau niciun pogon de pământ când v-oţi face mari; să vedem din, ce-o să trăiţi!”), dar nu-l smulgeau nici pe ăla – ci-a prea scurt. Şi, tot aşa.

Indirect, în jocul ăsta se amesteca şi Dorina. De la plită, de la masă sau de lângă dulap, îi îndempa, îi sfătuia pe copii cum să facă, deşi înţelegea că astfel autoritatea tatălui asupra copiilor ar putea să scadă. Pentru că, dezbrăcat şi descălţat *fără’s*. fie dezbrăcat şi descălţat, cu

mâinile blocate şi cu picioarele împiedicate de cizmele care îi atârnau, de parcă şi-ar fi rupt fluierul picioarelor, plutonierul nu mai arăta a jandarm, nici măcar a militar obişnuit, ci ca un civil pe care cineva l-a silit, în bătaie de joc, să-şi pună pe el, cum a dat Dumnezeu sau cum s-a priceput, câteva boarfe cazone. Mai ştia însă şi altceva: că în acest joc râsul copiilor putea fi auzit şi de vecinii din curte. Când îi bătea se răstea la ei să tacă, dar când era vorba de râs, îi încuraja să hohotească cât mai ţâre, să afle ăia că în familia plutonierului totul este în regulă, au ce le trebuie, e armonie. Acesta era unul din motivele pentru care ea, Dorina, îi instiga pe copii la joacă. Celelalte motive erau mai neclare, însă tot aşa de necesare. Ştia că în jocul ăsta bărbatu-său se linişteşte, se calmează, şi – după aceea – ea putea să-l întrebe ce-a mai fost la Legiunea de jandarmi, ce-a zis ăla, ce-a făcut Stanciu al ei, dacă şefii sunt mulţumiţi de el…

— Nu vrei să te dezbrăcăm, tăticule? întrebă fata grijulie.

Dorina fu convinsă că el o să zică da şi se pregăti nu numai să 4 udă de felul cum se *prosteşte un om*, dar şi să-l descoasă *pe* bărbatu-său despre întâmplările din dimineaţa respectivă. Stanciu însă scutură tăcut din cap. Nu?!!

— Ce-ai, dragă, de eşti supărat?! îl întrebă ca aproape furioasă.

— N-am nimic…

— Ei, ai tu ceva! insistă Dorina. Uite, copiii vor să se joace cu tine, şi tu… De ce te-au chemat?

Stanciu avea de-acum răspunsul pregătit:

— Nu m-au chemat numai pe mine…

— Toţi au fost aduşi la ora aia?!

— Toţi!

Ei, dacă au fost chemaţi toţi, pe ea altceva n-o mai interesa. Orice nevastă de militar se speria când comandantul îl chema numai pe *al ei*. „Ce-o mai fi făcut?!

se întrebă neliniştită. Nu l-or da afară?! Şi noi încotro o apucăm?!” Când îi chema pe toţi era bine. Orice i s-ar fi spus bărbatului ei să facă, dacă erau mai mulţi n-avea de ce să se îngrijoreze. Aşa că Dorina se apucă să pregătească masa.

Mima se repezi să ocupe locul de la mijlocul patului, punându-şigrăbită o pernă sub fund. În stânga ei avea să se aşeze maică-sa, iar în dreapta taică-su. Tutuş urma să stea pe unicul scaun liber – celălalt era sub albie. Se uită urât la soră-sa („Ţi-arăt eu ţie!”), dar ea scoase limba la el. Se ştia de-acum că toate treburile care s-or mai ivi în timpul mesei le va face el. Când taică-su va zice: „Copii, aduceţi o cană cu apă!”, Mima o să miorlăie: „Eu nu pot să ies de-aici, tăticule, că m-aş duce!”. Şi el, Tutuş, va trebui să se scoale, să ia cana şi să iasă în marchiză, unde se află căldarea cu apă de băut. De multe ori găsea căldarea goală şi se întorcea înapoi: „Nu-i apă!” „Du-te şi adu, ce vii să ne spui nouă!” zicea Mima revoltată. Şi părinţii o aprobau. Tiituş lua furios căldarea şi se ducea în stradă, *la canal*. Sau – după ce toţi începeau să mănânce – taică-su zicea uimit: „N-am şi eu, dragă, un ştergar să-mi pun pe genunchi?!” Atunci maică-sa se uita rugătoare la băiat: „Scoal, Tutuş şi ia unul din dulap, că-s tare obosită!” Şi el trebuia să se scoale, bombănind că prea o corconesc pe fata asta, şi-or să vadă ei ce o să păţească cu ea la bătrâneţe. Nicio cană cu apă n-o să le dea! Iar maică-sa, ea care-l rugase atât de mieros să se scoale, după ce-l vedea cu ştergarul în mină, îi zicea cu răceală: „Nu mai dondăni atâta, că nu ţi-au căzut galoanele!”

Stanciu se aşeză la masă, dar prima lingură de ciorbă îl fripse. Împinse farfuria, zicând liniştit:

— Las-o să se mai răcească! După care stătu câteva clipe cu privirile aţintite spre uşă… începusem deunăzi să vă spun despre plutonierul Stan!

Mima mormăi ceva cu gura plină – pe ea n-o frigea

ciorba – şi-i făcu semn, cu lingura, lui taică-su să vorbească, să nu se uite la ea, că ea îl ascultă.

— Treaba asta s-a întâmplat la Movila Miresei continuă Stanciu, dar tocmai în momentul ăsta se auziră ciocănituri în uşa de la marchiză.

Toţi puseră lingurile jos, în afară de Tutuş, care continuă să soarbă conştiincios. Întreaga sa atitudine voia să spună că lui nu-i păsa că bate cineva la uşă. Nu se vine în vizită la ora prânzului. Sau, dacă îi pasă altcuiva, n-are decât să se ducă şi să deschidă.

— Ia vezi, Tutuş, cine e! zise taică-su îngrijorat.

— Păi sigur, tot eu!

Aruncă lingura şi se sculă furios.

Afară era un soldat saşiu, care, cu un ochi spre lada de gunoi, iar cu celălalt privind clanţa uşii, se interesă dacă dom’toner e acasă.

— E acasă! îi comunică Tutuş cu satisfacţie.

— Zi-i să vină de-ndată la dom’colonel!

— Mănâncă! îi atrase băiatul atenţia.

— Mi-a ordonat să nu vin fără dumnealui, zise soldatul posomorât.

Tutuş reveni vesel în casă şi îl anunţă pe taică-su satisfăcut – să vadă şi el cum e când te scoală cineva de la masă:

— Te cheamă colonelul!

Dorina sări ca arsă:

— Stai şi termină de mâncat!

— Soldatul aşteaptă afară! o preveni băiatul.

Stanciu împinse puţin masa, să-şi poată trage picioarele, dar nu se sculă. Se uită câteva clipe dezorientat în jur, de parcă se trezise atunci din somn şi nu ştia unde se află sau nu mai ţinea minte unde şi-a pus hainele când s-a dezbrăcat, apoi împături cu grijă şervetul Nevastă-sa îl privi intrigată, mustrându-se: „Cum de-am putut, eu crede că nu i s-a întâmplat ceva?” şi, după privirile lui rătăcite,

bănui că nici bărbatu-său nu ştia ce-l aşteaptă.

Cam aceeaşi întrebare şi-o punea şi plutonierul: De ce şi-a închipuit el că, neexecutând ordinul, a scăpat aşa de uşor? „Cireşaru, îşi zise, o fi aşteptat să mă duc să-i spun între patru ochi că, uite aşa şi aşa, domnule colonel, de-aia n-am executat eu ordinul ce mi l-aţi dat. Înţelegerea lui a fost doar o capcană, să mă încerce – zic eu ceva despre băiatul lui Anton sau îl mint pe mai departe? Şi eu n-am zis nimic, am ieşit oftând bucuros: «Uite, domnule, ce deştept am fost că nu l-am împuşcat pe ăla! «*”.

Se sculă de la masă, îşi luă mantaua din marchiză şi veni cu ea în braţe să se îmbrace în cameră. Aşa ceva nu mai făcuse niciodată. Fusese de-ajuns să-i bată un soldat în uşă, ca obiceiurile lui să se răstoarne. Se îmbrăcă anevoie, ca şi când dintr-odată hainele i-ar fi rămas strâmte. După ce-şi puse mantaua, se mai uită o dată în oglinda de lângă uşă, frecându-şi gânditor barba. Trebuia să se fi ras, să fi lăsat bătaia copiilor pe altă dată. Faptul că se duce de-acasă neras, în faţa colonelului, e destul de grav. Acum însă ar putea să fie şi bine – cui îi mai arde în vremurile astea tulburi să se ferchezuiască? apoi vru să-şi sărute copiii şi să-i spună nevesti-sii că, în caz de ceva, să aibă grijă de ei. Se gândi însă că în felul ăsta plecarea lui din casă o să se facă foarte greu, cu lacrimi şi văicăreli, cu vecini curioşi, ieşiţi în uşă. Plecă repede, spunând:

— Mă întorc!

În cameră se lăsă tăcerea. Dorina ascultă îngrijorată bocănitul cizmelor, al bocancilor soldăţeşti… Imediat ce nu se mai auziră paşii pe aleea dintre cele două rânduri de case, Dorina îl luă la rost pe băiat:

— Să-i fi spus soldatului că tata nu-i acasă, nu să plece nemâncat.

— De câte ori nu m-ai bătut să nu mint? i-o întoarse Tutuş.

Dorina dădu necăjită din cap, că e băiat mare de-

acum, dar n-a priceput nimic.

— Sunt minciuni şi minciuni, mă deşteptule! ţinu Mima să-l lămurească.

— Ia uite, domnule! se zbirii Tutuş, privind-o dispreţuitor.

Era nevoie să-i spună ea că nu trebuie să se mintă între ei, dar că, atunci când e vorba de interesele familiei şi, mai ales, să-l ferească pe tatăl lor de cine ştie ce necazuri („Că toţi trăim din leafa lui!”), o minciună era mai mult decât necesară! Taică-su le spusese de atâtea ori: „Mă copii, lumea „e rea şi noi suntem străini în oraşul ăsta. N-avem rude, n-avem prieteni, n-avem pe nimeni. A, dacă am fi la Roşiori, unde e şi vărul Mitu, cu căşăria lui, cumnatul Lascăr, care şi-a luat motor de tăiat lemne, sau la Bucureşti, cu unchiul Gheorghiţă, ăla de v-a trimis vouă ştofă de paltoane, acolo n-am avea de ce ne feri. Dar aici, fiţi cu ochii în patru. Vine cineva şi nu sunt nici cu, nici mă-ta acasă, n-aveţi ce discuta cu el. – «Nu ştim, să vină tăticu’!». Că sunt unii puşi special să vă tragă de limbă: ce mâncăm, cine vine pe la noi, ce discutăm, unde ţinem banii, de la cine târguim, de la evrei sau de la români?... Sigur, noi bani n-avem. Şi ce avem tot pentru voi îi strângem, să vă putem da şi noi acolo, ceva, cât de cât, când v-oţi face mari. Că mie, bietul tataaa...”

— Aşa că să nu-mi zici tu mie *deşteptule*, că ştiu eu mai bine ca tine când trebuie să mint. Nu, mămico?

— Ce mă întrebi pe mine? mormăi Dorina, supărată încă pe el.

— Cum ce te întreb pe matale? se milă băiatul. Ai uitat când ne-am întors de la Roşiori şi astea din curte, chiriaşele, au tăbărât pe mine să afle dacă ai plâns sau nu după bunica; ştiau că nu te împăcaseşi bine cu mama lui tăticu’! Şi eu ce le-am răspuns? A plâns mămica, *vai de* mama ei!” Deşi matale şi la priveghi şi la cimitir ai stat tot timpul cu capul în jos, cu baticul negru tras peste ochi, dar

nu ţi-a curs o lacrimă. Ei, şi atunci cum rămâne *eu mă, deşteptule* şi cu *ce mă întrebi pe mine*? Că toate astea din curte m-au crezut şi, acum, de câte ori mă vede câte una, mă strânge în braţe, îşi dă ochii peste cap şi zice: „A plâns mămica *vaide*-vaidemama ei

Dorina nu se putu opri să nu zâmbească. Îşi amintea cu plăcere cum o scăpase Tutuş de gura vecinelor. „Eu, îi povestea ea încântată nevestei plutonierului Mihăi, care, tot aşa, n-o suferea pe soacră-sa, deci putea s-o înţeleagă, n-am plâns, dar am uitat să-l învăţ pe Tutuş, din tren, ce să le zică ăstora din curte când l-or ispiti. Dar vezi, madam Mihai, el, cu toate că-i copil, şi-a dat seama ce să le spună!”

— Dar tu, care te crezi atâta, ce minciună ai spus? o luă băiatul din scurt pe Mima. Fata dădu din colţ în colţ, că a spus destule. Zi una!

— Acu nu-mi vine în minte…

— Ei, păi nu aşa, domnişoară! se supără Tutuş. Eu zece şi tu niciuna…

Dorinei nu-i convenea discuţia asta, în care copiii ei se întreceau cine spune mai multe minciuni. În casa lui Grigore Udubeşteanu aşa ceva s-ar fi terminat cu palme peste gură. Îi luă la rost pe copii:

— Sculati-vă, dacă aţi terminat de mâncat, că n-o să stau toată ziua cu masa întinsă!

Mima se retrase în fundul patului, culcându-se, iar Tutuş se repezi la fereastră. Maică-sa însă le strică planurile:

— Mima! Strânge masa, spală vasele şi dă cu mătura, că eu trebuie să limpezesc rufele şi să le întind pe frânghie!

— Imediat, mămico! spuse ea, suspect de ascultătoare. Mă duc doar până afară şi când mă întorc…

Ieşi grăbită, clempănind din nişte săndălute luate pe piciorul gol, fără să mai spună ce avea de gând să facă

după ce s-o întoarce.

— Iar tu urcă-te în pat şi pune mina pe carte!

Tutuş vru să protesteze, dar se răzgândi. De pe policioara lui. cu cărţi, îşi alese una, la nimereală, şi se cuibări în pat, aşteptând ca maică-sa să înceapă să se mire de întârzierqa fiică-sii. La un moment dat Dorina întrebă, uimită:

— Ce-o face fata aia la closet?!

Tutuş răspunse imediat, ridicând ochii de pe carte:

— Stă rezemată de colbul casei.

Maică-sa se uită mirată la el:

— Cum adică, la colţul casei?! Ce face acolo?!

Băiatul îi răspunse, de data asta părând că citeşte cu atenţie:

— Aşteaptă să speli farfuriile şi să măturí matale.

Tutuş dădu o nouă pagină, ca şi când pe cealaltă o terminase de citit şi acum murea de curiozitate să afle pe unde anume se hotărâse Şiretul să se verse în Dunăre.

Când maică-sa, minată de o bănuială, ieşi repede afară, băiatul sări din pat şi fugi la fereastră. În curte, fără s-o vadă pe Mima, auzi râsul soră-sii şi glasul supărat al maică-sii, certând-o:

— Nu ţi-e ruşine?! Aşa mă ajuţi tu pe mine?

— Luam puţin aer, mămicuţo.

— Ei, lasă că vine el taică-tu!

Tutuş fugi din nou în pat când mama şi fiica reintrară în casă, el le privi foarte mirat:

— Ce-a fost zarva aia afară?!

— Pârâciosule! îl amendă Mima, apucându-se de spălat vasele.

— Ne facem de râs în faţa vecinilor! îi atrase el grav atenţia.

Când Stanciu intră în cabinetul comandantului Legiunii de jandarmi, plutonierul Nistor era acolo. Stătea în picioare, lângă fereastra care dădea spre Rond. „Ce

caută ăsta aici?!” se întrebă noul venit, posomorându-se şi mai tare. Dar nu avea acum timp să-şi răspundă. Bătu doi paşi eu putere, se opri, salută regulamentar, privindu-şi încordat comandantul Colonelul nu-şi ridică însă ochii din hulii – scria ceva cu mare atenţie – aşa că nu-şi putu da seama dacă Cireşaru era supărat sau doar ocupat.

După ce termină prezentarea, Stanciu rămase încremenit. Apoi, puţin nedumerit, îşi răsuci capul spre Nistor întrebându-se din nou: „Ce caută ăsta aici?!” Individul nu-i fusese niciodată pe plac: mărunţel şi gras, ca să pară mai suplu, îşi făcea uniformele numai din stofă fină, *ofiţerească*, ajustată cu mare pricepere de croitorii Legiunii de jandarmi. Or, ăştia, se ştia, obişnuiau să-i jupoaie de bani pe subofiţerii care voiau să se îmbrace ca superiorii lor. În plus, arăta prei roz în obraz, prea dispus să-i ia pe toţi peste picior, să glumească, să râdă în gura mare, deci prea prosper. Era, fără discuţie, tipul camaradului pe care nu-l putea suferi niciunul din reangajaţii care se descurcau cu greu în viaţă.

Acum, întâlnindu-i privirea, Nistor îi zâmbi, făcându-i în acelaşi timp cu ochiul, ca şi când ar fi zis că pe ei nu-l încearcă niciun fel de teamă, că ştie de ce-a fost chemat la comandant, într-un cuvânt că râde de îngrijorarea celuilalt. Dar, ce-l înfurie şi mai tare pe Stanciu, era că nimic din atitudinea lui Nistor nu lăsa să se vadă că împuşcase un om – or, el, ştia de acum sigur, îşi executase legionarul care îi căzuse la sorţi.

— Câte clase ai, Nistore? întrebă colonelul pe neaşteptate.

Stanciu tresări şi, în prima clipă, neînţelegând cui i s-a adresat comandantul, se grăbi el să răspundă:

— Patru, să trăiţi!

Cireşaru îl măsură posomorât, după cave îşi mută privirea spre celălalt plutonier. Nistor zise liniştit:

— Cinci şi două de liceu industrial, domnule colonel.

— Mda.

Comandantul Legiunii de jandarmi îşi coborî din nou ochii pe hârtiile din faţa lui, reluându-şi scrisul. „Dar asta ce-o mai fi însemnând?” se întrebă Stanciu. Însă nki acum nu avu timp să-şi răspundă, fiindcă Cireşaru, fără să-şi ridice capul, spuse monoton:

— Postul Vadra este unul din cele mai bune din judeţ, dar nu-s deloc mulţumit de ce face Victor Barabaş acolo. De câteva nopţi stau şi mă gândesc pe cine să trimit în locul lui…

— Trimiteţi-mă pe mine, domnule colonel! se oferi Nistor, făcând un pas înainte.

Cireşaru nu-i răspunse. Îşi ridică privirile şi se uită lung la cei doi subofiţeri, ca şi când ar fi vrut să-şi dea seama care e mai bun.

Inima lui Stanciu începu să bată cu putere. Parcă nu-i venea să creadă că, după spaimele din dimineaţa aceea, în cabinetul comandantului se discuta o chestiune atât de paşnică – mutarea unui şef de post –, iar el se afla doar la un pas de a-şi realiza visul: un sat, o gospodărie cu de toate, lărgime…

— Câţi copii ai, Stanciule?

— Doi, dom colonel! Pe Mima şi pe Tutuş. Îi ştiţi, că le-aţi dat câte o căciuliţă şi un fular la Pomul de Crăciun.

— Nistor?

— Trei.

Deşi în biroul colonelului era destul de rece, palmele lui Stanciu începuseră să transpire. Cu mişcări încete, prevăzătoare, să nu fie observat, el şi le şterse de vi puşca pantalonilor.

— Câine lup ai, Nistore?

— Am, domnule colonel. Am fost cu el şi la şcoală, la Oradea, pentru dresaj.

Speriat că Nistor o să fie preferat, Stanciu nu mai aşteptă să fie întrebat şi se repezi să raporteze:

— Să trăiţi, dom colonel, eu n-am, dar pot să-mi iau cum ies de aici. E un căruţaş în bariera Focşanilor care are o căţea de rasă. A fătat zilele trecute. Iau de la ea un pui şi în câteva luni fac un lup…

Surprins oarecum de avalanşa de cuvinte care ţâşnise din gura subordonatului, Cireşaru se uita la Stanciu printre pleoapele abia întredeschise. După un timp oftă şi-şi întoarse faţa spre Nistor:

— Îţi dau zece zile să te pregăteşti de mutare. Seringi, încarci la camion şi te prezinţi la Vadra să iei în primire de la Barabaş. S-a înţeles?

— Da, să trăiţi, domnule colonel!

— Iar tu, se răsuci Cireşaru spre Stanciu, ai zece zile de arest.

Plutonierul înghiţi un nod care ameninţa să i se oprească în gât, bâiguind:

— Să trăiţi, am înţeles, dar…

— Nimic! Executarea!

Stanciu plecă copleşit de tristeţe de la Legiunea de jandarmi, nu atât pentru pedeapsa ce urma s-o execute, ci fiindcă i se luase ultima nădejde de a se mai culca seara, cândva, într-o căruţă cu iarbă, înconjurat de vitele lui, care să mănânce smulgând cositura de sub el. Se vedea condamnat, pentru toată vaţa, să cumpere cu kilogramul, cu litra, sau la *sticlă*, să calce pe aceleaşi străzi de periferie, cu gunoaie pe mijloc, cu guri de canalizare înfundate sau pe cele din centru, curate, dar pline de ofiţeri, pe care trebuia, să-i vezi de departe şi să-i saluţi ca *la paradă*.

De cum se deschise uşa la marchiză, Dorina îşi fixă privirile pe clanţa celei din cameră, aşteptând încordată să vadă şi să priceapă cât mai repede de ce l-a chemat colonelul Cireşaru pe bărbatu-său. Dar Stanciu întârzie multă vreme în marchiză – şi ea şi copiii îl auziră descătărămându-se, dezbrăcându-se, scoţându-şi singur

chiar şi cizmele – iar când intră în odaie, se întoarse cu spatele ca să închidă uşa, cu o grijă şi atenţie exagerate. Dorina nu mai putu răbda:

— Ce-a vrut? întrebă, cu vocea strangulată de emoţie şi teamă.

— Eh! făcu plutonierul, fără s-o privească. Avea nişte corespondenţă de rezolvat. Era şi Nistor acolo… Voi v-aţi potolit, mă?

Copiii săriră imediat din pat, dar maică-sa îi împinse hotărâtă la loc, ca şi când bărbatu-său ar fi fost suspect de o boală molipsitoare şi ea dorea să-i ferească. Acum era al ei şi trebuia să afle ce este cu plecările astea ale lui.

— Şi? continuă.

Stanciu se uită lung la nevastă-sa, surprins de atâta îndrăzneală din partea ei. Dar nu se supără: înţelese că Dorina l-a aşteptat cu teama în suflet încă de când plecase cu noaptea în cap. „Trebuie s-o dezamorsez!” îşi zise.

— Păi, începu el aşezându-se pe pat, după ce-am terminat treaba aia, colonelul ne-a zis că are liber postul de la Vadra.

— Cum aşa?! se miră Dorina. Nu-i naş Victor acolo?

— Îl mută la Legiunea de jandarmi; zicea că nu-i mulţumit de el…

— S-o fi apucat iar de băutură, şopti femeia. Şi, oarecum mai liniştită, porni spre uşă, unde o aştepta ligheanul cu ultimele rufe clătite, să le întindă pe frânghie. Când vru însă să-l ridice, se opri ca şi când ar fi săgetat-o un junghi în şale.

— Aşa. aplecată? – îşi răsuci capul; încet, privindu-şi bănuitoare bărbatul pe sub braţ:

— Nu cumva te-a mutat acolo?

— Nu, scutură Stanciu cu tristeţe din cap.

— Dar i-ai zis tu colonelului că vrei să te duci la un post? insistă Dorina nestâbindu-l din ochi.

— Nu lui, recunoscu plutonierul. Am vorbit şi eu cu

mutălăul ăla de Mihai, cu adjutantul Andone, cu mai mulţi că, uite, mă, eu, care-s de la ţară, m-aş duce la un post. Nu mă simt eu bine tind calc pe pietrele astea. Unul din ăştia i-o fi raportat.

— Un codoş! hotărî femeia, ridicând ligheanul cu rufe. Tutuş, deschide-mi uşa! se întoarse ea „furioasă spre băiat. Nu vezi că am mâinile ocupate?

— Tot eu? se revoltă băiatul, dar sări de la fereastră şi se îndreptă în fugă spre maică-sa.

— Un codoş, mai zise Dorina în timp ce ieşea pe uşă, că un om serios nu putea să facă aşa ceva.

Ea n-ar mai fi vrut să trăiască la ţară. Trecuse ceva vreme de când fata lui Grigore Udubeşteanu devenise *madam Stanciu*. Ultima lor fotografie, făcută la Monument, îi înfăţişa ca pe o familie de orăşeni: plutonierul în uniformă albastră, cu eghileţi strălucitori pe piept, cu stiletul la şold, Dorina coafată cu drotul, în rochie de zanana şi cu poşetă de lac sub braţ, iar copiii în pantofi negri, şosete albe şi costume de străjer. Tutuş avea o puşculiţă pe umăr, iar Mima o gentuţă galbenă, în oare îşi ţinea batista, câţiva bani găuriţi şi nişte panglici colorate. Cum să dea ea toate aceste *cuceriri* pe nişte haine de dimie, pe nişte rochii de finet, pe bocanci sau chiar pe opincile de care de-abia reuşiseră să scape? Dacă Vadra avea ceva din belşug, acel ceva era noroiul. Mai fusese ea acolo, ştia foarte bine cum e. A, dacă ar fi fost sigură că ducându-se la ţară ar fi făcut avere în câţiva ani, atunci da, şi-ar fi călcat pe inimă şi s-ar fi mutat. Dar inima ei ar fi rămas tot aici. la Brăila. Sande al ei, voia sau nu, dar ea era hotărâtă ca bătrâneţile să şi le petreacă la oraş, într-un cartier liniştit, în căsuţa ei, cu magazia burduşită de lemne, cu beciul plin cu puţini de murături şi varză, cu rădăcinoasele îngroapte în nisip, să ţină până ies legumele proaspete, cu carne prăjită pusă în untură la borcan, iar una din lăzile lor mari de lemn să fie dată în două – jumate

cu mălai, jumate cu făină.

Dar, în afară de mâncare şi dormit, Dorina se gândea cu mare plăcere la după-amiezile când – aşa etan făcea madam Cârâc, proprietăreasa lor – ea avea să stea la masă, fie în curte, dacă era vară, fie în casă, cu o farfurie de cozonac în faţă, iar alături să aburească ceaşca de cafea, cu toartă delicată, pe care ea s-o apuce cu două degete şi să soarbă. De fumat n-avea de gând să fumeze, cu toate că erau câteva neveste de reangajaţi care umblau cu ţigările în poşetă, dar de întors ceaşca cu gura în jos o s-o întoarcă – nu mai înainte de a fi întins bine-bine zaţul pe margini – pentru ca o vecină sau prietenă pricepută să-i ghicească viitorul şi nu atât al ei, că n-o mai interesa… al ei era chiar cel pe care şi-l visase şi-l trăia în acele momente!… cât al copiilor: îi aşteaptă vreo bucurie, îi paşte vreun necaz, doamne fereşte?

În timp ce nevastă-sa agăţa rufele pe sârmă, Stanciu continua să se întrebe: „Ce i-a venit colonelului să-mi dea zece zile de atest? De ce n-a făcut-o chiar atunci când i-am raportat că n-am putut să execut ordinul?”, dar nu găsea nicio explicaţie care să-l mulţumească.

— Tăticule, vi ei să te dezbrăcăm? rupse Mima tăcerea din casă.

— Nu, mormăi el. Vedeţi-vă de lecţiile voastre.

— Păi s-a cam întunericit! se plânse Tutuş. Matale n-ai băgat de seamă cum s-a scurtat ziua?

Stanciu îi aruncă o privire, binevoitoare în intenţia lui, dar băiatul lăsă repede capul în jos, convins că iar a depăşit limita până la care – ca şi ordonanţa colonelului – avea voie să se obrăznicească. Plutonierul oftă, luă lampa din cui – copiii nu aveau voie să umble cu ea – şi, în timp ce se pregătea s-o aprindă, îi trecu altă idee prin minte: „Nu cumva Cireşaru mă bagă la arest ca să mă ferească de alte represalii?” I-ar fi plăcut să creadă într-o astfel de presupunere, era dătătoare de speranţă, însă – dacă ar fi

fost aşa – de ce nu-l mutase pe el la Vadra? Acolo era cel mai ferit de ochii celor de la Bucureşti, care ar putea oricând să vină şi să întrebe cum s-a executat acel ordin secret. Dar colonelul era stăpânul, nu explica nimic, trebuia să te supui…

Scăpără băţul, aprinse fitilul şi aşeză sticla lămpii la loc. În timp ce îi potrivea flacăra se întrebă: „Şi Dorinei ce-i spun când o vedea că lipsesc zece zile?” Nu ştia, dar în niciun caz nu-i putea destăinui că stă la arest – deşi mai stătuse acolo câte o zi-două – fiindcă ar fi trebuit să-i explice şi pentru ce l-a pedepsit Cireşaru.

— Nu i-ai zis să-l trimită pe Nistor? îl întrebă nevastă-sa, intrând în cameră cu ligheanul gol. Să-i fi spus că Victor Barabaş ne-a cununat, ne-a botezat şi copiii, că nu e bine să te duci să-i iei locul.

— Nu, că nu m-a lăsat să zic nimic. Ne-a întrebat câte clase avem, câţi copii, iar la câinii lupi, sare lepra aia de Nistor: „Am eu, domnule colonel!” În momentul ăla mi-am zis: „Gata, pe ăsta-l trimite, că-i treaba aranjată mai de mult!” Şi chiar aşa a şi fost. „Bine, Nistore, îi spune colonelul, să te pregăteşti câteva zile să iei în primire iar tu, Stanciule, o să pleci într-o misiune de zece zile”. Asta e! oftă plutonierul.

— Ce fel de misiune? se interesă Dorina.

— Nu mi-a spus. O fi…

— Mai bine că nu te-a trimis pe tine la Vadra! zise ea şi începu să strângă prin casă.

— Mă fată, începu plutonierul să-i explice, de ce nu vrei tu să înţelegi că ăştia mâine-poimâine ihă dau afară?

— De ce să te dea afară?! sări nevastă-sa ca arsă.

Stanciu o privi lung, gata-gata să-i spună de ordinul cu împuşcarea legionarilor. Renunţă însă şi mormăi:

— Fac dracului vreo prostie! Sau îi căşună unuia pe mine; vezi şi tu cum e politica asta. Cu ce rămân? Dacă aş avea. pământ nu mi-ar fi frică. Dar ştii foarte bine că

partea mea le-am dat-o iepelor alea să se mărite, că n-am mai scăpat de gura mamii. Poate nu trebuia, dar…

Tutuş o trase uşor pe soră-sa de păr, făcându-i semn să vină la fereastră. Chestiile astea cu pământul, cu surorile pe care taică-su le ajutase să se mărite nu-i mai interesau de mult.

— Că nu trebuia, ţi-am spus-o de când s-a ivit discuţia, zise Dorina, dar ce rost mai are să vorbim?! Tu vezi de te străduieşte, fă ce ţi se spune şi nu te mai certa cu nimeni, să poţi căpăta o pensie.

— Păi, aia e „că nici de pensie nu eşti sigur! o vesti el triumfător. Nu vezi ce-a păţit plutonierul Stan?!

— Iar plutonierul Stan?!

— Iar! Cine mai avea un memoriu de activitate ca al lui şi uite c-o scrânti, taman ciad să zică şi el: „Mulţumescu-ţi ţie, doamne, că am cu ce trăi la bătrâneţe!”

Mima se pomeni că întreabă:

— Dar ce-a păţit, tăticule, plutonierul Stan?

Tutuş îi dădu un ghiont să-şi ţină gura. Părinţilor lor nu le plăcea să se amestece copiii în discuţiile celor mari. Dar spre surprinderea băiatului, Stanciu îi răspunse, şi încă foarte serios: – A păţit ce trebuie să păţească un om când cade beleaua pe ol.

În acest timp se gândea că Dorina a uitat probabil ce-a păţit ăla, altfel cum de nu-i dă dreptate? Doar i-a spus de-atâtea ori că pensia e ca o piftie când vrei s-o mănânci cu furculiţa: poţi s-o duci până la gură, dar tot aşa de bine poţi s-o şi scapi taman când s-o înhaţi.

— Era vară, dragă, şi urmau alegerile, începu uitându-se la Mima, ca şi când numai pentru fiică-sa s-ar fi apucat el să povestească.

Copleşită de atâta atenţie, fata se apropie de el şi, ca să-i dovedească lui taică-su că apreciază cinstea ce-i se face, întrebă:

— Ce-s alea alegeri?

— Ia lăsaţi poveştile, terminaţi-vă lecţiile! zise Dorina.

Nu numai ea, dar nicio nevastă de jandarm nu voia să audă întâmplarea cu plutonierul Stan – circula ca o parabolă religioasă prin toate casele reangajaţilor – pentru că le demobiliza bărbaţii, le tăia avântul în îndeplinirea misiunilor. Povestea asta era ca o bornă de piatră aşezată la o cotitură a drumului, de care căruţa jandarmeriei, în plină goană, se lovea de ea pe neaşteptate, cu butucul roţii, dându-se peste cap, ucigând curajul şi chiar cheful de a mai pune pe ei uniforma bleu-jandarm. Dacă l-ar fi lăsat pe bărbatu-său s-o povestească încă şi încă o dată, era ca şi când l-ar fi dezarmat sau, mai rău, ca şi când l-ar fi trecut la civili. Or, ea se măritase cu un jandarm aşa se ştia în Drăcşani, şi aşa voia să şi-l păstreze. Pentru că de uniforma asta depindea bunăstarea familiei, poziţia lor printre vecinii din curte, în cartier şi chiar în oraş.

Pe ea, personal, povestea plutonierului Stan nu putea s-o facă* să gândească decât aşa cum se şi exprimase de altfel în câteva rânduri: „Trebuie să-mi fie milă de el că s-a nenorocit, fiindcă sunt creştină, ce dracu’, doamne iartă-mă! dar s-a crezut deştept şi poate că chiar o fi, dar din ce-a făcut s-a dovedit prost!”.

Stanciu o privi pe nevastă-sa printre gene: „Nu-i convine să mai audă povestea asta!”, constată el.

— Bine, copii, o lăsăm pe altă dată.

Ca pl toiul IV

Când unui şef îi căşuna pe un subordonat, cea mai aspră pedeapsă pe care i-o putea da era să-l mute de câteva ori într-un an. Praful se alegea de agoniseala lui. Dezastrul începea cu vesela şi se isprăvea cu descleiatul mobilei – când o aşezai din nou în picioare, începea să se biţâie în aşa hal, că era de-ajuns să treacă o căruţă pe stradă ca uşile dulapurilor să se deschidă singure. Se mai

adăuga dispariţia misterioasă a unor lucruri, despre care cei care ajutau la încărcat şi descărcat nu ştiau nimic. Sau, pur şi simplu, pierderea altora pe drum. Dacă mai era şi noapte nici nu observai când ai mai sărăcit cu ceva.

Din această cauză, fiecare reangajat avea în casă câteva lăzi mari din scândură groasă de brad, făcute de tâmplării Legiunii de jandarmi. Erau un fel de cufere pentru zestre, dar de nuanţă cazonă. Rezistente şi cu lacăte ţigăneşti, îi dădeau fiecăruia siguranţa că nu va deveni mai sărac ca înainte de a pleca („Imediat de la primirea prezentului ordin!”), spre altă localitate, de unde Majestatea Sa dorea să audă, din când în când, câte un foc de armă („Acolo e linişte!”).

Intrând în casa lui Stanciu, nu le observai imediat – slujeau drept paturi pentru copii şi erau acoperite cu câte o pătură. Din cauza asta, şi băiatul, şi fata aveau un mers puţin cam ţeapăn, firesc însă la nişte copii de militar. Iar noaptea, când se răsuceau sub aşternuturi sau când visau ceva urât, în liniştea camerei se auzea câte o bubuitură înfundată şi unul din părinţi se simţea obligat să mormăie: „Mai încet, mă!” Nimerind noaptea pe sub ferestrele lui Stanciu şi auzind buşiturile astea, un străin s-ar fi întrebat dacă nu cumva jandarmul îşi leagă înainte de culcare copiii şi ei, săracii, se zbat acum să scape. De câte ori le atrăgea atenţia să nu mai bată în lăzi, Stanciu îşi zicea c-ar. trebui să le dea dracului, să facă nişte paturi ca lumea. Dar în acelaşi timp ştia că de lăzile astea nu se putea lipsi.

După atâţia ani de stat la Legiunea de jandarmi, Stanciu ajunsese să creadă că n-o să mai apuce vreodată să mute aceste lăzi din loc. Înainte, de câte ori văruiau, le dădeau afară, să ajungă bidineaua şi în spatele lor. „Că mâine-poimâine ne mutăm, zice-Dorina, şi-o să vadă proprietăreasa că i-am lăsat pereţii pătaţi!” În ultima vreme însă, nevastă-sa nu le mai trăgea nici măcar la mijlocul camerei, ci dădea cu bidineaua pe lângă ele, cât

se putea ajunge.

Convingerea că ei n-or să mai plece de aici se întărise când colonelul Cireşaru îi dăduse lui Nistor postul Vadra. Trecuse de atunci mai bine de o lună, căzuse şi prima zăpadă...

Dar iată că azi, urcat cu roţile din spate pe trotuar, la poartă era tras un camion roşu, cu motorul duduind, să nu îngheţe. Şoferul, rezemat de capotă, cu o falcă în palmă, dădea celor patru soldaţi, veniţi să ajute la mutare, indicaţii precise despre felul cum să aşeze dulapul, apoi lăzile mari, patul, bufetul cu vopseaua scorojită şi cele două scaune. Din cauza trepidaţiilor motorului, cuvintele îi ieşeau mârâite de pe buze:

— Mă rrrăcanilor puupuuneţi întâi dudulapul!

Soldaţii nu-i prea dădeau atenţie, însă îi executau dispoziţiile, pentru că plutonierul le ordonase: „Faceţi cum vă zice dom Panţâru!” De unde flăcăii înţeleseră că ăsta trebuie să fie cineva, poate chiar proprietarul maşinii.

Când lăzile şi dulapul fură urcate, veni Tutuş, ducând în braţe ligheanul lor cel mare, plin cu încălţăminte. În afară de pantofii de sărbătoare ai familiei, cu vârfurile înfundate cu hârtii, se puteau vedea şi pantofii altor vârste, care nu le mai trebuiau copiilor, dar pe care nu se îndurase nimeni să-i arunce. Fiind ultimul lucru pe care avea obligaţia să-l care, băiatul străbătu curtea, oprindu-se de câte va ori şi lăsând ligheanul jos, deşi nu era greu. Aştepta parca să se întâmple ceva, care însă întârzia nejustificat, ceea ce părea să-l mire peste măsură.

— Hai, băieţaş, nu căsca gura! îl zori Panţâru.

După el sosi Mima cu două cornize, fără perdele, împiedicându-se în sârmele lor.

Stanciu ieşi din casa goală, purtând în braţe un fel de balot, în care cu greu ai fi putut ghici alt rând de rufe, spălate cu o zi înainte. Culese la repezeală de pe frânghie, jilave încă, fuseseră puse din nou în albia uscată, iar albia

la rândul ei, înfăşurată într-o pătură, semănând acum cu un buştean înfofolit. În uşa marchizei puse balotul jos şi începu să-l lege, pe îndelete, cu frânghia, deşi n-ar fi fost nevoie – rufele strânse de pătură n-aveau cum să cadă. Era posomorât, neliniştit. Mutarea se petrecea sub povara ultimelor evenimente, aşa că bucuria împlinirii visului de a ajunge din nou într-un sat era ucisă de îngrijorarea şi teama care însoţeau această victorie. În faţa lui nu vedea cum s-ar putea deschide un orizont luminos. Încerca totuşi să se gândească la Vadra ca la o eliberare… Stanciu plecase de dimineaţă la Legiunea de jandarmi *inima în batistă*, după cum avea să povestească mai târziu. De seara fusese anunţat că, a doua zi, la prima oră să se prezinte la comandant. „Dacă scap şi de data asta, îşi spusese pe drum, stric lăzile, fac nişte paturi bune la copii şi orice ordin oi primi îl execut fără crâcnire! Ce neam sunt eu cu Anton, să-mi bag pielea în saramură pentru el? Şi cum trăiesc atâţia în oraşul ăsta o să trăiesc şi eu!” Cu astfel de gânduri intrase la comandant. N-avea nicio îndoială că Cireşaru aflase ceva şi se hotărâse să-l pedepsească pentru neexecutarea ordinului. Dar de la cine? Poate chiar de la avocat. Furia împotriva legionarilor trecuse. Şi cum mă va pedepsi? se întreba. Că sunt pedepse şi pedepse. Putea să-l mai bage o dată la arest, să-i ia un grad, sau… De ultima. alternativă se temea cel mai mult. Chiar încerca s-o îndepărteze de el. Se vedea ieşind fără galoane de la colonel, urmat de un soldat cu baioneta la armă, care avea să-l conducă la Curtea Marţială.

Dar, după numai cinci minute, coborâse scările în fugă, roşu la faţă, tot speriat, dar cu galoanele pe umăr şi cu pistolul la şold. Acasă spusese doar atât: „Ne mutăm la Vadra!” „Cum? De ce? Şi naş Victor!?” „A fost omorât”. Altceva n-au mai vorbit, că se şi apucaseră să împacheteze…

„Dar ce-i cu ăştia?” se întrebă nedumerit plutonierul,

privind în jur…

Într-un cartier mărginaş, orice mutare era un mic eveniment: pleca un chiriaş şi se aştepta să vină altul. Noul venit ce fel de om o fi? Ne-om putea ajuta cu el?! Până la lămurirea acestor întrebări însă, vecinii se strângeau în jurul celui care pleca, spunându-i că-l regretă şi că – nu care cumva să nu mai treacă pe la ei. Sau îi dădeau fel de fel de sfaturi: cum să aşeze lucrurile în camion, cum să procedeze la descărcarea lor, fiecare încheind invariabil cu: „Ascultă-mă pe mine, că m-am mutat de câteva ori în viaţa mea!”

De data asta, în jurul maşinii, în afara soldaţilor şi a lui Panţâru, nu se zărea nimeni. La sosirea camionului, câteva perdele se mişcasoră discret şi nişte mutre de oameni posomorâţi sau curioşi cercetaseră maşina cu mare atenţie. Păreau că se întreabă fiecare în felul lui: Pleacă jandarmii? Nu mai e nevoie de ei? Se mută poliţia din toată lumea, din tot oraşul sau numai jandarmul din curtea noastră? Te pomeneşti că o fi căzut guvernul! Sau: Are vreo legătură plecarea plutonierului cu împuşcarea ălora la sfârşitul lunii septembrie? – acum se ştia cine le-a făcut felul căpeteniilor legionare din oraş.

Dar de la sosirea camionului trecuse aproape o oră, şi niciun vecin nu ieşise din casă să-l întrebe ceva. „De frică să nu-i pun ia cărat! îşi zise Stanciu înveselit oarecum că le descoperise manevra. Ei nu văd, proştii dracului, că am adus soldaţi?! *” Şi-şi văzuse de treabă. Acum căratul lucrurilor se terminase, ar fi putut „să iasă liniştiţi afară şi să-l întrebe, aşa cum se obişnuia: „Vă mutaţi?!” Continuă să înfăşoare balotul cu frânghia de rufe, privind, din când în când, spre uşile şi ferestrele locuinţelor din jur. Nicio mişcare! „Mă, ăştia-s nebuni! se nelinişti el. Mai dorm la ora asta?!”

Aşa ceva nu era de crezut. Dintr-o cameră se auzi buşitura unui scaun, apoi strigătul unui copil, înăbuşit

imediat – poate că maică-sa îi astupase gura cu palma –, în beci cineva spărgea lemne – zgomotul răsuna înfundat, ca şi când ăla şi-ar fi săpat o galerie cu târnăcopul şi pământul tare i se opunea. Din altă parte a casei se porni să sune un ceas, dar fu oprit înainte de a-şi fi destins arcul până la capăt. Vecinii erau acasă şi părea imposibil ca zarva făcută de soldaţi la căratul lăzilor, la dusul dulapului şi al-celorlalte lucruri mai grele să nu le fi atras atenţia că cineva se mută… Treaba lor!

Stanciu înnodă hotărât frânghia de câteva ori, să se vadă clar că el a terminat, şi ăia de prin case să se grăbească – să-şi ia ceva pe ei că e frig afară – şi să iasă odată, că el nu mai are timp să aştepte. „O fi duminică azi, dar eu am treabă mai multă decât într-o zi de lucru!”.

Când sfârşi de făcut nodurile, îşi săltă cascheta pe frunte, ştergându-şi năduşeala cu mâneca vestonului, timp în care putu să privească toată curtea. Nu văzu nicio uşă deschizându-se şi nu auzi nici, un lipăit de papuci. „Eu acum mă înfurii şi plec!” se supără el, căutându-se de ţigări prin buzunare. Voia să se mute de aici ca un vetin regretat în urma lui putea veni cine ştie cine. Ala ar fi putut să întrebe: „Ce fel de om a fost, domnilor, fostul chiriaş?” Să nu se poată auzi decât cuvinte frumoase despre el, plutonierul Stanciu.

Ţigările erau însă în manta, iar mantaua o lăsase în stradă, la camion. Şi chiar dacă le-ar fi găsit, nu mai avea rost să-şi aprindă una. Înţelese că nu va ieşi nimeni să-l întrebe ce are în balot, iar el să-i răspundă vesel: „Un radio!”.

Parcă îi era frică să admită adevărul care începea să i se impună: că nu a fost iubit în această curte cu mulţi locatari. Dar pentru ce? se întrebă neliniştit. Făcu la repezeală o scurtă listă cu cei care îi bătuseră la uşă în decursul anilor, fie să-i ceară ceva, fie să-i ajute să scape dintr-o încurcătură. „Pe Sile, ăla de are patru fete, l-am

scăpat de la puşcărie că se apucase să vândă vin făcut din boască, apă şi hipermanganat…”

Dorina îl rugase într-o seară să-l ajute, că n-a făcut prostia de *gras*, ci de nevoie – are casă grea, iar în serviciu, când e, când nu e. O rugase şi pe ea nevasta lui Sile. Stanciu o ascultase posomorât, nu-i plăcea să se bage în treburile poliţiei şi nici nu credea că intervenţia lui ar avea vreo valoare. De când cu procesul dintre Emil Frigioiu şi Neculai Beucă, în care el căzuse la mijloc, gata-gata să fie dat afară din jandarmerie, rămăsese cu un soi de complex în faţa celorlalte organe de ordine, chiar dacă erau mai mici în grad ca el. Totuşi, a doua zi, îi spusese plutonierului Mihai – şi Mutul sunase la secţia unde era reţinut vecinul lui, vorbise cu unul de-acolo… Când Stanciu se întorsese de la Legiunea de jandarmi, aflase că omul revenise acasă, că nevastă-sa îi mulţumeşte cu lacrimi în ochi etc., etc.

Dar acum nu ieşeau nici ea, nici bărbatu-său. să-şi ia rămas bun. Dacă pu era el… Pe altul, nevastă-sa l-a împrumutat într-o iarnă de două ori cu câte o sută de lei, când rămăsese fără lemne… E drept că le-a înapoiat banii la leafă, dar de ce uită dumnealui binele făcut când îi crăpa măseaua?

Iar Macarie, tâmplarul, despre care se zice că e de ce nu scoate nasul afară din casă, să-i zică măcar: „Bine că te muţi, mă jandarmule, că-mi stăteai aici ca un os. În gât!” Şi să râdă că a scăpat. Că şi el ştia că jandarmii au ordin categoric să facă note informative despre orice individ cu vederi *suspecte*. La Şcoala de ofiţeri de poliţie judiciară de la Oradea li se ţinuseră lecţii întregi despre bolşevici, despre Rusia sovietică. Iar dacă vreunul uita, avea grijă *Revista jandarmeriei*, cu apariţie lunară, să le reamintească cine sunt comuniştii, ce vor ei să facă şi cum trebuie combătuţi – fără milă în primul rând. De ce nu făcuse Stanciu acea notă informativă despre Macarie? în

primul rând pentru că nu-i plăcea să scrie, deşi se lăuda că are – şi chiar avea – un scris frumos. Dar mai ales pentru că el, încă de la mutarea în această casă îşi propusese să n-o facă pe jandarmul în curtea lui, tocmai ca să nu se uite ăia urât la nevastă-sa şi la copii. Dar uite că uniforma asta avea o culoare aşa de nenorocită că, chiar şi pe patul de moarte de-ar fi fost, tot s-ar fi găsit câţiva să se îndoiască: „Vedeţi-vă de treabă că nu moare; cine ştie ce mai cloceşte el acum!” Uniforma! Asta era! înţelegea, dar după aproape zece ani – ca întotdeauna mai târziu – că la o uniformă ca a lui, orice om, chiar şi militarii de la alte arme, se uitau cu teamă sau cu dispreţ, în niciun caz cu simpatie. Şi cei care i-au bătut la uşă, să le împrumute câte ceva, au venit când n-au mai avut încotro. Asta se poate înţelege bine din ce anume au venit să-i ceară: chibrituri, aspirină şi, câteodată, când erau daţi afară din serviciu, bani, iar la ananghie, să-i scape de la puşcărie.

Stanciu săltă balotul cu rufe de jos şi pomi spre poartă, continuând să se gândească: „Dar nu cred că e vorba numai de uniformă! Trebuie să fie ceva şi cu scula tul lor la cinci şi al meu la şapte. Ieşeam din casă, proaspăt bărbierit, mirosind a odicolon şi cu nasturii strălucind (că aşa ne cere colonelul să ne purtăm!), iar când treceam pe lângă nevestele lor, alea se uitau lung după mine… Sau când plecam toţi patru la plimbare, curaţi, gătiţi, pe când rămâneau acasă să joace table sau ţintar. Dar ce mai zic eu de ăştia? se înfurie plutonierul de-a binelea. N-au venit ei, ăia de la Legiunea de jandarmi, să-şi ia rămas bun, şi să iasă vecinii? ălora ce năfuroaica mamii lor le-am făcut? N-au alergat încoace, cu toate că interesul lor ar fi. să se dea bine pe lângă mine, să le mai car câte ceva de-ale gurii de la ţară… Pentru că eu sunt, n-am executat ordinul…” Îl apucă o adevărată silă de oraş. Trebuia să plece la Vadra nu numai pentru că-i ordonase colonelul, ci şi pentru că acolo era locul lui.

„Dar ce-o să fie *acolo*?” *se* întrebă imediat. În satul ăla ei trebuia nu numai să trăiască, ci să şi scape de sărăcie. Mintea aia ţărănească, ce pipăie parcă drumul cu grijă înainte de a face pasul următor, ajutată acum şi de cea a poliţistului, îi cerea să fie mai prevăzător ca niciodată. Dacă nu-i ieşeau socotelile la Vadra, el putea fi următoarea victimă. Se întrebă: „Dar voi fi eu în stare să nu greşesc ca naş Victor?” Şi începu ancheta pe care o avea de făcut *acolo* încă de pe acum: „Cine l-o fi omorât? Şi pentru ce? Nu era om rău. Doar că bea cam mult…”

— Ne apucă zece, dom Stanciu! îl luă Panţâru în primire şi pe el.

Stanciu îl privi posomorât, mirat de obrăznicia cu care-i vorbise şoferul. Era adevărat că trebuia să se grăbească, dar de ce-i spusese lucrul ăsta stând cu spatele? „Te pomeneşti că nici ăsta nu mă suferă! îi trecu plutonierului prin cap. Atunci de ce paştele mă-sii a venit?! Să fi zis nu pot, domnule, şi găseam pe altul, că-s destui proprietari de camioane în oraş!”.

La ora aceea strada era aproape neînsufleţită: un copil trecea pe celălalt trotuar, târând după el un căţelandru cam jigărit, legat cu o sfoară de Manilla, o femeie şi o fetiţii mergeau înfrigurate, ţinând de torţi un coş mare de papură plin cu varză degerată, iar spre capătul dinspre piaţă, unul răsturnase căruţa cu lemne. Două roţi erau în aer, iar calul stătea într-o rină, resemnat, presat de hulubele care şi ele îşi schimbaseră poziţia firească. Încolo – linişte, nemişcare, o răceală ca după o catastrofă. Stanciu simţi că îl cuprinde frigul.

Toate lucrurile, aşezate de bine de rău, se aflau de-acum în camion. Şi nu le mai rămânea altceva de făcut decât să se urce în maşină şi să plece…

— Unde-i mă-ta, Mima!?

— N-ai lăsat-o în casă?! se miră fata.

— Aşa-i!

Dorina apăru şi ea într-un târziu, cu un coş în care strânsese tot ce uitaseră să ia ceilalţi: lampa din cui, două rame cu fotografii, icoana, candela şi preşul din faţa uşii. Înainte de-a ieşi din marchiză, începu să se vaite, că ce-o să se facă ca când o fi să despacheteze, că nu mai ştie nimic de rostul lucrurilor, care pe unde le-a îngrămădit. Era o invitaţie clară, adresată vecinelor, de-a ieşi în curte, sau măcar să deschidă fereastra de la bucătărie, pentru a o întreba: „Ce s-a întâmplat, madam Stanciu, de eşti necăjită?!”, ca după aia să-şi poată lua rămas bun. Mergea încet, chipurile pentru că avea în coş lucruri care se sparg uşor, vorbind întruna până ce ajunsese la poartă, fără ca cineva să-i dea un semn c-ar fi auzit-o. La poartă se opri, uitându-se în urmă, şoptind nedumerită: „Doar nu plecăm arestaţi să le fie frică că-i vede lumea cu noi!” Şi, în loc să închidă poarta încet, cum îşi învăţase de atâtea ori copiii să facă, o trânti cu putere, de se cutremurară amândeuă şirurile de case, până la magaziile de lemne:

— Toate sunt cu fundul în sus! zise ea furioasă, gata să plângă.

Panţâvu îşi luă mina de la falcă şi spuse sentenţios:

— Totul se descurcă, dacă încurcătura-i făcută de mâna omului!

Dar Dorina nu-I luă în scamă, având o treabă de lămurit cu Stanciu:

— Vrei să-mi spui şi mie de ce n-a ieşit niciunul?

— Sunt invidioşi, Dorino, asta e! Au văzut că ne mutăm cu *camionul*. Pe urmă i-a supărat faptul c-am luat şi lemnele. Credeau c-o să le lăsăm lor. Dar ţie să nu-ţi pese. Roagă-te lui Dumnezeu să mă ţie sănătos şi-o să trăim şi mâi bine! Nu ne doare pe noi de ce zic unii şi alţii.

Dorina stătu o clipă pe gânduri, încercând să refacă într-un minut relaţiile lor cu vecinii din timpul celor aproape zece ani petrecuţi în casa asta.

— Dar madam Cârâc? întrebă.

— Ce-i cu ea?! tresări bărbatu-său.

— Ea de ce n-a ieşit să ne petreacă?! Că doar *ne-a rugat* să ne mutăm la ea. Atunci îi convenea să aibă un jandarm în curte, ca să nu-i mai spargă iar hoţii casa. Să fi ieşit acum, nu să ne mulţumească pentru că n-au mai călcat-o hoţii, dar măcar să vadă că i-am lăsat cheile în uşă.

— Dă-o-n-mă-sa! îi pare rău că-i pleacă un paznic, care-i mai plătea şi chirie. Cât am stat eu în curtea asta ei n-au ştiut ce-i aia spaimă de hoţi. E clar. Acum le pare rău că plec… Mă, strigă la soldaţi, aia puneţi-o aşa ca să nu alunece, că trecem pe dealul Muchiei şi acolo e pantă mare… Ce e, Mimo?

Fata se băgase între el şi Dorina, zicând pe nerăsuflate:

— Îţi spun eu, mămico, de ce e supărată madam Cârâc!

Spre uimirea lui Tutuş, taică-su n-o repezi că se bagă în vorbă neîntrebată.

— Madam Cârâc a zis aseară, poate să spună şi madam Balalia: „Bine că se duc că de zece ani eu nu mai ştiu ce e ăla somn de după-masă!” Aşa a zis, să ştiţi! Dar eu şi cu Tutuş am făcut gălăgie expre, ca să nu mai doarmă ziua că dimineaţa se văita că noaptea n-are somn.

Dacă văzu că soră-sa n-a păţit nimic, prinse curaj şi Tutuş:

— Nu-i adevărat! Nu ne suferă că i-am rupt crengile la măr, când îl scuturam…

— Şi chiar i le-aţi rupt? se interesă Stanciu.

Tutuş se fâstâci şi lăsă capul în joq, obligat să recunoască o prostie pe care o făcuseră şi, pentru care acum, şi el şi soră-sa aveau să-şi ia papara.

— Câteva crenguţe, tăticule! şopti Mima repede, de frică să nu i-o ia frate-său înainte şi, bleg cum e, să spună totul.

— Praf trebuia să i-l faceţi! zise Stanciu furios.

Nevastă-sa şi copiii îl priviră nedumeriţi. Nu-şi închipuiseră niciodată că el ar fi putut sfătui pe cineva să distrugă un pom roditor sau să calce în picioare o bucată de pâine. Înseamnă că-l supăraseră rău de tot nenorociţii ăştia de vecini. Nu puteau bănui ce gânduri îi trecuseră plutonierului prin cap de la ieşirea din marchiză, aşa cum nu ştiau nimic despre toate grijile lui din ultima vreme: băiatul lui Anton, moartea lui Victor Barabaş, ordinul colonelului, neliniştea ce-o simţea în suflet gândindu-se la ce-l aşteaptă la Vadra…

— O mai clocim mult, dom Stanciu, de nu plecăm?!

Asta era Panţâru. De data asta obrăznicia proprietarului maşinii aproape că-l bucură pe plutonier: „Ai răbdare, Panţârule! îl ameninţă în gând. Dacă nu ţi-o plăcea pe ţi-oi face, să mă răstorni într-un şanţ!”

În ultima vreme, în Stanciu se petrecuse o schimbare, ca în toţi oamenii care văd moartea cu ochii sau sunt puşi să ia viaţa cuiva. Până nu de mult avusese ambiţii mărunte. Anton îi arătase însă, fără să vrea, că poţi trăi şi altfel dacă nu te repezi ca prostul să arăţi cât eşti tu de deştept. Acum începu să reconstituie mental felul în care îl îmbrobodise avocatul pe el: nu s-a arătat surprins că-l vede; a fost politicos şi chiar zâmbitor; nu s-a grăbit să afle ce nu ştia; nu s-a mirat de nimic; l-a tratat cu cafea…

El îl va servi pe şofer cu o ţigară, o să-i dea şi foc să şi-o aprindă… Totul era să procedeze cu calm, ca celălalt să simtă doar că l-a lovit un glonţ, dar să nu afle niciodată că glonţul ăla a plecat dintr-un puşcoci de soc. Cum ar veni, va face un exerciţiu de învăluire a unui om.

Continuă deci să-i vorbească liniştit, fiind sigur că şorferul va continua să fie tot atât de prost, încât să-şi închipuie că se poate obrăznici cu el cât pofteşte fără să i se întâmple ceva.

— Domnule Panţâru, cum o să stăm?

— Toţi în cabină! hotărî proprietarul maşinii.

— Păi încăpem!? vru să ştie Stanciu, dar cu voce slabă, potolită.

— Încăpem, nu-ncăpem, asta-i situaţia! se enervă Panţâru. Ce dracu’, doar n-o să-ţi urci femeia şi copiii sus, că dumneata, fără discuţie, trebuie să stai lângă mine să-mi arăţi drumul.

Stanciu dădu din cap că a înţeles. Apoi le spuse alor lui să se urce în cabină, că el mai are puţină treabă. Se duse întâi la cei patru soldaţi, care se încălzeau lângă poartă, bătându-şi palmele de umeri. ca birjarii.

— Ţineţi, mă, doi poli s-aveţi de-o ţuică!

— Să trăiţi, dom’toner!

Le dăduse mai mult ca să vadă Panţâru că el nu se zgârceşto la bani. Cu alte cuvinte, să nu-i treacă prin cap, când îi va veni şi lui rândul, că dedesubtul trehii ar fi cumva cele câteva sute de lei pe care el trebuia să le scoată din buzunarul lui şi să se uite cum dispar în buzunarul celuilalt.

— Staţi! strigă Stanciu după soldaţi. Raportaţi-i domnului colonel că eu am plecat la Vadra şi că o să execut întocmai ordinul pe care mi l-a dat.

Şi vorbele astea tot pentru urechile şoferului le spuse. Acesta, însă, sta mai departe, sprijinit de capotă, cu obrazul în palmă. Stanciu aşteptă puţin să se depărteze soldaţii, după care îl întrebă încet:

— De ce crezi tu, Panţârule, că dintre toţi proprietarii de camioane din oraş te-am ales eu tocmai pe tine?

— Nu ştiu, dom’Stanciu! săltă şoferul din „umeri. De ce?

— Gândeşte-te, şi când ţi-oi da seama spune-mi.

— Păi ce, eu am timp acum de…

— Fă-ţi timp şi judecă.

Şi se depărtă de maşină, chipurile să se uite cum sunt aşezate lucrurile, monologând încet: „De ce-a trebuit

să-l aştept eu pe Anton ca să mă înveţe cum să mă descurc? Ce, tata când trăia, dumnezeu să-l ierte, nu sucea de cap pe ăl de avea el necai?”

— Că vin comuniştii, dom’Stanciu! strigă Panţâru, în timp ce ochii i se îngustaseră batjocoritori.

— Bolşevicii adică? se interesă plutonierul, oprindu-se.

— Da, domnule. Mi-a spus mie un văr de-al meu care lucrează în port. Ăsta ştie şi ce mănâncă regele şi ce mănâncă ştiuca din fundul bălţii.

— Înseamnă că-i deştept vărul ăsta al tău, mă Panţâruie. Cunosc şi eu unul care, tot aşa, la orişice oră l-ai scula, îţi spune pe nerăsuflate câte vapoare au intrat în port, cât a măcinat *Herdan*, cât a încasat cinemaul *Pasalaca*... Multe! Numai că ăsta al meu e om cu carte, avocat. Văr-tu e cu şcoală?

— Ei, nu. Câteva clase.

— Atunci nu se compară. Avocatul are legături şi la Bucureşti. El mi-a spus: „Domnule...” Acum câteva zile mi-a spus! Eram la el, beam o cafea cu el şi cu fiu-su, student şi ăsta... „Domnule Stanciu, mi-a zis bătrânul, de bolşevici nu trebuie să te temi. Citeşti prin ziare că-s aşa şi pe dincolo, dar cine scrie astea? Boierii, oamenii lor, plătiţi de ei. Cum ar veni, lor le e frică de bolşevici. Astorlalţi nu. De ce? Pentru că sunt cu săracii...” Or eu n-am decât ce vezi în maşina ta. Ce să-mi ia, de ce să mă sărăcească? Dar ce-o să te faci tu, că eşti proprietar şi mai ai şi o bubă în cap. Ia gândeşte-te!

Şi-i întoarse din nou spatele. „Am fost prost cu Anton, îşi spuse şi mai hotărât, nu mai am voie să fiu de-acum încolo, cu nimeni!”

După câteva minute, apăsă, pe clanţa porţii, uitându-se în curte. Nu era nimeni. Îşi întoarse faţa spre Panţâru şi-i porunci scurt:

— Ia vino încoace, mă!

Vocea i se păru prea aspră şi se mustră: „Calm, Stanciv. le!”

Panţâru simţi imediat schimbarea din glasul plutonierului şi, înainte de-a porni spre poartă, îi aruncă o privire mirată soţiei jandarmului, prin geamul cabinei: „Ce vrea bărbatul dumitale de la mine?!” întrebau ochii lui. Dorina săltă nepăsătoare din umeri: „Du-te şi vezi!”

— Hai, mă, odată!

— Păi, nu plecăm? încercă Panţâru să protesteze.

— Vino odată! scrâşni Stanciu, cuprins de o agresivitate care îl făcea să nu-i mai pese de urmări, pentru că de impus trebuia să se impună! Dar prin ce? Babele se fac ascultate prin leacuri, avocaţii prin sfaturi, alţii… Nu mai contează! El trebuie să se facă ascultat prin duritate. Dar nu totală, ci una de început doar, ca pe urmă să înceapă s-o scalde… îşi aminti că în copilărie văzuse o nevăstuică luptându-se cu o viperă. El, Stanciu, stătea într-un copac şi putuse asista, fără să fie simţit de jos, la toată bătălia aia pe viaţă şi pe moarte. Înainte de a se repezi la şarpe, nevăstuică – spre uluirea puştiului care era el atunci – începuse să se tăvălească cu frenezie pe nişte tufe de pătlagină. Aproape că i se înverzise blana de sucul frunzelor late şi grase. În tot acest timp vipera stătuse nemişcată, cu ochii încremeniţi la micul animal care parcă se perpelea pe jos de râs, convinsă că, la orice scamatorii s-ar deda nevăstuică, ea o va ucide. Numai că, în clipa în care micul animal cu blană se sculase şi începuse s-o hărţuiască, fără ca muşcăturile colţilor ei plini de venin să reuşească s-o doboare sau măcar să-i mai tempereze din agresivitate, şarpele a început să dea înapoi. Şi asta i-a fost fatal. Nevăstuica l-a apucat întâi de mijloc şi a strâns, apoi s-a repezit şi l-a prins de gât, scuturându-şi capul cu putere… Până seara târziu vipera şi-a tot mişcat coada, dar era moartă de mulk… Mai târziu a aflat de la Ion al lui Sălcitu, că „pătlagina e contra veninului de şarpe”.

Aşteptându-l pe Panţâru, Stanciu se înfăşură bine în frică, apoi în prevedere şi, în sfârşit, într-o diplomaţie rudimentară, dar diplomaţie totuşi. Spera astfel că veninul oamenilor nu-l va da gata.

Nebănuind nimic, şoferul se dezlipi în silă de capota maşinii. „Trebuie că a uitat ceva şi, dacă soldaţii au plecat, poate vrea să-i ajut eu!” încercă el să-şi explice nedumerirea de adineauri. Dar intrând în curte zise totuşi mai prudent:

— Dumneata cu doamna staţi pe canapea şi ţineţi copiii pe genunchi!

— Lasă asta! i-o reteză jandarmul cu voce joasă, şoptită. Ai aflat de ce te-am luat eu pe tine să-mi cari lucrurile?

— Nu, zise celălalt nedumerit.

— Nici ce bubă ai în cap?

— Nici.

— Dar însurat eşti?

Panţâru zâmbi larg, pregătindu-se să-i răspundă plutonierului, în felul său „Ce dracu-ţi veni, dom Stanciu!”. Jandarmul însă îl privea încruntat, cu buzele strânse – din când în când şi le muşca cu dinţii – ceea ce îl făcu să se abţină. Dar îi răspunse încercând să-şi păstreze o urmă de veselie pe faţă:

— Sunt, am şi copii. Doi şi unul pe drum! adăugă precipitat. Adică, ce mai, trei! şi încercă din nou să râdă.

— Vorbeşte încet, îi recomandă plutonierul, şi răspunde numai la ce te întreb eu. Cum ai scăpat până acum?

Panţâru îl privi nedumerit şi vru să întrebe: „De ce să scap?”, dar Stanciu îl opri, recomandându-i să se gândească bine, că el va încerca să-l ajute. Dar numai cu o condiţie: să nu-l mintă, că atunci s-a ars.

Înţelesese de multă vreme că orice om are de ascuns

ceva faţă de ceilalţi şi, cu atât mai mult, faţă de autorităţi. Se bucură, deci, când simţi că respiraţia lui Panţâru, care se străduia din răsputeri să fie cât mai nepăsător, deveni sacadată, trimiţând spre el, din ce în ce mai des, un miros înţepător de usturoi. Şoferul se străduia într-adevăr să înţeleagă despre ce bubă în cap putea fi vorba. Îi veniră în minte câteva întâmplări, de care însă era sigur că jandarmul n-a avut de unde să afle. Iar dacă i-ar fi ajuns totuşi la ureche, prin cine ştie ce minune, nu era niciun pericol să umble câţiva ani, ţinându-şi pantalonii cu mâna şi fără şireturi la bocanci. Faptele lui se puteau numi *găinării* şi se pedepseau cel mult cu o amendă.

— Nu ştiu despre ce vorbiţi, domnule plutonier, spuse el hotărât.

— După câte văd nu vrei să te ajut! oftă Stanciu cu părere de rău.

— Ziceţi-mi despre ce e vorba şi eu aprob dacă-i aşa, spuse calm celălalt.

— Care va să zică vrei să mă încerci! Că, îţi spui tu, ăsta nu ştie nimic şi vrea să afle de la mine câte ceva, ca după aia să mă stoarcă. Este?

— Ce să stoarceţi, dom Stanciu?! râse Panţâru neîncrezător. Altceva în afară de hodoroaga asta de maşină n-am. Şi bine că-mi adusei aminte: cauciucul de pe dreapta-spate o să ne lase…

— N-o să ne lase, spuse plutonierul încet. Şi fiindcă şoferul îl privi uimit, adăugă: Oi fi păcălit tu mulţi aşa, dar să ştii că cu mine n-o să-ţi meargă! Îţi vei fi zicând că – s pe ducă, află însă de la mine că-s mai tare ca niciodată.

Pronunţă ultimele cuvinte tocmai pentru că se simţea cam nesigur. Înţelegea că nu proceda ca Anton. Până şi de ţigara pe care îşi propusese să i-o dea lui Panţâru uitase. N-avea experienţa avocatului de a-şi urzi planul şi nici priceperea ăluia de a urmări pas cu pas, pe neştiute, atingerea scopului propus. Convins că asemenea lucrături

nu-s de nasul lui, Stanciu hotărî să renunţe.

Retragerea îi apăru însă mult mai complicată, fiindcă nu putea ieşi oricum din capcana pe care încercase să i-o întindă şoferului. Acesta stătea acum cu privirea aţintită asupra lui, aşteptând urmarea. Zâmbea uşor, cu un vizibil iz de zeflemea. Neştiind ce să mai facă, plutonierul spuse încet, nesigur:

— Ai auzit ce-au păţit legionarii în 22 septembrie?

„Ce vrea ăsta?! se enervă Panţâru, gata-gata să izbucnească. Mă ia cu legionarii, cu împuşcarea ălora… * Dar se sâăpâni şi spuse, săltând nepăsător din umeri:

— Vorbea lumea…

— Zicea ceva şi de ăia care or să fie în seria a doua? continuă Stanciu.

Era mulţumit că a mai găsit ceva care să-l ajute să termine onorabil discuţia aia de care se apucase, dar pe care nu fusese în stare s-o ducă până la capăt. Şi dădu să plece spre poartă. Panţâru însă, devenit mai atent, îl ţinu pe loc cu întrebarea:

— Care… serie a doua? Mai urmează şi alţii?

— Păi tu ce-ai crezut?

— Şi cine-s ăia care or să mai cadă? Dumneavoastră îi ştiţi?

Plutonierul îl privi lung, încercând să priceapă de ce devenise şoferul interesat de această temă. Probabil că celălalt voia pur şi simplu să afle, să fie el primul care va arunca zvonul pe piaţă. Şi parcă văzu aievea cum se împrăştie minciuna lui: întâi îi va spune nevesti-sii, apoi vecinilor din curte, pe urmă celorlalţi proprietari de camioane, când vor sta în piaţă, lângă maşinile lor, în aşteptarea clienţilor… Din gura ăstora zvonul va zbura în tot oraşul, poate în toată ţara…

Stanciu zâmbi fără să vrea. Panţâru, care îl privea cu atenţie, îndrăzni:

— Hai, domnule plutonier, ziceţi-mi-i şi mie pe ăia de

pe lista neagră!

— Complicii ălora morţi! îi aruncă jandarmul, întorcându-i spatele. Apoi, în timp ce se îndrepta uşurat spre poartă, îi ordonă: Hai să ne vedem de drum!

Imediat ce. ieşi în stradă, Panţâru H ajunse din urmă, întrebându-l şoptit:

— Dar complicii cine-s, dom’Stanciu? Cu maşina asta a mea, eu îi cunosc pe toţi.

— Hai la camion! i-o reteză plutonierul.

— Ziceţi-mi numai câteva nume, se rugă şoferul

— Ce să mai discutăm, se eschivă jandarmul, că-i ştii tu foarte bine.

— Eu?! se miră celălalt, oprindu-se pe loc.

— Urcă-te şi nicio vorbă în faţa alor mei despre ce-am discutat!

Stanciu se îndreptă spre maşină, fără să se mai uite în urmă, să vadă mutra lui Panţâru. Şoferul rămase pe loc, privind nedumerit după jandarm. Apoi începu să-şi frece nervos mâinile una de alta, ca şi când i-ar fi fost îngheţate. În sfârşit, îl urmă de parcă ar fi avut picioarele împiedicate.

În cabină era cald.

Fata şi băiatul stăteau nepăsători, şi singurul lucru care părea să-i mai intereseze era strada pustie. Niciun alt copil nu se zărea, şi atunci cui să spună ei că pleacă de-aici pentru totdeauna? Diseară, când prietenii lor vor ieşi *la jelinar*, poate că nici nu vor băga de seamă că bătăile lui Mima şi ale lui Tutuş lipsesc din corul pietrelor care, lovind repede stâlpul de fier, chemau la joacă.

Stanciu ţinu să se aşeze la mijloc, între nevastă-sa şi Panţâru, Când maşina fu gata să pornească, cineva bătu în geam, apoi se auzi o voce de femeie întrebând alarmată:

— Vă mutaţi?!

Toţi înlemniră. În sfârşit, îi întreba cineva dacă se mută. Dorina se căzni să deschidă uşa din partea ei, dar nu

putu. Atunci Stanciu se întinse peste ea şi peste Tutuş, apăsându-l pe cap (băiatul avu grijă să geamă mai mult decât trebuie), dar nu reuşi nici el s-o deschidă. De spaimă că cea care se interesa de soarta lor o să plece, crezând cu ei nu vor să discute cu ea, Stanciu se răsti la Panţâru:

— Ce are, mă?!

— Săltaţi în sus!

Săltă clanţa şi uşa se deschise. De jos, madam Mihai îi privea mirată, ţinând în mână un coş în care avea nişte cartofi şi o sticlă de ulei. Copiii şi Stanciu ziseră „Sărut mâna!", iar Dorina coborî repede, s-o îmbrăţişeze, cerându-şi iertare că n-a mai avut timp să treacă pe la ea, să-i spună că pleacă şi să-şi ia la revedere; totul a picat aşa, pe neaşteptate, că nici acum nu şi-a revenit în orice caz, continuă Dorina, ea o sărută cu lacrimi în ochi de bucurie c-a venit s-o petreacă la plecare că, uite, din curte nimeni n-a deschis măcar fereastra să le zică „Mergeţi sănătoşi!

Panţâru se aplecă spre urechea plutonierului, întrebându-l în şoaptă:

— De unde să-i ştiu eu pe complicii ălora?

— Care complici? tresări Stanciu.

— Lăsaţi, nu vă mai prefaceţi că nu…

— Ssst!

— Păi, cum să vă mai petreacă dacă domnul Stanciu l-a dat în gât pe tâmplar?! se miră madam Mihai.

Pe moment, plutonierul nu pricepu despre cine vorbeşte nou-venita. Dar apoi îşi dădu seama cam despre ce e vorba… Auzise şi ea probabil prin vecini că ridicarea tâmplarului Macarie de către poliţie, – cu ani în urmă – la miezul nopţii, nu se ştia pentru ce, fusese pusă la cale de el. Şi crezuse că chiar aşa a şi fost, cum or fi crezut toţi: din moment ce e un jandarm în curte, ce rost mai avea să-ţi munceşti mintea să afli cine l-a pârât? Mai ales că, odată, la supărare, Macarie zisese: „Alege-s-ar prafu’ de

viaţă şi de cine ştiu eu că are tot interesul s-o ţină aşa!” Pentru ce să te mai întrebi cine l-a turnat când se ştie, jandarmul e obligat să raporteze şefilor lui tot ce vede şi aude. Lucrul ăsta îl ştia al dracului de bine şi madam Mihai, ca nevastă de reangajat. Numai că el, Stanciu, nu ştiuse despre Macarie Lemnaru decât că pe atunci dădea toată ziua la rindea şi că tăia scânduri cu ferăstrăul. Habar n-avusese ce făcea ăla din clipa în care ieşea pe poartă, aşa cum nu ştiuse nici cu ce-şi omora Macarie timpul când sta în casă şi nu da la rindea. Că nu-l interesase.

— Sau aţi zis doar aşa? insistă Panţâru.

Stanciu îl privi mirat: Ce-i cu ăsta? Nu mai era vorba de o simplă curiozitate, ci altceva mai serios, din moment ce şoferul nu-şi mai găsea liniştea, şi tot insista să afle. Dar ce putea să aibă el comun cu legionarii? După ce ieşise de la arest se interesase şi el mai îndeaproape de viaţa acestora. Plutonierul Mihai îi arătase chiar nişte liste. Panţâru nu era acolo. Atunci? Se hotărî să rişte o întrebare:

— O faci pe prostul, Panţârule? Ai uitat când umpleai camionul cu legionari şi te duceai cu ei la casele ălora pe care aveai tu necaz...

Panţâru se apără cu furie:

— Eu îi urcam?! Ne lua cu forţa pe toţi proprietarii de camioane; nici benzina nu ne-o plătea. Şi cine ar fi îndrăznit să zică *nu merg*? Te împuşca pe loc, cum i-a făcut lui Mielu Zlate. Şi dacă vreţi să ştiţi eu nici nu...

Lui Stanciu, de fapt, atât îi trebuise să ştie. Nu-l văzuse niciodată pe Panţâru transportând legionari, dar îşi făcuse socoteala că nu se putea ca ăia să nu se fi folosit măcar o dată şi de camionul lui. Răsuflă lung, uşurat şi, ca să nu simtă celălalt bucuria reuşitei, îi explică trist:

— Of, măi Panţârule, bine era dacă-mi spuneai tu mie totul de la început!

— N-am omorât pe nimeni, domnule plutonier! se

revoltă şoferul, gemând.

— Ssst! făcu Stanciu, trăgând cu urechea la ce zicea, jos. Dorina. Aceasta, după ce-şi revenise din uimire tocmai îşi întreba prietena:

— Cine ţi-a zis, dumitale, că Sande l-a dat în gât pe tâmplar?

— Păi, toţi sunt convinşi de asta, madam Stanciu! Că, dacă-ţi aminteşti, la o lună după arestarea ăluia, pe-al dumitale l-a făcut plutonier. „Pentru ce i-au mai dat o tresă?!” m-a întrebat proprietăreasa dumneavoastră, la piaţă. „Nu ştiu, madam Cârâc! i-am răspuns cu Tot ce ştiu e că lui Mihăiţă al meu nu i-a dat gradul pentru că ar fi nenorocit pe cineva!;

Din clipa asta, familia Stanciu începu să regrete că această femeie le bătuse în geamul cabinei; mărunţică, sperioasă şi cu voce plângăreaţă, nevasta plutonierului Mihai dădu drumul la văicăreli. Că de câte ori nu i-a spus ea lui bărbatu-său: „Hai, mă Mihăiţă, zbate-te şi tu să apuci un post pe undeva, să nu mai cumpăr oul cu trei lei”. I-a zis chiar şi ieri la prânz. Dar când a aflat după-masă ce-a păţit Victor Barabaş, s-a bătut cu mâna peste gură şi n-a mai dormit toată noaptea. Iar acum ea venise la ei, nu să-şi ia rămas bun, cum crezuse Dorina, ci să le spună: gândiţi-vă bine înainte de-a pleca, nu vă pripiţi, că nimic nu-i mai scump pe lume ca viaţa omului, chiar dacă n-are prea multe pe masă. Ea, ca să le dea un exemplu, a luat trei kile de cartofi şi o sticlă de *olivia*, cu op’şpe lei, nu-i mare lucru, dar ştie că la prânz Mihăiţă al ei vine întreg acasă, că în oraş, orice i s-ar spune, e mai în siguranţă decât la ţară unde, noaptea, îţi bagi degetele în ochi, aşa că n-ai cum să vezi cine şi de unde te atacă…

Vorbele astea, spuse cu glas plângăreţ, căzură prost nu numai pentru familia Stanciu, ci chiar şi pentru Panţâru. Şi lui tot la ţară putea să i se întâmple *ceva*. Aşa că fiecare fu bucuros să scape de bocitoare cât mai repede.

— Ordinul e ordin, madam Mihai! i-o reteză Stanciu enervat…

Dintr-odată, cobea aia mărunţică schimbă tonul, zise că ea şi-a făcut datoria, e, deci, cu cugetul împăcat şi le ură drum bun de parcă le-ar fi spus „Dumnezeu să vă ierte!” Dorina o mai sărută o dată, cu gândul aiurea, şi se urcă clin nou în maşină.

Acum, madam Mihai îşi aminti că la mutarea cuiva se mai spun nişte vorbe anumite şi le recită cu o sinceră durere în glas:

— Să nu ne uitaţi, că şi eu şi Mihăiţă („Fi-ţi-ar Mihăiţă al dracului!” bombăni Stanciu), tare am mai ţinut la dumneavoastră, iar dacă veniţi prin Brăila nu ne ocoliţi, ştiţi doar unde stăm şi puteţi rămâne la noi şi peste noapte, aşa că…

Într-un cuvânt, zise şi făcu cam tot ce trebuia, ca unul care plânge mortul altuia, fără ca cei din maşină să mai simtă vreo bucurie că pleacă şi ei ca toţi oamenii, conduşi de cineva apropiat. Îi răspunseră totuşi la semnele cu mina, până ce camionul coborî de pe trotuar, întoarse să-şi ia direcţia, iar tind n-o mai văzură respirară uşuraţi, dar apăsaţi de o tristeţe şi mai mare.

Lor tot nu le venea să creadă că se mută. Când trebuie să pleci dintr-un loc în care ai trăit zece ani, e nevoie de im oarecare timp să-ţi bagi în cap că ce laşi aici e mai rău decât ce vei găsi dincolo, pentru că numai aşa îţi poţi strânge liniştit agoniseala de până atunci – având credinţa că ea va spori. Or, nici Stanciu şi cu atât mai puţin nevastă-sa şi copiii, n-avuseseră tind să-şi adune gândurile. Ordinul de mutare venise atât de repede, că puteau să-şi închipuie că au visat.

— Nu. m-am închinat! tresări Dorina şi-şi făcu grăbită câteva cruci.

Tutuş, care-i sta pe genunchi, o auzi şoptind: „Ajută-ne, doamne, să facem avere După care femeia, mai

liniştită, îşi reluă crucile, că avea să-l roage pe dumnezeu mai multe: să aibă grijă de copii, să-i ferească bărbatul de necazuri, să-i ţină părinţii în viaţă, iar pe toţi să-i păzească de apă, de foc, de duşmani şi să nu-şi reverse mânia peste casă, ogorul şi vitele lor…

— Care vite, mămico?! o întrebă Tutuş mirat.

— Alea care s-o îndura bunul dumnezeu să ni le dea! oftă ca Apoi începu să tuşească. În cabină intra fum de la motor, iar de pe jos se ridica praf.

Câteva şuruburi şi piuliţe săltau, de colo, colo, pe podea. Ieşiseră din locurile lor sau, poate, Panţâru le aruncase acolo, dar nu asta conta. Important era faptul că nu-şi găseau locul şi liniştea. Parcau că formează şi ele o familie aruncată pe drumuri…

— Cu roata aia ce se aude, Panţârule?

— Poate rezistă, şopti acesta.

— Nu mă face să aplic ordinul primit de la colonel, ţinu Stanciu să precizeze, deşi ce-i spusese Cireşaru n-avea nicio legătură cu proprietarul camionului.

Dorina deveni dintr-odată foarte atentă:

— Care ordin?

— Ssst! Nu-i treaba ta! o puse el la punct, şi femeia, aşa după cum se aşteptase, tăcu, dar strângându-şi buzele cu hotărâre.

Panţâru însă îi aruncă o privire plutonierului, cu coada ochiului, de parcă ar fi vrut să afle ce-o fi în mintea lui

Stanciu. Acesta nu-l luă în seamă. Zdruncinăturile camionului parcă îi reaşezau gândurile, fără să-şi poată da seama dacă mai bine sau mai rău ca înainte.

Maşina ieşise din oraş şi acum călca cu roţile urmele unor căruţe, singurele semne prin zăpada noroită, în afara stâlpilor de telegraf, după care Panţâru putea şti unde e şoseaua.

Dorina sparse tăcerea, începând s-o căineze pe

Sevastiţa, nevasta lui Victor Barabaş:

— El s-a dus, a scăpat, sărmanul, dar a rămas nenorocita de ea, să tragă păcatele la taţi… Zicea şi ea să-şi facă o căsuţă undeva, pe Tutuş să-l dea la impiegaţi, iar pe Mima s-o facă telefonistă, că de mică se juca eu căpăcele legate cu aţă, de parcă ar fi vorbit la telefon… Şi uite că el pieri, îşi stricară rostul Of, doamna, doamne!

Zgomotul motorului, ca şi zdroncănitul maşinii îi făceau glasul să tremure ca şi când ar fi fost gata să plângă.

Mima îl privi mirată pe Tutuş, dându-i un ghiont, să-şi apropie urechea de gura ei, că vrea să-l întrebe ceva:

— Ai vrut să te faci impiegat ?! Băiatul scutură hotărât din cap, că nu. Atunci ce zice mama de tine, şi de mine că să mă fac telefonistă? Eu mă duc la Normală…

— Nu vorbeşte, mă proasto, de noi! De Tutuş şi de Mima ăilalţi zice, ai lui naş Victor. Nu ne-a dat numele lor când ne-a botezat?!

— Ahaaa!

Dorina îşi suflă nasul, după care îl întrebă pe Stanciu:

— De ce l-o fi omorât ?!

Bărbatu-său ridică din umeri. Nu ştia. Atât îi spusese şi lui colonelul: „L-a omorât unul pe Victor Barabaş, du-te şi ia-i postul în primire!” Apoi îi mai spusese ce să facă după ce-l descoperă pe criminal – sau pe criminali – dar despre acest ordin Stanciu se feri să-i vorbească nevestisii.

Dorina murmură ca pentru sine:

— Prea se băga şi el în toate, să le sară în ochi ălora de la Legiunea de jandarmi!

Stanciu nu-i răspunse imediat, dar apoi, ca şi când s-ar fi simţit obligat să ia apărarea mortului, zise:

— Nu-i el vinovat, ci naşa Sevastiţa! Ea sta toată ziua cu gura pe el, şi-l sucea, şi-l răsucea: Fă aia, nu te duce acolo, du-te dincolo, că ea le ştia mai bine pe toate…

— Păi dar! protestă Dorina ofensată. Îl trimitea ea pe la vădane sau pe la alea de se scoală noaptea de lângă bărbaţii lor, când le bate şeful de post în fereastră?!

— Vezi cum vorbeşti cu păcat?! o mustră plutonierul.

— Ce-l aşteaptă pe ăla de l-a omorât pe naş Victor?

— Ehe! râse Stanciu.

„Uite-L cum se bucură când spune c-o să-l ia dracu' pe ăla de l-a omorât pe şeful postului! se înfioră Panţâru. O să-l aresteze şi, după ce-l ciomăgeşte bine, îl face scăpat de sub escortă şi-i ciuruie spinarea, de-o să-i iasă gloanţele pe dincolo". Acum era sigur că plutonierul n-aştepta altceva decât să-şi vadă lucrurile în curtea postului, după care avea să-i zică: „Şi acum, Panţârule, ţi-a venit şi ţie rândul! El ce putea să facă?! Unde să fugă?! Şi fără maşină din ce trăieşte?! Dacă ştia ce-o să i se întâmple nu dormea azi-noapte acasă. Sau, dimineaţa s-o fi trimis pe nevastă-sa la poartă, să stea de vorbă cu plutonierul: „E plecat la Cluj, domnule Stanciu!" să-i fi spus, sau în altă parte, unde se ajunge greu şi de unde se vine târziu. Dar a ieşit el, ăsta i-a vorbit frumos, de unde să bănuiască ce cocea jandarmul sub caschetă?

Departe de a intui adevărata amploare a spaimei pe care o băgase în sufletul lui Panţâru cu minciunile lui, jandarmul trecu aproape imediat la grijile ce-l apăsau. Locul unde se duceau nu era deloc în măsură să-i facă să aştepte cu nerăbdare clipa când se vor stabili acolo. La Vadra fusese omorât un om şi el se ducea să-i ia locul. Dar nici cel mai curajos om nu poate dormi liniştit în casa unuia care a părăsit lumea asta cu ţeasta crăpată.

Se răsuci de câteva ori, când la dreapta, când la stânga, ca şi cum ar fi vrut să privească locurile pe care le despica botul maşinii.

— Stai liniştit! îi zise Dorina.

— Păi ce fac? mormăi el, oarecum intimidat.

Se simţea ca un lup închis într-o cuşcă – cabina

camionului putea fi luată drept aşa ceva – din care *putea* să sară şi să fugă… Unde să se ducă? înapoi? Ce să caute? De-abia scăpase de oraş. În dreapta, în stânga? La cine? Numai înainte îl ducea Destinul, ajutat de Panţâru. Destinul lui mergea cu benzină, zdroncănea pe gloduri, tuşea hârâit, dar înainta.

Proprietarul camionului conducea crispat, trăgând din tind în tind cu ochiul la plutonier. Acesta stătea încremenit, cu privirea aţintită înainte. Dar ce îl îngrijora pe Panţâru cel mai mult erau maxilarele jandarmului: le ţinea atât de strâns – probabil fără să-şi dea seama –, încât la fiecare hop se auzea cum îi scrâşnesc dinţii. Încordarea asta îl convinsese definitiv că Stanciu nu glumise deloc când îi spusese ce-i spusese mai înainte. „Ce să fac?” se întreba el revenind de fiecare dată cu privirile asupra drumului.

Văzându-l pe bărbatu-său aşa de posomorât, Dorina crezu că-i supărat pe ea, fiindcă îi atrăsese atenţia să stea liniştit, şi-i spuse ca orice gospodină îngrijorată de o treabă anume:

— De unde să fac eu rost de vreo patru cloşti? Aş pune trei pe ouă de găină şi una pe de raţă.

— Vorbeşte cu vecinele din jurul postului, poate îţi dă careva, spuse Stanciu cu gândul aiurea.

Dorina se linişti şi încercă să-şi amintească dacă era sau nu vremea cleştilor. Lui Stanciu însă întrebarea nevesti-sii îi trezi alte gânduri, mai vechi, de când visase la ce-ar face dacă ar ajunge din nou la un post. Era momentul să le spună cu glas tare, că, oricum ar fi, se duceau totuşi la ţară.

— Trebuie să luăm mai întâi o scroafă cu purcei în burtă. Fată, hai să nu zicem zece, opt purcei, doi îi oprim, şase-i vindem.

Vorbea conştient totuşi că discută chestiunile astea gospodăreşti mai mult de formă. Expunându-şi planurile,

era ca şi tind s-ar fi refugiat într-o zonă lipsită de surprize neplăcute. Dar nu reuşea să se sustragă grijilor decât pentru foarte scurtă vreme, pentru că ele năvăleau din nou în capul lui: „Când o să ajung să cresc purcei, dacă eu am nişte treburi atât de ale dracului de îndeplinit?” Totuşi continuă:

— Cu banii luaţi pe purcei, putem cumpăra o vacă cu viţelul lângă ea. Nu de rasă. Pentru lapte la copii.

— Cu ce-o ţii? se interesă Dorina.

— Cumpărăm un cal şi…

— Dacă iei cal îţi trebuie şi-o căruţă.

— Păi, da! Aduci iarbă de la câmp pentru vite, pentru porci, păsări… Ce, păsările nu mănâncu iarbă?

— Mănâncă, dar ele au în grădină…

— În care grădină?! Nu, Dorino 1 În grădină m-am gândit t să pun zarzavat. E un loc bun că, dacă-ţi mai aminteşti, la mijloc e jos…

— Şi cu ce uzi?!

— Fac un gropan la centru, că apa e aproape. Tu, cu copiii, cu soldaţii, că le trebuie şi lor zarzavat la bucătărie, udaţi într-o scară o postaţă, în altă scară altă postaţă. Nu la nămiezi, când e soarele puternic, că le cofleşeşti. Şi ascultă-mă pe mine, dacă vindem restul, ne umplem de bani.

— Ei, nu, că acolo mai toţi au grădini pe malul Buzăului. pe malul Siretului.

— Nu vinzi în sat, dragă! Umpli căruţa şi vii de două ori pe săptămână la Piaţa Săracă. Păi, de ce-am luat cal şi căruţă?!

„Câţi a trimis ăsta pe lumea ailaltă, de-a ajuns să discute cu atâta linişte despre purcei şi zarzavaturi?! se frământa Panţâru. Şi când ştie că la Vadra mai are de omorât câţiva – pe ăia de i-au făcut felul şefului de post şi, poate, pe mine…”

Pentru Stanciu, nevasta, copiii, şoferul, maşina erau

acum doar un fundal sonor menit să acopere strigătele disperate ale grijilor lui: „Ce fac eu cu ăla de l-a omorât pe naş Victor?” era prima întrebare care îl şi speria cel mai tare. Pentru că dacă proceda aşa cum îi ordonase colonelul, numai un prost şi-ar fi putut închipui că familia lui va număra tot patru membri. Ţăranii sunt ai dracului: cu cât intri mai tare în ei şi par mai cuminţi, cu atât îţi cade mai des în cărţi că o să mori de moarte năprasnică.

„Ce sat nenorocit!” se gândea Dorina. La Vadra nu era nicio fântâna cu apă dulce. Sălcie sau sărată, şi cu ea se adăpau doar vitele. Oamenii cărau apa de băut din vadul Buzăului. Când se mărita o fată, putea să n-aibă zestre, dar butoiul de apă nu trebuia să lipsească. Dacă cineva voia să spună despre altcineva că e foarte sărac, zicea: „N-are nici măcar puţină de apă!” Iar dacă voia să sugereze că a sărăcit: „Până şi butoiul de apă şi l-a vândut!” Un astfel de om era condamnat să care apa de băut cu căldările de la râu, prăpădind şi mai mult mălai pentru limpezirea ei.

Vara, caii şi căruţa erau băgate direct în vadul Buzăului şi nu era nevoie decât ca omul să se aplece ca să ia apă cu căldarea. Când se răcea vremea, animalele se fereau să mai intre în apă. Atunci omul trebuia să care la mal douăzeci-treizeci de căldări, până se umplea butoiul. Când Buzăul îngheţa, se pleca după apă cu toporul în sanie, pentru făcut copcă. Şi cum deschideai râul, peştii săreau afară după aer, după lumina soarelui.

Pe de altă parte, se gândea Stanciu, dacă nu execută ordinul… Colonelul îi spusese clar: „Îţi smulgi singur galoanele şi te duci în mă-ta!" Nu-i mai rămânea altceva decât să intre argat. Pentru că, de el, Cireşaru zisese că se săturase. De Nistor, nu! Că ăla, când a auzit ce-a păţit Barabaş, s-a milogit şi colonelul i-a spus să stea pe loc şi nici măcar nu l-a trimis în mă-sa…

În cabină se încălzise bine, curentul fiind destul de

slab – din cauza drumului prost, maşina mergea încet. Copiii moţăiau, Dorina se uită visătoare pe fereastra aburită din partea ei Panţâru, din când în când, întindea o mână tremurătoare să şteargă parbrizul şi, aproape instinctiv, arunca o privire spre plutonier. Cât timp acesta se uita încruntat înainte, fără să-i dea lui atenţie, şoferul mai spera că totul o să se termine cu bine. La trecerea maşinii peste o groapă însă, Stanciu tresări şi, uitându-se mai bine, văzu ca din botul motorului ieşea un abur subţire, dar continuu.

— Ce are, mă!? întrebă neliniştit.

Panţâru se răsuci brusc spre el, apoi îşi mută privirile în direcţia în care jandarmul îi arăta cu degetul…

— A! făcu el, oftând uşurat, dar cu mare discreţie. Nu-i nimic, i-a sărit buşonul.

— Şi nu-l pui la loc? se interesă Stanciu.

— Păi nu trebuie. Chiar e mai bine.

— Cum zici tu, cedă plutonierul, dar să n-avem vorbe mai târziu. Ai înţeles?

— Da, zise Panţâru, trăgând cu putere aer în piept, dar abţinându-se să-l şi dea afară zgomotos.

Stanciu nu-l mai băgă în seamă. Cerceta marginile drumului, pe care se înşirau stâlpii de telegraf, pierzându-se în zare. Îşi întoarse repede privirile de la ei – prea erau aliniaţi, prea erau disciplinaţi, *supuşi* la ordin cum le recomandau superiorii, jandarmilor, să fie. Or, el… În partea opusă şoselei ochii descoperiră un şanţ plin cu apă îngheţată. Frunzele putrezite încremeniseră aşa cum le prinsese primul ger al acelei ierni timpurii. Aminteau însă de moarte, aşa că plutonierul trecu peste tabloul acesta fără pic de optimism. Pe mal, printre buruieni zări un scaiete, cu ţepii amorţiţi de promoroacă. Deşi nu adia vântul, ciulinele se clătina, semn că, nevăzută, la bază, o rozătoare îşi făcea de lucru cu tulpina lui. „Fiecare caută să se hrănească cum poate!" îşi zise Stănciu, ca o scuză

pentru el însuşi, după care continuă să cerceteze câmpul: în depărtare – un plop singuratic… Ce-o fi căutând în plin câmp, departe de apă?!” Apoi, pâlcuri de vite cenuşii, rătăcind prin porumbişti, scormonind cu piciorul şi apucând cu botul ştiuleţii uitaţi sau scăpaţi din coşuri când se strânsese recolta. El pe unde rătăceşte? Şi, de fapt, ce caută? Nu cumva *o caută cu lumânarea*?

„Şi ce ne-am zbătut să ne luăm!” oftă Dorina.

De regulă, fetele de la ţară, când se măritau la oraş, luau fie meseriaşi, fie muncitori de pe la calea ferată. Puţine erau cele care se căsătoreau cu subofiţeri. Din cauza listei de dotă – un fel de inventar cu tot ce primea fata ca zestre – a cărei valoare, fixată periodic de inspectoratul General al Jandarmeriei, era destul de pipărată.

…Grigore Udubeşteanu, deşi trecea drept unul dintre cei mai bogaţi locuitori din Drăcşani, având nouă copii, partea care-i revenea Dorinei de-abia atingea jumătatea sumei prevăzute în lista de dotă. Deci, nu i s-ar fi aprobat căsătoria cu Stanciu, care, în afara gradului de sergent-major, nu mai avea nimic. Era însă subofiţer şi trebuia să facă o partidă bună, pentru a nu se gândi în permanenţă la leafă.

Speriat că un mocan din Scrioaştea, care se tot învârtea prin Drăcşani, zicând că el o ia şi învelită în ziar, adică fără zestre, s-ar putea să-l încânte pe Grigore Udubeşteanu şi ăsta să i-o dea pe Dorina, Stanciu o peţi şi a doua zi plecă cu ea la Vadra, unde fusese numit şef de patrulă. Se instalară la baba Voica. Aici se născu Mima, pe care o boteză Victor Barabaş dându-i numele fetei lui. Dar de căsătorit, tot nu le dădea voie să se căsătorească. Atunci Stanciu se reclamă singur la Inspectoratul General, făcând o plângere ca din partea socrului, în care scrise că, numitul Alexandru Stanciu mi-a necinstit fata şi acum nu vrea s-o mai ia de nevastă” şi că, „după lungi căutări – am

izbutit să aflu că numitul se ascunde la postul de jandarmi Vadra, din judeţul Brăila”.

La o săptămână doar, Stanciu a fost chemat la Bucureşti („pe cont propriu”, se spunea în ordin) şi dus în faţa generalului Bengliu. Acesta îl făcu de două parale, că a pătat onoarea domnişoarei Dorina Udubeşteanu, aruncând totodată o umbră pe reputaţia uniformei bleu-jandarm şi că ori o ia de soţie, ori iese din cadrele armatei. „Dar n-are dota întreagă, domnule general!” încercase el să se apere, ceea ce îl înfuriase şi mai tare pe general: „Când te-ai legat de ea, – n-ai ştiut de treaba asta?! Executarea!”

Şi astfel, Stanciu s-a putut căsători la primăria din Vadra, apoi la biserică, naşi fiindu-le tot Victor Barabaş şi Sevastiţa, nevastă-sa. Mai târziu, Mima avea să se laude că a jucat la nunta maică-sii, ceea ce era adevărat, pentru că atunci avea doi ani, şi mulţi, mai ales femeile pe care nu le mai invita nimeni la dans, o luau în braţe, jucând cu ea un fel de nunească.

„Ce proastă eram!" oftă Dorina. "Credeam că dacă am trecut de hopul ăla, nimic n-o să ne mai stea în cale ca să avem casa noastră, pământ, că n-o să mai fim nevoiţi să întoarcem hainele după ce le-am purtat până s-au ros pe o parte şi că o să avem câte *o* saltea de lână pe fiecare pat. Dar uite că au trecut atâţia ani de-atunci şi noi n-avem nici casă, nici pământ, copiii au câte un rând de haine, în afară de cele bune, când le spăl rufele trebuie să-i opresc de la şcoală, iar când dorm pe lăzile alea, bocănesc ca nişte cai legaţi la stănoagă”.

La executarea ordinului dat de Cireşaru avea şi el, Stanciu, un cuvânt de zis, pe care – bineînţeles! – n-avusese curajul să i-l spună colonelului în faţă. Acum se apucă să i-l explice pe îndelete, ca şi cum comandantul Legiunii de jandarmi ar fi fost alături, dar renunţând fără să-şi dea seama la pronumele de politeţe: „Dacă dumneata,

domnule colonel, îmi zid mie: «Du-te, Stanciule, la Vadra şi ară o uliţă de sat cu ăia care l-au omorât pe plutonierul Barabaş, dar vino imediat înapoi şi-ţi garantez că n-o să te mut niciodată acolo ca şef de post», eu mă duc şi fac cum mi-ai zis. N-am spus bucuros, dar execut. Dar ca să mai şi rămân pe mai departe la Vadra, asta înseamnă că dumneata ţii cu tot dinadinsul să-mi vezi nevasta văduvă şi copiii orfani de tată. Pentru că dumneata, domnule colonel, nu-i cunoşti pe ţărani. N-ai de unde, că tata dumneatale a fost negustor de mătăsuri, marchidan, cum ar veni, la Focşani, iar socrul ţi-este un fel de moşier la deal, mare podgorean adică. Nu vezi că n-ai trăit niciodată printre ţărani? Şi atunci, te întreb eu, nu e omeneşte să mă laşi pe mine, care m-am ridicat dintre plugari, să procedez cum cred că e mai bine? Că, dacă aş fi avut bani, ştii dumneata ce-aş fi făcut după ce l-am bătut pe Bria? Aş fi luat cu acte moşia Predescului şi-aş fi chemat lumea la mine: «Uite, mă! le-aş fi zis. Aveţi aci pământ, munciţi câte pogoane vreţi, dar nu vi le dau de tot, că le vindeţi şi iar n-o să mai aveţi de nici unele»… Le-aş fi adus secerători şi vapoare pentru batoze, le-aş fi făcut cârciumă cu scenă, să bea şi să se uite la serbare, iar halta Papa aş fi mutat-o în poiană, lângă alde naşa Petra, să nu se mai scoale lumea cu noaptea în cap să prindă trenul, când are treabă la Roşiori. Şi nici de jandarmi n-aş fi avut nevoie, că prea sunt lingăi cu ăi de au, ce să ne mai dăm după deget I Aş fi asigurat paza comunei cu oameni din sat: «Azi e jandarm Mitu al lui Păsat şi cu Bibilică al taţii Floarea. Mâine Nae Borţoşatu cu Stan Grădinarul. Vă ia mama dracului de se întâmplă ceva în timpul serviciului vostru!» Sau, şi mai bine, jandarm aş fi fost eu!… Ce-am vrut să spun eu cu asta, domnule colonel? Că, vezi şi dumneata, eu le cunosc năravurile ăstora şi nu trebuie să-mi spui dumneatale mie cum să-i pun la respect când fac câte o prostie. Că e o prostie ce-au făcut ei, omorându-l pe naş Victor! Dar eu te

rog pe dumneata să deschizi Codul penal, la orice pagină vrei, şi să-mi arăţi unde scrie – nu că trebuie să ar o uliţă de sat cu ai de l-au omorât – ci că şeful de post trebuie să rămână în satul în care a semănat sticle de lampă pe uliţă. Şi atunci eu fac întocmai ce mi-ai ordonat! Dar nu scrie, şi eu iar trebuie să mă feresc să fac o prostie, că alde dumneavoastră v-aţi învăţat la daţi ordine din gură, omoară-l pe ăla, înjugă-l pe ălălalt, dar eu…”

Ajuns cu gândurile aici, Stanciu îşi dădu deodată seama, aşa cum îşi dădea seama uneori că în casă e frig, că el, de la o vreme, pune la îndoială toate ordinele primite de la superiori şi înţelese că, dacă o ţine aşa, el n-o să mai aibă ocazia să-şi spună că e un om avut. Că el nu intrase în jandarmerie decât ca să scape de sărăcie. Dar cine venea să-l înveţe cum să potrivească lucrurile? Dacă voia să facă avere trebuia să rămână cu galoanele pe umăr şi la post. Iar dacă el nu raportează că a executat ordinele aşa cum i s-a cerut, gradele astea poate să i le smulgă cineva.

Nemaiputând suporta tăcerea care se lăsase în cabină, Panţâru se hotărî să facă ceva şi, tam-nisam, începu să povestească cum l-a bătut el pe unul într-un restaurant.

— Nu-l văzusem în viaţa mea şi nici el nu cred să mă fi cunoscut. Vine la mine şi, niciuna nici două, îmi zice: „Mănâncă, mă, puiul cu mâna!”

Dorina tresări şi întoarse capul, în timp ce Stanciu îşi zise mirat: „Ia uite la ăsta, a prins glas?!

— Nu i-am dat nicio atenţie, continuă şoferul. Mi-am văzut de masa mea. El, din nou: „Ce, mă, te-ai sifilizat şi tu de mănânci puiul cu furculiţa?!” Îi zic: „Pleacă, domnule, de-aici şi nu mă tulbura de la masă!” I-am vorbit frumos, dar el îmi smulge furculiţa din mină şi dă cu ea de perete. Am patru clase de liceu industrial, cum vii tu să-mi vorbeşti aşa?!

Stanciu deveni mai atent, încercând să priceapă de

ce-i povestea Panţâru întâmplarea asta.

— Nu spun c-am dat cu milă, continuă şoferul, dar nici ca să mă ducă la poliţie. „A fost beat, trebuia să te faci că nu bagi de seamă! mi-a spus unul de la secţie. Nu să faci scandal la domnul Gagu!” Tot pe mine m-au scos vinovat, domnule plutonier! Păi, dacă era beat, trebuia să-l dea Petrică Gagu afară, să nu-l mai servească, din moment ce susţine că nu vrea scandal în local.

„Tot pe mine m-au scos vinovat, domnule plutonier!” înseamnă că el, Panţâru, din cauza acestei nedreptăţi, fusese tare supărat. Aşa că dacă domnului Stanciu i s-a părut, atunci când încărca mobila, că el, care are patru clase de liceu industrial, vorbeşte frumos până şi cu un beţiv, că i s-ar fi adresat, cumva, fără respectul cuvenit, a fost numai din cauza întâmplării ăleia nenorocite, pe care nici acum nu poate s-o uite.

Ceea ce nu spunea Panţâru. Însă* şi jandarmul întâmplător ştia, era faptul că beţivul oare se legase de el nu era altul decât Florică. Beaboieru, cumnatu-său. Asta; aproviziona cu *ridicata* toate localurile mari, din Brăila, şi cu *amănuntul* toate casele unde cap de familie era unul căruia uşierii îi ziceau „Să trăiţi Florică Beaboieru îi cumpărase lui Panţâru camionul ăsta, ca – ori de câte ori va avea nevoie să facă un transport de încredere – să nu ia un străin. Dar, se vede treaba, şoferul, după ce văzuse camionul pe numele lui, uitase înţelegerea. Aşa se explică acel „te-ai sifilizat şi tu de mănânci puiul cu furculiţa11, adică, te-am făcut om şi tu ţi-ai luat-o în cap, nu mă mai cunoşti. Atitudinea celor de la poliţie îi fu lui Stanciu şi mai limpede. Ei n-ar fi putut în niciun caz să-l scoată vinovat pe Florică Beaboieru, chiar şi numai pentru faptul că chestorul era unul din ăia cărora uşierii îi ziceau „Să trăiţi!”

Stanciu nu-i spuse însă nimic lui Panţâru, prefăcându-se că-l compătimeşte. Gândul lui era ca, de-

acum încolo, să facă ce-o şti, numai să afle cât mai multe amănunte despre fiecare om care intră, cât de cât, în vederile lui. „Că niciodată nu poţi şti când îţi poate folosi un chichirez pe care, dacă eşti prost, îl laşi să-ţi treacă pe lângă ureche, fără să-l înhaţi şi să ţi-l bagi bine în cap”. Din întâmplarea povestită de Panţâru, Stanciu mai înţelese şi alt lucru: că nimeni nu poate spune împăcat: „Mă, eu trăiesc fără griji!” Că uite, acest Panţâru, care-şi are maşina lui pe piaţă, care se scoală când vrea şi lucrează cât are poftă, fără să primească ordine de la cineva – deci, libertate, nu glumă! – până şi ăsta nu pare să fie deloc mulţumit de viaţă. El, Stanciu, sau oricare altă uniformă, poate să-i pună oricând pistolul în coaste şi să zică: „Mergi cu mine, altfel îţi găsesc un nod în papură, de nu te mai întorci deloc, sau foarte târziu, acasă!” Şi chiar simţi un fel de duioşie faţă de Panţâru şi o părere de rău că l-a speriat înainte de plecare.

— Să nu te laşi, mă Panţârule! Am băgat de seamă că ăia de nu se lasă ajung, oricine mi-ar zice mie altfel, mai bine decât ăia de stau cu botul pe labe…

Şoferul însă îşi băgase atât de bine în cap că plutonierul e un om prefăcut, încât îi trase în gând o înjurătură, în timp ce căuta să ţină cât mai pe mijlocul şoselei: „I se năzare nenorocitului că vreau să-l răstorn şi trage în dreapta şi în stânga şoselei, aproape sau la câţiva kilometri, se zăreau, din loc în loc, nişte case mari, învelite cu ţiglă ori cu tablă, niciuna cu stuf, cum se obişnuia prin partea locului, înconjurate cu grajduri şi magazii, iar toate astea, la rândul lor, împrejmuite cu salcâmi împestriţaţi1 de cuiburi de ciori.

Satele de prin părţile Roşiorilor nu semănau cu cele ţie pe aici, dar moşiile boiereşti erau la fel. După ce intrase în jandarmerie, Stanciu voise să calce mai sigur pe pământul acestor armane ca nişte cetăţi fără ziduri de apărare, dar curând înţelesese că ele erau apărate de legi

şi de oameni, dintre care cei mai mulţi ar fi trebuit să fie primii care să le distrugă. Şi în curând se văzuse chiar el în situaţia de a le apăra, deşi ţăranul din el mormăia întruna împotriva boierilor, de cele mai multe ori în gând. Se înduioşa numai când îşi amintea de viaţa lui la ţară.

Nu putea uita că părăsise Vadra de parcă ar fi fost arestat. În urma procesului dintre Frigioiu şi Beucă. Dar cu satul nu avea nimic… Acum zece ani, era vară. Salcâmii înfloriseră a doua oară, iar sub streşinile caselor, pe pălimare, atârnau castraveţi lungi, hrăniţi de apa ploilor ce li se scurgea la rădăcină, cu coaja crăpată de sămânţa care se umflase în ei. Pe lângă garduri, la umbra pomilor, stăteau vacile venite de la câmp, cu ugerele mânjite cu baligă, să nu le sugă viţeii. Aceştia izbeau cu boturile umede, disperaţi că ţâţele încărcate cu lapte erau la nasul lor, dar nu puteau să tragă niciun strop, din cauza acelei putori care le întorcea maţele pe dos. Şi ca necazul să le fie şi mai mare, din când în când, câte un măr viermănos le cădea între nodurile viitoarelor coarne sau pe spinare, făcându-i să scuture nemulţumiţi din cap.

Până ieşise din sat se uitase cu jind înapoi, fie la o scroafă care se tolănise într-o groapă din mijlocul drumului, să scape de căldură şi de gurile lacome ale purceilor, fie la roţile de udat, înşirate pe malurile Buzăului şi Siretului, la care trăgeau cai adormiţi sau poate ameţiţi de atâta învârteală în jurul cozii. Îşi dezlipise cu greu privirile de toate aceste semne care-i aminteau de copilăria lui, trăită în altă latură a ţării, cu pământ mai puţin, cu oameni mai săraci, dar în esenţă asemănătoare tuturor satelor din lume. Spera că o să se întoarcă aici, pentru că el nu credea încă în autoritatea unui petic de hârtie, chiar dacă ordinul începea cu „Vă veţi prezenta de urgenţă la…” El plecase în lume după pământ şi după vite, neştiind că Statului îi era mai uşor să-i dea o puşcă în mână decât câteva pogoane.

Încet, încet, Stanciu se lăsa cuprins de nostalgie. În faţa ochilor, din depărtarea timpului, îi apăreau scene trăite în copilărie, în armată, la pifani, apoi ca flăcău cu armata făcută… Erau întâmplări pe care le şi uitase sau fusese convins că le-a uitat şi, acum, acest drum, prin cine ştie ce miracol, i le aşeza în faţa ochilor. Le revedea ca şi când ar fi fost trăite de altul. La un moment dat plutonierul se trezi povestind:

— Eram flăcău, şi logofătul Bria – era la noi în sat un logofăt cu numele ăsta – nu vrea să ne mai dea pământ… Îţi spun asta, tot legat de ce-ţi zisesem mai înainte, că să nu te laşi…

Şoferul îi aruncă o uitătură scurtă, bănuitoare.

— Adică, îi zisese mamii că ne dă dacă i-o duce pe soru-mea Lina, seara, în fundul grădinii. Aveam cinci surori, dar Lina era cea mai frumoasă! De mine, mama se ferea, aşa că se înţeleseseră ele pe ascuns. Lina vrea şi nu prea vrea… Mama era văduvă, săracă şi din cauza asta cam lacomă. Dar când n-ai de nici unele… Mulţi spun că pe atunci lumea era mai bună, dar eu n-aş zice decât că era mai proastă… În seara respectivă eu am auzit şuşoteala mamii cu soru-mea Lina. Ele credeau că eu dorm. Când au ieşit afară, îndreptându-se spre fundul grădinii, m-am sculat binişor, am pus mâna pe un resteu şi am fugit înaintea lor, de m-am ascuns în nişte bozii. Ştii ce-s alea bozii, nu?… Mama pleacă, rămâne Lina. Sta ca proasta şi-şi împletea cozile. Nici măcar nu plângea. Îl aud pe Bria fluierând. Avea un cal mare, alb, cu pinteni negri. Rar am văzut cal alb cu pinteni negri! Era sigur că nimeni n-are curajul să-i stea în cale. Nici nu i-a dat bună seara Linei. S-a aplecat s-o culeagă cu o mână, gata-gata s-o ridice în şa. Atunci ies şi, cum sta aplecat, îl ard cu resteul peste ceafă. Soru-mea ţipă, Bria cade, calul o rupe la fugă. L-a târât pe logofăt prin praful ulicioarei – că-i rămăsese un picior agăţat în scară – până la conac. Eu, tunde-o la pădure. Aci

aveam locurile mele, puteam trăi de când da colţul ierbii până cădea bruma. Erau stejăricile pline de cuibare, cu fel de fel de ouă, iepurii din anul ăla îi prindeai cu mâna, ciuperci… Aveam măciuci pitite prin scorburi, iar pentru dormit făceam din frunze un culcuş mai bun ca patul de-acasă…

— Matale ai fost haiduc, tăticule! zise Mima, ştiind că lui taică-su îi face plăcere să i se spună că în tinereţe fusese spaima boierilor.

— Cam aşa ceva! răspunse plutonierul Stanciu cu gravitate. Ziua mai ieşeam pe mirişti şi coceam porumb. În vremea asta jandarmii mă căutau de zor. Copiii care păşteau vitele îmi spuseseră că Bria e pe moarte, dar nu-mi era frică… Într-o zi, cum stăm noi aşa la un foc şi coceam porumb cu ai lui Adventistu, vedem că opreşte la capul locului o căruţă şi din ea se dau jos două femei. Una nu ştiu ce lega la cai, iar ailaltă, după ce-şi suflecă fusta, începu să culeagă de pe mirişte cioturi de porumb. Nu i-am dat atenţie, că era multă lume amărâtă, care n-avea de pus pe foc. Când s-a apropiat de noi, a scotocit cu o mână printre cioturile din poală şi a scos un pistol: „Nu te mişca, Lixandre – zice –, că te-achit!” Aia ai lui Adventistu au rămas cu dinţii înfipţi în ştiuleţi. Eu ce eram să mai fac?! M-am sculat şi-am luat-o înaintea şefului de post. Că el era. Şi-a scos basmaua. Parcă-i văd şi acum faţa năduşită. Din mers a început să-şi dezbrace bulendrele femeieşti. Când să-şi dea jos fusta, am rupt-o la fugă. Dar ailaltă, de la căruţă, se lăsase pe-un genunchi şi mă luase la ochi cu carabina. A tras, nu m-a atins, dar a trebuit să mă opresc că mă împuşca nenorocitul ăla de soldat… Ei, şi de-aici a început greul! La post m-au întins pe un pat, mi-au legat mâinile pe dedesubt, de scânduri, şi-au pus mâna pe vergelele de la armă. „Ăştia mă omoară!” mi-am zis. Să fug, nici pomeneală! Să urlu, cine sărea să mă scape?! Au început să-şi *încălzească* vergile… Puteai să mori numai

auzindu-le şfichiuitul! Eu închisesem ochii. „Gata!”, numai ce-4 aud pe şeful de post. Adică, puteau; începe. „Ddm şef, nu daţi, că™!” „Că ce, mă?! 11 se răsteşte el, fără să lase vergeaua. „Să fiu al dracului der nu vă omor după ce mă întorc de pe lumea ailaltă!”. Începe să râdă. Se hlizea şi soldatul. Şi, domnule, am. simţit eu în râsul lor ceva. Că n-or să mă bată. Că dacă aveam de gând să mă ia la omor, nu mai făceau încălzirea vergilor. Dădeau şi gata…

Dorina încercă să-l oprească, făcându-i uşor semn cu cotul, de parcă ar fi vrut să-i spună: „Ne facem de râs, şoferul, când s-o întoarce la Brăila, umple oraşul că m-am măritat cu un puşcăriaş!" Dar bărbatu-său nu simţi ghiontul sau se prefăcu. Continuă, lăsându-se în voia amintirilor:

— Se aşază şeful postului pe marginea patului… Mai înainte de asta l-a trimis pe soldat afară cu nu ştiu ce treabă! Se aşază şi începe să-mi zică: „Uite ce e, mă Lixandre! Nu zic că ai făcut bine ce i-ai făcut lui Bria, dar nu pot spune că-mi pare rău că l-ai otânjit. Astă-toamnă m-am dus la el să-mi dea o sută de kile de varză, să-şi pună ăştia la putină pentru iarnă. Mi-a dat, dar când mi-a cântărit, o varză a tăiat-o în două, că trăgea mai mult cu juma de varză. Păi, tu-ţi morţii mă-tii de om, eu îţi păzesc moşia, scarmăn oamenii care te fură când nu le dai dreptul, îi bat pe ăi mici când le scapă vitele în lanul boierului şi tu, slugă nenorocită, îmi tai mie varza pentru post în două? De prins trebuia să te prind şi de trimis la Turnu trebuie să te trimit, că altfel mă reclamă boierul la Legiunea de jandarmi. Dacă Bria moare, faci puşcărie, asta nu se discută. Dar fii atent la mine! Dacă scapă, tu nu trebuie să te mai întorci în sat, că eşti prea al dracului şi-mi dai de lucru. Eu, în fiecare an, am ordin să trimit trei flăcăi din comună la jandarmi. Te duci şi te reangajezi, că armata o ai făcută. N-ai de ce rămâne aici. În casă la voi plouă, peste tot aveţi împânzite numai străchini şi albii, tu

n-ai o pereche de bocanci în picioare. Pe deasupra mai ai şi cinci surori, de măritat. N-o să le ia nimeni dacă n-au de nici unele. Eu cred, şi-a zis şi sanitarul, că Bria scapă. Măta, de unde-o şti, să ia o putină de brânză să ducă judecătorului. O să vorbesc eu cu ea ce are de făcut, dacă-mi promiţi că intri la jandarmi. Să nu-mi spui că te duci de frică, şi p-ormă că nu. Nici n-aveam de gând să te bat. Ce spui?!” Ce puteam să mai zic? Că avea dreptate. Eram prea sărac şi ar fi trebuit să-i mulţumesc; Dar eu, nu: „Fi-ţi-ar jandarmeria a dracului, dom? şef! Mă prinseşi la strâmtoare!”

Dorina îşi strânse dispreţuitoare buzele, formând *botul c*unoscut; se făceau de râs; Panţâru, în schimb, din ce în ce mai alarmat, se întreba ce se ascunde în spatele acestei poveşti, că plutonierul n-o spunea în niciun caz să-l distreze pe el. Vrea să-i arate cade* mic* a fost al dracului sau ce vrea?!

Doar copiii erau numai ochi şi urechi. Cum începuse Stanciu să povestească, lor le şi pierise somnul, când tatăl lor făcea o pauză ei îl sileau să spună mai departe, întrebând amândoi deodată:

— Şi?

— La Turnu Măgurele, continuă plutonierul, m-a băgat într-un beci, la un loc cu o capră. Era a gardianului. Toată ziua umblam cu capra la păscut, iar seara mă întorceam şi cu un maldăr de iarbă. Nu pentru capră. Pentru mine, ca să am pe ce dormi. Dar animalul ăla mânca toată noaptea de sub mine şi dimineaţa mă trezeam pe ţimentul gol. Nu mă duceau la judecată. Se aştepta să vadă ce face Bria – moare sau scapă?!… A scăpat cu viaţă, dar a rămas un nenorocit, cu gâtul ţeapăn şi cu un umăr căzut. Şeful de post mi-a spus mai târziu că i-ar fi zis: „Du-te cu Dumnezeu, dom' Bria, că nebunul ăla al lui Gheorghe Stanciu s-a jurat, după ce l-am omorât cu bătaia, că îndată ce iese din puşcărie te caută şi, până nu-ţi dai suflatul în

mâna lui, el nu se lasă! Retrage-ţi reclamaţia şi du-te unde-oi crede că poţi trăi liniştit!” Bria era aşa de speriat de ce i se putuse întâmpla lui, că-şi pierduse încrederea până şi în tribunale. S-a hotărât să plece. Cu Lina. Cu soru-mea. Nu ştie ce e bine un copil de oameni avuţi, dar o fată săracă, învaţă de mică să-şi cunoască interesul, dacă vrea să nu mai umble desculţă... M-a mai ţinut cam o lună la închisoare, până şi-a retras ăla plângerea. M-a mai ţinut şi gardianul, cu de la el putere, încă zece zile, ca să-i am grijă de capră. Pe urmă mi-au dat drumul. Ce să fac eu acum?! Mi-am zis; Mă reped până acasă, pun rosturile la punct în gospodărie, poate aştern şi nişte paie pe casă, că se apropiau ploile şi curgea apa pe nenorocitele alea, după care iau hârtia de la post şi-mi văd de drumul pe care mă-ndemnase şeful. Mie-mi era milă de iepele alea de surori...

Panţâru îl privi scurt cu coada ochiului. De data asta Stanciu observă şi rări cuvintele, ezitând parcă să mai continue. Furat de amintiri uitase ce-i spusese şoferului. Acum confesiunea lui putea slăbi chingile în care îl prinsese. „Am greşit!” îşi spuse cu ciudă. Înţelese însă că ăsta era rezultatul lipsei lui de experienţă în asemenea jocuri. Anton nu s-ar fi destăinuit aşa. Ala ar fi spus numai cât i-ar fi convenit şi cât ar fi crezut el de cuviinţă că-l va ajuta la îmbrobodirea celui de care avea nevoie.

— Şi? întrebară copiii, văzându-l că tace.

— Lăsaţi, altă dată! dădu el din mină.

Dorina se foi alături, nemulţumită. Din felul în care îşi scutură umerii şi-şi ţuguie buzele, bărbatu-său înţelese că ea îi spune dispreţuitoare: „Dacă tot te-ai făcut de râs, poţi să spui tot!” „Chiar! îşi zise plutonierul. Le povestesc copiilor să li se pară drumul mai uşor. La urma urmei ce-mi pasă mie de cărăuşul ăsta?”

— De la Turnu Măgurele până la Drăcşani, reîncepu el, e de mers, nu glumă. S-o iau pe jos nu-mi convenea. La şosea dacă ieşeam, poate găseam o căruţă care să mă ducă

până la Salcia, de-acolo poate mai găseam alta până la Roşiori şi, de-aici, mă mai rugam eu de altcineva să mă ducă până acasă. Dar treaba dura. Bani n-aveam nici de-o bragă. Şi-atunci m-am gândit eu să ies la gară. Cu scopul să mă bag sub vreo bancă sau să mă urc pe vreun vagon. Dacă n-aveam bani! Norocul meu a fost că pleca spre Costeşti o locomotivă bearcă. N-avea nimic după ea. Se ducea la Costeşti să ia vagoane. Eu – pe lângă ea, că o vedeam că pufăie şi era cu botul spre Roşiori. Mecanicul se uita la mine. Era un ăla mustăcios, mânjit de negreală, mai rău ca noi când ne prăfuiam la fundul batozei! Avea şi ajutor, dar ăla se uita urât la mine. „Ia vezi, nea Stane, că ăsta se învârteşte pe-acilea să-ţi fure costumul!” Avea un costum în cabină, că se ducea direct la un botez. Mecanicul mă privea, dar nu zicea nimic. Prind curaj şi mă apropii. „Nu mergeţi, zic, spre Papa?!” Mecanicul începe să râdă: „Spre Papa cui?!” N-am înţeles eu ce-a vrut să zică, dar nu râdea cu răutate. Aşa că mai fac un pas: „Ia-mă, nene, şi pe mine, măcar până la Ruşi!” Mecanicul râdea mai departe. I-oi fi părând eu comic, mă gândeam. Pe urmă mi-am dat eu seama că nenorocita aia de capră deşirase tot de pe mine. Flanela flocăită, pantalonii roşi pe unde nu-ţi trecea prin minte. Mai târziu mi-am zis că, poate dacă n-arătam aşa, ăla nu mă lua. „Ce-ai căutat pe-aici?!” mă ţine mecanicul mai departe în întrebări. „Păi, zic, ieşii din penitenciar şi acum mă duc acasă!” „De undeee?!” „Păi, cum dracu’ să vă spui? De la puşcărie, de!” Se uitară unul la altul nu le venea să creadă. Ajutorul se răsti mai rău la mine: „Ia mai du-te-n-mă-ta, mă, altă minciună nu găsişi şi tu să ne spui?!” „Să mor, de vă mint! Am dormit c-o capră-n beci. Uitaţi-vă şi alde dumneavoastră cum mi-a flocăit flanela şi nădragii! Păi, nu mi-ar fi mie ruşine să vă mint?” Se uitară iar unul la altul. Ce li s-o fi părut lor aşa de mirare că am fost la închisoare, nu puteam pricepe. „Nu vezi că nici nu eşti ras în cap!” se

răsti iar ajutorul la mine. „Păi ce, e vina mea că nu m-au ras? Ş-apoi nu-i ş-aşa destul de scurt? Că mie nu-mi creşte părul, neam! Văd şi eu pe alţii că se tund, dar mie nu-mi creşte mai mare de-atât!” S-au pus pe râs. Noroc c-a fluierat ăla cu şapca roşie. „Urcă, mă!” Şi-au început să se pregătească de plecare. Nu mă puteam urca, avea nenorocita aia de locomotivă nişte scăriţeee... Mă gândeam: „Ia uite, mă, rămân aici că n-am pe unde mă sui!” M-a tras ajutorul, supărat, că era gata-gata să mă dea de cuptor. N-am zis nici care. Eram mic pe-atunci. Eu mi-am dat târziu drumul la creştere, pe la treizeci de ani, când am început să mănânc bine. „Bani ai?!” mă întrebă ajutorul. „De unde?! De la puşcărie vii cu bani?!” Îl aud pe mecanic că se răsteşte: „Ajunge, mă, cu minciunile! Te luarăm şi te ducem până la Papa, nu mai e nevoie să minţi!” Mă, ăştia sunt proşti! mă gândii eu. Eu le spun una şi ei vor să le zic că am fost în târg, la Turnu. Păi, ei nu văd că n-am nimic de vânzare sau cumpărat?! Duceţi-vă dracului, dacă nu credeţi.

Stăm şi mă uitam cum merge locomotiva aia. Nu mai umblasem pe locomotivă. În vagoane, pe vagoane, agăţat de tampoane, mai mersesem eu, alea trei staţii dintre Papa şi Roşiori. Dar pe locomotivă nu. Jna frumos. Linia în faţă, pe marginea ei numai verde, iar bolul naite aşa îi făcea. Mă speriai când prinse viteză. N-n sări de pe linie să ne ducem dracului, încolo; pe câmp? Ajutorul, după ce mă lovi de câteva ori, ca din greşeală „cu icoada lopeţii, îi veni ideea: „Pune mina pe ea şi aruncă nişte cărbuni!” O luai. După un timp îl aud – pe mecanic: „Ia zi, bă, de ce spuseşi c-ai stat la puşcărie?!” „Nu vă mai spui, că tot n-o să mă credeţi şi mai începeţi să şi râdeţi!” „Hai, că acum te credem! mă linişti ci, dar tot zâmbind aşa subţire. Ia, zi!” „Bătui pe logofătul Bria de la anoşia Predescului!” Se uitară amândoi lung la mine, ca la o altă aia. Dar nu mai râseră. „Tu eşti a lui Gheorghe Stănoiu din Drăcşani?!”

întrebă mecanicul. Dădui din cap că da. „Ptiu!” făcu el mirat. Ajutorul rămase şi el cu deştu-n nas, zgâindu-se la mine. Eu nu pricepeam schimbarea lor. Că nici pomeneală să mai râdă sau măcar să se îndoiască de ce le spusesem. Prinsei curaj: „Dar de unde ştii matale că sunt a lui Gheorghe Stanciu?!” „Vorbea lumea prin gări, nene!” sări ajutorul. Nu mai eram eram *nene*.

Ia uite, mă gândii, a ajuns lumea să vorbească despre mine prin gări! Când o auzi nea Grigore Udubeşteanu, nu mi-o mai dă pe Dorina de nevastă cât e aia a lui Sânchetru!”

— Cum adică? se interesă Tutuş, dar maică-sa îl lovi uşor peste gură.

Stanciu continuă să povestească:

— Mecanicul se lăsase pe o ladă unsuroasă, fără să-i pese că locomotiva merge de capul ei. Se irita la mine şi da din cap. Credeam că mă mustră şi-mi părea rău. De un om ca el ai oricând nevoie. Crezui că-i mai bine s-o fac pe neştiutorul şi i-o luai înainte: „Matale crezi c-am făcut rău dacă am dat în el?” „În cine?!” „În Bria!” „Dă-l în mă-sa!... Când eram ca tine am bătut şi eu la argaţi de-ăştia călare cât am putut. Numai că pe-atunci nu era ca acum, să te bage la puşcărie. Te prindeau ei, te pisau cu parul. Îi prindeam noi, dam să nu se mai scoale. Acuuu...” Nu era supărat pe mine. Dar n-avui când să mă gândesc prea mult că răcni ajutorul: „Ce facem, nea Stane, cu drăcia asta?!” Mecanicul sări în picioare: „Care drăcie, mă?!” „Păi, cu locomotiva asta! se supără ăla. O laşi să meargă aşa, de capul ei? Murim dracului!" Mecanicul îi dete o palmă după ceafă şi se aşeză supărat la loc. I-a şi zis: „Dacă mă mai sperii o dată, te dau jos!" „Păi intrăm în Roşiori, mă nea Stane!” s-a plâns fochistul Dar mecanicul nu l-a mai luat în seamă. Începu să-mi fie şi mie frică. Ne tamponăm cu vreo magaoaie de tren, care vine dimpotrivă... „îi bă te am, măăă... Cum te cheamă?... îi băteam, mă Lixandre, pe ăştia

ai boierului şi nu-mii păsa. Cum ne venea bine îi otânjeam şi fugi. Nici n-apuca unul să ne înjure că-l şi trăsneam! Of! … E semaforul pe liber la Roşiori, mă?” „Este!” a răspuns în silă ajutorul. „Vezi să fie şi la ieşire!” mai zice mecanicul, fără să ridice capul. „Şi dacă nu e?” „Opreşte-o, că doar te-am învăţat!” Şi cu asta a încheiat discuţia cu fochistul. Nu i-a mai dat atenţie. S-a întors spre mine: „Şi-acum ne-am făcut nişte fricoşi, mă Lixandre! Mă înjură ieri şeful de tură, că nu scosesem locomotiva la vreme, şi ce crezi c-am făcut? *” „L-ai înjurat şi dumneata!” „Aş!” „L-ai cârpit!” „Nu, mă, stăm în faţa lui ca stâlpul la capul mortului şi n-am zis nimic. De teamă să nu mă ardă cu vreo amendă la bani. Nici lui nu-i venea să creadă că nu-i zic nimic. Mă ştia de colţos. Dar eu nimic. M-a mai înjurat o dată să vadă dacă mai tac. Şi eu, tot aşa, n-am scos o vorbă. Ei, şi dacă a văzut el că nu fac nimic, a scuipat la picioarele mele, mi-a întors curu’ şi s-a depărtat bombănind, că noi cică am fi baligi, nu ceferişti!” „O căruţă pe linie, nea Stane!” a urlat fochistul. Eu sării ca ars, dar mecanicul mă trase în jos de nădragi: „Stai, mă, că tot nu mai ai ce-i face!” Mă aşezai, dar cu cehii închişi. Acum o să se audă o trosnitură, mă gândeam, nechezat de cai, ţipăt de om în pragul morţii, şi noi… Dar nu s-a întâmplat nimic. Locomotiva trecuse de barieră şi ajutorul râse cu părere de rău: „Cu juma’ de metru n-am atins-o!”… Când m-am dat jos la Papa mi-a părut rău după omul ăla! oftă Stanciu, îndreptându-şi privirile spre fereastră.

Câmpul era nemărginit – conacele şi armanele răzleţe amplificau senzaţia de nesfârşit a Bărăganului. Dar era cu atât mai greu de privit. Această uriaşă întindere de pământ vorbea clar şi convingător despre o libertate *nemăsurată*… Plutonierul ştia însă că ea e numai aparentă. Nimeni, niciun ţăran şi nici chiar un moşier, nu putea spune că e liber – depindeau prea mult unii de alţii – aveau jurământul de credinţă faţă de brazde, de lanuri, de vite.

Oricum însă, în faţa spaţiului nemărginit din jur, lui Stanciu încorsetarea datorată ordinelor primite i se părea şi mai greu de suportat. Mai ales după ce se refugiase pentru un timp în tinereţea lui.

— Nu mă nenoroci, domnule plutonier! nu mai putu răbda Panţâru.

— Ce?! tresări Dorina, neştiind dacă auzise bine ce-a spus şoferul.

Stanciu reveni cu greu la realitate, uitându-se atent la Panţâru. De sub şapca soioasă şi fără întărituri, ăluia i se scurgeau pe faţă broboane mari de sudoare, de parcă ar fi fost în faţa cuptorului de la locomotiva în care aruncase cărbuni cu ani în urmă. De-abia acum realiză pe deplin că în tot acest timp şoferul trăise cu o uriaşă spaimă în suflet, că tot drumul ei se uitase cu groază la fiecare piatră kilometrică ce se apropia, vrând să nu se mai apropie, că atunci trebuia să şi treacă de ea şi s-o aştepte pe următoarea, care să-l ia în primire, de parcă drumul însuşi l-ar fi dus la Vadra din piatră în piatră, aşa cum se duc unii condamnaţi din post în post, până în faţa plutonului de execuţie. Plutonierul zâmbi amar când îşi dădu seama că, în timp ce el tremura de frica altuia, ăstuia îi ţâţâia fundul de frica lui.

— Cine vrea să te nenorocească, domnule?! se miră din nou Dorina.

Stanciu îi făcu semn cu cotul să tacă, şi-i spuse şoferului, cu părere de „rău:

— Mi-a zis să rămân la calea ferată, s-ajung mecanic ca el, dar eu n-am vrut, că-mi era frică… Şi cu aceeaşi voce, încărcată de păreri de rău, continuă: Nu-i aşa uşor, Panţârule! Că, vezi tu, dacă eu n-aş fi îmbrăcat cum mă vezi, ci cu alte haine, ca ale tale să zicem, atunci nu mi-ar mai păsa de ordinul primit. Pe când aşaaa…

— Ce ordin ai primit, Sande?! îl întrerupse Dorina îngrijorată.

— Vezi-ţi de treaba ta! îi ordonă el, simţind că începe să se enerveze.

Îi făcuse semn. cu cotul să tacă, ce mai vrea?! Nu e în stare să priceapă că nu trebuie să se amestece?!

Dorina dovedi însă că nu e în stare. Era prima oară în atâţia ani de căsnicie, când Sande al ei îi ascundea ceva şi încă un ordin, pe care se părea că, îndeplinindu-l, bărbatu-său e pe cale să facă o prostie. Aşa că nu-şi ţinu gura:

— Ce-ai cu omul, dragă?! Vrei să faci ca atunci când cu mama…?!

Panţâru văzu în nevasta plutonierului luminiţa ce şi-o doreşte omul rătăcit în noapte şi i se adresă cu noduri în gât:

— Coniţă, mă omoară nevinovat! Puneţi o vorbă bună, vă rog eu…

Şi începu să plângă de-a binelea, cu sughiţuri. Nici Mima şi nici Tutuş nu mai văzuseră până atunci un bărbat în toată firea plângând. Pufniră în râs, făcând astfel rost de câte o palmă peste ceafă de la maică-sa. Începură şi ei să bâzâie. „Ce-o amestecă pe soacră-mea în treaba cu Panţâru?!” se înfurie Stanciu. În mod normal ar fi trebuit să se stăpânească, pentru că era de faţă un om străin (chit că Panţâru nu mai însemna acum cineva de care să merite să te ruşinezi), dar, pe moment, uită de această prevedere şi se răsti la Dorina:

— Mie să-mi răspunzi numai când eşti întrebată!

— Ete-te, frate! se miră nevastă-sa. Nu cumva crezi că mă spera pe mine cu răsteli de-astea?!

Stanciu o privi uluit. Atâta îndrăzneală nu mai văzuse niciodată la ea. Şi era normal să se întrebe de unde până unde îi venise aşa, pe nepusă masă. Dar Dorina îl lămuri fără să mai fie nevoie s-o întrebe:

— Până acum am tăcut, am înghiţit multe, că în oraş era lumea deasă şi n-am vrut să mă ştie vecinii, dar la ţară e altceva!

Plutonierul nu mai ştiu ce să zică. Primul gând care-i veni în minte fu că nimic nu mai e sigur pe lumea asta, că nici măcar proverbul ăla cu „omul nu-l cunoşti cum trebuie, decât când trăieşti cu el în casă” nu e adevărat. Că, uite, el trăieşte cu Dorina de atâţia ani şi ea niciodată nu şi-a arătat colţii ca azi. Apoi se îngrijoră că în familia lui apăruse al deilea membru care nu va mai asculta de ordinele lui, primul fiind Mima, când o bătea. Dar vina ou poate fi a lor „ci a lui. El scăpase frâul din mină şi ăsta nu era decât rezultatul. Dar dacă se înfuria acum, strica totul. Nu trebuia să se enerveze. Zise cât putu de calm:

— Dorino, azi eşti pusă pe glume! Şi eu am băgat de seamă că, atunci când glumeşti, îmi eşti mai dragă decât când stai bosumflată!

Nevastă-sa îl privi cu coada ochiului, mirată de liniştea bărbatului, şi-i trebui foarte puţin timp să se convingă că Sande al ei vorbeşte cât se poate de serios. Îi făcuse plăcere observaţia lui, că-i e mai drag de ea când glumeşte, deşi ea nu glumise câtuşi de puţin. Dar era mai bine ca el să creadă că ea zisese aşa ca să-l bine dispună, decât să-şi închipuie că i se opune într-un moment ca ăsta, când toţi ai lor trebuie să fie mai uniţi ca niciodată.

— Dacă te-ai fi stăpânit tu şi atunci când te-ai certat cu mama…

„S-a prostit de tot, ce mai!” trase Stanciu concluzia, dar pe faţă nu i se văzu decât un zâmbet de om mulţumit.

Panţâru, speriat şi mai rău la gândul că, certându-se cu nevastă-sa, plutonierul s-ar putea înfuria şi mai tare pe el şi atunci, sigur, n-ar mai avea nicio scăpare, preferă să tacă. Şi nu mai scoase o vorbă până ce jandarmul nu strigă, arătând cu mâna înainte:

— Uite Vadra!

Capitolul V

Privită de pe dealul Muchiei, comuna Vadra părea că e o tavă lungă de vreo doi kilometri, cu trei rânduri de

pahare puse cam alandala. Pe una din marginile tăvii se vedea un firişor de apă, de parcă cineva ar fi răsturnat un pahar, întinzând apoi lichidul cu degetul să se scurgă la vale, până la vărsarea în Siret. Era Buzăul. Râul, învăţat de copii la lecţia *Apele României*, le dădea oamenilor multă bătaie de cap. Ca mai toate apele din lume, când ploua la munte se umfla, de multe ori ieşindu-şi din albie şi intrând prin grădini, prin case, obligând oamenii să se urce pe acoperiş. Două-trei zile, uneori şi o săptămână, lumea umbla pe uliţi cu albiile sau cu plute improvizate, împinse cu ghionderul. Vitele fugeau pe grinduri, hrănindu-se cu ce găseau. Nimeni nu le mai băga în seamă, satul aştepta retragerea apelor ca să înceapă pescuitul. Cu plăşi, cu ostii, cu hodoroage – coşuri de nuiele fără fund – începea bălăceala. De la mic la mare, erau toţi uzi până la piele. Peştele se prindea oriunde: la început pe şosea, fiind mai ridicată decât uliţele satului, apoi – pe măsură ce apa scădea – pe arii, în şanţuri, pe viroage, şi chiar în tinda caselor. În timpul inundaţiilor lumea scăpa şi de grija apei de băut.

Dar numai de la distanţă comuna Vadra părea o tavă lungă cu pahare pe ea. Pe măsură ce camionul lui Panţâru se apropia, paharele deveneau case. Învelite cu stuf – foarte rar cu tablă – aveau între ele grădini întinse, dar cu prea puţini pomi sau viţă de vie. Oamenii cultivau în ele cartofi, fasole, părâng, bob, dar de cele mai multe ori ciocănei pentru vite. Această aeriseală dintre case îţi dădea iluzia că fiecare trăieşte în gospodăria lui ea. un pădurar la canton. În realitate, între ogrăzile acestora erau întinse nişte corzi nevăzute, cărări bătătorite şi pârleazuri greu de observat, semn că între oamenii de aici sunt relaţii foarte strânse, neştiute de toată lumea. Când se certau vecinii între ei, când se băteau aruncându-şi unul altuia vorbe urâte, care mânjeau sufletele şi păreau că mânjesc până şi pereţii albi ai caselor, singurul care sta liniştit era

pârleazul: aştepta răbdător împăcarea celor care îl făcuseră cu mulţi ani în urmă şi care păşiseră peste el atât la bucurii, cât şi la necazuri. Mai ales la necazuri. Pârleazul era semnul trăiniciei, şi nu al relaţiilor superficiale, sugerate de cântecele lăutarilor de la oraş („Făi leliţo, sări pârleazul...”). Străinul venea acasă la ţăran pe uliţă şi bătea la poartă, niciodată peste pârleaz. Poarta era pentru toţi, pârleazul numai pentru oamenii de încredere. Era ca o uşă secretă şi pe el puteai intra nu numai în curtea săteanului, ci şi în inima lui.

De legăturile acestea Stanciu trebuia să ţină seama. Se născuse şi crescuse într-un sat, dar anii petrecuţi la Brăila îl făcuseră să uite, încetul cu încetul, că el aparţine satului

? i nicidecum – aşa cum credea – familiei jandarmilor, n clipa în care văzu comuna Vadra îşi reaminti ce ştiuse dintotdeauna: că orice sat e ca un gard de dracilă: format din tufe separate, dar băgate aşa de tare unele în altele că era de ajuns să tragi de una ca să zgâlţâi tot gardul. Acum lipsa frunzişului îi umplu sufletul de tristeţe şi de teamă.

— Scoal, Tutuş, că am ajuns!

Băiatul adormise, rezemat de uşa cabinei. Când deschise ochii, primul lucru pe care-l văzu fu un copac mare, mare şi bătrân, cu crengile îngheţate şi albe de promoroacă întinse mult în lături, până aproape de pământ. La fiecare adiere, din hăţişul ramurilor răsuna un clinchet ca de pahare şi păhăruţe, la o petrecere de oameni muţi. La colţul casei văzu apoi o ulcică spartă din care mai ieşea încă o şuviţă subţire de fum. Fumul ăsta se ridica în aer, unduindu-se, şi, în loc să se ducă spre cer, unde îi era locul, se furişa pe gura întunecoasă a unei ferestre deschise, căutând parcă pe cineva care intrase acolo şi nu voia să mai iasă. Sau ieşise mai de mult, fără să spună la nimeni. Se prelingea peste pervazul de jos şi ieşea tot aşa de tăcut pe sub cel de sus, îndreptându-se spre

uliţa ce se bănuia dincolo de gardul înalt de scânduri.

— Nu vă daţi jos până nu văd eu ce-i pe-aici! le spuse plutonierul, coborând. Când se răsuci însă dădu şi el cu ochii de ciobul de tămâie şi spuse uimit: Naşa Sevastiţa mai e aici?

Din postul de jandarmi veniră în fugă doi soldaţi. Unul înalt, cu obrajii bucălaţi, dar galbeni, de parcă ar fi trecut printr-o sperietură care n-avea să-i mai aducă niciodată roşeaţa înapoi. Celălalt, mai scund, cu vestonul descusut la subsuoară, lucru care se văzu şi mai bine când ridică mâna să salute. Luară poziţia de drepţi şi vrură să dea raportul, dar Stanciu le făcu un semn cu mâna, să tacă, şi se îndreptă spre intrarea din faţă a casei, unde era postul de jandarmi.

Panţâru luă o căldare de pe aripa maşinii şi se duse undeva, să caute apă, ca să potolească aburul care ieşea învălătucindu-se din radiator.

Dorina se uita speriată când la casă, când la ulcica spartă, care, cu siguranţă, servise la tămâiat. Ar fi putut să se dea jos, Ară să-i pese de ce spusese Stanciu („Nu vă daţi jos!” fusese pentru copii), dar n-avea curajul să intre în casă, unde bănuia că e mortul. Ce să-i mai spună ea naşă-sii după ce-i murise bărbatul?

Nimeni nu vorbea, fiecare privea cu atenţie curtea şi casă, atât cât se putea vedea pe geamul maşinii. Din camion totul părea mai mic, mai sărăcăcios. Cele trei camere din faţă, unde se aflau cancelaria, dormitorul şi bucătăria postului de jandarmi, mai erau cum mai erau, dar odăile din spate, unde urmau să bage ei lucrurile, aveau nişte ferestre cât ligheanul de mari. În stânga casei se afla o movilă de pământ acoperită cu buruieni uscate, grele şi ele de chiciură. Dintre buruieni răsărea tam-nisam un burlan, dar nu puteai înţelege ce putea fi acolo. De-abia când zăriră nişte căpriori şi o uşă înţeleseră că acolo era un beci acoperit cu pământ. Apoi văzură o gheretă identică

cu cea din poarta Legiunii de jandarmi, dar asta fusese aşezată în fundul curţii. Mai târziu aveau să afle că acolo era closetul. Fiind îndreptat cu faţa spre câmp nu mai găsiseră necesar să-i pună şi o uşă.

Tutuş văzuse copacul albit de chiciură: ca pe un policandru uriaş, dar Mima se uita la el ca la un dud obişnuit, ale cărui frunze – ştia ea – hrănesc viermii de mătase. Ăştia, la rândul lor, fac gogoşi şi din ele iese borangicul. Ce de lucruri îşi poate face o fată din borangicul ăsta! La primăvară, bineînţeles. Îşi mută apoi privirile spre locul unde se termina gardul de scândură, care se continua cu unul din sârmă ghimpată. Printre firele ăstuia oile trecuseră ca prin oricare alt gard încropit, lăsându-şi smocuri întregi de lână. Se conturau bine fiind pline de chiciură. Păreau chiar mai mari. „O să le culeg, îşi zise fata. Iese ca la un kilogram. Pentru o plapomă n-are moarte lâna asta, iar pentru perne…”

— Mămico, gâşte nu creştem?

Dorina o privi mirată, nebănuind ce legături tainice se făceau în mintea fiică-sii între curtea postului şi măritiş. Era şi ea preocupată de multe. În primul rând cuptorul de pâine. Era aproape dărâmat. Va trebui să-i pună la gură o jumătate de şină de căruţă, apoi trebuie lipit bine, să nu cadă bulgări când o băga pâinea la copt. Nici ghiontul nu mai era bun, se topise de ploi. Trebuia să facă altul, să astupe coşul, altfel toată căldura i-ar fi ieşit pe sus şi pâinea rămânea crudă. „Unde o fi copt femeia asta?!” se întrebă ea aproape iritată.

Cuptorul era însă cel mai mic necaz. Casa avea să-i dea mult mai mult de furcă. Deşi părea să nu fie prea veche, era mâncată la temelie, de jur-împrejur, iar prispa, făcută să reziste multă vreme sub tălpi goale sau opinci, se fărâmiţase acum în multe locuri sub ţintele şi potcoavele bocancilor soldăţeşti. Găinile lărgiseră fiecare stricăciune, prispa fiind singurul loc uscat, din toamnă până în

primăvară. Chiar şi în clipa aia câteva se străduiau cu aripile şi cu ghearele, să le adâncească, părând că vor să le creeze cu tot dinadinsul noilor veniţi o impresie cât mai proastă, să le arate că postul ăsta de jandarmi e în paragină, că ele de fapt nu garantează cu nimic o viaţă omenească aici, într-un cuvânt, că ar face mult mai bine să plece de unde au venit.

— Du-te, Tutuş, şi dă-n găinile alea, că praful s-alege de prispă!

Băiatul o privi supărat, gata-gata s-o întrebe de ce el şi nu soră-sa, dar se răzgândi. Coborî repede din cabină şi se repezi la găini. Surprinse de atac, păsările zburătăciră câţiva metri, apoi căzură la pământ ca nişte bolovani, după care vrură să se întoarcă la prispă, ca şi când s-ar fi speriat degeaba. Tutuş se înfurie şi-o luă din urmă pe fiecare în parte. Găinile grăbiră doar pasul uitându-se mirate în urmă, întrebându-se parcă: „Cine o mai fi şi ăsta de e prieten cu prispa?!”

Paragina casei era întărită şi de cei câţiva stâlpi din lemn de brad, fixaţi în cuie, între talpa prispei şi cornişă. Ploile îi putreziseră la bază, aşa că mulţi dintre ei, în loc să sprijine acoperişul, atârnau în aer, devenind ei înşişi o povară pentru cornişă. Încă înainte de plecarea lor din Vadra capetele de jos ale stâlpilor erau deplasate, dar cuiele rămăseseră la datorie, ca nişte soldaţi cărora nu le-a spus nimeni că s-a terminat războiul şi ei continuă să învârtească manivela telefonului, în speranţa că vor prinde legătura cu regimentul. Încă de pe atunci, cine se aşeza pe prispă fără să se uite bine unde-şi pune fundul, când se scula, auzea o pinitură şi înmărmurea: ochii i se măreau, scrâşnea o înjurătură, după care se apleca privind cu scârbă şi mânie cioturile alea de fier, inofensive la prima vedere. Dar niciunul dintre cei păgubiţi nu se dusese vreodată să ia un ciocan sau un cleşte şi, tot aşa de repede, să se întoarcă la ele, să le dea la cap sau să le

scoată; toţi credeau că piroanele mai fac încă parte din rostul casei.

Dorina îşi înălţă apoi privirile spre acoperiş: „Dacă jos e aşa paragină, tabla trebuie să fie numai găuri! îşi zise ea îngrijorată. La noi, va fi ca la soacră-mea: când o să plouă, numai oale, străchini şi albii prin casă!” După care încheie furioasă: „N-a fost niciodată gospodină uscata asta de naşa!”

Nu ţinuse niciodată cu adevărat la nevasta lui Victor Barabaş. În primul rând pentru că Sevastiţa, mai în vârstă fiind şi căsătorită legitim – nu ca ea care trăise cu Stanciu fără cununie –, o privise de sus. Chiar şi după ce se căsătoriseră, chiar şi după ce le botezaseră copiii, o tratase ca pe una venită de la ţară, care nu ştie să umble în pantofi, deşi pe ea tot dintr-un sat o luase Barabaş, aducând-o la Vadra. Dar, şi-o fi zis, ea era cucoană cu vechime. Pe Mima, naşă-sa o considerase întotdeauna un copil din flori; de câte ori o lua în braţe zicea compătimitor: „Vai de sufletul tău, copil adus de vânt!”

Infuriindu-se pe măsură ce retrăia nişte scene petrecute cu ani în urmă, Dorina îşi mai aminti că nevasta lui Victor Barabaş stătea toată ziua prin bucătăria soldaţilor, certându-i cu vocea ei uscată, ba că au pus vesela nespălată în dulap, ba că au ales fasolea la repezeală, ca să nu mai poată lua şi ea – care nu gătise nimic în ziua aia – câteva farfurii pentru masa de prânz. În timp ce vorbea însă, urechea ei stătea la pândă să audă ce discută bărbatu-său în cancelarie cu cei veniţi sau chemaţi la post. Pe Barabaş, zicea ea, îl prosteşte cine vrea şi cine nu vrea. Din cauza asta, deci, stă el de atâţia ani plutonier, pe când alţii, chiar mai tineri ca el, sunt de mult adjutanţi, şefi de secţie. Ea, îşi pusese în gând să-l salte. Se scula dimineaţa devreme şi pleca prin sat cu lucrul, la alte femei. Se interesa de ce s-a mai întâmplat de ieri până azi, băga la cap, că lumea – zicea – vorbeşte multe, dar de minţit nu

minte niciodată. Alegea apoi adevărul din vorbele umflate, din presupuneri, că n-a zis nimeni niciodată că e proastă, şi când intra în bucătăria postului să-i certe pe soldaţi că au curăţat cartofii cu coaja prea groasă, ea ştia de-acum, sau cel puţin bănuia, cine a furat viţelul lui Marinică Surdu.

Aşa că de multe ori dădea buzna în cancelarie, peste Barabaş, răstindu-se la reclamant, la martori, la bănuiţi, de-a valma: „De ce minţiţi, mă?!” Primul protesta reclamantul: „Eu de ce-aş minţi, coniţă?! Interesul meu e să spun tot ce ştiu, ca să-mi capăt viţelul înapoi!” Dar vorbele astea de bun simţ n-o puneau în încurcătură pe Sevastiţa. Spre surprinderea lui Barabaş, nevastă-sa începea să-i arate reclamantului de ce i-a zis ea că minte şi nu se da în lături să-i fulgere şi câteva palme. Atunci Barabaş mormăia: „Du-te, femeie, că sunt eu aici să descurc iţele!” Zicea şi el aşa, să salveze aparenţele, dovadă că ea nici nu-l lua în seamă. Îşi vedea mai departe de treabă cu reclamantul: Marinică Surdu ştia foarte bine că Chiriţă Vâju i-a luat viţelul. Javra ăluia mai întindea şi acum de maţele lui prin curte. Dar lui îi e frică să spună, ca să n-audă nevastă-sa, de gura căreia venise la post să reclame. Că doar el îi zisese lui Chiriţă: „Vino, mă, şi ia viţelul că n-am de unde-ţi da banii!” Chiriţă Vâju, care va să zică, îl împrumutase la Brăila cu bani pe douăşdouă curent, să plătească trăsura şi lăutarii, când au făcut cheful cu alea din Comorofca, de striga Marinică Surdu – ştie tot oraşul: „Drumul vieţii-i ca luciu gheţii!” Aşa că să nu-i spună el, ei, că cineva i-ar fi furat viţelul noaptea, când el dormea, şi că hoţul i-a adormit câinele cu pâine muiată în vin, de n-a lătrat... Sevastiţa se răsucea spre soldaţi, ordonându-le să lase totul, să se echipeze şi să-i aducă ei, acolo, în cinci minute, pe Stan Cotigă şi pe Ilie Ciudin, că-i face ea să spună cum a fost cu cheful de la Brăila şi cu împrumutul. Păi ce, se joacă!?

„Când să mai gătească, când să mai dea cu lut pe prispă şi când să mai lipească acoperişul cu smoală?!” se întrebă Dorina, făcând un gest de lehamite cu mâna…

În timpul ăsta, Stanciu asculta posomorât ce-i spuneau soldaţii despre omorârea lui Victor Barabaş, gândindu-se însă că primul lucru pe care trebuie să-l facă după terminarea anchetei este să împrejmuiască toată curtea cu gard de scânduri, pentru că aşa cum e acum, apărată numai dinspre stradă, parcă îi cheamă pe cei cu gânduri ascunse să intre prin dos, prin îngrăditura de sârmă ghimpată. „Trebuia să mă fi dus întâi să stau de vorbă cu naşa Sevastiţa! îşi zise. Aşa se cădea, dar…” Se opri, pentru că simţi în piept o apăsare la fel de grea ca cea care îl necăjise cu aproape două luni în urmă, când se ducea spre casa lui Anton „O să trec mai târziu, îşi continuă gândul, cu toate că mare lucru nu pot face s-o ajut”.

Oarecum liniştit, se uită cu mai multă atenţie la soldaţi, căutând să înţeleagă cam cită bază putea pune pe ei la o adică.

— Cum ai zis că te cheamă, mă?!

— Să trăiţi, dom’toner, sunt soldatul Apetculesii Dragomir, comuna Adâncata, judeţul Suceava! răspunse dintr-o singură respiraţie cel înalt, lipind călcâiele.

— Şi tu? i se adresă bondocului.

— Năstase Sile, Răcari, să trăiţi!

În ultimul timp, Stanciu observase că, înainte de a vorbi, era bine să tacă un timp. Această reţinere sau ezitare îi făcea pe cei din faţa lui să fie foarte atenţi, bănuind că s-a întâmplat ceva grav din moment ce plutonierului îi vine greu să vorbească. Aşa că tăcu şi acum câteva clipe, după care le zise soldaţilor:

— V-am văzut că sunteţi băieţi buni… Observaţia asta era mai mult pentru el, vrând să-şi bage bine în cap ideea că n-o să aibă de furcă cu ei, urmând să aibă destul de tras

cu locuitorii satului… De la început, continuă el, sunt dator să vă spun următoarele: un jandarm în termen trebuie să fie în primul rând spirt. Dă-i, fugi, aleargă, fă mâncare, şterge arma, spală-ţi izmenele, cât fierbe fasolea intră în beci şi bate-l pe ăl de nu s-a astâmpărat, fără să te plângi. Vine după aia partea a doua: să ţină la şeful şi la camarazii lui. Nu scoate o vorbă când te trage de limbă primarul, notarul, nu spune la nimeni nimic despre ce se întâmplă la post. Lucrul ăsta l-am zis şi copiilor mei, puteţi să-i întrebaţi… Buuun! După aia nu te lua la harţă cu flăcăii din sat pentru fete şi nu te îmbăta, că un jandarm beat este ca un civil pe patul morţii. Se găseşte totdeauna cineva să-ţi cresteze pielea, dacă nu chiar beregata. Pe mine n-o să mă vedeţi niciodată beat!

Soldaţii îl ascultau foarte atenţi, străduindu-se să-i pară plutonierului cât mai milităroşi, cât mai ataşaţi şi cât mai străini de viciile omeneşti.

Obsedat de moartea lui Barabaş, şeful de post ajunse şi la Sevastiţa:

— Unde-i acum?

— Gata de plecare! răspunse bondocul.

— Nu aşteaptă procurorul?! se miră Stanciu.

Cei doi soldaţi se uitară stânjeniţi unul la altul.

— Ce e, mă?! insistă plutonierul.

— A zis că… Să mă iertaţi, dar nu poci ca să vă spun… se bâlbâi Dragomir.

— Vorbeşte, că te lipesc de duşumea! strigă Stanciu enervat.

— A zis că se cacă în gura lui de procuror! Vă rog să mă iertaţi, dom’toner, dar ce-am păţit cu dumneaei…

Bondocul sări să-şi ajute camaradul:

— Eu cred că vă aşteaptă pe dumneavoastră. Şi imediat: Dacă nu eram noi, dom’toner, Vasile Chivu era acum în văzduh…

— Cupa adică?! se miră Stanciu. Ştia că vin ca şef de

post aici?

— Nu, scutură Năstase hotărât din cap. Dânsa, zic eu, l-a aşteptat pe don’tonerul care o fi numit.

— Pentru ce? I-a dat primăria cai şi căruţe pentru mutare?

— Da.

— Atunci? strigă Stanciu cu putere, ca imediat să-şi dea seama că s-a enervat fără rost şi zise mai liniştit: Bine, o să văd eu! Acum spuneţi-mi ce era să i se întâmple lui Vasile Chivu?!

Soldaţii se îndemnară din priviri unul pe altul. Cel mărunţel, Sile, se hotărî să povestească el întâmplarea, dar se simţi obligat de la început să precizeze.

— Dânsa, sărmana, nu mai ştia ce face de durere. N-a vrut, zic eu, să-l omoare cu tot dinadinsul. Mai mult să-l sperie, asta a vrut. Că după aia mi-a şi zis: „Bine că m-aţi oprit, că altfel…”

— N-o lua razna! Spune ce-a vrut să-i facă!

— Păi asta vă spun şi eu, dom’toner. De când m-am dus să-l arestez pe ăsta a lui Tudor Chivu am băgat de seamă că dumneaei mestecă ceva în cap…

— Zi-i că a vrut să meargă cu tine! îl sfătui Dragomir.

— Da, recunoscu bondocul, a zis că merge şi dumneaei, că eu, spunea dânsa, mă împiedic în bocanci şi-n viaţa de toate zilele, darmite să mai aduc din urmă un criminal ca Vasile Chivu…

— Mă! se interesă calm Stanciu, simţind că iar începe să fiarbă, cine te-a învăţat pe tine să răspunzi aşa superiorului?!

Năstase îl privi nedumerit. Ce anume a spus de nu-i place noului şef de post?! Asta a fost. Aşa că reluă:

— Dom’toner, eu vă rog să mă iertaţi, da’ eu ştiu ce vorbesc şi, dacă-mi daţi voie să raportez, eu spun întocmai ce-a fost, că nu-s prost şi nici beat. M-am dus, l-am ridicat pe Vasile Chivu şi-am plecat cu el spre post. N-a opus

rezistenţă, dar tot drumul a înjurat: „Tu-i rasa mă-sii, zicea, uite cum face viaţa asta să pice năpasta pe capul omului nevinovat!”

— Iar o iei razna! îl avertiză Stanciu.

— N-o iau, dom’toner! se apără soldatul. N-am apucat să ajung cu el la post că Dragomir, băiatul ăsta, poate să spună el, că-i de faţă, mi-a ieşit înainte la fântâna lui Ion Tăbăcaru. Spune, mă, ce mi-ai zis!

— „doniţa te aşteaptă în poartă cu arma încărcată!”

– Minţi! se supără bondocul. Zi ezact cum mi-ai zis mie acolo!

— Păi, ce nevoie e să mai repet o prostie! se feri celălalt speriat. Am scăpat-o, am scăpat-o!

— Vorbeşte, mă i se răsti plutonierul la soldatul înalt.

Vrând-nevrând, Dragomir trebui să articuleze cu greu, ruşinat şi speriat, de parcă fiecare cuvânt l-ar fi costat un pogon de pământ:

— „Unde-l… duci… Sile… că nebuna aia… te-aşteaptă să-l… împuşte!” Şi imediat gura începu să-i turuie, să se scuze, să nu-i lase timp şefului de post să-l plesnească: Am zis aşa, dom’toner, fiindcă, să mă ierte dumnezeu, de când plecase Sile după Vasile Chivu, coniţa parcă-şi ieşise din minţi. Luase arma lui dom’toner Barabaş şi uite aşa umbla de colo până colo, înjurând. De când sunt şi cât oi mai trăi nu cred eu să mai aud asemenea înjurături în gura unei femei. Era hotărâtă să-l omoare, ce mai!

— Taci! Zi tu, ăsta micu’, mai departe!

— I-am spus lui Dragomir să se întoarcă la post, continuă Năstase, iar eu am ocolit pe altă uliţă, am ieşit la troiţă şi de-aici am luat-o peste câmp, până am ajuns în fundul grădinii. Am intrat cu arestatul printre sârme şi l-am băgat în beci. Coniţa sta la poartă, nu m-a văzut. N-aveam nici cheie, nici lacătul la mine, erau în post, ce să fac? I-am spus ăluia: „Nea Vasile, ai auzit că aia vrea să te omoare. E, dacă stai aici liniştit şi nu încerci să fugi, scapi

cu viaţă. Altfel ai mierlit-o!” Şi-a stat! Coniţei i-am spus că nu l-am găsit acasă, dar că nu mă las eu până nu-l prind. M-a ocărit, m-a scuipat, dar nu i-am zis nici până în momentul ăsta că Vasile Chivu e în beci…

— De ce n-aţi lăsat-o, mă, să-l omoare?! mormăi plutonierul.

Soldaţii se priviră din nou, nedumeriţi.

— Ne-am gândit şi noi, dom’toner, că să-l ferim, şopti Dragomir, iar Năstase adăugă:

— Am zis că dacă-i arestat şi-o fi şi nevinovat…

— Proşti aţi fost!

„Sevastiţa ar fi fost în stare să-l omoare! oftă Stanciu şi-ar fi fost o treabă bună, că mie mi-ar fi venit mai uşor acum să iau postul în primire, fără cazul ăsta. Vasile i-a omorât bărbatul, iar ea l-a împuşcat pe criminal. Gata 1 ăia de la tribunal nici dă-te mai încolo nu i-ar fi zis!”

— Proşti aţi fost! le mai spuse încă o dată celor doi soldaţi.

Năstase nu se mai putu stăpâni şi-i şopti plutonierului, în bătaie de joc, dar cu o figură foarte serioasă şi sinceră:

— Spuneţi-i dumneavoastră acum, don’toner, şi-l achită pe loc. Din uşa beciului!

Stanciu făcu un semn cu mâna ca şi când ar fi vrut să-i astupe gura cu palma şi ieşi afară. Soldaţii îl urmară, dându-şi coate.

În curte, Panţâru fuma rezemat de capota maşinii, cu obrazul sprijinit în palmă. Cum îl zări însă pe plutonier se retrase cu un pas înapoi şi îşi lăsă mâinile să-i atârne pe lângă trup, cu ochii ţintă la el. Acesta nu-i dădu nicio atenţie şi deschise uşa cabinei, să le spună copiilor şi Dorinei să mai aibă puţină răbdare că vine şi el… Dar cabina era goală.

— Unde-s ăştia, Panţârule?! zise Stanciu nedumerit.

— În uliţă, cu doamna! tresări şoferul, luând –

instinctiv – poziţia de drepţi.

— Ce mama dracului s-au dat jos?! Nu le-am spus să stea pe loc?

— A venit o altă doamnă în doliu şi i-a luat. Zic că era naşa dumneav…

— De ce i-ai lăsat?! se răsti plutonierul. N-ai fost de faţă când le-am ordonat să stea aici? De ce trebuie să vadă copiii mortul!?

Panţâru nu îndrăzni nici măcar să se apere – cum putea el să-i spună soţiei plutonierului: „Nu vă duceţi, doamnă, în stradă că se supără soţul dumneavoastră pe mine!”? Aşa că lăsă capul în jos, convins că jandarmul îi caută râcă în continuare, pentru mai târziu.

Stanciu se răsucise de-acum spre soldaţi, poruncindu-le să se apuce de descărcat, după care se îndreptă spre poartă. „Îl pun şi pe Panţâru să-i ajute?” se întrebă el încetinindu-şi paşii. „Îl pun şi pe urmă îi zic că l-am iertat!” Se opri şi strigă la şofer:

— Ajută şi tu acolo şi pe urmă să vii la mine!

Când ieşi în uliţă i se păru că a nimerit în altă lume.

Patru căruţe încărcate cu diverse lucruri stăteau încremenite, de parcă nici n-ar fi fost vorba să plece în ziua aia. Caii, albi de chiciura ce li se cernea pe trupe din dudul cel mare, la fiecare mişcare a crengilor, păreau că nu mai au de mult viaţă în ei şi că, morţi fiind, cerul se îngrijea să-i acopere cu praf de zăpadă, să-i vadă lumea când o trece pe-aici, să nu dea peste ei. Doar aburul ce-l trimiteau prin nări spre pământ şi câte un fornăit neliniştit, dovedeau că totul nu e decât o părere.

Venind din spate, Stanciu nu văzu la început pe nimeni în căruţe. Doar la prima, cea din capul coloanei, o zări pe nevastă-sa stând de vorbă în şoaptă cu Sevastiţa, în timp ce Mima şi Tutuş se îndemnau unul pe altul care să treacă primul pe sub burta cailor. „Îs nebuni! mormăi plutonierul furios. Şi Dorina nu vede ce vor copiii să

facă?!” Porni hotărât spre prima căruţă.

Nişte băieţandri, trimişi de părinţii lor să mâie caii, îşi săltară căciulile de pe cap, fără să zică vreo vorbă şi fără să se mişte dintre lucrurile printre care se cuibăriseră.

— Păi se poate, mă?! strigă brusc Stanciu la ei. Săriţi şi voi, mai, dezmorţiţi-vă dracului… Voi de ce n-aţi rămas în cabină, aşa cum v-am spus eu?!

Mima şi Tutuş veniră fuga spre el, dar îl ocoliră brusc, ferindu-se de palma lui, şi dispărură în curte. Atunci Stanciu o luă pe Dorina la zor:

— Tu n-ai văzut că erau să treacă pe sub burta cailor?! Când te-ntinzi la vorbă uiţi şi de copii şi de casă, de tot. Du-te la ei şi ai grijă să nu…

— Rămâi sănătoasă, naşă, şi Dumnezeu să te întărească! zise Dorina luându-şi rămas bun de la Sevastiţa şi se îndreptă spre poartă. Când trecu pe lângă bărbatu-său îi şopti printre dinţi: Ai puţină ruşine de lume şi nu mai striga aşa ca descreieraţii!

Sevastiţa, înaltă, cu pieptul uscat, cu ochii ei verzi, ridicase capul când îi auzise pentru prima oară vocea lui

Stanciu, fulgerându-l cu privirea o fracţiune de secundă. Apoi nu se mai uitase la el deloc, prefăcându-se că aşază paiele în jurul coşciugului.

— Fie-i ţărâna uşoară! şopti plutonierul.

Naşărsa – ca şi când nu l-ar fi auzit – se întoarse spre băiatul de la cai, poruncindu-i:

— Mai actu nişte paie!

Şi-şi văzu mai departe de treabă. Băieţandrul fugi în urmă, să ia de la celelalte căruţe. Stanciu se uită la ceafa ei subţire, la mâinile uscate, dar aţoase, întrebându-se ce să mai zică. Se mărgini să ofteze. De-abia acum păru că Sevastiţa i-a simţit prezenţa. Ridică din nou capul, privindu-l lung, mirată că vine cineva să-i spună vorbe de-astea. Apoi şopti:

— Tu eşti, fine?!

După care – pe neaşteptate - strigă aceleaşi cuvinte, lung, sfâşietor, făcându-l pe băiatul care revenea cu braţul plin de paie să se întoarcă speriat înapoi, iar pe Dorina să alerge tiptil pe lângă gard, prin curte, să vadă ce se întâmplă.

— Fineee, pe tine te-au trimis în locul lui Victoraaaş!

Strigătul ăsta ultim semăna mai mult cu un strigăt de bucurie, un fel de „Bine-ai venit, fine, să-i pedepseşti pe ăia de mi-au omorât bărbatul!”

Imediat plutonierul înţelese ce prostie făcuse trecând să-şi ia rămas bun de la mort şi de la nevasta ăstuia. „S-o fi lăsat să plece, îşi zise, furios pe el însuşi, c-o ştiam zăltată. După caii ăştia albiţi de chiciură, ar fi trebuit să înţeleg că naşa a pândit sosirea mea! Altfel ce rost ar fi avut să stea cu căruţele încărcate în uliţă?” În timpul ăsta o privea pe sub sprâncene pe Sevastiţa: femeia în negru se jeluia aproape fericită „E nebună!” îşi zise plutonierul, amintindu-şi că odată îi ordonase s-o spele pe picioare, ca să-i arate lui bărbatu-său că pe ea subordonaţii o ascultă mai mult decât pe el, care le era şef.

„Dar de unde să ştie ea că o să viu eu, şi nu alt şef de post? se întrebă neliniştit. Putea să fie Nistor, că tot zisese Cireşaru la început”. Gândul plutonierului se opri imediat la Anton: ăsta îl minţise, dar deţinea cu adevărat o mulţime de informaţii, avea oameni peste tot Dar pe naşa cine putea s-o înştiinţeze? Nu cumva chiar colonelul?... Mai degrabă cred că sergentul de la centrala telefonică a Legiunii de jandarmi...”

Oricum nu mai avea importanţă cine şi dacă i-a spus cineva Sevastiţei de venirea lui. Acum, important şi, în acelaşi timp, foarte grav, era că el nu mai putea să dea înapoi. Sevastiţa se dezlănţuise: cu faţa întoarsă spre sat, deşi prin curţile caselor din jur nu se vedea picior de om, striga fără să obosească:

— Credeaţi că aţi scăpat, nenorociţilor, dar o să vă ia mama dracului, c-a venit finul Stanciu, pe care l-am cununat, iar copiilor lui, Mima şi Tutuş, le-am dat numele copiilor mei, pe care voi i-aţi lăsat fără tatăăă…

Stanciu încercă s-o potolească – „Taci, naşo, taci!” –, dar ea îi scăpa mereu din mână, înconjurând căruţa şi continuând să strige, să blesteme şi să se jelească:

— Alege-s-ar praful de neamul vostru, că nu v-aţi lăsat până nu l-aţi văzut pe el în coşciug şi pe mine în negru, cu lacrimile pe obraz, pentru toată viaţa, iar pe copilaşii mei…

Deodată se opri şi întorcându-se spre Stanciu îi porunci cu voce seacă:

— Zi după mine!

Plutonierul o privi fâstâcit, neînţelegând bine ce i-a spus şi ce-i cere să facă! Ea îl măsură de sus până jos, cu ochii ăia verzi, reci şi răi, parcă presimţind că *finul Stanciu* nu va mişca prea multe degete să facă dreptatea aşa cum îi ardea ei inima. Râse încetişor şi, cu o mişcare scurtă, precisă, dădu capacul sicriului în lături. Plutonierul văzu atunci un alt plutonier, cu mâinile pe piept şi cascheta pusă deasupra. Faţa lui Barabaş era albă, golită de sânge, uniforma albastră făcându-i-o şi mai palidă şi mai greu de privit. Vru să se tragă înapoi, dar îşi dădu seama că un astfel de gest va fi luat drept silă. Atunci îşi propuse să se apropie chiar mai mult, dar îi fu peste putinţă: îşi închipui că aşa va arăta şi el, privit de un al treilea plutonier, venit să-i ia locul.

Rămase nemişcat, în timp ce Sevastiţa, cu o mişcare sigură, trase din coşciug carabina mortului. Mânuind scurt închizătorul, Sevastiţa băgă un cartuş pe ţeavă şi, cu mâna pe trăgaci, îl invită cu ţeava armei să se apropie de sicriu.

Dorina, de după gard, convinsă oo să i-l omoare pe bărbatu-său, n-avu putere să mai strige decât atât:

— Naşă, te vede dumnezeu!

Dar femeia în doliu probabil nici n-o auzi, atât era de concentrată asupra noului şef de post şi lecţiei pe care voia să i-o dea acestui om prea puţin curajos – credea ea –, pe care-l adăpostiseră odată, îl cununaseră şi-i botezaseră copiii, datorii pentru care – îşi zicea – Stanciu ar fi trebuit să împuşte jumătate de sat fără să stea mult pe gânduri.

— Cazi în genunchi şi pune mâna pe sicriu! îi porunci ea.

Stanciu nu se mişcă. Dacă ar fi fost numai el cu ea, i-ar fi căzut fără nicio vorbă în genunchi, i-ar fi cerut iertare, i-ar fi promis tot ce-ar fi vrut ea să-i promită. Dar nu erau numai ei doi. Presupunând că din casele din jur nu se uita nimeni pe fereastră, ceea ce el nu putea crede nici în ruptul capului, se aflau de faţă cei patru băieţi de la căruţe – ăştia, speriaţi, dar şi dornici să vadă ce se va petrece, se urcaseră în picioare pe lăzi. Erau apoi soldaţii de la post, asupra cărora el trebuia să aibă autoritate încă de la început dacă voia ca treburile să meargă bine. Exista Panţâru, pe care-l bănuia că urmăreşte scena cu o bucurie răutăcioasă. În sfârşit, familia lui, care putea crede orice despre el, dar nu că e un fricos, fiindcă atunci toată încrederea lor în el s-ar fi dus pe apa sâmbetei.

Văzându-l că nu se mişcă, Sevastiţa – fără niciun avertisment – apăsă pe trăgaci. Glonţul muşcă pământul îngheţat de la picioarele plutonierului, aruncându-i schije de lut pe haine şi în obraz. Detunătura alarmă javrele din sat şi valul lătrăturilor se propagă dinspre post spre centrul comunei, pe măsură ce câinii îşi comunicau unii altora ce se petrece aici. Băieţii de la căruţe săriră jos, îngroziţi, ascunzându-se care pe unde văzu cu ochii, lăsând în voia sorţii caii care sforăiau speriaţi, tremurând din tot trupul.

— Cazi în genunchi, că altfel te ciuruiesc! scrâşni Sevastiţa, mânuind pentru a doua oară închizătorul armei.

Stanciu fu convins că acum o să tragă în plin. Ceea

ce îl indigna şi mai tare era gândul că, nici dacă îl împuşcă pe el, tribunalul n-o s-o condamne. S-ar i găsit imediat un avocat bun de gură care să demonstreze cu uşurinţă că această crimă s-a produs *sub presiunea unor împrejurări speciale*: „Inculpata, domnilor judecători, fiind în acel moment orbită încă de durerea morţii soţului ei, iar noul şef de post refuzând cu încăpăţânare să jure că-şi va face datoria!” Deci, între el şi arestatul din beci nu era nicio deosebire.

Cu paşi rari se apropie de căruţă, puse mâna pe loitră şi îngenunche. Avu totuşi prezenţa de spirit şi curajul să se întoarcă spre gard, de unde venise mai înainte vocea nevesti-sii, făcând un semn cu mâna, care ar fi vrut să însemne: „Staţi liniştiţi, că mă descurc eu; nu vedeţi că e nebună?!” Era tot atât de alb la faţă ca şi mortul

— Zi după mine! ţipă Sevastiţa nerăbdătoare şi vocea i se frânse într-o răguşeală de om care-şi dă sufletul, înfiorându-l pe plutonier.

Femeia îi şopti multă vreme ceva şi el, cu fruntea plecată, repetă. Când termină, naşă-sa îi porunci:

— Ia capacul şi acoperă-l pe naştu!

Se întoarse apoi cu faţa spre sat şi strigă triumfătoare:

— S-a jurat pe copiii lui că stârpeşte din rădăcini neamul lui Tudor Chivu!

Şi – ca şi când ar fi vestit o mare victorie – trase al doilea foc de armă, de data asta în sus. Apoi se repezi la cai şi trăgându-i de căpeţele îi porni la pas. Fără să lase arma din mână se întoarse la căruţa următoare, s-o pornească şi pe asta. Caii se feriră simţind mirosul prafului de puşcă şi o luară grăbiţi după prima căruţă. Făcu la fel cu a treia şi cu a patra. Alergă apoi la prima şi i se alătură. „N-am nevoie să mai meargă cineva cu mine!” părea să spună întreaga ei comportare. Şi, într-adevăr, caii urmau prima căruţă, în convoi, iar în urma lor, băieţandrii ăia

ieşiţi de prin ascunzişuri mergeau la câţiva zeci de paşi în urmă, înjurându-şi părinţii care i-au trimis să-i care nebunei ăsteia mortul şi calabalâcul Dar nu îndrăzneau să se apropie de ea.

Stanciu rămăsese descumpănit în mijlocul drumului, cu ochii pironiţi pe fundătoarea ultimei căruţe. Apoi îşi roti încet ochii spre casele din jurul postului. Nu se vedea nimeni, nici măcar un câine – la prima împuşcătură lătraseră speriaţi, fugind pe după căpiţele de paie, iar la a doua hămăiseră numai câţiva doar, scurt şi înăbuşit, semn că se ascunseseră de-acum prin cotloane. Perdelele stăteau în continuare nemişcate. Ai i putut crede că sunt pustii casele astea, dacă sobele oarbe, înfundate ca paie, n-ar fi fost nevoite să arunce fumul afară „pe coşuri. Vecinii văzuseră şi auziseră totul, iar acum „desigur „discutau în şoaptă, întrebându-se neliniştiţi sau batjocoritori ce-o să se facă el, Stanciu, de-acum încolo. Adică pe unde scoate cămaşa!

„Nebuna asta mi-a ridicat tot satul în cap. L” gândi plutonierul Pornind spre poartă constată, necăjit că el nu se mulţumeşte niciodată cu o singură supărare. Face ce face şi, la aia veche, mai adaugă una nouă şi mai a dracului!

Intrând în curte o văzu pe nevastă-sa lungită pe prispă, înconjurată de copii „de soldaţi şi die Panţâru – ultimul uda o batistă în căldarea din care turnase apă în radiator şi i-o lipea pe frunte. Altă belea I1

— Ce-are, mă?!

— I-a venit doamnei rău i răspunse şoferul, îndatoritor.

— A căzut lângă gard, tăticule 1 seinei şi Mima.

— Nu-i nimic, uite-o că-şi vine în fire I zise el, în timp ce în gând îşi spunea cu ciudă: „Bleaga, a căzut lângă gard!” Nu se putu opri să n-o compare cu Sevastiţa. Aia, într-o asemenea situaţie, chit că n-ar fi putut să-l scape,

dar cel puţin nu i-ar fi tăcut gura sau ar fi aruncat cu bolovani. Pe când Dorina îi dădea cu gura numai pentru fleacuri, când era geloasă, că întotdeauna i se părea că el se aşază la masă lângă câte una în rochie roşie! Aproape furios, o trase pe nevastă-sa de mână

— Hai, Dorino, că n-am venit aici să stăm lungiţi pe prispă!

Femeia se sculă în capul oaselor, cu faţa udă şi cu părul ce-i ieşea de sub batic lipit de frunte. Părea ameţită. Mima şi Tutuş îi luară câte o mână şi începură s-o *tragă,* aşa cum le făcea maică-sa când – zicea ea – li se aplecase pentru că mâncaseră ceva gras.

Înviorată parcă de atenţia şi neliniştea copiilor, Dorina oftă. Apoi coborî de pe prispă „fără să se uite la bărbatusău. Plecă spre lucrurile date jos din camion, dar la jumătatea drumului, cu ochii scăpărând de furie, se întoarse spre Stanciu strigându-i:

— Ce trebuia să te juri pe copii?!

O întrebare ca asta, pe Anton l-ar fi făcut să râdă. Pe Stanciu însă, care era convins că dincolo de crengile dudului bătrân există cineva care aşterne pe hârtie – altfel cum ar putea ţine minte – toate greşelile, faptele şi jurămintele oamenilor, întrebarea nevesti-sii îl făcu să vadă clar că, din tot ce se petrecuse mai înainte în uliţă, lucrul cel mai grav era că se jurase pe viaţa copiilor lui, să stârpească neamul Chiveştilor. Cum era să omoare jumătate de sat?! Din capul locului un jurământ ca ăsta era sortit să rămână o vorbă goală.

Soldaţii şi Panţâru îl priveau speriaţi.

Fuseseră şi ei obligaţi de multe ori să zică „Să n-am parte de…”, dar când ştiuseră că nu e adevărat ce spun nu se juraseră pe copii. Pe mă-sa, pe ta-su, pe viaţa lor, dar nu pe-a copiilor!

Chiar băiatul şi fata lui îl priveau acum cu gravitate, cerându-i parcă să le spună ce soartă îi aşteaptă de-acum

încolo. Şi el ce să le răspundă?! Chiar şi fără jurământ tot n-ar fi ştiut să le spună ce-i aşteaptă. „Că nu ştie nimeni aşa ceva, în afară de cel din cer, îşi spuse. Nici măcar Anton nu ştie! zice el că orice i s-ar întâmpla nu moare de foame, dar nu ştie cât o să trăiască şi nici dacă, la bătrâneţe, fiu-su n-o să-l bage într-un azil, că ăla e în stare”.

Copiii aşteptau însă un răspuns de la el. Şi, pentru prima oară în viaţa lui, Stanciu îşi zise că poate n-ar fi trebuit să-i înveţe de mici să se închine. Să nu fi crezut în nimic. Văzuse el că ăia cărora nu le pasă de dumnezeu o duc mai bine. Mângâie băiatul şi fata pe creştet, sfătuindu-i:

— Vedeţi-vă de joaca voastră, că am eu grijă să nu vi se întâmple nimic!

Oarecum liniştiţi, Mima şi Tutuş fugiră spre camion. Dorina însă, care nu-şi putea ierta momentul de slăbiciune ce-l avusese sub ochii soldaţilor şi ai lui Panţâru, găsi de cuviinţă că e timpul să-i arate lui bărbatu-său că leşinul nu înseamnă nimic. Adică să nu-şi închipuie el că dacă a luat-o cu ameţeală, ea nu mai e în stare să mai ţină frânele familiei. Aşa că hotărî:

— Să te duci la preot să te dezlege de jurământ!

Stanciu făcu ochii mari şi, pe moment, nu-i veni să creadă că nevastă-sa, despre care zisese mai înainte că e bleagă, a putut să-i dea un asemenea sfat bun şi aşa de la îndemână. Sigur că da! Există, domnule, o scăpare: te duci la popă, îi dai douăşcinci de lei şi-i spui, uite aşa şi aşa, părinte, dezleagă-mă!

— Terminaţi descărcatul! le spuse aproape vesel soldaţilor. Apoi se răsti la copii, care se căţăraseră în camion: Voi ce v-aţi cocoţat acolo?!

— Ajutăm şi noi, tăticule!

— Daţi-vă imediat jos!

Le întoarse spatele şi intră în post.

Mima şi Tutuş se urcaseră repede, dar de coborât nu era chiar aşa de uşor. Fetei nu-i fu ruşine să ceară ajutor:

— Nene, dă-mă jos!

Amândoi soldaţii se repeziră la ea, bucuroşi că, în curtea aia plină de văicăreli şi împuşcături, se mai aude şi un glas de copil. Cel înalt o luă de subsuori şi o depuse pe pământ. Bondocul se îndreptă atunci spre Tutuş:

— Dă-ţi drumul, că te prind!

În post, Stanciu dădu complet la o parte grija copiilor. Dar sub ea stătea, mare şi lăţită cât jumătate de sat, o altă grijă: cea a Chiveştilor. De-acum, vestea că el se jurase pe copiii lui să-i împuşte le şi ajunsese la ureche, pe calea obişnuită a satului: din gură în gură, la gard, la fântână, peste pârleazuri, până la casele ălora.

Bineînţeles că el ar putea să liniştească satul dezlegându-se de jurământ, duminică, la slujba de dimineaţă, când e biserica plină de lume şi atunci n-ar mai trebui să spună fiecăruia îţi parte că el n-are nimic cu nimeni. Zisese că-i omoară pe ăia numai aşa, să plece amărâta aia de Sevastiţa mai împăcată în nenorocirea ei. Cine s-ar putea îndoi că un jandarm cu experienţa lui n-ar fi putut să dezarmeze o femeie, dacă ar fi vrut?!

Dar el nu mai putea să facă totul pe faţă, ca mai înainte! Nu putea să mai intre în biserică, ziua nămiaza mare, cu fruntea sus, în văzul lumii, că atunci Chiveştii or să zică: „Mă, ăstuia îi e frică! De teamă face aşa!” Şi prind şi mai mult curaj. Or, nu e hine ca ăştia, Chiveştii, să se simtă în prea mare siguranţă. Lasă-i să se întrebe zi şi noapte: „Mă, ce face plutonierul ăsta?! Nu cumva…!”

De aceea el o să se ducă acasă la popa, rugându-l să nu spună la nimeni, dar convins că popa avea să-i şoptească nevesti-sii, iar preoteasa – n-o s-o rabde inima – îi va povesti Miţei lui Costică Dudău, că sunt surori. Şi, odată intrată povestea asta în gura cârciumăresei, putea fi sigur că numai cine a plecat pentru totdeauna din sat, şi

încă certat cu ai lui, n-avea să afle că el s-a dezlegat de jurământ. Restul…

Dar grijile nu se terminaseră. Şi sub asta se ascundea o alta, poate cea mai grea: ordinul de a ara o uliţă de sat cu ăla sau cu aia de l-au omorât pe naşu-său… „Ei, se întrebă el, cu ordinul ăsta cum fac?”

Stând în cancelarie însă, cu ochii pe pereţi, nu putea găsi răspunsul la o astfel de întrebare. Era doar o pierdere de vreme. Aşa că ieşi din nou în curte, să vadă ce mai fac ăia cu descărcatul…

Soldaţii cărau ultima ladă. Panţâru, roşu la faţă, transpirat, se bucură că plutonierul îl vede năduşind pentru el.

Cu opinteli, cu *saltă-n sus*! şi *ia-o tu întâi* târâră lada în casă, după care reveniră la camion, scuturându-şi hainele.

— Aţi terminat, mă?!

Cei doi soldaţi pocniră călcâiele. Adică, gata, sunt din nou la ordinele lui. Panţâru, după o clipă de ezitare, îşi lipi şi el călcâiele, întrebând:

— Eu ce fac, domnule plutonier, că aş vrea să plec…

— Stai, mă, cum o să pleci?! se miră Stanciu. Trebuie să ne socotim întâi.

— Lăsaţi, dom’toner, că o să aveţi destule greutăţi la casă nouă. Ştiu eu ce înseamnă să te muţi…

Nu-i convenise deloc acel *ne socotim*: putea să însemne multe. Aşa că, dă-i dracului de bani, şi ia-ţi mai repede tălpăşiţa de pe-aici, fiindcă nu poţi şti sigur ce gânduri are jandarmul ăsta!

Stanciu îşi lăsase privirile în jos, prefăcându-se că se gândeşte, bănuind că Panţâru face pe el de frică. Când săltă ochii, fixându-l pe şofer, acesta simţi nevoia să se reazime de portiera maşinii.

— Măcar benzina să ţi-o plătesc, mă Panţârule!

— Nu-mi trebuie, domnule plutonier! gemu şoferul,

vrând de fapt să spună: „Cât să-ţi mai dau, ca să mă laşi în pace?”

Jocul ar mai fi durat dacă n-ar fi intervenit Dorina, gândindu-se că Sande al ei, prost şi cinstit cum e, ar fi în stare să nu se lase până nu-i plăteşte ăstuia drumul, deşi Panţâru zicea că n-are nicio pretenţie, că el înţelege situaţia lor. Om cumsecade!

— Mulţumim, domnu’ Panţâru, şi-ţi rămânem datori

— Sărut mâna, coniţă! răsuflă şoferul uşurat şi, săltându-şi de câteva ori şapca, fugi la camion.

Stanciu se apropie încet de cabină şi când Panţâru se pregătea să bage în viteză el deschise din nou portiera şi-i spuse cu blândeţe:

— Nu ne ocoli, domnu’ Panţâru, când ai drum pe-aici, că noi, oricând…

Şoferul se holbă la el, mai salută o dată grăbit şi demară direct cu viteza a treia. În uliţă însă opri iar şi, ieşind pe scara maşinii, strigă:

— Dom’Stanciu, încotro s-o iau?!

— Nu înţeleg! îi răspunse plutonierul din curte, deşi pricepuse foarte bine la ce se referise celălalt.

— Spre Râmnic sau spre Brăila?!

Stanciu se lăsă aşteptat cu răspunsul, făcându-l pe Panţâru să se tot salte pe vârfuri, pentru a vedea mai bine peste gard ce face plutonierul de nu-i răspunde.

— Du-te la Brăila, că vorbesc eu cu Legiunea de jandarmi la telefon să te lase…

— Vă mulţumesc, să trăiţi!

Maşina porni pe uliţă, ţinând-o tot într-o hurducăială pe glodurile îngheţate; când sălta mai tare părea că râde să se prăpădească, din toate fiarele şi lemnăria ei, de bucurie că proprietarul i-a scăpat cu viaţă.

„Am rotunjit-o frumos!” constată Stanciu, mândru de prima lui *lucrătură*.

Se întoarse la ai lui şi la soldaţi, oftând:

— Tare mult m-au mai iubit pe mine oamenii din Brăila! Uite, ăsta nici n-a vrut să-mi ia bani. Şi nu e, ca să zici aşa, vreun bogătaş!

— Atunci, ce nu-l lăsai să plece?! îl apostrofă nevastă-sa. Dacă nu eram eu…

„Biata Dorina, n-a priceput nimic! remarcă el, cu un fel de tristeţe amuzată. Dar nici nu trebuie să ştie prea multe, că n-are de ce să ştie. Ea să-şi vadă de gospodăria ei, de copii şi, cu cât o să ştie mai puţine, cu atât o să fie mai liniştită…”

Capitolul VI

A doua zi dimineaţă, de cum deschise ochii, Dorina îl scutură pe Stanciu de umăr, şoptindu-i:

— Primul drum îl faci la popă!!

— Cum? tresări bărbatu-său. Ce popă?!

— Să te dezlege de jurământ.

— A! mai lasă-mă niţel, sunt frânt de oboseală.

Şi se întoarse pe partea cealaltă. Nevastă-sa rămase un timp cu privirile aţintite pe ferestruica odăiţei în care se oploşiseră cu toţii – o perdeluţă sinilie se pusese parcă pe geamul murdar –, dar atentă la respiraţia copiilor – fata trăgea parcă niţel cam greu aerul pe nas. Nu putea fi însă vorba de-o răceală. Când se îmbolnăvea, Mima dormea agitat, gemea şi vorbea în somn… „Bine că mi i-am adus zdraveni până aici!” îşi zise, închizând ochii şi şoptind toropită: „Doamne, ce de treabă mă aşteaptă!”

În dormitorul soldaţilor, primul care se trezi fu Năstase. Strigă de câteva ori la Dragomir:

— Mă, scoală! Scoală, mă, că nu ştim ce apucături o avea şeful ăsta nou. Dacă ne găseşte în pat s-ar putea să se supere. Hai!

La toate aceste îndemnuri, celălalt mormăi ceva ininteligibil, fără să se mişte. Cu Barabaş, se părea, dormeau până târziu, aşa că venirea lui Stanciu le strica una din obişnuinţele la care ţineau foarte mult.

Văzându-l că n-are de gând să se scoale, bondocul hotărî să se pună măcar el la adăpost de vreo observaţie şi se dădu jos din pat ca în fiecare dimineaţă: adică luă pătura de pe el cu un soi de durere, de parcă ar fi fost obligat de cineva să-şi dezlipească singur un bandaj de pe o rană proaspătă. Iar când îşi trecu picioarele peste marginea patului, neîndurându-se încă să deschidă ochii, bâjbâi multă vreme cu ele după galenţi. Când, în sfârşit, îi nimeri – tot ca de obicei – îi încălţă invers. Dar îşi dădu seama de greşeală de-abia după ce făcu câţiva paşi. Atunci gemu nefericit că n-a terminat cu galenţii, ezitând însă să calce cu piciorul gol pe duşumeaua rece, pentru a le schimba locul. Până la urmă se încălţă cum trebuie. Odată treaba asta terminată era dator să se ducă în bucătărie, să se spele pe ochi şi apa din căldare avea să fie, sigur! cu o crustă groasă de gheaţă… Plecă într-acolo călcând cu frică, de parcă n-ar fi avut încredere în oasele lui.

Dragomir, în schimb, după ce mai gemu nefericit de câteva ori, sări brusc din pat, aruncă energic pătura de pe el – trântind-o în partea cealaltă, pe jos – şi, imediat ce atinse podeaua cu tălpile, ridică mâinile în sus, după care, tot aşa de energic, le coborî, cu palmele perfect întinse, până atinse cu vârful degetelor unghiile de la picioare. După câteva mişcări, zise:

— Gata, nu-mi mai e frig! – şi, ocolind galenţii, se îndreptă spre godin, fără să-i pese că se va murdări pe tălpi de motorina cu care fuseseră frecate duşumelele.

Cu o mişcare scurtă deschise uşiţa, se uită înăuntru, râcâi cu un băţ, după care se răsuci şi luă din lada cu lemne un ziar mototolit, peste care – automat – îşi aruncă ochii. Un titlu îi. reţinu atenţia, dar nu pentru multă vreme. Strâmbând dispreţuitor din nas, rupse o bucată cam cât o farfurie de mare, pe care şi-o fixă în podul palmei stângi, în timp ce cu mâna dreaptă luă un pumn de cenuşă şi o aşeză pe hârtie, făcându-i cu degetul o gaură în centru, ca un

cuib de porumbel. Întinse din nou mâna dreaptă şi apucă *sticla cu gaz* nelipsită de lângă orice sobă care se încălzea cu lemne. Ţuguindu-şi buzele şi atrăgându-şi singur atenţia –, Cu grijă, Dragomire!” – turnă puţin petrol în mijlocul cenuşii, după care aşeză hârtia cu grijă pe grătarul godinului, ca şi când ar fi băgat o plăcintă la copt. Repede, cu pricepere, rupse nişte surcele strânse cu grijă de cu seară într-un colţ al lăzii cu lemne şi le puse deasupra. Peste ele aşeză câteva reteveie de plop, destul de umede, şi aprinse focul. După ce închise uşiţa de fontă, rămase vreme îndelungată pe vine, cu ochii la flăcările ce se năşteau, creşteau şi făceau lemnul să pârâie, ascultând încântat duduitul sobei…

În clipa în care se ridică în picioare, urmă partea a doua a programului de gimnastică, singurul obicei bun cu care se alesese în cele şase luni petrecute la companie. Plecă apoi şi el să se spele.

— Ce mâncăm? îl întrebă Năstase, ştergându-se cu un prosop cazon pe faţă.

— Fac eu ceva, îi răspunse celălalt, şi bondocul se duse în dormitor, convins că nu va rămâne flămând nici în dimineaţa asta.

De la venirea lui Dragomir la postul Vadra, o ducea destul de bine. Acestuia îi plăcea să facă treabă: tăia lemne, săpa la pământ, căra apă, gătea… Să nu-l fi pus însă să scrie – transpira într-o clipă. În plus era fricos. Năstase, prinzându-i slăbiciunea, îşi bătea joc de el în patrulările de noapte. Dar ţinea la Dragomir ca la un frate mai mic, făcut de părinţi la o vârstă mult prea înaintată.

Stanciu intră în cancelarie îndreptându-se spre birou. Era, de fapt, o masă lată, cu o stinghie groasă pe dedesubt. Singurele lucruri care dovedeau că ea a fost pusă acolo pentru scris erau suportul pentru tocuri şi creioane colorate, călimara cu cerneală şi hârtia albastră, prinsă în pioneze, pătată în mai multe locuri cu grăsime. „Domnii

mei mănâncă pe ea, că nu le place în bucătărie!” se enervă el pe soldaţi. „Aci e al dracului de frig” – îşi spuse apoi şi trecu în dormitor. Îşi găsi soldaţii îmbrăcaţi, sătui şi dornici să-i îndeplinească ordinele. Iar de salutat, îl salutară impecabil

— Aduceţi-mi arestatul! le ordonă şeful de post Dar, înainte de asta, aduceţi-mi masa din cancelarie.

Se aşeză îngândurat pe scaun, uitându-se pe fereastră. Acum trebuia să hotărască cum să se poarte la Vadra. De clipele astea depindeau traiul, viitorul lui.

Un singur lucru îi era clar: că nu trebuie să se repeadă. Învăţase acum de la un civil, mult mai deştept decât el, ce înseamnă cuvântul ăla militar, auzit încă de recrute, dar pe care niciodată nu-l pricepuse cum trebuie *învăluire*. Operaţiunea asta se făcea fără zarvă, cu mintea limpede şi nu-i reuşea oricui. Lui, cu Panţâru, îi mersese bine şi asta îi întărea credinţa că el poate face parte din rândul celor cărora învăluirea le reuşeşte…

Văzu pe geam un om rebegit, cu mâinile legate la spate, şi-i păru rău că soldaţii i-l aduc prea repede pe arestat. Nu apucase încă să hotărască nimic. Dar dacă tot l-au adus, să-l lase aici, iar ei să se ducă în dosul casei, să-i ajute nevesti-sii la despachetat, la aranjat.

Vasile Chivu, deşi destul de înalt de statură, părea pricăjit, adunat în el, ca un câine care doarme încolăcit de frig. De cum intră în cancelarie rămase nemişcat lângă uşa, tremurând întruna. „De frig sau de frică?” se întrebă plutonierul. De două zile stătea închis în beci, la un loc cu putinile de varză şi de murături, cu tot ce pune un gospodar iarna la păstrare. Era plin de pământ pe faţă şi pe haine, semn că mâncase din morcovii îngropaţi în nisip, să nu degere. Având mâinile legate, mai mult ca sigur îi scosese cu călcâiul, apoi încercase, tot cu picioarele, să-i scuture, cât de cât, de nisip. Îl văzu apoi cum se târâşte pe burtă, în întuneric, pe deasupra brazdei cu rădăcinoase,

căutând să-i apuce cu gura şi cum începe să-i roadă. „În burta lui o fi acum mai mult nisip!” trase plutonierul concluzia, fără să-i pară bine sau rău.

Se obişnuise cu arestaţii, cu mizeria şi chiar cu apatia lor. În beciurile Legiunii de jandarmi, ca şi pe la alte posturi, văzuse atâţia nenorociţi, încât inima lui nu se mai înduioşa ca la început.

„În orice caz, îşi zise, e bine de ştiut că are nisip în burtă!” Mai târziu, o farfurie de ciorbă caldă putea *să-l ajute* mai mult decât o bătaie zdravănă.

Continuă să-l privească în tăcere pe arestat. Şi-l amin + tea foarte bine, de pe când era flăcău, iar el venise la Vadra ca sergent-major, cu Dorina fără cununie. Dar hotărî să se poarte ca şi când nu l-ar fi ştiut, ca Vasile să-i dea drumul liniştit la minciuni, pentru că ăştia ai lui Tudor Chivu minţeau de îngheţau apele.

Arestatul stătea mai mult cu ochii în podea, străduindu-se să-şi ţină bărbia proptită în piept, ca să nu i se mai audă clănţănitul dinţilor. Şi de câte ori plutonierul se uita în altă parte, făcea repede câte un pas mic, mai aproape de sobă. Stanciu văzu şi asta, dar se prefăcu iarăşi că nu bagă de seamă. Mai mult, îi întoarse chiar spatele, continuând să se gândească, fără să se simtă în vreun fel stingherit de prezenţa celuilalt. Spre deosebire de şefi, nevastă, copii, arestaţii nu-i luau vorba din gură, nu-l sileau pe el să le răspundă, nici măcar să dea din cap că sunt sau nu de aceeaşi părere. Îi întreba ceva, ei răspundeau cât mai scurt, iar dacă se lungeau la vorbă putea să le-o reteze, să le poruncească să tacă, el rămânând să se gândească în voie.

Nu se îndoia o clipă că în două-trei zile moartea lui Barabaş va fi lămurită. Ştia că ţăranii nu se pricep la crime. Aia de la oraş mai învaţă câte ceva, au chiar o ambiţie de a pune poliţia pe urme false, pe când ăştia din sate, când se întâmplă să omoare, se gândesc numai la

felul cum să scape de ăla pe care au ei necaz, nu şi cum să se pună la adăpost de bănuieli.

Fără să se întoarcă spre arestat îl întrebă:

— Cum te cheamă şi al cui eşti?

— Vasile! Pe mine Vasile mă cheamă şi sunt al lui Tudor Chivu…

De-abia acum se răsuci, să-i vadă ăla faţa şi cum se străduieşte el să-şi amintească – chipurile – cine o mai fi şi acest Tudor Chivu. Adică nu mai ţinea minte nimic din tot ce se întâmplase acum zece – unşpe ani în urmă. A şters totul din mintea lui. Şi aşa ar trebui să facă şi taică-său dacă vrea să moară de bătrâneţe, nu plin de vânătăi sau cu un glonţ în burtă.

— Tac-tu n-a avut cumva grădină cu roată de udat la Cotul Malului?!

— O are şi acum.

— Atunci îl ştiu! Dar tu mă cunoşti pe mine?

Vasile Chivu păru că se înviorează:

— Cum v-am văzut am zis: „Asta-i dom’sergent-major Stanciu!” Ţineţi minte tind aţi venit odată la noi şi eu zăceam de friguri?…

— Stai, mă Vasile, îl întrerupse plutonierul, că nu suntem la cârciumă. Ascultă la mine ce te întreb: cât am fost eu aici, la post, şi cât am stat la Legiunea de jandarmi, că şi acolo au fost aduşi în timpul ăsta mai mulţi inşi din Vadra, legaţi, ai auzit tu să fi făcut eu vreunuia rău tind mi-a stat în putinţă să fac bine?

Vasile Chivu se încruntă. Se gândea, îl lua în serios. Se pusese pe scormonit mintea să găsească măcar o întâmplare care să-l contrazică pe jandarm. „Asta e făcut grămadă!” constată Stanciu. Nu era, care va să zică, unul şmecher, care să-l linguşească. Cu atât mai bine!

Arestatul, fie că nu-şi aminti, fie că într-adevăr nu-i povestise nimeni cum îi făcuse plutonierul vreun rău, trebui să recunoască:

— Nu, dom’şef. N-am auzit, de ce să zic că da, când…

— Buuun! Cum ar veni, eu nu mă bag să fac rău, pentru că nu vreau răul nimănui. Asta însă cu o condiţie: să nu mă tragă pe sfoară ăla de-mi vine şi-mi cere să-l ajut. Ştii de ce? Cad eu prost, după ce se află. Că tot voi spuneţi: „Ce om cumsecade, dom’Stanciu! Uite aşa şi-aşa, ce să-i dau eu să-i mulţumesc, că m-a ajutat să ies basma curată?” Vorbele astea se-aud, că am şi eu duşmanii mei, şi dacă aici nu-i am încă, o să-i am într-o lună, două, că nu se poate altfel. Şi ăştia atât aşteaptă: să dea un telefon de la primărie, dacă-s din cei care ştiu să învârtească manivela, sau să se ducă la Legiunea de jandarmi, când fac primul drum la Brăila, cu treabă sau fără. Şi-i spun colonelului. Iar ăla, de colo: „I-auzi ce-a mai făcut Stanciu!” înţelegi, mă Vasile, ce-ţi spun eu?

— Înţeleg, dom’şef…

Stanciu oftă zgomotos. Terminase prima parte. Urma cealaltă, mult mai grea. În acelaşi timp se prefăcea că nu vede mutra suferindă a lui Vasile Chivu, pe care îl dureau mâinile legate cu un cablu telefonic. Va veni şi vremea dezlegatului, dar mai târziu – toate la timpul lor…

— Mă Vasile, continuă plutonierul, eu am făcut doi ani de şcoală la Oradea, adică la cea mai a dracului şcoală de jandarmi. Învăţam noaptea, după ce se suna stingerea, cu luminarea sub pătură, că aveam de ne preda nişte dom’maiori foarte răi. Unii fuseseră la Paris, învăţaseră care va să zică acolo înainte de-a veni să ne înveţe pe noi. Şi faţă de ce ne ziceau dânşii că fac hoţii ălora, ai noştri erau floare la ureche. Vorbesc de ai din oraşe. Când fură, când omoară, lucrează cu mănuşi, au ghete cu talpă de vată, să nu lase urme, fel de fel de scule… Şi tot îi prind! Dar să-i lăsăm pe ăia şi să ne întoarcem la ai noştri!

Vrei? Să zicem că s-au furat nişte găini în sat. Buuun! Din capul locului ştiu că ăl de le-a furat nu le-a luat să le crească. Le-a furat ori să le vin dă, ori să le mănânce. Să

zicem că hoţul se duce să le vândă la Brăila, că aici sau în satele din jur nu cumpără nimeni păsări. Atunci eu întreb lumea: cine a plecat azi-noapte la târg? Cutare, cutare, cutare şi cutare. Patru. Îi iau pe ăştia la întrebări, bunînţeles, separat, să-mi spună pe cine au văzut ei vânzând găini în obor. Păi, pe cutare… E limpede?! Sau n-a vândut nimeni păsări. Care va să zică, găinile au rămas în sat. Buuun. La cârciumă, la primărie, la moară, sau cu cine mă întâlnesc, eu întreb: „La cine a fost, mă, petrecerea aia?” „Care petrecere?!” Nu ştie unul, nu ştie al doilea, dar până la urmă găsesc pe cineva să-mi zică: „La Godin Bulea!” „Păi, ce-au avut?!” „N-au avut nimic, dar s-au strâns câţiva flăcăi şi-au petrecut şi ei. Ce, nu e voie?”… Trimit soldaţii şi mi-i aduce la post. Tot separat. Unul îmi spune că n-au mâncat nimic, doar au băut. Altul că au mâncat ceva, dar că nu mai ţine minte ce-a băgat în gură că se îmbătase. Altul că a tăiat nevasta lui Codin Bulea un cocoş bătrân, care nu mai călca… De-aici, ţi-nchipui tu ce urmează. Nu mai discut cu nimeni şi-i iau la omor, să scot declaraţiile de la ei. Stai, nu te grăbi!

Vasile Chivu însă nu zisese nimic şi nici n-avea de gând să-l întrerupă pe plutonier. Îl asculta doar cu gura căscată, îngrozit cât de repede şi cât de uşor se află când fac ei ceva, siguri că n-or să fie prinşi.

— Ce fac cu băieţii ăştia care au furat găinile omului? îi bag la puşcărie pentru o tărtiţă? Mă gândesc eu că nu se face. Mă duc la păgubaş: „Eşti mulţumit dacă-ţi dă găinile înapoi?” „Nu, că s-au făcut ai dracului flăcăii din ziua de azi!” „Dar dacă-ţi mai face fiecare şi câte două zile de sapă?” îl înduplec: cinci flăcăi, a câte două zile, îi sapăăă! Hoţilor le spun: „Vreţi la puşcărie sau vă înţelegeţi cu reclamantul care zice aşa şi aşa?” Cum să nu vrea! Atunci eu rup reclamaţia, că am avut grijă să n-o dau la intrare… Cum ţi-oi închipui tu atunci că nu-l prind eu pe un amărăştean de-al nostru care apucă sapa de coadă la furie

şi-i dă şefului de post în cap, de-l omoară?!… Aşteaptă, că n-am terminat! Toate astea ţi le-am spus, fiindcă cu tine e altă poveste, mai a dracului şi, chiar să vrei, n-o să mai apuci să furi găini.

— Nu l-am omorât eu, dom'şef!

Stanciu îl privi surprins, neînţelegând parcă ce i-a venit lui Vasile, aşa deodată:

— Am zis eu că l-ai omorât tu?! se miră el. În privinţa ta eu nu pot să spun decât ce ştiu sigur: că Victor Barabaş a fost găsit în ograda voastră. Dar asta e altă mâncare de peşte. Că putea foarte bine să ţi-l arunce cineva în curte, să cadă beleaua pe tine.

— Aşa au făcut, dom'şef! Eram prost să-l las acolo?! Îl duceam dracului pe câmp şi-l îngropam…

Stanciu ridică mâna brusc, ferindu-se parcă de o lovitură:

— Nu vorbi aşa, Vasile! Să zicem că l-ai fi omorât tu, pe câmp nu l-ai fi putut duce că e acoperit tot cu zăpadă, bine pusă, şi orice urmă de săpătură s-ar fi cunoscut!

— …Sau îl dădeam pe apă! propuse celălalt.

— Pe care apă?! râse Stanciu. Dunărea e făcută bocnă, Vasile, darămite Siretul. De Buzău, ce să mai vorbim, că e apa şi mai mică.

Dar celălalt se ambiţionă:

— Făceam o copcă în Siret şi-l aruncam sub gheaţă!

— Mă prostule, se enervă plutonierul, trăieşti într-un sat. Ca să duci chiar noaptea un mort, să-l dai pe copcă, un flăcău – doi, din ăia care-şi pierd timpul pe la porţile fetelor până spre ziuă, tot te-ar fi văzut. Şi tu ştii asta. De-aia nici n-a făcut aşa ăla de l-a omorât, ce-mi zici tu mie c-ai fi putut face.

„Nu te repezi, Stanciule, strici totul!" se mustră şeful de post, după care reveni la tonul liniştit de mai-nainte.

— Eu n-am nimic cu tine, Vasile. Deocamdată. Uite, te şi dezleg, că eu de-abia acum văd că tu eşti legat.

Se sculă şi-i spuse arestatului să se întoarcă cu spatele. În timp ce-i deznoda cablul, nu conteni să bombăne:

— Ia uite cum l-au legat! Tu n-ai avut gură să le spui: „Mă băieţi, atâta vreme cât sunt în cercetări, n-aveţi voie să mă legaţi!” E lege, ce dracu’! Dar parcă proştii ăştia au auzit de Codul penal… Ia uite cum l-au legat!

Mâinile lui Vasile Chivu erau vinete. Carnea crescuse parcă în jurul cablului telefonic. Cel mai greu îi fu lui Stanciu să-l dezlipească de piele. Ţăranul gemu ca o femeie care se uşurează după nouă luni.

— Stai lângă sobă! îl sfătui plutonierul aşezându-se pe scaun, cu faţa spre fereastră.

Un gând îi veni pe neaşteptate în minte. Îl dezlegase, îi spusese să se încălzească, după care se aşezase cu spatele la arestat. Vasile Chivu n-avea decât trei paşi de făcut până la rastelul cu arme, să ia o puşcă şi să-i dea una cu ea în cap, aşa cum îl picnise pe Barabaş. Dar nu se mai putea întoarce. Nu că n-ar fi avut voie, dar trebuia să-şi dovedească în primul rând lui şi în al doilea rând arestatului că nu-i e teamă. Vasile trebuia să simtă că în satul lor a venit un şef de post foarte al dracului – ţăranii respectă oamenii foarte ai dracului. Adică un om care, atâta timp cât ţăranul minte, el îl distruge. Dacă însă recunoaşte, atunci el, Stanciu, îşi ia obligaţia să-l ajute să scape cât mai uşor. Nu de tot, dacă e ceva grav. Şi asta de ce? Pentru că judecătorii din Brăila se repezeau la pedeapsa cea mai mare când era vorba de un amărât şi la pedeapsa cea mai mică, atunci când inculpatul avea bani şi oameni.

Se sculă şi, fără să se uite la arestat, ieşi afară. Asta era cea mai mare dovadă a tăriei lui: „Mie nu mi-e frică să las un arestat dezlegat şi nepăzit, voia gestul lui să spună, pentru că mă simt în stare să-l prind chiar dacă intră înapoi în burta mă-sii!” Trecu liniştit prin faţa ferestrelor,

ca Vasile Chivu să-l vadă că se duce la camerele din dos, deci, dacă e prost, să fugă, că are pe unde.

Numai că Stanciu intră imediat, prin spate, în bucătăria soldaţilor şi, tiptil, se apropie de uşa care dă în dormitor. Într-o scândură era un nod scos de mulţi ani, pentru ca soldatul care rămânea la post să facă mâncare, să păzească, în acelaşi timp, şi arestaţii. Se uită prin găurica aia şi-l văzu pe Vasile Chivu frângându-şi mâinile cu disperare. „L-am speriat rău de tot!” îşi zise Stanciu mulţumit. Se retrase cu aceeaşi precauţie, ducându-se în casă, la ai lui.

Dar plutonierul se înşelase. Vasile Chivu era într-adevăr speriat, dar nu de ce-şi închipuise el, ci din cauza manilor. Încercând să şi le dezmorţească, constatase că nu le mai simte. Palmele îi alunecau una peste alta, de parcă ar fi fost muiate în leşie. „Rămân fără mâini!” gemu el îngrozit, aşezându-se pe marginea patului de campanie.

În camerele din dos, micuţe, dar călduroase, în care mirosul somnului lor se mai împletea cu cel de tămâie, fusese scos totul din lăzi, dar nimic aranjat. Avea ceva de discutat cu nevastă-sa. Venise vremea ca ea să-l ajute. La început mai puţin, apoi din ce în ce mai mult. Cam ca Sevastiţa, minus obrăznicia ăleia. Dorina trebuia să fie – în primul rând – foarte atentă la tot ce se întâmplă în jur, la ce se vorbeşte… Îi spuse nevesti-sii:

— Ia şi tu copiii – vezi pe unde umblă – şi du-te prin vecini!

Dorina îl privi mirată:

— Ai băut ceva?! Mie-mi arde de vizite?!

Buzele lui Stanciu se subţiară brusc, semn că, neînţelegând de ce-o trimite în vecini, ea îi dovedeşte încă o dată că nu pricepe nimic, când e vorba să-i sară în ajutor.

— Du-te, domnule, şi vezi ce vorbesc ăştia de-aici!

scrâşni el, apăsând pe cuvântul pe care îl folosea în casă numai în cazul când cineva dintre ai lui se opunea să

facă ceva în interesul întregii familii. Naşa Sevastiţa ar fi intrat imediat în alarmă…

— Şi cu lucrurile astea ce fac? încercă Dorina să-l liniştească.

— Era să le mai zic una acuşi! Le aranjăm mai târziu. Află de ce zice lumea c-a fost omorât naş Victor şi ce crede că o să păţească ăl de l-a omorât.

Consideră discuţia încheiată şi, răsucindu-se pe călcâie, ieşi afară.

În curte, Năstase tăia crăci de plop pentru plita de gătit, Dragomir intrase în bucătărie şi zdroncănea nişte oale. Îl chemă afară. Soldatul ieşi din bucătărie, meşterind ceva; când ajunse lângă plutonier, înghiţi la repezeală ce avea în gură şi încremeni în poziţia de drepţi.

— Ordonaţi, dom’toner!

— Vezi că eu o să plec cu Năstase prin sat. Ai grijă de arestat şi nu-l lăsa să vorbească cu nimeni!

— Am înţeles, să trăiţi!

— Dacă vrei, leagă-l din nou, dar nu cred că-i atât de prost să încerce să fugă sau să te atace!

— Am înţeles, să trăiţi!

— Tu cine zici că l-a omorât pe Barabaş?

De data asta, Dragomir nu mai răspunse la fel de prompt ca înainte, ci se uită o clipă în ochii plutonierului, apoi lăsă privirile în jos, parcă ruşinat. Lui Stanciu îi veni să zâmbească: îl întrebase ce crede, numai aşa, să vadă soldaţii că îi consideră şi pe ei oameni, să discute apoi între ei: „Mă, dom’toner Stanciu nu-i ca ăilalţi şefi de post, să nu le pese ce cred soldaţii lor, când fac ei vreo cercetare!” El n-aşteptase un răspuns de la Dragomir. Sau, cel mult, ar fi putut să zică: „Dumneavoastră ştiţi mai bine, că noi…” Tăcerea soldatului însă prevestea ceva.

— Ia zi, mă!

Zâmbi de-a binelea văzându-l pe vlăjganul ăla năduşind de plăcere că este consultat într-o chestie atât de

serioasă.

— Nevastă-sa l-a omorât, dom’toner!

— Ce spui, mă!? râse plutonierul, iar în gând îşi zise: „Mă miram eu să spună vreo vorbă ca lumea!” Cu cine-i însurat Vasile Chivu?

— Cu Ilinca, fata lui Moş Vasiu de peste Şiret. ăla de are gard la peşte…

— O ştiu! zise repede plutonierul, după care rămase un timp pe gânduri. O ştiu de domnişoară. Era frumoasăăă…

— Îi bine şi-acu, dom’toner! Dom’toner Barabaş se ducea des pe la ea, când Vasile ăsta era plecat la moşie…

— La moşia cui?!

— La Ciocardia! Trebuie să-l ştiţi dumneavoastră şi pe boierul ăsta… Vasile muncea la grajduri, venea acasă numai de câteva ori pe an: la praşilă, la treierat sau la culesul porumbului. Când a auzit că dom’toner se ţine cu nevastă-sa, i-a cerut lui Frigioiu, administratorul, să-i facă socoteala, că el pleacă…

— Ia stai, mă! îl opri plutonierul. Frigioiu şi mai cum?

— Nu ştiu, să trăiţi!

— Emilian, cumva?

— Parcă, dom’toner.

— Şi ăsta e acum administrator la Ciocardia?

— Da, de câţiva ani. Şi e mare acolo, învârteşte treburile.

— Aha, aha! făcu Stanciu cu o sclipire răutăcioasă în ochi. Zi mai departe!

— Dom’Frigioiu ăsta n-a vrut să-i plătească lui Vasile, că „Ce, bă, pleci aşa când vrei tu?!” i-a zis. S-a rugat al lui Chivu, s-a supărat. Dom’Frigioiu nici n-a mai vrut să audă, că n-avea pe cine pune în loc. Atunci Vasile, noaptea, a furat centrofuga…

— Ce-a furat?!

Soldatul lăsă ruşinat capul în jos. Ştia că nu-i zice

chiar aşa de aceea încercă să-i explice altfel:

— Drăcia aia de smântânit laptele, dom’toner! Cică ar fi costat o avere. Boierul a adus-o tocmai din… Din altă ţară. Şi Vasile a fugit cu maşinăria asta. Unde-o fi ascuns-o nici până azi nu poci să ştiu. Dom’Frigioiu a aşteptat ce-a aşteptat, după care a venit la post, cu docarul. „Şefule, i-a zis lui dom’toner, scoate-mi centrofuga, că altfel boierul te aruncă dracului, în Dobrogea, de nu mai vezi apă decât când te-or scălda babele!” Dom’toner tocmai venise de la Brăila şi zicea că pleacă de aici, că dom’colonel i-a promis…

— Până acum de ce nu mi-ai spus toate astea, mă?

— N-am îndrăznit, dom’toner, că dacă nu ne-aţi întrebat ce credem noi…

— Bun! Acum întoarce-te şi spune-mi de ce-ai zis tu că Ilinca l-ar fi omorât pe Barabaş, şi nu Vasile, bărba-su!

Dragomir păru încurcat. El n-avea dovezi, ci doar presupuneri.

— Ei, râse Stanciu, vezi că aici te-ai prostit?!

— Ea l-a omorât, dom’toner, că eu mă gândesc aşa: când a intrat sâmbătă dom’toner Barabaş pe poartă… că dânsul a tot lungit-o cu cercetările, pentru că – să mă iertaţi – trăia cu nevasta lui Vasile Chivu. De mai multă vreme se ţinea cu ea, tot satul a prins mişcarea, în afară de prostul ăsta de bărbatu-său.

— De unde ştii?

— Păi dacă dom’toner Barabaş mă lua cu el să-l păzesc! Bineînţeles când nu era Vasile acasă; când se afla el la moşie. Dar putea veni oricând peste ei, sau altcineva din neamul lui Tudor Chivu. Eu trebuia să dau de veste…

— Om serios şi naşi-miu! făcu Stanciu dispreţuitor, mirându-se în sinea lui de ce-i trecuse lui Victor Barabaş prin minte. Auzi, tu să fii cu aia înăuntru şi ostaşul să stea afară, cu baioneta la armă!

— Aşa făcea, dom’toner, să nu mă mişc de-aici dacă

vă mint. Şi Ilinca ţinea la dragostea asta, că nu se mai oprea din gudurat când îl vedea pe… Ei, şi-atunci cum să le ia lor centrofuga?

— Deci, Barabaş a intrat pe poartă! îl opri şeful de post.

— Da, don’toner! şi Vasile a fugit. Dar nu de frică să nu-i găsească centrofuga, ci că-l ducea înapoi la moşie, că nu lăsase om în loc la vite, stăteau animalele nemâncate şi neadăpate.

— O lună şi ceva! se miră Stanciu.

— Da. După plecarea lui le hrănea cine se nimerea, n-avea om. Care va să zică acasă era numai nevastă-sa. Şi asta ce i-o fi zis lui dom’toner Barabaş? „Bine, mă Victore, te culc în patul meu, şi tu, care ştii că Frigioiu nu vrea să-i plătească anul muncit – că pe un an avea să-i dea – vii să ne iei centrofuga?!” Dom’toner i-o fi zis: „Du-te fân-mă-ta şi dă maşinăria încoace!” Dânsul lungise ancheta cât putuse, dar Frigioiu îl ameninţase cu boierul, că-l mută la dracu’. Aia că hâr, dom’toner, că mâr, şi când o fi fost să ia maşinăria, ea, dacă a văzut că-i gros de obraz, s-a înfuriat şi i-a dat cu sapa în cap. Că, tăietura, m-am uitat bine, era spre ceafă, ca la oricare om lovit când stă aplecat, gata să ridice ceva de jos. Aşa că Vasile n-o s-o bage pe nevastă-sa la puşcărie pe douăzeci de ani…

„S-ar putea să fie aşa!” îşi zise plutonierul. Dar ce înţelese el şi mai bine era că nu trebuie să dispreţuiască nici pe prost nici pe deştept, când e vorba să lămurească o problemă care-i stă în faţă! Uite ce-a dat ăsta din el, deşi îl întrebase într-o doară!

— Când a fost ultima oară Frigioiu la post?

— Sâmbătă, că v-am spus. A răcnit la dom’toner să se mişte odată, să vină în dinţi cu centrofuga, altfel… Dom’toner Barabaş a plecat, n-a vrut să ne ia şi pe noi: „Chestia e simplă!” a zis dumnealui. S-a dus pe la primărie, p-ormă pe la cârciumă, la Costică Dudău, a râs

cu Miţa, sora preotesei – am aflat asta ieri – şi, după ce-a plecat de-acolo nu l-a mai văzut nimeni viu. Coniţa se învârtea pe-aci, furioasă: „Iar s-a-mbătat porcu’ ăla!” Zicea că nu-l mai primeşte în casă câte zile o avea. Şi chiar că nu l-a mai primit, săracul. Restul v-am spus: cine a venit să ne dea de ştire, cum l-au găsit…

— Bine, mă!

Vru să plece, dar pe poartă intră băiatul.

— Unde-ai fost, Tutuş?!

— Tăticule, am întâlnit doi băieţi care…

Nu mai putu să continue: Stanciu începu să-l plesnească. Apucă însă să-i dea numai câteva cum trebuie, pentru că Tutuş o rupse la fugă, urcându-se pe movila de pământ, pe beci.

— Ce dracu’, mă tăticule, înainte aveai puţină ruşine, nu mă băteai de faţă cu lumea! strigă el de-a colo, supărat şi vesel în acelaşi timp, lovindu-şi obrazul cu un deget. Am fost până la şcoală, să văd şi eu unde-o să-nvăţăm.

Soldaţii de-abia îşi stăpâneau râsul. Şi, pentru că înţelese că n-ar mai avea cum să-l prindă pe băiat, Stanciu fu şi el nevoit să-şi înmoaie glasul:

— Vino încoace!

— Păi-dar! zâmbi Tutuş. N-am venit adineauri şi m-ai alungat? Adică mă crezi prost matale.

— Vino, că nu-ţi mai fac nimic!

Tutuş stătu puţin în cumpănă apoi spuse rar:

— Păi, trebuie să vin; am să-ţi zic ceva.

Stanciu îşi dădu seama că obrăznicia băiatului nu trebuie încurajată. Dar în clipa în care Tutuş îi spuse că ar trebui să-i fie ruşine pentru că-l bate de faţă cu lumea, avu o bănuială: că fiul lui nu mai e copil, ci om mare. Şi ca să-i întărească parcă această convingere, băiatul se apropie de el, foarte serios, luându-l de mână, fără teamă:

— Hai încoa să-ţi spun!

Îl trase câţiva paşi mai încolo şi-i făcu semn să-şi

aplece urechea.

— Când mă învârteam prin curtea şcolii, au venit doi băieţi. „Cine eşti tu?!” Eu le-am zis şi ei mi-au spus că-s băieţii notarului, Nicu şi Niţă. P-ormă m-au chemat la ei. Ta-su nu era acasă. Au, tăticule, radio cu baterie, armă de vânătoare, calibrul doişpe, fără cocoaşe, iar în pod, mi-au spus – se lăudau proştii! –, au carabină. Îţi place?!

Stanciu îl privi nedumerit pe băiat. De unde ştiuse că pe el îl interesează astfel de lucruri?! Poate s-a brodit...

— De ce mi-ai spus toate astea?! îl întrebă pe băiat, cercetându-i faţa cu atenţie.

— Ca să ştii! râse Tutuş, apoi săltă capul, mirosind aerul: Noi nu mai mâncăm azi?!

Şi fugi în bucătăria soldaţilor, de unde venea un miros de ciorbă. Acolo se aşeză pe bancă, trăgându-şi o farfurie de tablă în faţă, şi-i spuse foarte serios lui Dragomir, care intrase după el:

— Hai să mâncăm, că avem treabă!

„Asta o să se descurce în viaţă!” îşi zise Stanciu, înduioşat, intrând în dormitor. Îl văzu pe Vasile Chivu stând pe pat. N-avea voie, dar nu-i zise nimic. Gemea întruna:

— Rămân fără mâini!... Rămân fără mâini!...

— Te doare? îl întrebă plutonierul cu gândul încă la ce-i spusese băiatul. Apoi se adună şi-i zise: Lasă că nu mori!

Celălalt tăcu, dar pomi spre el cu mâinile întinse, aşa cum venea din bancă spre catedră, când era copil de şcoală, să-i arate învăţătorului că are unghiile tăiate. Numai că atunci le privea doar îngrijorat, fiindcă nu-i erau prea curate, în timp ce acum se uita înspăimântat la ele, convins că or să i se usuce, încetul cu încetul şi-or să-i cadă singure ca urechile degerate:

— Nu mai am mâini, dom’şef!

— Şi ce vrei să-ţi fac eu? se răsti Stanciu la el.

Se uită totuşi la ele. Când văzu mâinile ăluia, spaima,

împreună cu un fel de silă, i se transmise şi lui. Erau vinete, umflate, cu venele sugrumate în locurile călcate de cablu, iar degetele păreau nişte crengi uscate aduse de Şiret la mal.

— Daţi-mi drumu', dom şef, să mă caut, că ce fac eu fără mâini! se rugă Vasile Chivu, cu ochii umeziţi de lacrimi.

— Nu se poate, mă! zise Stanciu posomorât. A fost omorât un om şi ţie-ţi arde de mâini…

— Şi eu sunt mort fără ele, dom'şef! începu arestatul să plângă.

Printre sughiţuri, zise că el o să fie un nenorocit, căruia nevastă-sa îi va da cu linguriţa să mănânce, ca la ai mici, rugându-se la dumnezeu să-l ia mai bine la el, decât s-o chinuiască şi să-i strice şi ei rosturile.

— Taci, mă! îi porunci plutonierul. Îţi dau drumul dacă-mi spui cine l-a omorât pe Barabaş. Tu sau Ilinca?

Vasile Chivu vru să zică ceva, dar renunţă, preferând să-şi facă câteva cruci, cu dreapta lui ologită, departe de piept, care puteau să însemne: „Doamne fereşte!", dar şi „Jandarmul ăsta e nebun!"

Stanciu îl măsură cu privirea, fără să se supere de înţelesul ascuns al gestului făcut de arestat.

— Dacă nu vrei să-mi spui, nu-ţi fac nimic. Le-am zis soldaţilor să-ţi aducă un castron cu ciorbă caldă, că ai numai nisip în burtă. Stai aici la căldurică, iar eu o să-ţi trimit moaşa să te oblojească. Nu vreau să mă blestemi mai târziu, că ai rămas fără mâini din cauza mea, deşi nu eu te-am legat. În timpul ăsta eu îţi fac percheziţie acasă…

Vasile Chivu îl asculta cu interes, dând din cap la fiecare vorbă de-a plutonierului. Când auzi însă că jandarmul avea de gând să-i răscolească gospodăria, se trase încet înapoi, până ce ajunse iar în spatele godinului.

— Şi dacă am găsit sapa, fac cu tine ce-am ordin să fac! continuă plutonierul, cu privirile pe fereastră. De

ascuns, acum iarna, n-aveai unde s-o ascunzi, decât în pod, afară, în grămada de bălegar, în grajd, sub duşumeaua vitelor sau în şira de paie. În oricare alt loc dacă ai săpat se cunoaşte, că pământul murdăreşte zăpada.

Ce urmă îl găsi pe plutonier calm, sigur de el, adică total nepregătit... Zărise piciorul lui Vasile Chivu ridicându-se încet, apropiindu-se de godin, dar crezuse că ăla vrea să-şi usuce opinca. În clipa în care lovi godinul era prea târziu: soba veni spre el, ca un obuz de calibru mare, şi căzu în faţa lui bufnind scurt, aruncându-i jarul peste picioare. N-apucă să-l vadă nici măcar fugind pe Vasile, pentru că – în timp ce se ferea de foc – trebui să se ferească şi de burlanele care începuseră să cadă, unul câte unul, cu zgomot mare, murdărind cu funingine paturile, masa şi podeaua.

— Dragomire, Năstase! strigă el.

Soldaţii veniră buluc din bucătărie, urmaţi de Tutuş. Când văzură jarul pe duşumelele date cu motorină, se traseră înapoi zăpăciţi. Numai băiatul zise nedumerit, cu un fel de reproş în glas:

— Ce făcuşi, mă tăticule?!

Plutonierul n-avea acum timp de el. În faţa soldaţilor, străduindu-se să fie cât mai calm, începu să dea ordine:

— Dragomire, ia-ţi arma şi fugi după arestat! Năstase, apă şi un făraş! Tutuş, ia o mătură!

Toţi dispărură pentru o clipă. Dragomir se întoarse cu o cartuşieră în mână, îşi luă arma de la rastel şi fugi afară, mormăind: „Du-te singur, omule, că n-are ce-ţi face!” Îi revenise iar paloarea aia în obraz. Plecă numai în veston.

Apăru şi Năstase cu oala de ciorbă în mâini, ţinând-o de toarte cu două cârpe, să nu-l frigă.

— N-ai apă, mă?

— Am pus-o la ciorbă, să trăiţi!

Şi fără alte explicaţii, turnă conţinutul oalei, cu ceapa şi morcovii abia opăriţi, peste mormanul de jar, fugind

afară s-o umple cu zăpadă. Tutuş veni cu mătura şi cu o căldare goală, dar le aruncă din uşă şi nu vru să mai intre, zicând că dogoarea-i pârleşte ochii. Stanciu îi trase o înjurătură printre dinţi, după care luă mătura şi începu să tragă jarul spre tabla pe care stătuse până atunci godinul. Aburul şi fumul, mirosind a motorină şi legume arse, umplură postul. Cu mătura în mână Stanciu alergă să deschidă ferestrele.

De-abia când pericolul trecu, începu să se sperie. Dacă godinul ar fi fost împins spre paturi, păturile, cearşafurile şi, în special, saltelele umplute cu paie, ar fi luat foc imediat. Flăcările s-ar fi întins până în cancelarie, la dulapul cu arhivă, lângă care se afla lada secretă. Or, aici, în afară de cartuşe, erau capse şi trotil pentru spartul gheţii, când sloiurile se blocau la picioarele podului de peste Buzău. Din casa asta n-ar mai fi rămas nimic, iar ei, dacă – printr-o minune – ar fi scăpat cu viaţă, ar fi rătăcit pe drumuri. Plus că el ar fi fost băgat la închisoare pentru că n-a ferit postul.

La Vasile Chivu se gândi doar aşa, în treacăt. El, adică arestatul, nu făcuse altceva decât ce fac toţi cei cu cătuşe la mâini: în clipa în care-şi dau seama că vor fi dovediţi, cred că pot să scape cu fuga. Uită că, după ce sunt prinşi iarăşi, o să le fie şi mai rău. Era mai mult ca sigur că Vasile s-a dus acum să ascundă şi mai bine sapa cu care fusese ucis Victor Barabaş. Ca şi când fără sapa aia, el, Stanciu, nu l-ar fi putut băga la puşcărie. N-are decât să-i ia altă sapă din şopron, să i-o lege în spinare şi să-l trimită cu ea la Legiunea de jandarmi, sub escortă: corp delict. Şi atunci tribunalul, după ce-l vede pe Vasile Chivu, un nenorocit, care a omorât un şef de post, organ de ordine în rural, mai stă pe gânduri când e să-l condamne pe viaţă?! Nici pomeneală! Niciun judecător sau procuror n-o să mai întrebe unde-s petele de sânge de pe sapă, că el poate să scrie că inculpatul a rânit la porci cu

ea, după crimă. Care sânge omenesc mai rabdă să stea pe fier, când îl treci prin noroiul porcului?

Stanciu era preocupat acum însă de altceva: să pună godinul în picioare, burlanele la loc, ca Năstase şi Tutuş să poată şterge cât mai bine urmele focului. Nimeni de la Legiunea de jandarmi nu trebuia să afle ce s-a petrecut aici.

— Dacă-l aduce Dragomir, îl omor! scrâşni Năstase, frecând duşumelele.

— Nu te înghesui tu, că are cine să-l omoare! îl sfătui plutonierul.

În acest timp, Dragomir o tăiase de-a dreptul, prin curţile oamenilor, hămăit de câini prin grădini, sărind garduri de sârmă, îndesite de buruieni uscate, grele de chiciură, ca să ajungă cât mai repede în spatele casei lui Vasile Chivu. Ştia că acolo e o îngrăditură de dracilă, în care se putea ascunde. De aici avea să ţină sub ochi ograda şi casa ăluia.

Tot drumul nu încetase să vorbească de unul singur: „Ia uite, mă, la clinii ăştia cum îi mănâncă pielea!” Şi îndrepta arma spre ei, făcându-i să fugă schelălăind. „Intraţi în casă că se trage!” se răstea la cei care ieşiseră afară să vadă la cine se dau javrele lor. Femeile îşi împingeau copiii în casă, iar bărbaţii săltau nedumeriţi din umeri: „A dat strechea în jandarmii ăştia!”

Când se văzu în mijlocul dracilei, Dragomir se lăsă pe vine, bombănind împotriva ghimpilor: „Şi prin pantaloni mă înţepaţi, viespilor!”, iar chiciurii, care-i intra pe sub gulerul vestonului, îi spuse să se astâmpere că altfel joacă sârba cu bocancii peste ea şi-o să-i pară rău. Părea că e vesel, pus pe glume, dar teama îl făcea să fie aşa de vorbăreţ.

Obiceiul de-a vorbi singur îi rămăsese de mic. N-avusese mamă, iar taică-su, fiind pădurar, pleca prin parchete şi-l lăsa până seara singur la canton. În

pustietatea aia i se făcea frică. Băgase de seamă însă că, atâta timp dt vorbea, de-afară nu se mai auzea nimic. Toate zgomotele înfricoşătoare, care răzbat dintr-o pădure bătrână, deasă şi tăcută, dispăreau. La început repeta ce-i spusese taică-su la plecare: „N-are de ce-ţi fi teamă, Dragomire. Eşti băiat mare de-acu!” Şi el umbla prin casă cu un ciomag în mână, făcându-şi curaj: „Nu-i nimeni, Dragomire, vezi-ţi de treabă, tu eşti băiat mare!” Când s-a mai săltat şi muncea prin curte, comenta cu glas tare tot ce făcea: „Acu punem lemnul pe butuc şi-i dăm una cu toporul de-i crapă inima! Ia uite câta mai toporul am în mână!”

Obiceiul îi rămăsese şi acum, în armată. Înainte de a fi repartizat la post, când făcea de santinelă la companie, vorbea tot timpul, mai ales noaptea: „Ai o armă în mână, Dragomire, şi cinci cartuşe în magazie; care-i prostul să se apropie de tine? Stai, cine e?!” Nu era nimeni. Sau era vreun camarad care, ştiindu-i meteahna, arunca pe fereastră câte o bucată de lemn spre gheretă. Vara, tind baia companiei se închidea pentru economii şi soldaţii erau duşi obligatoriu la Dunăre să se spele, obiceiul acestui soldat de a vorbi singur, în momentele de teamă, devenise public, făcându-i şi pe ofiţeri să râdă cu lacrimi. Obişnuit cu pâraiele de munte, întinderea aia de apă, cum nu mai văzuse, îl îngrozea. Şi când comandantul de companie le ordona să intre în Dunăre, el începea să bolborosească: „Nu fi prost, Dragomire, atâta lume se bagă, bagă-te şi tu! Uite, aici la mal, ăluia îi ajunge până la brâu şi nu e mai înalt ca tine!” Dar nu se hotăra. Se învârtea de colo-colo, privea apa de parc-ar fi scăpat ceva în valuri, o încerca cu vârful piciorului, iar dacă cineva îi da brânci, de la spate, ca să râdă de el, urla cât putea: „Nu te-neca, Dragomire! Dă din mâini şi din picioare, sunt atâţia aci care să te scoată!” „De ce nu strigi, mă, niciodată, *ajutor*?!” îl întrebase odată un ofiţer. „Atunci nu-mi vine în minte, dom

locotenent!”

Acum sta pe vine, cât mai tupilat, să nu i se vadă capela şi se ruga: „Hai, mă Vasile, hai odată, că îngheţ aci! Dacă ştiai că întârzii de ce n-ai spus, să-mi fi luat mantaua!”

De fapt, nu ştia ce să facă. Normal ar fi fost să se ducă în casă peste Ilinca şi, dacă bărbatu-său nu venise, s-o ţină sub ameninţarea armei, zicându-i că de strigă, să-l vestească pe Vasile, el o omoară. Să aştepte până ce ăla ar fi intrat. Dar putea să fie sigur că Ilinca se teme de el şi tace? E asta femeie să se sperie, şi el omul care să tragă? Mai bine stă liniştit aci, deşi au început să-i clănţăne dinţii de frig, să vadă ce se petrece în curtea ăstora. „Uite, proasta iese afară!”

Din casă ieşise o femeie, până în treizeci de ani, îmbrăcată doar cu o rochie veche, roasă şi intrată mult la spălat. Îi strângea corpul de parcă ar fi fost a soră-sii mai mici. Din cauza asta, sânii îi ieşiseră mult înainte, iar fundul părea că-i rămăsese în urmă. Privi roată în jur, chemând păsările. Găinile, în frunte cu un cocoş nepăsător, veniră cam mirate, încredinţate că doar le momeşte cu boabe, ca să prindă vreuna din ele s-o taie. Ilinca le aruncă ceva din poală, săltându-şi rochia cu mult peste genunchi.

„Fă, proasto, oftă Dragomir, nu ţi-am zis eu să nu te înhăitezi cu Barabaş? Că ăla, după ce trece peste tine, nici capul nu-l mai doare!”

Femeia se mai uită o dată prin curte, îşi scutură ultimele boabe din poală şi intră în casă. Dragomir se trezi că se întreabă: „De ce le-a dat asta de mâncare la păsări acum?!” Uimirea lui ar fi părut lipsită de importanţă pentru un orăşean, d-i un ţăran ar fi înţeles-o imediat. În orice gospodărie, găinile erau cel mai puţin băgate în seamă de stăpâna casei. La gâşte, la raţe, la curci, vara li se adunau frunze de ştevie, urzici sau alte buruieni, iar iama li se dădeau boabe, şi încă de două ori pe zi. De la

aceste ospeţe însă găinile erau izgonite. „Să scurme, că de-aia le-a dat dumnezeu gheare!” Gheare aveau şi curcile, dar ce, se compară o curcă cu o găină?! Aşa că ce-i venise Ilincăi să le dea ăstora o poală de boabe, la vremea asta?

În capul soldatului se născu astfel bănuiala că Ilinca a ieşit afară să vadă dacă nu e cineva prin preajmă. Pentru că Vasile e în casă. A venit să ia ceva şi acum se pregăteşte să fugă. „Trebuie să intri peste ei, Dragomire, şi să-i arestezi!” îşi ordonă el. Dar nu-i chiar aşa de uşor să intre în curtea asta, în care fusese omorât Barabaş. „N-are ce-ţi face, Dragomire!” se încurajă el, dar imediat se contrazise: „Vasile nu, dar Ilinca e în stare de orice prostie!”

Totuşi trebui să se scoale în picioare, gemând de durere – îi amorţiseră încheieturile stând pe vine –, pentru că Vasile Chivu, dacă avusese îndrăzneala să vină acasă după ce-a fugit de la post, pe uliţă, în văzul lumii, ce l-ar împiedica acum să plece, cine ştie unde, tot prin mijlocul satului. Când vru să treacă peste îngrăditura de dracilă însă, aproape că strigă: „Stai jos, Dragomire, că uite-l!”

Vasile Chivu ieşise din casă, cu mâinile oblojite în nişte cârpe, urmat de nevastă-sa. Se strecurară pe lângă pereţi, ferindu-se să nu fie văzuţi din uliţă. Ilinca ţinea acum în mână o scurtătură de fier, ascuţită la capăt. Ajunseră astfel în spatele coşarului, foarte aproape de soldat. Se opriră la grămada de bălegar şi Vasile Chivu îi făcu Ilincăi un semn, arătând cu mâna în jos: Aici! Nevastă-sa îl dădu la o parte şi înfipse fierul în grămada de gunoi, apoi se lăsă cu pieptul pe minerul lui, să intre cât mai adânc.

„Ce faceţi, mă, sub ochii mei?!” şopti soldatul nedumerit. Apoi înţelese că ăia dezgropau ceva – poate sapa cu care îl omorâseră pe şeful de post. Dar când gunoiul începu să se salte, sub apăsarea fierului ieşi la iveală un fel de raniţă, făcută dintr-un sac, cu băieri de frânghie. Ilinca o scutură de gunoaie şi-l ajută pe Vasile să-

şi bage mâinile printre funii, săltându-i-o apoi în spate.

— Centrofuga! murmură Dragomir.

Ar fi fost mai bucuros să fie sapa. Cu ea fusese omorât Un om şi era firesc să i-o ia. Dar cu maşina asta de smântânit laptele era altă poveste. Vasile Chivu muncise un an şi, dacă Frigioiu n-a vrut să-i plătească, ce-i mai rămăsese să facă?! Luase şi el ceva mai de preţ.

Cu astfel de gânduri, soldatul pricepu însă că, până se hotărăşte ce să facă, Vasile pleacă, şi el nu se poate întoarce la post fără arestat, că-l ia noul şef de post la palme. Pe urmă tot pe el îl va trimite să-l caute, să-l pândească. or, cu frigul ăsta poate da de dracu'.

„Vine drept spre tine!" şopti speriat soldatul. Vrând să fugă prin fundul grădinii, Vasile Chivu se îndreptase chiar spre locul în care se afla Dragomir. Şi el trebui să se scoale repede, să întindă arma înainte:

— Nu mă sili să trag în tine, Vasile! răcni, tremurând.

Vasile Chivu încetini pasul, privindu-l cu ochi mari, obosiţi, de parcă s-ar fi întrebat: „Asta de unde o mai fi răsărit?!" După care se întoarse spre nevastă-sa, săltând descurajat din umeri: „Zi şi tu dacă-s vinovat cu ceva!", cerându-i parcă ajutor. Şi ea se apropie, într-adevăr, să-l ajute, vorbindu-i soldatului cu o voce calm-mustrătoare:

— Bine, mă Dragomire, tocmai tu mă laşi fără nimic?!

— Am ordin! răspunse soldatul băţos.

I-Tu care stăteai la poartă când era Victoraş la mine, să nu care cumva să dea socru-miu peste noi.

Soldatul păli şi, uitându-se cu coada ochiului la Vasile Chivu, şopti ruşinat:

— Taci, fă, că te aude omul ăsta!

Femeia gâlgâi de câteva ori, înveselită:

— Păi ce, nu i-am spus!? Ştie şi socru-miu, dar îndărătnicul ăla nu crede. Că dacă aş fi făcut aşa ceva, zice, mai aveam curajul să-i spun? De ce să nu-i spun? Că te călcam în picioare! Calcă-mă!...

Dintr-odată Ilinca îşi înlătură din glas orice urmă de asprime, de mustrare, păstrând în el numai căldură:

— Hai în casă, Dragomire, să stăm de vorbă omeneşte! Uite, Vasile se duce cu smântânitorul, sau cum dumnezeu i-o zice, la Crăieşti, că-l ia unul cu preţ bun, şi în două ceasuri e înapoi. Atunci îl iei din urmă şi-l duci la post. În timpul ăsta tu stai cu mine, te desfaci la cataramă, îţi scoţi bocancii, stai omeneşte… Hai!

Pe măsură ce vocea femeii se făcea mai ademenitoare, soldatul devenea mai ţeapăn, se trăgea înapoi, cu câte o jumătate de bocanc.

— Îţi dau un păhărel de ţuică, pe urmă mănânci, c-am făcut cartofi înăbuşiţi cu păstramă de porc şi dacă vrei o cană cu vin…

— Tu nu zici nimic, mă?! se răsti soldatul, speriat, la Vasile Chivu.

Asta dădu din cap nehotărât, trist, zicând răguşit:

— Du-te… dacă spune ea…

Ilinca se apropie de soldat şi-i şterse, pe rând, cu vârful degetului, nasturii galbeni de la veston, privindu-l drept în ochi, ţuguindu-şi, în acelaşi timp, buzele, de parcă ar fi mustrat un copil:

— Ai văzut?! De ce eşti aşa de sălbatic? Vasile e un om aşa de bun! Hai în casă! Uite-aşa trăgeam şi de Victoraş la început…

Soldatul încercă să-i dea mâna la o parte, vrând de fapt să scape de ameţeala pe care i-o dădea această femeie ce stătea lângă el, caldă, mirosind a pâine proaspătă, dar poate şi a moarte. Ceea ce-l salvă cu adevărat fu obiceiul sau meteahna aia a lui din momentele de teamă. Începu să bolborosească:

— Ţin-te bine, Dragomire! Nu intra în casă, că te aşteaptă şeful cel nou la post! Sunt destule femei în lumea asta!

Surprinsă şi amuzată, dar convinsă că soldatul nu-i în

toate minţile, Ilinca se uită întrebătoare la bărbatu-său. Vasile tăcea.

— Ia-o înainte! îi porunci soldatul lui Vasile Chivu.

Când îl văzu că pleacă, Ilinca se încruntă şi o voce nouă, ascuţită, plină de furie, îi ţâşni din piept:

— Ce faci, mă?! Pleci cu aia la tine?!

Vasile Chivu îşi întoarse încet capul, mormăind:

— Ce vrei să fac?!

— De ani de zile îţi tot spun!

Se repezi la el să-i smulgă desaga din spate, fără să-i mai pese că bărbatu-său are mâinile bolnave. Şi tot timpul cât se căzni să i-o ia, strigă întruna, răscolind câinii din împrejurimi şi adunând lumea la garduri:

— Câte vieţi crezi tu că am, Vasile?! Şapte, ca pisicile?! Una am, mă blestematule, şi mă uit cu milă la ea cum se scurge pe lângă mine. Se duce, şi eu n-am ştiut ce-i aia rochie cu platcă, ce-s ăia ciorapi de mătase şi pantofi. De opinci am avut parte!

— Taci, Ilinco, te aude lumea…

Dar se părea că femeii nu-i mai păsa de nimic. Luase raniţa din spatele lui Vasile Chivu, dar uitase de ea. Acum o interesa doar să-şi spună focul în gura mare:

— Nu ţi-am zis eu de-atâtea ori: „Mă Vasile, dacă vezi că nu merge cu treaba cinstită, fă-te hoţ! Pune-ţi un sac în cap şi intră peste ai de-noată în bani! Ciocardia i-a dat popii Frăţilă, când i-a sfinţit pavilionul, nouă sute de lei şi ţie nu vrea să-ţi plătească trei sute pentru anul muncit. Eu te-ajut, mă! ţi-am zis. Care hoţ a mai avut norocul de-o nevastă ca a ta?!

Şi continuă să-i înşire pe cine ar fi putut să jefuiască, cât ar fi luat de la unul, cât ar fi luat de la altul şi ce-ar fi făcut ei cu banii ăştia. Începuse de-acum să-i curgă lacrimile pe obraz, dar nu le simţea sau nu voia să şi le şteargă. Vasile sta liniştit, privind-o posomorât. El era un om paşnic, şi dacă ridica vreodată ciomagul era numai ca

să întoarcă o vită care se repezise s-o împungă pe alta. De multă vreme începuse să-i pară rău că se însurase cu Ilinca.

— Şi azi m-ai minţit că ai răsturnat godinul peste jandarmi! izbucni Ilinca în hohote. Iar eu, proasta, te-am crezut!

— L-am răsturnat, se apără Vasile Chivu jignit. Uite, să spună şi omul ăsta.

Dintr-o dorinţă sinceră de a nu lăsa un om să fie năpăstuit pe nedrept, Dragomir se grăbi să jure:

— Să n-apuc să-mi văd casă, dacă nu era să dea foc postului!

— Duceţi-vă dracului! se răsti Ilinca la ei şi le întoarse spatele, plecând spre casă.

Părea că s-a resemnat, dar când ajunse la grămada de bălegar se aplecă şi, fără de veste, aruncă scurtătura de fier spre ei, cu o putere nebănuită la o femeie. Fierul trecu vâjâind la câţiva paşi de soldat şi se înfipse în zăpadă, dincolo de îngrăditura cu dracilă.

Normal ar fi fost acum să-l scoată pe Vasile în uliţă, dar Dragomir, deşi ţinea o armă în mână, nu mai avu curai să treacă prin curtea ăstora, căci Ilinca blestema şi se tot învârtea să mai găsească ceva potrivit cu care să arunce după ei.

— Hai tot pe unde am venit, Vasile!

Aşteptându-l pe Dragomir – şi aproape convins că soldatul ăsta cam motolog nu va reuşi să i-l aducă înapoi pe Vasile Chivu – Stanciu intrase de-acum într-o stare de înfrigurare: era obligat să atace direct neamul Chiveştilor. Nu mai avea nicio îndoială că unul din ei – aproape că nu mai conta care anume – l-a omorât pe Victor Barabaş. Dorina îi dăduse această certitudine, întorcându-se din vecini cu o poveste care corespundea în linii mari presupunerilor lui Dragomir: Ilinca îi dăduse cu sapa în cap şefului de post. Aşa a susţinut ţaţa Ioana a lui moş

Iordan Vieru, ca şi Manda lui Costache Bălănică. Dar, în momentul crimei, nevasta lui Vasile Chivu nu fusese singură. Alături de ea se aflase adormitul ăla de Leonte Marcu, al treilea ginere al lui Tudor Chivu, şi Panait, cel mai urâcios individ din sat. Ăştia doi ce rost avuseseră în toată povestea asta? N-o asmuţiseră cumva pe Ilinca, nu-i puseseră chiar ei sapa în mină? Legea pedepseşte aspru instigarea la omor.

Dacă soldatul nu i-l aducea pe arestat, era nevoit să înceapă urmărirea – zi şi noapte – până aveau să dea de el. Legiunea de jandarmi nu trebuia să afle absolut nimic din ce se întâmplase la postul Vadra. Memoriul lui de activitate, cum i se zicea caracterizării profesionale a oricărui jandarm reangajat, nu conţinea prea multe fapte pentru care merita să fie lăudat. Dimpotrivă. Dacă se mai adăuga şi asta cu fuga arestatului din post, din faţa lui şi a soldaţilor la urma urmei… Preferă să nu se mai gândească la urmări. Oricum, Cireşaru ar fi avut tot dreptul să-l zboare din jandarmerie.

Ce avea de făcut? Era dator să acţioneze repede, dar fără să se pripească. În primul rând trebuia să se ducă la popă, să-l dezlege de jurământul făcut Sevastiţei. Această belea sau blestem n-avea de ce să atârne deasupra capului său şi al copiilor. Apoi să treacă la executarea ordinului dat de colonel. Dar cum? înainte de a fi fost păcălit de Anton nu şi-ar fi pus această întrebare, în timp ce acum, urmările neexecutării dispoziţiei lui Cireşaru erau ameninţătoare pentru el şi familia lui.

— Năstase! strigă pe neaşteptate.

— Ordonaţi! tresări bondocul.

— Parcă s-a trântit portiţa. Ia vezi!

Soldatul fugi afară, dar zise aproape imediat, din uşă:

— S-a întors Dragomir cu arestatul, dom’toner.

Stanciu răsuflă adânc, după care se sculă şi începu să se îmbrace. Când Vasile Chivu intră în cancelarie, cu

traista aia mare în spate, urmat de soldat, plutonierul nu-i dădu nicio atenţie. „Poate că ar trebui să-i cârpesc câteva palme, îşi zise, să ştie că nu merge aşa”. Dar faţa arestatului, aproape apatică, şi mai ales mâinile alea înfofolite în cârpe, îi produseră un soi de greaţă împletită cu dispreţ»

— Am adus şi centrofuga, dom’toner! raportă Dragomir.

— Bravo, mă! Pune-o sub masă.

După care începu să dea câteva ordine: Năstase să se îmbrace, că merge cu el. Dragomir rămâne la post şi are grijă de arestat, dar face şi mâncare, verifică şi echipamentul…

Când ieşi din curtea postului, Stanciu respiră adânc, de parcă ar fi vrut să-şi cureţe plămânii de aerul plin de fum şi mirosuri grele, mai ales cel de duşumele arse. Înainte de a porni, păru derutat. Satul avea trei uliţi mari şi late, dar lungi de câte doi kilometri, pentru că fiecare vrusese să-şi facă gospodăria cât mai aproape de Buzău, din cauza apei de băut. Pe care s-o apuce? Una era a Chiveştilor. O evită.

Stanciu porni pe una din celelalte două, simţind dintr-odată nevoia să privească în voie satul pe care şi-l dorise atâta. Cu zece ani în urmă, când plecase de aici, era vară. Casele, curţile şi grădinile nu te lăsau să vezi decât ce le convenea lor, restul fiind acoperit cu verdeaţă.

Acum Vadra era golaşă, lăsând neputincioasă ochiul să-i inventarieze cele mai tainice ascunzişuri. Iar acolo unde ochiul nu putea să vadă, mintea lui de jandarm îi arăta ce se petrece: vitele în grajduri, rumegând în silă paiele uscate; câinii prin găuri făcute în şirele de nutreţ, ţinând doar boturile afară, să vadă dacă nu se deschide cumva uşa chilerului ca gospodina să arunce pe bătătură ceva care s-ar putea mânca; porcii, ascultând bănuitori paşii celor ce se apropiau de cocinile lor, grohăind

neliniştiţi, pentru că în aer începuse de-acum să se audă hârşâitul cuţitelor trase la tocilă; ai casei – cu excepţia stăpânei – strânşi în jurul unei singure sobe, de care-i dezlipeau numai treburile absolut necesare…

Singurele fiinţe care păreau nesimţitoare la anotimpuri şi, în general, la evenimente erau găinile. Umblau prin curte, cu picioarele vinete de ger, mai mici parcă la trup ca vara, dar cârâind ca şi atunci, cu ochii în pământ, căutând şi ciugulind te miri ce. În afară de hrana lor totul le era indiferent. Când intră cineva în curte, un câine latră, raţele întorc capul, gâştele se strâng alarmate şi-şi trimit bărbatul să-l sâsâie, numai găinile nu reacţionează în niciun fel şi, dacă dai peste ele, fug câţiva paşi, uneori fără să se uite cine le strică liniştea.

„Dacă şi oamenii ar fi ca găinile!” îşi zise Stanciu, oprindu-şi gândul aici. Voise să spună că n-ar mai fi simţit acea nelinişte care-i stăruia în suflet, privind satul amorţit. Pentru că oamenii, cu cât le era mai indiferent ceva, cu atât erau mai periculoşi. Şi asta îl neliniştea pe plutonier. Un sat de găini, asta i-ar fi trebuit lui! zâmbi, imaginându-se şef de post al unei astfel de aşezări, dar imediat deveni serios şi mormăi: „De ce-mi arde mie! Să scap de jurământ, apoi de Chiveşti. Dar trebuie să fiu cu mare băgare de seamă şi sigur de mine, că altfel…!”

Mergea înainte, iar Năstase cu un pas în urma lui. Privea când în dreapta, când în stânga. Uliţa era pustie. Stanciu căuta să-şi aducă aminte de fiecare locuitor pe lângă casa căruia treceau. „Acum nu fac altceva decât să mi-i amintesc, dar mâine-poimâine, peste o lună, peste un an, o să intru în curtea lor, întărâtându-le câinii, să le fac o percheziţie sau vor veni ei la post, să reclame că li s-a furat «berbecul ăla negru, cu coarnele răsucite, poate-l mai ţineţi minte», sau «îl omor dacă n-o ia, vă spui cu martori, bag furca în el, că eu altă fată n-am». În niciun sat din lumea asta oamenii nu pot trăi fără să se supere unii pe

alţii cu ceva. Nu e zi să nu-i auzi pe ai mai bătrâni sau pe popă, pe primar, pe învăţător, că oamenii trebuie să se înţeleagă ca fraţii, în timp ce chiar ei, ăştia de zic aşa, sunt în proces cu… Grija mea cea mai mare trebuie să fie să trimit cât mai puţini la puşcărie, să lupt cât oi putea să se împace după ce s-au bătut, s-au furat sau şi-au încălcat locurile. Că de la cel trimis la închisoare eu nu mai am nimic de câştigat. În primul rând fiindcă se duce cu duşmănia în suflet. Dar nu împotriva ăluia de l-a reclamat. El înţelege că din moment ce l-a furat, sau l-a bătut, sau dracu' mai ştie ce i-a făcut, ăla trebuie să-şi caute dreptate. Împotriva mea, care i-am făcut acte, e pornit. Că, zice el, eu m-am amestecat

În treburile lor, că eu l-am trimis sub escortă la Legiunea de jandarmi şi că, dacă n-aş fi fost eu jandarm în satul ăsta, el s-ar fi împăcat cu reclamantul. Doar s-a mai certat de câteva ori cu ăla. El ar fi stat acum acasă lângă nevastă-sa, lângă copii, în ograda lui. văzându-şi de treburi. Şi prost cum e, cât stă la puşcărie, neavând la ce se gândi, pune la cale fel de fel de planuri, cum să-mi vie mie de hac”.

Îşi îndreptă privirile cercetătoare spre o casă învelită cu stuf, putrezit de-acum, şi nevăruită pe dinafară. La câteva ferestre avea coceni de porumb; stăpânul casei nu mai apucase să pună tocuri şi geamuri. Când plecase din Vadra, tot aşa o lăsase. Era casa lui Marin Ivanciu. Lumea îi zicea Sergentul Zece, pentru că în armată, la o inspecţie a generalului, în loc să spună: „Să trăiţi, domnule general, sunt sergentul Marin Ivanciu, comandantul grupei a zecea!” se fâstâcise aşa de tare, că de-abia putuse să îngaime: „Să trăiţi… sergentul… zece!” Fiind vecin cu postul de jandarmi şi având opt copii, din care niciunul nu semăna cu el, lumea şuşotea că Iana, nevastă-sa, cunoştea ca nimeni altul felul cum sunt aranjate paturile în dormitorul soldaţilor. Vorbele astea nu erau chiar lipsite de

temei, pentru că jandarmii, deşi primeau raţii de alimente – zahăr, orez, marmeladă, ulei –, preferau să mănânce păsări, ouă, carne, de care făceau rost de la oamenii veniţi cu fel de fel de treburi la post. Aveau cu ce s-o ademenească pe această femeie tăcută şi supusă, bâzâită toată ziua de copii: „Mămico, vreau marmeladă!”

Chiar Stanciu, pe când era sergent-major, o chemase o dată la post şi-i umpluse poala cu pachete şi pungi, dar nu mai înainte de şi i-o sălta să vadă dacă nu e cumva ruptă pe undeva. Iana se lăsase culcată pe patul cazon fără niciun gest de împotrivire, convinsă că numai aşa se poate întoarce cu ceva acasă. Stanciu simţise de-atunci pentru ea un fel de milă veselă.

Cu siguranţă că acum Iana se ofilise şi, dacă mai continua să vină pe la post, cantitatea de alimente cu care pleca în poală trebuie să fi scăzut simţitor, mai ales că nici Legiunea de jandarmi nu mai elibera raţiile de altă dată. „Iana de unde are atâta linişte în ea? se întrebă Stanciu. Vede că n-are ce le da copiilor să mănânce, că n-are cu ce-i îmbrăca, dar continuă să fie liniştită. Se cârpeşte, cura ar veni! însă… el numai liniştit nu poate fi! Ăştia ai lui Tudor Chivu nu-s la prima moarte de om. Al bătrân a fost la ocnă…”

— Aici stă Voicu Benescu, zise Năstase.

— Ştiu, şopti plutonierul.

Despre ăsta îşi amintească era un ţăran săltat oarecum peste sărăcie, dar nu atât de bogat pe cât ar fi vrut el să-l creadă lumea. Îi plăcea să iasă în sat gătit, cu pălăria trasă pe un ochi şi cu o floare prinsă sub panglică. Dacă ar fi putut, nu s-ar fi dat niciodată jos din căruţă Avea doi cal suri, cam slabi, aproape gloabe, dar foarte nervoşi din cauza biciului. Înainte de a ieşi din curte, Voicu Benescu îi bătea bine, strunindu-i din hăţuri de tremura carnea pe ei. Când unul din copii deschidea poarta, el le slăbea dârlogii şi caii se năpusteau în uliţă cu mare poftă

de alergătură Cine-i vedea ar fi putut să jure că gloabele, tot timpul cât mâncaseră paie, nu visaseră altceva decât plimbări pe uliţele satului, cu panglici colorate la căpeţele. Stăpânul lor, tolănit pe leagănul căruţei, de-abia-i putea ţine în frâu. Îi şi certa nemulţumit: „Hai, măi băieţi, vă arde de joacă? Fiţi cuminţi, că se uită lumea la noi!”

Bineînţeles că numai el putea să-şi închipuie că cineva era în stare să-i ia nepăsarea drept bunăstare. Nevastă-sa şi copiii aveau grijă să spună la toţi: „Noi n-avem de-o haină ca lumea, şi el a cumpărat hamuri noi la cai! a

„Are îngâmfarea lui Tudor Chivu! îşi spuse şeful de post. Că şi ăla, tot aşa...”

Se răsuci puţin spre soldat;

— Ce mai face, mă, Voicu Benescu?

— Se chinuie, dom’toner! zise Năstase şi grăbi pasul, dornic de vorbă. A rămas orb. I-a intrat astă-vară o pleavă în ochi, nu s-a dus să se cate, c-a zis că-i iese singură, pe urmă a umblat degeaba. A copt, l-a atins şi pe ăl altul Acum se mişcă de colo până colo cu băţul. Pipăie şi-i înjură pe toţi ai lui că nu vrea niciunul să-i dea o cană cu apă. Zice că vinde tot şi se duce la Bucureşti. E, cică, acolo, un doctor care-i poate da vederea. Vă închipuiţi, alor lui nu le convine, că-i lasă fără pământ. Mare lucru să nu-l omoare într-o noapte

„Bine că ştiu!” îşi zise Stanciu, mulţumit că soldatul ăsta e limbut şi că-i poate fi oricând de ajutor. „Bătrânul şti1 sau bănuieşte că ai lui o să-l omoare într-o zi? Atunci de ce nu se sperie? Că ăsta nu-şi poate cârpi, ca Iana, viaţa de azi pe mâine. Moartea ori e ori nu e! Ar trebui să-şi ia nişte măsuri de... Ce măsuri să-şi ia?!... Ai lui Tudor Chivu tot aşa s-or uita la tatăl, la socrul lor?”

Îşi întrerupse gândurile pentru că, alături de casa lui Voicu Benescu, văzu o clădire – nu o casă –, o clădire din cărămidă roşie, cam ca gările ce începuseră să se

construiască în ultimii ani. N-o ştia. Avea gard de zid, cu plasă de sârmă, prin ochiurile căreia se desluşea o grădină mare, cu globuri strălucitoare, şterse cu grijă de promoroacă chiar în ziua aia.

— Cine stă aci, mă Năstase?! şopti plutonierul uimit.

— Unde, dom'toner?

— În casa asta de cărămidă…

— Dinu Bujor! Pentru doi boi şi cincizeci de gâşte, i-a dat un neamţ o valiză de lame.

— Ce, ce?! 1!

— Au tot venit unii cu maşina pe-aici de la Brăila, de la Comisia dunăreană să ia produse. Lame de bărbierit, dom'toner! Vreun milion zice lumea că-ncape într-o valiză.

— Păi, ce mama dracului face cu atâtea lame? se miră Stanciu.

Soldatul râse încântat. I se păru că plutonierul ăsta e cam prost, din moment ce nu pricepe el ce se poate face cu un milion de lame. Continuă aşadar să-i vorbească lui Stanciu despre Dinu Bujor, dar fără grija de mai înainte, ba chiar veni să meargă cot la cot cu el.

— Mi-a zis că nu mai are niciuna şi eu îl cred, c-am fost la el şi l-am găsit bărbierindu-se cu briciul. S-a dus la Bucureşti şi s-a-ntors după o lună cu trei camioane cu lucruri: foteluri, dormeze, covoare… Asta era în vară. N-a avut nici unde să le bage: casa a terminat-o acum o lună.

Stanciu, uimit de ce auzise, nu băgă de seamă schimbarea petrecută în comportarea soldatului. Îl încurajă să vorbească:

— Zi, mă!

— Păi, le-a dat c-un leu bucata!

Plutonierul amuţi. „Ia uite, domnule, cum ştiu unii să se pricopsească! Un milion de lame, un milion de lei. Dar să nu zicem un milion, că prostul ăsta nu ştie ce-i ăla un milion. Mergem pe o sută de mii şi tot se cheamă că a luat o avere. Pe ce? E ca şi când i-ar fi câştigat la loterie!”

— Şi-acum ce face?! îl întrebă pe soldat, după un timp.

— Cine?! se prefăcu Năstase că nu pricepe. Dar văzând uitătura plutonierului înghiţi în sec şi continuă să spună ce ştia:

— Face presă de ulei la şosea. „De ce să vindeţi voi floarea-soarelui în obor cu cincizeci de bani kilu’, le zice oamenilor, când puteţi da uleiul cu cinşpe lei litru?!” Şi are dreptate. Toată lumea aşteaptă cu sufletul la gură să-nceapă presa să meargă.

Şi, deodată, soldatul începu să râdă, făcându-l pe plutonier să-l privească nedumerit:

— Ce-ai, mă?!

— Ce-a mai păţit dom’toner Barabaş cu Dinu Bujor ăstaaa…

— Ce?

— L-a şi arestat! Eu am fost de l-am ridicat, atunci când v-am spus că l-am găsit bărbierindu-se cu briciul.

— De ce l-a arestat!? se înfurie plutonierul.

Năstase rămase din nou cu un pas în urmă, prevăzător.

— La fiecare trei vorbe, Dinu Bujor ăsta zicea: „Eu vreau ca toată lumea să aibă, nu numai boierii!” Şi dom’toner Barabaş care, cică, ar fi avut ordin să aresteze pe ăştia care vorbesc contra boierilor – dumneavoastră trebuie să ştiţi mai bine – m-a pus să-l aduc la post…

— Şi?!

— Eu l-am adus, dar noaptea i-a dat drumul. Adică, pe mine şi pe Dragomir ne-a trimis seara în patrulare, iar dimineaţa când am venit nu l-am mai găsit. Dar după-masă l-am auzit iar la cârciumă: „Mă, eu vreau să aibă toată lumea, nu numai boierii!” Aşa că înţelegeţi dumneavoastră cam cum…

Sigur că Stanciu înţelegea. Naşi-su Victor l-a jupuit pe Dinu Bujor de primul rând de piele. Numai că ăsta se

părea că are mai multe şi toate căptuşite cu bani. Dacă i-ar mai lua şi el un rând, mare lucru ar fi să se cunoască. Trebuia să-l prindă însă cu ceva, pentru că nu se putea lega de el că ţine câinii – slobozi sau că aruncă cenuşa în uliţă. Putea să-l ia la rost şi pentru aşa ceva, dar atunci Cât ar fi fost Dinu Bujor dispus să dea, ca să nu-i aplice o amendă de o sută de lei? Rămâne să se mai gândească la treaba asta că, dacă n-o face cu cap, nu iese nimic şi-i mai dă sigurii ăluia de trăncănit. În orice caz, un punct de plecare ar fi: ale cui au fost vitele vândute – neamţului, că nu e Dinu Bujor omul să rânească la vite? Era fiu de băcan, când îi trebuise bani băgase mâna în tejghea şi luase cât avusese nevoie, cu sau fără voia lui Manase Bujor, taică-su. Şi vitele astea au avut ele bilete în regulă sau au fost luate de la cine ştie cine? Şi vânzătorul nu care cumva le furase din vreun sat mai depărtat şi i le dăduse lui Dinu Bujor, pe te miri ce?! E de cercetat, dar nu acum, ci când se aşeza, după ce va scăpa de cazul ăsta cu Barabaş. „Că şi naş Victor ăsta, îşi spuse, înfuriindu-se aproape instantaneu, a fost un prost, doamne iartă-mă! Se duce CI coşcogeamite plutonierul, cu atâţia ani în jandarmerie, singur şi cu mâinile goale în curtea ăluia! Parcă nu ştia că e din neamul Chiveştilor…”

Dar el cum o să *se* ducă? se întrebă, şi imediat începu să caute o soluţie. În urma lui, Năstase fi spunea ceva despre o babă, arătând cu mâna în dreapta uliţei. „O să văd eu după ce termin cu popa! îşi spuse Stanciu ambiţios, deşi nu găsise nici o cale. În orişice caz nu ca naş Victor. Măcar cu atât să mă fi ales de pe urma minciunii – hai Anton”.

Şi, dornic să scape de gândurile provocate de neamul Chiveştilor, îl întrebă pe soldat:

— Baba Spulberoaia mai trăieşte?

— Trăieşte, răspunse Năstase, prompt.

Tocmai treceau pe lângă o casă mare, dar veche,

având în loc de gard, pe toată lăţimea curţii, nişte tufe mari de dracilă, în care un stol de vrăbii, cu fulgii zbârliţi, se certau între ele, ţipând una la alta.

— De ea vă ziceam adineauri, adăugă soldatul.

— Aha! făcu plutonierul cu gândul aiurea, pentru dă 51 interesa şi nu prea soarta acestei femei.

Baba Spulberoaia aducea la loc, cu o singură smucitură, mâinile sărite din umăr, gleznele răsucite sau orice altă boală care începea în timpul muncilor cu „Aoleo, mi-am scrântit...!” În chilerul ei puteai găsi zilnic, ca la orice doctor cu renume, câţiva oameni pleoştiţi, uneori şi din alte sate, veniţi să-i facă buni de muncă. În afară de asta, baba Spulberoaia răsucea, pungi de ziare, pe care le punea pe o farfurie întinsă cu gura în jos. şi le da foc la capătul ascuţit. Flăcările înaintau încet spre bază; săltând-o de pe farfurie. Când se termina arderea, sub pungă se putea vedea un strat de alifie galben-roşiatică, întinsă peste orice fel de pecingine, unsoarea asta se usca în câteva zile, vindecând-o pentru totdeauna.

Înţelege oricine că ocupându-se cu treburi de-astea, baba nu mai avea când să-şi muncească cele: câteva hectare rămase după ce-şi măritase fetele. Le dădea altera în parte. Dar la dijmuială ieşea scandal şi baba îşi vântura furioasă fustele până la post. Sătul de reclamaţiile ei, Victor Barabaş o sfătuise să le dea fetelor pământul să-l muncească, dacă nu se înţelege cu străinii. Spulberoaia îl ascultase. Dar toamna, la împărţeală, scandalul izbucnise şi mai puternic. Atunci, şeful de post i-a dat babei o palmă aşa de puternică, încât, Spulberoaia a căzut jos: lovindu-se de lada secretă, şi o mână i-a sărit din umăr. Cine să l-o pună la loc? Moaşa Bârsan nu se pricepea. Astfel, baba Spulberoaia a trebuit să se ducă pentru prima oară în viaţa ei la un doctor din Brăila.

Stanciu constată în să din nou că, ce ştie el, ştie tot satul. Avea nevoie de informaţii mai puţin, cunoscute,

compromiţătoare dacă se putea, care să-i permită să intre într-o zi în casa Spulberoaiei – sau în ale altora – cu zâmbetul pe buze, dar cu ameninţarea în glas.

De teamă că va trece de casa babei fără. să fi aflat ceva noutăţi, plutonierul se opri, chipurile; ca să privească cearta vrăbiilor:

— Uite câta mal tufa de lungă, zise, şi ele se strânseră toate într-un loc, să termine cearta cu bătaie. Mare lucru să nu-mi vină câteva la post, cu capetele sparte, ca să reclame.

Şi, în timp: ce spunea vorbele astea, şeful de post se gândea: „Spulberoaia ar fi bună să mai îmi spună câte ceva. În casa ei se perindă atâta lume…” Nebănuind nimic, soldatul râse, bucuros că plutonierul ştie să glumească. Deci, nu e nici prost, nici posac. Poate că o fi chiar om cumsecade, asta însemnând că n-o să-i alerge zi şi noapte prin patrulări, n-o să-i bată, o să le respecte somnul… „La ea trebuia s-o fi trimis pe Dorina, continuă Stanciu să se gândească. Zicea că o doare laba piciorului şi, până-i venea rândul – că n-avea de ce să se grăbească –, putea afla şi de la ăilalţi care veniseră la babă să se cate o mulţime de lucruri. Nu se poate să nu se discute acolo despre cine l-a omorât pe Barabaş!”

Porni mai departe, cu mintea tot la ai lui Tudor Chivu. Nu putea să scape de ei. Încerca să-i dea afară din capul lui, iar ei, ca nişte viespi înfuriate, intrau pe altă parte, se slujeau de toţi cei la care se gândea plutonierul ca să i se bage pe sub haine, să treacă neobservaţi. „Trebuie să le vin de hac sau să-i potolesc, altfel e de rău!” îşi spuse, încercând să şi-i alunge din nou din minte. Începu să se gândească la dorinţa lui mai veche de a-şi înjgheba o gospodărie trainică. Simţea, era conştient că ideea averii, pe care el urma s-o realizeze aici, s-ar putea să-l împingă la greşeli de neiertat. Trebuia să fie foarte prevăzător, altfel începe lumea să vorbească, autoritatea

lui în comună putea să cadă ca o piatră aruncată din turla bisericii…

Dacă el ar fi venit pentru prima oară la Vadra, atunci i-ar fi fost uşor s-o facă pe asprul şi pe neînduplecatul. Aşa cum le cerea Cireşaru. Or, el, cât fusese aici ca şef de patrulă, intrase deseori în casele oamenilor, cu treabă sau fără, uneori să bea un pahar de vin. De multe ori îşi dăduse drumul la gură în faţa lor, spunând despre şeful lui de atunci, ca orice subordonat nemulţumit, unele vorbe nu tocmai lăudabile. Asta-i făcuse pe oameni să zică: „Mă, să ştiţi că ăsta-i băiat cumsecade!” Or, acum era obligat să le dea peste cap această părere, obligându-i să asiste şi la altfel de scene, să audă şi altfel de vorbe, după care ţăranii ăştia aveau să spună: „Înainte a fost om de înţeles, dar de când s-a văzut şef…” Grija lui cea mare va trebui să fie aia de a da în câte unul urât de tot satul.

Pomi nemulţumit mai departe. Soldatul îl urmă tăcut.

„Ia stai, Stanciule! îşi opri el gândurile. Ce-ai zice dacă Dinu Bujor ar fi legionar? De unde până unde e el prieten bun cu nemţii de la Comisia Dunăreană?!”

Începu să zâmbească mulţumit. Era sigur că Dinu Bujor ar da şi cămaşa de pe el numai să scape. O să-l facă să-i pară rău că-i merge aşa de bine. Pentru că nimic nu-l scotea mai repede pe Stanciu din sărite decât acea categorie de oameni despre care se spune că, pe ce pun mâna, scot bani.

— Mă Năstase!

— Ordonaţi!

— Dinu Bujor la cine-i înscris?

— La Peneţe.

Stanciu tăcu. Nu se aşteptase să fie ţărănist. Sau îi intrase lui în cap că Dinu Bujor trebuia să fi fost neapărat legionar şi asta doar pentru că făcuse afaceri cu un neamţ. Şi uite că-i merge bine, dar legionar nu e. Simţi aproape fizic cum îl doare inima la gândul că îl scapă din mână pe

Dinu Bujor…

— N-a fost cumva la legionari, mă?

— Nu, dom’toner! La Peneţe e, ştiu sigur, că la alegeri el era cu ţărăniştii şi popa Frăţilă cu legionarii.

„Popa Frăţilă!” şopti Stanciu, posomorându-se. Uitase de jurământ, şi doar pentru asta plecase de-acasă. „Am înnebunit? se certă în gând. De avere îmi arde mie acum? Asta o să urmeze, dar numai dacă scap cu bine din încercarea asta cu Chiveştii!” Popa Frăţilă stătea alături de oborul de vite al primăriei. Despre el, Stanciu îşi aminti în primul rând întâmplarea cu Matilda lui Sighinaş. Într-o noapte, bineînţeles cu ani în urmă, preoteasa – o femeie liniştită şi foarte cuviincioasă de-altfel – venise la post şi începuse să strige la Barabaş că s-a săturat de viaţă, că-l dă dracului pe bărba-su, dacă aşa înţelege el să-şi respecte casă, nevasta şi „antireul” ăla de-l poartă, ea fiind hotărâtă să-şi atârne ştreangul de gât. Dar nu înainte de a-l vedea pe popă arestat pentru concubinaj, purtat prin sat cu lanţurile la mâini. Aşa că Barabaş să se scoale imediat, să-şi facă adică datoria, luându-l pe popă cu arma de la spate, din patul Matildei lui Sighinaş, unde i s-a spus că se află bărbatu-său în momentul ăla.

Barabaş încercase s-o potolească, zicându-i să se ducă liniştită acasă, fiindcă nu-i ce crede ea. Preotul s-a dus, într-adevăr, mai devreme în casa lui Sighinaş, pentru a-i face bătrânului 6 molitfă, deoarece omul se simţea apăsat de un mare păcat, dar a plecat de-acolo; i-a spus lui cineva. Preoteasa – nimic! Ei, atunci dacă e aşa, el, uite, se îmbracă imediat şi pleacă într-acolo. Iar dacă o fi revenit o să-i spună s-o scurteze, fiindcă soţia dânsului, coana preoteasă, e tare neliniştită de întârzierea sfinţiei sale. Preoteasa nu se lăsase îmbrobodită nici acum, zicând că merge cu el, să vadă şi ea ce fel de molitfă îi face bărbatu-său ăluia şi, mai ales, dacă Matilda e îmbrăcată în timpul slujbei sau e cu aia goală. Auzind că preoteasa o să se ţină

după el, Barabaş i-a spus că se duce să-şi ia arma. În post însă, îi ordonase lui, adică lui Stanciu, să facă cum o şti numai să ajungă înaintea lor la Matilda lui Sighinaş, să-l scoată pe popă de-acolo. El se va da peste cap s-o întârzie cât o putea pe preoteasă.

Stanciu se îmbrăcase la iuţeală, ca în caz de alarmă, şi ieşise pe uşa din faţă. Până la casa lui Sighinaş o ţinuse tot într-o fugă. Era lumină la o fereastră, dar nu se vedea nimic înăuntru – Matilda pusese un macat în geam. Dacă ar fi bătut pierdea timp, că ăia din casă ar fi întrebat cine e? el ar fi zis Stanciu, ăia că ce vrei? şi treaba s-ar fi lungit. Aşa că se buşise în uşă şi intrase peste ei. În odaie era cald, iar Matilda, grăsuţă, scurtă-n picioare şi ameţită de băutură, adormise dezvelită, cu sânii pe pieptul popii, care nici el nu mai ştia pe ce lume se află. „Scoal’ părinte că vine coana preoteasă!" strigase la ei. Şi atunci şi-a dat el seama că popa nu e prost deloc şi că nici când e beat nu se pierde cu firea. Îi trebuiseră doar câteva clipe să priceapă primejdia şi un timp tot atât de scurt să sară din pat, să-şi strângă sutana, celelalte bulendre, ghetele, şi să-i spună şi lui: „Stanciule, dă-ţi vestonul jos şi bagă-te sub aşternut!” El intrase sub pat, cu hainele târâş, dar atent să nu-i rămână vruna afară, s-o recunoască nevastă-sa.

Stanciu abia apucase să-şi pună vestonul pe spătarul scaunului, că se şi auziseră bătăi în uşă. Se urcase încălţat lângă Matilda, învelindu-se, fără ca aia să se trezească. Barabaş bătuse în uşă, dar preoteasa nu mai aşteptase să li se răspundă, dăduse buzna Jn, cameră, tremurând de frică sau de ruşine şi strigase: „Dă-te jos din pat, stricatule!” Numai că, în locul popii, văzu unul fără barbă şi toată dârzenia ei se pierdu. Prinsese curaj însă Barabaş, care începuse să strige la el: „Stanciule, de ce nu eşti la post? Profiţi că ţi-a plecat nevasta la părinţi? O să te bag la arest!” şi încă alte câteva chestii de-astea, după care îi spusese preotesei: „Hai, coană preoteasă, să-l lăsăm să se

îmbrace!” Preoteasa ieşise aiurită, bombănind: „Ce neam de femeie o mai fi şi Matilda asta de doarme goală pe deasupra plăpumii şi cu lampa aprinsă?!”

Îndată ce plecase nevastă-sa, popa ţâşnise de sub pat, îmbrăcându-şi sutana direct pe piele şi luându-şi ghetele pe piciorul gol. Ieşise pe aceeaşi uşă, dar fugise prin grădină, zi tind că trebuie să ajungă acasă înaintea preotesei, să-i poată face morală că se ia după gura unuia şi a altuia, de-a ajuns ea, femeie serioasă, să umble noaptea cu jandarmii după ea, prin casele celor mai stricate creaturi ale lui dumnezeu.

De-atunci Stanciu rămăsese prieten cu popa şi, între patru ochi, acesta îi zicea *cumnate*, pentru că rămăsese până dimineaţa la Matilda. Deci, trase concluzia plutonierul, popa nu numai că nu e prost, dar niciodată nu poţi bănui ce-i trece prin minte, nici tind crezi că l-ai înghesuit fără scăpare.

Bineînţeles că n-avea de gând să-l înghesuie. Motivul pentru care el îi va bate acum în poartă este dezlegarea de jurământul pe care Sevastiţa îl silise să-l facă în uliţă. Iar mai târziu... „Om trăi şi om vedea!” îşi spuse Stanciu, grăbind pasul. Anton îşi dăduse importanţă pentru că avea averea mare şi multă carte. El trebuie să fie cât mai la locul lui, pentru că nu are niciuna, nici alta.

Înainte de a bate în poarta preotului, Stanciu – ca şi Barabaş cu o lună şi ceva în urmă, tind se dusese la colonel – ţinu întâi să-i studieze curtea, casă, gospodăria în general: era împrejmuită cu gard de ulucă groasă, înaltă, prinsă temeinic în leaţuri şi bulumaci groşi – să fie, să ţină, să reziste. Printr-o crăpătură între două scânduri ale porţii mici, se vedea casă, ţărănească desigur, dar cu prispa podită cu lemn şi vopsită în roşu, să n-o atace umezeala. Ferestrele aveau gratii între cele două rânduri de geamuri, iar pe cele două uşi – ultima a bucătăriei – zări câte două fiare groase, ca de şină de căruţă, puse în diagonală, unul

peste altul şi întărit cu şuruburi puternice. Armătura asta nu exista cu ani în urmă, „Se întăreşte popa! îşi zise Stanciu. Până iese la pensie te pomeneşti că-şi face gard de zid!” ÎI invidia, desigur, dar nu-l condamna. Orice gospodar este dator să-şi apere avutul.

În partea opusă casei se vedeau grajdul, coteţele, cocina, o fântână cu roată, iar în fund, căpiţele cu nutreţuri. În toată curtea popii Frăţilă, plutonierul nu descoperi însă niciun pom. Nici măcar un salcâm, pentru umbră, vara. Stanciu se miră, fiindcă îşi amintea foarte bine, popa Frăţilă avusese în curte şi cireşi, şi vişini, şi caişi.

— Ce-a făcut, mă, ăsta cu pomii? îl întrebă pe soldat.

— I-a scos din rădăcină, răspunse Năstase prompt. Zice sfinţia sa că nu mai vedea nimic din cauza lor.

— Aha!… Bate în poartă!

Soldatul trase baioneta de la şold şi începu să lovească în gard cu ea. Apoi aşteptă. Dar nu le răspunse şi nu ieşi nimeni.

— Ia mai bate, mă!

Soldatul se execută, însă cu acelaşi rezultat. Paradoxal, preotul nu avea niciun dulău. Probabil că nervii preotesei nu suportau lătratul câinilor. Câţiva vecini apăruţi în dosul gardurilor se uitau la cei doi jandarmi, curioşi. Lui Stanciu nu-i venea la îndemână să bată şi mai tare. „Ăştia dorm încă!” gândi el. Dacă n-ar fi fost vecinii, ar fi plecat. Dar aşa nu putea. Trebuia să se înţeleagă că el este cineva în comună, iar faptul că nu iese nimeni să-i deschidă poarta nu însemna că el e silit să plece cu coada între picioare. În plus, era dator să se încredinţeze dacă nu cumva popa l-a văzut şi nu vrea să-i deschidă. Atunci se schimbă socoteala. În final plutonierul se supără şi apăsă hotărât pe clanţă zicând:

— Ce ne tot rugăm de poarta lui!?

Dar poarta era încuiată pe dinăuntru cu un zăvor

mare, care se vedea bine prin crăpăturile dintre uluci, dar la care nu se putea ajunge cu mâna.

Acum nu mai aveau încotro, trebuiau să plece. A mai întârzia, învârtindu-se pe lângă poarta popii, însemna să se facă de râs. Numărul vecinilor strânşi în spatele gardurilor crescuse. Toţi se uitau nerăbdători la jandarmi, dornici parcă să se întâmple ceva senzaţional, un fel de deschidere, cu focuri de armă trase de-o parte şi de alta, între presupuşii hoţi din casă şi poliţia rurală. Şi Stanciu nu mai ştiu ce să facă, simţindu-şi fruntea brobonită de sudoare.

— Sări gardul şi trage zăvorul! îi ordonă soldatului.

Năstase îl privi îngrijorat, gândindu-se că el, mărunţel cum e, n-o să se poată urca pe ulucă. Dar Stanciu înţelese că îi e frică să nu-l supere pe popă şi strigă furios:

— Mişcă!

Vecinii avură astfel prilejul să asiste la o scenă comică: un soldat durduliu, sărind în sus şi încercând să se prindă de creasta gardului, fără să ajungă cu mâinile. Iar tind izbuti să se agaţe, începu să bată aerul cu picioarele, nefiind în stare să se ridice, să escaladeze gardul, în timp ce cusăturile uniformei pârâiau, dezvelindu-i porţiuni tot mai mari din cămaşă şi izmene. Scos din sărite, şeful de post îl apucă de glezne şi-l aruncă peste gard. Un hohot de râs salută cu satisfacţie căzătura soldatului în curtea popii, într-un troian de zăpadă.

Tocmai acum ieşi şi popa Frăţilă în prag, somnoros şi speriat, neputând înţelege pe moment ce se întâmplă de râd vecinii privind în curtea lui. Apoi văzu un militar care încerca să se scoale din zăpadă, scuipând des ce-i intrase în gură.

— Ce-i acolo?! întrebă popa neliniştit.

— Vino încoace, părinte, şi nu mai întreba atâta! strigă plutonierul la el, fierbând de furie.

Popa se îndreptă grăbit spre poartă. Era cu capul

descoperit, numai în cămaşă şi pantaloni. Îmbătrânise şi se mai îngrăşase. Numai barba părea să-i fi rămas aceeaşi, deasă şi roşcată, lăsând impresia că de-o atingi te frige. Soldatul de-abia reuşise să se adune de jos, aşa că poarta o deschise preotul. Recunoscându-l pe Stanciu, popa Frăţilă păru că se bucură de parcă i-ar fi venit o rudă:

— Tu eşti, mă cumnate?!

Plutonierul nu-i răspunse însă, trecând grăbit pe lângă el, dornic să se vadă cât mai repede în casă, să scape de ochii vecinilor, care păreau nemulţumiţi că distracţia presupusă se terminase atât de paşnic. Năstase îl urmă şchiopătând, în timp ce preotul îi privea cu un început de teamă cum se duc posaci spre scările de la intrare. Auzise ce păţiseră legionarii la Brăila, în alte judeţe chiar. Ştia de-acum că jandarmii le făcuseră felul şi chiar se mirase că pe el nu-l întrebase nimeni nimic. Dar teamă îi fusese. Şi-i mai era încă. Noaptea sărea din pat la orice zgomot mai neobişnuit. Din cauza acestei tensiuni, preoteasa se îmbolnăvise de nervi, nu mai avea curaj să se ducă nici la sora ei, Mita lui Costică Dudău – cârciumarul.

Uitându-se după jandarmi cum ţi intră în casă, popa Frăţilă nu putea să nu se întrebe alarmat pentru ce veniseră…

Stanciu se oprise în antreu şi răsufla zgomotos. Când intră popa, nu-i lăsă timp nici măcar să deschidă gura:

— Mai ai servitoare, părinte?

— Am! se strădui preotul să pară vesel. O am pe Linica lui Stan Moldoveanu, ăla care…

— Zi-i să-i dea prostului ăstuia un ac şi-o aţă să-şi coasă uniforma! Cât avem noi de vorbit…

Popa îşi înghiţi zâmbetul şi se duse după Linica. Fata, la rândul ei, veni bosumflată că o sculase din somn şi îl luă pe Năstase la bucătărie, dondănind: „Până se moşmondeşte ăsta mă apucă seara!”

Cât dură toată povestea asta, plutonierul avu timp să-

şi mai stăpânească nervii. În momentul în care preotul se întoarse, el gemu adânc, nelăsându-l să-l întrebe de ce-a dat buzna în casa lui:

— Părinte, numai dumneata mă poţi scăpa!

Vorbele astea, cât şi tonul eu care fuseseră spuse îl făcură pe popă să se uite bănuitor la jandarm. Apoi avu o intuiţie, care îl bucură: că noul şef de post venise să-i ceară bani împrumut. Se hotărî imediat să-i dea, indiferent de sumă, fiindcă numai ştiindu-şi-l pe jandarm dator, putea să doarmă liniştit. Aşa că îşi îndulci glasul şi se grăbi să-şi invite musafirul pe scaun, la masă, să-i spună despre ce e vorba.

— Coana preoteasă unde e? se interesă Stanciu cu vocea mult coborâtă.

— Dincolo, sărăcuţa! Toată ziua nu stă o clipă locului! o compătimi preotul. I-am zis să doarmă cât mai mult.

Stanciu ştia însă că dorinţa cea mai fierbinte a popii era, de fapt, ca nevastă-sa să stea cât mai mult în pat, să nu mai iasă în uliţă, unde zvonurile despre ce face şi despre ce nu face el circulă, se încrucişează – ca albinele în preajmă unei livezi înflorite – şi se lasă pe mintea bietei lui soţii, înţepând-o, înveninând-o. Astfel că, văzând prefăcătoria popii, Stanciu se însenină, zicându-şi: „Asta tot şmecher a rămas!” Dar continuă să stea încruntat, pregătindu-se să înceapă povestea cu Sevastiţa…

— Uite ce e, părinte…

— O clipă! îl opri preotul, sculându-se.

Ochii lui injectaţi de nesomn, străluceau acum de bucurie. Se duse într-un colţ al camerei şi luă de-acolo o damigeană de vreo cinci litri, cu dop de cocean, scuturând-o să vadă dacă mai e ceva în ea.

— Nu ne-am mai văzut de atâţia ani, zise, întorcându-se la masă, şi vreau să ciocnim un pahar. Am o datorie faţă de dumneata. Ştii care, nu?

Şi râse şmechereşte, acoperindu-şi gura cu palma, să

n-o trezească pe preoteasă. Plutonierului însă nu-i convenea că popa începe s-o dea pe glumă şi pe amintiri.

— Părinte, nu-mi arde de băut!

— Ssst! făcu popa speriat, arătând cu capul spre odaia de dormit. Măcar să ciocnim.

Cu toate protestele plutonierului, umplu cu vin roşu două pahare mari. Luă apoi unul, repede, cu mâna tremurândă, zicând că se bucură că-l vede pe Stanciu al plutonier, şef de post în Vadra, în locul bietului Barabaş („Ce băiat cumsecade!”), dar ce să-i faci? asta e viaţa! Şi dădu vinul peste cap, dintr-o singură sorbitură. Când puse paharul gol pe masă, băgă de seamă că plutonierul nu se atinsese de al lui. Se încruntă, tuşi, străduindu-se să pară foarte interesat de necazul jandarmului:

— Zi, că-s nerăbdător să aflu!

— Poate c-ar fi mai bine să mergem la biserică, părinte…

— Nu, nu! se opuse popa, speriat la gândul că va trebui să se îmbrace şi să iasă din casă, prin ger. Am tot ce-mi trebuie aici, Stanciule?

— Trebuie să mă dezlegi de un jurământ, părinte! oftă plutonierul. Cât îmi ceri atât îţi dau, numai ia-mi piatra asta de pe inimă.

„Nu vrea bani?!” se miră popa, devenind din nou bănuitor. Apoi îşi aminti că, ieri, întorcându-se de la biserică, cineva, parcă soacra lui Ilie Ciudin, îi spusese ce s-a întâmplat la post: noul şef a îngenuncheat în mijlocul uliţei, pus de nebuna lui Barabaş să pupe roata căruţei. Popa

Frâţi Jă nu lăsă însă să se vadă că mai ştie câte ceva, ca să poată auzi povestea chiar din gura unuia care fusese, nu numai de faţă, ci şi amestecat în ea

— Ia totul de la cap, fără să te grăbeşti, îi zise, să ştiu ce am de făcut, la ce slujbă să mă opresc.

Stanciu îi relată, dar pe scurt, având grijă să spună,

din când în când: „Îţi dai seama, părinte, că dacă aş fi vrut să-mi pun mintea cu Sevastiţa…” sau: „Dumneata doar ştii că aia nu e chiar sănătoasă la cap!” Aşa ajunse şi la jurământ. Aici, popa Frăţilă se sculă în picioare, plimbându-se agitat prin cameră. Asta voia să însemne că treaba s-a complicat, nu e chiar aşa de simplu. Adică, unde am ajunge dacă fiecare jurământ s-ar şterge la o zi după ce l-ai făcut, cu o slujbuliţă acolo, ca şi când ai da cu mătura peste o duşumea plină cu seminţe sparte?

Stanciu îl privi îngrijorat: „Cum să nu se poată?!” Şi atunci el ce face?! Rămâne cu blestemul pe capul copiilor sad împuşcă jumătate de sat?

— Mie-mi convine, Stanciule, zise preotul, că am ce îngropa…

— Părinte, nu glumi! şopti plutonierul, lac de sudoare.

Îşi închipuia că celălalt se codeşte să-l ajute, nu pentru că n-ar vrea, ci pentru că chiar nu putea să-l scape de un astfel de jurământ. Ce rost ar avea să-l silească? Popa Frăţilă putea să bălmăjească orice, apoi să zică „Gata!”, el să plece liniştit acasă, crezând c-a scăpat şi, când colo, copiii lui…

— Părinte, dacă nu mă ajuţi dumneata, atunci cine? gemu el.

Popa Frăţilă reveni la masă, îşi mai turnă un pahar – în timpul povestirii lui Stanciu mai băuse şi altele, făcându-l pe plutonier să se întrebe: „Cum dracu’ de bea poşirca aia?!” – şi îl dădu pe gât. Apoi îşi privi musafirul lung, încruntat. Şeful de post îşi ridicase ochii spre el, rugător. Pe neaşteptate popa Frăţilă izbucni în râs:

— Mă Stanciule, te credeam mai deştept, mă îşi îi trase cascheta pe ochi.

Plutonierul zâmbi neîncrezător: glumise?! Hohotind încă, preotul se duse la un raft, să ia cartea de rugăciuni de care avea nevoie. De-abia acum Stanciu realiză că iar îi

trăsese cineva cascheta pe ochi. Şi că gestul nu era un apropo la faptul că stă cu capul acoperit în casă. Nu. Gestul ăsta însemna dispreţ faţă de el, de uniforma lui. Bineînţeles că îi aminti de Puiu Anton. Legionarii ăştia erau vorbiţi să-i îndese şapca! Simţi cum furia împotriva legionarilor se umflă în pieptul lui, gata să-l sufoce: din cauza lor este el rău văzut acum la Legiunea de jandarmi şi tot din cauza lor ajunsese la Vadra într-un moment ca ăsta. „Dar lasă că v-aranjez eu!” îi promise în gând popii Frăţilă. Preotul îşi tot muia un deget în gură, căutând pagina cu rugăciunea care-i trebuia.

— Părinte, zise plutonierul cu glasul foarte coborât, aş vrea ca dezlegarea asta de jurământ să n-o afle nimeni

— Nu trebuia să-mi spui! protestă popa. E un lucru de la sine înţeles pentru un slujitor al bisericii.

Hotărârea din glasul preotului îl îngrijoră pe Stanciu: dacă nu-i spune preotesei, ca asta, la rândul ei, să-i povestească Miţei lui Costică Dudău, lumea o să creadă că el o să-şi ţină jurământul făcut Sevastiţei. Or, lucrul ăsta el nu şi-l dorea. Tudor Chivu va zice atunci: „Până să apuci tu să ne omori pe noi, poate că n-ar strica să-ţi venim noi ţie de hac!” Şi, într-o noapte, când el se întoarce acasă… Trebuia să-i slăbească popii hotărârea de a face din slujba asta un secret!

— Părinte, îi zise, să mă ierţi, dar eu nu m-am gândit la coana preoteasă, doamne fereşte, sau la fata din casă (lasă să ştie şi Linica, e mai sigur!). Ele pot să afle. Îs sigur că nuuu…

Popa râse, privindu-l cu coada ochiului, ca şi când ar fi vrut să se convingă dacă plutonierul a vorbit serios. Stanciu era mai mult decât serios.

— Dacă le-aş spune ăstora două, zise, ar fi ca şi când aş vorbi în faţa poporenilor. Într-un ceas tot satul ar afla. Or, eu ţi-am înţeles planul: tu te dezlegi de jurământ, dar nu vrei ca ăia să afle. Să stea cu frica în sân. Nu-i rău!

Satul trebuie să ştie de frica armei şi a crucii. Aid ne întâlnim amândoi foarte bine în idei. Tu şi cu mine, dacă lucrăm cu cap, am putea stăpâni un judeţ întreg. Dacă nu, treaba devine periculoasă, Standule! Ţi-o spun fiindcă mi-eşti drag şi n-aş vrea să te văd ca pe Barabaş! Că Victor, fie-i ţărâna uşoară! n-a vrut să m-asculte şi uite că... Asta e!

„Al dracului, beat-beat, dar uite că judecă!” îşi zise uimit şeful de post. Pentru o clipă fu gata-gata să-i ierte pe popă şi să-i primească ajutorul în lupta lui pentru stăpânirea satului. Îl opri însă un gând neliniştitor, de care nu reuşi imediat să-şi dea seama de unde vine. Apoi înţelese că vorbele popii – arma şi crucea – fuseseră tot timpul în gura ălora îmbrăcaţi cu cămăşi verzi. Se înfurie din nou, dar tăcu. Deocamdată, până se vede scăpat de jurământ, trebuia să-i cânte în strună. Zise calm:

— Noi suntem străini în satul ăsta, părinte. Nu trebuie să ne încredem prea mult în puterile pe care le avem. Uite, eu îţi spun cinstit, tremur la gândul că trebuie să-i pedepsesc pe ăia de l-au ornant pe naş Victor.

— Fugi de-aci I Cu doi soldaţi după ime, trei arme încărcate care va să zică, şi să-ţi fie frică? Păi eu, cu trei puşti şi cu cinşpe cartuşe, ţin un oraş întreg cu burta la pământ! Şi îţi spun şi cum!

Hotărât să-i demonstreze cum ar putea el să ţină la respect populaţia unui oraş, popa Frăţilă închise energic cartea bisericească, îndreptându-se cu ea spre raftul din care o luase pentru a o pune la loc.

— Nu-mi mai citeşti, părinte?! se alarmă plutonierul.

— Aoleo, uitasem!

Deschise cartea din nou, la pagina unde pusese semnul, şi-i zise plutonierului să se aşeze în genunchi, după ce, bineînţeles, îşi ia şapca din cap.

— Odăjdiile, părinte! îi aminti Stanciu.

— Vrei şi odăjdii?! se miră preotul.

„Ăsta e beat criţă!” se înfurie şeful de post. Dar popa Frăţilă, foarte sigur pe el, deşi cam fără chef, luă din cuier o geantă mare, făcută din piele de viţel cu părul pe dinafară, ca o tolbă vânătorească, şi de acolo îşi scoase odăjdiile. Le privi un timp, nehotărât, apoi alese numai patrafirul şi îl îmbrăcă peste cămaşă, părând că şi-a luat, din cauza frigului, un pieptar mai lung, nicidecum o haină bisericească. Şi tot timpul cât făcu treaba asta, vorbi despre ţinerea la respect a mulţimii sub ameninţarea armelor, încheie cu părere de rău:

— Pe mine mă încurcă al dracului de mult tocmai odăjdiile astea, că altfel mâine ţi-aş arăta că am dreptate! Să luăm aminte şi să ne rugăm, doamne miluieşteee…

Cât citi şi cântă, în şoaptă, să n-o trezească pe preoteasă, Stanciu se săltă de pe un genunchi pe altul. Era nemulţumit, convine că toată slujba asta e pierdere de vreme, întrucât dumnezeu n-o s-o ia în seamă: glasul care se ridica spre ceruri, rugându-i să-l ierte pe *robul tău Alexandru de păcatul jurământului pripit şi* necu*getat* duhnea a băutură. În acelaşi timp, plutonierul încerca să se liniştească: „Ce mă priveşte pe mine că e beat?! E omul lui dumnezeu şi ăl de sus n-are decât să-l cheme la ordine!" Oricum, când preotul îşi termină slujba, Stanciu era furios şi nu prea sigur că a scăpat de pedeapsa cerului. Dar tocmai starea asta de nelinişte îl ajută în cele ce urmară.

Cu cartea de rugăciuni în mână, tăind aerul cu ea la fiecare ridicare a vocii, popa Frăţilă – imediat ce încheie slujba – începu să-şi pledeze cauza, uitând aproape complet cui se adresează:

— Ce cred ei, că dacă ne-au împuşcat câţiva camarazi, ne-au distrus?! Suntem tari, mă cumnate! Ni l-au omorât ei pe Căpitan şi tot am rezistat, darămite unul ca Blănaru. Avem zeci ca ăştia şi o să vezi ce treabă bună o să facem.

„Numai vinul i-a dat atâta curaj!” îşi zise Stanciu, privindu-l pe sub sprâncene pe preot. În primul moment vru să se scoale, să-şi vadă de treburile lui. Îl opri însă tocmai siguranţa, dispreţul şi tupeul popii Frăţilă. Prea îi amintea de Puiu Anton. De aceea rămase fixat pe scaun, cu privirile în jos. La un moment dat spuse, oftând:

— Lasă asta, părinte!

— Cum?! tresări popa.

— O să vorbim despre toate astea altă dată, că avem timp. Acum mă apasă altceva…

— Ce prostie ai mai făcut?! se interesă celălalt.

— A fost din ordin, părinte! se scuză plutonierul.

— Ia zi! Şi fiindcă plutonierul tăcea, frământându-şi mâinile, îl mai soma o dată: Zi, că tot sunt cu cartea în mână!

— Îţi spun, părinte, dar acuşi îmi vine în cap că dumneata nu mă poţi scăpa şi de ăsta. E jurământ militar, făcut la catedrala Sfântu Niculai…

— Nu contează! gesticulă popa cu cartea. Te dezleg şi dacă e făcut la Mitropolie. Dumnezeu este peste tot!

— Am fost obligaţi! preciză şeful de post.

— Cu atât mai bine!

Stanciu ezită, dar nu numai pentru că aşa era regula învăţată de la Anton, ci pentru că n-ar fi vrut să se bage într-o poveste asemănătoare celei pe care i-o spusese lui Panţâru. Popa era mult mai deştept decât şoferul. „Trebuia s-o fi amânat pe altă dată, că doar nu era nicio grabă!” se mustră el, convins că nu e într-o stare sufletească potrivită pentru un asemenea joc.

Dar era prea târziu să mai dea înapoi. Aruncase nada şi popa Frăţilă trăgea de ea, dornic să-i dovedească şefului de post că el, când vrea şi e vorba de dumnezeu, poate orice. În plus i se păruse ceva suspect cu jurământul ăsta al jandarmului, depus la catedrală. Ce era în spatele acestui jurământ?

— Zi, mă cumnate, că m-ai făcut curios!

— Uite cum a fost, părinte!

În clipa aia Stanciu habar n-avea ce-o să-i spună preotului. Dar pronunţase cuvântul catedrală, ca să-i arate că e vorba de ceva deosebit. Deci, în catedrala asta trebuia să bată. Şi chiar bătu, iar poticnelile lui, de om care minte rar sau de puţină vreme, fură luate de preot drept şovăielile unui suflet muncit de remuşcări.

— Toţi ofiţerii şi soldaţii de la Legiunea de jandarmi am fost băgaţi într-o dimineaţă… Vorba vine dimineaţă, că ne-a sculat cu noaptea-n cap… Chiar înainte de a veni eu încoace a fost! Şi cum îţi spui, ne-a băgat în catedrala Sfântu Niculai, aia de pe…

— O ştiu, o ştiu! se grăbi popa să-i uşureze povestirea. De-altfel catedrala e una singură, nu *de lângă*… Continuă!

În capul preotului începu să se nască o poveste foarte misterioasă: o armată de jandarmi, înghesuită – cu noaptea-n cap – în catedrală, prevestea sigur o treabă în care e amestecat şi regele. „Le-o fi cerut jandarmilor să treacă de partea legionarilor?!” De nerăbdare începu să umble nervos prin cameră; nu-şi mai găsea locul.

— Şi, după ce ni s-a făcut o slujbă, un general ne-a ordonat să-ngenunchem.

„Trebuie să mă arăt mai suferind!” îşi zise Stanciu şi gura i se strâmbă, de parcă ar fi fost gata să plângă.

— Bunînţeles că ne-am lăsat pe-un genunchi… Of, doamne, doamne, gemu el, privindu-l pe preot drept în ochi, mai bine nu mă duceam. Dezertam dracului şi mai rău nu putea să-mi fie!

Popa Frăţilă bătu nerăbdător cu paharul în masă:

— Lasă văicăreala, Stanciule! Ţi-am promis că te dezleg, ce mai vrei?

— Nu poţi părinte! se strâmbă plutonierul. Bine ar fi să poţi, dar frică mi-e că în situaţia asta…

— Eşti încăpăţânat! hotărî popa enervat şi-şi umplu din nou paharul, cu ce mai rămăsese pe fundul damigenei. După ce aruncă vinul pe gât zise: Când termini o să-ţi spun şi eu o treabă de-o să rămâi cu gura aşa!

„Ce? se nelinişti plutonierul. Bănuieşte?!” Şi iar îi păru rău că a început acest joc cu preotul, într-un moment când el nu era pregătit pentru aşa ceva.

— Am jurat, continuă plutonierul, am jurat… Nu! se corectă el. Ne-a pus să jurăm pe viaţa şi pe familiile noastre… Ţine seama, părinte, pe fiecare ne-a scos la altar. Fiecare, nu în gloată, nu toţi odată, că atunci ar fi fost uşor. He, he, ce uşor ar fi fost atunci! Mormăiam ceva şi ziceam c-am jurat. Dar generalul, şmecher, ne-a scos pe rând în faţa altarului. Acolo, un civil, bănuiesc că era din Bucureşti, venit odată cu generalul, că niciunul nu-l cunoşteam, ne-a băgat în buzunar câte o hârtie, un plic închis, fără să ne spună ce-i cu el, după care preotul… Cum îi zice ăluia de la catedrală?

— Mirică!

— Aşa! Popa Mirică ne-a pus Evanghelia în mână. Am sărutat-o şi am ju…

— Ce?! sări popa Frăţilă, nemaiputând răbda.

„Nu bănuieşte nimic!” se linişti Stanciu, continuând însă cu tristeţe:

— Ei, aici e aici, părinte! După ce-am zis de familiile noastre, că să n-avem parte de ele, a trebuit să spun după

Ala civilul, tare şi răspicat: „Iar eu să nu mai am linişte până nu i-oi împuşca fără milă… Fără milă, părinte! … pe toţi ăi zece legionari scrişi pe hârtia ce o am în buzunar!”

— Legionari?! şopti popa Frăţilă. În clipa următoare, faţa şi mişcările lui deveniră ale unui om care n-a pus strop de băutură în gură. Şi popa Mirică, de la catedrală, cum a putut să vă ceară aşa ceva? i se revoltă el. N-a fost şi sfinţia-sa unul din ăia care…?!

— Ca şi noi, părinte, de nevoie! îl apără Stanciu pe preotul Mirică, de numele căruia auzise azi pentru prima oară. Venise cineva acolo bucuros? Vai de păcatele noastre!

Popa Frăţilă se aşeză brusc pe scaun, apoi se sculă tot aşa de repede şi îşi reluă plimbatul, cu mâinile la spate, urmărit de plutonier, care nu-l slăbea din ochi. Chipul lui Stanciu rămase în continuare trist, ca al unui bolnav care s-a împăcat cu gândul că în câteva zile va pleca dintre cei vii.

— Cine sunt ăia de pe lista ta, Stanciule?!

— Nu pot să-ţi spun, părinte! se apără plutonierul.

— Ei, păi dacă ai secrete faţă de mine, atunci cum vrei să te dezleg?!

— Aşa am zis şi eu de la început, părinte, că nu poţi dumneata. Trebuie cineva mai mare în rangul bisericii…

— Mă Stanciule, zise popa, aşezându-se cât mai aproape de plutonier, eu îţi spun o treabă care să rămână numai între noi. Ca preot îţi spun, ca slujitor al lui dumnezeu. Jurămintele astea nu fac doi bani, mă Stanciule i

— He, he, he, părinte! râse plutonierul, ameninţându-i cu degetul. N-o întoarce acum, că nu-i frumos i

— Stai, mă, să-ţi explic!

— Te oboseşti degeaba, părinte! Tocmai dumneata să-mi spui mie asemenea vorbe!? îmi pare rău şi nu mă aşteptam…

Popa se sculă furios:

— Mă, văd că un grad mai mult pe umărul tău nu te-a făcut mai deştept!

— Se poate, părinte…

„Aşa, Stanciule! se încurajă plutonierul. Îţi zice unul că eşti prost, nu te repezi să-i dai una peste bot. Lasă-l să te ia drept ce vrea el şi, când ţi-ai dus gândul tău la capăt, tot el o să ofteze!”

— Şi ai de gând să împuşti zece oameni?!

— Am, n-am, asta e! săltă Stanciu din umeri. Apoi, brusc, se revoltă: Dar înţelege şi dumneata, părinte, că am jurat!

— Dă-l în… doamne, iartă-mă!… de jurământ! făcu popa exasperat. Stai jos, atunci, să te dezleg! De ălălalt cum te-am dezlegat? Nu tot dumnezeu a auzit şi ce-ai zis în uliţă şi ce-ai zis în catedrală?!

— Părinte, n-aş vrea să te superi pe mine, zise plutonierul cu blândeţe. Că eu nu vreau să stric prietenia cu dumneata. Dar gândeşte-te, stai un pic şi gândeşte-te, că-ţi dau un exemplu. Dacă, să zicem, eu am jurat să te omor pe dumneata, mai poţi tot dumneata să mă dezlegi de el? 1 Ce zici?

— Nu 1 Dar ce-mi spui tu mie acum n-are nicio legătură cu catedrala.

Plutonierul îşi lăsă capul pe umăr şi oftă:

— Are, părinte! Că s-a făcut viaţa asta aşa de-a dracului, de-a ajuns să ţi se spună, într-o bună zi, când nici nu te-aştepţi: „Omoară-ţi, mă, fratele, dacă vrei să mai ai ce mânca!” Şi, ce faci? Ai copii, ai nevastă, leafa o iei şi o dai pe una, pe alta. Dar o ai, vine la lună. Pe când, dacă nu faci ce ţi s-a ordonat, o suflă vântul, n-o mai vezi. Vin acuma şi te întreb: din ce mai trăim?! – şi cu acelaşi ton, de om necăjit, apăsat de griji, adăugă: Singurul lucru pe care îl pot face pentru dumneata, părinte, este să nu te omor cu mâna mea. Pun un soldat şi se cheamă că tot eu…

— Ia stai, mă! îl opri preotul, săltându-se de pe scaun şi apucându-l pe plutonier cu o mână de bărbie, ca să i se uite în ochi. Cum, adică, să mă omori?!

Stanciu îl privi trist, liniştit, şoptind cu o mare părere de rău:

— Eu gândeam că ai priceput, părinte. Ca şef de cuib, dumneata eşti primul pe lista aia. Of, ce nenorocire a căzut pe capul meu!

Preotul se lăsă uşor pe scaun, cu ochii ţintă la plutonier, să vadă dacă nu cumva ăsta glumeşte. Dar jandavmul stătea liniştit, ca un bleg, şi ofta des. Preotul Frăţilă greşea judecându-l pe noul şef de post, pe Stanciu cel de azi, ca pe sergentul-major de acum zece – doişpe ani. Adică, unul care execută orice ordin, bun sau rău, fără să stea pe gânduri. Prostul mai era şi cinstit pe deasupra. Totuşi trebuia să încerce:

— Îţi dau cincizeci de mii, Stanciule, numai fă ceva! E preţul a şase pogoane.

Şeful de post nici măcar nu tresări. Dar, după un timp, zise foarte liniştit:

— Ar fi singura cale, părinte, să scapi, iar eu să mă pun la adăpost în caz că mă dă afară. Dar de la dumneata nu pot să iau nicio hârtie de-un leu, cu toate că aş fi bucuros, ţi-o spun ca la un frate.

— De ce nu poţi, mă prostule?! Sunt banii care or să te facă să laşi uniforma asta pe-un răzor. Ia-i şi ocoleşte-mă!

— De ocolit o să te ocolesc cât oi putea, părinte, că altfel nu veneam să-ţi spun. O să-i achit pe ceilalţi nouă, că n-am încotro, că altfel mă trezesc cu compania toată de la Brăila şi omoară mai mulţi. Stai liniştit, că o să fac totul să te scap. Când n-oi mai putea să te acopăr îţi zic să fugi. Până atunci stai… Dar am şi eu o rugăminte: în momentul în care oi începe să ar uliţa cu ăia de l-au omorât pe naş Victor, dumneata să fugi la primărie şi să dai un telefon la Legiunea de jandarmi. Să-i spui colonelului foarte supărat… Supărat rău! Că: „Ce ni l-aţi trimis aici, domnule colonel, pe ăsta de bate oamenii şi-i înjugă la plug?! Eu, ca preot, vă rog să-i ordonaţi să se astâmpere!” înţelegi, părinte?!

— Înţeleg, mă Stanciule, şi-ţi mulţumesc, dar nu-ţi fac vreun rău?!

— N-avea dumneatale grijă. O să-i placă ce aude. Ne-

am înţeles?!

— Da, Stanciule! Fac ce-mi zici, dar spune-mi şi mie cine-s ăia nouă?! Acum nu mai ai de ce te feri!

Stanciu se eschivă din nou: nu poate, că, de se află, ăia fug. Deşi dacă fug e mai rău, că-şi amestecă şi familiile. Preotul insistă, şi el aruncă cu greu o oarecare lămurire:

— Ce să mai vorbim, părinte! Dumneata îi ştii foarte bine, că doar ţi-au fost ajutoare. Ăştia-s!

Se sculă de pe scaun şi, în timp ce-şi potrivea pistolul pe şold, îi spuse popii:

— Zi-i soldatului să vină încoace, că s-o fi apucat s-o înghesuie pe Linica acolo!

În aceeaşi clipă, de afară se auzi o voce răguşită, strigând cu disperare:

— Dom toneeer!

Şeful de post alergă neliniştit la fereastră, întrebându-se ce-o mai fi.

— Nu strigă la noi! căută popa să-l reţină. N-are cine!

Dar, imediat, de afară se auzi iar răcnetul:

— Dom’toner, veniţi repede!

În casă se auzi o uşă trântindu-se şi Linica ieşi în curte, lipăindu-şi papucii.

— Dom’toner e la voi? întrebă vocea de mai-nainte.

— Este!

— Zi-i să vină repede la post!

„S-o fi întors naşa Sevastiţa! se sperie Stanciu. Sau o fi venit colonelul în inspecţie!” Al doilea gând îl înfiora. Nu mai nimerea clanţa uşii. „O să vadă duşumelele arse şi pereţii afumaţi!” Linica ciocăni în geam:

— Părinte, îl cheamă un soldat pe şeful de post.

Plutonierul ieşi din odaie, lăsând uşa deschisă. Popa

Frăţilă, dezorientat, se luă după el întrebându-l mieros:

— Cum rămâne, domnule Stanciu?

— Nu ştiu! se apără acesta. Lasă-mă acum. Gândeşte-

te la ce ţi-am spus. Năstase!

Soldatul ieşi fuga din bucătăria popii, încingându-se din mers.

În uliţă, Dragomir, fără capelă, fără centură, numai în veston, gâfâia încă de alergătură. Îi ieşi plutonierului în faţă şi, bătând călcâiele, luă poziţia de drepţi. Era galben şi tremura:

— Tot satul am alergat să vă găsesc!

— Ce e? Inspecţie?!

rău spart postul!

Stanciu se opri brusc, privindu-l nedumerit. Se aşteptase să i se confirme una din cele două presupuneri ale lui, şi când colo…

— Cine?! şopti, simţind cum îi fuge tot sângele din obraz.

— Tudor Chivu cu ai lui. Au venit cu căruţa şi au dat buzna peste mine. Eu tocmai îmi coseam un nasture la manta. L-au luat pe Vasile…

— Boule!

În timp ce mergea grăbit spre post, aproape alergând, urmat de Dragomir (care continua, gâfâind, să-i povestească cum se petrecuseră lucrurile) şi de Năstase (fiind mai mărunţel acesta fugea de-a binelea, împiedicându-se în poalele mantalei), Stanciu se gândea: „De-acum încolo tot aşa o s-o duc. Dintr-o lovitură în alta. Uite că am liniştea pe care mi-am dorit-o la ţară!”

Capitolul VII

Când ajunse la post, Stanciu se opri brusc, întrebându-se mirat de ce se grăbise. Dacă ar fi luat-o spre Tudor Chivu, da, dar aici ce face?! – se întrebă el, intrând în dormitorul soldaţilor. Mirosul de duşumele arse şi de fum se simţea încă.

— Adu nişte rogojini, Dragomire, şi aşterne-le pe unde se vede podeaua mai prăpădită!

Soldatul fugi spre bed. Năstase aştepta încordat să

afle ce treabă i se dă. Plutonierul nu-l băgă în seamă. „Va trebui să-i bat din când în când! hotărî el. Să înţeleagă pentru totdeauna că aci nu e de glumă! Dar ce fac acum? Am început lupta cu Chiveştii pe faţă. Mă duc peste ei sau aştept procurorul de la Brăila? Ar fi trebuit să fie de mult la Vadra...” I se făcu frig, deşi godinul duduia din nou.

Din curte se auziră glasurile copiilor. „Dac-aş fi singur, nu mi-ar păsa! continuă el să se gândească. Dar ce fac cu ăştia mici? Cu Dorina? Ei nu trebuie amestecaţi, nu trebuie să le iau somnul de noapte...”

Cel mai mult îl necăjea faptul că se simţea singur. Nimeni nu-i era apropiat, credincios. Soldaţii executau ce le spunea, dar, în caz de ceva, şi-ar fi păzit pielea lor întâi şi pe urmă pe a lui şi a familiei lui. „Sunt ca un cal într-o cireadă de vite; oricând poate să mă ia un bou în coame!”

Dragomir intră cu două rogojini vechi, rupte în câteva locuri, şi zise cu timiditate:

— Altele n-avem, dom’toner!

— Pune-le! îi ordonă Stanciu liniştit. Trebuie să mai facem rost de câteva.

— Împletesc ăştia ai lui Grigore Nichifor, dom” toner! spuse Năstase grăbit.

— Duceţi-vă în bucătărie! Dragomire, să-ţi pregăteşti oasele, c-o să şi le frâng cu bătaia pentru ce-ai făcut azi.

— Să trăiţi, am înţeles, dar să ştiţi că eu n-am nicio vină. Stăm pe pat şi-mi cose...

— Gura! Ieşiţi!

Soldaţii se duseră în bucătărie. Stanciu se apropie de fereastră; Ia poarta mică, îşi făcuse apariţia popa Frăţilă. Intră în post fără să bată la uşă şi le spuse soldaţilor, cum i-ar fi zis Linicăi:

— Ieşiţi afară, că avem ceva de vorbit!

Stanciu se uită pe fereastră să vadă dacă e singur. Nu mai venise nimeni cu el.

— Am auzit de nenorocirea care ţi s-a întâmplat, zise

preotul.

— Ce nenorocire?!

Popa Frăţilă se aşeză pe marginea unui pat şi oftă. Dar se vedea clar că renăscuseră speranţele în el, că e bine dispus. Privea atent la paturile înfoiate, la telefonul de pe masă, la rastelul cu arme.

— Ştii că n-am fost niciodată aici?!

Părea că are chef de vorbă, că se distrează, mi mind tristeţea şi oboseala. Dar lui Stanciu nu-i ardea de aşa ceva;

— Despre ce nenorocire vorbeai, părinte?

— Eh, nenorocire! zâmbi celălalt. Ziceam şi eu aşa… Oricum, dacă se află la Legiunea de jandarmi că ţi-au intrat Chiveştii în post şi ţi-au luat arestatul, nu e bine. Vreau să zic că ăia de la Brăila, ne ştiind ce-i ăla sat şi ce fel de oameni sunt pe-aici, răi şi ai dracului, or să se repeadă ca proştii să te condamne… Telefonul merge?

— Merge!

— Colonelul poate să-ţi zică. şi ceva de retrogradare. Dar să nu-ţi fie teamă. Sunt şi eu pe-aici, pot pune o vorbă bună, în caz de ceva. Îl cunosc foarte bine pe Cireşaru, că de câte ori a venit prin Vadra m-a căutat să mai schimbăm câteva vorbe. Nu cred însă c-o să afle. Cine să-l spună?

Era clar că preotul nu avusese încă de-a face cu un om ca Anton. Stanciu îşi aminti că până şi prostule mari. grosolane, avocatul i le strecurase privindu-l *cinstit* în ochi. Asta îl indusese pe el în eroare. Cu credinţa cu care spunea orice minciună, zăpăcea el şi pe clienţi, şi pe judecători, şi pe procurori. Or, popa Frăţilă se juca de-a prefăcătoria. Plutonierul se simţi nu furios, ci jignit: îl considera prea prost închipuindu-şi că, dacă se arăta îngrijorat, el chiar îl crede că e sincer. Aşa că i-o tăie scurt:

— Părinte, eu nu ţi-am cerut nimic.

— Într-adevăr! râse preotul.

— Văzându-te că vrei să mă ajuţi să-mi înjghebez o

gospodărie, că sunt şi eu nou venit în satul ăsta, m-am gândit că dacă o ţin pe refuz o să crezi că vreau, cu tot dinadinsul, să-ţi fac vreun râu. Or, eu n-am venit aci pus pe rău. Îmi fac datoria şi-atât... M-am gândit atunci că, dacă tot vrei să-mi dai ceva, dă-mi o vacă sau vreo doi porci. Dar dacă ţi se pare cât prea mult, nu-mi da. Mai ales că m-am şi întrebat între timp: „Cu ce hrănesc eu animalele ăstea?” Dacă era toamnă aveam cum să adun nişte furaje, acolo, sau nişte grăunţe.

— Te-ai gândit foarte bine, domnule Stanciu.

Preotul era de-acum convins că îl pusese pe plutonier cu botul pe labe. În sinea lui îşi zicea chiar că ar trebui să le mulţumească Chiveştilor pentru fapta lor.

— RAşa că să fii liniştit, părinte, continuă plutonierul. Până în toamnă nu am ce face cu animalele. Şi îţi mulţumesc că ai venit. Suntem aproape vecini şi capi de ordine în comuna, trebuie să ne îngrijim unul de necazul celuilalt. Domnul colonel, când i-am raportat telefonic, s-a supărat, ce-i drept, dar mi-a promis şi un mare ajutor…

— Ai vorbit cu Cireşaru?! întrebă popa Frăţilă, fără să-şi ascundă uimirea.

— Nu se putea altfel, părinte. Ce, la mine-i ca la biserică? I-am raportat şi mi-a promis că-mi trimite compania de jandarmi să-i potolească pe ăştia care cred că aci e sat fără din. Şi, fără să-l lase pe preot să se dezmeticească, îi mai spuse, cu tristeţe în glas: îmi pare rău că trebuie să plec.

Se sculă. Preotul se posomorâse. Îl văzu pe şeful postului luându-şi mantaua, dar nu-i venea să se ridice de pe pat.

— În orice caz, zise, vreo doi porci poţi să iei de la mine, că pe ăştia ai cu ce-i hrăni.

— N-am, părinte, râse Stanciu. Ce, eu am venit cu boabele în traistă de la Brăila?

— Nu ţi-am spus eu că-ţi dau şi o căruţă de porumb?!

se miră preotul.

— Ei, atunci e altceva!... Hai, nu mergi?... Uitai să te întreb: sunt mari?

— Între şaptezeci şi optzeci de kile... Ţi-i trimit eu.

— Prin cine? se interesă Stanciu bănuitor.

— Pun nişte oameni să-i lege şi să-i urce într-o căruţă.

— Nu, nu! Lasă că trimit eu jandarmii, când oi mai termina cu treaba. E Dragomir ăsta aşa de voinic, că-i ia la subsuoară pe amândoi odată. Mai vorbim noi.

„Nu se lasă olteanul!” îşi zise preotul, sculându-se. Nu mai avea curajul să insiste: ar fi bătut la ochi. Dar îşi îndulci tonul când îl întrebă pe plutonier:

— Nu vii să mai bem un pahar?

Înainte de a-i răspunde, plutonierul îl măsură lung, posomorât, după care zise scurt:

— Acum nu pot.

— N-am nici eu pe nimeni, şopti popa Frăţilă trist. M-am bucurat când am auzit că vii şef de post aici. Mai am şi eu cu cine schimba o părere... Soţiile noastre ar trebui să se împrietenească. Unde ziceai că te duci?

— La Tudor Chivu să-l învăţ de bine. Că dacă vine compania, ăia nu se mai uită în cine trag.

— Lasă-i să-i omoare! răbufni preotul. Porcul ăla bătrân nici nu mă salută când trece pe lângă mine. Aşteaptă să-mi scot eu căciula în faţa lui...

— E mai bătrân.

— Fii atent, domnule Stanciu! Încarcă-ţi arma şi stai cu degetul pe trăgaci. Chiveştii au uitat ce-au învăţat în armată. Să someze de trei ori, adică, şi numai după aia să tragă. Ei dau întâi la cap şi pe urmă zic: „Care eşti, mă?” Ce, nu-i cunosc eu? Porcul ăla bătrân trebuia să-l fi omorât în puşcărie, se crede dat în mă-sa şi când colo...

— Cum a scăpat?

— Păi, nu ştii prevestea?

— Ba da. Nu l-am arestat eu?

— Dar ce i-a făcut nevesti-sii acum trei ani ştii?

— Lasă, că-mi spui altă dată! Acum trebuie să mă duc.

Îl conduse pe preot până la poartă, dar ca să nu plece împreună se prefăcu furios:

— O să-mi meargă prost! Fi-mi-ar capu’ al dracului. Am uitat cartuşele de rezervă pentru pistol în sertar. Du-te singur, părinte, că n-am încotro. Te caut eu.

Şi se despărţiră. Stanciu se întoarse în post, cu alt gând: să afle tot ce mai făcuse în ultima vreme Tudor Chivu.

II. chemă pe soldaţi, cu o umbră de nelinişte c-o să-i meargă cu adevărat rău la Tudor Chivu fiindcă s-a întors din drum. Dar curând avea să-i mulţumească cerului că nu plecase odată cu preotul.

Soldaţii veniră îngrijoraţi: nu ştiau ce-i aşteaptă. În special Dragomir. Până. acum şeful de post nu discutase *serios* cu el despre răpirea lui Vasile Chivu. Plutonierul îi spusese doar să-şi pregătească oasele că o să i le frângă în bătaie. De frică, soldatul începu de la uşă să se milogească:

— Dom’toner, vă rog eu să mă iertaţi, că dacă nu-mi sărea nasturele de la manta eu…

— Staţi jos! le ordonă Stanciu.

Soldaţii se aşezară, cam cu teamă, pe marginea paturilor. Plutonierul îi măsură lung, vădit nemulţumit.

— Trebuie să repar ce-aţi stricat voi… Fiţi atenţi, că asta se întâmplă pentru ultima oară. Sunt nou, nu mă cunoaşteţi, treacă de la mine. Mă duc la Tudor Chivu, dar vreau să fiu informat. Cine dintre voi poate să-mi spună cum a scăpat bătrânul de la închisoare? Ştiu că era condamnat pe viaţă.

— Eu, dom’toner! se oferi Dragomir.

— Pot să vă spun şi eu câte ceva, mormăi Năstase.

— Lasă-l pe Dragomir. Tu-l completezi pe unde uită zăpăucul ăsta. Când eram cu toţii aci nu puteai să-ţi coşi nasturele?! se înfurie brusc Stanciu.

tâl pierdeam, dom’toner, vă rog să mă iertaţi!

— Eu să te iert? se miră plutonierul. Să te ierte Tribunalul militar când te-o judeca. Dar să ştii că nici tribunalul nu te iartă pentru un nasture. Hai, zi! Discutăm asta după ce terminăm cu încurcătura în care m-ai vârât!

Dragomir era gata să plângă. Stătea cu capul în jos şi cu mâinile atârnânde, ca un copil pedepsit. Şoptea nefericit:

— Ce pot să mai fac? Cum să îndrept nenorocirea?!

— Ia povestea de la început, dac-o ştii! îi ordonă plutonierul. O cale de scăpare pentru tine e, dar depinde cum te porţi de-acum încolo. Eu o să…

— Mulţumesc, să trăiţi, dom’toner! Dau scris că nu se mai întâmplă.

— Hai, dă-i drumul!

Dragomir săltă capul nedumerit, şoptind cu teamă:

— La ce, dom’toner?

— Mă, tu eşti prost?! se supără Stanciu. N-ai spus că ştii ce s-a…

— Aha! Da, dom’toner. Acum treişpe ani…

— Doişpe! îl corectă Năstase.

— Lasă, nu-l mai încurca şi tu, că nu importă anul!

— Acum… nu ştiu sigur câţi ani, reluă Draeomir. ăla bătrânul, Tudor Chivu, s-a gândit să se facă perceptor…

Năstase tresări de parcă l-ar fi călcat cineva pe picior. Plutonierul observă şi, când îl întrebă din ochi ce are, soldatul explică jenat:

— Îl greşeşte cu Ion Picioruş, cumnatul lui Tudor Chivu. Ala a vrut să se facă perceptor…

— Da, mă! îşi aminti şi Dragomir. Tudor Chivu se dusese la deal să ia vin… îs zăpăcit de tot, dom’toner!… Lua vin de la un dom colonel, pe nume Silvan, şi-l ducea la

ăla cu restaurantul din Brăila… Cum dracu’ îi zice?!

— Paharul de aur.

— Aşa! Colonelul avea vin la Cârligele… Aţi zis cumva că ştiţi cum s-a întâmplat nenorocirea sau mi s-a părut? Pot să sar până când a ieşit din puşcărie…

— Zi de la început, îl sfătui Stanciu. Sunt ani de-atunci şi nu mai ţin minte cum s-a petrecut povestea…

— Tudor Chivu făcea cărăuşie între Cârligele şi Brăila… Cum dracu’ de era să-l iau drept Ion Picioruş? Asta a fost cu gheaţa…

— Mă, prostule! strigă brusc şeful de post. Tu nu vezi că eu casc gura la tine?

— Vă spun eu, dom’toner! se oferi Năstase, dornic să-l scape pe Dragomir de bătaia care se apropia.

— Nu! se opuse Stanciu. Lasă-l să înveţe să povestească, să ne fie de folos cu ceva. Altfel îl trimit la companie şi cer unul mai deştept. Zi, mă!

— Făcea cărăuşie, dom’toner… se avântă Dragomir.

— Am auzit. Altceva!

— Se cunoştea bine cu dom colonel ăla, bea cu el şi-şi spuneau unul altuia poveşti din războiul ălâlalt…

— Aşa, mă! găsi de cuviinţă să-l încurajeze Stanciu.

— Nevasta colonelului… Cum îi zicea, Năstase? că-mi umblă pe limbă şi…

— Filomela.

— Filomela. Mai tânără mult decât colonelul. Când venea Tudor Chivu pe la cramă, nu mai sta să asculte poveştile lor. Că era sătulă. Le punea pe masă tot ce le trebuia şi se ducea să se culce. Ei rămâneau până dimineaţa… Nu mai încape vorbă că se îmbătau criţă. Când se trezeau, Tudor Chivu încărca şi plecă. Aşaaa…

Dragomir se opri, pierzând firul. Stanciu şi celălalt soldat îl aşteptară să continue. Văzându-l pe plutonier că se încruntă, Năstase şopti:

— În toamna aia, la fel, dar trezirea…

— S-a trezit din beţie, prinse Dragomir viaţă… Tudor Chivu s-a trezit în ţipete de femeie şi cu înjurături de jandarmi. „Scoal’, criminalule!” Când a deschis ochii l-a văzut pe dom colonel jos, întins, cu beregata tăiată. Iar el ţinea în mână un cuţit şi era mânjit tot cu sânge. „De ce l-ai omorât, mă?!” se răstea la el dom şef de post din Cârligele. Tudor Chivu se uita de nebun la lumea strânsă, la el, la nevasta colonelului care ţipa ca din gură de şarpe. Până la urmă a recunoscut: „Ştiu eu ce mi-o fi zis, dom şef, de-am fost în stare să fac o prostie ca asta?!” încă nu se trezise bine. Ne spunea nouă, acum câtva timp în urmă, că atunci i se părea că visează. „Hai la post!”…

— Voi vă duceţi prin casă pe la Tudor Chivu? îi întrebă Stanciu pe soldaţi.

— Ne duceam înainte, dom’toner, zise Năstase, că nu vream să-l las singur pe Dragomir… El trebuia să se ducă.

— Păi de ce?! se miră şeful de post.

Amândoi soldaţii lăsară ochii în jos. Stanciu îşi aminti că trebuie să fie în legătură cu Victor Barabaş.

— Vă punea naş Victor?

— Pe Dragomir, dom’toner. Cât era dumnealui la Ilinca a lui Vasile Chivu, el trebuia să stea la poartă, să nu dea careva peste ei în casă.

— În poarta cui? vru să ştie plutonierul.

— În poarta lui Vasile Chivu, dom’toner, preciză Dragomir. Dar era frig al dracului şi atunci… Ştiam că Vasile nu vine de la moşia lui Ciocardia şi ne duceam la bătrân, să-l ţinem de vorbă. E om de viaţă nea Tudor ăsta. Când începea să povestească uitam şi de dom’toner Barabaş şi de Ilinca…

— Dragomire! îl trase de mânecă Năstase. Dar celălalt era aşa de încântat de serile petrecute în casa lui Tudor Chivu că nu sesiză îngrijorarea din glasul soldatului Continuă însufleţit:

— De multe ori, dom’toner Barabaş termina cu aia,

ieşea afară, mă fluiera, dar noi eram la căldurică…

— Dragomire!

— …Venea singur la post şi se culca în dormitorul nostru. A doua zi nu-mi zicea nimic. Fusese beat seara şi nu mai ştia de nici unele. În ultimul timp, cum se ameţea niţel, uita totul…

Stanciu voi să-l plesnească, pentru că se lăuda că primise un ordin şi nu-l executase, dar îşi zise că asta era o treabă prea serioasă ca s-o discute în fugă cu soldaţii lui. Îi ordonă lui Dragomir să continue povestea cu Tudor Chivu.

— Mă luai cu vorba, se scuză soldatul… L-au dus pe Tudor Chivu la post Aci s-a trezit cu adevărat. Dispăruseră şi nişte bani. L-au bătut să spună unde i-a ascuns. Că dom şef de post de la Cârligele credea că el a luat întâi banii mortului şi pe urmă s-a îmbătat bine de tot. De-abia acum s-a supărat Tudor Chivu. Putea să-l fi omorât pe colonel, cu toate că el nu-şi amintea nimic, că la beţie oamenii se bat şi se taie, dar nu suferea să fie învinuit de lipsa banilor. Şi când ăia din post credeau că l-au frânt cu bătaia s-a repezit Tudor Chivu la ei şi i-a culcat la pământ. Îl ştiţi, e om voinic şi – cu ani în urmă – era şi mai voinic. Şi-a fugit în munţi. Dormea şi mânca pe la sunt începuseră să-l caute jandarmii, se strângea laţul în jurul lui. Era greu de trăit aşa. Se pusese şi premiu pe capul lui. Cât, Năstase?

— Douăjdemii!

— Bani nu glumă, îi plătea văduva colonelului. Pentru un ţăran douăjdemii înseamnă câteva hectare. S-a gândit el să nu lase banii ăştia să-i ia un străin.

— Opreşte-te ad! îi porunci Stanciu.

Ce se petrecuse mai departe ştia. Într-o noapte Tudor Chivu a bătut în uşa cumnatului său, Ion Picioruş. „Duceţi-vă la post şi pârâţi-mă ca să puteţi lua voi banii puşi pe capul meu!” Săndica, sora lui, n-a vrut. Ion Pidoruş nici nu voia să audă. Credea că Tudor Chivu vrea să-i încerce. „De prins tot mă prind, le strigase el furios, de ce să ia banii un

străin de neamul nostru?! Când mii îi daţi Nastasiei, iar cinci mii puneţi un avocat să mă apere. Restul îl luaţi voi!” Până la urmă s-au convins că vorbeşte serios. Bărbatul Săndicăi a primit să se ducă la post. Tudor Chivu l-a învăţat ce să spună acolo: „Întâi îi întrebi dacă se mai dau banii promişi ăluia care-i ajută pe jandarmi să pună mâna pe mine. Dacă da, atunci le zici că sunt la voi, n-am avut curajul să mă duc la mine, şi că în zori fug în baltă. Când să pleci, te rogi ca nu care cumva să mă scape, că ţi-e viaţa în primejdie. Ai înţeles?” Dârdâind de frică, cumnatu-său bătuse noaptea la uşa postului. Nu era un om pe care să te bizui în aranjamente de genul ăstora. Tudor Chivu zicea că Vasile lui Ion Picioruş îi seamănă, aşa, lasă-mă să te las. Din ce îl învăţase Tudor Chivu să le spună jandarmilor, cumnatu-său nu şi-a mai amintit decât: „Să nu care cumva să vă scape, că mâine fuge în baltă!” Barabaş i-a ordonat lui Stanciu, şef de patrulă, să-l prindă pe Tudor Chivu. El a zis că nu poate să meargă la descindere că are diaree. În realitate, Sevastiţa îi interzisese… Jandarmii au înconjurat casa lui Ion Picioruş şi Tudor Chivu a fost somat să se predea, că nu mai are nicio scăpare. N-a vrut să iasă. De-abia după ce au tras câteva focuri de armă a ieşit, îmbrăcat de drum. A fost condamnat la muncă silnică pe viaţă…

Atât ştia Stanciu. Pe urmă plecase din Vadra, în urma procesului dintre Frigioiu şi Nicolae Beucă, pentru moara arsă. Peste câţiva ani auzise, întâmplător, că Tudor Chivu ieşise din închisoare, găsit nevinovat. Dar alte amănunte nu ştia.

— Spune-mi cum a scăpat! îi ordonă el lui Dragomir;

— Păi, după ce l-a ridicat pe Tudor Chivu, – cumnată-su, Ion Picioruş, s-a dus la Cârligele să ia banii de la văduva colonelului. Dar asta plecase din sat. Trăia cu un ofiţer la Focşani. Şi-a venit acasă. Săndica l-a luat la rost: „Bine, nenorocitule, frate-miu aşteaptă avocatul şi tu vii cu

mâinile goale?!” „De unde s-o mai iau dac-a plecat?! *” L-a făcut nevastă-sa în toate felurile. Nimic. Nu mai voia să plece la Focşani. Şi atunci s-a îmbrăcat şi s-a dus ea. A căutat-ooo… Peste tot! „Se ascunde!” şi-a zis Săndica, dar nu s-a lăsat. S-a dus la regiment. Aici a aflat că ăla îşi ceruse mutarea…

— Care ăla? întrebă Stanciu.

— Ofiţerul… Domnul ofiţer ăla, se corectă Dragomir.

— Aşa, mă, învaţă-te să vorbeşti că o să mi te scapi la vreo inspecţie şi dau de dracu’, că mie-mi zice superiorul care o veni că nu te-am învăţat. Mină! Dar mai scurt, că n-am timp!

— Scurt, dom’toner. A găsit-o la Caransebeş… Nu, Năstase?!

— Ba da.

— Aia s-a făcut că… Doamna aia s-a făcut că nu ştie de niciun premiu. Văduva. Dar nu mai era în doliu. Şi râdea tot timpul. Săndica a plecat blestemând-o: „Alegesar praful de tine şi de neamul dumitale, că-mi băgai eu frăţiorul la puşcărie. Amantul tău l-a omorât pe bărbatu-tău, că Tudorică al nostru n-ar fi luat viaţă de om”… Domnul ofiţer a sărit s-o bată. Pe scurt, s-a terminat. După un an şi-o săptămână, se îmbolnăveşte văduva de gălbinare, trăgea să moară. Cheamă doctorul, nimic. Cheamă popa s-o împărtăşească. Era pe ducă. Se şi spovedeşte şi-i spune popii: „Eu l-am omorât pe Silvan, părinte/1 Popa, când aude, nu-i mai dă grijania, fuge la secţie. Popa e obligat să spună când e vorba de crimă. S-a dus procurorul şi i-a luat declaraţia, cum a făcut ea de l-a omorât pe bărbatu-său, în timp ce era beat, şi el şi Tudor Chivu, şi cum… Pe scurt, ce să mai vorbim, scapă omul din puşcărie şi vine acasă. Se duce întins la Ion Picioruş: „De ce n-ai pus, mă, avocat să mă scape?” înţelegeţi? El nu ştia că-aia… doamna. văduva colonelului nu i-a dat niciun ban. „N-am avut bani!” s-a apărat Picioruş. Tudor Chivu, nimic:

„Pe ăia care i-ai luat pe seama mea i-ai aruncat pe gârlă? Atunci pe gârlă să te duci şi tu!” L-a târât pe Ion Picioruş prin fundul grădinii, fără să ţină seamă că ăla ţipa că n-a primit nimic, şi l-a aruncat într-o copcă de luat apă. Era, ca acum, înainte de Crăciun.

— Şi l-a înecat pe Ion Picioruş?! tresări Stanciu.

— Staţi să vedeţi. L-a aruncat în copca din care bea lumea apă. Norocul lui cumnată-su, dar şi a lui Tudor Chivu, a fost că nu era apa mare la mal, că altfel ajungea iar la ocnă. Şi nici gheaţa prea groasă. Băieţii n-aveau curajul să se dea cu oasele pe ea; fusese cam moină în ultima vreme. Aşa că Ion Picioruş s-a sculat cu gheaţa-n spinare.

— Hai, mă, termin-o cu minciunile!

— Să spună Năstase, dom’toner. Şi tot satul. S-a sculat cu gheaţa în spinare. Dar nu de prima dată. S-a opintit de câteva ori, stând în apa care-i amorţea sângele. Mint eu, Năstase? Nu povestea Ion Picioruş aşa, înainte de-a pleca?!

— Ba da.

— Unde a plecat? se interesă Stanciu.

— N-a spus la nimeni, dom’toner! Aer avea că, între gheaţă şi apă, e totdeauna un loc gol, cam cât un lat de palmă. „Când ai pământ sub picioare, spunea şi Tudor Chivu, totul e să nu-ţi pierzi firea! Că poţi să vii până la gura copcii!” Zicea Ion Picioruş că lumina zilei se vede pe sub gheaţă de la depărtare…

— De unde ştii tu ce zicea Ion Picioruş? se supără plutonierul.

— Povestea lumea, dom’toner, se apără Dragomir, că după ce-a ieşit din apă a venit cu Tudor Chivu la cârciuma lui Costică Dudău, să-i dea ţuică fiartă împotriva răcelii. Ei, şi-aci a povestit cum a fost. Era obosit de cât se zbătuse să-i scape lui cumnată-su din mâini, cât îl târa prin fundul grădinii, că nu i-a venit în minte să se ducă la copcă. Să

iasă pe-acolo adică. Vrea să iasă pe lor» supri-l rm mai sta «3 înriprp Rî s-a unintit CU

spinarea în gheaţa de deasupra. Hâc 1 o dată, hâc, de două ori, a simţit cum se îndoaie gheaţa. Tudor Chivu – întrebaţi-l, că vă spune! – sta pe mal şi se uita la gheaţă. Zicea că nu-i părea nici rău, nici bine că l-a înecat pe cumnată-su. Se gândea că acuşi o să se întoarcă la ocnă, pe toată viaţa, de-adevăratelea. Când, aude gheaţa că pârâie. „Vine apa mare!” s-a gândit în primul moment. Pe-ormă şi-a luat seama: „Iarna nu plouă la munte!” Se uită mai bine şi vede, la cinci-şase paşi de copcă, dulama roşcată a ltd Ion Picioruş. Se umfla şi se dezumfla. Cum se opintea el acolo. Şi, ce credeţi, dom’toner, că face Tudor Chivu?!

Dragomir începu să râdă de unul singur. Năstase îl trase iar de mânecă. Celălalt însă, încântat de ce-a făcut Tudor Chivu, se plesnea cu palmele peste genunchi.

— S-a supărat iar pe Ion Picioruş, dom’toner I continuă Năstase să povestească precipitat. „El e, şi-a zis, se zbate să iasă!” S-a dus pe gheaţă şi-a început să-i dea în spinare cu călcâiul bocancului. Şi, în loc să-l omoare, l-a ajutat să iasă. Că gheaţa s-a crăpat mult mai repede aşa…

— Altfel poate că nu ieşea la lumină, adăugă Dragomir, potolit.

— Dar ştiţi ce-i greu de crezut în toată povestea asta, dom’toner?! spuse Năstase, pe gânduri. Lăsăm la o parte că Ion Picioruş a albit pe loc. E ce-a văzut el în timpul ăsta.

— Unde, mă?

— Sub gheaţă.

— Ce putea să vadă sub gheaţă?

— Asta vreau să vă zic. Cică acolo…

— Îmi spui altă dată! îl opri şeful de post. Cât o fi ora?… Trebuie să ne luăm un ceas… îmi zicea popa Frăţilă ceva despre nevasta lui Tudor Chivu. Că ar fi…

— De ţaţa Nastasia?

— Da. N-am vrut să-l ascult, că n-am încredere în el. Spune-mi tu, dacă ai auzit ceva.

— A aruncat-o în fântână! râse Dragomir.

— Taci, mă, că nu-i nimic de râs! îl potoli Năstase. Da, dom’toner, a zvârlit-o în fântână. Adică se zice în mai multe feluri. Unii, că nevastă-sa s-a pus contra tind a hotărât el să plece Ichim împreună cu Mutu, Ion şi Ilie, cu două căruţe goale şi să le aducă pline cu pepeni de la bostânăria boierului Ţiţei. Zicea că are un fel de greaţă, „îmi vine aşa un ictis-plictis-ai sictir de la stomac!”, se prostea bătrânul Asteavorbe învăţate în puşcărie. Că numai cu pepeni de Barcea s-ar pune pe picioare. Ţaţa Nastasia l-a auzit unde-i trimite pe băieţii ei. Ginerii, treaba lor, puteau să se ducă! – şi i-a zis de aur atât: „Astâmpără-te, Tudore, că ăia ai boierului au puşti!”

— Hai, mă Năstase» zise nemulţumit plutonierul, acum o lungeşti şi tu.

— Îndată, dom’toner! Chiar bine-bdne nu ştie nimeni cum s-a întâmplat. Ichim zice că taică-su i-a de t maică-sii o palmă aşa de tare peste ureche, că ea s-a zdruncinat la minte. Când a-a dus la fântână şi s-a aplecat să scoată apă, s-a văzut pe ea cu cerul în cap. Dar a zis că e soru-sa, moartă de mult: „Vin la tine, soru-mio, să-ţi spun ce mi-a făcut păgânul!” Şi încet-încet, sprijinindu-şi tălpile de tuburi, a coborât în fântână. Când a a atins ape, soru-sa s-a făcut nevăzută, şi ea, cică, ar fi zis; „Ţii cu Tudor, fir-ai a dracului!” Şi-atunci ar fi alunecat în apă. Iliei din contră, zice că Tudor Chivu n-a atins-o, dar i-a poruncit cu o voce de tunet: „Du-te şi intră în fântână, că altfel te arunc eu!” Ea, de frică, că-l ştie nebun, s-a dus şi s-a băgat. Cum tot era acolo a băut şi niţică apă. Dar eu zic că adevărul e altul. Îngrijorat că în ultima vreme unii dintre băieţi cereau separarea pământurilor, Tudor Chivu s-a gândit să le mai dea o lecţie care să-i cuminţească pentru o vreme. Pe cine să pună la bătaie? Pe biata ţaţa Nastasia. „Tot nu mai e

bună de nimic, zicea nea Tudor, şi clonţoasă pe-deasupra.11 Aşa că, în ziua în care zisese că vrea pepeni, ea, săraca, neştiind ce-i coace bărbatu-eu, a zis ce-a zis. Şi lui atât i-a trebuit. Şi-a înfipt o mână în ceafa babii şi pe cealaltă în fuste şi, aşa, pe sus, s-a dus şi-a aruncat-o în fântână. Au scos-o ceilalţi, sătulă pentru toată viaţa de apă. „Acum, râde Ilie – că ăsta-i cel mai bun de gură după nea Tudor – şi aghiazma din sticlă îi face rău”. Mai zice că povestea asta cu sila de apă a născocit-o chiar maică-sa, fiindcă ei de mică îi plăcuse să tragă la măsea. Aşa că acum bea, cum s-ar zice, cu acte în regulă…

„Deci, trase Stanciu concluzia, ăştia ai lui Tudor Chivu nu sunt chiar aşa de uniţi între ei pe cât crezusem eu”. Şi se sculă de pe scaun, gata de plecare. În aceeaşi clipă auzi zgomot de căruţă. Venea probabil dinspre primărie, în goana cailor. Hodorogeala ei îi amintise de zgomotul trăsurii trimise de colonelul Cireşaru să-i cheme pe toţi subofiţerii la Legiunea de jandarmi. De-acum încolo, de câte ori avea să mai audă o căruţă gonind, avea să-şi amintească de noaptea aia.

Se repezi la fereastră şi, înainte de a vedea caii şi căruţa, zări un şir de oameni ţepeni, în picioare, ţinându-se unul de mijlocul celuilalt, cu genunchii bâţiind din cauza zdruncinăturilor pe glodurile îngheţate şi cu fălcile încleştate, să nu-şi muşte limba. Erau numai în haine sau flanele. Şi hainele şi flanelele erau roase, deşirate la poale, cârpite în cot. Toţi opt, câţi erau, priveau ţintă spre postul de jandarmi. Stanciu, deşi nu ştia încă cine sunt şi ce vor aceşti oameni, se trase înapoi de la fereastră.

— Au! gemu Dragomir, călcat pe picior.

Amândoi soldaţii veniseră în spatele şefului lor şi se uitau speriaţi la căruţa ce se apropia în goană.

— Cine-s ăştia, mă? întrebă plutonierul cu voce înăbuşită.

— Ai lui Tudor Chivu, dom’toner, răspunse prompt

Dragomir. Ăştia şi cu ta-su l-au luat pe Vasile când îmi coseam eu…

Cu mâinile tremurânde, Stanciu îşi căută pachetul de ţigări. Nu se aşteptase la atâta îndrăzneală din partea Chiveştilor. Ca şi când ar fi vrut să-şi aleagă o anume ţigară, şi n-avea lumină suficientă, se duse din nou la fereastră şi zise cu o voce cât se poate de calmă:

— Puneţi mina pe arme!

Stanciu continuă să privească în uliţă până ce căruţa trecu de post.

— Nu cred să fie nevoie, dom’toner, spuse nesigur Năstase. Mă gândesc că n-au treabă cu noi. Au venit doar să vadă ce şi cum.

În încăpere se lăsă tăcerea. După câteva minute însă, căruţa apăru din nou, pe partea cealaltă şi tot în goana cailor.

— Or fi venit să ia nutreţ I îşi dădu Dragomir tu părerea.

Înainte ca plutonierul să aibă timp să-i ceară lămuriri, caii Chiveştilor intrară în şanţ. Cei opt bărbaţi se aplecară ca bătuţi de vânt, apoi se îndreptară tind căruţa săltă pe locul viran din faţa postului, plin cu şire de paie şi glugi de coceni.

— Asta-i nutreţul lor, dom’toner, îi explică Dragomir. Vin aproape în fiecare zi să ia câte o căruţă să dea la vite. Aşa am crezut şi eu *atunci*…

— Păi, de ce-l ţin aci, şi nu în curtea lor, ca toţi oamenii? întrebă Stanciu nedumerit.

— N-au unde, dom’toner, interveni Năstase. În ogradă şi în grădină au făcut case. Cum s-a însurat unul sau s-a măritat vreo fată de-a lui, Tudor Chivu i-a zis să stea cu el la un loc, altfel îi alungă ginerele sau nora. Aşa că la ei acolo e ca la ţigani. Casa şi familia. Dar tind zic casă, rid de ei. Ultimul însurat îşi face o odaie şi un chiler, lipite de celelalte. Numai Vasile a trebuit să-şi facă în alt

loc casă, că n-a mai încăput acolo. Şi Maria şi Ulică o să trebuiască să-şi facă în altă parte când şi-or pune şi ei pirostriile pe cap.

— Locul ăsta i-al lor? întrebă plutonierul

„V – Al şcolii. Dar n-a-ndrăznit dom învăţător Condruţ să-i dea afară. Poate îi e frică. De ani de zile ei îl ară, ei îl seamănă, ei strâng de pe el şi tot aci fac şirele şi glugile de coceni. Poate că i-o fi dând ceva lui dom Condruţ de nu zice el nimic. C-ar fi putut să-i reclame, şi atuncea… –:

Stanciu se apropie iarăşi de fereastră. Feciorii şi ginerii lui Tudor Chivh se dăduseră jos din căruţă, fiecare cu câte o furcă în mână, dar se părea că nu sunt grăbiţi să încarce nutreţul în ea. Caii se trăseseră singuri lângă o căpiţă cu paie de ovăz şi se chinuiau acum, cu zăbalele în gură, să mănânce. Stăpânii lor îşi aprinseseră ţigările şi fumau, rezemaţi în furci şi scuipând des.

„Nu încape discuţie că Tudor Chivu i-a trimis să ia seama la ce se întâmplă la post! îşi zise Stanciu. Dar eu, să fi fost în locul lui, când am venit aci să-l iau pe Vasile, luam şi toate armele din rastel. Or, el nu s-a atins de ele. Înseamnă că n-a ţinut să-mi facă un rău prea mare. Poate vrea să ne împăcăm omeneşte!” Dar tot d. se întrebă apoi nedumerit: „Cum să ne împăcăm omeneşte după ce mi-a spart postul? A văzut că eu întârzii să mă duc la el după Vasile şi arare linişte» Nu-i place să stea în alarmă. O fi creând că eu chiar am dat telefon la legiunea de jandarmi să-mi trimită compania şi să-i înconjur casa ca acum zece ani… Poate o fi trimis popa pe cineva să-l vestească –, Dar ce-ar fi să chem compania? Mi-ar fi uşor, numai că asta ar însemna ea Cireşaru să afle că ăştia mi-au spart postul. Plus că mi-aş ridica tot satul în cap. Că lumea ar zice atunci: – «Lasă că rămâne el iar singur cu noi. N-o să stea compania asta toată viaţa aci! *”.

Îşi impuse să se liniştească, să-l vadă soldaţii calm, sigur pe el. Se aşeză pe scaun oftând:

— Mă Năstase, mă cam arde pe piept vinul ăla al popii. Tu n-ai nimic?

— N-am băut, dom’toner, că nu mi-a dat nimeni.

— Cum nu ţi-a dat, mă? 1 Păi mie mi-a zis că… Ei, dă-l în ra A-sa!

Şi rămase puţin pe gânduri, frecându-şi uşor pieptul cu podul palmei, chipurile să potolească arsurile. Năstase îl privea nedumerit. „Ce fel de om o mai fi şi şeful ăsta de post? L-a speriat pe popă, de se ţinea după noi, când am plecat, cum se ţine o slugă după un boier: «Eu ce am de făcut, domnule Stanciu?!» „Lui Năstase nu-i era dar dt de multe ştie plutonierul şi cât se preface că le ştie.

— Şi vitele unde le ţin ăştia, mă, dacă au făcut case peste tot?

— În grajdul vechi, dom’toner. Acolo, în rând cu casele. Bălegarul îl aruncă la vecini, că la ei singurul loc rămas liber este curtea mică, în care stă căruţa. Mereu se ceartă cu vecinii pentru bălegar-Plutonierul îl asculta, dar în mintea lui totul se învălmăşise. De teamă să nu greşească, tot amina să-şi facă un plan de acţiune. „Ar fi bine să trec pe sub nasul lor şi să mă duc la Tudor Chivu, cu amândoi jandarmii după mine. Unul îl las la poartă, iar cu ălălalt intru în casă, să-i ţie cu arma la respect până îl scot pe Vasile de pe unde o fi ascuns… Şi postul? I tresări el. Îl las singur, cu nevasta şi copiii dincolo?! Nu merge!” Al doilea început de plan era să se ducă direct la ai lui Tudor Chivu şi să-i ia la rost: „Ce vă tot învârtiţi, mă, în jurul postului? Vreţi să vă găuresc acuşi?” Dar ce realiza cu asta? Băieţii şi ginerii lui Tudor Chivu s-ar fi uitat miraţi la el: „De ce, dom şef? Fumăm ţigările, încărcăm nutreţul şi plecăm”. Stanciu se sculă în picioare, furios, de parcă răspunsul imaginat de el ar fi fost real „Cum să-mi răspundă aşa de nevinovaţi? se întrebă el plimbindu-se prin dormitorul soldaţilor. N-au fost şi ei cu ăl bătrân să-l ia pe Vasile de-aci? î”.

Observă că soldaţii îl privesc îngrijoraţi. Le zâmbi pentru prima oară, obosit, şi căută să schimbe cât mai firesc impresia pe care o lăsase sculatul lui brusc în picioare:

— Să fie al dracului ăla care o mai bea vin de la popă! A, era să uit! Cu Tudor Chivu o lămuresc eu. Voi să vă vedeţi de ale voastre.

Şi tăcu, fără să le precizeze ce treburi aveau de făcut. Timp în care privirile începură să-i alerge neliniştite de la bombeurile cizmelor la piciorul mesei de scris, pe sub aceasta, ca şi când de acolo i-ar fi putut verzi ideea salvatoare. Dar capul parcă îi era înfundat cu din, niciun gând mai de doamne-ajută nu mai putea pătrunde… Soldaţii îl priveau cu încordare, aşteptând hotărârea lui. Iar el trebuia să decidă. Un lucru îi era dar: trebuia să-i prindă pe ăia de afară. Reprezentau cu adevărat o forţă. Dar el nu se putea repezi în ei ca prostul – s-ar fi făcut de râs, Intra la puşcărie sau pierea. Numai prin viclenie putea să-i învingă pe unii ca ăştia. Când i-a putut vedea mai bine observase feţele lor încremenite, supte, cu fălcile strânse, dar nu numai de încordarea cu care se străduiau să-şi păstreze echilibrul pe glodurile drumului, ci, singur, şi pentru că îl urau pe el, pe jandarmi în general. Păreau hotărâţi să nu se dea în lături de la nimic, mai ales dacă aşa le poruncise ăl bătrân, tatăl şi socrul lor.

Stanciu simţi pentru prima oară, şi cu o intensitate dureroasă, cât de greu îl apasă funcţia lui de şef de post. Nu se putea purta cu cei din uliţă ca orice ţăran care are o răfuială cu una din familiile satului. În acelaşi timp, nu mai era nici plutonierul de la Legiunea de jandarmi, înconjurat de camarazi, unii chiar mai mari în grad ca el, care ar fi putut oricând să-i sară în ajutor. Plus că acolo acţiona *la ordin*. Aici era singur – deşi avea doi ostaşi alături –, pentru, că trebuia să-şi dea singur ordin… Iar dacă va greşi, tot el va cădea prost.

„Cireşaru. ce-ar face?” se întrebă el, destul de tare, din moment ce soldaţii tresăriră, concentrându-şi şi mai tare privirile asupra lui. Stânjenit, tuşi scurt. Apoi se ridică de pe scaun şi se aplecă peste masă, să se uite pe fe –, reastră. Ai lui Tudor Chivu fumau, discutând destul de liniştiţi între ei. Încearcă să-şi imagineze – reaşezându-se; pe scaun – cum i-ar putea îmbrobodi Anton… După ce se gândi intens, ajunse la concluzia că avocatul i-ar speria cu *efectul Legii*: „Mă băieţi, nu vă jucaţi, staţi la locul vostru, că pe urmă o să plângeţi de mila voastră dacă nu mă ascultaţi”. Cam aşa îşi închipui jandarmul că ar încerca Anton să-i liniştească. „Eu nu pot să fac la fel?”, dar. imediat îşi dădu seama de inutilitatea întrebării, pentru că ai lui Tudor Chivu nu întreprindeau nimic, stăteau la taclale lângă şirele şi glugile lor, ca şi când ar fi fost la ei acasă. Şi într-un fel chiar erau, din moment ce învăţătorul le dădea voie să-şi strângă nutreţurile, de ani de zile, pe locul şcolii. A, dacă Stanciu i-ar fi văzut pregătindu-se să intre în post, ca să-l ia pe Vasile, fratele şi cumnatul lor, le-ar fi putut zice: „Înainte de a păşi pragul postului, gândiţi-vă la câţi ani o să staţi după gratii!” Pe când acum – după ce fapta aia fusese comisă –, nu putea să-i mai sperie, ci să-i aducă pe toţi opt în curtea postului, de bunăvoie, ca el să-i ia apoi ca din oală. „Dar cum urnesc eu bolovanul din drum?” se întrebă.

«Îndată ce acest gând îi trecu prin minte, încremeni. Apoi îşi mişcă buzele, ca şi când ar fi făcut nişte mici soooteli băneşti. În clipa în care păru că şi le-a terminat, îşi săltă faţa, uitându-se ţintă la soldaţi. Dar încă nu-i vedea. Acum părea că mintea încearcă să afle cum ar putea cheltui el mai bine banii ăia. Ca pe neaşteptate să-i întrebe:

— Mai e pietroiul ăla în faţa postului?

— E, dom’toner 1 se grăbiră amândoi soldaţii să-i răspundă.

— Trebuie luat de-acolo, continuă şeful de post, şi adus în curte. N-a fost inspecţie să nu se lege de el. Cu ce, doamne iartă-mă, i-o supăra nu ştiu.

Soldaţii se priviră neliniştiţi. Năstase, mai mic şi mai neajutorat ca Dragomir, îndrăzni chiar să întrebe:

— Dom'toner, nu vă supăraţi, dar putem noi doi să-l mişcăm? E mare rău şi băgat în pământ…

Plutonierul îi privi cu o veselie ciudată în ochi, zicând moale:

— Ei, doar pe jumătate! Şi-apoi mă gândeam că tot sunt ăia peste drum. Rugaţi-i să vă ajute.

Stanciu întoarse intenţionat capul, ca şi când ar fi vrut să se convingă dacă ai lui Tudor Chivu stau tot liniştiţi. În realitate nu voia să vadă îngrijorarea cu care soldaţii se priviră din nou. Când reveni cu faţa la ei, continuă să le explice:

— Ei nu ţin cu ta-su. Sau nu toţi în aceeaşi măsură. Că, într-o familie mare ca asta, nu se poate să fie toţi de partea lui. Voi aveţi fraţi?

— Eu sunt singur la taica, răspunse Dragomir.

— Mai am două surori şi un frate mai mic, zise Năstase.

— Bun. La tine, de pildă: nu te-ai certat niciodată cu taică-tu? Ceilalţi fraţi nu s-au supărat niciodată pe el?

— Ba da…

— Sunt nemulţumiri în orice familie! Unora li se pare că ta-său îi pune pe ei să muncească mai mult, iar pe alţii îi corcoleşte. Altora li se pare că numai fetelor le face haine de sărbătoare şi ei, care muncesc, umblă cu fundul gol. Sunt şi din cei care se supără pentru bucăţica ce li se pune în strachină… Vă e teamă de ăia?! îi chestionă şeful de post.

Soldaţii dădură din cap că nu, dar foarte puţin convinşi. Atunci Stanciu găsi de cuviinţă să le ridice moralul:

— Ia mai staţi niţel, să vă zic ceva.

— Să nu plece ăia, dom’toner, spuse Năstase privind în podea.

— Măcar de-ar pleca, zise vesel Stanciu. Staţi jos! Nu pleacă ei aşa de uşor.

Se aşezară. Amândoi soldaţii păreau destul de liniştiţi, dar orice zgomot, cât de mic, venit de afară, îi făcea să tresară. Stanciu, după ce mai aruncă o scurtă privire pe fereastră, începu să povestească, fără să-i scape pe soldaţi din ochi:

— Eram şef de patrulă aici. După alegeri, primar la Vadra a venit Sandu Bălânică. Frate cu Ion şi Costache Bălănică… Mă, se răsti ia soldaţi, staţi liniştiţi, că nu dă nimeni peste noi! Au fost trimişi de Tudor Chivu să vadă ce facem, nu să ne atace. Că dacă aveau gândul ăsta luau şi armele când i-a poftit Dragomir să-l ajute la cusut nasturi.

— Dar nu ham poftit, dom’toner! se apără soldatul

— Bine, bine. Băgaţi la cap ce vă spun! Sandu Bălănică avea un om al lui la oraş, pe Şerban Răducanu, marele moşier al Brăilei. Era om voinic şi avea trei fete, câteştrele fete frumoase. Când a ajuns Şerban Răducanu prefect, i-a promis că i le face învăţătoare. Sunteţi atenţi?

— Suntem, dom’toner!

— Aşa. Bietul Victor Barabaş şi-a găsit beleaua cu noul primar. Voi ştiţi că lui naş Victor îi cam plăcea ţuiculiţa…

— Oho! zâmbi Năstase, fără să vrea.

— Frecventa cârciumile care va să zică. Şi cum da primarul cu ochii de el îl lua la înjurături şi huiduieli, îl făcea găinar şi-n tot felul. Atunci, bietul şef de post îşi lua carabina şi se muta la altă cârciumă. La Vadra erau atunci trei cârciumi: a lui Pantea, la capul podului, a lui Dan Manta, care a ars, şi a lui Costică Dudău. Dar pe vremea aia o ţinea Marin Dudău, bătrânul, ăla de-a orbit… Ia vezi, Năstase, ce fac ăla acolo?!

Soldatul se sculă şi se uită pe fereastră:

— Stau, dom’toner.

— Stai şi tu!… Azi aşa, mâine aşa, se luase de gânduri bietul Barabaş. Eu prinseseră necaz pe primar. De ce să-mi înjure el şeful? Ne înjosea pe noi, pe toţi jandarmii care va să zică. Mă întrebam eu singur ce să facem. Mai era la acest post un sergent-major, unul Cozma, dar nu era ora de nădejde. Şi un soldat, Varga Mihai. Mergând eu odată cu acest soldat în patrulare, mi se vaită ăsta că o să se libereze şi n-are haine civile ca să se ducă şi el acasă. I-am promis că-i fac rost de haine civile, dar cu condiţia să facă ce-i spun eu şi să fie secret. Varga Mihai îmi zice că sare şi în foc dacă este cazul. I-am făcut un fel de teorie. I-am spus că noi, jandarmii, suntem dispreţuiţi de lume din cauză că primarul 11 înjură pe şeful nostru de post, că noi aci suntem toţi o familie şi trebuie să ne ajutăm unul pe altul. I-am propus ca, fără să ştie şeful de post şi nici sergentul-major Cozma, noi amândoi să ne îmbrăcăm într-o noapte civili, să-i dăm *o* bătaie primarului. Soldatul a fost bucuros şi i-a părut bine că eu am încredere în el. Eu pregătisem două măciuci bune, haine civile aveam în beciul postului, de pe la arestaţi sau lucruri furate. Şi, într-o bună zi, naş Victor al meu se duce la cârciuma lui Dan Manta. Şi se pune pe ţuică. Eu cu Varga, după el. Afară era seară şi începuse ploaia. Năstase, aud o căruţă! N-or fi plecat ăia?

— Nu, dom’toner.

— Stai cu fundul pe masă şi mai uită-te din când în când într-acolo… Aproape că se-nnoptase când l-am văzut pe primar: venea cu docarul de la Brăila. A oprit la cârciumă. Docarul cu caii s-au dus singuri acasă. Am trimis soldatul să-şi cumpere ţigări, dar n-a apucat să intre, că şeful meu tocmai ieşea. Mi-a dat prin gând că, dacă l-a văzut pe primar, s-a mutat la altă cârciumă. Mi-a spus soldatul că l-a văzut din uşă pe Sandu Bălănică. Era pilit,

bine încă de la Brăila, zic eu, şi că acum bea ţuică cu litra. Şi ăstuia îi plăcea să bea de stingea. Ne ducem liniştiţi la post Pe la nouă jumătate vine şeful de post. „Tu nu pleci acasă la nevastă?” mi-a zis mie. „Mai am de lucru ceva şi plouă; duceţi-vă dumneavoastră, zic, şi vă culcaţi". Cozma sta şi ei cu cameră în sat. În dormitorul ăsta era numai soldatul Varga Mihai şi cu mine. Cum s-a dus la culcare şeful, începem să ne echipăm în civil. Am luat ghioagele şi am mers pe întuneric prin sat. La Marin Dudă uşi la Pantea luminile stinse. Numai la Dan Manta era lumină. Primarul înăuntru, de-abia se ţinea pe picioare.

Stanciu făcu aici o pauză, să-şi aprindă o ţigară. Soldaţii îl priveau cu atenţie. „Aşa, fir-aţi ai dracului!” îşi zise plutonierul. Trase un fum lung, îl dădu afară şi pe nas şi pe gură şi vru să mai tragă o dată.

— Şi ce-aţi făcut, dom’toner?! nu se mai putu stăpâr. i Dragomir.

— Ai răbdare! Peste drum e linişte, Năstase?

— E, dom’toner. Fumează.

— Aţi văzut? Şi voi v-aţi speriat ca proştii… Ei se bucură că nu văd pe nimeni la post. Iar când v-o vedea pe voi o să se bucure şi mai. tarecă nu sunt eu… Ploua de-a binelea, noroi mare. Ne-am dus şi ne-am postat la poarta primarului, când o intra să treacă printre noi. Am făcut

Opândă cam de-o oră. Când l-am auzit că vine prin noroi.

1 am şoptit soldatului să nu-i dea la cap, la genunchi să-i dea întâi şi la şale Cât o putea, că are pielea groasă. Intră între noi. Ca la comandă am tăbărât pe el cu ciomegele. A icnit de vreo două-trei ori şi s-a potolit. Nu l-a auzit nimeni. A căzut cu nasul în noroi şi l-am luat amănunţit cu ciomegele. Încerca să se târască pe burtă, să intre în curte, acolo îi era scăparea… După asta noi ne-am dus la post, ne-am dezechipat şi ne-am culcat fiecare în câte un pat. Eu aci, unde stai tu, Dragomire, iar Varga

Mihai în ăla de lângă godin. N-au trecut treizeci de minute că am văzut venind spre post trei felinare. Era miezul nopţii de-acum… I-am spus soldatului să se prefacă adormit. Fetele primarului ne-au bătut la uşă. Plângeau că l-au omorât pe ta-său. Eu am sărit şi am aprins lampa, le-am dat drumul în dormitor şi jmi-am cerut iertare că eram în izmene. Mi le ţineam cu o mână, şi cu alta trăgeam de soldat să se scoale. Ziceau ele că să-l anunţăm pe şeful de post că l-a omorât cineva pe primar. Poftesc fetele pe scaun şi la repezeală vreau să mă echipez. Fetele-şi cereau scuze că ne-au deranjat, eu le spuneam că serviciul nostru este de aşa fel că niciodată nu ne deranjăm. Până să ne echipăm le mai întreb dacă mai trăieşte dom'primar, vorbeşte, ştie cine l-a atacat? îmi răspunde una că vorbeşte, dar că nu se înţelege nimic. Eu, în gând, bine că n-a murit. Vine şi naşul şi ne ordonă să ne încărcăm armele şi: „După mine!”. Mergem la primar acasă să luăm informaţii, să vedem pe cine bănuie. Sandu Bălănică era bandajat la cap, i se vedea numai mustaţa. Pe corp îl freca nevastă-sa cu ţuică. La întrebările şefului de post că cine l-a bătut, Sandu Bălănică a zis ceva, dar naş Victor n-a înţeles. Şi-atunci i-a spus soţia primarului că ţărăniştii. Petrea Câlan şi cu gineri-su. Până la ziuă am raportat telefonic la Legiunea de jandarmi evenimentul şi-am arestat vreo şapte-opt ţărănişti, în frunte cu Petrea

Călăn. Pe primar Vam pornit la spital, la Brăila, cu o căruţă, eu caii lui frate-său, că ai lui erau obosiţi. A stat în spital trei luni. Primar în locul lui a venit frate-său, Ion Bălănică. Mai târziu fostul primar s-a dus la prefectul Şerban Răducanu şi i-a dat ăla serviciu ca administrator la Grădina publică din Brăila. A plecat din sat, nu l-am mai văzut multă vreme. Dosarul cu ţărăniştii bănuiţi s-a clasat din lipsă de probe. Sandu Bălănică ăsta, cât a fost primar, l-a bătut şi pe popa Frăţilă în biserică, în timpul slujbei. Spuneau oamenii că i-a spart capul popii…

— Nu s-a aflat nimic, dom’toner? întrebă Năstase

— Stai, să vezi! într-o seară mi-am luat rămas bun de la soldatul Varga Mihai, că se libera. Şi-am plecat acasă. Îmi părea rău după băiatul ăsta. Maică-sa era unguroaică şi taică-su ungur. Aproape c-am plâns. Pe la unu noaptea mă pomenesc cu şeful meu de post, naş Victor: „A plecat Varga, îmi zice, şi mi-a spus cum tu şi cu el l-aţi bătut pe primar. I-am dat o sută de lei soldatului şi o pereche de pantofi, dar ţie nu-s în stare să-ţi mulţumesc!” Că naş Victor îşi pusese în gând să-şi dea dimisia sau să-şi ceară mutarea, numai să scape de nenorocitul ăla de primar… Deci, încheie Stanciu, uite de ce v-am spus eu povestea asta…

— Am priceput, dom’toner, zise Năstase, dându-se jos de pe masă.

— Stai, mă, jos! se răsti Dragomir la el. Ai priceput tu, dar eu?! Lasă-l pe dom’toner să ne zică dânsul…

— Bravo, Dragomire! Să-mi spui ori de câte ori nu eşti lămurit într-o privinţă. E mai bine să-mi zici înainte că n-ai înţeles, decât să te duci ca prostul cu sacul în cap, şi să-mi vii după aia, când o fi prea târziu. să mi te plângi că n-ai executat ordinul pentru că mai ştiu eu ce. Uite de ce v-am spus întâmplarea cu Sandu Bălănică. Şi eu şi voi suntem de la ţară. Aici e tot o comună. Dar pentru că suntem îmbrăcaţi altfel decât cei de pe-aci, iar în mână avem o armă în loc de ciomag, oamenii nu ne înghit. Aşa cum nu-i înghiţeaţi nici voi pe jandarmii din sat când vă intrau în curte ba pentru una, ba pentru alta. Sau voi îi iubeaţi?

Amândoi soldaţii scuturară hotărâţi din cap.

— Dar acum e altceva, continuă eL, că şi voi umblaţi în uniformele ălora. Chiar voi, adică, vă duceţi şi le bateţi altora în poartă, şi le intraţi în curte, ba pentru una, ba pentru alta. Aşa că, fiţi cu băgare de seamă, că raci pe voi nu vă iubesc ăştia de pe-aci, atâta timp cât sunteţi

îmbrăcaţi aşa. Vrând nevrând voi trebuie să fiţi cu mine, să ne apărăm unul pe altul. Ai înţeles, Dragomire?

— Am înţeles, să trăiţi t

— Aşa. Acum plecaţi!

Când soldaţii ajunseră la uşă, Stanciu zise, fără să-i privească:

— Uitai să vă mai spun ceva. Voi să aveţi o aşa de mare încredere în mine, că să nu vă mire nimic din ce-oi face eu. M-aţi văzut ieri dimineaţă îngenuncheat în uliţă, dar eu n-am îngenuncheat de frică. Am avut eu socotelile mele, să scap cât mai repede de naşa de-aci, că-mi încurca cercetările. Şi acum am o socoteală cu ăştia ai lui Tudor Chivu, dar voi să vă luptaţi cu pietroiul şi să le cereţi ajutor, ca şi când n-aţi şti nimic. Eu, de-aci, vă urmăresc… În caz că se îmborţoşează situaţia, am eu grijă *se culce* unul sau doi mai devreme. Asta-i!

— Luăm armele cu noi?! întreabă Dragomir, mai speriat acum, după ce auzise că plutonierul are o socoteală cu cei de-afară, decât înainte, când crezuse sincer că şeful de post îi trimite să mute pietroiul pentru că era o treabă care nu mai suferea amânare.

— N-aveţi ce face cu ele! hotărî Stanciu. Ce rost ar avea să căraţi un pietroi cu armele de-a spinarea. Dacă n-ar fi frig eu v-aş pune chiar să vă dezbrăcaţi vestoanele. Să păreţi cât mai gospodari… Ăştia ai lui Tudor Chivu sunt toţi sau mai sunt şi acasă? Vreau să zic mai are pe cineva de parte bărbătească?

— Numai Ulică şi Vasile lipsesc, dom’toner.

— Ulică era smucit rău când era mic. A stropit odată o pisică cu gaz şi i-a dat foc. Tot aşa e?

— Tot!

— Bine. Duceţi-vă!

Soldaţii ieşiră, îndemnându-se unul pe altul. Stanciu ştia că îi speriase, dar le spusese intenţionat de planul lui. „Omul care se teme de ceva nu poate fi luat pe

nepregătite!”

Se uită pe fereastră îs urme lor. Cei doi soldaţi îşi spuneau ceva repede, vorbe pe care plutonierul n& cea cum să le audă. Dar indiferent de ce şi-ar fi spus, el era sigur că soldaţii aveau să execute ordinul. „Ordinul, îşi zise, e ca o poruncă dată de dumnezeu unui creştin. Cura să nu vrea s-o ducă la îndeplinire? Dar şi eu am primit ordin de la comandantul Legiunii de jandarmi să-l împuşc pe Puiu Anton şi nu l-am executat! *Şi* atunci, continuă el, dacă eu, un grad din corpul subofiţerilor, oamenii cei mai de nădejde, nu km dus la îndeplinire, ce pretenţii să am de la ăştia doi soldaţi în termen, care numără zilele până să predea uniformele la magazie?!”

În timp ce încărca cele două arme ale soldaţilor şi îşi verifica pistolul, continuă să se gândească la ordinul pe care el însuşi mă-l îndeplinise. „Tăria noastră stă tocmai în asta. În siguranţa superiorului că ordinul lui, oricât de năzdrăvan ar fi, subordonatul îl îndeplineşte fără să crâcnească. Or, eu…” Dintr-odată îşi dădu seama că el şi în momentul ăla, face tot ce poate ca să nu execute un alt ordin. Cireşaru M spusese să are o uliţă de sat cu cei care l-au omorât – pe Barabaş. Şi el, în loc să facă întocmai, încearcă să… „Şi capra şi varza, domnule Anton!” Dar el, îşi aminti, de câte ori a încercat să împace aceste două nevoi, care nu se pot iubi niciodată, ieşise prost sau, mă rog, nu-l mersese – bine. Pierdea el şi câştigau alţii.

Furios, vru să se repeadă afară şi să dea iama printre băieţii şi ginerii lui Tudor CMvu. Să-i bată cu patul armei până i-o lăsa laţi, iar care o ridica capul să-l trimită pe lumea cealaltă, cu o floare roşie la colţul gurii. Avea tot dreptul să procedeze aşa, fiindcă spărseseră postul, iar acum îi dădeau ocol, *punând în primejdie viaţa efectivului*.

Dar, ca şi în alte ocazii, Stanciu găsi în el puterea să se liniştească: „Să apeşi pe trăgaci e uşor, îşi zise, dar mai greu e să întorci glonţul din drum”.

Se uită din nou pe fereastră, apoi îşi făcu un post de pândă: împinse masa mai încolo, dădu călimara într-o parte, să n-o poată atinge oricum s-ar suci şi începu să privească la soldaţi. Năstase şi Dragomir se opinteau de zor să mişte pietroiul, pe care nu-l clintise nimeni de cine ştie când. Se spunea că e acolo de la întemeierea satului, ca piatră de hotar. Alţii ziceau că ar fi căzut din cer, ca o palmă dată de dumnezeu întregii obşti, când începuse lumea să se păcătoşească. Şi – spre deosebire de palma obişnuită, care se retrage după ce ţi-a roşit obrazul – aceasta rămăsese aici, ca lumea să nu uite. Erau mulţi care susţineau că pietroiul fusese adus cândva de Buzău, din munte, când apele lui se umflaseră ca în vremea potopului.

Adevărul era însă cu totul altul: fostul proprietar al caselor în care era postul de jandarmi, un oarecare Longin, a cărui ocupaţie era negustoria cu piatră de var, îl cărase din munţii Măcinului, cu gândul să-l spargă şi să-l pună la temelia noii case pe care voia s-o ridice în locul acesteia, vechi. Nu mai apucase, fiindcă al doilea pietroi, fratele celui de la poartă, când a fost să-l urce în căruţă, i-a căzut pe picioare, zdrobindu-i-le. Până să-l ia cineva de-acolo, până să-l ducă la spitalul din Brăila, că la Măcin nu era atunci aşa ceva, şi-a lăsat viaţa, picătură cu picătură, pe şosea, scursă printre scândurile căruţii. Fiul lui, că avea un băiat cu numele de Adrian, a plecat să aducă mortul de la spital, să-l îngroape în sat, dar nu s-a mai întors. De-atunci nu-l mai văzuse nimeni. Bătrânii satului, care-şi mai aminteau de această întâmplare, de câte ori treceau prin faţa postului se închinau la pietroi: unii pentru semnul ceresc, alţii pentru sufletul mortului.

Pietroiul, după cum era de aşteptat, nu se lăsă urnit nici când soldaţii băgară un par sub el. Oamenii lui Tudor Chivu priveau cu mult interes strădaniile soldaţilor. Nu mai fuma niciunul. Stăteau proptiţi în coada furcilor, cu care nu aruncaseră nici măcar un pai în căruţă şi se uitau tăcuţi.

„De ce nu-i cheamă în ajutor proştii mei?” se întrebă plutonierul. Vru să iasă pe prispă şi să le strige ălora să pună mâna. Dar asta i-ar fi stricat planul. Băieţii şi ginerii lui Tudor Chivu nu trebuiau să ştie că el e în post. Tresări când lângă soldaţi apăru de undeva Tutuş. Băiatul îşi scuipă în palme, zicând vesel: „Trebuia să mă fi chemat mai de mult!” Şi se apucă cu mâinile de pietroi, scoţând nişte sunete porcoase din buze, iar altele să le tragă de-adevăratelea, făcându-i pe soldaţi să râdă.

„Trebuie să-l alung de-acolo!” se înfurie Stanciu, înjurându-l în gând. Ieşi în curte, prin bucătăria soldaţilor şi se duse în spatele casei, la locuinţa lor. Dorina, ajutată de Mima, aranja lucrurile. Îşi arătau una alteia diferite rochii mai vechi, pe care aveau de gând să le transforme, câteva valuri de borangic, bun pentru perdele.

— Mima, cheamă-l imediat pe Tutuş încoa*! porunci Stanciu gâfâind.

Fata şi nevasta lăsară cârpele jos, privindu-l îngrijorate.

— Ce s-a întâmplat? îl întrebă Dorina, dar bărbatu-său n-o luă în seamă.

— Nuspui că-l chem eu, o avertiză Stanciu pe fiică-sa. Îi spui că-l cheamă mă-ta. Eu nu sunt acasă.

Se răsuci şi plecă, fără altă explicaţie.

— Du-te Mima şi strigă-l! şopti Dorina. Şi când fata vru să plece o sfătui: Zi-i că vreau să-i dau dulceaţă.

— Chiar ne dai?!

Stanciu se întoarse în post pe acelaşi drum. Când să intre în bucătăria soldaţilor auzi o voce groasă, obraznică, strigând:

— Pune-i, mă Năstase, trotil, să vezi cum sare direct în curte! urmată de hohotele celor de lângă nutreţuri.

În timp ce-şi relua postul de observaţie, Stanciu se gândea: „De unde atâta curaj la ăştia?! Ies în bandă, îmi sparg postul… Eu când eram în sat n-aş fi avut curajul ăsta

ai lor. Şi doar nu eram un ruşinos”.

De afară se auzi vocea cântătoare a fiică-sii:

— Bleguleee, vrei o lingură de dulceaţă?

— Nu vreau! zise băiatul.

„H omor!” şopti Stanciu. Dar Mima nu se lăsă:

— Hai, că te cheamă mama, încăpăţânatule!

Tutuş stătu o clipă pe gânduri, apoi le spuse soldaţilor:

— Mă duc să văd ce vrea şi când mă întorc aduc o cazma! Până nu săpăm în jurul lui nu-l urnim.

Şi fugi în curte. Stanciu sări de la locul lui şi, când băiatul trecu prin faţa bucătăriei soldaţilor, se repezi la el şi-i prinse capul în mâini.

— Nu sufla că te omor! şuieră el la urechea băiatului.

Tutuş îl privi nedumerit, galben de sperietură. Se lăsă târât, mai mult pe sus, în bucătăria soldaţilor. Aici i se dădu drumul.

— Ce. dracu’ mai făcui, mă tăticule?! scânci el.

— Te duci în dos şi nu mai ieşi din casă până nu-ţi zic eu. S-a înţeles?

— Le ajutam soldaţilor să…

— Nu-i treaba ta! Mă-ta nu-şi vede capul de treburi şi tu te ţii de prostii.

Băiatul protestă din obişnuinţă:

— Trebile mele sunt pe-afară, iar ale lui Mima în casă. N-ai spus matale aşa? f

Stanciu tăcu, privindu-l ţintă pe băiat. Instinctiv, Tutuş se feri.

— Stai, că nu-ţi fac nimic i zise taică-su potolit, ca după o clipă de tăcere să adauge: Vino îneca!

Intră în cancelarie, urmat de băiat, care neaşteptându-se la nimic bun mai protestă o dată:

— Acum de ce nu mă laşi să-i ajut mamii?!

Taică-su îi făcu sem să tacă şi îi arătă scaunul cu mâna, iar el se uită atent pe fereastră. După un timp

mormăi:

— Au prins curaj! Au văzut ce se întâmplă prin lume. Legionarii atacă jandarmii şi-i omoară, ăia de pe la fabrici se bat cu poliţia; liberalii îşi sparg capetele cu ţărăniştii… Au de unde învăţa.

— Cu mine vorbeşti? întrebă Tutuş.

— …Toate astea se aud. Că satul e ca un ciurel, iar informaţiile rele sunt ca tărâţelerămân – şi lumea păstrează ce nu trebuie. Ia scoate tu din apă unul care e gata-gata să se înece, zise Stanciu răsucindu-se cu faţa spre băiat: Scoate tu din apă unul care stă să se înece, să vezi dacă mai află cineva în afară de neamurile ăstuia. Dar ia dă-i altuia brânci de pe pod, să vezi cum vuieşte satul o săptămână. Poate şi mai mult. Nu-i aşa!

Convins că taică-su a uitat iarăşi să-l bată, Tutuş se grăbi să aprobe, dând de câteva ori din cap, că aşa e. e-abia acum se dezmetici Stanciu şi schimbă vorba:

— Ce le ziceau soldaţilor, ăia ai lui Tudor Chivu! – Care ai lui Tudor Chivu?! se miră băiatul.

— Aia care-s veniţi colo după nutreţ.

— A, se lămuri Tutuş, ziceau că să pună Năstase trotil sub pietroi.

— Altceva, că asta am auzit-o şi eu. Soldaţii nu le-au cerut să le dea o mână de ajutor?

Chiar în clipa aceea se auzi glasul lui Dragomir. strigând:

— Ce fel de oameni & înteţi, mă Ichime, de vă uitaţi la noi cum ne muncim aci şi nu puneţi mina?!

Stanciu se lipi iute de fereastră, să vadă ce fac Chiveştii, dar lovi geamul cu cozorocul. Enervat îşi luă repede cascheta de pe cap şi o puse pe masă. Iehim, cel mai mare dintre fraţi, se întoarse spre ai lui, spuse ceva, apoi le făcu semn cu mâna să-l urmeze. Se îndrepta agale spre poarta mică a postului. Părea că îi pare rău de paşii pe care îi face, dar înainta totuşi, urmat de încă trei.

Ceilalţi patru rămaseră lângă căruţă.

„Se urnesc!” mormăi Stanciu bucuros şi îngrijorat în acelaşi timp. Îşi făcuse următoarea socoteală: „La început vor veni doi-trei şi vor pune mina în dorul lelii. Dar cum sunt încăpăţânaţi, când Vor vedea că pietroiul nu se urneşte îi vor chema şi pe ceilalţi. Şi atunci… Că mie toţi opt îmi trebuie. Scapă unul, n-am făcut nimic”.

Traseră de pietroi toţi patru, alături de soldaţi şi, bineînţeles, nu izbutiră sări mişte. Asta îi… înfurie pe băieţii lui Tudor Chivu. Iehim strigă spre locul cu furaje:

— Aduceţi căruţa încoace şi funia de legat paiele! Altfel nu-l scoatem din găoacea lui

Unul din cei de pe locul viran luă caii de dârlogi şi-i întoarse cu faţa spre post, urmat de ceilalţi. Căruţa trecu prin şanţ şi se opri în mijlocul uliţei. Fără nicio vorbă, ca şi când mai făcuseră de multe ori o astfel de treabă, legară pietroiul cu un capăt al funiei, iar cu celălalt osia căruţei.

— Gata, mină!

Caii se opintiră în şleauri şi, încet-încet, pietroiul se smulse din îmbrăţişarea pământului, în care stătuse atâţia zeci de ani. Se rostogoli de câteva ori greoi, cu bufnituri înăbuşite. În locul lui apăru un pământ îndesat bine, lucios, dar plin de găuri, mici sau mari, de canale, din care fugeau speriate urechelniţe, coropişniţe, gândaci coloraţi. Atinse de ger, toate aceste vieţuitoare, dezvelite pe neaşteptate, înţepeniră în scurt timp sub ochii oamenilor din jurul gropii. Năstase spuse cu tristeţe:

— Le-a venit ordin să se mute pe lumea cealaltă şi n-au avut încotro!

Uitându-se cu milă şi dispreţ la zvârcolirile lor, Dragomir adăugă;

— Proaste au fost că n-au fugit. Sau măcar să fi scurmat şi să se fi băgat mai adânc. Că de când cutremurăm noi pietroiul ăsta ar fi avut vreme!

Nu-i răspunse nimeni. Toţi zece, câţi erau acum în

jurul gropii, priveau încremeniţi la forfota ce se potolea încet-încet. Fundul gropii părea un front mic, care prevestea unul mult mai mare. Şi toţi se uitau la el şi căutau să şi-l închipuie pe celălalt.

Ichim fu primul care se rupse din această amorţeală. Se duse la cai şi îi bătu cu palma pe grumaji. Apoi se întoarse la pietroi, întrebându-i pe soldaţi:

— LI lăsaţi aici sau vreţi să…?

— Avem ordin să-l băgăm în curte i se dezmetici Năstase.

— Hai, mă, puneţi mâna că se face seară!

Toţi se aplecară şi începură să rostogolească pietroiul cu mâinile.

Stanciu se uita pe fereastră la ei. Spatele lui Ichim i se păru că seamănă cu pietroiul scos. Era de statură potrivită, dar fiind primul născut din cei şapte băieţi şi trei fete, se părea că Tudor Chivu voise să-l facă cât mai aproape de chipul şi asemănarea lui. Şi reuşise cu muşchii, dar nu şi cu mintea lui Ichim. Trebuia răsturnată o căruţă de paie – era chemat Ichim. Trebuiau bătuţi nişte pari, Ichim punea mâna pe baros şi stâlpii se duceau, parcă singuri, în pământ. Sau, la vreun scandal cu vecinii, tot Ichim era băgat în prima linie. Spunea numai prostii, dar cu un calm şi cu o candoare care îl înfuria în aşa hal pe bătrân, încât îl lua la bătaie şi nu mai ştia cu ce vorbe să-l alunge din faţa lui. Ichim pleca zâmbind nedumerit.

Alături de el era Sima. Stanciu îl ştia de când lucra la curtea lui Ţiţei. Avea o faţă măslinie şi ochii mici, traşi spre tâmplă, de tătar. Probabil că era foarte vrednic, din moment ce Tudor Chivu îl acceptase ca ginere. De altfel toţi ginerii lui erau oameni muncitori, tăcuţi şi săritori la bătaie, când cineva se atingea de ceva care aparţinea Chiveştilor sau despre care ziceau ei că le aparţine.

Lângă Sima, se străduia să împingă la pietroi un bărbat înalt şi slab, care se tot ridica să-şi salte pantalonii

ce îi alunecau de pe trup. Şeful de post nu se putu opri să nu zâmbească. Era Dumitru, poate cel mai nereuşit urmaş al lui Tudor Chivu. De câte ori se înfuria pe cineva, ridica un pumn mare şi osos în sus, strigând nişte vorbe greu de înţeles pentru cel care îl auzea vorbind întâia oară: „Gând ţi-am da un bum doţi dancii te-o luna!”

Lângă el se opintea Fane, al doilea ginere, timid şi ruşinos ca o fată când se duce să fie prezentată părinţilor băiatului.

Pe el îl înghiontea Ion, braconierul Chiveştilor. Pescuia şi vina orice, iar dacă ar fi locuit lângă vreo graniţă, ar fi ajuns cu siguranţă un mare contrabandist.

În coasta lui îl văzu pe Panait, înjurându-i pe toţi printre dinţi, inclusiv pe maică-sa care îl făcuse. Nimic nu-l mulţumea şi, în afară de Tudor Chivu şi puşcă, nu putea spune nimeni că s-ar mai fi temut şi de altceva. De mânia lui dumnezeu în niciun caz nu se temea, altfel ar fi fost mai atent la vorbele care îi ieşeau din gură.

Ilie icnea exagerat, ori de câte ori pietroiul se mai da o dată peste cap. Glumea: „Asta-i bun să apese varza în puţină” sau „Dacă pui unul de-ăsta coniac la fântână îţi scoate şi tuburile odată cu găleata”. Era puturosul familiei, dar Tudor Chivu ţinea la el pentru că-l făcea să râdă. Era singurul căruia îi dădea voie să se ducă la Brăila când avea ceva de vândut. Ţinea la preţ şi îşi bătea joc de negustori. „Luaţi tot griul pe gratis, dom Iordache, striga el de cum îl vedea pe starostele angrosiştilor, că e bun de colivă pentru oameni trecuţi de cincizeci de ani!” Apoi se întorcea spre ceilalţi ţărani, veniţi şi ei să vândă grâu: „Nu staţi pe gânduri, mă coj anilor, când e să faceţi o faptă bună!” Şi multe altele de felul acestora, încât negustorii preferau să-i cumpere cât mai repede cerealele, numai să-l vadă plecat odată din obor.

Sprijinindu-se mai mult de pietroi, decât să-l împingă, Leonte Marcu, al treilea ginere, moţăia mergând. Părea că

e mai tot timpul în urmă cu somnul. Se vorbea că ar fi din cei care umblă noaptea adormiţi pe casă. Dar vorbele astea i le scorniseră cei care aveau necaz pe el. Adevărat era doar că Leonte se scula noaptea şi se spăla pe cap. Seara se culca ca toţi oamenii, dar se trezea la prunul cântat al cocoşilor şi îşi băga capul în orice vas cu apă care îi ieşea în cale: căldare, puţină sau jgheabul de la fântână. Apoi se întorcea în patul lui. Dimineaţa, – Când îşi vedea perna udă ofta: „Iar m-am spălat azi-noapte pe cap S”.

Toţi aceştia erau oameni haşuraţi Aveau cel puţin câte un copil. Unii aveau câte patra-cinci. Nevestele tor erau mai tot timpul eu burta la gură.

La Vadra copiii ara se făceau în urma unor calcule: avem un băiat şi ne-ar mai trebui o fată. De copii era întotdeauna nevoie. Re unul. Îl trimiteau cu vacile, pe altul cu oile, la prăşit, la coasă. Nu era o raritate să auzi pe câte unul spunându-i nevesti-sii: „Ăsta care e pe drum ne trebuie la păzit via!” Dinainte de a se naşte 11 aştepta munca ce-i fusese repartizată. Şi, din leagăn, copilul sărea direct în prepelagul viei, numai într-o cămăşuţă, cu fundul gol, ca să strige eli era ziua de mare: „Care eşti acolo, măăă!”

Pietroiul fu adus. aproape de treptele de la intrarea în post. Când toţi erau aplecaţi asupra lui, gâfând încă şi năduşind, Stanciu ieşi iute afară cu două arme pe un umăr şi cu pistolul în mână.

— Bine v-am găsit, mă, ăştia ai lui Tudor Chivu!…

Voi daţi-vă în lături!

Soldaţii tresăriră mal tare decât băieţii şi ginerii lui Tudor – Cfaivu. Ei fuseseră tot timpul cu nervii încordaţi, ştiind e-o să «e întâmple ceva, dar neştiind nici ce şi nici când o să se întâmple acel ceva. Cei opt însă, deşi veniseră să vadă ce mai e pe la post, avuseseră timp să se liniştească, cnezind că plutonierul e plecat. Aşa că intraseră în curtea postului să care acel pietroi, cu cele

mai paşnice intenţii.

Băieţii şi ginerii lui Tudor Chivu îşi îndreptară spinările încet, privind, când la şeful postului, când la cei de! soldaţi, care se trăseseră stingheriţi lângă prispă. Le reproşau soldaţilor un fel. de trădare. Dragomir se simţi dator să se apere

— Vouă nu v-a fost oarecum să veniţi peste mine şi să-l luaţi pe Vasile?! A fost cinstit ce-aţi făcut?

— Nu discuta cu arestaţii 1 îl avertiză şeful de post.

— ...Nu v-aţi gândit ce-aş putea păţi eu de la dom'toner? Am înţeles, să trăiţi!

Cu ochii la Chiveşti, plutonierul le întinse soldaţilor armele.

— Vedeţi că sunt încărcate f Cine mina caii când aţi venit cu căruţa?

— Eu, răspunse Ichim.

— Treci1 aci *l* îi arătă cu ţeava, pistolului tufa de măceş care creştea la talpa prispei. Ichim se puse în mişcare şi, cu cât mergea mai agale, cu atât părea mai puternic şi mai suplu. „Asta trage singur un plug pe o pârloagă nearată de la facerea lumii11 se gândi Stanciu, privindu-l cu un fel de invidie.

— Stai cu spatele la mine 1 îi porunci el

Şi când Ichim se întoarse cu faţa spre closet îl întrebă:

— Cine te ţinea de brâu în căruţă?

— Mutu! răspunse Ichim.

— Mă-l îl avertiză plutonierul, luând răspunsul acesta ca pe o ironie.

— Mutu îl cheamă pe ăista, dom'toner, îl potoli Năstase. Asta eu fianeaua deşirată! Şi îl arătă cu degetul pe Sima. Vorbeşte1 numai la Paşti, când vine cineva să ciocnească ouă cu el Ala zice „Crist os a înviat", el răspunde „Adevărat" şi-a terminat cu vorbirea pe un an întreg.

— Aşază-te în spatele lui, cum stăteai în căruţă! Hai, hai!

Sima îl privi pe plutonier pe sub sprâncene, mormăi ceva şi se aşeză în spatelelui Ichim, fără să-l atingă pe cumnatru-său.

— Ţine-i de mijloc, – ce altfel te răstorn! Ia cotitură! insistă Stanciu zâmbind, şi Mutu puse mâinile pe umerii lui Ichim, de parcă voia să se alinieze. Aşa stăteai tu?! se miră plutonierul încercând să pară vesel

Mutu dădu1 din cap. şi şeful de post îl lăsă în pace. Strigă:

— Următorul f

Dumitru, înalt şi slab, fără curea la pantaloni, se urni spre tufa de măceş, zicând furios:

— Ce-aţi cu noi?! N’ştââţi că no nu fac nic de cap nost?!

— Ce-ai zis, mă?!

Soldaţii şi chiar unii dintre băieţii şi ginerii lui Tudor Chivu, pufniră în râs. Dumitru îi fulgeră pe toţi cu o privire mânioasă, bombănind ceva, şi mai întărâtat, dar absolut imposibil de înţeles.

— Ce-a zis ăsta, mă? întrebă nedumerit Stanciu.

— Că ce-a veţi cu noi? îi traduse Ilie, bine dispus. Nu ştiţi că noi nu facem nimic de capul nostru?

— Aha! se dumiri plutonierul. Cu voi n-am nimic, continuă el liniştit, dar vreau să-mi staţi cuminţi aci, până mă întorc eu de la nea Tudor. Şi eu zic să mă ascultaţi, schimbă Stanciu tonul, că altfel mă forţaţi să vă fac vreun rău. S-a înţeles?

Nu-i răspunse niciunul.

— Unde-i Vasile acum?!

Nu primi răspuns nici de data asta, dar plutonierul nu se supără. Zise chiar vesel:

— Îl găsesc eu.

După Dumitru se aşeză la rând Panait. Bineînţeles

pufnind şi înjurând printre dinţi. Se simţi profund nemulţumit când Leonte Marcu veni în spatele lui şi dădu să-l apuce de mijloc. Vru chiar să-l lovească, scrâşnind: „Ia-ţi, mă, labele!” Dar Leonte, cunoscându-l bine, îl strânse şi mai tare în braţe, lipindu-şi obrazul de spatele cumnatului arţăgos, să se ferească de lovituri. Şi, cât stătu aşa, închise ochii, ca şi când l-ar fi cuprins somnul. În spatele lui se aliniară ceilalţi. Stanciu se uită la ei şi, treptat-treptat, se linişti.

Stând în picioare în căruţă, ţinându-se unul de altul, feciorii şi ginerii lui Tudor Chivu, îi păruseră şefului de post înspăimântători. Acum, aşezaţi la fel, dar fără încrâncenarea pe care le-o dăduse mersul în picioare, într-o căruţă ce gonea peste glodurile îngheţate, cei opt bărbaţi păreau nişte copii care sunt gata să înceapă jocul acela cunoscut sub numele de-a puia-gaia.

Când îi văzu pe toţi opt aliniaţi, şeful de post începu să dea ordine:

— Dragomire, tu stai acolo – şi-i arătă cu vârful cizmei unde să se aşeze – iar tu, Năstase, te postezi aci, şi făcu, de data asta cu călcâiul, o cruce pe pământul îngheţat. Trageţi în oricare îndrăzneşte să facă un pas în lături.

Când cei doi jandarmi îşi ocupară poziţiile, Stanciu dădu roată întregului grup, cu un soi de rânjet pe faţă. Îi umilise el pe ei, şi nu invers, aşa cum crezuseră că o să se întâmple. Ochii lui îi cercetară pe fiecare în parte, cu insistenţă, cu dispreţ, bucuros că planul îi reuşise, aşa cum îl concepuse încă din post, când privea pe fereastră la ai lui Tudor Chivu, iar aceştia stăteau lângă şirele de paie şi fumau, prea siguri pe ei ca să bănuiască în ce capcană vor cădea. În studiul acestora, făcut pe îndelete, plutonierul avu timp să-şi dea seama – tot cu satisfacţie – cât de ponosit erau îmbrăcaţi cei care îndrăzniseră să i se opună, să atace postul, să-i ia arestatul de sub nasul soldatului.

Ichim avea un crac de pantalon despicat aproape de sus până jos – s-o fi agăţat de mănuşa căruţei când a sărit din ea –, lui Ilie, zâmbăreţul neamului lui Tudor Chivu, buzunarul hainei îi atârna pe dedesubt, rupt desigur, aşa cum spânzurau trenţele pe unii beţivi care dormeau prin hala mare a Brăilei. Bineînţeles că toţi erau plini de pleavă, de noroi, de zăpadă. Dar asta n-ar fi contat dacă îmbrăcămintea pe ei ar fi fost, nu nouă, ci doar cârpită cu grijă. Din asta înţelese Stanciu că femeile din marea familie a ăstora, ori sunt ocupate cu treburile gospodăriei până peste cap, ori s-au puturoşit.

Cu acelaşi rânjet pe faţă, plutonierul se urcă pe prispă şi începu să râdă de ei:

— Dar ce ziceţi, mă? Dacă ar fi fost naşa Sevastiţa aci, v-aţi mai fi apropiat voi de post? Ei? Care va să zică de mine nu v-aţi temut, dar de o femeie, da. Păi, bărbaţi sunteţi voi? Aţi crezut că puteţi intra în postul de jandarmi ca la crâşmă…

Ai lui Tudor Chivu se uitau posomorâţi la el, pe sub sprâncene, cu duşmănie. Poate că nu le era de ce-o să li se întâmple, cât de ocările, poate chiar de bătaia pe care aveau s-o primească de la *ăl bătrân*. Cum arătau ei acum semănau foarte bine cu nişte lupi băgaţi în cuşcă. Ar fi vrut să se şi repeadă la ăla care îi prinsese, dar nu îndrăzneau totuşi. Soldaţii, speriaţi de spargerea postului, stăteau acum încordaţi, cu degetul pe trăgaciul armei. Ar fi fost de-ai uns o singură mişcare, chiar fără intenţie de atac, şi Dragomir primul ar fi apăsat. Dar de mârâit mârâiau:

— Lasă că… O să mai vedem noi…

— Ce-aţi zis, mă?! râse Stanciu. Vorbiţi fără teamă, de ce mormăiţi?

Şi pentru că nu primi niciun răspuns le ordonă soldaţilor cu glasul schimbat, dur:

— Dacă nu-i găsesc pe ăştia aşa cum îi văd acum, vă sfătuiesc să dezertaţi. Aşa o să vă fie mai moale.

Se răsuci, intră în cancelarie, iar de aici – fără să fie văzut de cei de afară – se duse în camerele din dos. Strădtaându-se să pară cât mai liniştit, îi spuse nevesti-sii să-i dea ceva de mâncare. Dorina, ocupată cu aranjatul casei» nu simţise nimic din tot ce se întâmplase în faţa postului Uitase şi cât e ceasul, pentru că îl întrebă pe Stanciu:

— Tu de ce mănânci acum? De prânz sau de seară?

— De ce-o fi se strădui el să râdă, numai să fie servit de mâna ta.

Nevastă-sa îl cercetă lung, bănuitoare, dar privirea lui *cinstită* o convinse că bărbatul ei nu-i ascunde nimic. Îi aduse la masă. Plutonierul muică liniştit, cu dumicaţi mici, cu sorbituri lungi, ca omul care nu are de ce se grăbi, timp în care însă mintea, capul întreg îi erau fulgerate de câteva întrebări capitale: făcuse bine arestându-i pe ăia? Tudor Chivu va mai vrea să se tocmească? În caz că îl atacă, trage? În jurul acestora gravitau, ca nişte ţânţari alături de fluturii de noapte, cu toţii în jurul lămpii, şi alte întrebări, mai mici.

Când ieşi din nou din cancelarie, îi găsi pe toţi aşa cum îi lăsase. Doar puţin mai zgribuliţi. Pe măsură ce se scurgea ziua, frigul ciupea mai tare.

— Trebuie să tragem în ei, dom’toner? întrebă Năstase de cum îşi văzu şeful, dar numai ca să i se repete ceea ce plutonierul le spusese foarte clar mai înainte – Chiveştii trebuiau să înţeleagă că ei nu fac altceva decât să execute un ordin.

— Trageţi în plin şi o să fiţi decoraţi! zise Stanciu hotărât. Când e spart un post de jandarmi se trage fără somaţie.

— Şi dacă vor la privată? îndrăzni Dragomir.

— Să facă pe ei I decise plutonierul, după care preciză: Au voie să bată pe loc din picioare, dar mâinile să nu şi le ia de pe umerii ăluia din faţă.

Coborî cât putu de calm de pe prispă şi o luă pe alee. Fără să se uite înapoi, ieşi din curte, traversă uliţa şi se apropie de căruţa Chiveştilor. Caii se trăseseră din nou lângă şirele de paie şi acum mâncau liniştiţi. Când se apropie de ei ciuliră urechile, gata să-l muşte. Plutonierul ştia însă că dacă ce va feri, animalele chiar îi vor muşca şi nici nu se va mai putea înţelege cu ele. Înaintă hotărât, lovi scurt, dar aproape prieteneşte botul celui mai apropiat şi imediat îl apucă de căpeţea, trăgând spre el. Căută să-i liniştească şi cu vorba:

— Hai, mă, zmeilor, hai! Vă duc acasă…

Animalele îl urmară, dar cu urechile ciulite încă şi fornăind cu putere, neliniştite. Se părea că acceptaseră omul, dar nu şi mirosul hainelor, a armelor şi curelelor lui. După ce trecură şanţul se potoliră. Stanciu opri căruţa şi, tot fără să se uite la cei din curtea postului, cercetă paiele din coşul ei. Ai lui Tudor Chivu veniseră în picioare, dar el n-avea – sau nu mai avea de multă vreme – priceperea ălora de a călători oricum. Lui i-ar fi trebuit un leagăn, cum aveau atâţia în sat. Scormoni cu mâna în paiele de pe fundul căruţei şi, până la urmă, descoperi o scândură lată. O puse de-a curmezişul şi se urcă, aşezându-se cât mai bine. De-abia acum privi în curtea postului – soldaţii şi arestaţii stăteau încremeniţi – ca şi când ar fi vrut ca el să-şi ia rămas bun de la ei… Apoi luă hăţurile cu o mină strângându-le bine, în timp ce cu cealaltă apucă biciul Plesni caii cu putere, de câteva ori. Animalele încercară s-o pornească în galop, dar Stanciu îi struni, făcându-i să caşte gurile tăiate de zăbală. „Ca Voicu Benescu o să merg!” îşi zise, înfăşurându-şi repede curelele hăţurilor în jurul palmelor, pentru a nu le scăpa din mână.

Când slăbi puţin, caii porniră într-un trap nervos, gata în orice clipă să treacă într-un galop ameninţător. Ţineau gâturile încordate, din care pricină păreau că se uită furioşi la cel care-l mână din căruţă. Plutonierul le

vedea doar câte un ochi, mare şi injectat.

Aşa era Stanciu hotărât să străbată satul!

Capitolul VIII

Iarna, vedrenii plecau de dimineaţă la cârciuma lui Costică Dudău şi aici, unde se declarase, nerostit de nimeni cuvântul, *centru*, se întâlneau cu oameni de prin alte părţi. Veneau ca albinele, cu veşti şi după veşti din toată lumea. Podgorenii care circulau pe şoseaua Focşani-Brăila se opreau să-şi adape caii şi boii, apoi intrau în târciumă să se încălzească. În *salonul* lui Costică Dudău nu se vedea nicio sobă. Sau, dacă o fi fost vreuna, nu se mai făcuse focul în ea de ani de zile. Cu toate acestea, clienţii ieşeau de aici transpiraţi şi mai veseli sau mai posomorâţi decât intraseră. Tot aici se opreau şi cei care reveneau tocmai de la Bucureşti, Craiova sau Iaşi, având pe acolo băieţi în armată. Cu cât venea omul mai de departe cu atât erau ştirile mai noi şi, de obicei, mai proaste. Cârciuma lui Costică Dudău devenise astfel un fel de agenţie de presă vorbită, unde se comentau la nivel rural, dar cu bun simţ, ocuparea Poloniei, căderea lui Churchill de pe cal, concentrările, rechiziţiile şi iar concentrările, iar rechiziţiile.

Înainte vorbea unul despre o întâmplare, la care zicea că a fost de faţă, iar ceilalţi ascultau. Acum, ca să se facă auziţi, strigau toţi, astfel că adunarea de la cârciumă căpăta deseori caracterul unei familii numeroase care se ceartă pe moştenirea lăsată de părinţii morţi pe neaşteptate. Gălăgia urca până ce Costică Dudău răcnea mai tare decât toţi: „Ho!” şi oamenii tăceau pentru o clipă.

Când îi răzbea foamea se duceau pe la casele lor, cu ştiri cu tot. După ce mâncau, îi opreau în jurul mesei rotunde pe cei mai răsăriţi din familie, să poată hotărî cum să scape mai uşor din cleştele evenimentelor ce se apropiau. „N-ar fi mai bine să vindem boii, decât să-A omorâm cu drumurile de corvoadă?” „Şi cu ce ari în

primăvară?" Sau „Ce-ar fi, Culaie să intri, ca orice, la calea ferată. Vorbea lumea azi la cârciumă că pe cheferişti îi mobilizează pe loc...” „Nu, domnule! Să nu-mi mai dai p-ormă niciun pogon, că am leafă?” Nu ajungeau la niciun rezultat. Şi atunci, capul familiei se scula înjurând. Se ducea iar la Costică Dudău, să mai afle câte ceva. Numai el, că femeile şi flăcăii nu aveau voie să intre în cârciumă.

După plecarea bărbaţilor, femeile îşi luau ceva de lucru şi se strângeau la câte o vecină, unde se punea ţara la cale. Flăcăii se adunau şi ei în grajdul unuia şi se cinsteau cu vin furat de gazdă, din propriul lor butoi, în lipsa maică-sii şi a lui taică-su. Iar seara se duceau la fetele lor, mergând prin mijlocul drumului şi – ţinându-se pe după gât – cântau cu disperare: „Eu mă duc, mândro, mă duc, la armată nu la plug. Mândro, când te-oi mai vedea eu nu ştiu!”

Chestiunile grave nu-i împiedicau pe cei din Vadra să discute şi evenimentele mai mici ale vieţii lor de zi cu zi. O săptămână a vorbit lumea de Chiriţă Vâju, când a scuipat în strachina bunică-sii. Cam tot atât a trăncănit despre Miţa lui Bălăşescu, după ce fata s-a împiedicat şi a căzut în horă, târându-l şi pe bietul Scarlat Nichifor după ea. Jumătate din sat s-a lăudat atunci că a fost *fotografiat*, pentru că Miţa râdea de cele câteva femei care obişnuiau să poarte chiloţi. Mai discutau încă apariţia la biserică a lui Sandu, băiatul lui moş Iordan Vieru, îmbrăcat în uniformă de legionar cu diagonală şi revolver pe unul din şoldurile lui voinice.

Acum, moartea şefului de post, venirea lui Stanciu, jurământul acestuia sub ameninţarea armei mânuită de Sevastiţa şi împuşcăturile care se auziseră în după-amiaza aceea la postul de jandarmi răscoliseră oamenii. Ce să comenteze mai întâi?

Stanciu mâna caii într-un trap forţat, dar constant. Lumea care îl vedea trebuia să înţeleagă clar că el nu fuge

de ceva. Şi nici că îi e teamă de întâlnirea cu Tudor Chivu, cel care îi spărsese postul şi îi furase arestatul. Plutonierul era convins că ţăranii aflaseră de-acum de faptul că fiii şi ginerii acestuia sunt la post, sub ameninţarea armei. Cum? Era de-ajuns ca un copil sau o femeie să se fi uitat dintr-un colţ de fereastră când au intrat Chiveştii cu jandarmii în curte, rostogolind pietroiul, şi să-şi dea seama că întârzie prea mult acolo, ca imediat să le spună altora, iar aceştia, la rândul lor, să alerge spre pârleazuri. În câteva minute vestea s-a împrăştiat în tot satul.

„Foarte bine!” îşi zise jandarmul. Tocmai asta dorea şi el: să afle lumea că e stăpân pe situaţie, că i-a jucat cum a vrut pe ai lui Tudor Chivu şi că acum ei stau înşiraţi ca nişte proşti în curtea postului. Voia să-i mai dea satului de înţeles că, după o asemenea reuşită, nici bătrânul nu mai este o forţă de temut. El, Stanciu, poate foarte bine să-l facă acum inofensiv, Lăsându-l fără armata lui de hăndrălăi.

Că lui îi e teamă să intre în casa lui Tudor Chivu – asta e cu totul altceva. În gospodăria bătrânului mai există o armată de rezervă, dacă se poate spune aşa, care nu e cu nimic mai prejos decât cealaltă, aflată în mâna lui: a femeilor. Nu una din ele îl omorâse pe Victor Barabaş?

Când ajunse din urmă un grup de flăcăi, care se întinseseră pe toată lăţimea uliţei, caii vrură să se oprească, speriaţi de lălăiala lor. Dar Stanciu îi lovi cu biciul, strigând bine dispus:

— Lichidi poteca!

Cântecul amuţi. Şirul flăcăilor se rupse şi cele două jumătăţi se traseră ascultătoare spre marginile şanţurilor.

— Noul şef de post cu caii lui Tudor Chivu! zise unul uluit.

— Nu vă jeliţi, mă, că în armată e foarte bine! le strigă plutonierul, convins că aruncă o gură de apă peste o floare ofilită.

— Să trăiţi, dom’şef! A venit cumva vreun ordin de încorporare la post? întrebă altul.

— Lasă că vă anunţ eu! zise Stanciu şi dădu iar în cai, strunindu-i în acelaşi timp, să n-o ia la galop.

Flăcăii rămaseră nemişcaţi, surprinşi de îndemânarea cu care plutonierul mina caii.

„Îmi plăcea şi mie când şeful de post mă băga în seamă cu o vorbă bună”, se gândi Stanciu. Apoi se posomorî.

Uitase o clipă unde se duce şi îi păru rău că momentul acela nu durase mai mult. De când plecase de la post tot avea impresia că se duce iar la avocatul Anton să-i împuşte băiatul. Timpul şi locul erau altele, dar teama de urmări era aceeaşi. Poate şi mai mare. La avocat se dusese cu un ordin, verbal ce-i drept, dar un ordin. Acum se ducea la Tudor Chivu să calce ordinul lui Cireşaru.

— Să trăiţi, dom’şef!

— Noroc, mă! tresări plutonierul, întrebându-se cine e. Omul însă trecuse. Stanciu îşi răsuci capul şi, după înălţime, după mers, reuşi să-şi dea seama cine l-a salutat „Un amărât! u îşi zise. Dar numele i-l uitase.

Din dorinţa de a scăpa de gândurile negre, ce-l năpădeau imediat ce-şi amintea de treaba pe care o avea de făcut, începu să-i împartă pe oamenii din Vadra pe categorii – aşa cum şi-i amintea el: „De-alde Tudor Chivu, bătăuşi, cu gura mare. Rid mult, dar le sare ţandăra repede şi dau cu ce le cade sub mină… De-alde Costache Bălănică, oameni cu stare, siguri pe ei, umblă încălţaţi cu cizme şi, ori nu te bagă în seamă, ori îţi aruncă o vorbă în doi peri. Din rândul lor s-au ales întotdeauna primarii. Pe urmă sunt de-alde Sergentul Zece, săraci, dar îndârjiţi. Nu rid, nu povestesc nimic despre ei. Se uită încruntaţi la toţi, mai ales la cei ce au. Chiar şi cu ai lor sunt aspri. Nevestele le sunt supuse sau înrăite. Ultima grupă ar fi ăştia, de seama lui Ciuciulan, săraci, calul de bătaie al

tuturor”.

— Noul şef de post cu caii lui Tudor Chivu! strigă cineva, aproape speriat, când căruţa dădu colţul spre cârciuma lui Costică Dudău.

Plutonierul întoarse repede capul, încântat de teama ţăranului. Acum înţelese mai bine şi uluiala flăcăului de mai înainte, care spusese exact aceleaşi vorbe. Pentru locuitorii din Vadra aşa ceva era de nâconceput: în curtea lui Tudor Chivu nu intra nimeni, de vitele şi de copiii lui nu se atingea nimeni. Cine se atingea trebuia – în cel mai bun caz – să se mute din sat.

Stanciu plesni din nou caii cu sfârcul biciului, strunindu-i, făcându-i să-şi încordeze şi mai tare gâturile, hotărât ca prin faţa ălora din uşa cârciumii să treacă foarte sigur de el. O defilare a forţei! Ţăranii urmau să înţeleagă bine că el l-a înlocuit pe Victor Barabaş, dar că lui nu i se poate sa cu sapa în cap. Şi nici cu altceva. El, uitaţi-vă, ştie să strunească cei mai nărăvaşi cai!

Ca să nu se zică despre el că e îngâmfat, când ajunse în dreptul prăvăliei, plutonierul săltă biciul în sus, de câteva ori, în semn de salut. Câţiva ţărani îşi ridicară căciulile. „Ar trebui să intru niţel! îşi zise Stanciu. Aş mai afla ce gândeşte lumea. Dar e prea târziu acum, şi ăia de la post n-or să stea multă vreme ascultători. Trebuie să termin repede cu Tudor Chivu şi să mă întorc!… Chiar şi cei de-acasă sunt periculoşi – continuă el să se gândească. «Unde a mers mia, merge şi suta!» îşi pot spune. Adică: «L-am omorât pe Barabaş, de ce nu i-am sparge şi ăstuilalt capul?» Şi nu ştiu dacă ăl bătrân i-ar putea opri. El n-o să ridice niciun deget asupra mea: a stat la puşcărie, pe drept sau pe nedrept, nu importă, dar cunoaşte, cum s-ar zice, traiul de-acolo. Femeile şi Vasile însă… Poate că şi smucitul ăla micu’, Ulică… De ăştia trebuie să mă feresc!” Pe urmă îl excluse pe Vasile: „ăla, cu mâinile lui oblojite, nu poate ridica de jos nicio lingură să ducă la gură, darmite să mai

ia un par şi să-mi dea în cap. Rămân femeile şi Ulică!”

În timp ce Stanciu mina caii lui Tudor Chivu spre casa acestuia, popa Frăţilă se strecurase prin grădină şi de aici peste pârleaz, în ograda lui Niculaie Ciocan: „Jură că o să duci cu tine în mormânt ce-o să-ţi spun acum!: < „Jur!” zise acesta foarte convins. „Dacă nu în noaptea asta, mâine cel mai târziu, vă împuşcă!” Şi, din ce-i spusese şeful de post, preotul îi povesti lui Niculaie Ciocan exact atât cât trebuia ca acesta să nu mai poată închide ochii până la ziuă. „De preoţi, încheie el, are ordin să nu se atingă”. La plecare îl sfătui să facă ce-o şti ca să poată trece cu bine valul represaliilor ce se abătuse peste capul lor.

Rămas singur, Niculaie Ciocan hotărî că trebuie să se sfătuiască cu cineva care se afla în aceeaşi situaţie cu el. Alergă la finul lui, Marin Ciugudeanu. Asta, când află ce-l aşteaptă, începu să se bâlbâie, apoi se îngălbeni şi dădu afară tot ce mâncase cu un ceas mai înainte. Când reveni în odaie îi ceru voie lui naşă-su să se întindă pe pat, că nu-l mai ţin picioarele. „Ce facem, mă?!” se răsti disperat Niculaie Ciocan. „Potoleşte-te, naşule, c-am trimis-o pe nevastă-mea la Gheorghe Zaharia să-l cheme încoa\ A fost agent agricol. Nu se poate să nu găsească o cale de scăpare!” Gheorghe Zaharia veni cu o falcă umflată şi nu-i lăsă pe cei doi să-i spună de ce l-au chemat până ce Marin Ciugudeanu nu-i dădu o litră de ţuică, s-o ţină la măsea… Altfel – zise – nu vă văd şi nu vă aud de durere! u când auzi însă despre ce e vorba înghiţi repede ţuica din gură şi începu să-l înjure pe Niculaie Ciocan: „Numai tu eşti vinovat. Dacă nu mă momeai tu, eu auzeam de legionari prin găurile din fundul pantalonilor!” Şi mai luă o gură de ţuică, hotărât să n-o mai înghită.

În cinci minute bău litra şi în jumătate de oră era beat turtă. Nu mai era de făcut nimic cu el. „Dă-l pe prispă!” îi porunci Niculaie Ciocan lui fină-su. „Trebuie că a mai băut şi acasă – îl scuză Marin Ciugudeanu – revenind

de afară. Am trimis după Stan Mileau.

Moşul însă, în loc să vină la Marin Ciugudeanu, fugi în baltă. Atunci Niculaie Ciocan hotărî să meargă la ceilalţi legionari acasă. În afară de popa Frăţilă, bineînţeles, despre care Marin Ciugudeanu zisese: „Boaita s-a învârtit cu şeful de post!”

Caii se opriră singuri în faţa porţii lui Tudor Chivu, aşteptând nerăbdători să le deschidă cineva şi să-i ducă la iesle.

Se înserase de-acum. În curte nu se zărea nimeni. Trei câini mari şi o căţeluşă neagră stăteau nemişcaţi în uşa unui chiler, cu ochii aţintiţi în flacăra focului unde, mai mult ca sigur, fierbea mâncarea pentru cină.

Stanciu vru să bată cu coderişca biciului în coşul căruţei, dar renunţă imediat. „Fiecare ţăran îşi cunoaşte căruţa lui după sunet!” îşi zise. Era convins că Tudor Chivu şi-o auzise pe a lui cu mult înainte de a ajunge el în faţaporţii.

Şi plutonierul privi cu atenţie ograda lui Tudor Chivu. De fapt, încercă să şi-o amintească mai bine pe cea care fusese altă dată. Cu zece ani în urmă, pe partea stângă erau nişte pomi. Acum se vedea alt rând de case scunde, cu ferestruici mici, ca nişte guri de tun îndreptate spre ograda îngustă, cât să încapă o căruţă cu cai.

Stanciu îşi aminti că cineva îi spusese odată: „Să intri în curtea lui Tudor Chivu, fără să baţi în poartă, înseamnă să n-ai nici măcar o dragoste de mamă vitregă pentru oasele tale4. Şi acum plutonierul înţelese mai bine de ce. Casele Chrveştilor erau ca un pluton de execuţie, aşezat pe două rânduri, cu armele îndreptate spre cel ce trecea printre ele. Şi erai obligat să treci, dacă ţineai neapărat să ajungi la coşmelia din fundul curţii, unde locuia bătrânul.

Chiar şi pentru un vecin care venea să împrumute ceva, se găsea măcar un câine, care să-i rupă pantalonii. Şi, deşi bătrânul zicea că e oricând bucuros să-i bată

vecinii la poartă, pentru a-i ajuta cu ce poate, erau foarte puţinicei care mureau de nerăbdare să împrumute ceva de la el1… Amintindu-şi de toate acestea –, Stanciu se gândi că Tudor Chivu e unul 1 din oamenii aceia care au preluat de la părinţii lor, încă înainte de a se naşte, ideea că trebuie să fii mină de fier în gospodăria al cărei stăpân vei devenii

Cum nimeni nu venea să-i deschidă poarta, bătu totuşi cu coada biciului în coşul căruţei. Imediat începură să latre câinii. Coteiul negru se repezi întâi la picioarele dulăilor, rrruşcându-i de câteva ori, scurt şi repede; ca să-i enerveze, – să-i scoată din pioşenia cu care priveau la mâncarea de pe foc, apoi fugi spre poartă, urmat de ceilalţi. Din casă, se auzi glasul lui Tudor Chivu strigând:

— Ia vedeţi, mă, cine e la poartă!

„Acu e-acu!” îşi spuse plutonierul, dar nu veni nimeni să-i deschidă.

Câinii mai stătură un timp. la poartă „apoi fugiră înapoi la uşa odăii unde se pregătea mâncarea de scară. Stanciu coborî încet din căruţă, scoase pistolul şi fugi aplecat, prin şanţ, până în spatele rândului de case din dreapta. Era hotărât să tragă în primul câine care i-o sări în faţă. De-al doilea foc n-ar mai fi fost nevoie, pentru că dulăii se vor împrăştia care încotro, speriaţi de detunătură.

În spatele caselor din dreapta era un gard de stuf vechi. Între el şi perete se afla un loc de trecere, lung cât curtea. Pe el se putea ajunge, fără să fii văzut, până la coşmelia bătrânului. Aerul de deasupra satuluiera plin de mirosul paielor şi al cocenilor arşi. Prin el răzbea cu greu, cel al mămăligii, al laptelui fiert şi al ouMor prăjite. În perdeaua asta aţâţătoare îşi punea Stanciu nădejdea: ea le mutase elinilor nasul din loc şi-i putea ţine acolo, mai puţin atenţi la ce se întâmpla în spatele casei. În timp ce-şi făcea o spărtură în gardul de stuf, Stanciu şi-i închipui lihniţi de foame, cu burţile supte, tresărind de poftă, dar dornici să

le arate stăpânilor cât de vrednici sunt. Pentru bucata de mămăligă ce urma să li se arunce, ar fi fost în stare să sfâşie pe loc orice nenorocit care ar fi îndrăznit să intre în ogradă… Poţi să-i condamni?! se întrebă Stanciu. Fac şi ei ce fac oamenii. De ce mă reped eu cu pistolul în mână, oriunde îmi dă ordin comandantul Legiunii de jandarmi? Tot pentru bucata aia”.

După ce trecu – prin gard şi se lipi de perete, fără să fie simţit, de undeva se auzi o voce de femeie:

— E căruţa fără nimeni la poartă, tată!

— Şi nu ştii ce ai de făcut? se răsti la ea Tudor Chivu.

Vocea îi era înăbuşită, parcă ar fi vorbit într-un butoi.

— Dar ăia unde-or fi? mai întrebă femeia, supărată.

— La cârciumă, ce mai întrebi? Deshamă caii şi bagă-i în coşar!

În timp ce căruţa zdroncănea pe podeţ, iar câinii săreau înaintea cailor, gata-gata să-i muşte de bot, Stanciu putu să se furişeze până aproape în spatele casei bătrâneşti. Dacă l-ar fi întrebat cineva de ce se ferea, n-ar fi putut să spună. Că şi dacă ar fi intrat pe poartă, tot în casă trebuia să ajungă şi tot de Tudor Chivu trebuia să dea cu ochii. Iar dacă cineva ar fi vrut să-i facă vreun rău, în casă i l-ar fi făcut, indiferent pe unde ajungea în odaia bătrânului.

Stanciu ajunse în spatele casei bătrâneşti, mergând pe vârfuri, atent să nu calce pe vreo creangă uscată de salcâm. Peretele era coşcovit, căpriorii lăsaţi, dar era clar că o să mai dureze multă vreme. Mai jos chiar de înălţimea ochilor era o ferestruică, fără ramă, cu geamul încastrat direct în lutul peretelui. Era luminat. Ca să nu fie văzut dinăuntru, plutonierul trebui să se aplece puţin. Primul lucru pe care îl zări fu lampa, agăţată într-un cui, deasupra patului. Văzu apoi icoana, cu o candelă făcută dintr-un pahar obişnuit. Flacăra ei pâlpâia uşor, nesigur, de parcă ar fi atras atenţia oamenilor din casă că nu trebuie să se

încreadă în nimic pe lumea asta. Când coborî privirile spre pat observă un bărbat culcat cu faţa în jos. Părea că doarme. Dar aproape imediat, dintr-un colţ al odăii pe care nu-l putea vedea, veni un tânăr numai în cămaşă şi izmene, care, fără nicio vorbă, se urcă cu genunchii pe spinarea celui culcat.

— Încet, mă! răcni Tudor Chivu. Cu mâinile, nu cu genunchii.

— Dumnezeu să te mai înţeleagă, mormăi tânărul şi se dădu jos, începând să-i apese carnea cu podul palmelor.

„Asta trebuie să fie Ulică! se gândi plutonierul. A crescut!” Tudor Chivu gemea puternic, răstindu-se din când în când la băiat, să-l lase mai încet.

— Cum vrei să te faci bine?! se răstea şi Ulică la el.

Plutonierul simţi cum se ridică în el un val de furie:

„Eu mă zbat, mă frământ, şi lui îi arde de frecţie!” De fapt, se supărase pentru că dăduse din nou peste siguranţa aceea pe care o invidia la alţii.

— Dacă n-asculţi, mă scol la tine acu! îl ameninţă Tudor Chivu pe Ulică.

Băiatul însă îşi vedea de treabă. Furia lui Stanciu se potoli, încetul cu încetul. Zâmbi chiar de chinurile bătrânului. „Aşa îmi face şi mie Tutuş! 4 i îşi zise şi parcă îi păru rău că trebuie să strice această scenă atât de obişnuită într-o casă de ţăran, iarna. „Eu sunt ca o telegramă, îşi spuse. Cum mă vede cineva la uşa lui, se şi îngrijorează: «Ce s-o fi întâmplat?» Ţăranii nu-şi trimit telegrame decât în caz de nenorocire, aşa cum mă trimite pe mine ordinul”.

Reflecţiile plutonierului fură întrerupte de o şuviţă de fum albăstrui care, venind de jos, îi trecu uşor şi calm prin faţa ochilor, ridicându-se spre tavan. Încercă să descopere sursa, dar nu reuşi. Până la urmă îşi închipui că, probabil, chiar sub gemuleţ, trebuia să mai fie un pat sau un scaun pe care stătea cineva şi fuma. Cine? „Să fie Vasile? se

întrebă Stanciu. Dacă l-a adus aci, înseamnă că Tudor Chivu e foarte sigur pe el”.

În odaie intră o femeie la vreo douăzeci şi cinci de ani, îmbrăcată cu un cojocel scurt şi cu nişte mănuşi bărbăteşti, cu un singur deget. Stanciu n-o recunoscu, dar presupuse că e vreo fată sau noră de-a lui Tudor Chivu. Se lipi înfrigurată de soba oarbă, întrebându-l pe bătrân:

— Dacă ăia s-au dus la cârciumă cine a bătut în poartă?

Ulică se opri din frecţionat, dându-i astfel voie lui taică-său să-şi ridice capul, întrebând-o nedumerit pe femeie:

— A bătut cineva la poartă?!

— N-ai zis dumneata „Ia vedeţi, mă, cine e la poartă?” îi întoarse tânăra întrebarea.

— Aşa-i… zise el pe gânduri. Hai, Ulică, vezi-ţi de treabă!

Băiatul începu din nou să-i frământe carnea. Dar femeia nu plecă.

— Mai bine i-aţi pregăti ăstuia ce-i trebuie de drum, mormăi bătrânul, fără să se uite la cineva anume.

Femeia tânără ieşi.

„Îi fac vânt lui Vasile! se gândi Stanciu. Dar unde-or fi vrând să-l trimită?… Probabil la deal, pe unde are el prieteni şi cunoscuţi 6. Dacă lucrurile stăteau aşa, însemna că toată treaba lui se uşurează: Vasile pleacă, ori prin gard, aşa cum a intrat el, ori pe poartă. „N-am decât să-i ţin urma şi – chiar dacă-l conduc ai lui o bucată de drum – când o rămâne singur pun mâna pe el!”

Aşteptă liniştit să vadă ce se întâmplă. Din cauza încordării, nu simţea frigul. Totul era să nu facă vreo mişcare greşită, vreun zgomot şi să-l simtă câinii.

Nu trecu mult şi tânăra reveni în odaie însoţită de Nastasia. Bătrâna – mărunţică, cu trupul îngroşat de atâtea naşteri, îmbrăcată toată în negru – ducea o desagă,

iar femeia tânără un palton de orăşean, vechi însă şi descusut, ca toate lucrurile Chiveştilor de altfel. Cum intră, Nastasia începu să plângă încetişor:

— Nu pot eu să-l văd pe băiatul meu plecând printre străini, fără să nu mi se rupă inimaaa! Că ţi-am spus, Tudore, să…

— Taci, fă! se răsti bătrânul la ea.

— Munceam de ne speteam, dar cel puţin ştiam că suntem toţi aci, grămadă. Şi veni nenorocirea pe capul nostru. Când te-au luat pe tine nevinovat, eram mai tânără, ziceam că mai trăiesc să te văd, dar pe el nu mai apuc să-i sărut ochii…

Era atâta disperare în glasul femeii, că nici măcar Tudor Chivu nu îndrăzni s-o oprească din bocit, îi făcu semn lui Ulică să-l lase şi se întoarse cu faţa la perete. Femeia văzu gestul şi se aşeză pe pat, lângă. el, continuând să vorbească plângând:

— Trimite-o pe stricata aia la puşcărie, de ce să sufere un nevinovat?

Îi mângâia în neştire bătrânului spatele, încerca să-l facă să-şi întoarcă faţa spre ea, dar Tudor Chivu se scutura de mâna ei. Fata de lângă sobă plângea şi ea încet, ştergându-şi ochii cu capetele basmalei, vorbind în acelaşi timp în şoaptă cu cel de sub fereastră. Pe ea Stanciu n-o putea auzi şi nici pe cel care fuma nu reuşea să-l vadă. Ulică privea dezorientat când la maică-sa, când la taică-su. Încercă să glumească:

— Lasă, mă mamă, că nu moare nimeni…

— Băiatule, tu eşti tânăr, ce ştii tu? V-am crescut şi v-am ferit de toanele ăstuia bătrânu’ şi acu să…

— Pleacă, Nastasio, că mă înfurii şi-o să zici iar că-s al dracului, mormăi Tudor Chivu, dar fără să se întoarcă.

— Tudore, îl avertiză nevastă-sa sculându-se de pe pat, îţi faci mare păcat cu băiatul nostru. Tu o să-l duci în spinare pe lumea ailaltă. Mi-e martor Dumnezeu că am

vrut să te opresc… *

— Ieşi! răcni Tudor Chivu şi se sculă în capul oaselor.

Fata de lângă sobă se repezi şi o luă pe maică-sa pe după umeri, trăgând-o îngrijorată spre uşă.

— Crezi că mie mi-e uşor! strigă Tudor Chivu. Dar ce vrei să fac? Ţi-am spus şi ţi-am răspuns de ce fac aşa şi nu altfel. Dacă nu înţelegi, du-te-n-mă-ta de proastă!

Femeile ieşiră din odaie. Uşa nu se închisese însă bine când fata băgă din nou capul înăuntru, spunând cu destulă îndrăzneală:

— Tată, te-ai răţoit dumneata la mine adineauri, dar eu mă gândesc că pe ai noştri i-o fi închis la post…

— Pe toţi opt?! întrebă mai potolit bătrânul.

Atât era de greu de crezut că toţi băieţii şi ginerii lui Tudor Chivu au putut fi arestaţi deodată, încât Ulică pufni în râs şi zise, uitându-se spre ferestruică:

— Ce zici de ea, nenică Vasile?!

„Nu m-am înşelat, observă Stanciu, Vasile e!”

— Râzi ca prostul, Ulică – se supără femeia tânără –, dar în căruţă nu e pic de nutreţ. Or, dacă ai noştri trimiteau caii singuri acasă, aruncau măcar câteva maldăre de paie şi coceni pentru vite.

Tudor Chivu păru că tresare la auzul acestei veşti. Se uită lung la fiică-sa, de parcă nu i-ar fi venit să creadă ce aude:

— Căruţa-i goală?!

— Ce, eu vorbesc prostii aci?!

„Dacă nu intru acum îi scap la bănuieli!” îşi zise Stanciu. Şi, fără să se mai gândească la felul cum o să procedeze, porni spre colţul chilerului. Îl ocoli şi se urcă pe prispă. De aici până la uşă erau câţiva metri. Se repezi spre ea, tropăind cu cizmele. Câinii îl simţiră. Se răsuciră brusc spre coşmelia din fundul curţii, dar din faţa uşii el intră buluc în întunericul tindei şi trânti uşa în urma lui. Câinii se izbiră în ea şi, de necaz că le scăpase, se luară la

bătaie, ei între ei, dând parcă vina unul pe altul. În acelaşi moment Tudor Chivu strigă din odaie, cuiva din familie:

— Ce-i acolo, mă?! Vreţi să ies la voi?

Stanciu se afla acum între două certuri: cea de afară, a câinilor care continuau să se mănânce între ei, şi cea din odaie. Pe sub uşa acesteia se zărea o dungă de lumină. Dunga aceea se lăţi însă imediat şi, în cadrul uşii date de perete, apăru fata, apoi Ulică vociferând. Peste glasurile lor se suprapuse vocea bătrânului, care răcnea:

— Unde pleci, mă?! Vino încoace că nu m-ai terminat!

Numai Vasile stătea pe scaun, nemişcat, ţinându-şi pe genunchi mâinile oblojite.

Lumina din odaie căzu toată pe plutonier, făcând să strălucească eghileţii, nasturii de alamă, pistolul din mână şi cataramele de la centură şi diagonală. Se traseră toţi trei înapoi. „Telegrama!” gândi Stanciu fără să vrea. Şi chiar intră în odaie zicând cât putea de vesel:

— Aveţi o telegramă!

Voia ca, în ciuda intrării lui pe negândite, să îndulcească încă de la început relaţiile dintre ei. După primele vorbe, dădu liniştit şi bună seara, deşi inima îi bătea puternic sub diagonală. Iar ca să se justifice că intră în casă cu pistolul în mână, zise:

— Dacă mă muşca vrunul, ai fi avut un câine mai puţin, nea Tudore.

— Bine făceai dacă îi împuşca! pe toţi! zise cu năduf bătrânul, aşezându-se din nou pe pat. Să nu le mai daţi, fă Mario, nimic de mâncare!

Nu era supărat că venise plutonierul peste el. Din punctul ăsta de vedere era chiar mulţumit, ÎI supăraseră câinii. Ca orice ţăran din lume, voia să ştie că animalele pe care le ţine pe lângă casă nu-l lasă la greu; mai ales câinii. În afară de faptul că îi apărau casă, ei trebuiau să întoarcă oile pe islaz, să prindă iepuri, să omoare dihorii şi vulpile… Or, tocmai cea mai de seamă misiune a lor nu şi-o

îndepliniseră cum trebuie. Şi asta îl nemulţumise puternic pe bătrân. În spatele acestei înfrângeri o bănuia pe cealaltă: arestarea feciorilor şi a ginerilor. Şi, ca să se convingă, întrebă morocănos:

— I-ai închis pe toţi?

— Pe toţi! răspunse Stanciu aproape vesel, dar uitându-se cu coada ochiului la fiecare din cei prezenţi în odaie: Vasile se îndesase de tot în scaunul de sub fereastră, Maria se lipise de sobă, iar Ulică se urcase în pat, lângă taică-su, şi îl privea acum intimidat pe plutonier. „Trebuie să casc bine ochii la toate!” îşi spuse acesta şi privirile îi fugiră în sus, spre tavan, la gura podului. „Ăştia-s în stare să-ţi arunce ceva în cap!”

Bătrânul – cu părul încă des, dar alb, tuns scurt şi cu faţa brăzdată de vinişoare roşii – îl privea pe sub sprâncene, uimit parcă.

— Nu te-am luat în seamă cu ani în urmă! zise încet, cu părere de rău.

Stanciu săltă repede din umeri.

— Ei, ce să-i faci!

— O să-i scot eu, mormăi bătrânul, într-un târziu.

— N-aş crede, zise tot aşa de vesel plutonierul. Ţevile armelor sunt îndreptate spre ei.

Tudor Chivu pufni pe neaşteptate:

— Păi ce, acum?! mai spre ziuă! Ce, soldaţii dumitale nu dorm?

Şi râse iar, de data asta cu poftă. Era un om voinic, cu dinţii sănătoşi, se apropia de şaptezeci de ani, dar părea la mijlocul vieţii. Se zicea că râsul îi da sănătate.

— Ştii pe cineva care să mi se pună împotrivă când îmi bag eu ceva în cap? continuă el cu întrebările.

Stanciu era şi el tot ţăran, deşi avea acum o uniformă pe el şi un pistol în mână. Ştia mai de mult că lăudărosului sau chiar celui puternic cu adevărat, dacă nu vrei să înăspreşti legătura cu el, trebuie să-i cânţi în strună. Aşa

că zise convins, dar şi ironic, să nu-l creadă bătrânul linguşitor:

— Nu! Dumneata, când nu-ţi place de ochii cuiva, îl iei şi-l arunci în fântână. Sau îi dai brânci pe copcă. Cum e Buzăul îngheţat, nici nu trebuie să-ţi sleieşti fântâna.

— Aşa-i! râse bătrânul mulţumit, nu că îl lăudase, cum şi-o închipui jandarmul, ci pentru felul frumos cum o spusese. Mario, ia vino tu încoace să-ţi şoptesc ceva! Stai jos, domnule Stanciu!

În timp ce Tudor Chivu îi spunea fiică-sii ce să aducă la masă şi din ce butoi să ia vin, ochii şi urechile plutonierului îi urmăreau fiecare vorbă sau gest. La un semn, cât de mic, făcut de bătrân, fie băieţilor, fie Mariei, ar fi întors imediat foaia. Ştia că niciunul din ei n-ar fi acţionat în vreun fel, fără ordinul tatălui lor. Şi mai ştia că liniştea lui Tudor Chivu e doar un pretext, să câştige timp. Nu putea totuşi să forţeze nota; trebuia să fie doar cu băgare de seamă. Îi spuse zâmbind:

— Ne-ntindem la masă, nea Tudore?

— Trebuie, dom'şef! Îţi vine un om în casă la vremea mesei, n-ai ce face. Chiar dacă el te crede duşmanul lui, îi aşterni masa.

— Nu ţi-e milă de băieţi că stau în curtea postului pe frigul ăsta? îl cercetă plutonierul.

— Dă-i dracului, răbufni bătrânul, ca apoi să întrebe nepăsător: N-ai zis că-s păziţi de soldaţi?

— Sunt!

— Atunci or să vină ei singuri acasă, că nu-s învăţaţi cu gerul. Pe când soldaţii dumitale s-au cam boierit.

Îmi spunea Vasile că bagă la lemne în godin de se face roşu. Care pe care, cum s-ar zice!

Tudor Chivu râse liniştit, în timp ce plutonierul se răsuci uşor spre Vasile. Omul stătea cu mâinile oblojite în poală, ca o babă la priveghi, şi cu privirile pierdute undeva. Parcă şi-ar fi cercetat trecutul „întrebându-se

unde a greşit. Nu era atent la ce vorbeau cei din odaie şi răspundea numai dacă cineva îl întreba, strigându-l pe nume.

La început, Stanciu voise să le spună să iasă, să-l lase singur cu bătrânul, dar îşi dăduse imediat seama că ar fi fost o mare greşeală: Ulică s-ar fi putut duce la post şi – apărat de întuneric – ar fi fost de-ajuns să dea cu nişte bolovani în soldaţi, ca Năstase şi Dragomir să se uite imediat într-acolo, iar cei opt să tabere pe ei şi să-i dezarmeze. „Trebuia totuşi să-i fi legat sau să-i fi băgat la beci!" îşi zise Stanciu şi oftă îngrijorat. Lui Tudor Chivu nu-i scăpă acest oftat:

— Ţi-e teamă de ceva? se interesă el, zâmbind pe sub mustăţi.

— Sunt supărat, nea Tudore, că e încurcătură mare. Eu, de câte ori trebuie să bag un om la închisoare, parcă l-aş trimite acolo pe tata, aşa mi-e de greu.

— Păi, de ce?! se mira Tudor Chivu. Dumneata ţi-oi fi închipuind că la puşcărie e altfel decât aci? Nooo! Sunt şi acolo oameni cu care să te poţi înţelege. Unii sunt cu mult mai deştepţi decât mine şi decât dumneata la un loc. He, he, dom'şef, ce lume e acolo şi ce de lucruri noi poţi să mai afli! înainte, dacă-ţi mai aminteşti cumva, îi băteam pe ăştia ai mei, când nu mă ascultau, de le frângeam oasele. Acum nu-i ating nici cu o rămurea şi n-am fost niciodată mai uniţi. Ţine seamă de lucrul ăsta că, dacă o să auzi pe vrunul din ei vorbindu-mă de rău, să ştii că eu l-am pus să zică aşa. Am eu un interes, care va să zică, pe care-l ajut să izbândească punând pe cineva să zică despre mine aşa şi pe dincolo. Nu-i aşa, Vasile?

Cel de pe scaun tresări, se uită încurcat la taică-su, apoi îşi îndreptă din nou privirile înainte, pierzându-se iar în gândurile lui. Tudor Chivu se întoarse din nou spre plutonier:

— Acolo, la închisoare, nu eram eu singurul

nevinovat Erau destui. Şi mai sunt şi azi, poţi fi sigur. Vreau să zic că sunt unii pe câte zece – douăzeci de ani, fără să ştie măcar pentru ce. Nu văd lumina zilei cu anii, dar ştiu mai bine decât dumneata ce se petrece în toată lumea. Poţi să crezi? Poţi. Dar nu poţi să înţelegi cum de află. Ei, aci e-aci! Eu ştiu. Că, fiind eu un om vesel şi săritor, m-au primit în mijlocul lor. Nu s-au ferit, că eu nu mănânc despre unul şi despre altul. Şi când m-au primit mi-au zis: „Trebuie să descoperim – fii atent că e vorbă a dracului de grea! – o singură minte în toate minţile!” Ai priceput ce-au vrut să spună? He, he, nici vorbă. Nici eu n-am înţeles decât târziu, aproape de liberare. Dar dumitale ţi-ar fi trebuit mai puţin să înţelegi, că ai oareşcare şcoală… Eu trebuie să-ţi mulţumesc că m-ai băgat la închisoare.

— Dar nu te-am băgat eu, măi omule! zise plutonierul. Naş Victor te-a băgat. Şi nici el. Ordinul de urmărire dat pe ţară pentru prinderea…

— Dumneata m-ai arestat! Dar, încă o dată îţi spun, nu-mi pare rău. Prost am fost că n-am învăţat şi americăneşte. Că era unul acolo care zicea că poate să mă înveţe…

— Ce e cu mintea aia în toate minţile? întrebă plutonierul nemulţumit că-şi pierde timpul la discuţii, când el a venit cu o treabă precisă.

Bătrânul îl privi pe sub sprâncene ironic şi, în acelaşi timp, atent la efectul a ceea ce avea să spună:

— Să-ţi dau o pildă. Eu şi ai mei. Îţi ziceam că înainte îi băteam. Acum nu, că le-am spus aşa: „Mă, noi dacă tragem toţi în toate părţile, ne ia dracu’!” Unii au înţeles să mă asculte, alţii nu. Dar s-au întors repede la ce le-am zis eu. Că rămăseseră şi fără un ban, şi fără mâncare, şi fără vite. Ba i-au mai bătut şi câte unii, că dacă i-au prins singuri… Au înţeles adică să fim uniţi în ograda asta. Dintre toţi numai Vasile ăsta s-a încăpăţânat să se ţină

deoparte, că aşa l-a învăţat Ilinca. A zis el că scoate bani de la boier şi s-a dus să muncească acolo. Dacă sta cu mine, claie peste grămadă aci, nu se întâmpla nimic, nici cu Barabaş, nici cu Frigioiu şi nici cu dumneata. Pricepi?

— Pricep în parte…

În odaie intră fata, urmată de Nastasia. Bătrâna avea lacrimi pe obraz. Nu şi le putea şterge din cauza celor două străchini pe care le avea în mâini. O boabă de apă cristalină se prelinse până în bărbie şi de-aici îi căzu pe ziarul de pe masă. Hârtia uscată o supse lacom, de parcă n-ar fi vrut să ştie plutonierul că în casa asta plânge cineva.

În timp ce Maria tăia mămăliga cu o aţă de in Nastasia aşeză străchinile. Din buzunar scoase o furculiţă veche, nefolosită de multă vreme, pe care o puse tăcută în faţa şefului de post. Apoi oftă, îşi şterse ochii şi vru să iasă.

— Numai pe ea o mai bat din când în când, râse Tudor Chivu, arătând-o pe nevastă-sa. Ea nu mai are cum să se separe de mine. Murim amândoi de gât.

Bătrâna se opri în uşă, scâncind:

— Nu face, Tudore, prostia aia cu Ulică, te rog în genunchi.

— De ce să n-o facă, bre?! se răsti băiatul, luându-i-o înainte lui taică-su. Ce, e treaba matale?

— Toată casa plânge, maică! suspină Nastasia. Cum o să mor eu liniştită când sub ochii mei…

— Gata, Nastasio, du-te! De-abia mai uitasem şi vii ca o cobe să-mi aminteşti iar, şi iar, şi iar… Du-te, nu mă supăra şi mai rău. Te rog eu!

Bătrâna ieşi, urmată de Maria, care le ură poftă bună. Tudor Chivu se întoarse posomorât spre şeful de post:

— Hai, dom’şef, ia de colea!… Unde rămăsesem?… Tu nu mănânci, Vasile?

Vasile Chivu scutură tăcut din cap. Ulică se repezi

însă la masă, pe partea opusă patului şi, stând în picioare, începu să cureţe un ou fiert. Când termină îl puse pe ziar, după care luă altul. Stanciu îşi închipui că le curăţă la toţi câte unul. Bătrânul începu să-şi îndese în gură bucăţi de carne prăjită, dumicaţi de mămăligă şi câte o frunză de varză acră, continuând să vorbească însă:

— Ei, bine ar fi să trăim în pace cu toţi. Dar e al dracului de greu… Nu poate nimeni să spună că m-a văzut vreodată salutându-l pe Costache Bălănică, pe popa Frăţilă sau pe notarul Noianu. Ei, da, îşi scot pălăria când trec pe lângă mine, pentru că nu le vine să creadă că poate trece cineva pe lângă ei fără să le zică *să trăiţi*! Eu cred că ei îşi zic că îi salut în gând, că adică nu pot avea în mine atâta neobrăzare să trec pe lângă ei fără să-i salut. Dar să ştii de la mine că eu nu-i salut. Că nu pot…

În timp ce îl asculta pe bătrân, Stanciu încerca să înţeleagă ce voia să facă Tudor Chivu cu Ulică. Presupuneri erau multe. Să-l pună să dea foc postului? Ce? Că băiatul părea bucuros. Ba, mai mult, ar fi fost supărat dacă maică-sa nu l-ar fi lăsat să facă treaba aia… „Ia uite-l cum se prosteşte!” îşi zise, privind pe furiş la băiat.

Mezinul unei familii numeroase poate s-o ducă, ori foarte bine – toţi îl alintă, îi dau ce e mai bun să mănânce şi îl apără –, ori foarte rău – care cum se trezeşte dă în el, îl aleargă peste tot şi nu îi iau în seamă plângerile. Ulică crescuse înalt, era roz la faţă şi obraznic, semn că fusese alintat. Acum băga un ou întreg în gură, dintr-odată, îndesându-l cu degetul. Umbla prin odaie cu obrajii umflaţi, în timp ce respira greu pe nasul înfundat, gata să se sufoce. Când se înnegrea de încordare şi de râs, scuipa oul în palmă, trăgea puternic aer în piept şi iar îl îndesa în gură. Cine nu se uita la el, să-l vadă cât de grozav e, se ducea şi îl bătea pe umăr, arătându-i oul din gură cu degetul. În timpul ăsta scotea şi nişte sunete nearticulate.

— Stai locului, Ulică! îl certă taică-su, dar cu

bunătate. În faţa mezinului, bătrânul devenise la fel de moale ca oul fiert din gura acestuia.

„Ce l-aş mai bate eu pe Tutuş, îşi zise plutonierul, să-mi facă mie treburi de-astea când sunt oameni străini de faţă!”

Stanciu se depărtă de masă, dar nu ca un om care s-a săturat, ci ca unul care s-a ruşinat de lăcomia lui.

— Mulţumesc, nea Tudore!

— Ia, dom’şef! se scandaliză Tudor Chivu. Vin n-ai băut deloc.

— Nu mai pot sta, nea Tudore. Hai, Vasile!

Vasile se sculă ascultător, gata să-l urmeze.

— Stai, mă, jos! se răsti taică-su la el şi Vasile se aşeză tot atât de ascultător pe cât se ridicase.

— Nea Tudore, nu-mi face greutăţi! îl rugă blând plutonierul.

— Să fiu al dracului dacă-mi trece prin minte aşa ceva. Mai stai. Vreau doar să ne înţelegem.

— Cum?! întrebă şeful de post morocănos, presimţind încurcăturile care aveau să urmeze, până apuca să-l scoată pe Vasile din curte. Îşi armă pistolul să vadă toţi că nu mai e de glumit.

Ulică scuipă oul în palmă şi, cu ochii la armă, îl puse încet pe masă, după care se retrase lângă sobă, lipindu-se cu teamă de ea. Tudor Chivu încetă şi el să mai mănânce. Fără să se scoale, se propti cu mâinile de marginea patului şi se trase spre fundul lui, rezemându-se de perete. Ca să înlăture încordarea creată, gemu uşor, zicându-i lui Ulică:

— Mă, în loc de frecţie, mi-ai făcut o bătaie de joc.

— Dacă stăteai liniştit…

— Poţi să-ţi bagi revolverul la loc, dom’şef, îl sfătui bătrânul, că n-o să-ţi trebuiască. Eu îţi dau asigurări că n-o să-ţi trebuiască. Îţi spun îndată cum am hotărât să ne înţelegem, numai stai jos, că-mi vine greu să vorbesc cu dumneata stând în picioare.

Plutonierul se aşeză pe marginea patului, dând astfel de înţeles că mult n-o să poată sta aşa:

— Spune, nea Tudore, ce ai de spus şi, dacă o să-mi convină…

— Dumneata – începu Tudor Chivu – ştii foarte bine că nu Vasile l-a omorât pe Barabaş. Ilinca l-a omorât. Dar noi, de-aia suntem oameni, trebuie să luăm asupra noastră şi prostiile nevestelor. Dar o treabă ca asta n-a hotărât-o Vasile. Eu am hotărât-o. Eu i-am zis: „Intri la puşcărie în locul ei! *” Şi Vasile, care a văzut acum că de se rupe de-ai lui, dă numai de belele, n-a mai crâcnit. Mai ales că Ilinca e grea, în a patra lună. Ei… Vasile zice el că-i al lui. dar tot aşa de bine poate fi şi al lui Barabaş. Că ea şi de-aia l-a omorât pe naştu. Dar, asta-i altă mâncare de peşte.

— Spune, nea Tudore, ce vrei să spui! mormăi plutonierul nemulţumit.

— Ei, acum ai şi dumneata oleacă de răbdare! se zbirii bătrânul. Ai stat o juma de oră, mai întârzie încă un sfert, că n-o să mori!… Umple-i. Ulică, paharul!… După cum vezi, dom „şef, Vasile intra la puşcărie nevinovat. Eu i-am zis să se ducă cu soldatul la post şi, ca să nu bată la ochi, să-l ia un timp în braţe pe „Nu l-am omorât eu H ca, după ce l-ai fi bătut niţel, să zică: „Lăsaţi-mă, eu eram făcut felul! u îi dresai acte, îl trimiteai la Legiunea de jandarmi, de aici la tribunal… La tribunal eram eu, cu cel mai bun avocat din Brăila. Mai departe era treaba ăluia şi a mea.

— Aşa o să faci şi acum! zise plutonierul.

— Nu se mai poate, că nu mai e aceeaşi condiţie ca înainte. Vasile rămâne fără mâini dacă îl las să plece cu dumneata. E el cel mai bleg din târla mea, dar e al meu. Cum se zice, e din vacile noastre. Trebuie să-i port de grijă, să n-ajungă, după ce mor eu, pe treptele bisericii, la mila oamenilor. Aşa că-l iei pe Ulică!

— Ceea?! făcu plutonierul, convins că n-a auzit bine.

Dar Tudor Chivu nu-i mai dădu atenţie. Se întoarse spre Ulică:

— Cine l-a omorât, mă, pe şeful de post?

— Eu! răspunse băiatul de parcă ar fi fost la şcoală.

— Cu ce? continuă să-l interogheze Tudor Chivu.

— Cu sapa! I-am dat una drept în moalele capului.

— Ce-ai avut cu el?

— A vrut să-i fure centrofuga lui nenica Vasile.

Tudor Chivu se întoarse spre plutonier:

— Ai văzut, dom'şef? Ştie lecţia.

Stanciu se uita când la băiat, când la taică-su. Nu-i venea să creadă, deşi în el se lăsase o oarecare linişte aflând despre ce fel de treabă urma să facă Ulică. Nici să dea foc postului, nici să-l atace pe el, ci să intre la închisoare. O chestiune ca aceasta se cerca lămurită însă foarte bine. Urma să vină un procuror de la Brăila, care putea să-i pună băiatului fel de fel de întrebări, nu numai trei, şi cele mai simple, câte îi adresase Tudor Chivu. Dar. Înainte de toate, el nu putea accepta ideea de a băga un copil la închisoare.

— E minor şi scapă cu puţin, dom'şef! insistă Tudor Chivu, văzându-l pe plutonier că tace. Crezi că la mine trăieşte mai bine ca la puşcărie? Aci munceşte, nu se încurcă!

Minţea, zicând că Ulică trăieşte prost. De muncit muncea, dar nu să se omoare. Însă ideea că, fiind minor, va scăpa cu o condamnare mai uşoară, era adevărată. „Şi ce interes am eu să scape cu mai puţin 4 la care omoară un şef de post? se întrebă Stanciu supărat. Ăştia trebuie s5 înţeleagă că-i ia dracu' pentru totdeauna dacă se ating de un fir din capul meu!” încercă, aşadar, să se mai opună o dată:

— Te-nduri dumneata să-l bagi într-o celulă pe ani de zile?!

Tudor Chivu avea, desigur, un răspuns pregătit şi

pentru această întrebare, dar nu-l mai putea da cu uşurinţa celorlalte. Ulică îi era drag, n-ar fi vrut să se despartă de el. Fiind cel mai mic, iar el ajuns la vârsta omului când nu mai iese atât de des, ca în tinereţe, din casă, Ulică era bucuria lui, chiar şi când se prostea cu oul în gură. Nu-l lăsa să stea singur între patru pereţi. Dar…

— N-am ce face, donfşef! oftă el. Că e şi spre binele lui. N-a mers la şcoală decât patru clase, că atâtea sunt aici. Iar la Brăila n-am putut să-l dau, cu toate că dom'învăţător Condruţ mi-a spus că-i place cartea şi că-i umblă mintea. Aşa că, să se ducă acolo să înveţe, la şcoala vieţii. Că e acolo fel de fel de lume… cum îţi spusei, şi el mă ascultă. Nu, Ulică?

Băiatul dădu convins din cap şi veni de se lungi pe pat, cu capul pe picioarele lui taică-su. Stanciu parcă îl văzu pe Tutuş întins pe nişte scânduri goale, cu câteva trenţe pe el. Oftă:

Bine, nea Tudore, dacă dumneata zici că Ulică, Ulică să fie; mi-e egal… Vorbesc prostii! Nu mi-e egal de loc. Una era să ia Vasile crima asupra lui sau oricare alt om în toată firea şi alta e să spună un băietan că l-a omorât pe Victor Barabaş… Du-te. mă Vasile, şi culcă-te!

— Nu mi-e somn, mormăi Vasile Chivu, că tot am dormit în beciul ăla. Iar acum, când vă aud vorbind aşa de liniştiţi, îmi piere de tot.

— Taci, mă! se răsti bătrânul la el. Zi-i mai departe, donrfşef, nu te lua după gura fâstâcitului ăsta. Ziceai de Ulică!

— Nu că n-ar fi în stare să omoare pe cineva. Să-i dai unuia în cap cu sapa e mai uşor decât să scoţi un dinte. Dar mi-e frică pentru Ulică.

— De ce?

— Păi, când l-or lua ăia la bătaie, că pe unde o ajunge se vor găsi câţiva să-l calce în picioare, el n-o s-o întoarcă?

— Cum s-o-ntorc?! şopti băiatul uimit.

— O să spui că nu l-ai omorât tu! Şi atunci, nea Tudore, cad eu prost. Că l-am acoperit pe adevăratul criminal. Pe Ilinca.

Tudor Chivu îl întrebă pe Ulică:

— Ce zici, mă? O să ţii la tăvăleală?

— Numai să nu mă ardă cu fierul roşu, că atunci mă scap. Dar de bătut poate să mă bată şi cu lanţul.

Cuvintele acestea nu le mai spusese că un copil alintat, ci ca un om trecut prin multe. Şi, ca să-i spulbere şefului de post orice îndoială, începu să-i povestească cum l-au prins ai lui Grancea, de peste Buzău, când le scotea pripoanele din apă şi le fura peştele.

— De luni de zile îi lăsam fără peşte. Intram prin cătiniş, smulgeam pripoanele şi fugeam cu ele târâş pe islaz, departe, cu tot ce se prinsese. Aci mă aşezam în iarbă, alegeam numai somoteii, că ştiucile şi crapii au oase; nu-mi plac decât somoteii.

— Nu ştii ce e bun! îl certă Tudor Chivu.

— Ai lui Grancea rămâneau şi fără mâncare şi fără pripoane. Că dacă ei stau singuri acolo, pe malul ălălalt, peştele şi legumele sunt pe masa lor. Se duceau şi cumpărau altele. Blestemau, înjurau, erau furioşi rău. Când le-am căzut în mână, târziu de tot, a-nceput chirăiala. Mă pândiseră. Dar eu ştiam că odată şi-odată tot o să mă prindă, aşa că mă aşteptam la bătaie.

— Ia spune-i lui dom’şef ce ţi-au făcut! îl încurajă taică-su.

Ulică zâmbi, ca unei amintiri de care era foarte mândru, zicând:

— M-au dezbrăcat la piele şi m-au legat de roata de udat grădina. Aveau roată mare atunci, nu ca asta de-o ţine bătrânul. P-ormă au înhămat caii la ea… Ei udau cu boii, dar acum, special pentru mine, au înhămat caii, că mergeau mai repede. Eu stăm liniştit. Caii dădeau de muscă, se clătina roata cu mine. Mă supărau rău

nenorocitele alea de muşte…

— Şi te-au lăsat acolo, legat de roată? întrebă Stanciu.

— Ce să mă lase! Ei se duseseră să-şi taie câte-o nuia de cătină. Dar au stat de-au ales nuiele groase. Au venit, au dat drumul la cai şi roata a-nceput să se învârtească cu mine. Dăduseră cupele jos, am uitat să vă zic… Intru în apă, ies cu noroi în cap, că era Buzăul scăzut şi ei încep să mă croiască. Dădeau cât puteau. Simţeam că mă seacă la ficaţi. Caii mergeau la trap. Proştii n-au priceput că asta era scăparea mea. Dacă era cu boii, mă sfârtecau. Intram, ieşeam eu mi-l în cap, se puneau cu bătaia pe mine, iar intram şi iar… Roata scârţâia, eu urlam, ăia înjurau, mă întrebau unde-s pripoanele. Nimic. Până am murit.

— A leşinat, adică! îl lămuri Tudor Chivu pe plutonier.

— Ce s-a mai întâmplat, nu ştiu. M-am trezit pe prundiş, în dreptul grădinii lui Ion Lazăr. Dacă nu era apa mică mă-necam. Că ei de-aia m-au aruncat, să mă înec.

Tudor Chivu îl privea cu mândrie pe Ulică. Apoi, ca să nu creadă şeful de post că o asemenea faptă a putut rămâne nepedepsită, se simţi dator să adauge:

— Ne-am dus noi după aia la ăia ai lui Grancea, am intrat în casă peste ei şi, tot cu nuielele de cătină, i-am lăsat negri. Le-am zis să plece unde or şti că a doua zi venim din nou şi nu-i mai lăsăm în viaţă. Ca să fim siguri că pleacă le-am smuls roata din mal şi am dat-o pe apă. Au plecat, nici vorbă. A rămas numai bătrânul Grancea. Pe ăsta l-am iertat, că n-a dat în Ulică. Acu suntem prieteni. L-am ajutat să-şi facă altă roată. Ce zici, dom’şef!

Era o întrebare cu două înţelesuri. Primul: Rezistă Ulică al meu la bătaie pe unde s-o duce? Al doilea: Face să te pui rău cu nişte oameni ca noi? Stanciu răspunse numai la primul.

— Poate să ţină la bătaie.

— Atunci e bine! se declară bătrânul mulţumit.

— Dar mai e o treabă de făcut, mormăi Stanciu.

— Care?! întrebă Tudor Chivu mirat, chiar puţir neliniştit, căci hotărând cine să intre la puşcărie, fusese încredinţat că se gândise la toate.

Stanciu întârzia cu răspunsul pentru că nu-i era deloc la îndemână să-i spună de ordinul pe care i-l dăduse Cireşaru. Aşa că întinse, fără să vrea, şi mai mult coarda

— Şi încă una foarte a dracului.

— Care, dom'şef?! se zbârli iar bătrânul.

— Am ordin de la comandantul Legiunii de jandarmi… Eu n-aş fi făcut aşa ceva nici celui mai mare duşmar.

de-al meu… Am ordin să ar o uliţă de sat cu ăla care l-a omorât pe naş Victor.

— Ce dracu', mă fierbi, dom'şef! mormăi Tudor Chivu nemulţumit. Ai uitat că mi-ai spus?!

— Când?! tresări plutonierul.

— Mă puseseşi pe gânduri, continuă bătrânul supărat. „Ce treabă însemnată am uitat?!" mă frământam eu, şi când colo…

Stanciu nu mai pricepea nimic. Se ridică ameninţător în picioare:

— Când ţi-am spus eu, nea Tudore, de acest ordin?! îl soma plutonierul. De unde ştii dumneata că trebuie să ar o uliţă?

Tudor Chivu îl privea nedumerit, încercând să ghicească de ce s-a supărat şeful de post.

— Parcă aşa mi-ai zis de când ai intrat pe uşă. Am pregătit şi plugul.

— N-am pomenit nicio vorbă despre aşa ceva! hotărî plutonierul.

Era furios pe Tudor Chivu pentru că încercase s-o facă pe deşteptul. Dar se compară el cu Anton?! se întrebă Stanciu mânios. Avocatul era om cu carte, avea neamuri sus puse, îşi putea îngădui s-o facă pe deşteptul cu un

amărât de plutonier ca el. Pe când ăsta cine era, să-ncerce să râză de el?!

Fu gata-gata să strice totul. Durerea pe care o simţise când a înţeles că Anton l-a înşelat trecuse, dar lăsase urme. Dacă i-ar da unul o palmă în văzul lumii, el nu s-ar înfuria aşa de tare, ca atunci când ar încerca cineva să-l prostească. Era ca şi cum ar fi pus degetul pe rana aceea.

— Eu ţi-am spus, tată, de aratul uliţei, şopti Vasile.

— Păi, de ce taci, mă blegule? se răsti Tudor Chivu la el.

— De unde-ai aflat?! se repezi şi plutonierul.

— Vorbea lumea la baba Spulberoaia când m-am dus să mă oblojească.

— Şi ăia de unde ştiau?

Vasile săltă din umeri.

— Aşa e, dom'şef, îl potoli bătrânul. Era să ne certăm ca proştii…

Apoi i se adresă din nou lui Vasile, mustrător:

— Vezi că-s gata să mă iau de gât cu omul ăsta şi taci. Când dracului ţi-oi pune şi tu în gând să fii om în toată firea… Ştiţi ceva, dom'şef, eu nici acu nu cred că el a fost în stare să fure drăcia aia de smântânit laptele. Mai degrabă a luat-o altul pentru el. I s-o fi făcut unuia din argaţi milă de el, că pleacă neplătit de la boier, şi i-o fi scos centrofuga la poartă: „Na, mă blegule, alege-te şi tu cu ceva după un an de muncă!" Aşa mă gândesc eu că s-a întâmplat.

Plutonierul se linişti, încercând acum să afle cui îi spusese de ordinul primit de la colonel. Ai lui ştiau, dar ieşeau din cauză. Popii îi spusese sigur. „El trebuie să fie! Au aflat, foarte bine. Ştie fiecare ce-l aşteaptă! *".

— Ce facem, nea Tudore?

— E aranjat totul, donrşef, îl linişti bătrânul. Ţi-am spus, ştiam de arat înainte de venirea dumitale. Dovadă că

am pregătit şi plugul. Ulică, ai uns cotigile?

Bătrânul luase din nou în mână frâul treburilor. Dar pe plutonier siguranţa lui de-acum nu-l mai sâcâia. Simţea chiar un fel de linişte când se gândea că e cineva care îl ajută cu pricepere şi cu autoritate. I-ar fi lăsat bătrânului toată libertatea de acţiune, să facă cum o crede că-i mai bine, lui rămânându-i doar să spună: „E-n regulă!” Trebuia însă să fie şi el prezent la tot briciul care avea să urmeze. Aşa că se interesă obosit, cu gândul la patul de-acasă:

— Ce i-ai făcut plugului?

— I-am scos brăzdarul.

— Îl duce Ulică până la post?

— Mamă-mamă! sări Ulică. Am dat o roată cu el prin ogradă. Merge singur când e pus pe cotigi.

— I-a uns şi roţile, să-i fie mai uşor. Îmbracă-te, Ulică!

Băiatul sări din pat şi vru să se încalţe cu o pereche de bocanci scâlciaţi, mânjiţi din belşug cu untură de porc.

— Nu-ţi lua bocancii, îi atrase taică-su atenţia, că nu-i mai vezi. Du-te-n opinci.

— Şi cu lumea ce facem!? se mai interesă plutonierul.

— M-am gândit şi la asta, dom’ Stanciu. Când o ieşi Ulică pe poartă, cu plugul după el, nevasta, fetele şi nurorile or să înceapă să ţipe: „Unde-l duci, jandarmuleee, pe băiatul nostru!” Aci nu-i nevoie să le învăţ, or să zbiere mai mult decât e nev vie. De când ţi l-am luat pe Vasile de la post…

— Nu trebuia să faci una ca asta! îi atrase atenţia Stanciu.

— Lasă acum, înţelege şi dumneata că n-am avut încotro… Ziceam că, de când l-am adus pe Vasile acasă şi am hotărât să-l dau pe Ulică, muierile plâng. Maria e cea mai tare, plus că nu s-a înţeles niciodată cu Ulică. Alelalte stau prin odăi şi plâng. Iar de Nastasia ce să mai vorbesc. Ea plânge şi pe-afară că trebuie să facă de mâncare… Nu zic că n-au dreptate, dar mi-e necaz pe ele că nu stau niţel

să judece… Îmi dai şi mic o ţigară?

— Ia.

În timp ce-i întindea pachetul, şeful de post băgă de seamă că Vasile Chivu nu se mai uită pierdut. Îl privea fix pe bătrân, încruntat, poate cu ură şi dispreţ în acelaşi timp… Asta e prost! îşi zise Stanciu. În loc să-i mulţumească lui ta-su că-l scapă de puşcărie, stă ca prostul şi mocneşte”.

Tudor Chivu scoase din pachet, cu mâinile tremurânde, o ţigară şi o aprinse. Plutonierul nu-l mai văzuse fumând. Dar. când bătrânul trase prima oară, adânc, şi – cât timp vorbi – fumul îi tot ieşi pe gură şi pe nas, înţelese că Tudor Chivu fusese un mare fumător. Ulică se oprise şi el din îmbrăcat şi îl privea pe taică-su cu admiraţie.

— La puşcărie învăţ şi eu să fumez! hotărî el.

Bătrânul nu-l luă în scamă, explicându-i şefului de post

— Că dacă ar judeca, domnule Stanciu, mi-ar fi şi mie mai uşor. Încerc să râd, să beau, poate mă îmbăt dracului şi mă trezesc când toate-s terminate, dar nu merge. Pe ăsta micu’… Ia vezi, mă Ulică, unde-i mă-ta!… Tu ce ai Vasile de te uiţi aşa la mine? îţi vreau răul, nu?

— Trebuie să ispăşească vinovatul! mormăi Vasile.

— Taci! Sau du-te la cotlon să-i mai ţii mă-tii de urât…

„Unde-i trimite?” se îngrijoră Stanciu.

— Lasă-i aici, nea Tudore! îl sfătui el.

— Nu te teme, dom’şef. Vreau doar să-ţi zic ceva de care n-aş vrea să ştie ei, că nu mă mai înţeleg cu niciunul.

Vorbea încet, gânditor, fapt ce nu-i era caracteristic. Dar acum se părea că are, într-adevăr, o problemă care îl frământa de multă vreme.

— Te-oi întreba poate: „Mă, ăsta se apropie de şaptezeci de ani, de ce-şi trimite feciorul la puşcărie şi nu

intră el, că mai are puţin de trăit?” M-am gândit, domnule Stanciu. M-am gândit să iau omorul asupra mea şi încă de la început. Aş fi fost cel mai nimerit, că ştiu şi ce-i aia puşcărie şi ce-i aia condamnare pe nedrept. Dar dacă asculţi ce vorbeşte lumea şi dacă te ui îi mai bine în jurul dumitale o să-mi dai dreptate de ce-l trimit pe Ulică. O să fie război…

— Nu creţi

— O să fie, nu încape vorbă. Făcu o pauză lungă, să mai tragă un fum, şi oftă:

— Arată-mi-l pe ăla dintre feciorii şi ginerii mei care n-o să fie luat. Toţi or să plece.

— În afară de Ulică! îi atrase atenţia plutonierul, mai mult ca să vadă bătrânul că îl urmăreşte cu atenţie.

— Aşa-i! Ulică nu va fi luat în primul lot. Dar peste doi-trei ani? Se vorbeşte că o să fie un război scurt. Prostii! Războiul ştii când îl începi, dar când şi cum se termină, asta n-o mai ştie nici dumnezeu. Câţi or să-mi mai vină înapoi? Şi câţi mi-or mai veni întregi? Şi atunci, te întreb eu, trebuie să fie aci un om care să vadă de femei şi de copii? Trebuie, dar care-i ăla în afară de mine? Numai eu sunt şters din controale…

— Ai dreptate, fu obligat să recunoască Stanciu.

— Dacă-l bag acuşi pe Ulică la puşcărie şi, să zicem că-i dă opt-nouă ani, el fiind minor, i-am scăpat viaţa sigur. Am un lăstar de-al meu când oi închide ochii, în caz că mi-i omoară sau mi-i schilodeşte pe ceilalţi. Dacă ar afla feciorii şi ginerii mei de cum gândesc eu despre viaţa lor, s-ar repezi toţi la dumneata, ca lupii, strigând: „Eu l-am omorât pe Barabaş! *” „Ba, eu U S-ar lua la bătaie. Dacă proasta aia de Ilinca i-ar fi dat lui Barabaş mai multe lovituri, izbuteam să mai bag încă vreo trei-patru în puşcărie pe lângă Ulică. Dar pe care din ei? E încurcată rău. Că ar sări ginerii: „De băieţii dumitale îţi pasă, îi trimiţi la puşcărie, dar pe noi ne dai la câini?!” Şi-ar avea dreptate. Aşa că

Ulică e cel mai potrivit. Motivul cu care le închid gura la toţi e ăsta: copil, pedeapsă mică, scapă repede…

— Mamaica e plecată! zise Ulică întorcându-se.

— Bine, mă! Pregăteşte-te!

Vasile veni în urma lui Ulică şi îşi reluă locul pe scaunul de sub ferestruică.

— Şi cu lumea ce facem, nea Tudore? Parcă te-am mai întrebat o dată…

— De femei să nu-ţi pese, că vin cu toatele şi ştiu ce au de făcut. Sunt învăţate să jelească. Eu cu băieţii şi cu ginerii o să mergem pe de margine cu sape şi topoare în mină. Să nu te superi pe noi, dar, ca să iasă totul cum trebuie, o să-ţi zicem facu-ţi şi dregu-ţi.

— Luaţi mai bine nişte beţe! îl sfătui Stanciu. Nu-i convenea să-i ştie pe Chiveşti înarmaţi cu sape şi topoare. Era de-ajuns ca unul, mai prost, să uite pentru o clipă înţelegerea şi să-i dea în cap.

— Bine, dom’şef, fu bătrânul de acord. Am nişte haraci… în timpul ăsta dumneata îţi vezi de treabă. Adică mergi pe lângă Ulică, îi mai dai una după ceafă, îl mai înghionteşti să strige… Ce trebuie să strigi, mă?

— Cine-o face ca mine, ca mine să păţească! răspunse băiatul, strângându-şi sforile de la opinci.

— Aşa! ştie, dom’şef, că i-am spus… Pe urmă mai strigi şi dumneata în gura mare: „Mama voastră de criminali… Curăţ eu satul de voi!”… Acu e noapte, n-o să se vadă ce facem noi acolo. Dar de auzit până la Brăila se aude sigur. Or, dumitale, după câte am priceput eu, asta-ţi trebuie: să se audă că eşti rău şi că n-ai linişte până nu execuţi ordinul. Chiar noaptea, cu toate că ai avea vreme şi ziua… Tragi şi câte un foc de revolver şi, atunci, bag mâna în foc că se aude până la Bucureşti…

— Şi urma? întrebă Stanciu, întrerupându-l brusc.

— Care urmă?!

— Urma plugului! se enervă iarăşi plutonierul.

Bătrânul stătu o clipă să se gândească, convins că plutonierul s-a supărat pe el fiindcă nu pricepe ce-i cu urma asta. Dar adevăratul motiv el enervării se afla chiar în Stanciu. „Fac circ aci – îşi reproşa el – când mi-a fost omorât un camarad. Şi, pe deasupra, naşul meu şi al copiilor!… Dar nu ei l-au omorât. Ilinca l-a pus jos, iar omul ăsta îşi dă copilul de lângă el, îl bagă în puşcărie, ca s-o scape. Şi-atunci ce-am cu el?” Zise mai liniştit, puţin ruşinat, dar cu asprime încă, să nu-i simtă Tudor Chivu gândurile care îi trecuseră prin cap:

— Bine, nea Tudore, ară un plug şi nu lasă o brazdă pe unde trece? Ce-or să vadă ăştia din sat mâine dimineaţă?!

— E pământul îngheţat, domnule Stanciu! zise nedumerit bătrânul. Nici cu boii nu tragi o brazdă.

Plutonierul se trase mai aproape de Tudor Chivu, vorbindu-i cu un fel de durere obosită în glas:

— Măi nea Tudore, vrei cu adevărat să te ajut şi să mă ajuţi?

— Păi ce, doamne iartă-mă, fac acum? se miră bătrânul supărat.

— Şi vrei să trăim în pace şi în bună înţelegere cât oi sta eu aci, la Vadra?!

— Un an, zece, cât oi mai fi, vreau să nu ne supărăm cu nimic.

— Atunci e bine. Uite cum zic eu… Dar acu taci dumneata, nu mă opreşti până nu termin ce am de spus.

Tudor Chivu dădu liniştit din cap. Ulică rămăsese cu o sfoară de la opincă în mână şi se uita la ei cu gura puţin întredeschisă, trăgându-şi des nasul. Iar Vasile se răsucise niţel pe scaun, ca să audă mai bine ce avea să-i spună lui taică-su şeful de post. În ochii lui licărea parcă o speranţă. Dar nimeni nu-i dădu nicio atenţie.

— Pui caii la căruţă – începu Stanciu să-i explice bătrânului – şi mergem amândoi la post. Îi luăm pe băieţii

şi pe ginerii dumitale şi venim încoa. Pe soldaţi îi las acele ca să nu prindă mişcarea şi să sufle vreo vorbă. Le spui băieţilor de înţelegerea noastră, să-şi ţină gura şi, mai ales, să nu facă vreo prostie şi să strice totul. Pe urmă îi înhami pe toţi la plug. Bunînţeles, fără Vasile, care n-are cum să… Ai răbdare, că-mi pierd şirul! Ichim e cât un taur. Te alături şi dumneata. Dacă nu iese nimeni în uliţă, şi sunt sigur că nu iese, mă înham şi eu… O clipă şi termin!… Vreau să-ţi arăt prin asta că, în inima mea, nu e dorinţa să vă chinui. Dar o urmă trebuie să rămână pe unde trece plugul.

— Să intre Ilinca la puşcărie! răbufni dintr-odată Vasile. L-a omorât pe gagicu ei, nu pe şeful de post.

— Taci, mă! ziceţi-i mai departe, dom şef!

— Cam asta e! oftă Stanciu. Ulică rămâne la post până vine procurorul. Să n-ai nicio grijă de băiat. Îl culc într-un pat de-al soldaţilor, îi dau să mănânce ce mănâncă şi ăia. după care îi fac actele şi… Te învoieşti?

— Nu mai discut!

— Atunci, haide!

În spate, la locuinţa plutonierului era întuneric… S-au culcat, sărmanii!” zise Stanciu în şoaptă. În faţă însă, la post, era lumină. Se zărea ca o spărtură într-un nor.

Când căruţa dădu colţul, şeful de post avu înaintea ochilor un tablou de necrezut. Se aşteptase la linişte, la încremenirea pe care ţi-o sugerează un grup de oameni rebegiţi de frig şi la întuneric. Dar la post era petrecere. O lampă fusese aşezată în fereastra cancelariei, pe pervaz, luminând foarte bine prispa şi aleea din faţa postului. Din cauza zăpezii şi a promoroacei, care îmbrăcaseră tufa de măceş, lumina ei părea şi mai strălucitoare. Asta însă n-ar fi fost nimic. Ca să-i păzească mai bine, să zicem, soldaţii ar fi avut tot dreptul să pună lampa pe pervaz. Dar ce făceau oamenii lui şi arestaţii îl mânie de-a binelea pe Stanciu.

Aşezaţi unul lângă altul pe prispă, feciorii şi ginerii lui Tudor Chivu mâncau. Ca şi soldaţii de altfel. Stând pe trepte, cu armele pe genunchi, Năstase şi Dragomir, curăţau cu dinţii carnea de pe nişte costiţe de porc. În faţa lor. O femeie înfofolită le da să bea ceva dintr-o botă.

— Cine-i aia, nea Tudore?!

— Bănuiesc că e nevastă-mea. O fi venit cu de mâncare la ai noştri şi le-a dat şi la ai dumitale, să nu se uite cu jind.

Stanciu nu îndrăznea să coboare din căruţă. Dacă ar fi văzut scena aceasta vara, mai treacă-meargă. Dar iarna, oamenii aceia, mâncând noaptea, pe zăpadă, semănau cu o haită de lupi care au rupt o vită şi acum se retrăseseră deoparte, fiecare cu halca lui, mârâind. Că, vorbind între ei, cu gurile pline, Chiveştii păreau că mârâie furioşi unul la altul.

Când căruţa se opri în faţa porţii mici, toţi, ca la comandă, încetară să mestece şi săltară capetele. Soldaţii se întoarseră şi ei să se uite peste umăr, încercând să vadă cine a venit. Nici măcar nu săriră în picioare să-şi ia armele, ca să-i găsească şeful de post aşa cum îi lăsase… Ăştia nu-s în toate minţile!” şopti Stanciu uluit. După ce le vorbise, le explicase, ei… Pentru o clipă simţi că nu ştie ce să facă. Să înceapă să urle, să înjure, să-i bată? îşi scula familia, speria copiii.

Se dădu jos din căruţă şi veni spre post, urmat de Tudor Chivu. Acesta, încă de la portiţă, începu să le dea instrucţiuni alor lui:

— Hai, mă strângeţi, c-o să mai mâncaţi şi după ce terminăm treaba! Dom şef a fost om de înţeles…

— Mă, nu te-ar lăsa el nici mort să termini de mâncat! bombăni, ca de obicei, Panait. Dar se sculă şi aruncă în grădină osul din care rosese, după care întrebă nemulţumit: Ce dracu’ mai facem acu?

— Urcaţi-vă în căruţă că vă spui pe drum!

Stanciu se apropiase de soldaţi şi se uita la ei. Văzându-i faţa posomorâtă, Năstase pricepu primul că au greşit cu ceva. Dragomir însă îl anunţă vesel pe plutonier:

— I-am dat o lampă coniţei, că…

Băuse, obrajii îi ardeau.

— Vorbim noi mâine! scrâşni şeful de post.

De-abia acum pricepu şi Dragomir că, de data aceasta, nu va mai scăpa de bătaie. Sângele îi pieri din obraji şi începu să tremure. Îi era frică de bătaie, deşi când încasa palmele, nu se mişca.

— Nu vă culcaţi până nu mă întorc! le ordonă plutonierul.

Se răsuci şi se îndreptă spre locuinţa lor. Aici era linişte, geamurile aburite, semn că în casă era cald. Năstase, mai îndrăzneţ, se răsti la Nastasia:

— Strânge, babo, mai repede! Fugi apoi după şeful de post care tocmai se întorcea din spatele casei. Dom'toner, vă rugăm să ne iertaţi – şopti el –, dar a venit nenorocita aia şi ne-a zis că v-aţi împăcat cu Tudor Chivu, staţi la masă. „Să mâncaţi şi să beţi şi voi că aşa a poruncit şeful vostru!” ne-a zis c-aţi zis dumneavoastră… Vă rog să ne iertaţi!

— Şi dacă aia vă zicea să le daţi drumul Chiveştilor?

— Fără ordin scris de la dumneavoastră nu făceam prostia asta, dom'toner! Sau în cel mai bun caz îi luam din urmă şi veneam cu ei acolo.

Stanciu îl plesni fulgerător peste faţă cu dosul palmei. Năstase zvâcni, ca înţepat, şi luă poziţia de drepţi.

— Ia-ţi capela de jos! îi ordonă şeful, scrâşnind, şi ieşi în uliţă, urcându-se în căruţă. Ceilalţi se aşezaseră pe leitre, cu picioarele atârnate. Numai Tudor Chivu şi şeful de post stăteau pe scândura pusă de-a curmezişul. Un moment destul de lung nimeni nu scoase o vorbă. Apoi plutonierul întrebă nedumerit:

— De ce stăm?!

— Să vină şi adormita aia de Nastasia… Hai, fă, odată!… I-ai cârpit una soldatului sau mi s-a părut mie? Şi, pentru că plutonierul tăcea, continuă: Ce-a făcut?!

— A dat de la Legiunea de jandarmi telefon şi el a spus că sunt prin sat. Ăştia or fi înţeles că-s la cârciumă. Trebuia să-i spună că sunt la cercetări…

— Mda!

„Să le ştii tu pe toate!” îşi zise cu ciudă Stanciu şi îl înjură în gând pe bătrân.

Baba Nastasia veni speriată că ţinuse pe loc o căruţă cu oameni. Dar nu vru să se urce. Se aşeză pe inima căruţei, după ce le dădu băieţilor coşul şi bota cu vin. Părea un copil care s-a agăţat de o căruţă, să meargă de colo până colo. Şi tot ca un copil se uita cu teamă la bărbatu-său, de parcă i-ar fi fost frică să nu dea cu biciul în ea, când o vedea-o că s-a agăţat de căruţa lui.

— Eşti gata, fă?!

— Gata, şopti Nastasia, făcându-şi cruce.

De toate ţinuseră seama, în ce priveşte aratul uliţei. Totuşi uitaseră ceva. Şi acest ceva n-ar fi trebuit uitat, pentru că treaba pusă atât de bine la cale s-ar fi putut termina prost. Astfel că, în loc să discute lumea despre un singur mort – Victor Barabaş –, satul ar fi avut nenorocul să tămâieze mai mulţi.

Deşi băuţi, băieţii şi ginerii lui Tudor Chivu pregătiseră totul în tăcere. În curte era întreg neamul Chiveştilor, în afară de Ilinca. De când îl luase soldatul pe bărbatu-său la post, cu centrifuga în spate, n-o mai văzuse nimeni. Cineva îi spusese lui Vasile că e în casă, beată moartă. Dar el săltase din umeri, zicând că nu vrea să mai ştie de ea. Celorlalţi nici atât nu le ardea acum de ea. Poate bătrânul să fi avut cu ea nişte socoteli de lămurit, dar nu vorbise cu nimeni în privinţa asta. Mai târziu, da.

Un felinar de vânt se mişca tăcut prin ogradă şi, după direcţia în care se îndrepta, Stanciu bănuia în ce stadiu

ajunseseră pregătirile: fuseseră aduse plugul, cotigile, ştreangurile la care aveau să se înhame bărbaţii. Pe urmă felinarul poposi pe prispă, unde Ulică fu înconjurat de femei, aranjat de drum, legat cu un şal mare, care îi fu pus în cap, ca la fete, trecându-i-se apoi capetele pe sub subsuori şi înnodate la spate. Ulică încercă să protesteze, dar feţele triste ale femeilor îl intimidară pentru prima dată. Până acum fusese considerat un copil, îl alintaseră. Acum îl priveau tot ca pe un copil, dar nenorocit, care ia drumul pribegiei.

Plutonierului nu-i plăcu tăcerea în care se desfăşurau toate aceste treburi. „N-or pune ceva la cale?!” se gândi el şi, îngrijorat, se trase deoparte, să supravegheze totul de la distanţă. Atât cât putea să vadă la lumina slabă a felinarului; restul îl bănuia. La un moment dat simţi că cineva îl priveşte din spate. Era aproape sigur că n-are cine să fie, dar nu putu rezista şi se întoarse să se uite. Era chiar în dreptul unei ferestre mici de la una din odăile care se înşirau pe toată lungimea curţii. Şi, deşi era închisă, senzaţia că cineva îl străpunge cu privirea nu-l părăsi. Ca să scape de ea făcu un pas la dreapta, astfel că se afla acum între fereastră şi o uşă. Rămase acolo ascultând ordinele şoptite ale lui Tudor Chivu:

— Vasile, tu să rămâi acasă. Ai grijă de clini să nu se ia după noi!

— Îhî! mormăi Vasile Chivu, cu un aer de indiferenţă.

— Alea au ieşit afară?

— Sunt pe prispă, îl pregătesc pe Ulică, îl informă tot Vasile.

— Ia să te văd, Ulică!

Se duse pe prispă şi porunci cuiva să salte felinarul, dar băiatul fugi şi se băgă între ştreanguri, chemându-şi fraţii şi cumnaţii în jurul lui. Frigul nopţii, sau poate teama de ce avea să urmeze, îi alungase de pe faţă voioşia din odaie. Gerul de-afară parcă prevestea răceala zidurilor din

puşcărie. Dar nu zicea nimic; nu protestaşi nici nu încerca să braveze. Ichim se înhămă lângă ed, iar Mutu Q flancă de cealaltă parte. Ceilalţi veniră şi apucară fiecare de câte un capăt de funie, de lanţ, sau chiar de minerul îndoit al cotigilor. Erau gata de plecare.

Nastasia se mai împleticea încă prin curte, neştiind de fapt ce caută. Vorbea singură. Dacă nu i-ar fi fost teamă că Tudor Chivu îi porunceşte să rămână acasă sau, pur şi simplu, s-o închidă într-o odaie; şi-ar fi dat drumul la gură, strigându-i în faţă toată durerea ei de mamă: „Îţi dai tu băiatul cel mai mic pe mina jandarmilor, pentru stricata aia care s-a întins cu Barabaş? De ce nu te duci tu, c-ai mai fost?!” Şi multe altele, adunate în decursul anilor.

— Gata, mă? răcni Tudor Chivu.

— Gata!

— Aţi pus brăzdatul la loc?

— Păi, mă mir ce dracu’ aşteptăm; mormăi Panait. Să îngheţăm poate…

— Daţi-i drumul atunci i

Când plugul şi cotigile începură să zdroncăne peste glodurile curţii, bătrânul veni repede lângă plutonier:

— Mergi fără grijă, dom’şef, şi să faci aşa cum ne-am înţeles, c-o să fie bine! apoi se repezi la una din femei şi strigă la ea: Du felinarul înapoi, că strici toată aranjarea!

După ce felinarul dispăru repede în grajd, întunericul cuprinse toată uliţa. Se aşternu ca o ceaţă neagră, şi câinii, alungaţi de Vasile cu piciorul să nu se ia după cortegiu, începură să latre înfricoşaţi, cu jumătate de gură. Se tânguiau parcă. Era ca un semnal prin care animalele le dădeau voie oamenilor să-şi vbrse tot focul. Când plugul şi cotigile răsunară pe podeţul din faţa curţii, Nastasiş, apoi fetele şi nurorile, începură jelania:

— Pleacă Ulicăăă… Se duceee!

Pe fiecare îl trecu un fior rece pe şira spinării. Stanciu icni „iar în gură simţi un gust amar de cocleală.

Era semnul lui de totdeauna când se speria. Mai simţise asta de câteva ori până atunci: când era copil şi căzuse dintr-o strejărică, apoi când era să se înece în Dunăre, la Corabia, apoi la prinderea unui dezertor pe care îl-ştia neînarmat – şi ăla trăsese, peste umăr, la câte va fire de păr distanţă de tâmpla lui… Acum ţipătul Nastasiei îl făcu să retrăiască spaima pe care o simţise ieri dimineaţă, în faţa armei din mina Sevastiţei. Şi nevasta lui Tudor Chivu şi Sevastiţa strigaseră la fel.

Ulică era viu, dar maică-Sa îl jelea ca şi când în scurtă vreme aveau să arunce pământ peste el. Celelalte femei îi ţineau isonul, povestind întâmplări cu Ulică de când era mic. Cum i-a adus una bomboane de la târg şi el le îngropase în pământ, să nu i le găsească nimeni. Alta ţipa că l-a scăpat de friguri, cu pelin fiert, şi acum, când e sănătos şi vesel, o lasă, se duce, fără să se uite înapoi. Parcă i-ar fi fost bărbat.

Bărbaţii tăceau, opintindu-se în ştreanguri. Fierul plugului ciupea doar crestele bolovanilor tari ca piatra. Şi, oricât apăsa Tudor Chivu pe coarne, brăzdarul nu pătrundea mai mult în drumul uliţei, nu numai îngheţat, dar şi bătătorit de roţile altor căruţe.

Odată cu ţipetele femeilor se porniră să latre câinii satului. La ferestre sau pe prispe apăreau oameni în cămăşi şi izmene, femei acoperite cu ceva la repezeală, ieşite afară: cu picioarele goale, să vadă ce se întâmplă. Stăteau încremeniţi, cu felinarele în mină, nepricepând, de fapt, ce se petrece în uliţă. Dar nici nu îndrăzneau să iasă la poartă, să vadă, să întrebe.

Fusese vorba ca Tudor Chivu să înjure, iar şeful de post să ameninţe, dar nici unuia nu-i mai ardea să facă ce stabiliseră. În casă, planul bătrânului avea ceva vesel în el. Acum însă, icnelile bărbaţilor, ţipetele femeilor, lătratul ciinilor, zdrângănitul fiarelor de la plug şi cotigi, toate sunetele astea la un: loc le încleştaseră gura: Farsa pusă la

cale se încărca de tristeţe, de neprevăzut: dintre cei vii pleca departe un suflet de ori tânăr, nevinovat, de unde, mai mult ca sigur, n-avea să se mai întoarcă. Plecarea printre străini înseamnă pentru ţărani moarte.

Dar cel mai apăsător sentiment era cel al vinovăţiei lor. Şi Tudor Chivu şi plutonierul ştiau că ei hotărâseră pierderea lui Ulică. Iar băiatul nu zicea nimic. Trăgea alături de ceilalţi, străduindu-se să le arate că nu-i lasă să ducă greul în locul lui. Dacă ar fi plâns, dacă ar fi zis că nu mai merge sau că nu mai poate, atunci cei mari s-ar fi răstit la el să tacă, să-şi vadă de drum. S-ar fi înfuriat şi, astfel, mila s-ar fi depărtat de ei. Dar Ulică se ducea conştiincios la pieire, şi supusenia lui le umplea sufletele de amărăciune.

— Mai încet, mă! strigă Tudor Chivu.

Plutonierul tresări. După graba cu care mergeau, înţelesese că fierul plugului nu răstoarnă niciun fel de brazda. „Şi pământul e împotriva mea” se gândi el. Scuipă gustul acela amar din gură şi se duse lângă Tudor Chivu, şoptindu-i:

— Apasă, mă nea Tudore, că dăm de dracu’!

— Păi, nu apăs? se răsti bătrânul la el. Treci dumneata în locul meu, să vezi dacă ăă…

Nu-şi mai termină vorba, dar se lăsă cu toată greutatea pe coarnele plugului. Stanciu observă că cei care trăgeau n-au simţit nicio greutate în plus.

— Nu vrea, oftă Tudor Chivu. Ce, eu n-am înţeles că trebuie brazdă? Dar uită-te şi dumneata!

Plutonierul îl lăsă în pace şi se duse în faţă, mergând pe lângă Ichim. Glasul supărat al bătrânului îl făcuse să-şi scoată pistolul din toc.

— O să te facă neom, Ulicăăă! continua să ţipe Nastasia, dar glasul începuse să-i răguşească.

Stanciu simţi o dorinţă puternică s-o îngâne, apoi să-şi bată joc de fiecare vorbă de-a ei: „Că parcă acum e om!”

Sau: „Ce, noi mai suntem oameni?!”

— Şi frigul o să te oprească din creştereeec!

„Lasă, că nici eu n-am pomenit căldură de când mă ştiu!”

Nu mai auzea nimic în afară de ţipetele Nastasiei. Răspunzându-le obraznic, întărâtat – în gând –, simţea că devine mai puternic.

— Munceam şi ne zbăteam să avem ce pune în gură şi veni nenorocireaaa!

„Care dracu’ o fi fericit pe lumea asta”, râse el amar. Şi ar fi continuat să mormăie aşa până la post, dacă nu şi-ar fi zis că sunt, totuşi, pe lume şi oameni mulţumiţi, care – chiar dacă au nişte griji mari – sunt măcar fericiţi că pot să doarmă la ora aia. Gândul îi fugi la popa Frăţilă şi la notarul Noianu. Se întoarse spre Tudor Chivu;

— Trimite repede două femei la popă – şi; la notar!

— De ce? tresări bătrânul

— Să bată în poartă la ei până or ieşi să le zică speriate că ar uliţa cu voi. Atât!

Tudor Chivu, fie că nu pricepu, fie că nu voia să aibă de-a face cu popa şi cu notarul Noianu, pe care nu-i putea nuferi, întârzie să execute ordinul. „Cum de-am uitat să-i anunţ să dea telefon la Legiunea de jandarmi?!” se certă itanciu. Apoi se răsti la bătrân:

— Ce faci, domnule?! Nu te duci să le spui ălora să plece?!

Îl împinse pe Tudor Chivu şi îi luă coarnele plugului din mâini.

— Nu da, dom’şef, în tata că…

Panait mormăise.

— Gura! Du-te, nea Tudore, ascultă-mă pe mine.

Bătrânul rămase în urmă şi începu să le vorbească femeilor. Două umbre se desprinseră din cârd. Îl ascultau, ţinându-se după el, cu capetele plecate.

Din clipa în care simţi în palme coarnele plugului,

şeful de post se linişti. Lemnul aspru al mânerelor îi aminti de ceva, de o altă viaţă. Era din nou ţăran. În locul drumului bătătorit şi îngheţat, se văzu pe locul lor din Grui. Trăgea prima brazdă. Era tot noapte, aşa că, la celălalt capăt al locului, între tarei beţe încrucişate, pusese o cf. ldare în care ardeau cooeni uscaţi. Lumina ei trebuia s-o vadă mereu printre cei doi boi, dacă voia să-i iasă brazda dreaptă. Altfel avea necazuri cu Gheorghe Tudică, proprietarul locului de alături, iar dimineaţa, toţi cei care ar fi trecut spre locurile lor ar fi vis de el că s-a ţinut după udul boului, nu după focul din căldare…

— Ce să le zică ălora, dom'şef? îl întrebă Tudor Chivu, apropiindu-se de el, urmat de cele două femei.

— Parcă ţi-am mai spus! Să dea imediat telefon la Legiunea de jandarmi, că ar uliţa cu Chiveştii!

— Aha!

Bătrânul de-abia acum pricepuse. Dar Stanciu nu-i mai dădu atenţie. Nu voia să-i dispară visul cu aratul locului din Grui. Pentru sufletul lui, această întoarcere în Drăcşani, cu ani în urmă, i se părea un fel de răsplată de la dumnezeu, pentru cele ce avea de tras Sa Vadra.

Viaţa la Drăcşani i se părea acum mult mai liniştită, mai primitoare. Uitase de casa în care picura şi după ce stătea ploaia afară, uitase şi de ura împotriva lui Bria, care n-a voia să le mai dea pământ în parte de la boier, uitase până şi necazul care îl chinuise până intrase la jandarmi, că el nu era tratat în sat ca un om în rândul oamenilor. „Al lui Gheorghe Stanciu?" zicea câte unul. Un amărât!" Acum totul i se părea că trebuie regretat. Atâta timp cât simţea în palme lemnul aspru al coarnelor de plug visul nu putea să dispară. Vedea şi lumina roşie a focului de la capul locului, simţea în faţă răcoarea caldă a vântuleţului de primăvară şi în nări mirosul parfumat al orajniţei, al tuturor ierburilor crude tăiate de fierul plugului. De undeva, auzi chiar două femei strigând ceva şi el îşi zise:

„Iar le bate Miri că pe curvele lui de fete!” Şi zâmbi.

Tudor Chivu mergea acum alături de el, privindu-l curios. Nu-i putea vedea zâmbetul, dar simţea că şeful de post e vesel. Bătrânul nu era un om bănuitor. Fusese totdeauna prea puternic şi înconjurat în permanenţă de ai lui, ca să-şi pună des întrebări despre ce urmăreşte unul sau altul. „Lasă-l să vedem ce face!” obişnuia să spună când băieţii sau fetele lui veneau să-i zică: „Uite, al lui cutare a zis că...” Deşi plutonierul zâmbea fără să aibă vreun motiv să fie vesel, el nu se îngrijoră.

— Văd că te pricepi, dom’şef, să ţii de plug

Stanciu tresări şi căldarea cu foc dispăru. Îşi îndreptă spatele şi oftă:

— Am rătăcit drumul, nea Tudore!

— Care drum?! se miră bătrânul.

— Ţine!

Bătrânul îşi reluă locul între coamele plugului, dar nu mai apăsă aproape deloc pe ele. Ce rost avea să se omoare de pomană?

— Am vrut să trag o brazdă dreaptă, mormăi Stanciu, şi a ieşit una ca udul boului.

— Se-ntâmplă, dom’şef. Eşti om tânăr încă, poţi să te întorci s-o mai tragi o dată.

— Nu se mai poate, nea Tudore! oftă plutonierul şi se duse în faţă.

Ajunseseră prin dreptul cârciumii lui Costică Dudău. Obloanele fuseseră trase. Nu. Se vedea nicăieri nicio rază de lumină pe sub ele. Cârciumarul, după ce-şi numărase banii, se culcase obosit. La trecerea cortegiului, cu toate ţipetele femeilor, ale Nastasiei în special, care-mai mult horcăia acum, nu se aprinse nicio lumină şi nu ieşi nimeni afară. Dar, de sub acoperişul de scândură de la intrarea în cârciumă, care ţinea vara loc de umbrar, se desprinse o umbră. Era un bărbat. Venea împleticindu-se spre ei. Stanciu îşi zise că trebuie să fie gardianul primăriei. „Îi

trag ăstuia o amendă mâine, să-l învăţ minte să mai umble beat în timpul serviciul în!” îşi zise. Fusese de-ajuns să-şi ia mâna de pe coarnele plugului ca să-şi amintească imediat că e şef de post – 1 şi de toate obligaţiile şi puterea ce decurgeau din această funcţie. Şi pentru că avea pistolul în mână se gândi să-i tragă gardianului o sperietură; – să-l mai trezească:

— Stai, că trag!

Dar umbra continuă să se apropie. Mormăia furioasă când călca în vreo groapă, făcută de căruţele ce se opreau pe locul viran din faţa cârciumii.

— Trebuie să fie Ion Bânjeală! zise Tudor Chivu.

— Nu l-o pune dracu’ să se lege de noi! strigă Ichim, din fruntea convoiului.

— Lasă-l, să vedem ce-are de gând! îl sfătui bătrânul.

Nu mai ştia nimeni dacă Ion Rânjeală era numele adevărat sau vreo poreclă. În orice caz, aşa îi zicea toată lumea, şi el nu se supăra. Apărea prin sat cam la două-trei luni, bea câteva zile la rând şi, când termina banii, pleca iarăşi. Se zicea că ar lucra la drumuri, dar nimeni nu-l văzuse vreodată cu o lopată în mână, împrăştiind piatră peste gropile vreunei şosele. Unii râdeau de el: „Mă Ioane, tu nu cumva lucrezi Za *drumul mare* Ceea ce era cu totul altceva. – …

După socotelile unora, Ion Rânjeală trebuia să fi fost plecat de-acum din sat. Se vede treaba că, de data această, venise cu mai mulţi bani.

— Ce urlaţi aşa, mă, ăştia a lui Tudor Chivu?! strigă beţivul supărat, dar nimeni nu-i dădu atenţie. Voi întotdeauna vreţi să…1

Buf! Hotărât să sară la bătaie voise mai întâi să treacă şanţul şi căzu în nas. Panait vru să se repeadă la el, dar şeful de post îl opri:

— Lasă-l! Să ne vedem de-ale noastre.

Şi plugul trecu, cu cotigile zdroncănind, chiar prin faţa. lui Ion Rânjeală. Furios că-i alunecă opincile pe marginea şanţului, cu marginile acoperite de iarba arsă de ger, dar plină de chiciură, beţivul încercă să se agaţe de picioarele celor care îi treceau pe dinaintea ochilor. Stanciu se aplecă să vadă cum arată acest Ion Rânjeală. Nu zări decât o căciulă şi o faţă nebărbierită de multă vreme, întunecată. Mai mult nu apucă să vadă, pentru că celălalt îl scuipă. Fulgerător plutonierul îl lovi cu pumnul, răsturnându-l pe Rânjeală în şanţ. Îşi îndreptă spatele şi plecă după ceilalţi, ştergându-se cu mâneca mantalei şi înjurând furios: „Trebuia să-l omor!” Nu găsi de cuviinţă să-i spună lui Tudor Chivu ce i-a făcut beţivul, deşi poate că bătrânul auzise ceva.

În urma lui, Ion Rânjeală începu să urle:

— Dai în mine, jandarmule!

Apoi urmară câteva cuvinte într-o limbă împleticită.

— Ce naţie e ăsta, nea Tudore?

— Lipovean de prin Sulina.

— Să nu dai tu în minejandarmule! continuă să strige Ion Rânjeală. Ai venit tu atâta cale ca să-l baţi pe fiul Domnului… O să zaci în colţul fierbinte. Eu am să te dau pe mâna Necuratului!

Reuşise să iasă din şanţ şi acum se ţinea în urma femeilor, împleticindu-se. Blestema şi ocăra cu vorbe auzite în biserică, dar şi porcoase, pe care n-ar fi fost nimic dacă le-ar fi auzit numai bărbaţii.

— Nu-l mai rabd, tătică! zice Ichim şi vru să iasă dintre ştreanguri.

— Stai acolo! îi porunci şeful de post. Îl potolesc eu.

Rămase în urmă şi trase două focuri în sus. Imediat

— Spre uimirea tuturor – se auziră trosnind alte arme, din diferite locuri:

— Legionarii, zise cineva în şoaptă. Numai ei au pistoale.

— La pământ! strigă Stanciu.

Dacă s-ar fi aprins un proiector, în uliţă s-ar fi văzut o colcăială de oameni, surprinşi de lumină, exact ca urechelniţile şi coropişniţele de sub pietroiul din faţa postului:

bărbaţii de-lipeau eu piepturile de glodurile uliţei iar femeile rugeau înapoi, ţipând.

Plutonierul se ridică, precaut din şanţ, strigând:

— Ulică, vino încoace. Târăşte-te până aici!

Ion Rânjeală era singurul om în picioare. Striga bucuros, excitat:

— Omorâţi-l pe fiul Domnului! Mâncaţi-i…

Ulică veni lângă şeful de post. Băiatul sufla greil. Îi şopti plutonierului la ureche *i*

— Îmi curge sânge.

— Te-a nimerit vreun glonţ?! se alarmă Stanciu.

— Nu, bre, din nas. M-am lovit în călcâiul lui nenica Ilie, când ne-am trântit jos.

Plutonierul oftă uşurat. „Asta-mi mai lipsea acum, să-mi moară şi ăsta!” Strigă la Chiveşti:

— Duceţi-vă acasă, nea Tudore! Pe Ulică îl iau cu mine… *

Liniştea fu din nou spartă de focuri de armă – de data aceasta ceva mai departe.

— Vin mâine pe la post, dom şef! zise bătrânul. Du-te, mă nebunule, acasă că te omoară ăştia! se răsti apoi la Ion Rânjeală.

Beţivul continua să cânte şi să bolborosească acele cuvinte încă de neînţeles pentru cei din Vadra.

— Pleacă la casa ta, omule! îi strigă şi Nastasia de undeva din întuneric.

— Mă duc, mă duc, răspunse lipoveanul, suspect de ascultător şi dispăru în noapte.

Când ajunse la post, spre marea lui surprindere, popa Frăţilă «ara acolo. Cât lipsise Stanciu, avusese loc o scenă

neplăcută între el şi soldaţi. Preotul venise cu antereul fluturând, zicând că vrea să dea uâi telefon la Brăila, să-l reclame pe plutonier că ară uliţa satului cu Chiveştii. Atât Năstase, cât şi Dragomir, speriaţi încă de gafa pe care o făcuseră mai înainte, bând şi mâncând cu arestaţii, se opuseseră categoric.

— El m-a rugat, mă! se înfuriase popa Frăţilă.

— Ce, părinte? Să-l reclami la dom colonel? T Da, mă!

— Fugi, părinte, de-aci! Vrei să ne omoare dom tonei cu bătaia?

— Treaba voastră, zisese preotul, să nu ziceţi că nu v-am spus. Eu mă duc să-l reclam de la primărie.

Dar când a vrut să iasă, Năstase i-a sărit cu arma în faţă:

— Iartă-mă, părinte, dar nu te duci nicăieri! Cum îţi închipui dumneata că o să te lăsăm noi să-i faci una ca asta lui dom” toner?!

Popa făcuse un fel de criză. Începuse să ţipe la soldaţi, să se dea la o parte din faţa lui că-i face praf. Soldaţii nu cedaseră şi popa căzuse extenuat pe scaun, serâşnind:

— Prost am fost. că nu mi-am luat pistolul!

Când intră Stanciu, împreună cu băiatul lui Tudor Chivu, popa se repezi la el şi începu să vorbească, dar atât le repede că, în primele clipe, plutonierul nu înţelese nimic. Apoi, când în sfârşit pricepu, îşi luă la înjurături soldaţii. Aceştia nu mai ştiau ce să creadă. Fuseseră convinşi că, auzind de zelul lor, avea să le ierte toate necazurile pe care i le pricinuiseră. Când termină cu ei, Stanciu se întoarse spre preot:

— Dar şi dumneata eşti prost, părinte!

— Măi Stanciule! îi atrase atenţia popa Frăţilă.

— Iartă-mă că ţi-o spun de la obraz, dar eşti prost făcut grămadă.

Şi, pentru că soldaţii căscaseră gurile de uimire, se răsti şi la ei:

— Luaţi-l pe Ulică cu voi şi treceţi în bucătărie!

După ce soldaţii, ieşiră, urmaţi de băiat, plutonierul se întoarse iar spre preot, vorbindu-i şoptit, dar cu mânie în glas:

— Bine, părinte, nu te-am rugat eu să te duci la primărie?! De ce-ţi închipui dumneata că nu ţi-am spus să vii la post, să dai telefon? De ce crezi?! Ce-ai căutat aci?

— Mi-a fost mai aproape, mormăi popay supărat. r – Nu te-ai gândit că eu s-ar putea să miş feresc de soldaţii ăştia/? Sunt ai mei, ţin cu mine, dar mâine-poimâine, se liberează; mai ştiu eu la cine. scapă vreo vorbă? Eu am vrut să-ţi fac un bine, dumneata de ce vrei să mă nenoroceşti? Asta ţi-e recunoştinţa?!

— Mă Stanciule, încercă preotul să-l liniştească, nu te prosti. Mă jur pe ce vrei tu că nu…

— Las-o moartă? Am să te opresc acu aci, şi mâine dimineaţă îţi fac de petrecanie. Dar nu fiindcă nu ţi-ai respectat vorba, ci pentru că tu cu legionarii tăi aţi vrut să mă omorâţi.

— Eu? Cum eu? Şi când? Nu-s de o oră aici la post? Soldaţii sunt martori.

— Atunci cine a tras în mine? Tata din groapă?

— Aflu eu, se repezi preotul, bâlbâindu-se de emoţie.

Dă-mi răgaz şi mâine îţi prezint lista. Dacă ei au tras, omoară-i!!

Se muiase tot şi, de fapt, nici nu mai ştia ce vorbeşte:

— Domnule Stanciu… Mă duc la primărie. Chiar acum mă duc.

— Nu te mai cred! se răsti plutonierul.

— Mă duc. Să mor de nu mă duc. Acu mă duc…

Şi ieşi din post, mergând de-a-ndăratelea. Când îl văzu plecat, plutonierul oftă uşurat. Totul se terminase cu bine. De fapt, avea să raporteze chiar el, spunându-i lui

Cireşaru că a făcut tot ce trebuia, lucrurile au mers foarte bine, a înhămat la plug toată familia criminalului, ăla striga „Cii\e o face ca mine, ca mine să păţească!”, ce mai, totul se îndeplinise după cum ordonase. Dar, iată, legionarii începuseră, aşa din senin, să tragă cu pistoalele în ei.

Nu chemă soldaţii din bucătărie până ce nu termină de transmis nota telefonică. Sergentul de la centrală, un băiat vesel, încercă să glumească cu el, dar Stanciu i-o reteză:

— Sergent, nu-mi arde acu de râs. De-abia scăpai de legionari şi… Scrie!

Descrise pe larg cercetările pe care le făcuse, cum familia criminalului încercase să-l ascundă pe mezin şi să trimită în locul lui un om matur, dar el nu s-a lăsat înşelat. Arestatul era acum în mâinile lui şi ar fi arat întreaga uliţă dacă nu interveneau legionarii, „La refuzul meu de a scoate plugul din brazdă: ei au îiweput să tragă! Vă rog să dispuneţi

Capitolul IX

Stanciu plecă la culcare, spunându-le soldaţilor să doarmă cu rândul. Pentru soldaţi starea de alarmă era bună, le ţinea atenţia trează. Ulică se întinsese pe un pat şi adormise suspinând. Plutonierul ocoli casă, venind îngândurat la locuinţa lor.

În casă nu se auzea nicio mişcare. „Ce” ştiu ei! se înduioşă. Dorm la căldurică, dimineaţă Dorina o să mă întrebe, bosumflată, pe unde-am umblat, că ea m-a aşteptat cu masa, cu toate că era frântă de oboseală. Iar copiii or să vrea să se joace cu mine…”

Apăsă pe clanţă şi intră în tindă. Nici nu apucă să închidă uşa, că băiatul strigă cu o bucurie disperată:

— A venit, mămico!

Sări de pe lada de campanie, numai în cămaşa de noapte şi, cu picioarele goale, se repezi în uşa ce dădea în

chilei strigând mereu:

— A venit! Sculaţi-vă că a venit tăticu’!

Stanciu se opri fâstâcit. Nevastă-sa şi fata veniră imediat de dincolo, buluc, şi îl luară în braţe, plângând. Dorine se agăţă de el, gata să se prăbuşească, oftând:

— Of, Sande, Sande!

Tutuş îl cuprinsese de picioare pe la spate, strângându-l du aceeaşi disperare fericită” cu care îi anunţase sosirea Mima îi dădu drumul şi, apucându-i o mână, începu să-şi mângâie cu ea obrazul, de parcă ar fi fost o blană moale şi pufoasă.

Găsi în el tăria să se smulgă din îmbrăţişarea lor şi, cu toţi grămadă după el, intră în odaie şi se aşeză pe pat. Nu se îndurau sau le era încă teamă să-i dea drumul din mână.

— Aprinde lampa, Dorino!

Femeia bâjbâi pe masă după cutia de chibrituri. Dar în odăiţă întunericul era mai puternic decât în tindă. Aşa. că rupse o bucată de ziar de pe poliţă şi o aprinse din sobă, unde jarul mocnea sub cenuşă. În tot acest timp, îi povesteau peripeţiile prin care trecuseră, fără să se întâmple de fapt nimic, ci numai ca urmare a închipuirii lor. Fiecare voia să mai adauge ceva, descoperise un amănunt foarte important, uitase să adauge cum se comportaseră ceilalţi doi…

Nevastă-sa mai băgă două lemne în sobă şi se apropie repede, întrebând nerăbdătoare;

— Ce-a fost, mă Sande, acolo?

Acolo însemna şi avea să însemne, încă multă vreme, tot ce nu încăpea între pereţii casei lor. Chiar şi camerele din faţă (cancelaria, dormitorul şi bucătăria soldaţilor) tot *acolo* urmau să se numească, fiindcă în post, uneori, se petrecea ceva misterios pentru ei. De fapt, ce se întâmpla în camerele din faţă era un lucru obişnuit oricărui post de poliţie din lume: se făceau anchete, se primeau reclamaţii,

veneau ordine, erau bătuţi oameni mai mult sau mai puţin vinovaţi, mai mult sau mai puţin încăpăţânaţi, se aduceau *suspecţii* legaţi sau nelegaţi, urmăriţi prin circulare date pe întreaga” ţară, uneori şi peste graniţă, pentru diferite pricini, unele niciodată lămurite. De asemeni intrau şi ieşeau informatorii, se puneau la cale împăcări între păgubaşi şi hoţi, soseau inspecţii cu câte un şef nemulţumit, care ţipa, înjura, ameninţându-i pe toţi c-o să-i înveţe minte. Până la masa de prânz, după care vorbea mult mai liniştit, râgâind des, iar în registrul de inspecţii scria cu albastru…

Stanciu le povesti pe scurt prin ce-a trecut, adăugând de la el ceea ce credea că-l va «ridica în ochii familiei n-o făcea. dip vanitate, ci ca să le întărească soţiei şi copiilor sentimentul că este curajos, puternic şi că lui nu i se poate înţâţnpla nimic rău. Deci, să fie liniştiţi. Bineînţeles că trecu uşor peste momentele de spaimă, care le-ar fi întărit alor săi convingerea că avuseseră dreptate să se sperie de moarte. Încheie simplu:

— Asta a fost! Dar e ca o floare la ureche faţă de ce-am păţit când am prins banda lui Duduianu.

— Dar ce-ai păţit, tăticule?

— Parcă v-am mai spus…

— Nu. Asta nu ne-ai povestit-o…

Nu-i era somn. Şi o poveste ca cea cu prinderea bandei lui; Duduianu însemna încă o cărămidă la temelia autorităţii lui în faţa familiei. În plus, poveştile din trecut erau mult mai frumoase decât cele prezente.

— Mă trimite naş. Victor, naşul vostru… Eram tot aci la Vadra, voi eraţi miel… Mă; trimite naş Victor la Cotulung să predau unora nişte ordine de chemare. „Seara, înv dee dânsul, să fii înapoi!” Până la Cotulung sunt vreo cinşpe kilometri, dar ordinul e ordin. Plec. Eratoamna; târziu, rumurile desfundate de ziceai că dricui lutul pentru casă…

— Cum lut pentru casă?! se miră fata.

— Adică pentru lipit pereţii caselor… Nu mă mai întrerupe!… Şi frig. Dar mie puţin îmi păsa. Mi-am descheiat mantaua, că nu mă vedea nicio vulpe, am pus arma în bandulieră şi cleaf-cleaf, fluieră Lixandre!

Copiii şi nevasta se aşezară mai bine şi, pentru un timp, avură impresia că sunt iarăşi la Brăila. Pe străzi e lumină, gardianul fluieră din când în când făcându-şi rondul de noapte, totul e în ordine. De undeva se aud copitele unor cai de trăsură lovind ritmic caldarâmul, iar mai departe sunetul unui tramvai hodorogit, semneevidente că mai sunt oameni pe străzi. Vin de la cinema, de la restaurante, de la lucru…

— Ajung cu bine la Cotulung şi mă duc întins la ăia cu ordine de chemare. „Să trăieşti nene, dă-te mai aproap şi semnează aci!” Că „Ce e asta, dom sergent? Vai dv măiculiţa mea, intră să bem un pahar, că cine ştie dacă mă mai întorc!” Erau simple ordine de concentrare, nu se discuta atunci de război. Dar, cum e ţăranul când trebuie să-şi lase casă, familia, vitele… Eu, nimic. Mulţumesc! Şi plecam la altul. Unul nu era acasă, altul se ascunsese în iesle şi mânea vaca de pe el, mă rog, fel de fel de oameni. Asta mi-a luat timp. M-a apucat noaptea în sat. Primarul mi-a zis: „Rămâi să dormi aci, e drumul greu şi vremile tulburi!” Nimic. Am plecat…

— De ce zicea el că-s vremurile tulburi atunci? întrebă Dorina, Ce, în 930 erau vremuri tulburi?!

— Întotdeauna, Dorino, sunt evenimente. Numai că, dacă te uiţi în urmă, toate ţi se par netede. N-a fost niciodată neted un an întreg, asta să-ţi fie limpede!

— Ei, na! zise nemulţumită nevastă-sa. Ce vremuri tulburi, dacă e s-o luăm pe-aşa, erau când ieşisem eu la horă? Linişte şi pace. Seara cânta al lui Mirică de vale, jucau fetele cu băieţii, ce vremuri tulburi?

— Hai, bre mâmico! se rugă Tutuş.

— Povesteşte, tăticule, cu Duduitu, se rugă şi fata.

— Duduianu! o corectă taică-su supărat. Hai, să nu ne certăm pe contraziceri. Şi am plecat înapoi, reluă el povestea, fără să-mi pese. Eram tânăr, ce ştiam eu atunci?

— Trebuia să fi rămas, spuse Mima.

— Dacă rămânea ce ne mai povestea acum? se supără Tutuş.

— M-am gândit să scurtez drumul… Zici că nu erau evenimente, Dorino? Dar nu veni perceptorul, când ieşiseşi tu la horă, şi vă luă tot din casă? Asta ce-a fost? Bucurie pentru voi?

— Nouă ne-a luat cineva lucrurile din casă? se miră indignată nevastă-sa.

— Nu mai ţii minte? Nu s-a dus socru-miu şi a vândut grâul de sămânţă ca să vă luaţi zestrea înapoi?

— Nouă nu ne-a intrat perceptorul în curte decât să bea un pahar de vin.

— Bine, mă Dorino, bine. La voi n-a intrat decât să bea. Aşa să fie. Dar, te rog eu, nu mă mai întrerupe!… M-am gândit să scurtez drumul şi o luai pe dig. Mergeam şi mă uitam la apă. Plouase la munte, Şiretul se umflase, venise mare şi rupea din maluri. Auzeam câte o pârâitură, apa pleosc! Pe întunericul ăla mi se părea şi mai lat. Vuietul lui se făcuse vânt, îmi şuiera pe ţeava armei… Ia s-o încarc! zic eu. Bag cinci cartuşe…

— Patru în magazie şi Unul pe ţeavă, spuse Tutuş pe nerăsuflate.

Aşa, Unul pe ţeavă. Nu vedeam mare lucru, dar nu era nicio beznă de-aia de să nu ştii unde te afli. Singura mea grijă era să nu calc alături de dig, că atunci… La cotul de la armanul lui Ciocardia văd o luminiţă. Pleca de lângă mal şi se scurgea pe apă. Pâl-pâl-pâl şi se stingea. Apoi altă luminiţă se desprindea de mai. Pâl-pâl-pâl şi asta. Se stingeaaa… Mă, ce să fie asta? Mă opresc, îmi scot capela, fac câteva cruci şi stau, aştept…

— *Cascheta* ţi-ai scos-o! îl corectă Tutuş.

— Nu, mă! Capela. Păi dacă eram sergent, în prag să mă facă sergent-major? Tu-i semeni mă-tii, nu laşi omul să spună ce are de spus…

— Păi-dar! şopti nevastă-sa, gata să adoarmă.

— Aştept. Luminiţele îşi vedeau de treabă. Aci nu-i lucru curat, mă gândesc. Iau arma de pe umăr şi pipăi cu ea la un pas în faţă, să dau de dunga malului. Nu pot zice că nu-mi era frică. Îmi era ceva, dar dorul de a vedea ce e mă făcea mai curajos. Călcam cu grijă, să nu fiu auzit, dar era greu. Clefăiam. Când ajung chiar pe buza malului, ce să vezi?

Copiii nu mai suflau. Cu ochii mari, se uitau la taică-su, aşteptând să le dezvăluie misterul.

— Cineva moşmondea acolo jos. O mogâldeaţă. Scăpăra un chibrit între palme, aprindea luminăriea înfiptă din vreme pe-o coajă de salcie şi-i da drumul pe apă. Luminiţa pleca la vale şi, pâl-pâl-pâl, în mijlocul apei se stingea. Da de vârtejuri şi o răsuceau pin-o stingeau. Mai era şi vânt. Dura puţin. Farmece, mă gândesc eu, face cineva „srmece. E treaba mea să-l opresc? Nu! Şi mama făcea armece, cât am fost eu copil. Eram gata să plec. Dau să mă ridic, că stătusem cinchit ca să pot vedea sub mal, când aud nişte buşituri. Ascult mai bine, vâsle. Eee! Asta sau asta de sub mal l-o chema pe ăl cu coarne, dar necuratul nu vine cu barca. Mă lungesc pe burtă, cu patul armei proptit în umăr…

— Te-ai udat? şopti fata scuturându-se înfiorată de frig.

— Daaa, dar ce-mi mai păsa? Viăd pe-ormă un felinar că iese de sub un cojoc şi T mişcă de câteva ori, după care iar dispare sub cojoc. Ala de sub mal nu mai aprinde luminărele. Îl aud că oftează mulţumit. Dacă ar fi treabă cinstită, mă gândeam eu, şi-ar striga vorbe, dar ăştia văd că tac ca peştii. Ambarcaţiunea se apropie de mal. Începe şoşotitul. Atunci mă scol şi eu. Trag un foc în aer şi strig:

„Staţi aşa, că vă împuşc! Marin şi Pătulea, fugiţi în josul apei şi staţi cu barca pregătită. Voi ăştia daţi lanţu-ncoace!”…Ca să-i sperii, le explică copiilor, am minţit că nu-s singur… Şi, ce crezi, domnule? Urcă pe mal în patru labe, întâi baba Petra a lui Nisipeanu, om avut, fost primar ţărănist pe timpul lui Ghe-ghe Mironescu şi după ea trei ţigani. Ea dădea lumânărelele pe apă. Toţi uzi fleaşcă, cu dinţii clănţănind, cu mâinile deasupra capului, vin la percheziţie: „Fir-am ai dracului să fim, ofta, am căzut ca proştii!” Baba Petra se smiorcăia, se ruga de mine s-o iert. Că ea n-a luat parte la furt, ea trebuia să le dea ţiganilor de veste că pe malul ăsta e linişte. I-am dat drumul că ştiam de unde s-o iau. Cu ăilalţi trei n-am vrut să discut. Le spun alor mei să stea acolo unde sunt şi să meargă pe de margine. Dacă fuge vrunul să dea şi drumul la câine şi să tragă din plin. M-au crezut hoţii. I-am pus să ia de pe bac – că bac era şi nu barcă – toate covoarele furate şi hai spre post. Furaseră în judeţul Covurlui şi acum le trecuseră în judeţul Brăila, ca să li se piardă urma. „Mititei te făceam, dom sergent, dacă ştiam că eşti singur!” mi-a zis Cristache Surdu când am ajuns la post. I-am legat şi i-am închis în beci. M-am dus şi l-am sculat pe naş Victor. Nu-i venea să creadă că eu singur… „Fă-le acte şi mâine-i duci la Legiunea de jandarmi!” îmi spune. Tot pe mine m-a pus, cu toate că eram ud şi nemâncat… Dar el nu era om rău, să ştiţi. De vină era numai scroafa aia de naşa, că ea-l conducea.

Stanciu întoarse repede capul spre nevastă-sa, convins că ea o să-l contrazică. Dorina însă adormise. Copiii îl ascultau cu atenţie:

— Dar Duduianu ce-a făcut?

— Aveţi răbdare. Vin acasă. Îi povestesc mă-tii… Îţi aminteşti, Dorino?

— A adormit!

— Da, lăsaţi-o, sărmana, că e obosită… Îi povestesc

mă-tii: „Ăştia, nevastă, zic, au bani! Ce-ar fi să mă aranjez cu ei?” „Nu, Sande, nu, sare ea, să nu care cumva să te umpli de păcate. Avem copii, să nu-l mâniem pe dumnezeu. Ea e o femeie foarte cinstită, să ştiţi!

— Matale ai mai avut şi alţi copii? întrebă Mima ne –, dumerită.

— Nu, mă, pe voi vă aveam. Dar eraţi mici. Tu erai de un an şi două luni, iar Tutuş de-abia se născuse. N-a veţi cum să ţineţi minte.

— Aha!

— Mă duc dimineaţă la post, să le fac acte şi să-i pornesc pe ţigani în transferare. Naş Victor îmi zice: „Ai venit, mă? „Am venit!” „Ei, atunci vezi ce faci cu ei că eu plec prin comună cu treburi!” Ştiam eu că se duce la cârciumă, dar mi-am zis: „Treaba lui!” Îi spun soldatului Varga să mi-i aducă pe arestaţi din beci. Când, aud ceva zuruind pe uliţă. Venea o brişcă. O căruţă de-aia cum avea tata, dacă mai ţineţi voi minte. În ea doi ţigani. Unul în faţă, mâna caii, tânăr, altul în spate, băgat în paie până la gât, cu o barbă mare şi albă ca a lui Sfântu Petru. Numai barba şi căciula i se vedeau. Opreşte căruţa în faţa porţii mici. Al bătrân se apucă cu amândouă mâinile de marginea briştei şi se saltă din paie. Numai în mâini s-a dat jos, că picioare n-avea. Adică avea, dar erau scurte rău. De la brâu în sus om în toată puterea cuvântului, de la mijloc în jos numai de două palme. Mai mult se da de-a berbeleacul decât mergea. „Ăsta-i Duduianu! îmi suflă Varga. Judecătorul de la Muchia”. Auzisem şi eu de Duduianu ăsta, dar până atunci nu-l văzusem. Era starostele ţiganilor pe mai multe judeţe. El hotăra, el judeca, toţi ţiganii ascultau de el. Cam cum ar fi la noi prefectul, dar mai mare ca prefectul, că ăla era peste patru judeţe. Strigă la mine de la portiţă: „Dă drumul la băieţi, şefule şi ia de colea banii!” În urma lui venea ţiganul tânăr cu o faţă de pernă plină cu bani. Eu: „Pleacă, mă de-aci, că te arestez şi

pe tine!” El nimic. Dădea cu pumnii în pământ de necaz: „Nu bate balta să ia altul peştele! Ai şaptejdemii. Ia-i şi dă-le drumul băieţilor mei!” Fac semn lui Varga şi-i legăm pe amândoi. Şi pe judecător şi pe ăl tânăr. Duduianu se tăvălea pe jos de furios ce era. Făcuse spume la gură… Cu brişcă lor i-am dus pe toţi la Legiunea de jandarmi. A doua zi căpitanul sau maiorul Cireşaru – nu mai ţin minte ce grad aveaipe atunci – mi se plimba cu trăsura Legiunii de jandarmi prin oraş. Alături de el sta Duduianu…

Stanciu tăcu, apoi oftă lung. Copiii îl priveau cu atenţie. Simţeau că s-a făcut o nedreptate, dar nu îndrăzniră să întrebe nimic.

— Mare prost am fost până acum! oftă Stanciu într-un târziu. Apoi îi bătu uşor pe spate pe copii: Hai, culcaţi-vă!

Gânditori, copiii se duseră fiecare pe lada lui. Stanciu întinse mâna spre pachetul de ţigări de pe scaun şi îşi aprinse una. Încercă să-şi facă un bilanţ al primelor două zile petrecute la Vadra. După părerea lui începuse bine. Dacă Ulică ţine la bătaie şi nu-l dă de gol, o să fie bine.

— Am uitat să-ţi spui că aseară a venit un om şi ne-a adus…

Plutonierul întoarse surprins capul spre nevastă-sa, vrând să se convingă dacă Dorina nu vorbeşte prin somn. Ea însă continuă, fără să deschidă ochii:

— Cum îl cheamă, Tutuş, pe omul ăla?

— Pana it Spulber!

— Aşa. Panait Spulber. Un om în vârstă, gras, cu părul… îl cunoşti?

— Ce v-a adus? întrebă Stanciu bănuitor.

— Ouă, brânză, slănină şi seminţe de dovleac, recită Mima pe nerăsuflate.

Stanciu se aşeză gânditor pe marginea patului. Nu-şi amintea de Panait Spulber. Dar nu asta îl interesa acum. „De ce mi le-a trimis?”

— A zis că mă roagă ceva? o întrebă pe Dorina.

— Nu, răspunse nevastă-sa. A zis să le mâncăm sănătoşi şi bine-am venit.

„O avea ceva pe suflet!” îşi zise Stanciu, şi iar nevesti-sii:

— Era necăjit?

— Nu mi s-a părut. Voi aţi văzut că e necăjit de ceva?

— Ce întrebi copiii?! se supără Stanciu. De unde să ştie ei cum arată un om necăjit? A făcut el ceva de vrea să se pună bine cu mine. Tutuş, fugi până în post şi spune-i lui Năstase să vină încoace!

— Tot eu?! se fandosi băiatul.

— Unde-l trimiţi acum noaptea? se revoltă Dorina; Stanciu mormăi ceva, după care se dădu jos din pat şi începu să se îmbrace.

Gând intră în post îl găsi pe Năstase scriind la masă „cu flacăra lămpii protejată de o hârtie albastră, să nu-i tulbure somnul lui Dragomir.

— Cui îi scrii, mă?

Năstase se sculă în picioare, luând poziţia de drepţi şi raportă:

— Acasă, dom’toner!

— Stai jos şi vorbeşte în şoaptă! «Năstase nu se aşeză:

— Dumneavoastră unde-o să staţi?

— Ce? A, stau pe colţul mesei să mă uit la tine de sus. Întâi, să nu uit, zi-mi ce ştii de Panait Spulber!

Soldatul se obişnuise acum: de câte ori plutonierul îl întreba de câte un nume el trebuia să spună tot ce ştia. Aşa că începu:

— A fost vizitiu la Ţiţei până acu trei ani. I-au crescut băieţii mari şi el zice că acum trebuie să se odihnească. Aia trag şi el stă. E rău cu ai lui, se crede deştept. N-a făcut niciun fel de politică. Duminica încalecă pe calul lui. nu din cei de muncă, are altul numai de călărie, şi se duce la

biserică. Pe jos merge, să mă iertaţi, numai la…

— A făcut vreo prostie? îl întrerupse plutonierul: Nu. E aşa de puturos, că şi rău i-ar fi lene să facă.

Altceva nu mai ştiu.

Plutonierul întoarse capul spre fereastră, nedumerit: „Nu dă nimeni de pomană pe de pomană! îşi zise. Dacă-mi da nesilit, înseamnă că urmăreşte ceva. L-o fi pus popa sau notarul să mă-ncerce, să mă aibă la mână!”

— Dar despre legionarii din Vadra ce ştii? Cine şi câţi sunt?… Stai jos când îţi spun! se răsti la soldat cu voced înăbuşită. Mă, pentru voi ordinul meu nu înseamnă nimic?! Sunteţi nebuni? Păi, unde-o să ajungem atunci? Ţi-am spus să stai, înţepeneşte-te dracului pe scaunul ăla, că ejoar nu mi-o fi ruşine de tine să te scol când oi vrea., pl, ctracie! Ia zi!

— Primul ar fi părintele Frăţilă, dom’toner! şopti Năstase.

— Lasă-l pe ăsta. Zi-mi ceva de Niculaie Ciocan. Dai nu te scumpi la vorbă. Zi totce-ţi aminteşti, că avem timn!

Cu toată răţoiala plutonierului, soldatul era de-acum încredinţat că noul şef de post nu e un om ranchingş. Nu ţinea minte prea multă vremectă l-au pricinuit nişte necazuri *şi* asta S bucura, Aşa că, înainte de a vorbi, îşi permise să pufnească în râs:

— Dom’toner, vă zic întâi ce-am auzit de la lume şi pe-ormă ce-am văzut cu ochii mai…

— Bine! Dă-i drumul!

— Acu nu ştiu câţi ani în urmă, acest Niculaie Ciocan a fost ucenic la Brăila. Învăţat croitoria. Dar într-o bună zi a fugit, că prea sta mult cocoşat şi el zicea că vrea să stea drept. Foarte bine! A fugit, cum vă spuneam. Asta am auzit-o de la lume. Eu nu-s aci decât de…

— Lasă-te pe tine! Zi-mi de ăla!

— Am înţeles, să trăiţi! Gând a fugit a furat un costum de haine, de-al meşterului la care era şi cel mai

nou obicei de-a te scobi în nas.

— Ce?!

— Păi da, că şi aci e modă ca la rochii. Unul se scârmă în nas cu degetul, altul îl înfăşoară în batistă, altul acoperă o nară şi suflă în cealaltă. Sunt şi din ăia care…

— Lasă-i, mă, dracului! zise Stanciu scârbit.

— Nu vă mai spui cum făcea Niculaie Ciocan?

— Treci, la altceva, că-mi face silă!

Soldatul dădu din cap de parcă s-ar fi îndoit că şeful de post va mai înţelege ceva din ce-o să-i spună el, dacă nu e lămurit bine asupra felului în care îşi curăţa ăla nasul. El, personal, era convins că izmeneala asta l-a îndepărtat de lume şi l-a ridicat împotriva ei.

— Ei, hai, zi-o! admise plutonierul, văzându-l pe soldat în încurcătură. Îţi place să vorbeşti de lucruri urâte.

— Vă spui numai cum a fost, dom’toner, ca să vedeţi unde-l poate duce pe un om prosteala lui. Văzuse Niculaie Ciocan la nişte domni din Brăila că, înainte de a se scobi între dinţi, îşi pun palma la gură. Adică, un fel de paravan; să nu li se vadă cerul gurii, că e ruşinos. Zicea că un străin a adus la noi obiceiul ăsta. Adică un om din altă ţară, cutii ar fi Anglia sau… aia, cum dumnezeu îi zice?…

— Mă, când te-oi cârpi acuma!

— Nu importă ţara! zise repede soldatul. Ciocan aşa a văzut şi şi-a zis că e foarte Nobel. A ieşij; în sat cu hainele meşterului şi, avea-n-avea treabă cu nasul, punea palma stingă în drepţii! lui şi cu dreapta lucra pe dedesubt, Q

făcea serios, în timp ce vorbea cu. flăcăii şi cu fetele. Să vadă ele cu ce băiat maneraf au de-a face. Piuă la urină i-a zis unul: „Mă, Nicule, ce te prosteşti tte aşa Jap o palmă. A dat în ăla. I-a mai zis şi altul, jap, şi-n ăla…” Atunci s-au unit câţiva şi l-au ciomăgit de nu s-a mai putut scula de jos. Vorbea lumea. A zis că toţi care rid de el sunt proşti şi o să-i înveţe el mine. El” era singurul deştept. Nu

mai sta de vorbă cu nimeni, se ţinea deoparte. Ai îtri au murit, a rămas singur. Avea acu’ douăzeci şi-unu de ani. L-a luat la armată. El cu degetul în tras şuti palmă. Povesteau ăştia de pe-aci, care au fost cu el în regiment, că-l băteau toţi. De la fruntaş până la căpitan, colonel, toţi îl băteau, să-l dezbare de năravul ăla. El nimic. S-a liberat, dar n-a mai venit acasă. S-a dus la Roman. A stat acolo câţiva ani. Începuseră legionarii să cânte pe străzi. Veneau cu maşina şi pe-aici, strângeau oamenii la salonr dar nu se băga nimeni. Popa Frăţilă era singurul care le da târcoale, dar nici el singur n-avea curajul să se înscrie. Şi, într-o zi, se trezeşte satul cu Niculaie Ciocan, în cămaşă verde şi cu pistol la şold. Bărbat frumos, elegant. Intră în cârciumă la Costică Dudău şi strigă: „Trăiască legiunea şi căpitanul!” N-a răspuns nimeni. „Nu vă place-salutul ăsta?” Urlă, face scandal şi trage cu pistolul în tavan. O să vedeţi şi acu urma glonţului în scândură. „Vă arăt eu cine sunt!” Le-a zis oamenilor din cârciumă şi a ieşit. S-a dus întins la popa Frăţilă. Ce-o fi vorbit cu sfinţia sa, nu ştiu, dar a doua zi s-a făcut cuibul. Toată noaptea a scârţâit poarta popii. Eu tocmai venisem la post de la companie. Şi dom’toner Barabaş m-a trimis la pândă… De-acu vă spui ce-am văzut cu ochii mei. Jumătate de sat au chemat. Vedeam pe fereastră totul, că se simţeau în siguranţă şi nu trăseseră perdelele. Popa sta cu Niculaie-Cioean la masa din sală, unde aţi fost dumneavoastră de (Minineaţăg ţăra –, nulchemat, în picioare… E…?

— Cine anunţa oamenii? 3 –!;

— Gheorghe Ruptu, gardianul, şi cu Tănase Sfghânaş, codoşul notarului… De auzit n-auzeam ce vorbesc, că eu eram aşezat în oborul de gloabă şi mă uitam peste gard drept în casă. Vedeam tot. Niculaie Ciocan săreai de la masă, învârtea pistolul pe degete, popa îl potolea, se aşeza iar. Pe unii îi cârpea de le sărea pălăria din cap, altora le strângea mâna şi le da bani la plecare, Se

vorbeşte că are bani mulţi. Ce-o fi făcut el pe-acolo, prin Roman… Ăştia cu strânsul mâinii se daseră cu el. Am numărat eu şase. Spre ziuă s-au dus cu toţii la cârciumă. L-au trezit pe Costică Dudău şi s-au pus pe băut. Marea lui ambiţie a fost să-i bage şi pe Chiveşti în hora asta. Dacă reuşea, se alegea praful de satul ăsta. Dar nea Tudor n-a vrut. Şi când Niculaie Ciocan a început să-l ameninţe, că-i face şi că-i drege, bătrânul nu i-a spus decât atât: „Mă, Nicule, tu te îmbeţi des. Vezi să nu uiţi odată să te mai trezeşti!”

„Om dintr-o bucată Tudor Chivu!” îşi spuse plutonierul, privind spre patul lui Ulică. Băiatul se dezvelise, şi acum dormea cu perna în braţe, zgribulit.

— Ia acoperă-l, mă Năstase. E copil, ce ştie…

Soldatul se sculă, trase pătura peste Ulică şi reveni la loc.

— Dar ce prostii au făcut ăştia, mă Năstase?

— Multe, dom’toner! I-au bătut pe ăi de-au râs de Niculaie Ciocan că se scârmă în nas, au intrat peste lume în case…

— Au omorât pe cineva?

— Nu!

— Care sunt oamenii lui Niculaie Ciocan?

— Primul e Marin Ciugudeanu. După aia Gheorghe Zaharia, pe urmă…

— Ce fel de om e Marin Ciugudeanu ăsta?

Năstase stătu o clipă să se gândească:

— Un fel de sac, dom’toner. Îl iei de după uşă şi cari cu el ce vrei, că e mare şi rezistă. După ce ţi-ai făcut treaba îl arunci iar după uşă, să ştii de „tinde-l iei când ţi-o mai trebui. E aşa de prost, că şi unui bou i-ar fi ruşine să umble cu capul lui.

Stanciu îl privi pentru prima dată cu atenţie pe Năstase, L Băiatul acesta începuse să-i placă… „Are o minte agera şi limbă ascuţită!” îşi zise şeful de post.

— Ce-ai făcut tu în civiliţii, Năstase? îl întrerupse plutonierul.

— Vai de capul meu, dom’toner! Am fost dogar la Răcari.

— Ai mamă, ai tată?

— Am, să trăiţi! Aşteaptă să mă-ntorc. Tocmai le scriam că număr zilele până la liberare…

— N-ai vrea să te reangajezi la jandarmi?

Soldatul îl privi uimit:

— Păi, nu vă spui că m-aşteaptă bătrânii ca ploaia pe secetă.

— Mai gândeşte-te, îl sfătui Stanciu, apoi reveni la subiectul discuţiei lor: Pe Gheorghe Zaharia îl ţin minte cum arată, dar altceva… Cum de-a ajuns legionar? Parcă-l ştiam înscris la liberali…

Năstase înţelegea foarte bine că plutonierul nu stă la taclale cu el. Are, care va să zică, un interes mai mare decât plăcerea de a dormi lângă nevastă-sa. Şi el voia să-l ajute pentru că plutonierul era mai bun ca Barabaş. Şi, îşi zisese el, e mai bun pentru că nu bea. Omul beat…

Convins că discuţia avea să mai dureze, soldatul ceru voie să se scoale să mai bage câteva lemne în godin. Erau lemne de baltă, salcie şi plop, umede. Începură imediat să fâsâie. Până să le usuce jarul, avea să mai dureze.

— Gheorghe Zaharia trebuia să se înhăiteze şi cu legionarii, dom’toner, zise Năstase, convins, întorcându-se la loc. A stat o viaţă întreagă cu gândul la avere, dar cu mâna pe sticlă. Din cauza asta – zice lumea – l-au folosit toţi şi liberalii, şi ţărăniştii, şi ăia din alte partide, care au fost… E agent agricol, dar puneţi-l să semene un cartof şi *o* să vedeţi că-l îngroapă cu colţul în jos, de răsare peste două de ani tocmai în partea ailaltă a pământului – că pământul ştiţi dumneavoastră e rotund. Pe Stan Milea îl ştiţi; are casă mare, pământ, cazan de ţuică, iar acu vrea să-şi cumpere motor pentru udat grădina. El doar să dea

drumul la motor şi alţii să stea pe vine să răsădească sau să dea cu sapa, să îndrume apa pe vaduri. Ăsta de ce credeţi că s-a scris? Vă spui prin ce-a făcut. A doua zi după ce şi-a văzut pistolul în mână, s-a dus cu fiu-su la Gurguieţi şi i-a spart cazanul de ţuică lui Iordache Gâscă. Asta îl ardea pe el. Concorenţa!

Tot ce-i spunea Năstase despre legionari era de mare preţ. Pe măsură ce îi vorbea, Stanciu avea impresia că începe să semene cu un cartuş de vânătoare. Soldatul îl luase în mână ca pe un tub gol, îi pusese capsă, apoi iarbă de clipa aceasta îi rotunjea marginile cu maşina de frezat, dându-i ultimele sfaturi:

— Acu, dom’toner - eu cred că de când au fost împuşcaţi ăia de la Brăila, în toamnă, le e frică. Nici la cârciumă nu prea se mai duc, – ei, care erau nelipsiţi de-acolo. Stau în casă şi numai noaptea prind coraj să se ducă unul la altul. În afară de popă, se înţelege. Aşa că, dacă aveţi vrun gând ieşi-ei, – să mergem – ziua, nu noaptea, că-i găsim subffişpomă.

— De tras, vă garantez eu că nu trage unul…

— Ce spui, ană! Dar – atunci cine m-a atacat când eram în uliţă cu Chiveştii?

— Aveţi dreptate, dar nu uitaţi, era noapte…

— De ce – nu-i spui, Năstase, lui dom’toner şi de Stan Milea că mi-a dat două palme?

Soldatul şi plutonierul se priviră nedumeriţi. Glasul se auzise parcă de sub pământ. Dar imediat se lămuriră: Dragomir.

Stanciu se uită întrebător la Năstase:

Aşa e?

Năstase dădu din cap, stingherit. Şeful de post se duse la patul lui Dragomir şi trase pătura de pe el:

— De ce-a dat în tine?

Dragomir vru să se scoale şi să ia poziţia regulamentară, dar plutonierul îl opri, apăsându-l pe umăr:

— Răspunde la ce te întreb! Când şi de ce a dat Stan Milea în tine?

— Eram în patrulare, dom’toner. Veneam noaptea spre post, că aveam sosirea la douăşpatru… Asta s-a întâmplat în toamnă… Când am trecut de biserică au început unii să cânte. Hai lai-lai şi hai lai-lai. Era ceasul douăşpe noaptea fără ceva… Zic: „Tăceţi, mă, că doarme lumea!”

— Erai singur?

— Cu Miclăuş, dom’toner. Un soldat a, fost la; postul nostru; s-a liberat. Dar eu eram şef de patrulă „eu trebuia să…

— Zi mai departe!

— Le-am strigat „Tăceţi, mă, din gură!” şi m-am dus spre ei. Să văd care şi ai cui sunt, ca să le pun în vedere şi, dacă mai cad în greşeală, să-i aduc la post sau să le dau amendă. Era contravenţie… Nu fac zece paşi că-mi pune cineva o lanternă în ochi. „Care aia a mă-tii. Îmi spui mie să tac din gură?” şi jap două palme… Era Stan Milea „Niculaie Ciocan, popa şi prostul ăla de Marin Ciugudeanu. Băuseră ţuică la cazan… Am venit la post şi i-am spus lui dom’toner Barabaş şi dânsul mi-a zis: „Lasă, joa A Dragomire, că aşa e prin străini!”

— I-ai spus că te-a bătut Stan MUea?

— Da, dom’toner, Îmi dase şi sângele pe nas.

Stanciu trase pătura la loc peste soldat, ca şi cum ar fi acoperit un cadavru. De fapt se gândea la Victor Barabaş. Îşi dădu seama, cu părere de rău, că Victor Barabaş, naşul lui, i se dezvăluie, din ce în ce mai mult, ca un om de nimic. Îl ştia beţiv, afemeiat, dar nu-l crezuse în stare să-şi lase oamenii din subordine să fie batjocoriţi. Mai ales după ce el şi soldatul Varga Mihai îl bătusără pe Sandu Bălănică. „Ce-a priceput el din întâmplarea aia?” Şi tot el îşi răspunse: „Uite, că n-a priceput nimic!”

Dar el nu putea lăsa lucrurile aşa, chiar dacă Stan

Milea îl bătuse pe soldat cu câteva luni în urmă şi sub şefia altui plutonier. Pedepsindu-l pe Stan MUea el înţelegea să-şi apere familia. Dar cum fiecare gând cinstit mai are şi nişte pui, mai puţin albi şi curaţi, şi acest gând al lui despre unirea jandarmilor făcuse unul care se numea vanitate. Voia să le arate soldaţilor cum înţelege el să-i apere, făcându-şi-i astfel şi mai credincioşi.

— Lasă să termin eu cu Ulică şi o să mă ocup şi de daravela asta.

Băiatul se trezise, dar nu îndrăznea să se mişte. Îşi roti ochii şi, atât cât putea vedea fără să întoarcă privirile, îi fu de-ajuns că să-i amintească unde se află. Îl podidiră lacrimile. Înţelese că începea un drum de unul singur, lucrul cel mai greu de suportat pentru cineva care a trăit într-o familie numeroasă. În nări simţi mirosul de motorină, specific duşumelelor cazonă. Mirosul acesta n-avea să-l uite toată viaţa.

— Ulică, nu dormi? întrebă plutonierul.

„Asta cu ce-o fi greşit de-i e dat să ia viaţa în coarne de la anii ăştia? se întrebă Stanciu. Nici măcar n-a apucat şi el să afle ce e aia femeie, şi intră la închisoare. Şi nu e pentru că aşa a vrut ta-său. Că nu Tudor Chivu a vrut. Viaţa asta nenorocită!” Stătu un timp privind flacăra lămpii. Soldaţii. Îi şterseseră sticla de cu seară, dar acum se afumase mai mult de jumătate. Era obosit. „Şi eu la vârsta lui Ulică am fost curat, continuă el, aşa cum e şi Tutuş acum. Aşa cum sunt toţi oamenii la tinereţea mică. Pe urmă dă peste ei un necaz şi încep să se înnegrească. Eu l-am bătut pe Bria, Ulică îl scapă pe frate-său, care a scăpat-o pe nevastă-sa… Dar Tutuş? El ce necaz va avea? Nu ştiu, dar odată şi-odată va trebui şi el să se afume. Zic eu c-o să-l feresc cât oi putea, dar e sigur că n-o să pot fi tot timpul cu ochii pe el. De pe-acum a-nceput să nu mă mai asculte. I-am zis azi… Adică ieri, că se făcu aproape dimineaţă!… să vină la mine să-l bat şi mi-a arătat cotul. Te

pomeneşti că peste câţiva ani îmi vine unul într-o zi să mi-l reclame că i-a forţat fata. Ar fi o nenorocire. La oraş o întâmplare ca asta se termină cu bani. Aci n-am auzit vreodată de violuri. Alte obiceiuri: fata se fură, cu sau fără voia ei, se duce la părinţii băiatului. E şi nu prea e o ruşine. Dacă vrea, rămâne, dacă nu, pleacă înapoi. Dar de obicei stă la bărbat, face copii, fără să treacă pe la popă sau pe la primărie/ Unii sunt siliţi de propriii lor copii să se însoare la bătrâneţe pentru a li se putea face acte pe pământuri”.

Răzbit de oboseală, Stanciu nu-şi mai putea ţine gândurile în frâu şi ele începură să sară de la una la alta, făcându-l să se simtă bine, trist şi nemulţumit în acelaşi timp. Că omul pleacă dintr-un loc, cu o anume destinaţie, şi ajunge unde nici nu visase. Eu n-am plecat în lume să omor sărăcia? Şi unde am ajuns? La două lăzi de campanie, un pat, o masă şi o mie de kilograme lemne de foc. După aproape treişpe ani de alergătură. Ptiu! Poate, că m-aş fi putut opri şi eu în alte locuri peste care am trecut. Îl ascultam pe mustăciosul ăla care m-a dus cu locomotiva de la Turnu la Drăcşani, azi eram la calea ferată. Dacă luam banii lui Duduianu deschideam o cârciumă. Cât ar fi fost timpurile de parşive, cârciuma nu te lăsă să mori de foame... Dar eu am fost cinstit: m-am dus drept înainte şi am căzut unde trebuia să cad. Aşa mi-o fi fost scris. Dar nu e drept...”

Ca prin somn trase sertarul şi scoase de-acolo o cruce mică de lemn. Era cioplită grosolan şi dată cu negru. Din lipsă de vopsea fusese băgată în bidonul cu motorină. Nu se ruga nimeni la ea. Era doar pentru declaraţii. Martor sau făptaş, oricine o lua în mână la cercetări, jurând că va spune adevărul, pleca de la post ştergându-se des pe pantaloni şi ducând de mai multe ori mâna la nas. Plutonierul o privi cu ochii pe jumătate închişi:

„Nu e drept, doamne, dacă vrei să ţi-o spun pe-a

dreaptă. Că uite ce scrie aci!” Şi sub privirile nedumerite care îl urmăreau contrariate de câtăva vreme, şi spre necazul lui Ulică, de care nu se lipise somnul prea multă vreme, puse un deget pe ziarul de pe masă şi începu să citească cu glas tare, poticnindu-se la numele proprii şi repetând anumite pasagii ca să le pronunţe corect sau să le sublinieze sensul:

— „Domnul Simion Cam… Carmin constituie…” Ce ziar e ăsta? Se opri şi se uită la manşeta ziarului: *Vocea Brăilei* – organ al intereselor locale… Va să zică „*constituie* dota fiicei sale Sita… Sita Carmin, la trecerea în căsătorie cu domnul Stephanide Popescu, suma de 82.000 lei, din care 45.000 lei în numerare, iar restul în trusou şi bijuterii…” Şi în bijuterii!… Eu ce-i dau fi-mii când o mărit? Două cearşafuri şi două feţe de pernă pătate de cerneală… îţi închipui tu, Năstase, că ăştia au făcut avere pe cinstite? Haida de! Păi dacă notarul Noianu ar fi trăit din leafă de mult l-ai fi văzut umblând cu picioarele goale în bocanci. Pe când aşa… Sau popa! Tu ai băgat de seamă câte perechi de ciorapi avea popa puşi deasupra bocancilor?

— Nu, dom’toner! se scuză soldatul.

— Erau după uşă, descălţaţi în ziua aia. Două perechi, de lină, puse una peste alta. Dar ăsta când se încalţă să iasă în comună poate să-şi pună şi trei perechi, că are de unde…

— Are, are.

— Păi, vezi? Tu ţi-ai pus vreodată ui picioare trei rânduri de ciorapi? Doar dacă aveai unii cu vârful rupt şi cu călcâiul bun şi pe-ăilalţi cu călcâiele rupte şi vârful…

— Totdeauna am purtat obiele, zise Năstase cu tristeţe.

Stanciu îşi reveni. Se uită nedumerit la soldat, de parcă nu-l ştiuse acolo până atunci. „Am înnebunit – se certă el – îl scot şi pe-ăsta din minţi?! Să nu se apuce dracului să facă vreo spargere!” Se sculă oftând:

— Obiala e a mai sănătoasă încălţăminte.

Ieşi afară, pe prispă, să ia aer. Spre răsărit cerul începuse să se roşească. „Cum oi fi trăit eu cinstit până acum? se întrebă, în timp ce-şi trosnea oasele. Alţii se învârtesc, îşi fac afacerile, iar eu îi păzesc să nu-i muşte nimeni. Avea dreptate Anton!”

Îi auzi parcă vocea avocatului: „Dacă se întâmplă ceva, colonelul se duce la podgoria lui socru-su, eu mă retrag la moşie, dar tu unde te duci, Stanciule?” îi auzi râsul de parcă ar fi fost pe prispă, lângă el. Râdea sonor, fără întrerupere…

— Sună telefonul, dom’toner! îl anunţă Năstase îngrijorat.

„Colonelul!” şopti Stanciu şi toată oboseala îi dispăru.

Stanciu smulse receptorul din furcă. Dacă în clipa aceea ar fi intrat cineva pe uşă cu un topor în mână, să-i dea în cap, el nu l-ar fi luat în seamă. Toate simţurile lui se concentraseră în urechea de care lipise receptorul. „Ce ştie colonelul? E furios? A aflat şi de…?!” erau întrebări care îi trecură fulgerător prin minte. Nu mai zise „Postul Vadra la apărat!”, începu direct cu prezentarea:

— Să trăiţi, domnule colonel, sunt plutonierul de jand…

— Alo! vru cineva să-l întrerupă, dar el – atent să nu scape nimic din formula de prezentare – continuă precipitat:

— …plutonier Alexandru Stanciu, conform ordinului dumneavoastră m-am prezentat la postul Vadra, cu un efectiv de…

— Alo!

— …trei militari, doi soldaţi şi subsemnatul, postul se află în ordine, am luat legătura cu autorităţile locale, starea de spirit, a populaţiei este bună…

Staţi, dom: toner, se auzi de la celălalt capăt al

firului. Nu e dom’colonel…

Staneju îşi luă cascheta de pe cap şi şi-o puse pe masă, şoptind nedumerit:

— Dar cine e?

— Sergentul Eftimie.

— Năfuroaica mă-tii de golan, oftă uşurat Stanciu, dacă vin la Brăila intru peste tine în centrală şi te bat de te fac scovercă!

Se auzi un râs de om fără griji, apoi nişte şoapte: „Auzi, cică mă face scovercă”… Urmă: iar râsul omului fără griji.

— Cu. cine „vorbeşti, mă, acolo? se interesă Stanciu.

Dar nu auzi ce i se răspunse.

— Era prea bucuros că se speriase degeaba. Când telefonistul Legiunii de jandarmi râdea însemna, că totul e în ordine. Pentru toţi jandarmii de la posturi, vocea lui putea fi o cobe sau o mângâiere. Era colonelul furios „răcnea şi telefonistul: „Dom’toner, e groasă rău!” Acum Eftimie râdea, şi Stanciu se aşeză pe scaun, făcându-i cu ochiul lui Năstase:

— Ia zi, Eftimie, despre ce e vorba.

— A zis dom’colonel că cedaţi făcut cu informatorii?

— I-ai dat nota telefonică?

— Nu, dom’toner, că n-a venit. Dar m-a sunat şi i-am spus de ea. A zis că să aşteptaţi. dispoziţia dânsului. Dar ce faceţi cu informatorii?

— Lasă, mă, informatorii, că-ţi dau cu călimara asta în cap.

Sergentul începu iar să râdă cu poftă, comunicându-i şi celui de lângă el ce-a mai zis şeful de post de la Vadra. Stanciu îl ascultă cu plăcere.

— Măcar aveţi o călimară pe-acolo, dom’toner?

— Am, mă!

— E post bogat! hohoti telefonistul.

Stanciu aşteptă să se potolească. „Am uitat de

recrutarea informatorilor!” îşi zise. Îi părea rău că nu vorbise cu câţiva oameni.

— Deci, cu informatorii v-am spus, dom’toner, reluă telefonistul. Aşa. Acusă vă zic şi de viţel.

— Ce viţel?! tresări plutonierul.

— Don’colonel ar fi vorbit cică cu don’toner Barabaş, mortul adică, să-i procure un viţel de ziua coniţei…

„Ia uite de ce-i arde lui dom’colonel!” şopti Stanciu, acoperind prevăzător receptorul, apoi cu glas tare:

— Bine, Eftimie. Atât?

— Atât! să trăiţi!

— Bine, mă! O să-i cer domnului colonel să te mute la Vadra, ca să te înfrupţi şi tu din belşugul der-aei.

— Aoleo, mă nenorociţi!

Aşteptă să audă în receptor hohotele, telefonistului, după care închise mulţumit, zicându-i însă lui Năstase, în timp ce bătea uşor telefonul cu palma:

— Ei cred că la posturi mai e vremea de altă dată!

Soldatul dădu convins din cap şi, în scurt timp, începu să moţăie.

„Ce mai am de făcut?” se întrebă Stanciu. În primul rând – Ulică! Dar trebuia să vină procurorul de la Brăila. Până atunci, o să-l instruiască bine, ca băiatul să ştie Ce să spună şi ce să facă la anchetă. O să-l înveţe în dimineaţa asta cum să se poarte.

— Năstase!

— Ordonaţi! sări soldatul.

— S-a numit primar la Vadra?

— Nu, dom’toner. Auzisem că vine Manea Stănescu.

Asta, după câte ştiu, e om la locul lui…

— E, dom’toner, că se şi miră lumea cum de-l pun primar. Toţi zic că e ceva la mijloc. Manea Stănescu n-a făcut politică până acum, s-a ţinut deoparte cum ar veni şi, dintr-odată, primar.

— Nu-i bine să fii chiar aşa de bănuitor. Ce ştii despre

el?

— Mai nimic, dom’toner. Şi tocmai asta a pus lumea pe gânduri. Şi-a văzut de câmpul lui, în cârciumă n-a intrat, cu toate că e vecin cu Costică Dudău, iar perceptorul nu i-a bătut în poartă. Din contră, el s-a dus la Mazilu cu banii în mână: „Hai, dom’perceptor, să-ţi plătesc impozitul, că trece anul şi n-aş vrea să intru în ălălalt cu datorii la Stat!”

— Are posibilităţi care va să zică…

— Are şi nu prea…

— Cu naş Victor cum s-a împăcat?

— Nu s-au băgat în seamă. „Bună ziua, domnule şef!” „Bună ziua, măi nea Manea!” Atât. E cunoscut ca cel mai credincios om din sat. A fost mâna dreaptă a popii când a ridicat biserica. Cântă şi în strană…

— Şi nu l-a tras popa Frăţilă la legionari?!

— Ba bine că nu. L-a tras, dar n-a vrut Manea Stănescu. „Părinte, cică i-ar fi zis, eu vă sunt mai de folos când vă dau răspunsurile în timpul, slujbei, decât să răguşesc la adunările cuibului!” L-a lăsat în pace. S-a ţinut toată viaţa departe de politică…

„Aci nu e lucru curat! hotărî Stanciu. Stai o Viaţă să te uiţi şi, când crede lumea că te-ai săturat, pleci acasă, îţi vezi de treabă „tu zici: «Ia dă, mă, să trag şi eu o dată!» Pentru ce? Ce-aştepţi tu să câştigi?”

— Te pomeneşti că n-a mai putut răbda să tot vadă lepre în primărie şi atunci s-a hotărât să ia el conducerea.

— O fi, dom’toner…

— Trebuie să-l calc, să mă lămuresc! zise Stanciu începând să caşte.

— Aveţi de grijă, dom’toner, că e cumătru cu boierul Antohi. Ultima fată, dom’general Antohi i-a botezat-o…

Stanciu se opri brusc din căscat:

— Păi, de ce nu mi-ai spus, mă, până acum?!

— Nu cred să aibă vreo legătură, se justifică Năstase.

Fata are douăzeci de ani. Dacă ar fi fost ceva, de mult putea să… Şi-apoi boierul are la fini şi la cumetri împrăştiaţi în tot judeţul. Oricum, e bine să ştiţi.

— Mda!…

— Eu vă pot spune şi o bănuială de-a mea, dacă-mi permiteţi.

— Ia zi!

— Gândesc eu că… La primărie mă uit mereu prin ziare, ascult ce zic oamenii… Gândesc eu că guvernul încearcă oameni nemânjiţi de alte partide. Nu ştiu dacă am fost lămurit… Vrea, adică, să puie la primării ţărani bisericoşi, fără cazier, cu oarecare stare, dar nu prea-prea, să aibă lumea încredere în ei. Că dacă e să înceapă războiul, cum se vântură vorba, să-i urmeze oamenii, să nu iasă din cuvântul lor.

— N-o să fie război, mă Năstase!

— Să dea dumnezeu, dar…

Era clar că soldatul nu voia să-l contrazică. Stanciu rămase multă vreme pe gânduri. Năstase crezu că a adormit. „Asta e! îşi spunea plutonierul în gând. Manea Stănescu a băgat şi el de seamă că azi e vremea banilor. Toţi aleargă cu gura căscată după ei. El, ca şi mine, a crezut că-i de-ajuns să-ţi vezi de munca ta, să-ţi plăteşti dările şi, cu ce-ţi mai rămâne, să trăieşti în casa ta, cu nevasta şi copiii, fără să te ştie nimeni cum. Acum a înţeles şi el că a fost un prost. L-au mai rugat şi altă dată să fie primar şi n-a vrut. Acum a zis da şi o să facă avere, ai să vezi. Ăsta-i omul care-mi trebuia!” hotărî el.

— Năstase, ce-a făcut Manea Stănescu în ultima vreme?

— N-a făcut nimic, dom’toner…

— Vreau să zis, cu ce s-a ocupat el în toamna şi iarna asta?

— Păi…

Ulică, ascultând toată discuţia şi dialogul dintre cei

doi, îşi aminti zarva care se declanşa în casa lor când cineva pronunţa numele lui Manea Stănescu… „Un hoţ sfânt!” zicea Tudor Chivu.

— Spun eu, domnule şef, zise Ulică, de parcă ar fi fost la şcoală şi un coleg de-al lui nu ştia să răspundă la o întrebare.

— Ce să spui, mă?! se miră plutonierul.

— Ce face Manea Stănescu. Nu l-ai întrebat matale pe soldat de…

— Şi tu ştii?

— Păi, ştiu… Cumpără boabe şi îndeasă hambarele cu ele; tătica zice că e un hoţ sfânt. Ulică se sculă, rezemându-se într-un cot şi începu să le explice celor doi jandarmi: Nenica Ilie zice că l-a împrumutat cu bani cumătru-su, boierul Antohi.

„Mă, ce l-am mirosit!” se bucură Stanciu.

— Cumpără ovăz, orz, porumb, grâu. „Cumpără – zicea nenica Ilie – tot ce mănâncă omul şi animalul pe timp de război!” I-a vândut şi boierul Antohi câteva care cu saci! încheie Ulică, mulţumit de stupoarea pe care o citea pe figura plutonierului.

„Uite un ţăran deştept! se minună Stanciu. Mult mai deştept decât un boier. Cumpără şi bagă la magazieiar când o începe lumea şi. alerge, după o baniţă de boabe, el o să înceapă să vadă. >Viaade-i 4 a, armată dacă strânge mai mult!” îl privi mulţumit. pe Ulică). Apoi zise liniştit:

— Ma duc să mă culc. Să mă scoli îndată ce se luminează de ziuă.

Se îndreptăm spre uşă; dar sună telefonul. Stanciu se opri uimit; Privi lung; spre Năstase, ca şi când ar fi vrut să-l întrebe: Acum cine o mai fi? Ridică receptorul cu: teamă: era acelaşi sergent vesel, Eftimie:

— Dem toner, m-a sunat adineauri dom’locotenent Predescu şi mi-a ordonat să vă zic că procurorul nu mai vine. A fost chemat în altă parte. Cică să încheiaţi

dumneavoastră toate actele în legătură cu omorul, c-aţi făcut scoală de ofiţeri de poliţie judiciară şi să trimiteţi individul la Brăila cu dosarul.

— Mi-am închipuit eu că n-o să vină niciun procuror iarna pe pârloagele astea. Altceva!

Telefonistul nu-i răspunse imediat, fiind ocupat să-i relateze cuiva, ca de obicei: „Auzi, că iarna nu se duce nimeni pe pârloagele de la Vadra!” Şi râse cu poftă. Apoi, în receptor:

— Bine mai e la posturi, dom’toner! Nu vă bate grija din partea inspecţiilor.

— Altceva, mă! ridică Stanciu vocea.

— Nimic, să trăiţi!

Stanciu puse receptorul în furcă mormăind ca pentru el: „Ce să mai dormi! *” Apoi se uită lung la Ulică. Băiatul îl privea curios.

— Câte clase ai. mă? îl întrebă plutonierul.

— Patru.

— Ştii să scrii?

— Ei, cum dracu’! încercă băiatul să zâmbească.

— Ei, atunci scoală-te, îmbracă-te şi hai să ne apucăm de lucru… Dragomire!

— Ordonaţi, dom’toner! strigă soldatul, aruncând jbtura de pe el.

— Du-te la Tudor Chivu şi spune-i aşa. Dar ţine minte ce-ţi zic: „Dom’toner Stanciu a primit ordin de la Legiunea de jandarmi să întocmească el dosarul. Nu mai vine procurorul…” îl doare undeva pe procuror că a fost omorât un şef de post! Asta nu i-o spui lui nea Tudor… îi zici să vină aci cu cine crede el că trebuie puşi martori. Dacă se poate să fie şi unul care nu e neam cu Chiveştii. Dar repede. Să pună caii la căruţă şi să se repeadă încoace. Ţii minte, mă?

— Ţin, dom’toner!

— Femei să n-aducă. E iarnă şi o să le cheme pe la

tribunale.

Graba asta neaşteptată vădea dorinţa plutonierului de a scăpa cât mai repede de *cazul Barabaş*. Tot timpul cât soldatul se pregăti de plecare, Stanciu stătu cu ochii pe el, gândindu-se: „Să zicem că Dragomir l-a omorât pe Barabaş. E nevinovat, dar spune că e. Are cineva interesul să-i zică: – «Minţi, mă!»? îi arde cuiva de la Brăila, dintre judecători, dintre procurori, cuiva de la Legiunea de jandarmi să se apuce de alte cercetări? Nu! Au ei alte treburi, nu să scoată un nevinovat din ghearele puşcăriei. Îs prost că-mi fac gânduri în direcţia asta! Chiar dacă-s siguri că nu l-a omorât Ulică, dacă dosarul e bine întocmit, tot nu-l recuză. Ce le pasă lor!”

Luă un dosar de pe masă, îl îndoi şi scrise pe el: „Cazul Victor Barabaş”. Sub titlul dosarului adăugă: „Crimă fără premeditare. Făptaş…"

— Care ţi-e numele de botez, Ulică?

— Iulian, dom’şef, răspunse băiatul, închizându-şi nasturii pantalonilor.

„… Iulian Chivu, minor. Întocmit la 27 noiembrie 1939, de către mine, plot. jand. Alexandru Stanciu, şeful postului de jand. Vadra”.

Îndepărtă cartonul şi îl privi cu atenţie. Şopti: „Păcatul tău să fie, nea Tudore!” Lăsă dosarul pe masă, luă câteva coli de hârtie şi se sculă de pe scaun:

— Stai în locul meu, Ulică! Ia tocul în mină şi scrie: Declaraţie. Subliniază! Aşa. Vezi să nu greşeşti, să nu ştergi vreun cuvânt, să nu pici cerneala, că atunci o mai scrii o dată… Subsemnatul Iulian Chivu, domiciliat în comuna Vadra, fiul lui Tudor şi al Nastasiei Chivu… născut în anul 19… O mie nouă sute şi cât?

— Douăjdoi!

— …1922, luna… Pune luna!… ziua… Şi ziua L. de cetăţenie română… religia ortodoxă… declar următoarele. Două puncte!

Băiatul scria conştiincios, cu capul aplecat pe umărul stâng.

„O şti el ce face în clipa asta? se întrebă Stanciu. Bănuiesc eu că ştie…”

Îl văzu pe Ulică, legat cu mâinile la spate, mergând pe o şosea prăfuită. Păşeşte cu capul în jos, iar din spate vine un soldat, cu arma pe umăr, cu gura arsă de sete, care se uită cu ură la arestat. În geanta de la şold, pe care şi-o tot saltă mereu, are dosarul lui. Pe copertă e scris: „Cazul Victor Barabaş” Imaginea se estompează pe măsură ce soldatul şi arestatul se pierd în depărtare…

— Scrie, Ulică!… în ziua de… Când a fost omorât Barabaş?

— Acum trei zile… în douăşpatru noiembrie, dacă zic eu bine…

— Scrie! în ziua de douăşpatru… la orele… Cât să fi fost ceasul?

— Mâncasem, zise nesigur Ulică.

— Unu, două?

— Nu ştiu! şopti băiatul.

— Cum nu ştii, mă? se supără plutonierul. N-ai voie să spui că nu ştii. Zici sigur de tine ora unu şi ceva, după care adaugi: …” că tocmai trecuse factorul poştal de la Corbu!” înţelegi? Factorii poştali au de regulă ore fixe când vin să ia poşta de la primărie. Te legi de ceva care ştii tu, adică. Scrie!… în jurul orei unu, mă aflam în curtea fratelui meu Vasile Chivu, unde venisem… De ce te duseseşi la el?

— Nu mă dusesem, eram acasă la noi când s-a întâmplat…

— Mă prostule! strigă Stanciu. Cum să fii acasă când tu l-ai omorât pe şeful postului? De ce dracu’ nu eşti atent? Că te dau înapoi lui tac-tu şi-i spun că eşti prost, nu fac nimic cu tine…

Ulică tăcu. Tocul îi tremura uşor…

Uitându-se la mâna băiatului, Stanciu văzu o alta, pe cea a soldatului care îl duce sub escortă, şi ea tremurând uşor când îşi ia arma încet şi-o propteşte cu patul în umăr, pregătindu-se să ochească în spatele băiatului… „Nu-mi amintesc, îşi zise plutonierul, să fi scăpat cu viaţă unul care a omorât un jandarm! S-a dat întotdeauna ordin secret să-i facă scăpaţi de sub escortă”.

— Ai scris „unde venisem**?… Aşa… să-i spun fratern meu să meargă la noi acasă… că tatălui meu nu-i era bine… să-i facă o frecaţie pe spinare… Ţii minte că aseară i-ai făcut lui nea Tudor o frecţie?

— Da.

— Aşa. Caută să-ţi sprijini minciunile pe nişte fapte întâmplate. Aia poate că or să vrea să te încurce la tribunal… Atunci a intrstr în curte şeful postului… de la noi din comună… pe nume Alex… Stai! Şterge! O s-o copiezi, după ce-o termini, pe curat…

Fusese gata să-i dicteze numele lui şi greşeala aceasta i se păru un semn rău. Se văzu în curtea lui Vasile Chivu, venit să caute centrifuga. Când se apleacă s-o scoată din zăpadă, Ulică ridică sapa şi îi dă în cap… Pe şosea soldatul trage. Ulică se prăbuşeşte. „Aşa-i trebuie!” şopteşte Stanciu fără să-şi dea seama.

Adormise stând în picioare. Se frecă la ochi, zicâr.

— Stai, mă Ulică, niţel, că-s obosit rău. Năstase!

— Ordonaţi!

— Când vine ta-său trezeşte-mă!

Se lungi pe pat şi adormi imediat, şoptind: „Lasă. decât să mor eu, mai bine să moară el, că n-are copii i”.

Se trezi singur când se auziră paşi pe prispa postului. Tudor Chivu intră însoţit de Ilinca, de Vasile şi de Chiriţă Viju. Afară se luminase de ziuă.

— Dormi, ce-ţi pasă! oftă bătrânul aşezându-se lângă el, pe marginea patului.

Stanciu îl trase de guler, să-şi aplece urechea:

— Ce mi-ai adus-o pe Ilinca?

Bătrânul dădu din mână supărat:

— Las-o! Măcar atâta lucru să facă şi ea…

Tudor Chivu îşi instruise oamenii lui, aşa că într-o oră totul se termnia. Când să plece, îi spuse plutonierului că vrea să discute ceva cu el.

— Sunteţi liberi! le zise Stanciu martorilor. Ulică. tu copiază declaraţia. Acu chiar să nu greşeşti, că e de râu. Năstase, vezi dacă alor mei nu le trebuie ceva!

Vasile Chivu se oprise în uşă şi parcă nu se îndura să plece. Sta şi se uita la Ulică pierdut, cu ochii umezi. Ilinca însă ieşi repede, fără să dea măcar bună ziua. Chiriţă, înalt şi voinic, îl bătu pe băiat pe umăr, zicându-i vesel:

— Lasă, mă Ulică. Trece. Poate c-o să vin şi eu pe-acolo să-ţi ţin de urât vreo câţiva ani…

— Ieşi afară. Chiriţă! se răsti Stanciu la el… Ia zi, nea Tudore. despre ce e vorba.

Bătrânul se aşeză din nou pe pat şi-i făcu semn să vină mai aproape. Stanciu se apropie, încercând să ghicească ce mai voia bătrânul.

— Dom şef, ce vreau să-ţi zic eu acum e treabă prăpăstioasă. Dar te rog să nu sări în sus de la început. Să stai şi să mă asculţi întâi…

„Vrea să mă roage ceva”, presupuse Stanciu.

— Se rupe malul cu noi şi cădem la fund, dacă nu căscăm bine ochii. Dar şi dacă ne reuşeşte… E treabă periculoasă, dar trebuie făcută. Pentru mine că-mi aduce o alinare, pentru dumneata că-ţi aduce un câştig. Că dumitale îţi trebuie oarecare stare; te-am mirosit eu. Dar de la ăştia din sat cu ce-o să te alegi? Cu un sac de mălai, cu nişte găini, cu o putină de brânză…

„Al dracului!” remarcă în treacăt Stanciu.

— …Dar bani n-o să vezi decât de-o ţuică. N-are lumea. Ce mai ia pe ouă, carne, păsări, plătesc angaralele la perceptor, că Mazilu nu te iartă. Or, azi, vezi şi

dumneata, fără bani n-ai curajul să te duci nici la biserică…

— Şi ce vrei să fac?

— Întâi să mă asculţi. Puteam să te iau pe departe, să te încerc, să văd în ce ape te scalzi şi de-abia după aia să-ţi fi spus. Dar, uite, eu am încredere în dumneata şi-ţi zic: Hai să-i jupuim pe boieri prin sperietură!

Stanciu îl privi încruntat, nepricepând din primul moment, apoi înţelese, se lumină la faţă şi îl pufni râsul:

— Te-ai prostit la bătrâneţe, nea Tudore?!

— Pe mine m-au înşelat de multe ori, continuă bătrânul fără să se tulbure. Pe Vasile nu l-au plătit, din care motiv Ilinca l-a omorât pe Barabaş. Trage Ulică pentru toţi. E drept?

— Dumneata ai hotărât să-l iau pe băiat! Nu încerca acum să mă scoţi pe mine vinovat. Păcatul pe dumneata trebuie să cadă!

— Nu te învinuiesc de nimic, domnule Stanciu, se mâhni bătrânul. Dar nu l-am dat pe Ulică bucuros. N-am avut încotro şi am încercat să-ţi explic, şi-am zis că m-ai înţeles. Mi se rupe inima de el când îl ştiu că-şi scrie colo condamnarea cu mâna lui. „Şi-o trece pe curat!”

Stanciu îi făcu semn cu mâna. să vorbească mai încet.

— Nu eu l-am dat la clini. Viaţa asta nenorocită… Dar ră lăsăm asta-i Gândul cu boierii nu-l am de-acum, cum ţi-oi fi închipuind dumneata. Şi nici nu e măcar din capul meu. Sunt eu deştept, dar nu să născocesc aşa ceva.

„A mai amestecat şi pe altul în povestea asta! tresări Stanciu. Nu e în toate minţile sau s-a prostit la bătrâneţe?”

— Ţi-am spus că acolo…

Spre deosebire de Dorina, *acolo*, pentru Tudor Chivu însemna altceva: închisoarea sau puşcăria, ocna.

— …acolo erau oameni deştepţi şi umblaţi. Unul ne citea în fiecare seară dintr-o carte. Umbla cu ea legată la

subsuoară, că nu era voie să ţii cărţi. Dar el umbla cu ea. Ei, în cartea asta era unul… Nu-mi mai aduc aminte cum îi zicea. Unul care-l speria, cam la săptămână, pe împăratul lui, că-l omoară unii. Ba că trag în el, ba că-i pun o bombă la trăsură sau i-o aruncă înaintea cailor. Şi bietul împărat se speria. La început râsese, dar ăla vorbise cu vreo doi golani oareşicare să tragă odată, altă dată să explodeze o bombă… Se luase împăratul de gânduri şi-i da bani să întărească paza. Că asta – am uitat să-ţi spun – urmărea ăla… Cum dracu' îi zice, că dimineaţă ştiam!?… Ala urmărea să-i stoarcă de bani. Aşa că, vezi dumneata, ce-ţi spun cu boierii nu e din capul meu.

— E o copilărie, mă nea Tudore! zise şeful de post cu indulgenţă.

— E mai uşor decât crezi dumneata! se împotrivi bătrânul. Că omul cu bani şi cu avere a tremurat totdeauna pentru viaţa lui, ascultă-mă pe mine.

— Bine, bine! îl întrerupse Stanciu. Uite, să fii atent că vreau să-ţi spun şi eu ceva…

Şeful de post coborî şi mai mult vocea:

— În caz că Ulică fuge de la închisoare, să nu care cumva să vină acasă. Ne-am înţeles, nea Tudore? Să se ducă unde o şti, eu n-am nimic contra să o şteargă de-acolo dacă nu poate să rabde, dar pe-aci să nu-l văd, că-s obligat să-l ridic iar. Şi-atunci se cheamă că degeaba s-a mai chinuit să scape…

— N-avea nicio grijă! îl linişti bătrânul. Dar ce faci cu ce ţi-am zis despre boieri?

— Du-te acasă, ŞI sfătui prieteneşte plutonierul, şi peste un ceas trimite un băiat cu căruţa, că-l pornesc pe Ulică în transferare.

— Aşa repede? 1 tresări bătrânul.

— N-am încotro. Nu te mai gândi la boieri.

— Nu, dom şef! De iertat nu-i iert, aşa cum n-o să iert eu încă vreo trei-patru, când mi-o veni bine. Dar să ştii că

de dumneata mi-ar părea rău să te culci la picioarele boierilor.

Stanciu se stăpâni cu greu să nu-l repeadă pe Tudor Chivu. Dar propunerea bătrânului îl interesase mult mai mult decât lăsase el să se vadă.

„Sigur, îşi spuse după plecarea lui Tudor Chivu, boierului îi e frică de moarte mai mult decât săracului. Amărâtul ce pierde? Pe când ăl care are de toate… Plus că îi e necaz că n-a apucat s-o mai facă şi pe aia şi pe ailaltă. Primul, chiar să vrea să dea ceva pe viaţa lui, n-are ce, pe când domnii Ţiţei, Ciocardia sau Antohi, ehe-he!…”

În timp ce se gândea la toate acestea, Stanciu umbla în lungul încăperii. Deodată se opri, dându-şi seama că el, şeful postului de jandarmi, păzitorul ordinii, a ajuns să pună la cale o lovitură pedepsită de lege. „Că trebuie să fie un articol care să pedepsească sperierea boierilor, îşi spuse el convins. Doar ei au făcut Codul penal, nu ţăranii!” îşi reluă plimbarea prin cancelarie, îngrozindu-se din ce în ce mai tare de gândul care îi trecuse prin minte. „Ăştia-s granguri mari, îşi zise, au moşii, rude puternice la Bucureşti. Antohi şi Ţiţei stau de vorbă până şi cu regele. Sunt nebun!” se mustră plutonierul. Şi, ea să scape de gâr Klul care-i dădea tâvcoale, hotărî să termine cu trimiterea lui Ulică în transferare.

Luă declaraţia din mina băiatului, o citi cu atenţie, apoi – mulţumit – o băgă în dosar, alături de celelalte. Cu un scris cât mai citeţ întocmi raportul asupra crimei, punând şi concluziile, aşa cum învăţase la şcoală, la Oradea. Când termină, ataşă şi această hârtie, apoi numerotă filele, după care sigilă dosarul. Între timp, Ulică se întinsese din nou pe pat, iar Năstase, care nu se descătţase de ieri dimineaţă, ceru voie să se spele pe picioare.

— Da, mă, aprobă plutonierul. Stai aci la căldură.

După un timp sosi căruţa lui Tudor Chivu, plină cu

femei, venite să-l conducă pe Ulică până la marginea satului.

Stanciu – prins de noile lui gânduri – aproape că nici nu băgă de seamă jalea care se stârnise în uliţă. În primul rând trebuia să hotărască cine-l va duce pe Ulică în transferare. „Dragomir? Nu, că e moale – să nu-i fugă de sub nas. Îl trimit pe Năstase!” Strigă soldatul. În timp ce îi explică ce are de făcut, cui şi unde să predea dosarul, Ulică se îmbrăcă, îşi legă opincile şi Dragomir îl duse în uliţă.

Dorina, Mima şi Tutuş se uitau peste gard la femeile care îl acoperiseră parcă pe băiat, sărutindu-l, bocindu-l, udându-l cu lacrimile lor. „Sande a greşit-o!” se gândi nevastă-sa, văzând un copil în locul lui Vasile Chivu.

Tudor Chivu îl lăsă pe Ulică în seama femeilor şi veni până la uşa postului. Strigă de-afară:

— Fuse, dom Stanciu!

— Ce-ai spus?! tresări plutonierul ieşind în uşă.

— Fuse îl cheamă pe ăla care-l speria pe împăiat. Ţine minte. Noroc, şi să n-ai nicio grijă!

— Nea Tudore, îi şopti şeful de post, spune-i lui Ulică să nu încerce să fugă; soldatul are ordin să tragă în plin.

— Ţi-am spus să n-ai nicio grijă… Vorbim când mă întorc de la Brăila.

După ce bătrânul se depărta, Stanciu se întoarse spre Năstase, şoptindu-i:

— Mă, dacă băiatul încearcă să-ţi fugă, tragi la picioare, unde vrei tu, dar să nu-l omori. S-a înţeles? auzi şi tu ce jale e la poartă.

— Am eu grijă, dom’toner.

— Se dă bine pe lângă dumneavoastră, poate-i daţi o permisie, se auzi glasul lui Dragomir, de pe alee.

— Îi dau, mă, de ce să nu-i dau? îţi dau şi ţie câteva zile dacă te porţi cum trebuie.

— Păi, v-am supărat eu cu ceva, dom’toner?!

Stanciu vru să-l înjure pentru că îi lăsase pe Chiveşti să-l ia pe Vasile din post, dar se opri. Apoi spuse, ca după o matură chibzuinţă:

— Nu, mă Dragomire, de ce să mint. eşti băiat bun şi tu!

„Trebuie să-i mai şi laud, că numai cu înjurături nu faci casă cu omul!”

Se răsuci, intră în post şi închise uşa. Vaietele şi bocetele din uliţă se intensificaseră, devenind greu de suportat. „Nişte amărâţi!”, îşi zise aşezându-se la masă. Dar parcă eu sunt mai breaz! Ăştia măcar au casa lor, vitele lor, pământul lor… Eu…” Şi tăcu, pentru că iar îi veni în minte propunerea lui Tudor Chivu. „Ar trebui să-l ascult!”, îşi spuse într-un târziu, simţind un gol în stomac.

Cuprins de nelinişte şeful de post părea un şoarece flămând, care vede în faţa găurii lui o bucată de brânză. Maţele îi ghiorăie, gura îi salivează, dar nu se încumetă să iasă şi s-o ia. Ştie că undeva e o pisică: i-a auzit de atâtea ori miorlăitul fioros. I-a văzut chiar şi umbra, întunecându-i raza slabă care se strecoară de afară în culcuşul sau sufletul lui. Tremură, dar trebuie să iasă. Cât o să mai stea aşa fără de nici unele? Să scoată botul să se uite doar, să se asigure. Dar ălei a nu-i trebuie decât o mustaţă de-a lui şi îl trage afară. E nevoit să renunţe, mai ales că se mai pune şi următoarea întrebare: Ce caută bucata aia de brânză acolo? A căzut de undeva sau a aşezat-o cineva? Nu cumva Tudor Chivu? Atunci n-o să se lase el tras în capcană. Nevoia îi dă, totuşi, ghes…

Pe de altă parte, Stanciu nu se simţea un şoarece. Sau dacă era unul, nu era flămând. Avea o leafă şi, pe lângă banii soldei, urmau să-i mai pice fel de fel de daruri: găini, ouă, lapte, brânză, făină… Nu degeaba li se zicea jandarmilor găinari. Şi nici fricos nu era. Un om pe care îl scoli noaptea din somn şi-l trimiţi să împuşte un legionar despre care se ştie că e înarmat, iar el se duce, nu e un

fricos. „A, ai un l-am împuşcat pe Puiu Anton, asta-i altceva! se apără Stanciu. Nu din teamă că trage ăla nu l-am omorât, ci pentru că n-aveam un ordin scris sau o condamnare dată de tribunal. Şi din milă pentru ta-său, să-i las fără singurul lui băiat. Cine avea să-i mai poarte numele? Mie mi-ar plăcea să mi-l omoare cineva pe Tutuş? … Nu!…”

Dar, oricât încerca el să-şi abată gândurile spre băiatul lui, spre familie, spre alte treburi, nu se putea stăpini să nu se gândească la bucăţia de brânză.

Capitolul X

— Dorino, zise Stanciu intrând în casă, dă coşul adus de ăla încoace. De-acum înainte nu mai primeşti nimic fără autorizaţia mea.

Nevastă-sa îşi şterse stingherită mâinile de şorţ şi aduse panerul:

— De unde să ştiu eu că nu trebuie să prim…

— Bine, bine. Altă dată să-l trimiţi la mine, oricine ar fi.

Luă panerul şi plecă să-l ducă lui Panait Spulber. Dorina îl rugase să meargă la şcoală să aranjeze ca Mima şi Tutuş să înceapă orele, că pierduseră destul cu mutatul. Uliţa era însă pustie, ici, colo câte un copil de-o şchioapă târa după el sacul cu cărţi.

Deodată, de pe o ulicioară laterală apăru un bărbat înalt, gros, cu o căciulă de astrahan pe cap. Era trecut de cincizeci de ani. Călca rar, cu vârfurile picioarelor date mult în lături, vrând parcă să cuprindă o suprafaţă cât mai mare de pământ sub tălpile lui. Costache Bălănică! Ştia că ăsta, în afară de bună *ziua*, n-o să-i mai spună nimic şi se pregăti să-i răspundă şi el din vârful buzelor. Duşmănia dintre jandarmi şi ai lui Bălănică dăinuia de când fusese bătut Sandu Bălănică, fostul primar liberal. Nici Costache şi nici Ion nu le iertau jandarmilor faptul că n-au fost în stare să-i descopere pe cei care-l ciomăgiseră pe fratele

lor.

Plutonierul observă însă cu surprindere că Bălănică îi zâmbeşte de departe… Ce-i cu ăsta? se întrebă el. Costache Bălănică nu m-a băgat niciodată în seamă. Astăzi îmi pare că l-a apucat dragostea de uniforma mea.

Dar nu pentru că sunt şef de post, că nici pe naş Victor nu se obosea să-l bage în seamă. Se vede treaba că are vreun necaz sau vrea să-l ajut într-o treabă”.

Când se apropiară cam la zece paşi, Costache Bălănică strigă vesel:

— Să trăieşti, domnule Stanciu, şi bine-ai venit!

„Nu îmbătrâneşte deloc” remarcă plutonierul.

— Mă bucur că te-a dat la noi! continuă Bălănică să strige. Chiar mă gândeam la dumneata mai zilele trecute…

În sfârşit ajunseră unul în faţa altuia. Îşi strânseră mâinile. Mai bine-zis Costache Bălănică îi prinse, cu dreapta, palma lui Stanciu, iar cu stânga îl apucă de cot şi îi scutură braţul vreme îndelungată. Vorbi numai el:

— Mi-a spus nevastă-mea de cele întâmplate azi-noapte. Bine ai făcut. În comuna asta lumea nu mai ştia de frică. Şi care mai de care s-a apucat să dea la cap. Deodată, ca şi când şi-ar fi amintit de ceva care îl preocupa de foarte multă vreme, îl întrebă pe şeful de post: Ce e cu ţăranul nostru, domnule Stanciu? încotro se îndreaptă? Am ajuns să cred că din tot satul am rămas numai eu să mă gândesc la pământ şi la vite. Văd că le e capul numai la bani şi la politică…

— Şi dumneata ai făcut politică, nea Costache, îi atrase atenţia şeful de post cu blândeţe.

— Da, domnule Stanciu, se grăbi celălalt să fie de acord, dar cum? A venit Ion Lazăr la mine să-mi zică: „Înscrie-te la liberali!” L-am întrebat de ce. „Păi că liberalii vor ca ţăranii să trăiască liber, să aibă de toate…” „Atunci scrie-mă!” Şi se chema că sunt liberal. După el a venit Dinu Bujor, să mă scriu la ţărănişti, că ăştia vor ca ţăranul

să trăiască liber şi să aibă de toate. „Scrie-mă!” Eram ţărănist. După ăsta a venit popa Frăţilă: „Trece-te la legionari, nene, că ăştia ţin cu dumnezeu şi vor ca ţăranul să…” „Trece-mă, părinte!”

— Eşti înscris la legionari? întrebă uimit Stanciu.

— Sigur. Dar ce, mi-am lăsat eu vreodată pământul nemuncit, caii neţesălaţi sau vitele neadăpate din cauza partidelor?!

Lui Stanciu îi păru rău că întrebase dacă e înscris la legionari. Zâmbi însă cu bunăvoinţă şi întrebă:

— Şi la alegeri cu cine votai?

— Cu nimeni. În ziua alegerilor înhămam caii la căruţă şi plecam la deal, după araci de vie. Veneam peste trei-patru zile şi… Asta era! în ultimii ani – continuă Costache Bălănică – de când mi-am luat câţiva oameni să mă ajute, le-am zis: „Mă, vă dau tot ce vă trebuie, dar pun o condiţie. Tu Chiriţă Vâju să fii liberal, tu Savule eşti ţărănist, iar tu Marin Ciugudeanu, legionar! 16 Se duceau în locul meu şi la adunări şi la votare. Uşor nu zic c-a fost. Că dimineaţa, când veneau la treabă, se luau la harţă: că liberalii noştri au pe mână Banca şi că ţărăniştii noştri sunt stăpâni pe cooperaţie, că legionarii noştri au venit cu lozinci tari de tot, omul şi pogonul, cică… îmi găsisem beleaua cu ei. Marin Ciugudeanu nu-mi vine odată acasă cu pistol şi cămaşă verde să-i dau doi cai din patru câţi aveam? Când i-am lipit o palmă a scăpat pistolul în băligar. „Bine, mă golanule, de-aia te-am trimis eu sătul la adunare?!” Asta a fost politica mea: n-am refuzat pe niciunul. Dar mi-am văzut de muncă. Toamna am strâns totul după câmp şi am băgat la hambare, vinul în cramă, varza în puţină şi porcul la afumat. Nu ieşeam din curte decât să mă duc la biserică. Or, acum ţăranul… Unde cată el binele? în obor, la cârciumă, în politică.

Costache Bălănică oftă îngândurat. Veselia cu care se apropiase de Stanciu dispăruse, ca o apă care curge

repede sărind peste pietre şi deodată intră într-un desiş. Apare cine ştie când, în altă parte, dar nu mai poţi fi sigur că e aceeaşi.

Stanciu nu-l întrebă ce necaz are. „Mă mai roagă şi ăsta ceva; lasă-l să se descurce. Am eu şi aşa destule pe cap

— Ei, cu bine! zise el întinzându-i mâna.

— Cu bine, domnule Stanciu.

Şi se despărţiră. După câţiva paşi însă, Costache Bălănică se opri şi strigă după şeful postului:

— Te duci pe la ăia?

— Trec şi pe-acolo, răspunse moale plutonierul, fără să ştie cine erau *ăia* şi ce făceau.

— Pot să-ţi zic eu, că vin dintr-acolo.

— Lasă, nea Costache, nu-ţi mai pierde vremea, că dacă tot trec…

Îşi văzu de drum. Descumpănit, ţăranul se uită la spatele plutonierului cum se depărtează.

— Să treci pe la mine, domnule Stanciu, să bem un pahar! strigă el cu o notă de supărare în glas.

Dar şeful de post nu-i mai răspunse. În gând hotărî să se ducă totuşi, şi încă foarte curând. Dar înainte de a-i intra în ogradă trebuia să-l întrebe pe Năstase şi despre ăsta. Iar dacă l-o găsi în scriptele legionarilor, o să plătească şi pentru Sandu Bălănică. „Până atunci, încheie el, e bun să mi-l fac informator. Văd că are mâncărimi la limbă”.

Cufundat în gânduri, tresări, ca şi când ar fi călcat într-un cui, în clipa în care auzi un glas bărbătesc venind din spate, strigându-i vesel:

— Ce faci, mă oltene?

Nu se întoarse să se uite. Mai bine se preface că n-a auzit. Dacă cineva îndrăznise să-i zică, era clar că omul acela căuta ceartă. „Dacă mă întorc acum şi-l înjur, ţăranul, care-o fi ăla, o să-mi zică: «Iartă-mă, dom’şef, n-

am ştiut că te superi!» Iar dacă-i dau şi câteva palme, o să-şi ia furios căciula de jos şi o să treacă pe lângă mine mormăind: «Biiine, dom'şef. Dai în mine, când eu vream să-ţi zic *Bine-ai venit*! Te crezi puternic că ai o armă la şold...» Şi multe alte vorbe de astea, care îl fac pe ţăran să prindă curaj".

— Acum stă şi se gândeşte ce să facă, râse omul din spate. Nu ştie dacă să mă cârpească sau să se prefacă vesel.

„Sunt doi!" îşi zise Stanciu, continuând să înainteze, dar încercând să deosebească şi alţi paşi. Nu era uşor. Dacă ar fi fost soldaţi, ar fi auzit lesne bocancii lor pe pământul îngheţat, pe când opincile ţăranilor n-au potcoave şi ţinte pe talpă. Pot fi zece, că tot un târşiit auzi.

— Eugenio, tată, ne împuşcă!

Dintr-odată timbrul vocii şi numele de Eugenia i se părură foarte cunoscute. Se opri şi îşi răsuci capul încet: văzu un bărbat înalt, subţire, cu şapcă în carouri, pusă peste un fel de vergea de oţel, care avea la capete două apărători din catifea neagră pentru urechi. Atât putu observa în prima clipă. Şi faţa omului, cu ochii mari, veseli, puţin batjocoritori. Recunoscându-l se întoarse de-a binelea, fericit de această întâlnire.

Se repezi la bărbatul cu fetiţa de mină, strigând de mai multe ori:

— Bă Vasile, bă nebunule!

În timpul ăsta simţea cum i se lasă în inimă o linişte caldă: „Ai şi tu un prieten la Vadra, Lixandre.

Se îmbrăţişară îndelung, zicându-şi întruna: „Mă, oltean amărât „Bă Vasile, bă nebunule!" Când se saturară de vorbelea astea, Stanciu îl întrebă cu ochii umeziţi de lacrimi:

— Bine, omule, dar tu nu eşti plecat?!

— Nu, râse celălalt. Adică am fost, dar m-am întors. Pe Eugenia o mai ţii minte?

Cum să nu şi-o amintească?! Stanciu se aplecă şi strânse fata cu duioşie la piept. Apoi o îndepărtă puţin şi Eugenia se propti veselă cu mâinile în epoleţii lui, privindu-l cu aceiaşi ochi mari, puţin batjocoritori, că ai lui taică-su.

— Câţi ani ai, domnişoară?

— Unsprezece. Chiar ne împuşca!?!

— Vă împuşcam de nu vă vedeaţi! râse Stanciu, strângând-o iar la piept. Apoi se ridică: Ia zi, bă Vasile, ce-ai mai făcut, cum o mai duci?

— Pot să te anunţ că tot prost! zise Vasile, de parcă l-ar fi anunţat că a găsit o comoară. Ai vreo treabă?

— Trebuie să mă duc până la Panait Spulber, să-i dau coşul ăsta…

— Ţi-a trimis ploconul? râse celălalt.

Stanciu rămase cu ochii pironiţi pe faţa lui Vasile, convins că lumea din sat, informată de *cineva*, începuse de-acum să comenteze gestul lui Panait Spulber.

— De unde ştii? întrebă într-un târziu.

— Păi aşa face el de ani de zile, îi explică Vasile. A învăţat de la doamna Hilda…

— Asta cine mai e?!

— Nevasta boierului Ţiţei. E nemţoaică. S-a născut într-o familie de negustori, la Freilasing, în graniţă cu Austria. Cu nişte ani în urmă le-a ars casa din temelii. Se zice chiar că boierul Ţiţei a luat-o din vamă, când s-a întors din Germania cu cele două tractoare *Lantz-Buldong*, şi că n-a avut pe ea decât o rochie şi un coc fals. Dar asta poate; a fie şi o lăutate născocită de soţia altui moşier.

Stanciu îl asculta cu mare atenţie pe Vasile Mihalcea, fără să se mire de felul lui de a vorbi, oarecum neobişnuit pentru un ţăran.

— Sigur e doar un lucru, continuă celălalt, că frâu Hilda a reuşit să salveze din incendiul casei părinteşti câteva obiceiuri la care strămoşii ei ţinuseră foarte mult:

îngrădirea temeinică a aşezării în care locuiau, ordine perfectă în gospodărie – să nu te împiedici de nimic care nu ţi-e de un folos – şi dictonul: Nu vinde când se înghesuie toţi să vândă şi foarte puţini să cumpere! Ultimul, dar nu şi cel mai lipsit de importanţă, este al *săptămânale*. Sâmbăta, cu ajutorul fetei din casă, fără ştirea boierului, în zece – cinşpe panere din nuiele aşază fel de fel de bunătăţi: turte de unt proaspăt, ficat de pasăre, muşchi de porc, o butelcă de vin negru, piersici, struguri, mere, pere – dacă e vremea fructelor –, urmând să fie duse de vizitiu la Brăila, unor oameni sus-puşi, în frunte cu prefectul. „Nu se ştie când avem nevoie de domnii aceştia!”, spune frâu Hilda. Panait Spulber a minat câţiva ani buni caii de la trăsura lui Ţiţei. În timpul acestor curse el s-a mirat de fiecare dată cât de mult se bucurau acei oameni sus-puşi, cu posturi importante, cu bani, unii având chiar moşii, la primirea plocoanelor duse de el. Îi porunceau să le transmită doamnei şi domnului Ţiţei mulţumirile lor călduroase, să-i asigure de respectul lor deosebit. Boierului îi mergeau toate în plin. De câte ori îl ducea cu trăsura la prefect, la subprefect, la preşedintele tribunalului, la comandantul Legiunii voastre de jandarmi, Ţiţei ieşea mulţumit, spunându-i vizitiului: „Săritor om, domnul Cutare!”, fără să ştie că nevastă-sa îi netezise drumul. Când a aflat de ce-i merg toate aşa de bine şi-a respectat soţia şi mai mult.

— Ce spui, mă?! şopti Stanciu, uimit de ce aude.

— Da, râse Vasile Mihalcea. Panait Spulber a plecat de la moşie cu obiceiul ploconului trimis înaintea necazului care ar putea să vină. Dar nu săptămânal ca frâu Hilda, că el nu e moşier, ci numai la zile mari sau la venirea în comună a cuiva care ar putea să-l ajute cât de cât, la un eventual necaz. Când a auzit de sosirea noului şef de post, de asta-s foarte sigur! s-a grăbit să ia un paneraş şi să pună în el câteva ouă, o bucată de slănină, alta de brânză şi o traistă cu sămânţă de bostan: „Să spargă doamna cu

copiii!” Nu-i aşa?

— Exact ce ziseşi! Dar i le duc înapoi. Păi, ce crede el, că mă cumpără pe mine cu?…

— Dă-l în mă-sa! râse celălalt. Nu vrea să te cumpere. Aşa crede el că se pune bine cu autorităţile. Şi mie mi-a trimis un paner ca ăsta când m-am întors în sat… O fi crezut că… Hai pe la mine, că te-am căutat la post să discutăm ceva. Dacă nu te opreai să vorbeşti cu umflatul ăla de Costache Bălănică nu te mai prindeam din urmă, că eram cu asta mică.

Porniră toţi trei spre casa acestui ţăran ciudat.

Vasile Mihalcea era singurul om din sat care sărise cu paraşuta. Şi, oricât ar părea de curios, această întâmplare fusese în măsură să-i schimbe destinul. Nici acum n-ar fi putut spune dacă în bine sau în rău. Ce văzuse el până atunci, de la înălţimea unei căpiţe de paie sau de pe coama casei, nu era decât ceea ce vede un copil când se urcă pe un scaun să se uite pe fereastră. Iată cum se întâmplase:

În 1930, Ministerul de Război organizase în diferite oraşe mitinguri aviatice de propagandă. Vasile era pe atunci proaspăt însurat. Se dusese la Brăila să vândă cartofi. Era cu socru-său, tatăl Sultănichii. În geamul prăvăliilor. pe garduri şi pe stâlpi fuseseră lipite afişe cu titluri mari: VENIŢI LA AVIAŢIE!

Cât a stat în obor să vândă cartofii, un avion s-a tot rotit deasupra oraşului, aruncând valuri-valuri de fluturaşi. Oameni în toată firea, copii, femei, fugeau cu gurile căscate să prindă o hârtioară roşie sau galbenă. Alergase şi Vasile… Ce scrie, mă?” îl întrebase socru-su. „Fac unii drăcii cu avioanele pe hipodrom!” „Te pomeneşti că vrei să te duci şi tu?” Vasile nici nu se gândise măcar la aşa ceva. dar răutatea din glasul socrului îl făcuse să zică liniştit: „De mult voiam eu să…” Socru-său râsese dispreţuitor. Nu-l înghiţea pe Vasile.

Au vândut cartofii, au mâncat mici şi au băut sticla cu vin adusă de acasă. Vasile uitase de mitingul aviatic. Atunci a apărut o maşină de piaţă, acoperită cu placarde, cu afişe. Unul striga într-o pâlnie: „Aviaţia română are nevoie de oameni! Cei mai curajoşi fii ai ţării sunt aşteptaţi să intre în rândurile ei. Se dau lefuri mari, uniforme, casă, masă şi prime de zbor. Pe hipodromul de lângă Şcoala normală de fete norocul vieţii dumneavoastră vă aşteaptă la orele unsprezece! Pentru fricoşi intrarea e trei lei, pentru curajoşi, gratis! Veniţi, nu vă uitaţi în urmă, că n-aveţi ce regreta! La orele unsprezece aviaţia română vă aşteaptă. Înscrierile la baracă!”

„Te mai duci, mă?!” îl zgândărise socru-său. „Cum să nu?”

Nici în clipa în care îl văzuse lăsându-şi sumanul în căruţă, socru-său n-a crezut că Vasile se duce la demonstraţia cu avioane. A, dacă zicea că merge la circ, l-ar fi crezut. Ca să-l înveţe minte, înhămă caii şi plecă. Vasile se uită nehotărât în urma lui, dar nu mai avu curajul să dea înapoi şi plecă mai departe, în silă, la miting.

Când socru-său ajunsese pe la barieră, avioanele începură să huruie pe cer. Făceau fel de fel de figuri de se minuna lumea de pe stradă, cu capul dat pe spate. „Prostul, putea să vadă şi de-aci, îşi zise bătrânul, şi nu trebuia să mai dea niciun ban la ăia!” Oprise şi el căruţa şi căscase gura până la aruncarea paraşutiştilor. Apoi dăduse bice cailor, zicându-şi cu satisfacţie răutăcioasă: „Să-l văd acum cu ce ajunge acasă!”

Murise fără să-şi mai vadă ginerele.

Stanciu îl cunoscuse pe Vasile Mihalcea imediat ce se întorsese de la şcoală, de la Oradea. Dorina era la părinţi cu copiii. Se simţea singur în dormitorul soldaţilor. Victor Barabaş era cu Sevastiţa la o nuntă, iar sergentul-major Cozma şi soldatul Varga Mihai, în patrulare. Din sat se auzea numai bubuitul ritmic al unei tobe. Din când în când

şi goarna răguşită a lui Gheorghe Ruptu. Acordeonul şi ţambalul nu se auzeau, dar Stanciu ştia că e o orchestră mare. Ar fi vrut să se ducă şi el la salon, indiferent a cui o fi fost nunta, că avea şi el o sută în buzunar să le dea ălora când or veni printre mese, să strângă darul. Dar Victor Barabaş îi ordonase: „Stai la post că sună Legiunea de jandarmi!” Oricum, singurătatea tânărului sergent-major era mai apăsătoare ştiind că în sat e o petrecere, la care cântă muzica, iar lumea bea şi se veseleşte.

În acel moment însă, la salon avea loc o scenă foarte neplăcută. Un bărbat tânăr, îmbrăcat ca la oraş, umbla îrapleticindu-se printre mese, făcând ce face orice om beat când caută ceartă: pupa nevestele altora, le lua bărbaţilor paharul din faţă, dându-l pe gât, pe alţii îi trăgea de haine, întrebându-i dacă mai ştiu ei cine e el. „Ştim, mă Vasile, îi răspundeau oamenii împăciuitori, dar lasă-ne să petrecem!” N-aveau cu cine se înţelege. Vasile Mihalcea, că el era, răcnea: „A fugit proasta de Sultănica!… A lăsat-o pe Eugenia singură, fără mamă!” Şi iar pupa femeile, iar le bea paharele bărbaţilor. Cei lezaţi protestau slab, dar erau şi destui care râdeau de ceea ce făcea Vasile. Iar el răcnea după fiecare ispravă: „Peste tot e la fel 1 Pe unde m-am dus, când i-am luat paharul unuia, ăla s-a supărat: «De ce-mi iei paharul meu? «Când i-am pupat nevasta, de ce-i pup nevasta lui? De ce te legi de mine? Dacă îi făceam altuia ce-i făcusem lui, râdea. Nici pe voi nu vă doare altceva decât de ograda voastră!”

Sevastiţa îl înghiontea pe Victor Barabaş să-l dea afară. Dar şeful de post se codea, fiindcă Vasile n-ar fi ieşit de bunăvoie. Ar fi fost nevoit să-l îmbrâncească şi beţivul s-ar fi agăţat de mese, le-ar fi răsturnat cu tot ce era pe ele. Barabaş nu băuse încă prea mult şi îşi putea da seama că ar fi fost păcat de toată munca oamenilor. De altfel tot ăsta era motivul pentru care şi ceilalţi meseni preferau să râdă decât să se apuce la bătaie cu Vasile.

Când obosi, Vasile Mihalcea căzu pe un scaun, strigând cu lacrimi în ochi: „Cât am dorit eu să mă întorc în satul meu! Dar nu mă lăsa comandorul. Ştia că n-o să mă mai întorc când o să vă văd aşa de amărâţi şi de neputincioşi! Asta-i sat? Ptiu! Ăsta-i salon de petrecere? Scuip pe el. N-aveţi nici măcar ambiţie!” „Ce ne trebuie ambiţie?” întrebase cineva din fundul salonului. Vasile se sculase în picioare, să-l vadă mai bine pe cel care vorbise: „Cum ce vă trebuie ambiţie, mă prostule? Ambiţia la om e ca muşchiul de pe spinarea porcului. Fără el până şi unui râmător i-ar fi ruşine să se lase tăiat. Fără ambiţie n-aveţi şira spinării, umblaţi numai cu ochii în jos şi vă încovoaie orice pârlit de jandarm!”

În salon se făcuse linişte şi toate privirile se întorseseră îngrijorate spre şeful de post. De fapt, privirile astea întrebătoare, nedumerite, speriate l-au făcut pe Victor Barabaş să acţioneze. Dacă oamenii ar fi continuat să râdă de ce spunea Vasile Mihalcea, ar fi continuat şi el să mănânce liniştit din sarmalele ce i se puseseră în faţă, ca şi când n-ar fi auzit: „Îţi pui mintea cu toţi nebunii!” Şi, bineînţeles, dacă n-ar fi fost Sevastiţa lângă el. Or, nevastă-sa îi şi dase ghiontul-ordin: „Scoar, mămăligă, şi pune-l pe ăsta la punct!” Trebuia să acţioneze că altfel intervenea nevastă-sa. Era în stare să se ducă să-l pălmuiască pe Vasile, numai ca să le arate oamenilor cine e adevăratul şef de post.

Barabaş se ridicase în silă, ştergându-şi tacticos grăsimea de pe bărbie cu un prosop dat de soacra mare: „Ia vino, Vasile, cu mine!”

Beţivul îl privise mirat: „Aci erai, dom’şef?!” „Aci, haide!” „Stai, domnule – începuse să râdă Vasile Mihalcea –, cum să plec aşa, dintr-odată? Poate că pe oamenii ăştia îi interesează ce le spun eu. Cum o să plec?” „Nu-i interesează prostiile cu care ai venit tu de pe unde ai umblat. Poţi să-i întrebi şi, dacă o zice unul că moare de

nerăbdare să afle, atunci plec eu şi te las pe tine aci. Îmi iau nevasta şi plec!”

Vasile Mihalcea se încleştase bine de marginea mesei, uitându-se lung la nuntaşi, cercetându-le feţele. Oamenii îl priveau veseli, îşi dădeau coate, arătându-şi-l unul altuia din ochi: „Ce zici de el?” Iar când îi întrebă, cine să rămână – el că e de-al lor şi s-a întors în sat de dorul lor sau şeful de post? –, ei crezuseră că e o glumă de om beat şi au zis: „Lasă că ne spui mâine! – „Bineee!” zisese Vasile. Dar nu s-a mişcat de lângă masă. „Să vină mirele şi mireasa la mine!”, a strigat. Apoi, clătinându-se şi ţinând ochii închişi de parcă n-ar mai fi vrut să vadă pe nimeni, începuse să se caute în buzunarul de la piept. De două ori băgă mâna pe alături, apoi şi-o îndesă prea tare, gata-gata să rupă buzunarul. În sfârşit, reuşi să scoată un teanc de bancnote nou-nouţe. Cu capul plecat şi cu ochii închişi, a răcnit supărat: „Am zis să vină mirii la mine!” Câţiva meseni îi împinseseră de la spate pe tinerii căsătoriţi, şoptindu-le ceva de râs. „Vreau să-mi dau darul!” a şoptit Vasile Mihalcea. „Ia uite al dracului ce de bani are!” exclamară câţiva.

Când mirii s-au oprit intimidaţi lângă el, le-a pus hârtiile în palmă şi – tot fără să deschidă ochii – s-a îndreptat spre ieşire. Mergea sprijinindu-se de spinările oamenilor, nu numai pentru că nu vedea, dar şi de ruşine: un om ca el să fie dat afară de la petrecere. În dreptul lui Victor Barabaş se oprise întrebându-l fără să-l privească: „Mă duci la post, dom’şef?” „Trebuie!; îi răspunsese plutonierul de data asta mai nesigur. Banii din mâna lui Vasile îi spuseseră că omul acela nu mai era un oarecare. Dar era prea târziu să dea înapoi. Şi chiar a vrut să-i explice că el, venit la nuntă să petreacă, n-are nicio poftă să-l aresteze. Vasile Mihalcea îi făcuse semn să stea jos: „Vezi-ţi de petrecerea dumitale, că mă duc singur. Dacă nu-i nimeni la post, te aştept pe prispă”. Lumea zâmbise,

înveselită de îndrăzneala consăteanului lor. „Auzi că se duce singur la post!”

Victor Barabaş n-a crezut nici el, dar important era ca scandalagiul să iasă liniştit din salon. Pe urmă n-avea decât să se ducă acasă. Zisese totuşi, ca şi când i-ar fi fost teamă că va fi minţit: „Ce garanţie am eu că te duci?” „Cuvântul meu de onoare!” a răspuns liniştit Vasile Mihalcea.

Lumea începuse să râdă în hohote. Cuvântul de onoare erau nişte cuvinte oarecare, spuse numai de orăşeni. Mulţi dintre meseni, şi în special femeile, nici nu mai auziseră expresia asta. Aşa că ele râseră şi mai tare. Dacă se jura pe copil, pe vite, pe casă, era altceva. Toţi erau siguri că Vasile îşi mai râdea încă o dată de şeful de post. Victor Barabaş a acceptat şi el ideea asta, numai să fie linişte în salon. Zisese: „Bine, Vasile, am încredere în cuvântul tău!” şi se aşezase demn, impresionat totuşi că un individ nu se mai jură pe mă-sa, pe ta-său, pe copii. Iar Vasile, de când scosese teancul de bani, nu mai era un *individ*, ci un om umblat, capabil dacă se ajunsese, care îl găsise pe el demn de a-i da cuvântul de onoare. În noaptea aceea, deşi era vin din belşug în faţa lui, Barabaş nu se îmbătă.

Vasile ieşise împleticindu-se şi toţi răsuflaseră uşuraţi.

La post, Stanciu adormise, se trezise şi iar adormise. Nu se mai făcea ziuă! Citise şi dintr-o carte cu haiduci câteva pagini. O cumpărase de la Oradea să aibă cu ce-şi omorî vremea în tren. Cu acest prilej trăise una din rarele plăceri ale omului care a învăţat puţină carte: respectul pe care i-l acordaseră cei din compartiment văzându-l citind. Când vorbeau sau râdeau mai tare, unul dintre călători, fără nicio ironie, le atrăgea celorlalţi atenţia: „Mai încet că citeşte dumnealui”. Stanciu îşi ridica atunci capul şi, zâmbindu-le binevoitor, zicea: „Nu face nimic; sunt

obişnuit să citesc între oameni!” Şi îşi relua lectura. Dar, obsedat de acest joc, nu înţelesese mai nimic. La post a trebuit să ia cartea de la început.

Când a bătut Vasile Mihalcea, el tocmai adormise cu cartea pe piept şi cu lampa fumegând deasupra capului. Supărarea şi răcoarea nopţii îi împrăştiaseră mulţi din aburii băuturii. Zisese, totuşi, mârâind: „A spus şeful să-l aştept la post!” „Aşteaptă afară! îl repezise Stanciu. Ce-mi venişi aci să mă scoli din somn?”

Vasile Mihalcea l-a privit posomorât, după care s-a răsucit în loc şi s-a aşezat pe prispă, mormăind: „Poate că ai dreptate. Decât cu un ciufut în casă, mai bine cu greierii afară”. „Ia vezi, că-ţi sare şapca aia din cap!” îl ameninţase Stanciu, reintrând în post.

Aşa s-au cunoscut. Stanciu se întorsese la patul lui, dar n-a mai fost chip să adoarmă. Îi era cald, iar aerul din dormitor părea că se terminase de mult, rămânând numai mirosul de motorină, care-ţi usca nările şi gâtul. Se sculase să deschidă fereastra, dar a trântit-o înadins mai tare decât s-ar fi cuvenit, ca să-l trezească pe cel de pe prispă. Vasile Mihalcea însă nu dormea. Trăgea adânc dintr-o ţigară. „Eşti de pe-aci?” îl întrebase Stanciu într-un târziu. „Îhî!” mormăise Vasile, fără chef. „Al cui eşti?” a insistat jandarmul. Dar Vasile Mihalcea nu i-a mai răspuns. Stanciu se înfuriase iar: „Fii cu băgare de seamă, că odată mă îmbrac şi te bag la beci. Schimb foaia adică şi n-o să-ţi fie moale!”

„Mă frăţioare – zisese liniştit Vasile –, eu am sărit cu paraşuta şi am văzut oameni ca tine mici cât degetul. Aşa că lasă-mă dracului în pace. Sau, dacă nu stai bine acolo, vino aci că miroase a vişin înflorit”.

Îndrăzneala şi amărăciunea din glasul lui Vasile îl intimidaseră. De fapt, dăduse înapoi din faţa fermităţii celuilalt. După un timp îşi luase mantaua pe umeri şi ieşise afară, aşezându-se lângă el. „Cine-o fi ăsta?!” îşi aminteşte

că se întrebase atunci, şocat de siguranţa aceea.

Vasile li întinsese pachetul de ţigări. El luase una, cu toate că pe atunci nu era fumător. Se aşteptase ca Vasile să râdă de el când se înecase eu fumul. Omul însă păruse că nici n-a băgat de seamă că e nefumător. Stătea rezemat de unul din stâlpil prispei (nu erau încă aşa de putreziţi la bază), cu privirile pironite în noapte.

— Ziseşi c-ai sărit cu paraşuta?! îl întrebase Stanciu.

— Eşti oltean? îi întorsese întrebarea Vasile.

— …De pe lângă Roşiorii de Vede…

— Ah! Da, am sărit…

— Asta înseamnă că te-ai urcat şi în avion, nu?!

— Altfel n-ai de unde sări.

Din clipa aceea Stanciu fusese ca un copil care a pus mâna pe un bătrân fără treabă, veteran din primul război mondial. Vrea să ştie totul, să înţeleagă ceea ce nu poate pricepe decât cel care a fost în linia întâi.

— Cum ai ajuns dumneata la aviaţie?!

Era de aceeaşi vârstă cu Vasile Mihalcea, dar Stanciu nu judeca întotdeauna omul după vârstă. Omul cu avere şi cel care făcea ceva nemaipomenit creşteau cu mare viteză în ochii lui, până ajungeau la etatea unui bunic. După respectul cu care îi vorbise atunci, Vasile Mihalcea putea să fi trecut de şaizeci de ani. Fulgerător îi trecuse prin minte: „Poate că de-aia mi-a zis şi mie atunci, pe locomotivă, ajutorul ăla de mecanic, aflând că l-am bătut pe logofăt!”

— La aviaţie nu e greu de intrat. Greu e să rămâi acolo.

— Vă da mâncare proastă?!

Vasile Mihalcea 11 privise mirat şi, pentru prima oară, zâmbise:

— Nu e vorba de mâncare!

Stanciu simţea şi acum, de câte ori îşi amintea, o dogoare în obraz, îi păruse rău că se gândise imediat la

mâncare. Dar pe atunci, prin toate cazărmile, soldaţilor nu le ajungea mâncarea. Şi când cineva zicea: „E rău la douăşpatru artilerie!” sau: „La unşpe Şiret”, se ştia că omul se referă întâi la mâncare şi de-abia după aia la bătaie.

— Mâncarea nu e totul! îi atrăsese atenta Vasile Mihalcea.

— Ştiu! şoptise Stanciu ruşinat. Dar mă gândeam că…

Celălalt nu l-a lăsat să sfârşească, înţelesese foarte bine de ce spusese jandarmul aşa. Era om cu armata făcută când plecase de lângă socru-su să se ducă pe hipodromul de lângă Şcoala normală de fete. Aşa că răbdase şi el de foame ca soldat în termen.

— Acolo se discută altfel ca la infanterie şi chiar ca la jandarmi. E greu să rămâi în aviaţie din alt motiv: frica. Acolo ai voie să te îmbeţi, să-i răspunzi obraznic superiorului…!

— Şi nu te cârpeşte?!

— …dar n-ai voie să spui că ţi-e frică. Înţelegi?

— Dumneata de frică ai plecat de la ei?

— Nu I scuturase hotărât din cap Vasile Mihalcea. Mie mi-a fost întotdeauna mai frică pe pământ decât în aer. N-o să mă crezi, dar la sol sunt mai multe primejdii decât sus. De tot felul şi mult mai ale dracului decât moartea. Aci e foamete, frig, sărăcie, bătaie, dispreţul, chiar şi moartea. Dar o moarte chinuită, cu încetul, întinsă pe ani de zile, de ajungi să te rogi să se termine odată. N-ai auzit oameni rugându-se: „Ia-mă, doamne, că nu mai poci să răbd l”? Ai auzit, sunt sigur. Pe taică-tu, pe maică-ta, şi încă de nenumărate ori. N-ai văzut oameni cu ştreangul de gât?

— Cum dracu’! se grăbise Stanciu să-i răspundă. Chiar şi o soră de-a mamii, când i-a venit bărbatul fără picioare din…

— De ce crezi că şi l-a pus? Că n-a mai putut răbda.

„Asta nu dă doi bani pe mine! constatase Stanciu jignit. Vorbeşte singur!” Dachiar în clipa aceea Vasile Mihalcea se întorsese spre el:

— Or, la aviaţie e altfel I şi moartea e mai frumoasă. Buf şi gata I Dar şi buful ăsta e rar. Că nu mori, cum cred unii, imediat ce ţi s-a stricat motorul sau fiindcă-ţi s-a găurit fuselajul. Avionul e făcut în aşa fel că vine la aterizare şi când e în flăcări. Totul e să nu te pierzi. Şi cel care se pierde înseamnă că a luat cu el în aer prea multe griji şi necazuri de pe pământ. Astea îl trag pe om în mormânt, oriunde eufi. Sunt şi nenorociri în aviaţie. Ţi se rupe coada avionului sau o aripă. Atunci se zice că nu mai ai ce face cu aparatul. Dar sări cu paraşuta şi tot scapi dacă nu te pierzi…

— Nu te superi că te întrerup, se scuzase Stanciu, dar nu ştiu cum te cheamă…

— Vasile Mihalcea. Zi-mi Vasile.

— Mă, nea Vasile, spune-mi şi mie cum e într-un avion, că nu m-am urcat niciodată într-o drăcie de-asta!

— Ca aci pe prispă! zisese celălalt.

Stanciu dăduse din cap nemulţumit, aproape supărat că, la respectul pe care i-l arată el, Vasile Mihalcea îi răspunde cu altă monedă.

— Îmi pare rău că-ţi râzi de mine!

— Stai, mă oltene, unde pleci? E ca şi când ai sta aci pe prispă şi te-ar clătina cineva tot timpul. Zău dacă te mint. A, dacă te uiţi pe fereastră, atunci e altceva. Dar e mai bine să nu te uiţi. Că de sus ai să vezi şi o să înţelegi atâtea, că ţi s-a dus dracului liniştea ta dinainte. Asta, dacă vrei s-o iei pe limba popilor, e ca pedeapsă pentru că ai îndrăznit să te urci mai sus de turla bisericii.

— Dar ce vezi, mă omule? s-a enervat Stanciu.

— Apele! Ele-ţi atrag ochiul în primul rând. Strălucesc cel mai tare. Parcă sunt argint viu, încremenit, că de sus nu le vezi valurile, mişcarea lor adică. Se

întâlnesc, se împreunează la capete, se îngroaşă, se împuţinează ca număr, până ce rămân câteva pe care le ia la subraţ Dunărea şi se duce de se aruncă cu ele în mare. De parcă ar fi o mamă sătulă de necazuri care-şi ia copiii şi se aruncă în apă.

Stanciu a vrut să-şi închipuie, cu ochii închişi, tot ce îi spunea Vasile despre apele-grivite de sus, dar n-a reuşit. Văzuse însă o femeie smulgându-şi copiii din aşternuturi şi fugind cu ei, despletită, să se arunce în Dunăre, la Corabia, acolo unde fusese şi el gata-gata să se înece.

— Pe urmă, continuase Vasile, vezi drumurile. Că şi ele au o strălucire a lor, dar mai prăfuită. Astea se încalecă, se bagă peste tot, intră pe sub poate de pădure, ies pe partea ailaltă, nu ostenesc niciodată, până se pierd în oraşe şi sate. Ei, şi acum te uiţi cu băgare de seamă la aşezările oamenilor. Până acum a fost vesel, ţi-a plăcut ce-ai văzut. De-acum încolo începe tristeţea!

— Pe deasupra Roşiorilor n-ai fost?

— Nu!

— Nici la Vadra?

— Ba. pe-aci am fost. Că, tot ţăranul ajuns la oraş, când îşi face un rând de haine, vine întâi în satul lui să-l vadă lumea. Aşa şi eu. I-am spus unui pilot să mă ducă deasupra satului meu… Îi reparasem eu ceva şi omul îmi era dator… Dar să-ţi fie clar: una e să te uiţi la o aşezare oarecare şi alta e să-ţi vezi satul în care ai crescut. Cea străină ţi se pare… Ai fost vreodată la bâlci?

— Am fost!

— I-ai văzut pe ăia cu păpuşile?

— Vasilache şi Marioara? I-am văzut.

— Au nişte cartoane vopsite care închipuie case, pomi, munţi…

— În fiecare an de Sfânta Marie mică se făcea la noi…

— Aşa vezi din avion o aşezare străină. Pe când dacă

te uiţi la satul tău nu mai e ca la păpuşi. Aici cunoşti totul. Păpuşile alea mici sunt vecinii tăi, consătenii tăi, unchii şi mătuşile tăie. Ştii casele, ştii curţile, chiar şi animalele le cunoşti. Vezi cârciuma lui Costică Dudău, căruţele oprite în faţa ei, caii mâncând cu trăiştile în cap. Vezi biserica şi-ţi pare rău că de acoperişul ei din tablă galvanizată nu au parte amărâţii cărora le plouă în casă. Până şi pe Stan Moldoveanu l-am văzut. O bătea pe Neaga între căpiţe. Se ferea să nu-l vadă nimeni din uliţă sau din vecini, dar nu se aştepta să fie văzut de sus.

Stanciu avusese din nou impresia că Vasile Mihalcea îşi bate joc de el. „M-a văzut plin de interes şi acum crede că poate să-mi toarne mice. Ar trebui să-i povestesc şi eu cum m-a pus ăla la raze. Scţu cum i-am văzut coastele, plămânii şi inima sergentului Paraschiv!”

— Când ai timp să vezi toate astea câte-mi spui dumneata mie?

— Ai, dar, dacă stau şi mă gândesc bine, atunci nu vezi nimic. De-abia când te depărtezi, îţi apar în faţa ochilor ca nişte fotografii. Astea-ţi rămân. În una vezi cârciuma lui Costică Dudău, în alta Buzăul şerpuind firav, de te întrebi: „De ce m-oi fi speriat eu întotdeauna de apa asta?!” Apoi biserica… De sus oamenii sunt atât de mici şi de neajutoraţi, că te apucă mila de ei. Omul e cât un deget care umblă singur, fără să ştie ce vrea şi ce primejdie îl paşte. Iar tu, deasupra lui, te vezi mare şi puternic. Cu cât te-nalţi mai sus, cu atât ţi se pare omul mai furnică. Iar când te-ai ridicat la vreo patru mii de metri nu-l mai vezi deloc. Te întreb eu atunci: Nu te duci cu gândul la dumnezeu? Şi nu-ţi zici: „Dacă eu care sunt la altitudinea asta şi nu-l mai văd pe om, darămite dumnezeu, care e în ceruri, cum o să-l mai vadă?” Şi când ai înţeles că te-ai rugat o viaţă de el, iar sărmanul bătrân – dacă o mai trăi! – nici măcar nu te bănuieşte, ţi s-a dus credinţa. Şi liniştea ta. „Sunt singur, vasăzică, mic şi neputincios, ce fac?” Ce

să faci? Te dai jos de unde te-ai cocoţat.

— Mai poţi?

— Poţi. Dacă nu, sări cu paraşuta. Că uite ce se întâmplă când îţi dai drumul cu capul în jos. La o mie de metri, avionul… Ce-ţi spun eu acum e altă poveste… Pilotul apasă pe un buton şi în burta avionului, unde stau toţi cei ce urmează să sară cu paraşutele, se aude un fel de sonerie. Seamănă cu un greier. Chirrrr! Asta înseamnă sfârşitul curajului tău. Vorbesc de primul salt, când nu ştii decât că vei muri. Eşti aşa de sigur că ţi-a sosit sfârşitul, că vrei să te duci la fiecare să-ţi iei rămas bun, să-i rogi să te ierte. Ce mai, domnule, ca în clipa morţii. Dar nu te mişti. Stai ţeapăn, cu gura încleştată, pentru că, îţi ziceam, n-ai voie să arăţi că ţi-e frică. Şi ceilalţi simt la fel, şi ei au vrea să-şi ia rămas bun de la tine, dar stau băţoşi, numai ochii li se rotesc în cap. Când se deschide uşa…

— N-aş face aşa ceva! şoptise Stanciu.

— Nici eu nu m-aş fa-e jandarm, îi răspunsese prompt Vasile. continuând: În primul rând trebuie să sări repede, unul după altul. Apoi să numeri până la cincisprezece şi de-abia după aia să tragi de inel. Dar cine a mai avut răbdare să numere? Spaima e atât de mare, că tot îţi zici c-o să ajungi la pământ şi paraşuta nu se mai deschide. Şi nu se deschide!

— Aoleo! gemuse Stanciu.

— Nu se deschide la ţanc. Şi nici tu nu te uiţi în urmă să vezi cum iese din rao paraşută mai mică, parcă o fată. E cât o umbrelă. Asta o trage pe aia mare. Iar când iese, cea mare, se lungeşte şi de-abia când s-a front cât o sută de fuioare de lină, puse cap la cap, începe să ia aer. Ce ţi-am spus eu acum durează câteva clipe. Dar acolo sus ţi se pare că a trecut o veşnicie. Eşti încredinţat că ai murit, auzi şi cântec de popă, simţi în nas miros de tămâie, văzduhul e plin de sunet de clopote. Ei, şi când te-ai împăcat cu gândul că ţi-a fost dat puţin de trăit pe lumea

asta, simţi smucitura. Dacă te smuceşte unul pe uliţă, te superi şi-i dai o palmă. Acolo sus urli de bucurie când te-a smucit paraşuta. Ţi-a dat viaţa înapoi. De-abia acum deschizi şi tu ochii. Că noi întotdeauna deschidem ochii prea târ. – ziu şi numai după o smucitură. Ce-a fost frumos însă al pierdut: căderea liberă. Să zbori fără să te ţii de nimic. Lucru care nu ţi s-a mai întâmplat niciodată. N-ai nici scară, n-ai nici frânghie, n-ai nici măcar duşumeaua avionului sub tine, şi zbori. Ca un uliu care se repede să apuce pământul în gheare. Şi tu, tocmai atunci ţi-ai găsit să închizi ochii… Mă oltene, tu pricepi ce-ţi vorbesc aci?

— Pricep.

— E bine. Pe şeful ăsta de post îl cam ţine nevastă-sa sub papuc.

— Lasă-l, zisese Stanciu. Termină ce-ai început!

— Îţi place?

— Îmi place.

— Atunci de ce dracu’ n-arunci mantaua aia de pe umeri şi puşca să te duci să sări şi tu o dată?

— Hai, mă nea Vasile, îl rugase Stanciu, zl-i mal departe.

— Cum îţi spuneam, îi deschizi la smucitură. Te uiţi năucit în jur, dar urli de bucurie că ţi s-a deschis pânza de deasupra. Vezi mai întâi paraşutele de sub tine. Sunt ca nişte castroane din armată, cu gura în jos, argintii sau roşii. După aia începi să vorbeşti cu ai tăi. Acum pluteşti încet şi te legeni ca o limbă de clopot în noaptea de înviere. Cum ai presăra tu boabe de porumb pe pământ, aşa a presărat avionul castroane cu gura în jos. Dacă al sărit la urmă de tot, primul e ca la un kilometru de tine. Dar vorbeşti cu el cum vorbim noi acum.

— Aşa de încet? se mirase Stanciu.

— Da, mă. Pentru că atunci între oameni nu mai e nimic. Nici case, nici pomi, nici necazuri, nici ordine, nici frică. Şi când nu sunt toate astea, oamenii se aud bine unii

pe alţii. Şi înţeleg ce le spui, şi-ţi răspund veseli, chiar dacă te-ai certat la cuţite cu ei înainte de-a te urca în avion. Atunci simţi pentru prima oară că eşti frate cu ei, bă aveţi aceeaşi mamă… Dar în timpul ăsta pământul creşte, vine spre tine, hotărât să te apuce de picioare, de parcă i-ar fi frică să nu te scape în altă lume. Vezi pământul cum vine spre tine. Nu te duci tu spre el, el vine spre tine. Ca şi când i-ar fi pus cineva aluat la temelie şi el creşte. Copacii, casele, vitele, oamenii se umflă din ce în ce. Din tufe pomii se fac pomi, din şoareci vitele se prefac în vite, iar degeţelele se transformă în oameni. Şi toate astea te iau în braţe, când ai atins iarba, şi dau cu tine de pământ, furioase că le-ai tras o spaimă, c-ai vrut să fugi de ele. Vântul, cât o fi de slab, îţi umflă paraşuta culcată şi te târăşte peste câmp…

Stanciu se uitase atunci la Vasile Mihalcea ca la un om care a dat norocului cu piciorul, ca la un nebun aproape, invidiindu-l în acelaşi timp pentru că a avut tăria să se rupă de lumea aceea – care nu era a lui, dar în care banul se câştiga mai uşor –, întorcându-se la pământ şi la vite. Rămăsese însă încedinţat că fostul mecanic de avioane este un om deosebit. Când se ivea o discuţie despre Vasile, el îi luă apărarea. Vorbele lui ajunseseră la urechile celuilalt şi acesta îl considerase cel mai bun prieten al lui. Când Stanciu a plecat la Brăila, după scandalul cu Frigiolu, au tras un chef pe cinste şi s-au despărţit la miezul nopţii, pupându-se în mijlocul uliţei.

Acum se întâlniseră iar, fiecare mai bătrân cu zece ani.

Tot drumul până acasă, Vasile îi vorbi despre necazurile lui, făcându-l pe Stanciu să se întrebe: „Astea-s necazuri?!” Că nu se plângea nici de bani, nici de mâncare, nici de sănătate; de nimic care constituie motiv de văicăreală pentru omul obişnuit. În clipa aceea, dacă l-ar fi întrebat cineva pe Stanciu de ce anume se plânge Vasile

Mihalcea, el n-ar fi ştiut să spună. Sau ar fi rezumat în felul următor: „Toţi din sat sunt împotriva lui. Că orice vrea el să facă pentru Vadra, oamenii se opun”. Dar de ce? La întrebarea asta şi Stanciu ar fi răspuns ca toată lumea: „Că e nebun în loc să-şi trăiască traiul, se pune în gură cu toată lumea!”

Credinţa aceasta îi fu zdruncinată însă la intrarea în gospodăria lui Vasile Mihalcea. Din casa veche nu mai iâmăsese nimic. Pe locul ei îşi făcuse alta. Când o văzu, plutonierul se posomorî. Nu era ca o gară nouă, cum şi-o făcuse Dinu Bujor, ci ca o gospodărie ardelenească, în formă de potcoavă, aşezată cu faţa spre soare. În spatele casei se vedea un fel de prepeleac, având pe el câteva butoaie de tablă, unite între ele cu ţevi. Una din aceste ţevi cobora şi intra în pământ pe gura unui tub de ciment. „Trage apa din fântână! se gândi Stanciu. Înseamnă că are canal, ca la Brăila”.

Când intrară în casă simţi o căldură plăcută, dar nu văzu soba oarbă, obişnuită în partea locului. Nu avu timp să întrebe prea multe pentru că Vasile Mihalcea continua să-i vorbească:

— N-am să mă las, mă Stanciule, că ar însemna că m-am întors degeaba în sat. Dar până una alta rămân numai la ograda mea. Nu trebuia să mă reped la obşte de cum am venit. Trebuia întâi să mă salt pe mine, să-i fac să se uite miraţi la gospodăria mea, să vie să mă întrebe cum am făcut şi eu să mă las rugat. Aşa le căpătăm încrederea. Şi de-abia după aia să atac obştea şi celelalte... Iar-Lă-mă o clipă!

Ieşi afară cu Eugenia, se întoarseră amândoi cu pâine, farfurii şi gustări. Fata se mişca cu îndemânare: la unsprexice ani, o fată de la ţară ţine loc de mamă la cinci copii. Mâinile i se mişcau repede, sigure, iar ochii îi fugeau în toate părţile să vadă dacă nu lipseşte ceva.

Privind bunătăţile de pe masă, Stanciu nu se putu

opri să nu-l întrebe pe Vasile:

— Ce-ţi trebuie ţie dureri de cap? Stai liniştit în casa ta. Văd că ţi-ai făcut gospodărie bună, găseşte-ţi o femeie a lui dumnezeu, care să îngrijească de tine şi de fată. Du-te, mă, seara la cârciumă şi bea-ţi litra de vin. Du-te, mă. la petreceri, la baluri, la nunţi, că-ţi trece timpul lor şi-o să-ţi pară rău după aia. Eu să am banii tăi aşa aş face. Ce te-apuci tu să te rogi de toţi proştii şi de toţi mocofanii să le faci bine?

Vasile Mihalcea râse îngăduitor şi întinse paharul să dea noroc. Stanciu ciocni cu el, dar nu bău, supărat că celălalt nu pricepe câtă dreptate are el.

— Crezi că numai tu ai sărit cu paraşuta pe lumea asta?

— Te pomeneşti că de când mt te-am mai văzut ai sărit şi tu? îl privi uimit Vasile.

— Să mă ferească dumnezeu. Doar dacă m-o lua unul beat mort din post ca să mă arunce din avion. Vorbesc de ăilalţi care-au mai sărit Ce, toţi s-au întors la urma lor? Să-şi mănânce ficaţii cu consătenii lor? Nu! Atunci? Te găseşti tu mai cu moţ…

— Nu te necăji, mă Stanciule, încercă să-l liniştească Vasile Mihalcea, Sunt neamurile mele şi trebuie să le-ajut

— Cum să mă liniştesc, mă, când văd că un om cinstit ajunge de batjocură? Şi ştii de ce? Pentru că şi eu am fost cinstit până acum şi mi-a mers prost. Dar prost rău. Acum m-am hotărât să-ntoare foaia.

— Ce-ţi veni?

— Păi, uite ce-mi veni…

Şi îi povesti totul – de Vasile Mihalcea nu se ferea – din clipa în care primise ordinul pentru împuşcarea lui Puiu Anton, până în momentul în care plecase de la post să-i ducă panerul lui Panait Spulber. Insistă asupra avocatului pentru că de la el pornea această schimbare. Aminti de Panţâru, de popa Frăţilă, de Tudor Chivu, de

gândurile lui cu boierii...

— Ştiu că n-am făcut bine, încheie furios, dar asta e! Am avut eu pe cineva alături, care să-mi zică: „Nu face aşa că uite ce poate să iasă!”?

— Îţi spun eu, se oferi Vasile. Popa Frăţilă n-o să-şi ţină gura mai mult decât îl ţine sperietura. Azi sau mâine îşi dă drumul, că el nu rabdă multă vreme pe cineva care-l are la mină cu ceva...

— Popa n-are ce-mi face!

— Nu vorbi aşa! îţi ridică nişte oameni în cap.

— Cum?

— Uite cum: Vorbeai de dracila aia. Ei, află de la mine că, ne-o conveni nouă sau nu, popa este o tufă din gardul ăsta. Aşa cum este şi notarul, şi perceptorul. Aşa cum o să fii şi tu peste un timp. De-asta îţi spuneam eu că, vrând-nevrând, toţi îmi sunt neamuri. Tot satul zice:

popa al nostru, *notarul nostru* şi peste câtăva vreme va zice şi *şeful nostru de post*. Dar, ca mai vechi, popa poate asmuţi împotriva ta pe oamenii care-i sunt credincioşi. Are şi el oamenii lui, cărora le-a făcut cândva un bine. Că orice secătură face unuia un bine. Chiar fără voie, dar îl face. Pe urmă sunt bătrânii satului, babele şi moşii ăia care urmează să-şa ia rămas bun de la viaţă, şi care se uită la popă cum se uită inculpatul la judecător înainte de pronunţarea sentinţei. N-are decât să zică popa, trist, cu lacrimi în ochi: „Trebuia să vă ascult pe dumneavoastră când mi-aţi zis să nu mă bag la legionari. Că, acum, uite, noul şef de post vrea să-mi ia viaţa”. ăia or să rămână trăsniţi, iar popa o să dea cu clanţa mai departe: „Nu m-a suferit de când era sergent-major. Totdeauna mi-a căutat nod în papură...”

— N-am avut nimic cu el! se apără Stanciu. Ba, din contră, l-am ajutat când cu a lui Sighinaş...

— Toţi minţim la strâmtoare, oltene! Popa ce meserie are? O să zică: „Acum mă are la mină. Nu mă pot pune cu

el, că e înarmat. Mai bine plec eu din sat, că n-o să mă ierte nici dacă mă vede cu capul pe tocător”. După ce va spune vorbele astea poate să se ducă liniştit acasă. Moşii şi babele vor avea grijă de restul „Săracul, părintele, o să-şi ia lumea în cap de frica jandarmului”. „Păi de ce?!” vor întreba ai lor. „C-a fost legionar”. „Vedeţi-vă de treabă, că doar n-a omorât pe nimeni!” Atunci, babele şi moşii, văzând că nu sunt crezuţi, pe ce le-a spus popa or să adauge de la ei, până reuşesc să le transmită căscaţilor ălora furia lor împotriva ta. Îţi vor pune în seamă vorbe care nici nu ţi-a trecut prin minte să le zici. „Chiar eu l-am auzit pe jandarm spunând, va susţine unul, că de ce pune popa cartofi şi nu-şi vede de biserica lui? Ce-i trebuie lui avere când are leafă şi venit de la poporeni?” Aşa ceva supără satul, că în mintea tuturor există părerea ca fiecare om să aibă cât mai multă avere, că, uite, fără bani nu-ţi iese nimic.

— Şi-atunci ce să fac? şopti Stanciu.

— Iei boul de coame, te duci prin lume şi spui: „Nu-i adevărat, oameni buni! Popa a fost legionar şi urma să-l împuşc. Or, eu l-am iertat. Şi el, în loc să-mi mulţumească, îmi scoate vorbe. Vedeţi de cine vă înduioşaţi?” Oamenii s-ar dumiri. Pe când, dacă stai cu mâinile în sân şi laşi vorbele popii să circule pe cărări şi peste pârleazuri, o să te trezeşti că te întreabă cineva într-o zi: „Ce-ai, domnule şef, de nu-l mai laşi pe părintele să slujească la căpătâiul bolnavilor sau la morţii care au cazier?”

— De unde până unde? întrebă Stanciu nedumerit.

— Întreabă satul! Sau notarul. Ăsta-i şi mai şmecher. Am citit într-un ziar… Eugenio, ia dă-mi tu ziarul ăla de colo!

Fata îi aduse ziarul, Vasile îl desfăcu şi citi următorul anunţ: „S-a primit la redacţie o plângere din partea medicilor contra distileriei *Higiena* cum că produsele acestei firme, tonice şi digestive, ajută la întărirea

organismului şi imunizează băutorul contra oricărei boli”. Ce zici de anunţul ăsta?

— E tocmai pe dos, se bucură Stanciu că a priceput, ca să le cumpere lumea băuturile!

— Sunt pe lume oameni, zise Vasile, care au acest mare dar de la dumnezeu să scoată bani chiar înjurându-se pe ei înşişi. Alteori, ca să scape de duşmani, îi laudă până ce ăştia îşi dau sufletul.

— Mda, făcu plutonierul şi rămase pe gânduri. După un timp zise visător: Am văzut odată la Roşiori pe unu care vindea oale. Striga cât îl ţinea gura: „Uitaţi-vă ce marfă proastă vinde băiatul!” Dădea cu oalele de pământ. „Prai se face!” zicea. Dar oalele nu se spărgeau. Şi oamenii se înghesuiau să le cumpere.

— Ai priceput cum devine cazul, se bucură Vasile. Întoarcerea asta pe dos poate foarte bine s-o facă şi notarul. Vin oameni la el cu fel de fel de treburi. E de ajuns să le spună la doi-trei în timp ce le face bilete de vite sau alte hârtii: „Barabaş nu era un bun şef de post. Stanciu, da! E hotărât să facă ordine în sat. Numai că vouă nu prea o să vă convină”. „De ce să nu ne convină, domn notar?” or să întrebe ei. „Că vă aruncaţi cenuşa-n uliţă şi nu e voie; câinii îi ţineţi slobozi şi muşcă pe cine trece; porcii vă ies la drum; flăcăii cântă noaptea; trăiţi neînsuraţi şi ăsta-i concubinaj, se pedepseşte de lege; ieşiţi beţi din cârciumi şi urinaţi pe garduri; faceţi dâră de paie pe şosea când le aduceţi din câmp. Câte dracu’ nu faceţi! Nu mai vorbesc că vă lăsaţi javrele slobode fără jujău la gât, mănâncă iepurii, sperie vânatul. O să vă amendeze de-o să vă vindeţi şi pământul ca să plătiţi. Stanciu e om hotărât, vrea să facă ordine, bravo lui!” Cu vorbe de-astea îţi ridică tot satul în cap şi n-ai ce-i face, că te laudă!

Stanciu îl asculta gânditor. Vasile continuă hotărât, dar în glasul lui simţi acum un fel de amărăciune:

— Pe urmă, Chiveştii. Ăştia ai lui Chivu sunt şi ei o

tufă de dracilă, şi încă una foarte puternică. E aşa de încâlcită în alelalte, prin interese, datorii, neputinţe sau duşmănii, că tot satul îi sprijină. Nu pentru că s-ar prăpădi de dragul lor, ci să trăiască, să-şi poată lua înapoi cu ce i-au păgubit ăştia, sau să apuce să se răzbune, sau numai aşa, să-i vadă chinuindu-se până la adânci bătrâneţi pentru o bucată de pâine. Or, dacă l-ai luat pe Ulică înseamnă că le-a scăpat unul. Sau, dacă o-ntorci pe partea ailaltă, lumea poate fi supărată pe dumneata şi pentru că l-ai luat pe cel mai crud, pe cel mai neputincios, lăsându-i pe hăndrălăii ceilalţi să-şi facă mai departe de cap. Ascultă-mă ce-ţi spun, Tudor Chivu şi-a râs de tine. Mai râde şi acum: „Mă, ce prost mai e şi Stanciu ăsta! A venit cu o falcă-n cer şi una-n pământ, i-am dat un puişor şi s-a potolit”. Crezi tu că lui îi ardea să te pună la masă, când băieţii şi ginerii îi stăteau în ger la uşa postului? Mai degrabă ţi-ar fi dat un par în cap. Dar s-a stăpânit, că-şi cunoştea interesul. Şi-o fi zis: „I-l dau azi pe Ulică şi mâine nu, dar poimâine e sigur înapoi!” Fie că nu-l condamnă, pentru că e minor, fie că fuge, dar de venit, vine înapoi. Tu nu vezi că de aici nu pleacă nimeni? De prin alte părţi pleacă flăcăii lax» raş să înveţe câte o meserie, pleacă fetele şi intră servitoare, pleacă copii de şcoală să înveţe mai departe, îşi iau lumea-n cap când e secetă sau inundaţii. De aici nu pleacă nimeni. S-au dus câţiva la Brăila să înveţe croitoria sau cizmăria, dar n-au stat. De ce crezi? îi trage pământul”. Cei care-l au se întorc că-l au şi trebuie muncit, iar cei care n-au, se întorc, că trag nădejde să li se dea, să cumpere…

Tot ce-i spunea Vasile Mihalcea era şi nu era o noutate pentru Stanciu. Îl asculta însă tăcut, bucuros că toate astea vin din gura unui prieten şi a unui om care văzuse lumea…

Capitolul XI

Trecuseră câteva săptămâni de când plutonierul

venise în Vadra, şi lumea începuse să uite întâmplarea cu Victor Barabaş… Se apropia Crăciunul. Şeful de post îşi propusese de câteva zile să-i viziteze pe cei trei moşieri din raza postului său: generalul Antohi, Ciocardia şi Ţiţei.

Stanciu făcu de seara foaie de patrulare pentru el şi Dragomir spre moşia generalului Antohi. Urmau să plece cu noaptea în cap, conacul acestuia fiind cel mai îndepărtat punct de pe raza postului Vadra. Nu mai apucă însă s-o folosească, din cauza evenimentelor care urmară.

Să fi fost ora douăzeci şi două. Plutonierul stătea în pat, alături de nevastă-sa. Le povestea copiilor una din întâmplările prin care trecuse el. Dorina – ca de obicei – aţipise, Mima şi Tutuş însă stăteau nemişcaţi, cu ochii mari aţintiţi asupra lui. Stanciu tocmai spunea:

— …Atunci s-a băgat în faţă Marin Tudică. Asta era un om înalt, slab şi rău, dar lumea ţinea la el, că era drept. Nu mergea să-l răsuceşti de cap. Ei, şi când boierul a zis că să fim mulţumiţi cu ce ne dă el, că dacă n-ar fi el, n-am lua nici atât, se bagă în faţă Marin Tudică şi zice: „Boierule, eu te rog să-ţi bagi bine în cap că nu tu ne dai nouă. Noi te ţinem pe tine, aşa că…” Lumea a înmărmurit – era îndrăzneală mare ce zisese Tudică! Nu se mai pomenise până atunci la noi să-i zică cineva tu lui Predescu!”. Boierul n-a mai ştiut ce să facă. Se roşise la faţă, îşi frământa palmele… Până la urmă a zis: „Eşti un prost, Marin Tudocă!” Lumea a răsuflat uşurată, crezuse c-o să iasă rău de tot Dar Marin Tudică, tot el zice: „Boierule, eu sunt prost că n-am bani. Dacă aş avea, ia să vezi ce deştept aş fi!” S-a întors şi a plecat lumea a râs…

— Parcă bate cineva, tăticule! zise fata.

— Vezi-ţi de treabă că nu bate nimeni!

Dar în aceeaşi clipă auzi şi el nişte ciocănituri timide în uşa tindei. Îşi ţinu răsuflarea şi în odaie se lăsă o tăcere apăsătoare. Cât fusese gălăgie, Dorina dormise. În tăcerea de-acum se trezi, întrebând speriată:

— Ce-i, Sande?

— Bate cineva, mămico! zise şi Tutuş.

Plutonierul se sculă şi-şi luă pantalonii, zicând nemulţumit:

— Aşa-i la post! Vin fel de fel de oameni, ca la poarta moaşei.

În timp ce îşi încheia nasturii, bombăni ceva şi despre faptul că, atâta timp cât e el în casă, să nu se teamă nimeni… Cine ştie cine-o mai fi şi ce bucurie o să mai am până dimineaţă! u îşi luă pistolul, ferindu-se de-ai lui. şi deschise uşa cât putu de încet. Ieşi în tindă. Aici, după lumina din odăiţă, i se păru că e întuneric beznă. Se apropie tiptil de ferestruica de lângă uşă, căreia Dorina nu apucase să-i pună perdeluţă. Se putea uita pe geam, fără să mişte nimic, fără să fie simţit de cel de afară. Dar cu lumina lămpii încă în ochi nu văzu nici măcar o umbră. Strigă:

— Care eşti?

— Eu, dom’şef! se auzi o şoaptă. Ieşiţi să vă zic ceva.

— Care eu? insistă plutonierul, lipit de perete. Dar, ca să nu creadă cel de afară că lui îi e teamă, adăugă: Sunt dezbrăcat!

— Niculaie Ciocan, dom’şef. Poate vă mai amintiţi de mine, când aţi fost prima oară la noi v-am dat eu o…

— Eşti singur? îl întrerupse Stanciu.

— Singur, dom’şef. Ceilalţi or să vină numai dacă dumneavoastră le ziceţi să vină…

— Ai chibrituri la tine, Niculaie?

— Am, dom’şef!

— Atunci aprinde un băţ şi ţine-l în căuş cu amândouă mâinile să nu se stivţă. Vreau să văd ceva aci…

Ascultător, Niculaie Ciocan scăpară un băţ de chibrit şi îl ţinu ferit în podul palmelor, aşa cum i se poruncise.

— Dă-te cu el mai aproape de fereastră că nu văd bine!

Plutonierul putu zări astfel un obraz tras, cu barba ţepoasă. Părea un mort cu luminarea la cap.

Dorina nu mai avu răbdare să aştepte întoarcerea lui Stanciu şi se strecură în tindă. Lumina lămpii din odaie îi auri spinarea lui bărbatu-său:

— Cine-i, Sande?

— Închide uşa! scrâşni Stanciu.

Luminat astfel ar fi fost o ţintă bună pentru cel de afară. Dorina se retrase înfricoşată şi jignită în acelaşi timp. Plutonierul se uită pe fereastră, dar nu-l mai văzu pe Niculaie Ciocan – băţul de chibrit arsese.

— Mai aprinde, mă, unul!

În timp ce legionarul scăpără altul, şeful de post deschise uşa încet şi ieşi afară, fără ca celălalt, atent să nu i *se* stingă flacăra chibritului, să-l vadă. Stanciu aşteptă să i se obişnuiască ochii cu întunericul. Niculaie Ciocan era la doi paşi mai încolo, în dreptul ferestrei, privind în jos. Când băţul al doilea se pregătea să moară, zise supărat:

— De ce mă sculaşi, mă?

Niculaie Ciocan scăpă crâmpeiul de jar din mână. Se uitase atât de atent la flacără, că acum el era cel orbit. Privea spre uşă, dar nu vedea decât o pată albă, cămaşa şefului de post.

— Bună seara, dom Stanciu! zise el umil. Vă rog să mă iertaţi dacă…

Bizuindu-se pe bănuiala lui firavă, plutonierul îi spuse atacând direct:

— Niculaie, nu discut nimic cu tine!

— Aoleo, dom’şef!

— Nu discut cu tine până nu-mi predaţi tu şi ceilalţi toate armele. Altfel…

— Dom şef, şopti Niculaie Ciocan, vi le-aducem pe toate, dar mai e vreo nădejde să scăpăm şi noi…?

— De voi depinde, Niculaie! Întâi armele şi cartuşele, după care discutăm…

„Nu ne iartă!” se îngrozi legionarul. Apoi jalnic:

— Am copii, dom’şef!

— Toţi avem copii. Numai că nu ne gândim la ei când facem prostii. Ne aducem aminte de ei după…

— Aşa e, domnule şef, dar să vedeţi că…

— Nu te lungi la vorbă! se răsti plutonierul. Fii cu băgare de seamă la ce-ţi spun: nu încercaţi să fugiţi, că toată ţara e împânzită de jandarmi şi poliţie. Pe cine prinde nu numai că-l râde de pe pământ, dar îi ridică şi familia şi-i confiscă şi averea. Aşa că băgaţi de seamă. Du-te şi, cel târziu într-o oră, să fii înapoi.

Niculaie Ciocan se retrase încet. Şopti cu limba împleticindu-i-se în gură:

— Dumneavoastră ce să vă aducem, dom’şef!?

— Ce adică?! se prefăcu Stanciu nedumerit. A, nimic, Niculaie! Să nu vă prind că umblaţi cu prostii de-astea că mă supăr…

— Am o puţină cu brânză de oaie, dom’şef…

— A ta sau furată?

— A mea, din oile mele, dom’şef.

— Mă! îl ameninţă plutonierul.

— Să nu mă mişc de-aci dacă nu e brânză cinstită!

— Bine, mă. Ad-o! N-am nici eu prea multe că de-abia venii şi…

— Aşa-i la casă nouă, dom Stanciu. Parcă eu când m-am însurat…

— Şterge-o Niculaie, până nu mă răzgândesc!

— Să trăiţi! Mi-aţi dat viaţă, să trăiţi!

Se răsuci şi alergă spre poarta mare. Dar nu reuşi s-o deschidă. Bâjbâia pe la balamale în loc să apese pe clanţă. Plutonierul bănui ce face. Strigă la el:

— Clanţa e în partea ailaltă, mă zăpăcitule!

— Mulţumesc, să trăiţi!

Plutonierul intră în casă bucuros. Dorina şi copiii îl priveau întrebători, aşteptând să le spună ce s-a mai

întâmplat:

— Nu v-aţi culcat, mă?!

— Ce vrea ăla, Sande? îl întrebă nevastă-sa.

— A venit să-i iert păcatele. Dar o să-l cam coste.

Spre uimirea Dorinei şi a copiilor, în loc să se dezbrace şi să se culce, Stanciu începu să se echipeze. Era bucuros că ce învăţase de la avocat se prindea, creştea şi înflorea pe pământul satului Vadra. Era convins acum că popa Frăţilă îşi făcuse datoria. Spusese unde trebuia tot ce-i zisese el să nu spună. Halal păstor!

— Nu te culci? îl trezi Dorina din gânduri.

Stanciu se duse la ea şi o ciupi de bărbie:

— Ţi-aminteşti când ne-a dat Duduianu banii ăia şi noi n-am vrut să-i luăm? Ei, bine, am fost nişte proşti. Unul mai mare ca ălălalt. Acum ne-am deşteptat. Mâine dimineaţă o să mâncăm brânză de oaie cinstită!

Şi ieşi râzând, fără să mai dea alte lămuriri. Copiii nu înţeleseră nici ei mare lucru, dar faptul că tatăl lor era vesel le ajungea. Însemna că se pot culca liniştiţi. Dorina era şi ea bucuroasă de gluma bărbatului ei, iar ciupitul de bărbie îl simţea încă. Apoi oftă şi se închină, şoptind:

— Ajută-ne doamne şi fereşte-ne de necazuri!

— Dragomire, scoală-te imediat şi adu-mi-l aici pe Stan Milea! ordonă Stanciu intrând în post. Ala care te-a bătut în noaptea aia, preciză.

„Aşa-ţi trebuie, dacă nu-ţi ţii gura! se certă soldatul, sărind din pat. Du-te acum la ăia şi, dacă te simte unul din ei, o să ai parte de un glonţ care o să ţi-o închidă pe veci!”

— Năstase! continuă plutonierul.

— Ordonaţi!

— Echiparea, că avem treabă!

— Îndată!

Sări din pat şi, călcând cu picioarele goale pe duşumea, ca şi când n-ar fi avut galenţi, începu să se încalţe. Dragomir îşi înnoda şi el şireturile la bocanci,

privindu-le cu mare atenţie, deşi de obicei le lega fără să se uite la ele. Năstase îi dădu un ghiont, fără să fie văzut de şeful postului, să se grăbească.

— O să avem nişte *musafiri*, le explică Stanciu… Aşa că uite ce ai tu de făcut! continuă, adresându-se numai lui Năstase. Eu o să ies în curte şi o să mă ascund, cu pistolul pregătit. Când vine Niculaie Ciocan să predea armele – trebuie să pice din clipă în clipă – ieşi tu şi…

Năstase îl privi uluit. Nu se putu opri să nu întrebe t

— De unde ştiţi, dom'toner, c-o să vie?!

— Ei, mă Năstase, nu totdeauna omul care te întreabă câte ceva vrea să şi afle ce-i spui tu. Gândeşte-te, poate că el vrea să înţeleagă cu ce fel de oameni s-a înconjurat, buni, răi, proşti, cinstiţi, deştepţi sau lichele. Ce au ei în inimă şi în minte, adică. Aşa că preiei tu armele de la el şi eu te acopăr… Câte arme au avut ei, ştii?

Năstase fu convins acum că şi întrebarea aceasta era tot de verificare. Răspunse cât de precis crezu el:

— Opt. Opt inşi, opt pistoale.

— Atât?

— Păi cred că da, dom'toner. Într-un sat nu poţi ţine multă vreme o armă ascunsă. O bagi în fân – dau vitele peste ea, *o* pui în casă – dă nevasta, o îngropi – o descoperă copiii când se joacă. Aşa că…

— Bine 1 Opt să fie dacă zici tu. Dar cu armele să fii totdeauna foarte atent. Le-ai strâns pe toate – dormi liniştit. Dacă-ţi închipui numai că le-ai adunat, şi-a mai rămas una în mina unui prost, adio!

— Să trăiţi, am înţeles, zise Năstase, continuând să se îmbrace.

Stanciu vru să iasă afară, dar lângă uşă se opri, întrebând într-o doară:

— Ce-a văzut, mă, Ion Picioruş *atunci* sub gheaţă?

Soldaţii tresăriră, privindu-l uimiţi, dar nu întârziară mult cu răspunsul:

— Abur, dom’toner! zise repede Năstase.

— Fum, adăugă Dragomir.

— Hai, mă! protestă Stanciu neîncrezător.

— Aşa a spus el la lume, dom’toner, susţinu Năstase; Aburul ăsta venea uşor, spre el, pe deasupra apei. Ca un nor subţire, plin de musculiţe. Dar când s-a uitat mai bine, a văzut că erau oşti.

— Adică armată? se miră plutonierul. Ce fel de armată?

— Nu şi-a putut da seama, că n-a avut timp să se uite cum trebuie. Lui îi ardea buza să iasă, că-i lipsea aerul. Îşi arunca ochii într-acolo numai când nu se opintea cu spinarea în gheaţă. Soldăţei mici, dar în coloane, ca la paradă, cu săbii la brâu şi căşti din căpăcele de ghindă în cap.

— Dar au stat puţin, dom’toner, spuse Dragomir, că pe urmă…

— Da, admise celălalt. Pe urmă trupele astea s-au făcut oi. Păşteau pe faţa apei, cu capul în jos. Înaintea lor era un berbec cu coarnele răsucite de câteva ori. Ăsta, zicea Ion Picioruş, când l-a văzut că se zgâieşte la el, s-a repezit să-l împungă. Dar n-a mai apucat, că tocmai atunci i-a dat Tudor Chivu în spinare, de-afară, cu călcâiul, şi-a crăpat geamul ăla gros de-l ţinea el în spate. A închis ochii, că, zicea, i-a zdruncinat toţi creierii, şi când i-a deschis din nou, ce credeţi c-a văzut?

— FA?!

— Iepuri, dom’toner! Iepuri albi, care ţâşneau din toate părţile, îi fulgerau prin ’naintea ochilor. Unul, spunea Picioruş, i-a dat cu ciotul ăla de coadă pe la nas, de era gata să strănute… Tot ce-a văzut el acolo, era în turmă, dom’toner! Pe urmă l-a scos nea Tudor afară şi l-a dus la cârciumă să-i dea ţuică fiartă… Şi pe drum, cumnatusău, în loc să-i ceară socoteală: „Ce-ai avut, omule, cu mine de-ai vrut să mă îneci?”, îi tot zicea să-l asculte, şi-i povestea de

trupele alea, de oi, de iepuri…

— Mda! făcu plutonierul neîncrezător. De frică, omului i se năzare o mulţime de… Fiţi cu grijă la ce faceţi aci!

— S-a înţeles, dom’toner.

Venirea lui Niculaie Ciocan la post, cu armele, nu era periculoasă, dar Stanciu voia să le lase soldaţilor impresia că vizita asta de noapte s-ar putea termina şi altfel decât pe linişte.

— Aveţi grijă cum faceţi! le mai strigă şi de pe prispă cu vocea înăbuşită.

Dragomir se opri din îmbrăcat:

— Nu mă mai duc după Stan Mii ea?

— Deocamdată nu… S-ar putea să vină singur.

Ocoli postul şi se duse la poarta mare, din spate. În locuinţa lor lampa fusese stinsă. Se rezemă de tulpina dudului şi stătu nemişcat, trăgând cu urechea.

După câtva timp făcu repede câţiva paşi în jurul dudului, apoi îşi bătu umerii cu braţele, să se încălzească. Mişcările astea însă îi reamintiră de palmele date de Stan Milea lui Dragomir. „Ăsta, îşi zise, trebuie băgat bine în viteză. Cum o să-i apăr eu pe soldaţi, aşa or să mă apere şi ei pe mine, în caz de ceva. Că, dacă te vinde soldatul, nici generalul nu mai are vreo putere!”…

Tresări pentru că se auzise un zdroncănit de căruţă. Se ascunse şi mai bine în spatele dudului. Când căruţa se opri în faţa porţii, Stanciu auzi şoaptele mai multor inşi:

— Intră singur, că noi te-aşteptăm aci!

— Mă Niculaie, spuse altul, dacă simţi că e groasă rău fluieră măcar o dată, s-o luăm din loc. Te scăpăm noi după aia, n-avea tu grijă.

— Să fiu al dracului dacă mai ieşim noi vii de-aci!

Era un glas de om înfricoşat, care şi când îţi cere un foc pentru ţigară se bâlbâie, se îneacă, în timp ce pe faţă îi apar broboane de sudoare. Fără să se dezlipească de

tulpina dudului, Stanciu zise, cât putu de liniştit:

— Vedeţi că în faţa voastră e o armă încărcată. Şi făcu o pauză, ca cei din căruţă să amorţească de frică, după care continuă: Daţi-vă jos şi intraţi în curte fără zarvă.

— Doamne, apără-ne! se auzi un geamăt.

Intrau unul câte unul în curte, umili, linguşitori, zicând:

— Bună seara, să trăiţi, dom'şef!

Rămâneau pe loc încurcaţi, pentru că nu vedeau pe nimeni.

Ferit de întuneric, plutonierul se duse în vârful picioarelor şi se ascunse după buştenii de plop. De-acolo strigă înăbuşit:

— Niculaie Ciocan!

— Prezent! răspunse fostul primar, răsucindu-se brusc, în panică.

— Unde-s armele? continuă şeful de post.

— Aci! Le-am pus pe toate într-un săculeţ.

— Ia-o înainte şi voi după el! Intraţi fără gălăgie în post!

Începu să numere cu voce tare:

— Unu… doi… trei… patru… cinci… şase… Lipsesc doi. Cine?

— Părintele Frăţilă, şopti cineva, sugrumat de frică.

— Şi?

— Stan Milea.

— Vai de mama lui! zise plutonierul. Ce v-aţi oprit?…; Tu ăla care te datini, cine eşti?

— Gheoghe Zahaiiia! se strădui fostul agent agricol să-şi spună numele cât mai dar.

— Eşti beat?! se miră Stanciu.

— Nu, dom'şeeef, am secaua umflată.

— Rămâi ultimul I îi ordonă şeful de post.

— Mă puşcă, faţiloor! scânci Gheorghe Zaharia şi

picioarele începură să i se înmoaie de la genunchi.

— Şi mai zid că nu eşti beat! îl mustră plutonierul, după care strigă: Mişcă!

Fostul agent agricol îşi adună toate forţele şi zvâcni înainte.

Intrară în post pe rând, scuturându-şi exagerat de mult tălpile de zăpadă. Voiau să lungească acest moment; între patru pereţi li se părea că viaţa le este mult mai primejduită decât afară.

— Năstase, ia-i în primire!

— Să trăiţi, am înţeles!

El rămase câteva clipe, uitându-se pe geam, la cei dinăuntru, după care se răsuci şi se îndreptă spre poarta mare, unde era căruţa lui Niculaie Ciocan. Caii fornăiră bucuroşi la auzul paşilor, dar când simţiră om străin îşi ciuliră urechile cu răutate, gata să muşte.

Căruţa avea nişte scânduri puse de-a curmezişul, să stea oamenii, dar între ele nu mai era nimeni. Doar o puţină legată cu o pânză de in la gură. Stanciu o luă în braţe şi o duse pe prispă, după care se înapoie la fereastră.

Cei şase legionari stăteau încremeniţi, unul lângă altul, cu spatele la paturile cazone. Ciugudeanu, cel mai voinic dintre ei, se ştergea des la nas. Lângă el, doi inşi, de care şeful de post nu-şi putu da seama cine sunt fiindcă priveau duşumeaua. Ca şi al treilea, dar acesta îşi urmărea cu atenţie vârful bocancului, care desena ceva pe podea. Stanciu îşi fixă atenţia asupra lui Gheorghe Zaharia: cu mâinile la spate şi clătinându-se, acesta căuta din când în când speteaza de fier a patului în dreptul căruia se aşezase, fără însă a îndrăzni să se rezeme de el. După ce-l privi un timp, plutonierul îşi mută privirea la Niculaie Ciocan. Acesta, deşi umil, avea totuşi ceva sfidător: în primul rând îmbrăcămintea îi era total diferită de cea a consătenilor lui. Majoritatea aveau pe ei scurte şi pantaloni de dimie – stofa de bază a satului, iama – şi

bocanci sau opinci în picioare. Niculaie Ciocan purta palton, costum, fular pufos la gât şi ghete maro. Culorile nu se prea potriveau, dar nu plutonierul era cel mai indicat să le judece asortarea. El îşi zise doar: „Golanul ăsta a rămas cu gândul la oraş”, după care se întrebă: „Atunci de ce mama dracului nu pleacă din Vadra?!”

Şi felul în care stătea Niculaie Ciocan avea ceva sfidător: cu picioarele uşor desfăcute, în timp ce genunchii îi zvâcneau nervos, ca şi când ar fi fost un ofiţer de cavalerie, care, enervat de soldaţi, îşi bate cravaşa de jambierele bine lustruite.

— N-ai adus două pistoale! se răstea Năstase la el.

— Unul e la părintele Frăţilă, iar ălalalt la Stan Milea, se apăra Niculaie Ciocan.

Stanciu vru să intre, dar se opri: Dragomir, cu ochii mijiţi, tocmai se apropia de legionari. Plutonierul aşteptă să vadă ce are de gând. Soldatul îi întrebă liniştit, pe toţi:

— Voi aţi fost atunci când m-a pălmuit Stan Milea?

— Nu, dom soldat, se apără repede Gheorghe Zaharia, că eu…

În momentul ăsta şeful de post îşi băgă pistolul în toc şi intră în dormitor.

— N-au adus toate armele, dom’toner, raportă Năstase.

— Nu se poate, mă! zise plutonierul calm.

— Întrebaţi-i! îi sugeră soldatul îmbufnat.

— Domnule Stanciu, se avântă spre el Niculaie Ciocan, le-am adus pe ale noastre, dar popa şi Stan Milea…

— Gura! îi ordonă plutonierul, ducându-se la godin:

Luă vătraiul de jos şi începu să scormonească cu el, preocupat, în jăratic. După un timp spuse, fără să se uite la nimeni:

— Dar tu mai ai o armă, Niculaie Ciocan!

— Eu? Să mor dacă…

— Ssst! Dacă nu vrei să recunoşti, te priveşte. Năstase, pune-l să dea o declaraţie. Să scrie cu mâna lui că nu mai are nicio armă şi că dacă i s-o găsi vruna…

— N-am, dom’şef! se văita Niculaie Ciocan. Ce-s nela nimeni:

— Scrie aşa! îl sfătui plutonierul. Dă-i, mă, o coală!

Niculaie Ciocan se îndreptă hotărât spre masă şi luă tocul în mină. Stanciu îl lăsă să se aşeze pe scaun, să-şi tragă hârtia în faţă şi chiar să înmoaie tocul în cerneală. După care zise pe gânduri:

— O să căutăm prin magazie. În grajd. În buduroaiele vechi, în beci… Trebuie s-o găsim noi, că de avut are sigur.

La cuvântul buduroaie Niculaie Ciocan se opri cu tocul în aer. O picătură albastră îi căzu pe coală, se lăţi, şi stropii care săriseră fură ajunşi şi acoperiţi de pată. El o privea cu ochii măriţi de frică. În locul ei văzu cum hârtia se face roşcată, de parcă cineva, nevăzut, i-ar fi dat foc pe dedesubt. Împinse speriat coala din faţă şi rămase cu privirile în jos. Se gârbovise dintr-odată. Toţi se uitau nedumeriţi la el, în afară de şeful postului care băga lemne în sobă. Când isprăvi se miră vesel:

— Ce faci, mă Niculaie?! Nu scrii?

— Numai notarul mi-a făcut-o. Că nu i-am dat lotul sii pună cartofi pe el.

— Ce tot bombăni acolo? se mânie plutonierul. Scrii declaraţia sau predai arma?

Niculaie Ciocan clătină trist din cap, continuând să mormăie:

— Câte nu i-am dat eu porcului ăstuia! Dacă-l căutaţi în gluga de ciocăni de lângă closet, are patruşcinci de bidoane de untură. Eu l-am trimis cu bileţel la unul din oamenii noştri din Roman.

„Toţi sunt mânjiţi pe toate părţile!” îşi zise Stanciu. De data asta însă nu se mai bucură. „Să fiu cu ochii în patru de la cine iau şi cât iau. Şi bineînţeles, fără martori.

Dacă s-o putea nici ăla care-mi dă să nu ştie că mi-a dat mie. Şi că mai am vreo urmă din ce mi-a dat. Altfel mă are o lepră ca ăsta la mână”.

Sigur că pe Noianu avea să-l strângă cu uşa pentru bidoanele de untură. „Merge la complicitate şi tăinuire de furt, îşi zise, dar nu unul ca ăsta trebuie să-l judece pe notar. E o autoritate publică şi trebuie respectată”. Se răsti la legionar.

— Niculaie Ciocan, vezi-ţi de păcatele tale şi lasă-le pe-ale altora!

— Dumneavoastră nu ştiţi, dom şef, că acuşi două ore Noianu a dat telefon la Brăila că vă faceţi de cap, pe-aici, pe la Vadra. L-am văzut venind de la primărie şi mi-a spus şi Gheorghe Ruptu.

— Foarte bine! zise Stanciu liniştit. Câinii latră, ursul trece.

— Asta o să vă pască zi şi noapte, dom’şef. Să vă spuie şi oamenii ăştia ce fel de câine este. Nu, mă?

Ceilalţi legionari mormăiră afirmativ. Stanciu se duse la masa de scris şi se aşeză pe scaun cu faţa la ei. Ăştia n-aveau nici pe departe obrăznicia lui Puiu Anton. Nişte ţărani oarecare, îmbrăcaţi – cu excepţia lui Niculaie Ciocan – în dulame negre sau roşcate din dimie ţesută în casă şi dată la piuă. Degetele le erau îngălbenite de tutun, cu unghii mari şi groase, boante, pentru că scurmau şi în pământ cu ele. Rar era ţăranul care să-şi taie unghiile cu foarfecă. Se scurtau de la sine în timpul muncilor, dacă nu cumva se opriseră din creştere. Aşa le-ar fi avut şi el dacă ar fi rămas la ţară.

Sub privirile scrutătoare ale şefului de post, legionarii începură să-şi mute greutatea trupurilor de pe un picior pe altul, stingheriţi, oftând din când în când, unii sincer necăjiţi, alţii ca să-i trezească plutonierului mila.

— Uite ce face politica proastă din omul prost! zise el.

Nu spusese politica, ci politica proastă. Dacă s-ar fi auzit că el e împotriva politicii, deci şi a regelui, ar fi dat de bucluc. El şi despre asta avea o părere foarte proastă, pe considerentul că, la fel cu toate celelalte, nu e sigură. „N-am văzut guvern ieşit la pensie!” spunea el uneori. Nu-şi mai amintea dacă vorbele astea erau ale lui sau le auzise undeva. În orice caz le spunea ori de câte ori avea prilejul.

Îi mai privi un timp pe legionari, gândindu-se să dea, cum s-o lumina de ziuă, un telefon la Legiunea de jandarmi ca să raporteze despre capturarea armelor. Legionarii, neliniştiţi, îl priveau pe şeful de post… Niculaie Ciocan, speriat, mai ales după discuţia dinainte, hotărî să-şi încerce norocul:

— Domnule şef, eu am crezut că mi-aţi zis numai de pistoalele legionare. Că eu arma o am de la…

— Niculaie, m-ai supărat rău de tot! mormăi plutonierul.

— Ştiu, dom’şef, ştiu!

— Şi voi ăştilalţi m-aţi supărat, continuă Stanciu trist, de parcă le-ar fi cântat prohodul.

Făcu o pauză, apoi schimbă tonul:

— Dragomire! îi ordonă soldatului. Te duci cu Niculaie Ciocan acasă şi-i iei arma. Treci, după aia, la Stan Milea…

— E plecat, dom’şef! îi aminti Gheorghe Zaharia.

— Dacă e aşa, atunci îl iei pe fi-său. Dacă a fugit şi ăla, o iei pe nevastă-sa. Sau pe amândoi. Să vină domnul Stan Milea trap la post. Aşa! Iar pe voi, se adresă el legionarilor, o să încerc să vă scap…

Un oftat de uşurare răbufni din piepturile tuturor.

— Vă duceţi acasă şi vă vedeţi de treburile voastre. S-a-nţeles?

— Daaa!

— Să nu văd pe cineva că vine la mine şi mi se plânge de voi…

— N-aveţi nicio grijă, dom’şef! îl asigură Niculaie Ciocan.

— Aprobarea asta v-o dau cu de la mine putere. Până vorbesc cu Legiunea de jandarmi. N-o vrea colonelul să vă ierte, n-am ce vă face. Eu o să fac tot ce e omeneşte să-l înduplec. Mă dau peste cap să vă scap. Dar să nu vă prind că-mi mai faceţi greutăţi, că o să vă plângă nevestele. Ieşiţi afară!

Toţi şase se bulucire spre uşă. Marin Ciugudeanu îşi înfipse mâinile în umerii celor din faţă şi-i trase cu putere înapoi. Ieşi primul, urlând fericit:

— Măiculiţăăă, am scăpat!

Gheorghe Zaharia, treaz acum, dar slăbit, alunecă de pe prispă şi căzu în tufa de măceş. Se sculă repede, îngrozit să nu-l cheme cineva înapoi pentru că rupsese câteva crengi din trandafirul sălbatic. Fugi spre poartă împleticindu-se.

— Dragomire, iei întâi arma şi cartuşele… Niculaie Ciocan! strigă brusc şeful de post.

— Prezent! răcni cel de afară, încremenind.

— Să-i dai toate cartuşele soldatului!

— Dau, dom’şef!

— Nu cumva să…

— Nu, dom’şef!

— Pleacă, Dragomire!

Soldatul ieşi.

— Dom’toner, n-ar fi mai bine să mă duc şi eu cu el? întrebă Năstase.

— De ce? se miră şeful de post. Ţi-e teamă pentru

Dragomir?

— E băiat bun, dar nu cunoaşte lumea. N-aş vrea să păţească ceva.

— Lasă-l să belească ochii!

Şi, cu asta, se duse să se culce.

Dimineaţa, de cum intră în post, îl întrebă pe

Năstase:

— Unde-i Dragomir?

— În bucătărie, dom’toner. Face de mâncare, iar eu dau cu mătura.

— I-a luat arma şi cartuşele lui Niculaie Ciocan?

— Da, să trăiţi!

— Pe Stan Milea l-a adus?

— Nu, dom’toner! Nu l-a găsit. Dar i-a ridicat nevasta şi băiatul. Sunt în dormitor. Să-i băgăm în beci?

— Nu! Dar fiţi cu ochii pe ei, că eu plec la…

Nu-i spuse unde se duce. Voia să discute cu Vasile Mihalcea despre cele întâmplate în noaptea aia la post.

Ieşi în curte. Când să dea colţul spre alee tresări: un om privea pe fereastra dormitorului soldaţilor. Stătea un timp pe prispă în genunchi, apoi îşi lua căciula din cap, se sălta puţin, se uita înăuntru şi iar se lăsa în jos, acoperindu-şi creştetul. Era atât de concentrat încât nu-i auzi paşii. „Cine-o fi ăsta şi ce face acolo?!” se întrebă plutonierul nedumerit. Apoi îşi zise încet:

— Parcă ar fi Stan Milea.

Stan Milea vru din nou să se uite pe fereastră, dar se opri. Auzise paşi. Îşi întoarse capul spre uliţă, mijindu-şi ochii să distingă cine e. Nu mai vedea bine. Nevastă-sa îi zicea: „Ţuica ţi-a zăpăcit creierii, Stane!” Iar el o repezea, dar în gând îi da dreptate. Se jura că nu mai pune strop pe limbă, dar nu putea rezista tentaţiei nici măcar un ceas.

Din ce ştia el, din ce-i mai spusese Vasile Mihalcea, plutonierul reuşise să înţeleagă unele lucruri:

În lupta cu pământul se aleseseră câteva categorii de oameni: unii care îl munceau cu înverşunare, alţii care îl lucrau în silă, iar alţii, sătui de chinuri şi deziluzii, care ziceau în fiecare an că-l lasă dracului şi pleacă, iar în primăvară se apucau de muncă. Exista şi a patra categorie, a celor care-l lucrau din umbră: cu oameni cu ziua. sau îl dădeau în parte, căutându-şi alte preocupări: se făceau

agenţi agricoli, factori poştali, guarzi câmpeni, morari, îşi procurau prese de ulei, darace de lână, trioare, teascuri de vin, maşini de tricotat…

Stan Milea găsise la un bătrân din Brăila un cazan de făcut ţuică, tocmai când căuta o cale de a scăpa de prăşit şi secerat. Luase cazanul şi de atunci nimeni nu-l mai văzuse treaz. Pământul îl dădea în parte şi, de n-ar fi fost baba, cei care îl munceau nu i-ar fi adus acasă niciun sac de boabe.

Pe Stan Milea, se gândi Stanciu, va trebui să-l învăţ minte, să ia aminte că cine se leagă de un jandarm are de furcă cu mine. Dar nu e bine să-l bat în văzul lumii. Asta răcneşte, se face că leşină, trezeşte milă în populaţie. Îl fac martir. Mai bine îl bat bine la post, iar oamenilor le spun doar că ce i-am făcut eu lui o să pomenească. Şi ei or să zică: „Aşa-i trebuie!”

Stan Milea îl recunoscu de-abia acum pe plutonier şi-şi scoase căciula din cap. Îl aşteptă umil şi speriat. Nici măcar bună ziua nu putu articula. Fălcile i se încleştaseră. „Treaz nu poate să fie!” îşi zise Stanciu şi se hotărî să-i tragă bătrânului o sperietură care să-i alunge aburii ţuicii din cap.

— Eşti legionar, Stan Milea?

Bătrânul dădu grăbit din cap.

— Ai atacat cu pistolul în mână pe locuitorul Iordache Gâscă?

Omul îşi lăsă privirile în jos, având întipărit pe faţă un rânjet timp.

— Răspunde-mi la ce te întreb! îl soma şeful de post.

— Zeu… luat… minţile… Aveţi milă…

— Ţi-a luat dumnezeu minţile! îl îngână plutonierul. Cu cine-ai mai fost când i-ai spart ăluia cazanul de ţuică?

Stan Milea holbă ochii. În ei începu să se zbată spaima unei nenorociri pe care n-o bănuise.

— Singur ai fost? insistă Stanciu.

— Singur, dom şef! se grăbi bătrânul să prindă din zbor sugestia. Singur, că dumnezeu numai pe mine m-a întors de cap…

— Dacă minţi…

— Nu mint, dom'şef. Singur am fost. Băiatul meu n-are niciun amestec. El era la şcoala aia de… A fost bun la ritmetică. Singur am făcut prostia, că eu… Dom'şef eu sunt vinovat! Făceţi-mi mie ce-oţi şti, dar daţi-i drumul băiatului… Omorâţi-o şi pe babă dacă vreţi. Suntem bătrâni, nu ne mai arde de viaţa asta. Dar pe el…

— Să te omoare pe tine, beţivule! se auzi un ţipăt din post. Cu mine ce să aibă?!

Şi capul babei lui Stan Milea, ciufulit şi desfigurat de furie, apăru la fereastră. Bătea în geam cu un deget uscat şi striga, arătându-l pe bărbatu-său:

— Să-l omori fără milă, jandarmule, că mi-a mâr. cât zilele! Dă la toţi să bea pe gratis şi când se îmbată răstoarnă hârdăul cu ţuică. Dă în el cu piciorul ca bezmeticu'.

Pe urmă, degetul ei uscat se îndreptă acuzator şi spre Sache, care apăruse lângă ea, la fereastră; privind cu dispreţ spre taică-su:

— Şi pe el să-l scărmănaţi bine de tot. De nimeni nu vrea să asculte! îi spui una, el face alta. Se crede ăl mai deştept limbric de pe faţa pământului. Dacă ştiam îi dam cu pumnii în cap când era mic. Uite-aşa!

Şi baba începu să-şi dea cu pumnii în cap. Se lovea cu putere ca şi când n-ar fi fost capul ei. „Parcă n-ar fi acelaşi sânge!” gândi, scârbit, plutonierul.

— Nea Stane, trebuie să-i dai lui Gâscă înapoi cazanul de făcut ţuică. Altfel…

— De unde să-l mai dau? tresări bătrânul.

— Nu-l mai ai?!

— Nu mai ţiu minte. Împuşcă-mă, dar nu ţiu minte.

Stanciu se uită nedumerit la bătrân. Stan Milea

începuse să ridice glasul. Nu-i mai era frică. Părea că nepăsarea fiului şi răutatea nevesti-sii îl făcuseră să uite că era la postul de jandarmi. Zise şuierând:

— Nu dau nimic! Şi mie mi-au luat alţii fel de fel, m-au furat. Mi le-au mai dat înapoi? Eu de ce să fiu mai prost? Dacă a fost bleg şi m-a lăsat să i-l iau, înseamnă că nu-i trebuia. Nu-i dau nici praful care s-a aşezat pe el. S-a spălat pe bot.

Stanciu îi arse o palmă şi bătrânul căzu fulgerat la pământ. Dar parcă nu simţi nicio durere. Continuă să bolborosească de jos:

— Nu-l dau! S-a spălat pe bot.

— O să facem percheziţie, nenorocitule! îl avertiză şeful de post cu răutate.

Stan Milea nu pricepu, se răsuci spre fereastră, întrebător. Nevastă-sa râdea, şi dinţii ei galbeni, cariaţi, erau cum nu se poate mai nimeriţi pentru dispreţul cu care îi înfrunta privirile lui bărbatu-său.

— Năstase, ia-l şi închide-l în beci! Stai! Sache! Vino încoace!

— Da. domnule Stanciu!

— Tac-tu vând că e nebun.

— E, dom şef.

— Fii tu mai cu cap şi dă omului cazanul înapoi.

— Îl chem să şi-l ia.

— Bine. Pistolul unde-i?

— La el. Îl ţine… Ia cătaţi-l la spate.

— Percheziţionează-l, Năstase!

Bătrânul încercă să se ferească, dar soldatul îi răsuci mâinile la spate. După ce-i săltă bulendrele, strâmbând din nas – Stan Milea dormise pe unde apucase. scoase pistolul şi i-l dădu plutonierului.

— Aşa, spuse Stanciu.

— Bate-l, domnule şef, că m-a speriat cu mârlăniile lui, îi spuse Sache însufleţit. Am şi eu doi ani făcuţi la

şcoala de arte şi meserii, am umblat, cum se zice, prin lume… Când o să veniţi pe la cazanul nostru de ţuică o să vă fac chipul în lemn de tei. Ne-a învăţat acolo să sculptam în lemn. Întâi vă fac cu creionul, pe urmă cu un cuţit de cizmărie…

Maică-sa, din spatele ferestrei, îl privea cu dispreţ. „Nu e tare! păreau să spună ochii ei. O să dea de râpă tot ce-am agonisit eu şi n-a reuşit să bea ta-su!” Când nu mai putu răbda pălăvrăgeala fiului, ieşi afară şi îl trase de mânecă pe Stanciu, făcându-i semn să se aplece, că vrea să-i spună un secret. În timp ce i-l arăta din ochi pe Sache, şopti:

— Şi-a cumpărat izmene scurte. Uite, până aci. O să dea de dracu’ într-o zi.

Şi râse, dezvelindu-şi din nou dinţii galbeni, mâncaţi de carii. Auzind şuşoteala maică-sii, Sache se opri din pălăvrăgit, fixând-o cu răceală. Aceasta oftă demonstrativ şi aşi trase broboada pe ochi. Dar Stanciu le spuse să plece şi nu-i mai luă în seamă.

Dădu o raită prin casă, le spuse alor lui că totul e în regulă şi să nu-l aştepte cu masa; s-ar putea să întârzie.

— Te duci la Vasile Nebunu’? întrebă Dorina.

— Da, zise Stanciu fără să bănuiască ce gândea nevastă-sa. Dorina auzise despre fuga lui Vasile Mihalcea de acasă şi, ca orice soţie şi mamă, îl judecase foarte aspru: îşi lăsase nevasta eu un copil mic în braţe. Umblând prin vecini, de când sosiseră la Vadra, auzise şi de plecarea Sultănichii, cu unul de la Bucureşti, cu pălărie neagră, dar Dorina n-o condamnase: „Dacă n-o lăsa Vasile singură atunci, şi-ar fi văzut de casa ei!" Nici faptul că Vasile, de când s-a întors, a crescut-o pe Eugenia singur n-o îmbunase. Fetiţa umbla spălată, pieptănată, cu o rochiţă călcată cu grijă de mâinile lui Vasile şi se ducea cu regularitate la şcoală, unde, se zicea, avea numai note de zece. Taică-su îşi muncea singur pământul, dând şi primind

ajutorul vecinilor, dar fără să li-l ceară vreodată cu dinadinsul. Dorinei nu-i plăcea ca bărbatu-său să se împrietenească cu unul care şi-a lăsat nevasta şi copilul... Cine ştie ce prostii îi mai bagă în cap lui Sande! e

Stanciu deşi o văzu bosumflată nu stătu să afle ce are. Venise vremea ca mofturile nevesti-sii să treacă pe ultimul plan.

Spre seară, când plutonierul se întoarse la post, Stan Milea era şi mai furios. Părea că timpul pe care îl petrecuse în beci, singur, în întuneric şi după mulţi ani cu mintea trează, îl făcuse să-şi dea seama că n-are pe nimeni în toată lumea asta, cât e ea de mare. Băiatul şi nevasta se dovediseră a-i fi duşmani. Descoperi acest fapt cu atâta claritate, că aproape se sufocă de furie. Încercă să se liniştească: „Nu poa' să fie aşa! vorbea el singur, ca orice beţiv înveterat. Câte n-am făcut eu pentru ei... Cum să se ridice ci împotriva mea?!”

Când se întorsese în zori acasă, flămând şi ţeapăn de frig, o vecină-i spusese că pe Sache şi pe babă i-au luat jandarmii. Gândul că băiatul lui e la post, că e bătut pentru că el fugise, îl făcuse să uite de uscăciunea din gură, pe care o simţise tot timpul cât a stat ascuns. N-a mai avut când să deschidă la cazan, să-şi bea nelipsita-i ulcică de ţuică. Avea o dragoste animalică faţă de vlăstarul lui, tânăr şi viguros. Era singurul din neamul lor care ştia carte. Şi câtă carte încă: patru clase în sat şi două la şcoala de arte şi meserii. Pentru Stan Milea aşa ceva însemna ceea ce înseamnă pentru un învăţător de ţară când un copil de-al lui îşi ia doctoratul.

Sache şi baba îi vorbiseră întotdeauna cu acelaşi dispreţ ca cel de azi, dar acest dispreţ nu pătrunsese niciodată până la mintea lui amorţită de băutură. Acum îi părea rău că nu apucase să se îmbete înainte de a da ochii cu ei. Totul ar fi fost ca de obicei: el ar fi continuat să-i înjure, dându-le fel de fel de porunci, fără să se mai

intereseze şi dacă le îndeplinesc, iar ei, făcând cum îi taie capul, s-ar fi certat, cu o duşmănie pe care el n-o simţise niciodată. Acum o văzuse pentru prima oară şi îl scârbi. Singura soluţie pe care o vedea era să se opună tuturor, pentru că nu mai avea pe cine se bizui. Nu-i părea rău de nimic din ce făcuse, fie la Vadra, fie prin împrejurimi, pentru că, fiind beat sau doar ameţit, de fiecare dată, nu mai ţinea minte mare lucru. Perioada în care purtase cămaşă verde, peste pantalonii lui de dimie (când era cald numai peste izmene) şi pistolul la şold, fusese şi cea mai favorabilă beţiilor îndelungate. Îşi aducea vag aminte că în timpul acesta avusese întotdeauna ceva de sărbătorit, ceva să se bucure. Toţi îl îndemnau să cânte. Dacă Sache şi-ar fi privit tatăl cu atenţie şi cu un pic de dragoste, ar fi trebuit să pună caii la căruţă şi să-l ducă la spital. Omul era intoxicat cu alcool. Momentele de luciditate, rare, nu erau nici măcar autentice, pentru că nicio băutură care trece ani de zile prin acelaşi loc nu se poate să lase malurile neatinse. Trezirea de azi era poate cea mai îndelungată, de aceea era şi foarte tristă.

Când veni Dragomir, trimis de şeful postului să-l ia din beci şi să-l ducă în cancelarie, Stan Milea se uită la soldat ca la unul pe care îl vede pentru prima oară în viaţă. Habar n-avea că, într-o noapte, în faţa bisericii, îi dăduse acestui flăcău două palme.

Vizita la generalul Antohi o făcu a doua zi. În timp ce se apropiau de conacul acestuia îl întrebă pe soldat:

— Domnul general mai are echipa aia de dansuri?

— Care, dom’toner?! se miră soldatul.

„Deci n-o mai are!”

În vremea tinereţii lui, generalul Antohi înfiinţase la moşie o echipă artistică – cor şi dansuri. De cântece îl pusese să se ocupe pe învăţătorul Condruţ, iar sarcina instruirii dansatorilor şi-o rezervase lui. În repertoriul formaţiei conduse de el, introdusese şi un *franch-cancan*,

plăcându-i lui foarte mult această cascadă de mişcări şi sunete, încă de pe vremea când studia la Saint-Cyr. Pentru toate celelalte dansuri avea taraf, numai pentru cel franţuzesc punea placa de patefon. Fetele din sat nu se arătaseră deloc intimidate de figurile dansului străin – poate şi unde nu ştiau cât era el de celebru în lume. Se descurcau mai mult decât onorabil până în final, când, în loc de şpagat, ele săreau o dată în sus, îşi îndepărtau picioarele în aer şi cădeau exact pe tocuri, rămânând într-un echilibru de invidiat, care îi uimea pe musafirii generalului. Pentru fetele din sat însă, obişnuite să stea în căruţă în picioare ca să primească fânul, paiele sau cocenii de porumb, aşezându-le cum trebuie, în timp ce caii mergeau de la o grămadă la alta, o asemenea performanţă nu era de loc greu de obţinut.

Atunci, demult – în primele zile ale venirii lui la Vadra –, însoţindu-l pe Victor Barabaş, viitorul naş al lui şi al copiilor lui, Stanciu nimerise la moşie chiar în timpul unei astfel de petreceri. Oaspeţii generalului stăteau pe veranda largă de la intrarea în clădirea conacului, în timp ce Antohi, ca un autentic regizor tehnic din zilele noastre, supraveghea buna desfăşurare a spectacolului. Ba era şi sonorizator, fiindcă el învârtea manivela patefonului, potrivea acul pe placă…

Sergentul-major râsese, pentru că dansatoarele îmbătrâniseră de-acum, odată cu animatorul lor artistic. Iar înlocuirea celor care muriseră între timp se făcuse tot cu femei serioase, altfel s-ar fi creat discordanţe de ritm în interiorul formaţiei. Ce-a văzut Stanciu atunci? Nişte babe care-şi scuturau, ce-i drept, foarte energic, fustele, nişte guri aproape ştirbe care rânjeau, *fermecător* în intenţia lor, ca în alte vremuri, unora alunecându-le basmalele colorate de pe cap, lăsând să se vadă nişte caiere de păr sunt bine, greu de descurcat. De sub bluzele galbene *le* săreau în sus nişte ţâţe lungi, cât limba vacii – sau, cel puţin, aşa i se

păruse atunci, mai tânăr fiind.

Întrevederea cu Antohi fu destul de scurtă. Generalul îl primi în dormitor, îmbrăcat într-o cămaşă cazonă, fără guler, şi în izmene de *americă*.

— Să trăiţi, domnule general, permiteţi-mi să mă prezint! Sunt plutonierul Alexandru Stanciu, din Legiunea de jandarmi Brăila, regimentul cinci Marea, proaspăt numit şeful postului Vadra. Supus ordinelor dumneavoastră!

Voise să-i arate din capul locului bătrânului moşier că el e un militar dezgheţat. După această prezentare, Antohi trebuia să spună oricui: „Noul şef de post e numai inimă în el!”

Dar generalul nu păru deloc impresionat de vioiciunea plutonierului. Îl ascultă atent, inspectându-i tăcut, din obişnuinţă, cizmele, nasturii de la manta, cheutorile de la gât şi cascheta. Când termină, zise posomorât:

— Ţi-e diagonala răsucită pe umăr, ostaş!

Apoi îi întoarse spatele să-şi ia papucii, pe piciorul gol, timp în care se uită de două ori, peste umăr, la Stanciu.

„Ce mă-sa are?!” se îngrijoră plutonierul. Îşi roti ochii prin dormitor: pe pat era o cămaşă albă, călcată cu grijă, cu funduliţă de carton la gât, aşa cum le aranja la spălătoria lui Isac Bivolaru de pe strada Regală din Brăila. Pe noptieră văzu un ceas mare de buzunar, galben-platinat, apoi pantofii noi, la picioarele patului, iar prin uşa deschisă a şifonierului se zărea un lung şir de costume civile şi militare.

După ce-şi luă papucii, generalul Antohi se duse la uşă şi strigă scurt:

— Ioane!

Apoi se întoarse şi se uită cu insistenţă la plutonier. Generalul era slab, dar, în cămaşa şi izmenele largi, părea

că e numai piele şi os. Stanciu îi suportă ţeapăn privirile.

„Aşa o fi el obişnuit să iaca la început cu ăi de nu-i cunoaşte! ce îşi zise. După care adăugă:

— Eu am mai fost pe la dumneavoastră, domnule general…

— Cine te-a trimis aici? îl întrerupse Antohi.

— Nimeni, să trăiţi, domnule general! Venii doar să mă prezint, că aşa se face: noul şef de post are datoria să se prezinte la toţi domnii moşieri de pe raza postului. Veneam mai de mult, dar am avut necazuri în comună cu…

— La Ţiţei te-ai dus, la Ciocardia? îl întrerupse Antohi.

— Nu, domnule general! Cum era să mă duc întâi la dânşii? se apără şeful de post, aproape indignat, ca de o acuzare gravă. Întâi la dumneavoastră.

— Ei, de ce?

— Că sunteţi militar, domnule general. Pentru mine militarul trece de o mie de ori înaintea civilului…

— Sfârşeşte cu minciunile, îi zise Antohi nemulţumit, răsucindu-se spre uşă. E gata, mă?!

— Gata, domnule general. Mai c-a. Şi face şi eu una…

— Păi, după ce ies eu… Dar e cald înăuntru?

— Ca-n cuptor. Uitaţi ce-am năduşit eu… Poftiţi!

Generalul Antohi se îndreptă spre uşă, poruncindu-i soldatului:

— Ia ştergar, săpun… Am cu ce mă limpezi?… halat, apa de colonie şi tot ce trebuie pentru bărbierit… Vino încoace, plutonierule!

„Unde dracu’ mă duce?! tresări Stanciu, pornind în urma generalului. Te pomeneşti că mă pune să-l frec pe spate!;

Soldatul rămase în dormitor să aducă ce i se ordonase.

Lipăind ca o babă în papuci, generalul cobori câteva trepte. Convins că în spatele lui se află şeful de post,

spuse:

— Fac nişte băi cu foi de nuc, fierte în apă sărată. Mă supără reumatismul. Ai aşa ceva?

— N-am, domnule general! grăbi pasul Stanciu.

— Eşti fericit! Cine zici că te-a trimis la mine?

— Nimeni, domnule general. Am venit singur ca să mă prezint la…

— O ţii ca prostul într-o minciună.

„Asta e nebun!” se enervă plutonierul. Apoi căută să înţeleagă de ce crede Antohi că pe el l-ar fi trimis cineva. „De cine se teme?”

Când ajunseră în subsolul casei, Stanciu rămase uimit: pereţii pivniţei erau acoperiţi cu faianţă albastră, iar în loc de ciment, pe jos avea mozaic colorat în alb şi negru. O sobă de teracotă duduia, înfundată cu lemne uscate. În colţuri, băgate în felinare de stradă, ardeau patru lămpi. Se mai vedea un butoiaş de tablă cu robinet, aşezat deasupra unui lavoar. În sfârşit, o canapea îmbrăcată în piele.

Ceea ce nu se potrivea cu luxul băii era storcătorul de struguri, mare cât coşul unei căruţe. Fusese aşezat chiar în mijlocul încăperii. În el, ordonanţa, peste foile de nuc, turnase apă fiartă. Unele pluteau încă la suprafaţă şi, pe măsură ce se opăreau, cădeau la fund.

— Vine o vârstă – oftă Antohi – când asculţi de oricine şi te bagi în orice numai să scapi.

În timpul acesta generalul încercă apa din storcător cu mâna. Şi-o trase repede afară, dând din cap nemulţumit. Apoi strigă spre scară:

— Termometrul, Ioane!

— E bună, dom general! se auzi vocea soldatului de sus. Intraţi fără grijă; am încercat-o cu cotul.

— Să vă ajut cu ceva, domnule general?

— N-ai cu ce, spuse Antohi. Dacă ai intra în locul meu, ar mai fi ceva…

— Intru, domnule general! se oferi plutonierul vesel.

— …Sau să-mi dai mie picioarele tale…

— Vi le dau, domnule general!

Antohi îl măsură posomorât de jos în sus, apoi îşi dezlegă izmenele şi le lăsă să cadă pe mozaic.

— Pune-le în cuier! îi ordonă plutonierului.

Stanciu se aplecă şi le luă. „Pot să zic că nu vreau, că doar nu e general activ, dar nu e bine să-l supăr”.

— Vezi că e un cuier agăţat în spatele uşii!

Îi aruncă şi cămaşa, apoi intră în storcător, scoţând nişte gemete amestecate: de plăcere şi de frică în acelaşi timp. Stanciu îşi făcu de lucru cu aranjatul lenjeriei, până ce generalul se cufundă în apă. Braţele le lăsă afară, sprijinindu-se de marginile jgheabului. Se vedea că începe să-i placă.

— Cine ţi-a dat ordin să mă supraveghez!? întrebă brusc.

— Nimeni, domnule general!… Pot să vă întreb şi eu ceva?

— Da, plutonier.

— De ce vă temeţi dumneavoastră? Aveţi moşie mare, maşini de lucrat pământul, iar pe deasupra şi oameni sus puşi la Bucureşti…

— Ajunge! îl opri Antohi, cu un gest iritat. M-au mai întrebat şi alţii: „De ce nu vă vedeţi de treburile dumneavoastră?” Şi, tot ca tine, au înşirat: „Aveţi avere, pensie mare, de erou, plecaţi când vreţi la Paris, la Londra… Unii, şi mai obraznici, mi-au zis că la etatea mea ar trebui să mă potolesc…

Generalul pufni furios pe nări. Stanciu aştepta nemişcat, dar din ce în ce mai nemulţumit. Simţea pe sub manta cum începe să curgă apa de pe el – căldura umedă din subsol era înăbuşitoare. Ar fi vrut să plece, spunându-i moşierului: „Vă aştept afară până terminaţi!” Dar chiar în clipa aceea, bătrânul militar mormăi ca pentru el:

— Ăştia din fruntea ţării, când simt că au făcut prostii grave – sau sunt pe cale să le facă – încep să se teamă de cei din jurul lor. Azi le e frică chiar şi de prietenii de până mai ieri. Cum e cazul meu… Cine te-a trimis la mine?

— Nimeni, domnule general.

— Plutonierule, mie poţi să-mi spui, că te fac om, insistă Antohi.

— N-am ce să vă spun, domnule general! se apără Stanciu.

— Mă superi, să ştii! îl avertiză moşierul. Ai nevastă?

— Am, să trăiţi!

— Copii?

— Doi.

— Le trebuie şi lor ba una, ba alta, nu? Ai numai de câştigat dacă îmi spui ce ţi s-a ordonat să faci!

Stanciu tăcu, pricepând de-abia acum că generalul se teme de supravegherea autorităţilor. Căută să-şi amintească ce instrucţiuni primise în legătură cu *supravegherea*, *persoanelor suspecte*. Şi poate ca nu şi-ar fi amintit atât de repede, dacă soldatul bătrân nu venea de sus, cu ştergarul, săpunul şi nişte cutiuţe albe de porţelan.

— Băgaţi-vă mâinile în apă, îi porunci supărat generalului, că atunci n-am făcut nimic. Numai barba să vă rămână afară!

Cât timp ordonanţa aşeză lucrurile aduse pe policioara de sticlă de deasupra lavoarului, Antohi nu discută nimic cu şeful de post. De-abia când soldatul plecă iar, trimis de data asta după un burete, generalul continuă:

— Ei?

— Păi. cum se obişnuieşte în asemenea cazuri, domnule general…

— Adică?!

— Cine intră la dumneavoastră, cine iese, cât a stat, ce-aţi vorbit… Pe urmă…

— De unde ştii tu ce-am vorbit?!

Stanciu tăcu. Generalul îşi răsuci capul spre el, privindu-l intrigat.

— Ei! îl îndemnă.

— Am informatori printre oamenii dumneavoastră, minţi Stanciu senin.

— Ce spui?! în casa mea?! se înfurie Antohi. Care-s ăia?

Stanciu lăsă capul în jos, mormăind:

— Nu pot să vă spun…

— Îţi dau zece mii! decise generalul.

— Nu pot nici pentru cincizeci… Dar fiţi fără grijă că, orice mi-ar spune ei, rămâne sub cascheta mea. N-ajunge pe masa cuiva de la Brăila sau de la Bucureşti.

Generalul se cufundă din nou în apă până la gât. În baie se instala liniştea.

Stanciu! şi scoase batista şi, după ce-şi luă cascheta de pe cap, începu să-şi şteargă fruntea şi ceafa de transpiraţie. Într-un târziu Antohi spuse:

— Bine! Ai o hârtie şi un creion în geantă?… Scrie!…” Eliberaţi domnului plutonier „… Cum ai zis că te cheamă?

— Alexandru Stanciu!

— Plutonierului Alexandru Stanciu un porc *1* „Dă-mi să semnez şi te duci cu bonul la crescătorie să…

— Mai bine mi-aţi da o vacă, domnule general, că n-am ce da la soldaţi să mănânce.

— Ia şi porcul, ia şi vaca şi du-te-n… Eşti un băiat bun şi, când om termina cu idiotul ăsta de Carol, te voi avea în vedere.

— Vă mulţumesc frumos, domnule general… Banii tot de la crescătorie îi iau? făcu Stanciu pe neştiutorul.

— Stai, mă! Primeşti de la mine un pogon cu viţă nobilă dacă… Ai auzit de unul Vasile Mihalcea la Vadra?

— Se poate, domnule general?! Vasile ăsta e…

Stanciu îşi înghiţi ultimele cuvinte. Voise să spună că e *prieten cu mine*, dar ceva din glasul lui Antohi îl făcuse

să tacă.

— E un tâmpit! completă moşierul. M-am înţeles cu ţăranii din Vadra să-mi vândă pământul Obştei şi el umblă să-i oprească.

— Ce pot să-i fac? întrebă plutonierul îngrijorat

— Te priveşte! Ai nevoie de vie nobilă?… Găseşte-i un nod în papură şi trimite-l la închisoare până închei afacerea. Maximum două luni.

„Prea îmi mersese totul bine până aci, ca să nu mi se înfunde!” bolborosi Stanciu nemulţumit, făcând o întoarcere scurtă.

Capitolul XII

Se apropia iarăşi toamna… Satul părea că s-a liniştit. Predarea armelor de către legionari îi bucurase pe oameni. Dezbăteau întâmplarea pentru a nu se ştie câta oară şi indiferent unde s-ar fi aflat – la arat, la prăşit, la coasă… Stanciu îşi vedea în linişte de treburile lui. Apoi avea grijă să aducă acasă, să nu le lipsească nimic alor lui, ba să mai şi pună ceva deoparte. De la o vreme plutonierul luase obiceiul ca, în fiecare dimineaţă, după ce rezolva puţina corespondenţă a postului, să treacă pe la cârciuma lui Costică Dudău. Bătrânul, deşi la 70 de ani, se ţinea bine. Doar ochii îl lăsaseră: pe amândoi se pusese o perdea de ceaţă albăstruie. Ca să vadă totuşi, întindea gâtul şi-şi încreţea mult fruntea. Se vorbea – femeile mai ales vorbeau – că l-a ajuns blestemul lui Cojoacă, un argat cam prostănac care găsise un butoiaş cu aur, în malul gropii de unde lua lumea lut pentru lipit casele. Costică Dudău cică i l-ar fi înlocuit cu altul, tot putrezit, dar plin cu fiare ruginite. Unii se jurau chiar că l-au văzut pe cârciumar, între căpiţele cu paie din fundul curţii, spălând galbenii cu apă şi cenuşă între degetele lui oarbe, aşezându-i apoi pe rogojină, unul lângă altul, ca pe biscuiţi în tavă, înainte de a-i băga în cuptor. Iar după ce se uscaseră la soare, i-a pus

într-o traistă din lână groasă, pe care a legat-o la gură şi a dispărut cu ea în grajd…

Stanciu nu mai dădea de multă vreme crezare unor asemenea poveşti; despre mai toţi oamenii bogaţi dintr-un sat – indiferent din ce parte a ţării ar fi fost – se spunea, fie că au dat peste o comoară, fie că, într-o noapte viforoasă, au omorât un boier, un călător doldora de bani. „Le e ruşine să recunoască pe faţă, îşi zicea plutonierul, că ei l-au îmbogăţit pe Dudău, lăsându-i în sertarul tejghelei, ca proştii, ultimul leu!”

Dar era adevărat că bătrânul îşi păzea banii mai ceva decât îşi păzise lumina ochilor. Toată lumea ştia că nu dormea două nopţi în acelaşi loc: o dată în pod, altă dată în şură, în grajd, în beci chiar… Temător de hoţi, cârciumarul se bucura ori de câte ori şeful postului, indiferent care ar fi fost ăla, îi călca pragul salonului său destul de mare şi întunecos – avea ferestre mici, toate spre Nord şi cu gratii groase, făcute din fier lat, folosit de obicei ca şină la roţile de căruţă.

Dimineaţa, la ora la care se ducea Stanciu pe acolo, localul era gol.

— Bine ai venit, dom şef! îi striga bătrânul, recunoscându-l mai mult după călcătură. Iei cu mine o ţuică galbenă?

Şi, deşi nu mai vedea aproape de loc, iar mâinile îi erau mult mai nesigure decât în urmă cu 12 ani, turna din sticlă într-un ţoi – pentru el – şi într-un dorobanţ pântecos – pentru plutonier –, fără să verse măcar o picătură. Ciocneau, sorbeau, plescăiau din limbă, după care şeful de post întreba:

— Ceva nou?

Cârciumarul începea să-şi deşerte sacul: Dragomir Dulea, unul din amărâţii din Vadra, a băut cu o seară în urmă o sticlă întreagă de rom, iar la plată a scos un teanc mare de bani. De unde-i are?

— Mda! făcea Stanciu, repetând încet cele auzite, ca să şi le fixeze mai bine în minte.

— Un podgorean din Jariştea, continua bătrânul, s-a plâns în prăvălie că, înainte de a trece podul peste Buzău, din pădurea de plopi i-au ieşit în faţă doi inşi care, cu vorbe mieroase, au încercat să-l tragă de limbă: ce fel de vin are în butoi, cam cât o să ia pe el şi, mai ales, când se întoarce de la Brăila?

— Cine ar putea fi? se interesă plutonierul, cu ochii la dorobanţul din mină.

— După cum a zis ăla că arătau, parcă ar fi ai lui Petcu. Dar s-ar putea să îi râs. de podgorean, că au obiceiul ăsta de-a se ţine de glume. Anul trecut au legat de căruţa unui păcurar de pe la Moreni un câine mort şi tot ei i-au ieşit după aia înainte la pod, să-l întrebe cu cât vinde lupul.

— Mda!

— Tot aseară, continuă Budău, Vela lui Condurache a venit târziu. când eu mă pregăteam de-acum să trag obloanele, să cumpere un kil de ţuică, zicând că le-a căzut musafiri pe cap…

— Ce M?

— De-ai lor, corturari, spoitori…

— Mda!

Toate aceste informaţii şi multe altele erau ştiri obişnuite în viaţa unei aşezări, dar în caz de asasinat, furt sau tâlhărie, una din ele putea să devină cheia care l-ar fi ajutat să rezolve cazul. Aşa că orice amănunt putea să-i fie, cândva, de folos, cu o singură condiţie: să-l memoreze bine şi exact. Iar Costică Budău, cu experienţa lui de aproape 55 de ani de negustorie, ştia foarte bine că informarea unui poliţist era cea mai bună cale pentru a-şi păzi propria traistă cu bani.

Într-un târziu, când Stănoiu punea hotărât dorobanţul pe tejghea, bătrânul îl întreba:

— Nu mai iei unul?

— Nu! Dacă mai afli ceva…

— Lasă, dom’şef că ştiu eu…

Plutonierul saluta scurt, îndreptându-se spre uşă. Odată ajuns la post, scria nişte note informative, dădea un telefon la Brăila, iar când termina, ocolea casa şi venea *în dos* la locuinţa lor. Aici, în timp ce mânca ceva, se interesa calm de copii – unde sunt, nu se pregătesc şi ei de şcoală?

— Dorinei ne-i trebuie, ce-ra mai atiat de la femeile vecinilor… Totul părea acum simplu, uşor, lipsit de primejdie…

Stanciu avea însă să se convingă destul de repede că la Vadra – ca în orice comună de altfel – liniştea unui şef de post ţine foarte puţin cel mult câteva luni. Uneori câteva ceasuri. Mereu se întâmpla ceva, mereu se strica ceva în acest angrenaj, atât de simplu la prima vedere, numit sat. Pentru că efectele vânzolelii lumii se resimţeau şi aici. Cum? Greu de explicat, fiindcă Vadra părea că se află la capătul pământului. Calea ferată o ocolise, şoseaua era evitată de marele trafic, fiind plină de gropi şi praf; toamna şi primăvara noroiul o făcea impracticabilă pentru maşini. Căruţele erau singurele vehicule care se încumetau să circule pe ea. Cu toate acestea Vadra simţea pe propria-i piele tot ce se petrece pe glob. Dacă în Japonia se producea un cutremur, valurile lui nevăzute ajungeau într-un fel şi aici. Sleite de puteri dar ajungeau, şi cuiul bătut în perete* ca să ţină icoana, cădea. E adevărat că de la Vadra nu plecau niciodată seisme care să influenţeze viaţa marilor metropole* în schimb ea primea, aşa cum primeşte o plaia întinsă, tot ce răzbătea obosit până la ea iar ce nu răzbătea, era tras cu cangea la mal de oamenii care veneau sau treceau prin cârciuma lui Costică Dudău. Hotărârile luate de marile centre din ţară sau de peste graniţă influxnţau destinele acestor ţărani fără ca ei să ştie cum. La început spuneau cel mult: „Aşa a vrut Dumnezeu!”

Mai târziu, însă…

Într-o dimineaţă de început de septembrie 1940, Stanciu stătea ca de obicei rezemat de tejgheaua lui Costică Dudău, cu dorobanţul în mină* privind prin uşa deschisă bătătura din fata cârciumii. Era acoperită cu balegă şi ogrinjii vitelor de la carele care măseseră aici, iar în zori plecaseră spre Brăila, Râmnic sau Focşani. Afară era un soare blând…

Toate se terminară cu bine! îşi zise plutonierul, împăcat sufleteşte. De fapt era mulţumit de el însuşi, că se descurcase în nişte situaţii în care altul, poate mai repezit, mai *disciplinat*, şi-ar fi frânt gâtul. Acasă avea de-acum o vacă, doi purcei, păsări, mălai, făină, totul primit fără ca el să fi pretins ceva.

Îl asculta pe bătrânul cârciumar vorbind şi nu se îndura să se întoarcă la post. Stătea calm, moleşit de ţuică, dar şi de gând bunăstării care i se anunţa. Aşa că, aproape ca prin vis, văzu apărând în uşă un ins mărunţel, care călcă foarte hotărât peste prag, fără să salute. Ca şi când ar fi avut un mesaj important de transmis şi se temea să nu-l uite, înaintă repede spre tejghea şi, cam la jumătatea salonului, se opri scurt, milităreşte, apoi, brusc, ridică un braţ bine întins în sus şi strigă piţigăiat:

— Trăiască Legiunea şi Căpitanul!

Stanciu încremeni, strângând instinctiv dorobanţul gol în palmă. Doar ochii îl fixau întrebători pe noul venit, încercând să-l identifice – era greu, spatele şi nu faţa fiindu-i luminat de soarele ce năvălea pe uşă. Individul i se păru o clipă că ar fi străin de sat. Apoi, încet, întrebător, îşi întoarse privirile spre cârciumar. Bătrânul însă îşi lungise gâtul, iar ochii, acoperiţi cu acea pânză albăstrie, şi-i mijea, străduindu-se şi el să-l recunoască pe cel care apăruse într-un fel atât de neobişnuit în localul lui.

— Şefule, adăugă acesta, fără să-i pese că plutonierul nu se uită la el, de azi înainte nu mai ai voie să intri aici!

Stanciu puse dorobanţul încet pe tejghea, ca şi când i-ar fi fost teamă să nu-l spargă şi, calm, porni cu paşi leneşi spre noul venit. De-abia acum, apropiindu-se, reuşi să-i distingă faţa: tânără, de om până în 30 de ani, slabă, cu pometţii osoşi, nasul ascuţit, iar ochii vii, neliniştiţi în orbite. Îşi coborî privirile mai jos: o flanea veche, nişte pantaloni peticiţi, de culoare nedefinită, iar în picioare *gumari*, încălţaţi fără ciorapi. Braţul întins lăsa să se vadă flaneaua descusută la subsuoară.

— De ce să nu mai intru în cârciumă? se interesă Stanciu cu blândeţe.

— Că aşa vreau eu! spuse tânărul cu mândrie.

De-abia apucă să termine, că o palmă dată cu sete îl făcu să se întindă prin aer, aproape orizontal, ca apoi să cadă pe duşumea cu o bufnitură surdă.

— Dom şef! strigă Dudău. Ce-ai făcut?!

— Cum adică? se întoarse plutonierul, tot calm, aproape zâmbitor, spre cârciumar.

— Ne omoară pe amândoi! gemu bătrânul.

— Cine? râse şeful de post. Asta?!

Şi-i dădu celui căzut un picior în şale.

— Nu mai da! strigă Dudău. Ai lui or să ne facă de petrecanie dacă au venit la putere.

Stanciu râse scurt – i se păruse o glumă. Apoi se încruntă, privindu-l ţintă pe cârciumar. Acesta se ştergea grăbit cu poalele şorţului alb pe faţă. Obrajii i se congestionaseră, iar transpiraţia îi şiroia de pe frunte pe obraji.

— Nu se poate! şopti plutonierul, privind când la cel de jos, când la Dudău. De ce nu mi-ai spus? şopti într-un târziu.

— Credeam că ştii mai multe – tocmai voiam să te întreb – se apără cârciumarul. Regele a dat în primire, l-a lăsat pe fiu-su, iar ţara a fost declarată stat naţional-legionar. Au trecut aseară târziu unii pe-aici…

Stanciu, alb la faţă, se rezemă de tejghea, apucând dorobanţul cu mâna tremurândă. Îl bătu uşor cu fundul de tablă, să-i fie reumplut. Dar bătrânul nu-i luă cererea în seamă. Apucase o cană cu apă şi se repezise să-l aducă în simţiri pe legionarul căzut pe duşumea; nu mai dădea niciun semn de viaţă.

— Al cui e? întrebă plutonierul.

— De-ai lui Brânză, mormăi bătrânul, căutându-i tânărului faţa cu mâinile pe bâjbâite. Ăstuia îi zice Orez, iar soră-sii Colăcica. Numai la mâncare le e gândul. Ar fi în stare să se mănânce şi unul pe altul… Cu ce-ai dat, dom-şef?

— Cu palma, n-ai fost de faţă? se apără plutonierul, Trăieşte?

— Da, dar nu-ş' ce dracu' are de nu-şi mai vine în fire… Ce mă fac dacă moare la mine în prăvălie?

— Nu moare nimeni dintr-o palmă, zise şeful de post încercând să pară nepăsător. Când se trezeşte umple-i o traistă cu ceva de-ale gurii şi spune-i să nu trăncănească, altfel…

Ieşi repede din cârciumă, aproape ameţit, dar întrebându-se furios: „De ce dracu' nu m-oi fi stăpânit?!" O apucă la stânga.

După câţiva paşi se opri dezorientat, şoptind: „Ce-am făcut eu aseară de n-am auzit de schimbare?!” îşi amintea vag că intrase în casă mai devreme, dar… începu să reconstituie la iuţeală: mâncase, le povestise copiilor ceva din tinereţea lui, apoi… Apoi îl chemase Năstase la telefon, cam pe la ora 9. I se telefonă de la Legiunea de jandarmi. Ridicase receptorul, dar la celălalt capăt al firului nu auzise pe nimeni. Îl pusese jos, aşteptând un nou apel… După câtăva vreme încercase el să sune, dar îşi dăduse seama că s-a defectat. „Tocmai ieri!” oftă plutonierul.

După ce trecu din nou prin faţa cârciumii – fără să se uite înăuntru, ca şi când i-ar fi fost groază că-l vede pe al

lui Brânză mort pe duşumea – îşi încetini iarăşi paşii şi se opri, nemaiştiind încotro să se ducă.

— Mergi spre post, domnule Stanciu?

Plutonierul se răsuci brusc, căutând neliniştit cu privirea pe cel care îl strigase. Nici măcar nu auzise şareta învăţătorului apropiindu-se.

— Da, spuse nesigur. Da, la post! repetă apoi hotărât, dar fără să se uite la Condruţ.

Iar când se uită, văzu că n-are loc: în şaretă mai era cineva, un băieţandru, cu hăţurile în mână.

— Păi cum să stau? se miră iritat.

— Mâi dumneata calul, iar Vasilică se duce acasă. Hai!

„El nu poate, îşi zise plutonierul. A început şi ăsta să se creadă boier!” De-abia când se urcă în şaretă şi văzu faţa palidă şi suptă a învăţătorului îşi aminti că omul vine de la spital – fusese gata să moară.

— Ce-ţi făcură doctorii? îl întrebă aproape automat, apucând hăţurile.

— Ba una, ba alta, se strădui Condruţ să râdă. Dar m-au asigurat c-o să trăiesc şi cu un singur…

— Pe la Brăila ce-i? îl întrerupse plutonierul, cu gândul aiurea, plesnind calul ud de năduşeală cu sfârcul biciului.

— Nebunie! zise Condruţ, posomorându-se. Ar fi trebuit să mai stau în spital vreo zece zile, dar m-am grăbit să vin acasă, să fiu cu fetele, cu nevasta… E nebunie! repetă. Regele a renunţat la tron, Mihai e tânăr, aşa că nimeni nu ştie încotro ne îndreptăm… Iar pe 15 începem şcoala.

Tăcu un timp, după care adăugă:

— Dacă ne-or da descreieraţii ăştia voie.

Stanciu îl privi scurt, amintindu-şi de Decu, bătrânul sergent de stradă, cu care se dusese la avocatul Anton, să-l împuşte pe Puiu. Şi ăla tot descreieraţi le zicea

legionarilor. „Ce-o mai fi făcând? se întrebă. Dacă n-a ieşit la pensie, or să-i mănânce zilele ăştia ai lui Horia Sima…”

— …Umblă pe străzi înarmaţi, urlă, cântă de bucurie, spunea supărat învăţătorul. De câteva nopţi n-am mai închis ochii. Se cred tari fiindcă au venit la putere, dar să ştii de la mine că asta nu înseamnă nimic. Lumea nu-i iubeşte.

— Dar ce-i ăla stat naţional-legionar, domnule Condruţ?

— O prostie! Vor să ne facă să credem că reprezintă mai mult decât un guvern. Să gândim legionăreşte, dacă se poate spune aşa. Asta vor. Însă eu cred…

— Pe neaşteptate calul, din trapul mărunt în care mersese până atunci, o porni în galop, ca şi tind s-ar fi speriat de ceva. Stanciu vru să-l strunească, dar învăţătorul, deşi se strâmba de durere, îl opri:

— Lasă-l! Simte că se apropie de casă şi nu mai are răbdare.

— Nu cumva o mai simţi şi altceva? îl întrebă plutonierul, trăgând totuşi hăţurile.

— Nu-i exclus. Dar să ştii de la mine un lucru: partidele astea vin şi se duc, noi rămânem… Treci pe la mine când ai timp, să vorbim în linişte.

Despărţindu-se de învăţător, Stanciu o luă pe de-a dreptul, prin locul şcolii, acolo, unde-şi ţineau Chiveştii nutreţurile. Intră în curtea postului, pe portiţă. Trecu grăbit prin cancelarie şi veni în dormitor. Soldaţii săriră în picioare, luând poziţie de drepţi. Lui Dragomir îi alunecă un galent pe podeaua dată de curând cu motorină şi piciorul i se frânse brusc din gleznă. Se auzi un geamăt scurt, urmat de o bolboroseală: „Fii cu băgare de seamă, Dragomire că poţi să ţi-l rupi tocmai tind să te liberezi!” Năstase îşi prinse camaradul de cot, susţinându-l.

Stanciu nu auzi şi nu văzu nimic din toate astea. El se îndreptase direct spre telefon. În timp ce sălta receptorul

din furcă şi apuca manivela, îi întrebă pe soldaţi:

— Merge?

— Da, să trăiţi! Ne-a sunat primăria.

— Voi aţi aflat ceva despre ce s-a întâmplat ieri?

— Nu, să trăiţi! răspunse Năstase prevăzător, în timp ce Dragomir se mărgini să salte din umeri.

— Păi, ce să ştiţi! mormăi şeful de post, învârtind enervat manivela telefonului. Voi doar la mâncare vă pricepeţi…

Vorbea cu gândul la ce va auzi în receptor. Dorea din tot sufletul ca vocea sergentului de la centrala Legiunii de jandarmi să fie veselă, chiar obraznică – nu l-ar mai fi pus la punct ca altă dată.

Dar acesta, după ce răspunse cu întârziere, zise scurt:

— Iertaţi-mă, don’toner, dar la noi e careu!

— Ce fel de careu? tresări Stanciu.

— Sunt legionarii aici, se auzi şoptit în receptor. Sunaţi mai târziu.

Şi, înainte ca şeful de post să mai apuce să zică ceva, telefonul se închise. Plutonierul rămase prostit cu receptorul în mână. Apoi îl puse încet în furcă. Soldaţii îl priveau nemişcaţi, curioşi, neîndrăznind să întrebe ce s-a întâmplat.

Stanciu ieşi afară, cu capul în jos. „Legionarii la Legiunea de jandarmi?!” se frământa uluit şi, în acelaşi timp, speriat, fără să-l surprindă asemănarea termenilor, atât de evidentă pentru altcineva. Lui îi era foarte clar că jandarmeria, instituţie veche de pază şi ordine, nu avea nimic comun cu *descreieraţii ăia*. De la început jandarmii nu se înţeleseseră cu legionarii, fără să ştie însă şi de la ce se luaseră. Oricum, faptul că sergentul de la centrala lor telefonică era speriat, însemna că *verzii* nu veniseră acolo cu gânduri de împăcare. Cum o să se împace colonelul Cireşaru cu nişte indivizi care făceau tot ce le trecea prin

cap, fără să ţină seamă de lege, de oameni, de…

Călca nesigur pe pietrişul aleii care ducea la portiţă. Nu-i tremurau genunchii, dar îşi simţea picioarele moi, fără vlagă. Steagul tricolor, de tablă, din vârful catargului vopsit şi el în roşu, galben şi albastru, scârţâia trist. „Ne-aşteaptă vremuri grele!” îşi spuse Stanciu. „Cu ăştia la putere…”

Şi se opri, fiindcă nu-şi putea închipui ce se va întâmpla. Bănuia că va fi rău, dar nu şi cum va arăta acesta. Dacă legionarii omorâseră oameni *mari* când erau în opoziţie, ce vor face acum, având miniştrii lor, mai ales la Interne? Greu de presupus.

Înainta cu paşi mici, cum nu mai mersese niciodată de când îmbrăcase uniforma militară. Odată ajuns la gard, îşi rezemă coatele de leaţul de sus, uitându-se pe deasupra ulucilor, în lungul uliţei, ca şi când ar fi aşteptat ceva, pe cineva… Nu s-ar fi mirat dacă, dinspre primărie, ar fi apărut o coloană de maşini negre sau vreun camion plin cu legionari, cântând încruntaţi, cu mâinile pe arme.

Pe drum nu se vedea însă decât un viţel scăpat de la ţăruş. De câte ori călca cu copita pe capătul funiei ce-i atârna de gât, îşi repezea capul în jos, atingând pământul cu botul, ceea ce-l făcea să sufle speriat pe nări. „Nici ăstuia nu-i e prea limpede ce se întâmplă cu el!” îşi zise plutonierul dezlipindu-se de gard.

Tot cu paşi mici, de om bolnav parcă, se îndreptă spre locuinţa lor, din spatele postului. „Să-i spun Dorinei?” se întrebă. „Nu!” hotărî în primul moment. Apoi îşi zise că trebuie să afle şi nevastă-sa. În caz de *ceva* să ştie ce are de făcut. Şi imediat se văzu întins într-un coşciug grosolan, cu mâinile pe piept, în timp ce deasupra lor se odihnea cascheta lui albastră, ca un colac de pâine mucegăită. Alături carabina. Dorina, plânsă, se chinuia să îndese paie pe lângă el, ca şi când s-ar fi temut că, în timpul lungului drum pe care pornise, i s-ar fi putut roade uniforma de

scândurile care îl ţineau atât de bine îmbrăţişat. Auzi şi un ciripit lung, neîntrerupt de cârstei, dar metalic, ca şi când pasărea ar fi avut ciocul de fier. Apoi clămpănitul unei berze, ca zgomotul făcut de două şipci uscate, bătute una de alta… Se opri şi înţelese: Năstase venea fuga din post, lovind puternic cu galenţii în duşumelele cancelariei, apoi ale prispei, strigând:

— La telefon, dom’toner!

Stanciu zvâcni spre trepte, urcându-le parcă fără să le atingă. Avea o veste! Bună, rea, dar va şti măcar la ce să se aştepte. Nesiguranţa face neputincios până şi pe cel mai tare om. Smulse receptorul din furcă şi răcni:

— Ce-a fost acolo, mă Eftimie?!

Dar nu se auzi nimic. Bătu furios în furcă, strigând întruna: alo, alo, alo…

— Jale mare, don’toner! scânci o voce stinsă de la celălalt capăt al firului.

— Adică?

— Acum au plecat. Dacă n-aş fi văzut cu ochii mei, nu credeam…

— Ia-o de la început! îi ordonă şeful de post.

Sergentul de la centrală îşi suflă nasul, mormăi ceva, apoi vocea i se mai limpezi:

— Azi-dimineaţă, la ora şase fix, că tocmai preluam schimbul, au apărut în faţa porţilor… îl luase pe dom colonel de-acasă, din pat…

— Au îndrăznit?! şopti Stanciu.

— Da. L-au pus de-ai dracului să se îmbrace ca de paradă. Avea şi mantaua pe dânsul, cu toate că nu-i încă vremea. Au calculat zic eu chestia asta cu mult înainte…

— Şi?

— Santinelele au încercat să… Săracii, ei nu ştiau nimic! Zor-nevoie să prezinte onorul la comandant. Nu i-au lăsat: au sărit mai mulţi din maşini, le-au luat armele, muniţia şi i-au împins să deschidă porţile. Alţi haidamaci

au năvălit peste noi, cu pistoalele în mâini. Până să ne dezmeticim… Don colonel cică le-ar fi zis: „Băieţii n-au nicio vină!” Dar cine îi mai dădea dânsului vreo atenţie? Maşinile au intrat în curte – le rechiziţionaseră pe toate alea de piaţă. De jos se auzeau numai răcnete, înjurături şi ordine: mobilizarea întregului efectiv, pentru toate gradele… A fost la fel ca în noaptea don’toner, când v-a trimis pe dumneavoastră să…

— Lasă, lasă! făcu Stanciu, dând din mână, ca şi când ar fi vrut să alunge din trecutul lui povestea cu avocatul Anton şi fiul acestuia. A adunat toată lumea la Legiunea de jandarmi?

— Da. Pe domnii ofiţeri care aveau telefon i-am vestit eu. Restul au fost aduşi cu maşinile de piaţă. Au venit toţi, i-au pus în careu. Dom colonel era închis la dânsul îţi birou. Nu ştiam ce-o să fie, ne întrebam noi între noi ce-o să se întâmple. Şeful legionarilor era croitorul Ilcescu, ăla de are magazin cu ateliere pe Galaţi. Era cu toţi patru băieţii lui, în uniforme verzi, gătiţi, îşi dădeau importanţă…

— Îi ştiu! îl întrerupse plutonierul, cu vocea răguşită.

— …Când careul a fost gata, Ilcescu ne-a zis că au venit legionarii la putere, că regele a fugit cu trenul, că au tras în el, dar nu l-au nimerit…

— În rege?! şopti Stanciu.

— Da, da! „Acum, a zis Ilcescu, s-a terminat, noi suntem călare pe situaţie!” Şi-a râs, don’toner. Avea numai aur în gură. A râs: „Carol al doilea o călăreşte pe Lupeasca, iar noi ţara, să vedem cine e mai câştigat!” Râdeau şi ai lui, erau foarte veseli…

Sergentul oftă lung, timp în care plutonierul, de teamă ca celălalt să nu reînceapă povestea şi să scape vreun cuvânt, îşi ţinu respiraţia:

— După aia l-au adus pe dom colonel. Era alb La faţă, săracu’! Dânsul e şi aşa cam gălbejit, dar acum era ca hârtia. „Iată-l pe criminal!” a spus Ilcescu şi i-a dat brânci

în mijlocul careului. „Din cauza lui au fost omorâţi unii dintre cei mai credincioşi camarazi de-ai noştri. Va plăti scump!”

— L-au împuşcat? întrebă Stanciu, cu vocea sugrumată.

— Nu. Au vrut să facă bâlci, altfel. l-ar fi lichidat de-acasă. Vă ziceam că eu cred că au pregătit mai demult circul ăsta. Întâi să-l batjocorească au vrut, şi după aia să-l judece cum ştiu ei. Că aşa a zis Ilcescu: „Tribunalul nostru o să hotărască cum va sfârşi!”

— Vai de el! oftă plutonierul.

— În faţa careului… Toţi fierbeam de furie, don’toner! Ne batjocoreau comandantul, iar noi stăm şi ne uitam. Dar ce puteam face? Ne dezarmaseră… L-au pus pe don colonel să se descingă, să-şi arunce jos centura, pistolul, diagonala şi cascheta… Îi tremurau mâinile, săracul! Dar nu de frică! De ruşine, zic eu: coşcogeamite colonelul, în faţa subordonaţilor… Ilcescu a simţit că-l doare, că s-a apropiat de dânsul şi a început să-i rupă nasturii de la manta, unul câte unul, şi-i trântea de pământ. Pe urmă i-a smuls galoanele şi i le-a aruncat la picioare… Să fi avut o armă cu repetiţie omoram la ei câţi aş fi putut, pe urmă nu mi-ar mai fi păsat…

— Eşti însurat? îl întrebă Stanciu.

— Nu, don’toner.

— Ei, atunci de-aia… Şi?

— Asta a fost! După aia, Ilcescu l-a întors pe dom colonel cu spatele şi i-a dat un picior în fund. Tare, cu sete. Şi l-a înjurat: „Du-te-n… mă-tii!” I-a făcut vânt în braţele ălorlalţi legionari. Ăştia rânjeau. Aşa, rânjind, l-au urcat pe dom’colonel în maşina lor şi…

În receptor se auzi un sughiţ, după care urmară câteva şoapte:

— Dumneavoastră… bine…

— Ce spui, mă?

— Ziceam că dumneavoastră aţi ieşit bine, cel mai bine din afacerea asta.

— Eu? tresări Stanciu. De ce?

— Ilcescu ăla ne-a mai zis… După ce l-a pornit pe dom colonel a strigat la noi: „Mă jandarmilor, când veţi mai primi ordin împotriva legionarilor să faceţi ca plutonierul Alexandru Stanciu, altfel o păţiţi ca Cireşaru!”… Le-o fi zis avocatul că dumneavoastră nu v-aţi repezit să-i împuşcaţi băiatul…

Şeful de post se lăsă încet pe scaun, ca şi când i s-ar fi tăiat picioarele. La aşa ceva nu se aşteptase! Ar fi trebuit să se bucure, fiindcă ameninţarea legionară se depărta de el, dar ceva din adâncul lui se revolta împotriva acelei întorsături pe care o luaseră lucrurile. Mai bine mort decât să-l laude legionarii. Ce vor gândi acum despre el camarazii lui?!

— Don’toner! se auzi în receptor. Don’toner, mă auziţi?

— Da, şopti Stanciu, stins.

— Acum fac cercetări: toţi subofiţerii, în frunte cu don adjutant Andone, au fost chemaţi la Chestură. Vor să afle cine i-a împuşcat *atunci* pe ai lor. Dacă-i află, s-a zis cu dânşii… Asta e! De dumneavoastră e bine, să trăiţi!

Stanciu rămase multă vreme cu receptorul lipit de ureche. Soldaţii continuau să-l privească nedumeriţi. Înţelegeau că se petrec lucruri grave, dar ce anume… Şeful de post vru să pună receptorul în furcă, dar nimeri alături de aparat. Iar când se ridică, păşi spre uşă de parcă i-ar fi amorţit picioarele.

— Don toner, vă e rău? îndrăzni Năstase.

— Nu mie, mă! oftă şeful de post. Ţării ăsteia nu-i e bine.

Dar venirea legionarilor la putere nu era decât începutul necazurilor lui Stanciu. La câteva zile, în faţa postului opri o maşină neagră, de piaţă, cum li se zicea

atunci taxiurilor, care claxonă puternic. Plutonierul sări de pe scaun, aplecându-se peste masă, să vadă cine a venit. Zări maşina şi aşteptă să vadă cine coboară din ea, dar cei dinăuntru întârziau… „Inspecţie!” îşi zise. Cu mişcări precise îşi aranjă cureaua, diagonala. Apoi îşi duse repede mina la şold şi verifică dacă nasturele tocului de pistol e bine închis. În timp ce ieşea grăbit, strigă spre soldaţii aflaţi în bucătărie:

— Dragomire, Năstase, echiparea!

Coborî în fugă treptele din faţa postului şi alergă spre portiţă, căutând să vadă printre crăpăturile scândurilor din gard pe cei în maşină.

Claxonatul acela puternic şi lung îl făcuse curios şi pe Tutuş. Băiatul veni în fugă, dar nu îndrăzni să iasă în uliţă – se apropie de portiţă numai după ce taică-său ajunsese lângă maşină.

După ce salută scurt, Stanciu se aplecă – călcâiele îi erau bine lipite – şi apucă minerul nichelat al uşii din spate. Pe banchetă era, într-adevăr, un militar, dar nu-şi putu da seama ce grad are. În fugă remarcă însă, oarecum mai liniştit, că e tânăr – lipsă de experienţă, deci bine pentru el. Nu reuşi să deschidă uşa imediat şi cineva dinăuntru îl ajută. Dar o împinse cu putere lovindu-l în piept. Plutonierul se dezechilibră şi făcu un pas înapoi, unde era şanţul. Alunecă şi se trezi în fund pe malul celălalt. Un val de roşeaţă îi invadă obrajii, în timp ce ochii îi cereau rugători iertare superiorului care tocmai ieşea alene din maşină. Şeful de post nu mai apucă să zvâcnească de jos, aşa cum ar fi dorit: încremeni cu privirile aţintite la faţa bucălată a militarului… Aşa-zisului militar!… care, după ce-i făcu vânt portierei, rămase drept, uitându-se dispreţuitor la plutonier. Pleoapele ochilor uşor bulbucaţi îi stăteau încremenite. Sub privirile acelea îngheţate, şeful de post se ridică încet, dar cu un zâmbet neîncrezător pe faţă, ca şi când şi-ar fi zis că n-are de ce să

se teamă. Şopti, fără să-l slăbească din ochi pe cel din faţa lui:

— Să trăiţi, dom’ Puiu!

Căţărat pe gard, Tutuş văzu cum legionarul face un pas înainte, obligându-l pe taică-său să rămână pe fundul şanţului, în poziţie de drepţi

— De ce paştele mă-tii, mă găinarule, m-ai ţinut atâta în baltă? strigă brusc.

— Dom’ Puiu! încercă Stanciu să protesteze, dar celălalt nu-i mai dădu voie să vorbească:

— N-a fost vorba c-o să mă anunţi când pot să mă întorc acasă?

Şi jap o palmă. Năucit, plutonierul se aplecă să-şi ia cascheta, dar Puiu Anton îi dădu cu sete o lovitură de picior în coaste, trântindu-l la pământ. Tutuş închise ochii, să nu vadă ce urmează. El ştia ce-o să se întâmple: taică-său avea să se repeadă la legionar, aşa cum se repezise la logofătul Bria, la banda lui Duduianu, la… Praf îl va face!

După câteva clipe se miră că îl mai aude încă pe Puiu Anton răcnind, că a stat ca prostul în baltă vreo trei luni, mâncând numai peşte, ori lui nu-i place peştele, varsă de scârba lui de când se ştie, iar el, Stanciu, ca să-şi bată joc, l-a ţinut imobilizat acolo, deşi promisese că-l va anunţa pe avocat să…

Dezorientat, Tutuş deschise ochii şi nu-i veni să creadă ce vede: de partea cealaltă a maşinii, stăteau încă doi legionari, cu mâinile sprijinite de acoperişul ei. Pistoalele le ţineau culcate pe tabla neagră, lucioasă, îndreptate spre taică-său. Iar când coborî puţin ochii, zări şi şoferul – avea şi ăsta o armă în mână, dar una ciudată, de care el nu în = u văzuse până atunci: scurtă şi cu o cutie lungă, metalică, probabil plină cu cartuşe. Toţi legionarii ăştia rânjeau la tatăl lui, în timp ce acesta, în poziţie de drepţi, dar cu privirile în jos, asculta *morala* care i se făcea. Cascheta şi-o ţinea în mână – nu mai avea

curajul să şi-o pună pe cap – aşteptându-se la alte palme.

Băiatul întoarse capul spre post: Dragomir şi Năstase, echipaţi în pripă, stăteau aliniaţi, gata de inspecţie. Tutuş râse, după care, cu un soi de răutate crudă întipărită pe faţă, îşi întoarse din nou privirile la scena din uliţă…

— Nu te împuşc pentru că nici fu nu m-ai împuşcat pe mine, spunea Puiu Anton, dar să ştii că dacă… Ai auzit ce-a păţit Cireşaru?

— Da, şopti Stanciu.

Buzele îi sângerau, dar el nu îndrăznea să şi le şteargă cu mâneca vestonului. Ar fi vrut să scoată pistolul. Să tragă acum, dacă atunci nu fusese în stare s-o facă. Dar nasturele de la toc era bine închis şi până l-ar fi desfăcut, ceilalţi l-ar fi secerat.

— Dacă aud că nu le dai concursul oamenilor noştri de aici, te-ai ars! mai spuse Puiu Anton privindu-l dispreţuitor pe jandarm, după care se adresă celorlalţi: Hai!

Se urcă în maşină, trântind portiera cu putere. Şoferul îşi trase picioarele şi porni motorul, dar cu uşa deschisă. Legionarii de pe partea cealaltă, rămaseră pe scara maşinii, ţinând încă pistoalele în mână. Pământul moale, de la ultimele ploi căzute, sări de sub roţi când maşina porni cu viteză înainte…

Urmărind-o cu privirea, Stanciu îşi scutură gânditor cascheta de noroi, de frunzele uscate… îmi cazi tu altă dată în mâini!” îşi spuse, după care se răsuci spre portiţă. Aici dădu peste băiat:

— De ce nu l-ai făcut terci, haiducule? îl întrebi acesta cu impertinenţă.

Taică-său vru să-l plesnească, dar parcă nu mai avea putere în mâini. De-abia ridică palma. Tutuş nu se feri, deşi se aştepta să fie pocnit. Însă în loc să-l lovească, Stanciu îl mângâie pe creştet, oftând:

— O să te faci tu mare şi atunci o să pricepi mai bina cum e pe lumea asta.

Băiatul stătu puţin, apoi o zbughi spre casă. Trecând pe lângă soldaţi, le comandă autoritar:

— Pentru onor la dreaaap-ta!

Spre seară, Stanciu se duse la Vasile Mihalcea şi-i povesti tot ce se întâmplase la post. El ce părere avea?

— Foarte bine ai făcut! îi spuse Vasile. Dacă omori un lup, nu înseamnă că ai lichidat toată haita. Ai răbdare!

Dar venirea legionarilor la putere nu era decât începutul: nu după multă vreme în sat apărură şi aliaţii lor.

Era tot într-o dimineaţă, dar de toamnă târzie, foarte friguroasă, cu chiciură pe copaci. Frunzele de varză de prin curţile oamenilor, singurele care mai rămăseseră nearse de brumă, îşi pierduseră culoarea, căpătând un aspect sticlos ca fundul de sifon spart. Stanciu plecase în patrulare împreună cu Năstase. Mergea înainte, iar soldatul cu un pas în urma lui. Nici unuia nu-i ardea de vorbă. De câte ori deschideau gura, un norişor de abur o lua înaintea cuvintelor.

De-abia trecuseră de casa babii Spulberoaia, când soldatul şopti uluit:

— Ia uitaţi-vă, don’toner!

Trezit din gândurile lui, Stanciu întoarse capul, iritat că subordonatul îi va arăta cine ştie ce prostie. Năstase privea însă în lături, cu ochii holbaţi, ca şi când ar fi văzut o femeie născând lângă gard. Uitându-se în direcţia aia, Stanciu încetini pasul fără să vrea: pe locul oborului de gloabă, gol de când se strânsese recolta de pe câmp, erau acum aliniate vreo zece – cincisprezece maşini curioase, nemaivăzute prin partea locului, ca nişte case pe roţi, cu burlane din care ieşea un fum cafeniu. Formau un semicerc ce încadra două bucătării de campanie. În jurul acestora se învârteau nişte tineri blonzi-alburii, mulţi dezbrăcaţi până la brâu.

— Nemţii! şopti Stanciu fără să vrea. Când dracu’ au apărut, de nu i-am simţit?

Auzise că au intrat în ţară, dar nu se aşteptase să-i aibă pe raza postului. Îi ştia din timpul ultimului război şi crescuse duşmănindu-i. Îi vedea, cu ochii copilului de atunci, umblând din casă în casă, însoţiţi de un tâlmaci, luându-le oamenilor căldările de aramă şi câte un porc de la două familii. Acum părea că nu-i interesează nimic de genul acesta, umblau nepăsători pe afară goi până la brâu… Ce naţie o mai fi şi asta de nu simte frigul?” se întrebă. Nu i se părea deloc firesc ca nişte oameni ca toţi oamenii să umble dezbrăcaţi când lumea din sat punea de-acum pe ea tot ce avea mai gros. Aşa cum preotesei nu i se păruse normal ca Matilda lui Sighinaş să doarmă cum o făcuse mă-sa deasupra plăpumii şi cu lumina aprinsă.

Plutonierul încerca să se liniştească, făcând o legătură între fata gardianului de la primărie şi nemţi, zicându-şi aproape vesel: „Sunt şi ăştia nişte curve!” Numai că ideea i se păru prea subţire ca să plece liniştit mai departe, în patrulare.

— Te întorci la post, îi ordonă lui Năstase, şi fii cu ochii în patru! în caz de ceva, mă găseşti la învăţătorul Condruţ.

Trebuia să stea de vorbă cu un om luminat. Poate ştia mai multe decât el.

În drum spre casa învăţătorului, se opri însă la cârciuma lui Costică Dudău. Localul era aproape plin, vedrenii se adunaseră încercând să răspundă la întrebarea: de ce s-a oprit detaşamentul nemţesc în satul lor? De ce nu se dusese la Brăila sau Galaţi? Sau de ce nu s-a oprit la Focşani, că doar trecuse prin oraşul ăla la venirea încoace? Şi pentru că nu ştia nimeni adevărul, oamenii îşi dădeau cu presupusul:

— Aşteaptă grosul armatei! zise Sandu Vâju, salutându-l în acelaşi timp pe şeful de post.

— S-or fi rătăcit de-ai lor, spuse Grigore Nichifor, el însuşi un rătăcit pe lumea asta.

— Eu bănuiesc că sunt în refacere, îşi dădu cu părerea Petrică Sava.

Câţi inşi – atâtea păreri. Această încâlceală de idei îl scoase din sărite pe Ilie Ciudin, ţăranul care dusese colonelului Cireşaru plocoanele lui Victor Barabaş:

— Voi sunteţi proşti, mă? strigă furios. Voi nu ştiţi ce fac nemţii pe unde ajung? Cumpără de la noi şi trimit mâncare la ai lor, în Germania. Asta e!

Toţi rămaseră cu privirile aţintite asupra consăteanului lor. Au venit după chilipiruri? păreau să întrebe ochii lor. Atunci e în regulă! Era dreptul fiecăruia să se ducă oriunde a auzit că produsele lui se vând mai scump, şi să vină aici – chiar şi din Germania! – dacă poate să cumpere mai ieftin. Cu asta problema venirii nemţilor la Vadra păru să fie lămurită. Cei mai mulţi plecară acasă, să le explice şi alor lor cum stă situaţia, iar cei rămaşi se răsuciră spre cârciumar, cerându-i să le umple dorobanţurile cu ţuică – se anunţa o afacere la orizont.

Stanciu zâmbi dispreţuitor, salută şi ieşi din local, îndreptându-se spre locuinţa învăţătorului. De când îl dusese cu şareta, se gândise deseori ia Condruţ. Îl cunoştea de mult, dar nu-l interesase – un învăţător oarecare. Ştiuse doar că e însurat, că are două fete, că nevastă-sa e şi ea învăţătoare – o femeie înaltă şi slabă, foarte tăcută. Ca şi când i-ar fi dat soţului şi părerile – ei ca să le spună la lume, ea fiind foarte ocupată cu casă, cu copiii… Condruţ în schimb – mai ales înainte de a se îmbolnăvi de plămâni – era de-ajuns să-l întrebi ceva, că se şi pornea să-ţi spună o sumedenie de lucruri, întrebându-te mereu: „Pricepi?” Din cauza asta, când se îmbolnăvise, popa Frăţilă cică ar fi spus: „Asta a răcit fiindcă a stat tot timpul cu gura deschisă!”

De când revenise la Vadra, Stanciu aflase câteva

informaţii mai puţin obişnuite despre acest învăţător: în primul rând că nu era înscris în niciun partid. Iar când îl întrebase prefectul Davidescu, în trecere prin sat cu câteva luni în urmă, de ce nu vrea el să facă politică, Condruţ îi răspunsese destul de hotărât: „Cum nu fac, domnule prefect?! Nu-mi sparg toată ziua plămânii cu ţăranii şi cu copiii lor să înveţe?” Davidescu râsese, dând dintr-o mină, ca şi când ar fi vrut să zică: e cam prost individul! „Asta ţi-e meseria, îi explicase, n-are nicio legătură cu ce te-am întrebat eu”. Pricepând semnificaţia gestului, învăţătorul îi zisese: „Când vor ajunge ei să te *trebuie* nu se vor mai înscrie nici la liberali, nici la ţărănişti, nici la...” „Dar unde?! „întrebase prefectul, devenit brusc foarte atent. „Vedem noi atunci!” râsese învăţătorul, după care se scuzase, zicând că nu se simte bine, şi plecase spre şcoală.

Un biet învăţător care înfruntă un prefect, se gândise Stanciu atunci, înseamnă că ştie *ceva*, aşteaptă *ceva*, altfel s-ar arunca în politică, odată cu ceilalţi. Sau şi-ar ţine gura, capul plecat...

De curând şeful de post mai aflase ceva în legătură cu Condruţ: în clipa în care se auzise că doctorii i-au scos un plămân, popa Frăţilă se închinase oftând cu făţărnicie evidentă: „Dumnezeu să-l ţină sănătos, că noi toţi suntem dornici să-l auzim vorbind numai pe jumătate decât înainte! „Stanciu – ca şi prefectul – devenise şi el mai atent. Începuse să se intereseze pe la oameni; dornic să priceapă cam ce spune învăţătorul de-l deranjează pe popă. Că ce altceva putea să însemne dorinţa lui de a-l auzi pe Condruţ vorbind *pe jumătate*? Mare lucru însă nu aflase. Doar că, într-adevăr, învăţătorul vorbeşte mai puţin, că ieşea din clasă sleit de puteri, strângându-şi întruna paltonul în jurul trupului, în timp ce de pe faţă i se scurgeau şiroaie de transpiraţie.

„Ce ştie? se întrebă acum plutonierul. Şi de ce nu-i înghite pe legionari? De unde are atâta curaj? O fi având

legături cu oameni mai mari, mai tari…”

Îl găsi pe învăţător în cancelarie, cu o căciulă de astrahan, roasă, pe cap. Ţinea un creion în mână, dar privirile îi erau aţintite în gol. Nu se miră că-l vede pe şeful de post. Părea chiar că aşteptase ca acesta să vină la el, deoarece îl întreba:

— După ce-ai trecut de oborul de gloabă te-ai mai oprit pe undeva?

— Da, răspunse plutonierul, pe la Dudău.

— Stai jos, scaunul e cald încă.

— Cine a fost la dumneata?

— Mai mulţi, de-asta nici n-am mai intrat la clasă. Ultimul a trecut pe la mine Vasile Mihalcea. Era bucuros că au venit nemţii…

— E nebun?! şopti Stanciu, privindu-l neîncrezător pe Condruţ.

— De ce nu? se miră acesta zâmbind. Dacă lumea-i zice *nebunul*, măcar să ştie pentru ce… E mai sănătos la minte ca mulţi dintre noi! oftă învăţătorul, redevenind serios. Arc o idee puţin fatalistă: că ce-i este dat cuiva să trăiască, orice ar face, trece prin ce-i este destinat. Asta, susţine el, se aplică şi la un întreg popor. „Dacă e să fim cu nemţii, mi-a zis, atunci să fim, dar mai repede!” Să terminăm adică şi cu ei, şi să ieşim la lumină, la linişte, la pace…

Condruţ tăcu, în timp ce Stanciu se străduia să înţeleagă mai bine ce-i spusese învăţătorul şi cât de primejdioasă era ideea lui Vasile, prietenul lui.

— Omul trecut de prima tinereţe, zise încet Condruţ, după o pauză, când simte că moare, îl preocupă viitorul ţării mai mult ca pe unul sănătos… Pare paradoxal ce-ţi spun, dar să ştii că aşa e!… Mă iau ca exemplu pe mine: dându-mi seama că s-ar putea să trec în lumea dreptilor, am început să mă frământ în legătură cu soarta fetelor mele, a nevesti-mii. Ce vor face ele fără mine? Şi mi-am

răspuns: Ce vor face şi ceilalţi! Dar ceilalţi ce-or să facă?... Aşa am ajuns la soarta ţării! Că, dacă ea va merge pe un drum drept, le va fi şi fetelor mele bine. Pricepi?

— Ai judecat cum trebuie! spuse Stanciu, convins că şi el ar fi gândit la fel, în cazul în care s-ar fi aflat pe pragul unei operaţii hotărâtoare, cu foarte mici sorţi de izbândă.

— Bun, dar n-am murit! continuă învăţătorul. Întrebarea rămâne în picioare: ce vor face copiii mei? Ce-i voi învăţa eu! mi-am răspuns. Şi eu ce-o să le spun?... Aici a fost mai greu. Că, în principiu, eu nu-s de acord cu ce susţine Vasile Mihalcea, dar practic, după ce Hitler a invadat atâtea ţări, cum şi cu ce ne-am putea apăra noi de năvălirea teutonă?

— Păi, n-au venit ca aliaţi? se miră plutonierul, deconcertat.

Condruţ râse, dar foarte scurt – un hohot doar – fiindcă faţa i se şi schimonosise de durere. Îşi apăsă pieptul cu palma, răsuflă adine de câteva ori, după care se scuză faţă de şeful de post:

— Nu m-am obişnuit încă să respir cu un singur plămân.

— În vremurile astea e greu şi cu doi, zise încet plutonierul, privindu-l pe Condruţ cu milă.

Învăţătorul se aplecă brusc spre şeful de post, vorbindu-i în şoaptă, dar cu o lucire vie în ochi:

— Dumitale să-ţi fie clar un lucru! Că indiferent prin ce vom fi nevoiţi să trecem, vom trece! Noi românii am mai fost puşi în astfel de situaţii. Poate nu de asemenea proporţii, dar încercările, ştii foarte bine, nu ne-au ocolit. Îţi spun acum, ce le zic şi copiilor la *Citire* şi *Istoria neamului*: „Poporul ăsta n-a izbutit nimeni până acum să-l îngenunche şi nici nu va reuşi vreodată!” Ei nu mă întreabă, dar eu le spun şi de ce: „Fiindcă pentru noi nu e nimic nou, care să ne ia adică pe nepregătite şi le povestesc de năvălirile migratorilor şi de dominaţia

otomană… Aşa le spun. Iar dumitale îţi mai zic ceva: pe noi nu ne poate cuceri nimeni, că suntem un popor de *soldaţi* îmbrăcaţi în civil. Eşti militar şi cunoşti: la alte naţii, perioada de instrucţie a recruţilor durează şi un an de zile, în timp ce la noi şase luni, iar la nevoie trei; în caz de forţă majoră chiar şi o lună. Curajul ostaşului român n-a depins niciodată de timpul în care s-a pregătit de război, ci de ideea că-şi apără vatra, hotarele naţionale. De aici vitejia lui! Eşti de acord cu mine?

— Da, şopti Stanciu.

— În timp ce Hitler – fii foarte atent la ce-ţi spun! – nu are niciun soldat *viteaz*…

— Nu poţi să zici aşa ceva, dom’ Condruţ! protestă slab plutonierul.

— Te-am rugat să fii atent, îi atrase învăţătorul atenţia, înfierbântat. *Vi-teaz*, am spus. N-are de unde. Poate să aibă nebuni, fanatici, exaltaţi de extinderea *spaţiului vital*, dar asta-i cu totul altceva. Ei nu apără, ei luptă să cucerească.

— Tot dracu’ ăla-i!

— Nu-i adevărat! Soldaţii Germaniei – marea lor majoritate – luptă de nevoie: şi-au lăsat acasă familii, rude, gospodării, idealuri de realizat şi, la ordinul lui Hitler, au pus mâna pe arme. Lipsa mobilului autentic îi va pierde şi pe comandanţii lor. De ce? întrebă Condruţ, ca să-şi răspundă tot el: Pentru că moralul le este scăzut, fără acoperire.

Stanciu, care nu înţelesese toate cuvintele pe care le folosea învăţătorul, dădu neîncrezător din cap. Condruţ râse din nou, având însă grijă să-şi apese pieptul cu palma:

— Nu mă crezi pentru că nu vrei să mă crezi! spuse. Te arăţi sceptic ca să mă înflăcărezi pe mine, să-ţi mai aduc şi alte argumente în sprijinul ideii că nemţii sunt slabi. Atunci te rog să le uiţi atent la nemţii din oborul de gloabă. Foarte atent!… Eu m-am repezit dimineaţa la baba

Spulberoaia, chipurile să mă tragă pe piept, masaj adică, şi i-am privit pe fereastră. Nu sunt *viteji*! Câţiva se uitau cu interes, dar şi cu jale, la nişte flăcăi din sat care duceau vitele la adăpat. Pe urmă au intrat, încruntaţi, în maşinile alea ale lor. Pricepi? aruncă dumneata la noapte o piatră pe acoperişul uneia din ele. Ce crezi c-o să se întâmple? Vor sări cu toţii din aşternuturi, lovindu-se cu capul de patul suprapus sau de acoperişul de tablă, întrebându-se înnebuniţi ce să facă. Până la urmă vor ieşi buluc afară, vor trage la întâmplare – nu mi s-au părut a fi nişte ostaşi cu experienţă…

Învăţătorul intuise într-un fel adevărul: detaşamentul nemţesc, cantonat la Vadra, ştia să conducă maşini, să execute planuri de fortificaţii, să mânuiască staţiile radio sau gonio, dar nu avea experienţa unui atac de noapte. La orele de teorie li se vorbise despre aşa ceva, dar practic… în primăvara lui 1938, când Germania ocupa Austria, soldaţii aceştia abia auziseră de centrele de recrutare militară. În vara aceluiaşi an, când fusese ocupată Cehoslovacia, ei începuseră să se joace de-a soldaţii în taberele Hitlerjugendului. Mureau de ciudă că n-au fost ei primii care să intre în Praga de Aur. Fiecare calorie servita în tabără, în farfurii de aluminiu, îşi atinsese ţinta: îi făcuse nerăbdători să plece la luptă, împotriva oricui, eu condiţia să le fie arătat cu degetul de führer. Dar mai aveau până atunci. Întâi trebuiau să fie măsuraţi, e întări ţi şi verificaţi de comisiile medicale, care nu respingeau pe nimeni. Apoi urmaşe încorporarea şi îmbrăcarea în uniforme, adică uniformizarea, perioada de instrucţie, specializarea la diverse arme, utilaje şi operaţiuni. Şi, când toate astea se terminaseră, începuse aşteptarea sau zilele de visare… Ajungem la Paris!” îşi spuneau… Mai degrabă la Londra!” N-au fost dislocaţi nici pentru ocuparea Poloniei, fapt care le-a întărit şi mai mult convingerea că sunt păstraţi pentru acţiuni de elită. „Poate America!" Nici

când visa unul urât nu spunea că a ajuns în estul Europei. Estul însemna în primul rând Rusia, adică bolşevicii, iar despre bolşevici li se spuseseră lucruri îngrozitoare. Într-o noapte fuseseră sculaţi cu alarmă. Li s-a dat muniţie de război, şi au fost îmbarcaţi în maşini. Până la Vadra nu s-au mai oprit. „Unde suntem?!” s-au întrebat unul pe altul. „În Balcani”. „În Carpaţi”. „Trebuie să aşteptăm!”. N-aveau nimic împotrivă să aştepte, dar unde erau femeile, barurile, pivniţele celebre, despre care le vorbiseră, cu atâta entuziasm, soldaţii veniţi în permisie, de prin cine ştie ce colţ de Europă?! Să zicem că s-ar fi mulţumit şi cu lichidul ăsta negru, mirosind a pământ şi a doagă de butoi mucegăit, denumit impropriu vin, dar de unde femei? Că fetele din Vadra, când treceau prin dreptul lor se cocârjau şi-şi trăgeau broboadele peste ochi, să pară cât mai urâte şi neputincioase. Şi chiar de-ar fi fost şi baruri, şi femei, şi vinuri alese, ei tot nu s-ar fi putut bucura de ele, fiindcă n-aveau voie să părăsească oborul de gloabă. „N-aveţi ce vedea aici!", le spunea comandantul. Interdicţia aceasta însă avea altă explicaţie: venind ca aliaţi în România, celor de la Berlin le era teamă ca soldaţii să nu-şi dea în petec prea devreme.

Se poate ca unii dintre soldaţii blonzi-alburii, tot călcând prin baligile îngheţate din oborul de gloabă, să fi făcut vreo legătură între soarta vitelor închise aici – de unde, unele ajungeau şi la abator – şi viaţa lor pe pământul românesc. Dar asta mai târziu.

Condruţ vorbea, vorbea, în timp ce Stanciu se uita tăcut la el, întrebându-se: „Cu cine seamănă învăţătorul ăsta!?” Ceva îi amintea de alt om care venise de undeva şi, tot aşa, îi explica lui, cu mare siguranţă, nişte chestiuni despre care el crezuse că le ştie, dar acum se convingea că nu le cunoaşte nici pe jumătate, dar nu reuşea să-şi dea seama despre cine e vorba…

— Domnule Condruţ, ce-ai făcut dumneata acolo, la

spital?

Învăţătorul se opri surprins, apoi zâmbi, pricepând cam unde bate şeful de post. Dar nu-i răspunse decât printr-un he, he, he! Şi râsul acesta slab, bătrânesc aproape, îi aminti plutonierului de Tudor Chivu. Ala îi vorbise cam tot aşa, când venise vorba despre indivizii pe care îi cunoscuse în puşcărie.

— Până una, alta, zise învăţătorul, vreau să-ţi atrag atenţia că ce vorbim noi nu trebuie discutat la cârciumă cu oameni despre care nu ştii sigur ce hram poartă. Şi eu, şi dumneata trebuie să le băgăm oamenilor în cap, încă de pe acum, că noi nu avem nimic comun cu ăştia ai lui Hitler. Apoi să le strecurăm în suflet convingerea că, odată şi-odată, dar nu peste mult timp, s-ar putea să stricăm cârdăşia cu ei, chiar să luptăm împotriva lor…

— Mergi cam departe, domnule Condruţ! îi atrase plutonierul atenţia, privind îngrijorat spre uşa cancelariei.

— Ţi-e teamă până să te şi gândeşti la o asemenea posibilitate?! se miră învăţătorul.

— Da, că e periculos ce zici. Eu trebuie să raportez, aşa am ordin…

— Bun, admise Condruţ, nu mai insist pe tema asta. O singură chestiune mai am să-ţi spun: popa Frăţilă va încerca, dacă n-o fi şi încercat până acum, să te atragă de partea verzilor lui, cu crucea într-o mână şi cu arma în cealaltă, cum îi place lui să spună. Nu te lăsa momit! Se vor deda la abuzuri, mai ceva ca înainte, pentru că prezenţa detaşamentului nemţesc din sat le va mări curajul. Nu te da cu ei! Ai răbdare până s-o întoarce roata. Că se va întoarce!

— Eşti dumneata sigur… că legionarii ar putea să pice?

— Până acum n-am văzut guvern ieşit la pensie! spuse Condruţ sentenţios.

— Asta aşa-i! admise şeful de post cu glas hotărât,

bucuros să afle un gând al lui la un om aşa de învăţat.

— Şi mai ştiu ceva – şi încă foarte sigur! Că aşa cum trăiesc eu cu un singur plămân, poate să supravieţuiască şi ţara noastră cu o bucată de carne ruptă din ea. Fiindcă în situaţia în care ne aflăm noi acum asta înseamnă dizidenţa legionară. Dar e încă lipită de trup, aşa cum era bojocul meu stâng legat de celălalt. Când mi l-a extirpat… Şi, după cum vezi, trăiesc. Mai am şi neobrăzarea să râd câteodată. Sunt slab, dar bucuros că am scăpat de partea aia, tot a mea, e adevărat, dar care se ambiţiona să mă bage în mormânt… Uite că am scăpat!” îmi zic. Aşa o să scape şi ţara noastră de…

— Dar când?! gemu Stanciu, simţind încă pe obraz palmele lui Puiu Anton şi flăcările dispreţuitoare din privirea băiatului său. Când, domnule Condruţ?

— Când o veni vremea operaţiei! spuse acesta simplu. Dumitale nu-ţi cere nimeni să lupţi, ci doar să stai deoparte, să te faci că nu vezi… Lasă-ne pe noi să facem ce trebuie.

— Care *noi*?! tresări şeful de post.

— Ei… râse învăţătorul.

Bătându-l liniştitor pe spate, îl conduse pe plutonier spre uşă. Stanciu simţi că este exclus de la o treabă importantă, dar nu crezu de cuviinţă să se supere. Dimpotrivă. Îl cuprinse o linişte ciudată, frumoasă, la gândul că nişte oameni învăţaţi şi mult mai hotărâţi decât el, se ocupă temeinic de acea treabă importantă şi căreia el – dar numai în gând – avea să-i zică mai târziu: *operaţiunea curăţirea ţării*.

Ajuns acasă le ordonă soldaţilor să se ducă la bucătărie. Apoi îi strigă pe copii, care se zbenguiau prin curte. Tutuş o rupse la fugă, urmat de soru-sa. După câţiva paşi se opri pentru o clipă privind în sus. Mima, venind din urmă, îl îmbrânci zicându-i:

— Ce, mă blegule, n-ai mai văzut drapel?! şi fugi în

cancelarie.

— Te burduşesc! hotărî băiatul repezindu-se după ea.

Intră tropăind în post şi se opri brusc – deşi taică-su nu apucase încă să-i spună: „Las-o în pace, Tutuş! – cu ochii aţintiţi pe rastelul cu arme. Dacă n-ar fi fost Stanciu de faţă, ar fi luat una şi (zâmbi încântat) ce spaimă i-ar fi tras el soră-sii. Dar taică-su nu le dădea voie să pună mina pe armă şi – cu atât mai puţin – s-o îndrepte spre cineva, chiar când ştia că e neîncărcată. Circulau destule poveşti despre copiii altor militari care îşi împuşcaseră, din joacă, fraţii, colegii sau părinţii.

De data asta Stanciu se îndreptă hotărât spre rastel. Tutuş se feri instinctiv de o palmă care ar fi putut să-i fie dată fără un motiv precis, doar aşa, să fie. Dar taică-su îl mângâie pe creştet cu o mână, în timp ce cu cealaltă luă o carabină *Mannlicher*. Îi spuse apoi fetei:

— Cheam-o şi pe mă-ta!

Fata fugi afară, iar Stanciu deschise lada de fier, *lada secretă* cum era trecută în inventar. Din ea scoase o cutia lungă de carton, având desenată pe ea un cartuş, cu glonţul în sus. O puse pe masă, în timp ce băiatul îl privea curios, neînţelegând ce vrea taică-su să facă.

Dorina veni încruntată; o luase de la treabă…

Bărbatu-său n-o luă însă în seamă, deşi observase atât cutele de pe frunte, strânse ambiţios, dt şi gura făcută pungă, semne după care el şi copiii cunoşteau că e pornită împotriva unuia dintre ei. Spuse, deci, cu gândul în altă parte: – Staţi jos!

Toţi se priviră nedumeriţi, neînţelegând ce se întâmplă.

Stanciu le văzu ezitarea şi se înfurie întâi pe nevastă-sa:

— Ai un scaun aci, de ce nu stai? Iar voi…

Se duse cu paşi mari la Tutuş, îl luă fără efort de subsuori şi îl puse pe un pat, dându-i drumul cam de sus.

Băiatul nu zise însă nimic, surprins că salteaua cedase uşor. Se trezi astfel într-un culcuş cald, destul de plăcut. Mima fu şi ea plantată, cu aceeaşi viteză, în patul alăturat. Dorina se grăbi să se aşeze pe unicul scaun existent. Stanciu se interesă posomorât:

— Staţi bine?

— Îhî! răspunse Mima pentru toţi.

Nimeni din familie nu bănuia ce vrea şeful postului de la ei. Nici chiar Stanciu nu-şi dădea încă seama până unde va împinge ideea care îi venise în minte. Ca să câştige timp o întrebă pe nevastă-sa:

— Te-ai uitat vreodată, de aproape, la o armă?

— Nu. Ce, eu am timp să…

— Altă dată să-ţi faci, o sfătui bărbatu-său, calm. Naşa Sevastiţa…

Puse arma pe masă, alături de cartuşe. Hotărî să le predea mai întâi teoria mânuirii armei şi pe urmă partea practică, aşa cum se obişnuia în toate şcolile militare. Dar, mai înainte, le spuse:

— Măi copii, am venit aci, la Vadra, ca să fim mai liniştiţi, să avem gospodăria noastră, dar s-au întâmplat anumite lucruri… Mima, dacă nu stai locului, te cârpesc!

Mima se apucase să tragă, prin cearşaf, un fir de pai care ieşea din saltea, aşa că protestă:

— Dacă mă înţeapă…”

— Gura!

Acest ordin, dat cu răutate şi însoţit de o privire cruntă, îi avertiză pe toţi membrii familiei că ce urmau să facă ei de-acum încolo nu mai era joacă. Ca şi la adunarea jandarmilor, noaptea la Legiunea de jandarmi, aici se pregătea ceva menit să le schimbe cursul vieţii.

— L-aţi văzut pe naş Victor, continuă Stanciu. A murit, dar *a scăpat*. Eu… Eu am avut ordin de la colonel să ar o uliţă de sat cu ăla de l-a omorât. Şi a trebuit să-l execut, că altfel mă pâra vreunul; sunt şi aici destui codoşi.

Cine ştie ce mai păţeam dacă nu făceam aşa cum mi s-a ordonat.

Dorina se foi neliniştită pe scaun.

— Apoi ştiţi ce s-a întâmplat cu Niculaie Ciocan şi cu ăilalţi. Acum au venit legionarii la putere… or să vrea să se răzbune. N-or putea pe mine, or să încerce cu voi. Trebuie să vă feriţi, iar când nu sunt eu acasă să vă şi apăraţi.

— Mă Lixandre, să ne ducem de-aici! scânci Dorina.

— Nu se poate! o repezi bărbatu-său. Dacă am avea pământ sau aş şti vreo meserie…

— Uite, am lua câteva căruţe din sat, am pune lucrurile înapoi…

— Şi unde să te duci? se răsti Stanciu la ea. Cui să spun şi ce să-i spun? Că mi-e frică? Nu pot, femeie!

— Eu nu mai pricep, zise ea, ce fel de om o mai fi şi ăla care-şi bagă familia în primejdie cu bună ştiinţă. Şi nu e pentru prima oară. Dacă ar fi pentru prima oară aş mai înţelege. Îmi pare rău că n-am atâtea degete la mâini şi la picioare ca să-ţi înşir eu, fără să poţi zice nu, de câte ori ai dovedit că nu-ţi pasă de copii şi de nevastă…

În timpul ăsta, Stanciu nu se putu opri să nu se gândească din nou la Sevastiţa, că una ca aia nu s-ar fi dat în lături să-şi apere casa şi copiii cu arma în mână. „Ce, n-am văzut-o eu cum a mânuit închizătorul?!”

Observând că bărbatu-său întârzie să-i răspundă, că nu-i zice măcar să-şi pună lacăt la gură, Dorina avu parcă o presimţire, că o compară cu naşă-sa! Aşa că răbufni cu şi mai multă răutate:

— Ştiu eu ce-ai vrea tu! Să fac ce-a făcuţ naşa Sevastiţa. Dar ai văzut-o cum a plecat? Cu bărbatu-său în coşciug. Dacă vrei să pleci şi tu tot ca naş Victor, spune-mi, că atunci fac şi eu ca ea. Sau, mai bine, îmi iau copiii şi mă duc la Drăcşani, iar tu găseşte-ţi alta!

Stanciu fu obligat să recunoască, în sinea lui, că nevastă-sa are dreptate. Dacă se gândea bine, niciuna ca

Sevastiţa nu i-ar fi trebuit: prea se băga în toate! Dacă avea poftă de struguri trimitea soldaţii în patrulare la Ciocardia, cu toate că bărbatu-său le făcuse foaie de patrulare în altă parte. Dacă Barabaş se îmbăta, ea nu-i mai dădea nici moartă drumul în casă şi ăla, săracul, venea de se culca aci în post. Râdeau soldaţii de el. Plus că nu era inspecţie la care ea să nu-i reclame că e beţiv, muieratic, c-o bate şi că nu-i aduce leafa acasă. „Ei, dă-o dracului – încheie Stanciu – dacă şi asta o mai fi nevastă…!”

— Taci? îl iscodi Dorina. Nu-mi spui cum să mă port de-acum încolo?

Stanciu o luă pe după umeri, sfătuind-o:

— Nu te mai prosti! N-am eu nevoie de altă femeie. Dar vezi şi tu care e necazul. Trebuie să ne considerăm mobilizaţi pe loc.

— Mobilizează-te tu, dacă vrei. Eu n-am poftă să stau în casă cu arma lângă mine.

Dar vorbise mai liniştită, lăsându-se clar să se vadă că gestul lui Stanciu cu luatul pe după umeri nu rămăsese fără rezultat.

— Nu trebuia să te fi măritat cu un militar, mai zise el glumind.

— Chiar! fu şi ea de acord.

— Să te fi dus după mocanul ăla din Scrioaştea, că avea cinci sute de oi şi opt măgari.

Dorina îi dădu mâna jos de pe umeri fără să zâmbească, cum ar fi făcut în alte împrejurări când bărbatu-său glumea despre fostul ei pretendent. Mocanul din Scrioaştea fusese întotdeauna pentru ea celălalt fel de viaţă, simplu şi liniştit, pe care l-ar fi putut duce dacă nu se mărita cu un jandarm. Ar fi avut – într-adevăr – de toate, dar nu i-ar mai fi zis nimeni” *madam* Stanciu. Deşi crescuse la ţară, orgoliul ei depăşea uneori cu mult pretenţiile unei neveste de moşier.

— Dorino, îi spuse bărbatu-său, vreau să pricepi că acum trebuie să fim mai uniţi ca oricând. Şi, ca să n-o mai lase pe nevastă-sa să depărteze discuţia, de ceea ce credea el că este important în acea clipă, trecu direct la instrucţia lor: Arma se compune din două părţi: partea lemnoasă şi partea metalică sau fieroasă…

Culcuşul din pat începuse să-l moleşească pe Tutuş, trăgându-l la somn. Mima şi maică-sa, în schimb, ascultau cu atenţie, mişcându-şi întruna buzele, ca şi când ar fi repetat în gând cele spuse de plutonier. Dorina însă se gândea la altceva: „Am ajuns şi la armă. Asta înseamnă că de-acum trebuie să ne luăm rămas bun de la linişte, de la omenie, de la milă, chiar şi de la lege. De la tot. Viaţa şi bunăstarea noastră atârnă numai de noi”. Dorina vedea în asta un semn ceresc: dumnezeu le întorsese spatele pentru nişte păcate, dintre care unele şi le amintea, altele nu. Dar asta nu însemna că nu le făcuse. Rămăsese de vreo zece ori însărcinată, dar avea numai doi copii. Mare păcat! Ar fi putut în acest moment să se revolte şi să strige: „Cu ce să hrănesc zece copii, doamne?!” Dar nici nu se gândi să ridice glasul. Tăcea resemnată.

— Din partea lemnoasă face parte patul armei, cămaşa trăgaciului şi… Tutuş, ieşi afară dacă ţi-e somn!

Băiatul deschise imediat ochii, mari, dar răspunse moale şi chiar cu puţin dispreţ:

— Eu cunosc toate piesele armei!

— Vezi că te pun să repeţi şi, dacă nu ştii, bătaia ta n-o ia nimeni! îl avertiză taică-su. Dar Tutuş lăsă din nou să-i cadă pleoapele peste ochi, şoptind:

— Nu mi-e frică.

Lui Stanciu îi plăcu totuşi această siguranţă dispreţuitoare. Şi înainte de a-şi continua explicaţia despre celelalte părţi componente ale armei, se întrebă dacă n-ar fi bine să-l facă ofiţer.

Când termină cu teoria armei, trase un sertar de la

masa de scris şi luă de-acolo câteva tuburi de cartuş goale. Ţinând unul între degete li-l arătă pe îndelete, apoi cum se introduce pe ţeavă, cum se ia linia de ochire şi cum trebuie să tragi, ţinându-ţi respiraţia. Cam asta era partea teoretică.

— Ia treci, Dorino, şi încarc-o!

Nevastă-sa se sculă de pe scaun, luând cu teamă carabina. Cu aceeaşi mână vru să ia şi tuburile goale de pe masă, dar le scăpă pe jos. Se aplecă să le adune, scăpând de data asta arma. Mima şi Tutuş pufniră în râs. Când se ridică, ţinând arma într-o mină şi cartuşele în cealaltă, Dorina avea lacrimi în ochi. Li se făcu milă. Cu siguranţă, ea simţea cel mai bine întreaga ameninţare ce se putea ascunde în spatele unor astfel de exerciţii.

Pentru că nu era o simplă ameninţare cu moartea cuiva, ci una care putea să le descompleteze *efectivul*, să le strice rosturile, împiedicându-i să strângă pentru bătrâneţea lor şi, în special, pentru viitorul copiilor.

Încărcă arma de câteva ori, ţinând-o la distanţă şi mânuindu-i închizătorul ca pe lingura de mestecat magiunul. Apoi Stanciu îi spuse să-şi potrivească patul armei în umăr şi să ia linia de ochire.

— Am mâinile prea scurte! încercă ea să-şi scuze neîndemânarea.

Stanciu o dădăci, o aranjă, îi dădu sfaturi, exact cum ar fi procedat cu un recrut greu de cap şi, ca niciodată, nu se înfurie. Dorina ajunse, în sfârşit, să ia linia de ochire prin fereastra dormitorului, având ca obiectiv o cioară cocoţată pe vârful unui par din fundul grădinii. Pasărea stătea liniştită, din când în când îşi băga ciocul sub aripă, fără să aibă habar că serveşte cu ceva interesele familiei Stanciu.

— Foc! comandă plutonierul.

Percutorul ţăcăni scurt, lovind în capsa care mai fusese percutată.

— Asta e! se declară Stanciu mulţumit. Treci, Mima!

— Trebuie să tragă şi ea? se interesă Dorina.

— Toţi!

Dacă în mâna ei, femeie în toată firea, arma însemna poate un lucru nu chiar aşa de îngrozitor, în mâna fetei, a unui copil, ea devenea ceva greu de suportat pentru o mamă. Se sculă şi se duse în odăile din spatele postului să vadă ce mai e pe acolo.

— Să vii când te strig! îi ordonă Stanciu.

La Brăila, cu toată oprelişte a impusă de părinţi de a nu se atinge de arme, cum rămâneau singuri acasă, Tutuş zicea: „Hai, să facem trageri!” Mima era imediat gata, dar cu o condiţie: „Nu îndrepţi ţeava spre mine!” „Sigur! zicea Tutuş. Ochim icoarna!” Deschideau uşa din *camera mare*, să fie poligonul mai lung, se culcau pe rogojina din camera cu maşina de gătit, cu picioarele sub plită, apoi Mima lua carabina, iar Tutuş arma de vânătoare. Prin uşa deschisă, pe peretele din fundul celeilalte camere, nu se vedea decât icoana Maicii Domnului cu pruncul în braţe. „Tu ocheşti pe-a bătrână, zicea Tutuş, iar eu pe ăla micu’!” Armau, ocheau şi trăgeau, făcând din gură: *Paaac*!

Aşa că, spre uimirea plutonierului, Mima luă tuburile goale, le îndesă cu îndemânare în magazia armei, băgă unul pe ţeavă şi se rezemă de masă, pentru a lua linia de ochire.

— Bravo, Mima 1 zise Stanciu încântat. Ai prins repede. Hai afară, să tragem la ţintă…

— Dar eu? sări Tutuş.

— Nu te prosti, că ştii foarte bine! îl repezi plutonierul.

Băiatul, de fapt, asta şi voia: să declare taică-su în faţa soră-sii că el nu e un începător. La Brăila, de câte ori se ducea pe la Legiunea de jandarmi, intra întâi în sala de şters armele. Soldaţii îl lăsau să le monteze şi să le demonteze, că era bun de gură sau, cum ziceau ei,

vorbeşte ca un om mare.

Ieşiră în curtea din faţa postului Stanciu strigă la soldaţi şi cei doi veniră în pas alergător. Mima fu trimisă s-o aducă pe maică-sa.

— Mă, voi aveţi pe-aici o ţintă? îi întrebă plutonierul pe soldaţi.

— N-avem, dom’toner, răspunse Năstase cu părere de rău.

— N-am mai făcut trageri de când eram la companie, adăugă Dragomir.

— Rău, mă băieţi! îi mustră Stanciu, vorbind ca Cireşaru, calm şi *eu mă băieţi*. Luaţi o scândură mai lată şi rezemaţi-o de parul de colo…

— Care par, dom’toner? se interesă Dragomir foarte îndatoritor.

— Ala pe care stă cioara aia…

Alergară amândoi prin curte, unul spre beci, celălalt spre closet, ca doi câini de vânătoare care ştiu că iepurele rănit s-a ascuns pe undeva, pe-acolo. Dorina veni bombănind:

— Stai aici! îi zise Stanciu. Tu eşti comandant de pluton…

Încerca să glumească, să ia totul cât mai uşor, dar ştia că, învăţându-i pe ai lui să tragă cu arma, îşi crea detaşamentul acela de ostaşi credincioşi după care jinduia orice militar. Ai lui nu erau puternici, dar îi erau credincioşi. Regreta că a lăsat-o pe Dorina să facă avorturile alea. Acum ar fi avut, poate, cinci-şase băieţi pe care să se poată bizui: „Câte unul la fiecare fereastră şi restul la colţurile casei!” îşi zise el, văzând cu ochii minţii postul asediat de legionari, iar pe el comandând detaşamentului său: „Foc!”

Din uşa closetului, Năstase ridică în sus o şipcă, strigând:

— Asta-i bună, dom’toner?

— Ţi-am spus mai lată.

— Dar asta?

— Ce dracu’, mă?! se supără Stanciu. Du-te şi ia o scândură de la pat!

Dar nu mai fu nevoie. Lui Dragomir îi venise ideea să intre în beci. De acolo ieşi cu un fund de butoi.

— Altceva mai bun nu cred să găsim, dom’toner.

— Bine, mă! admise Stanciu. Pune-l unde ţi «am zis.

Dragomir fugi cu fundul de butoi în braţe, dar se opri descumpănit: cioara zburase. Se întoarse cu teamă spre plutonier, întrebând abia auzit:

— Pe care par stătea, dom’toner?!

— Ăştia-s proşti de-a binelea! se plânse Stanciu alor săi, apoi răcni: Pune-l dracului undeva! Şi încet: Ori singur, ori cu ei…

Dragomir fugi spre fundul grădinii, clefăind cu bocancii prin pământul noroios. Alergă de la un par la altul – niciunul nu i se părea potrivit. Până la urmă se hotărî la cel mai gros. În acest timp, Năstase aduse un braţ de paie şi le aşternu la picioarele Dorinei: prima tragere se face culcat.

— Dragomire, vino încoa! strigă plutonierul la soldatul din fundul grădinii. Apoi se întoarse spre nevastă-sa: Hai, Dorino, ia-ţi poziţia de tragere!

Femeia se lungi pe aşternutul de paie, mânuind cât putea de energic închizătorul armei, după care aşteptă să-i dea bărbatu-său cartuşe. Poate de ruşinea soldaţilor, care o văzuseră pe Sevastiţa trăgând cu pricepere, Dorina voia să se comporte cât mai firesc. Stanciu însă, nebănuind ce ambiţii o rod pe nevastă-sa, îi recomandă grijuliu:

— Fixează arma bine în umăr, că reculul…

— Hai, dragă, dă-mi cartuşele! se răsti Dorina, necăjită că el n-a priceput nimic: „Spune că în faţa străinilor să fim… şi tot el…”

Uimit de această îndrăzneală, Stanciu îi întinse o

serie de cinci cartuşe. Dorina le îndesă cu degetul în magazia armei, smucind prea tare închizătorul, aşa că unul, în loc să intre pe ţeavă, sări afară, şi ea fu obligată să-l culeagă din paie şi să-l pună la loc. De-abia acum începu plutonierul să bănuiască adevărata cauză pentru care nevastă-sa se răstise la el: spaima deghizată în curaj. Ca să-i arate că a înţeles despre ce e vorba şi ca s-o reabiliteze în faţa soldaţilor, îi zise:

— Adică ce-ţi spun eu ţie, că doar ai mai tras, şi încă bine!

Remarca aceasta fu bună pentru moment, pentru că, după ce Dorina trase cele cinci cartuşe, fără să facă măcar o dată să tresară fundul de butoi, faptul că mai trăsese şi *încă bine* deveni, evident, o glumă nesărată.

Dorina se sculă îmbufnată, palidă la faţă şi, scuturându-şi haina de paie, spuse:

— Îmi lăcrimează ochii!

Plecă spre casă. De-abia după ce dădu colţul casei, începu să-şi frece cu mâna stângă umărul drept, mustrându-se în acelaşi timp că, de la primul cartuş şi până la ultimul, n-a avut tăria să deschidă ochii.

După ultimul foc tras de maică-sa, Mima îşi scoase degetele din urechi, uitându-se speriată la Tutuş. Băiatul înţelese că soră-sa, care se jucase de multe ori la Brăila cu arma, dar fără cartuşe, nu era prea bucuroasă acum să le şi audă pocnind. Îi râse în nas, zicând tare:

— Tăticule, Mima de-abia aşteaptă să ciuruiască ţinta!

— Atunci să stea jos!

După ce-i aruncă o privire furioasă lui Tutuş, fata se lungi pe paie, mai mult moartă decât vie. Făcu tot ce trebuie, cu precizie, până la apăsarea pe trăgaci. Aici se opri, părând că se gândeşte sau se roagă. Tutuş se aplecă să vadă ce face. Ochii fetei clipeau des, umeziţi parcă de lacrimi. Fără să vrea, Tutuş se simţi cuprins de o duioşie

pe care n-o mai încercase niciodată faţă de sora lui. Îi şopti cu căldură:

— Opreşte-ţi respiraţia când tragi…

Fata îl privi recunoscătoare; nu pentru sfat, ci pentru căldura din glasul lui. Trase. La al treilea cartuş văzură cu toţii fundul de butoi tresărind, iar la ultimul sări chiar o aşchie.

— Domnişoara l-a izbit de două ori! strigă Năstase încântat.

Mima se sculă bucuroasă şi îi plesni lui Tutuş una după ceafă:

— Ai văzut, mă băşinosule!

Stanciu o strânse în braţe, sărutând-o pe căciuliţă. Apoi se încruntă:

— Cine te-a învăţat pe tine să vorbeşti aşa?!

Mima râse, ştiindu-se protejată de rezultatul tragerii. Rămase însă surprinsă, apoi indignată când Stanciu îi aplică câteva palme la spate, trimiţând-o în casă. Mai mult ca sigur că n-o duruse, dar începu să plângă cu sughiţuri, de ruşine că a fost bătută de faţă cu soldaţii.

Tutuş se trânti cu burta pe paie, luând arma în mâini cu multă siguranţă. Mânui închizătorul şi aruncă afară tubul ultimului cartuş tras de soru-sa. „Vă arăt eu imediat cum se ocheşte!” părea să spună figura lui serioasă. Taică-su îi aruncă însă un singur cartuş.

— Ce-i asta?! se miră băiatul. Lor câte cinci şi mie numai unul?!

— Lasă, nu le mai stricăm! mormăi Stanciu.

Tutuş nu se aşteptase la atâta nedreptate. Aruncă arma şi cartuşul în zăpadă, după care se sculă furios, pierind spre fundul grădinii.

— Vino înapoi! îi porunci taică-su.

Tutuş îi arătă cotul şi grăbi pasul. Aici nu mai erau la Brăila, să n-aibă unde fugi. Stanciu vru să se ia după el, dar, după câţiva paşi, se lăsă păgubaş. Îşi dădu seama că

băiatul a scăpat la lărgime şi că trebuie să găsească alte căi ca să-l stăpânească.

— Vii tu acasă! îl ameninţă el, mai mult de ochii soldaţilor, ca în felul ăsta să bage încă o dată la cap că niciun ordin de-al lui nu trebuia să rămână neexecutat, dacă ţineau la pielea lor.

— Năstase, adună tuburile goale, iar tu, Dragomire, adu ţinta, c-o să ne mai trebuiască.

*

Bun de tipar 20.02.1985
Apărut 1985